

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**11 EYLÜL SONRASI TERÖRİZMLE MÜCADELE
BAĞLAMINDA BMGK DAİMÎ ÜYESİ
ÜLKELERİN GÜVENLİK STRATEJİ BELGELERİNİN
MUKAYESELİ ANALİZİ**

DOKTORA TEZİ

İrfan ÖZSERT

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI GÜVENLİK VE TERÖRİZM PROGRAMI

ANKARA, 2023

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**11 EYLÜL SONRASI TERÖRİZMLE MÜCADELE
BAĞLAMINDA BMGK DAİMÎ ÜYESİ ÜLKELERİN
GÜVENLİK STRATEJİ BELGELERİNİN
MUKAYESELİ ANALİZİ**

DOKTORA TEZİ

İrfan ÖZSERT

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI GÜVENLİK VE TERÖRİZM PROGRAMI

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Giray SADIK

ANKARA, 2023

ONAY SAYFASI

İrfan ÖZSERT tarafından hazırlanan “11 Eylül Sonrası Terörizmle Mücadele Bağlamında BMGK Daimî Üyesi Ülkelerin Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi	Kurumu	İmza
Danışman Prof. Dr. Giray SADIK	AYBÜ/SBF/Uluslararası İlişkiler Bölümü	
Kabul ☐ Red ☐		
Jüri Üyesi Doç. Dr. Ömer ASLAN	AYBÜ/SBF/Uluslararası İlişkiler Bölümü	
Kabul ☐ Red ☐		
Jüri Üyesi Prof. Dr. Uğur GÜNGÖR	Başkent Üniversitesi/ Yabancı Diller Yüksekokulu	
Kabul ☐ Red ☐		
Jüri Üyesi Prof. Dr. Bilal KARABULUT	Ankara HBVÜ/İİBF/ Uluslararası İlişkiler Bölümü	
Kabul ☐ Red ☐		
Jüri Üyesi Prof. Dr. Fırat PURTAŞ	Ankara HBVÜ/İİBF/ Uluslararası İlişkiler Bölümü	
Kabul ☐ Red ☐		

Tez Savunma Tarihi: 12.06.2023

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Yaşar YİĞİT

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. (12-06-2023)

İmza

İrfan ÖZSERT

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında değerli bilgi ve katkılarıyla bana yol gösteren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Giray SADIK'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez süreci boyunca değerli bilgi ve önerileriyle teze kıymet katan hocalarım Sayın Prof. Dr. Uğur GÜNGÖR ve Sayın Doç. Dr. Ömer ASLAN'a çok teşekkür ederim.

Tez savunmamda yaptıkları yapıcı önerilerle tezimin daha iyi hale gelmesini sağladıkları için Sayın Prof. Dr. Bilal KARABULUT'a ve Sayın Prof. Dr. Fırat PURTAŞ'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olduklarını hissettiğim, beni sürekli destekleyen ve motive eden aileme ayrıca şükranlarımı sunarım.

ÖZET

11 Eylül Sonrası Terörizmle Mücadele Bağlamında BMGK Daimî Üyesi Ülkelerin Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi

Soğuk Savaş'ın sona ermesi, küreselleşme ve özellikle 11 Eylül terör saldırıları güvenlik anlayışını derinleştirmiş, genişletmiştir. Geleneksel güvenlik anlayışı yerini yeni bir güvenlik anlayışına bırakmıştır. 11 Eylül sonrası dönemde terörizm amaç, içerik, yöntem, nitelik, teşkilat ve küresel eylem yeteneği açısından kapsamlı olarak değişmiştir. Bu çalışma, bu değişimlerin izdüşümleri ile birlikte, 11 Eylül terör saldırılarından sonra terörizm ve terörizmle mücadele kavramlarının BMGK daimî üyesi ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerini ve uluslararası güvenlik politikalarını etkileyen başat bir etken olup olmadığını belgelerin karşılaştırmalı analizini yaparak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Literatürde ulusal güvenlik strateji belgelerine yönelik birçok çalışma bulunmasına rağmen, belgeleri karşılaştırmalı olarak inceleyen çalışmalar nadirdir. Bu özgün çalışma ile literatürde tespit edilen boşluğun doldurulması hedeflenmiştir. Çalışmadaki analiz iki aşamada yapılmıştır. Öncelikle, üye ülkelerin belgeleri kendi içerisinde tehdit, tedbir ve bunların dış politika ve güvenlik politikalarına etkisi faktörleri üzerinden karşılaştırılmıştır. Müteakiben üye ülkelerin belgeleri aynı faktörler bağlamında birbiriyle karşılaştırılarak bütüncül bir analiz sunulmuştur. Bulgular, terörizmin yanı sıra siber güvenlik, kitle imha silahları, yasa dışı göç, mülteci konusu, salgın hastalıklar, çevre/iklim felaketleri ve başarısız devletler konularının yeni güvenlik yaklaşımı kapsamında belgelerde tehdit tanımlarında yer bulduğuna işaret etmektedir. Buna karşılık tedbirler olarak; caydırıcılık, önleyici müdahale, ileride konuşlanma, ittifaklar, yasal düzenlemeler, kuvvetlerin ve istihbarat yeteneklerinin modernizasyonu ve teşkilat düzenlemeleri hususlarının belgelerde somut olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda; terörizm ve terörizmle mücadelenin, 11 Eylül saldırılarından sonra yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgelerini ve uluslararası güvenlik politikalarını etkileyen temel etken olduğu, ülkelerin terörizmle mücadele söylemlerini uluslararası güvenlik ortamında birer politik araç olarak kullandıkları ve ulusal çıkar ile emellerin değişen belgelerde devamlılık gösterdiği ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 11 Eylül terör saldırıları, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, karşılaştırmalı analiz, terörizmle mücadele, ulusal güvenlik strateji belgesi

ABSTRACT

Comparative Analysis of Post-9/11 Security Strategy Documents of the UNSC Permanent Member Countries in the Context of Combating Terrorism

The end of the Cold War, globalization and especially the terrorist attacks of September 11 have deepened and expanded the perception of security. The traditional security approach has been replaced by a new security understanding, as terrorism has evolved extensively in terms of purpose, content, method, nature, organization and global action capabilities. This study, alongside the effects of these changes, examines whether terrorism and counter-terrorism concepts after September 11 are dominant factors affecting the national security strategy documents and international security policies of the permanent member states of the UNSC. Although there are many studies of national security strategy documents in the literature, country-by-country comparisons of such documents are relatively rare. This original study seeks to fill this gap identified in the literature. The study is two-fold. First, the documents of each member state are assessed regarding threats, measures and their impact on foreign and security policies. Subsequently, a holistic analysis is presented comparing the sets of national documents. The findings indicate that, cybersecurity, weapons of mass destruction, illegal migration, refugee issues, epidemics, environmental/climate disasters and failed states are included, in addition to terrorism, within the threat definitions of the new security perception. In reaction to these threats, deterrence, preemptive intervention, forward deployment, alliances, legal arrangements, modernization of forces and intelligence capabilities, and organizational adjustments are identified as concrete response measures. This study concludes that terrorism and counter-terrorism became the main factors affecting national security strategy documents and international security policies after the September 11 attacks; that countries use the rhetoric of fighting against terrorism as a political tool in the international security environment, and that national interests and ambitions show continuity while the documents evolve.

Keywords: Comparative analysis, counter-terrorism, national security strategy document, September 11 terrorist attacks, United Nations Security Council

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Konusu, Kapsamı ve Sınırlılıkları	1
1.2. Araştırmanın Soruları ve Amacı	4
1.3. Araştırmanın Yöntemi	4
1.4. Literatür Taraması.....	5
1.5. Kavramsal Çerçeve	12
1.5.1. Güvenlik, Ulusal Güvenlik Kavramları ve Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi..	12
1.5.2. Terör ve Terörizm Kavramı	15
1.5.3. 11 Eylül Terör Saldırıları	19
1.6. Kuramsal Çerçeve.....	21
1.6.1. Realizm	21
1.6.2. Neorealizm	23
1.7. Tezin Organizasyonu	25
2. 11 EYLÜL 2001 ÖNCESİ ve SONRASINDA GÜVENLİK YAKLAŞIMLARI VE TERÖRİZMLE MÜCADELE	27
2.1. Geleneksel Güvenlik Yaklaşımı	27

2.2. Yeni Güvenlik Yaklaşımı	29
2.3. Yeni Güvenlik Anlayışının Terörizmle Mücadele Stratejilerine Etkileri.....	33
3. BMGK DAİMİ Üye Ülkelerinin Güvenlik Strateji Belgelerinin Analizi	37
3.1. ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin İncelenmesi	37
3.1.1. Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejisi- 1999.....	39
3.1.2. ABD-2002 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi	45
3.1.3. ABD-2006 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi	56
3.1.4. ABD-2010 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi	67
3.1.5. ABD-2015 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi	80
3.1.6. ABD-2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi	93
3.1.7. ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi.....	108
3.2. Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgelerinin İncelenmesi.....	117
3.2.1. Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi – Karşılıklı Bağımlı Bir Dünyada Güvenlik- 2008	120
3.2.2. Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi – Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık- 2010	133
3.2.3. Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi ve Stratejik Savunma ve Güvenlik Değerlendirmesi– Güvenli ve Müreffeh Bir Birleşik Krallık- 2015	146
3.2.4. Birleşik Krallık Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi..	163
3.3. Fransa'nın Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin İncelenmesi	167
3.3.1. Fransa Beyaz Kitap-2008.....	168
3.3.2. Fransa Beyaz Kitap-2013.....	178
3.3.3. Fransa 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi	191
3.3.4. Fransa Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi	207

3.4. Rusya Federasyonu	210
3.4.1. Rusya Federasyonu–2000 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi	213
3.4.2. Rusya Federasyonu–2009 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi	219
3.4.3. Rusya Federasyonu-2015 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi	225
3.4.4. Rusya Federasyonu Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi.....	230
3.5. Çin Halk Cumhuriyeti.....	234
3.5.1. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2008	237
3.5.2. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2010	244
3.5.3. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2019	251
3.5.4. ÇHC Ulusal Savunma Stratejilerinin Mukayeseli Analizi.....	258
4. BMGK Daimî Üye Ülkelerinin Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi	263
5. BULGULAR	271
6. SONUÇ.....	279
7. KAYNAKLAR.....	287
ÖZGEÇMİŞ.....	297

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı
ASEAN	: Güney Asya Devletleri (Association of Southeast Asian Nations)
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: BM Güvenlik Konseyi
Brexit	: Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılması (British exit)
BRICS	: Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti
CONTEST	: Terörizmle Mücadele Stratejisi (Counter Terrorism Strategy)
CSDP	: AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (Common Security and Defence Policy)
DEAŞ	: Irak-Şam İslam Devleti (Devlet'ül İslamiyye fi'l Irak ve's Şam)
DFID	: Birleşik Krallık Uluslararası Kalkınma Bakanlığı (The Department for International Development)
FBI	: Federal Soruşturma Bürosu (Federal Bureau of Investigation)
FEST	: Yabancı Acil Durum Destek Ekibi (Foreign Emergency Support Team)
FISA	: Dış İstihbarat İzleme Yasası (Foreign Intelligence Surveillance Act)
ISAF	: Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti (International Security Assistance Force)
KİK	: Körfez İşbirliği Konseyi
KİS	: Kitle imha silahı
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization)
PATRIOT	: Terörizmi Önlemek ve Engellemek İçin Gerekli Uygun Araçların Sağlanması Yasası (Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act)
PESCO	: Kalıcı Yapısal İşbirliği (Permanent Structured Cooperation)
RIC	: Rusya Federasyonu, Hindistan, Çin Halk Cumhuriyeti (Russia, India, China)
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TASAM	: Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi
UA	: Uluslararası
UKUSA	: Birleşik Krallık, ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda (Australia, Canada, New Zealand, the United Kingdom, and the United States)
USAID	: ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Ayaklanmaya Karşı Koymanın üç temeli (Kilcullen, 2006).....	18
Şekil 3.1. ABD'nin askerî üsleri	42
Şekil 3.2. ABD'nin terörizmle mücadele harekâtları	114
Şekil 3.3. Küresel terörizm indeksi	115

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Çalışma kapsamındaki ulusal güvenlik strateji belgeleri	3
Tablo 1.2. Realizm ile Neorealizmin Karşılaştırılması.....	25
Tablo 3.1. Yeni Bir Yüzyıl için Ulusal Güvenlik Stratejisi-1999	45
Tablo 3.2. ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2002	56
Tablo 3.3. ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2006	66
Tablo 3.4. ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2010	79
Tablo 3.5. ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2015	93
Tablo 3.6. ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2017	107
Tablo 3.7. ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi - Tehditler	108
Tablo 3.8. ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi - Tedbirler	109
Tablo 3.9. ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri	111
Tablo 3.10. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Stratejisi- Bağımsız Bir Dünyada Güvenlik-2008	132
Tablo 3.11. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Stratejisi- Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık - 2010	145
Tablo 3.12. Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi ve Stratejik Savunma ve Güvenlik Değerlendirmesi– Güvenli ve Müreffeh Bir Birleşik Krallık- 2015	162
Tablo 3.13. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tehditler.....	163
Tablo 3.14. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tedbirler	165
Tablo 3.15. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri.....	166
Tablo 3.16. Fransa Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap – 2008.....	178
Tablo 3.17. Fransa Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap – 2013.....	190
Tablo 3.18. Fransa Savunma ve Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi – 2017	206

Tablo 3.19. Fransa Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tehditler	207
Tablo 3.20. Fransa Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tedbirler	208
Tablo 3.21. Fransa Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri	210
Tablo 3.22. Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2000	219
Tablo 3.23. Rusya Federasyonu’nun Ulusal Savunma Stratejisi – 2009.....	224
Tablo 3.24. Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2015	230
Tablo 3.25. Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tehditler.....	231
Tablo 3.26. Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tedbirler	232
Tablo 3.27. Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri.....	233
Tablo 3.28. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2008.....	243
Tablo 3.29. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2010.....	251
Tablo 3.30. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2019.....	258
Tablo 3.31. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tehditler	259
Tablo 3.32. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tedbirler.....	260
Tablo 3.33. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri	261
Tablo 4.1. Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi -Tehditler.....	264
Tablo 4.2. Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi –Tedbirler.....	267
Tablo 4.3. Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi –Etkiler.....	269

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu, Kapsamı ve Sınırlılıkları

Devletler için güvenlik, uluslararası ilişkilerin dinamik, belirsiz ve etkileşimli ortamında egemenlik için mutlak olarak elde edilmesi ve korunması öncelenen varoluşsal bir kavramdır. Güvenlik, tarihsel süreç içerisinde mevcut tehditler ve koşullar çerçevesinde değişim gösterdiğinden sürekli güncellenen bir kavrayış gerektirmektedir. Soğuk Savaş döneminde güvenlikleştirme devlet bağlamında somutlaştırılmış ve nükleer yetenekler de göz ardı edilmeden konvansiyonel tehditlere yönelik güç biriktirmeye dayalı caydırıcılık ve çevreleme stratejileri esas alınmıştır. 1991’de Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla oluşan tek kutuplu düzen, güvenliğin tesisi ve idame edilmesi için geleneksel yaklaşımların yeterli olmadığını göstermiştir. Bu dönemde artış gösteren terörizm, daha önce ideolojik temellerle simgesel hedefler seçerken Soğuk Savaş sonrasında ise kitle imha silahlarının kullanılma riski dâhil asimetrik etki amaçlayan eylemlere yoğunlaşmıştır.

Özellikle 11 Eylül 2001’deki terör saldırıları sonrasında terörizm, etkilerini sınırları devletleri aşan küresel ölçekte kendisini göstermiştir. Bu dönemde terör örgütleri; eleman temini, teşkilatlanma, istihbarat, eğitim, eylem yöntemleri, lojistik, finans ve iletişim konularını yerel-bölgesel düzeyden küresel boyuta taşımışlardır. Terör örgütü mensuplarının yerlerinin, sayılarının, toplumdaki içindeki konumlarının bilinmezliği, eylemlerde kullanabilecekleri olası etki yöntemlerinin çeşitliliği, eleman temini ve lojistik birimlerinin engellenmesindeki zorluklar terörizm tehdidini daha da karmaşık hale getirmiştir. Bununla birlikte mevcut imkân ve kabiliyetlerini teknolojinin getirdiği yeniliklerle harmanlayan terörizm, daha önce karşılaşılmamış ve teşhisi zor tehditler yaratmaktan da geri kalmamıştır. Yeni fırsatlar getirmesi beklenen küreselleşme ve küreselleşmenin etkisi ise, iklim ve çevre sorunları, enerji ve su başta olmak üzere kısıtlı doğal kaynaklar, salgın hastalıklar, etnik çatışmalar, ekonomik istikrarsızlık ve çığır açan teknolojilerin (yapay zekâ, otonom sistemler, nano-teknoloji vb.) sunduğu üstünlük gibi birçok kritik hususu beraberinde getirmiştir. Bu hususların yarattığı belirsiz bir güvenlik ortamının, üzerinde zaten oydaş bir tanımlama olmayan, bir politik araç ve hibrit savaşta bir yöntem olarak kullanıldığı değerlendirilen terörizmi direkt veya dolaylı olarak beslemeye devam ettiği görülmektedir.

Mevcut güvenlik ortamı; terörizm, bilgi sistemlerindeki hızlı gelişmeler, siber güvenlik, uzaya hâkimiyet rekabeti, nükleer yetenekleri artırma çabaları gibi konular sebebiyle küresel olarak gün geçtikçe daha belirsiz hale gelmektedir. Bu ön görülmesi zor güvenlik ortamında devletler, karmaşık tehditleri tanımlamak, tehditlere yönelik ulusal ve küresel ölçekte tedbir getirmek maksadıyla ulusal güvenlik stratejileri belgeleri hazırlamaktadırlar.

Bu çalışma; belirsizleşen küresel güvenlik ortamında 11 Eylül sonrası terörizm tehdidine odaklanarak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) daimî üyesi ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerinin terörizmle mücadele perspektifinden mukayeseli bir analizini konu edinmektedir.

Bu çalışma; uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması ve devam ettirilmesi maksadıyla kurulmuş olan Birleşmiş Milletler'in (BM) en önemli BMGK daimî üyesi beş ülkenin güvenlik strateji belgelerini ele alarak incelemiştir. BMGK üyesi ülkelerin, BM çatısı altında güvenlik sorunları başta olmak üzere verilen tüm kararlarda bilinen doğrudan etkisi ve tercihleri söz konusudur. Bu karar ve tercihler anılan ülkeler tarafından hazırlanan güvenlik strateji belgeleriyle de ortaya konmaktadır. Bu kapsamda anılan belgelerin incelenmesi; dünya güvenliğine etkisi olan söz konusu BMGK daimî üyesi ülkelerin karar ve tercihlerinin anlaşılması, çözümlenmesi, risk tehdit algılamalarıyla birlikte bunlara karşı tedbir, etki bağlamındaki politikalarını ve bunların diğer ülkeler ile uluslararası güvenlik ortamına yansımalarını anlama açısından önemlidir. Öte yandan literatürde ülkelerin ulusal strateji belgelerinin sadece retorik içerdiği ve gerçek hayatta uygulamaya geçirilemediğine yönelik savlara rastlansa da, özellikle dünyanın süper güçleri diyebileceğimiz BMGK daimî üyesi ülkelerinin ulusal güvenlik strateji belgeleri, tehdit ve risk algılamalarını, güvenlik politikalarını kendi iç ve uluslararası kamuoyuna açıkladıkları, uygulayacağı politikalara bir noktada meşruiyet oluşturmak, değişen risk ve tehditlere tedbir geliştirmek için sık sık güncelledikleri ve gerçek hayatta uygulamalarını gördüğümüz belgelerdir. Bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, söz konusu uygulamalara dair somut örnekler verilmiştir.

11 Eylül ile birlikte terörizmle mücadele önem ve öncelik kazanmış, güvenlik yaklaşımları değişime uğramış ve bu mücadelede klasik anlayışın yetersiz kaldığı görülmüştür. Terörizm tanımı genişletilerek güvenlik strateji belgelerinde daha ağırlıklı olarak yer almaya başlamıştır. Söz konusu değişimin yansımaları güvenlik politikalarında çıkarılan yeni yasalarla etkisini göstererek uygulamaya geçirilmiştir. NATO, AB gibi

uluslararası kuruluşlar ile ABD (Amerika Birleşik Devletleri), Birleşik Krallık, Fransa, Rusya Federasyonu, Çin Halk Cumhuriyeti gibi ülkelerin güvenlik stratejilerinde terörle mücadeleyle yönelik söylemlerin öne çıktığı ve bunların güvenlik politikaları ile uluslararası güvenlik politikalarını şekillendirdiği gözlemlenmiştir.

Çalışma kapsamında küresel güç dağılımında başat aktörler olarak tanımlanan ABD, Birleşik Krallık, Fransa, Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin 11 Eylül 2001 sonrası ulusal güvenlik strateji belgeleri esas alınmış ve belgeler terörizmle mücadele bağlamında kaynağından incelenmiştir. Bu kapsamda söz konusu ülkelerin incelenen belgeleri Tablo 1.1.'de sunulmuştur.

Ülkeler güvenlik politikalarının oluşturulması ve uygulanması için ulusal güvenlik strateji belgelerinin yanı sıra terörizm gibi konu özelinde detaylı, hiyerarşik bir yapıda gözlemlenebilecek kanun, yönetmelik, strateji belgesi gibi dokümanlar hazırlamaktadır.

Tablo 1.1. Çalışma kapsamındaki ulusal güvenlik strateji belgeleri

ABD	Birleşik Krallık	Fransa	Rusya Federasyonu	Çin Halk Cumhuriyeti
1999	2008	2008	2000	2008
2002	2010	2013	2009	2010
2006	2015	2017	2015	2019
2010				
2015				
2017				

Söz konusu dokümanlarda ortaya konulan hususların ülkelerin realist yaklaşımlarla belirledikleri çıkar ve hedeflerin çerçevesinde şekillendiği öngörüsünden hareketle, dokümanlar ile ulusal güvenlik strateji belgeleri arasında esasen bir çelişki oluşmadığı varsayılmaktadır. Bu varsayım kapsamında, bu çalışmada ülkelerin terörizmle mücadele yaklaşımları sadece ulusal güvenlik strateji belgelerindeki bilgiler ışığında incelenmiştir.

Ayrıca bu çalışmada, terörizmle mücadele bağlamında 11 Eylül saldırıları sonrası döneme odaklandığından ülkelerin 11 Eylül saldırıları hemen öncesinde ve sonrasında Covid-19 salgınına (2020 yılı) kadar olan süre içerisinde yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgeleri de incelenmiştir. Yayımlanmış ve açık kaynaklardan erişim sağlanabilen ülkelerin güvenlik strateji belgeleri incelendiği için çalışma bu çerçevede birincil kaynaklardan

istifadeyle yürütülmüştür. Bu sebeple sadece erişim sağlanabilen strateji belgeleri ve bu belgelerin güvenlik politikalarına etkisinin incelenecek olması araştırmanın kısıtlarını oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Soruları ve Amacı

Bu çalışmada şu temel soruya cevap aranmaktadır:

- 11 Eylül saldırılarından sonra terörizm ve terörizmle mücadele, BMGK daimî üyesi ülkelerin yayımladıkları ulusal güvenlik strateji belgelerini ve uluslararası güvenlik politikalarını ne ölçüde etkilemektedir?

Araştırmada cevap aranan alt sorular ise aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:

- Ulusal güvenlik strateji belgeleri tehdit, tedbir ve dış politika çerçevesinde uluslararası güvenliğe etkileri mukayese edildiğinde benzeşen ve farklılık gösteren hususlar nelerdir?

- Bu ülkelerin aldıkları karar ve uluslararası ortamdaki uygulamalara yansımaları göz önüne alındığında ulusal güvenlik strateji belgeleriyle ifade ettikleri söylemlerin politik bir araç olarak fonksiyonu nedir?

- Bu ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerindeki terörizmle mücadele politikaları karşılaştırıldığında bu hususları şekillendiren realist ve neorealist perspektiflerin ağırlığı nedir?

Yukarıda sunulan soruların yanıtları bağlamında bu çalışmanın amacı:

- 11 Eylül saldırılarının sonrasındaki tehdit algılamasında terörizm merkezli değişimi belirlemek,

- BMGK daimî üye ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerinin terörizmle mücadele bağlamında ayrı ayrı ele alınarak incelenmesi sonucu ara değerlendirmeler ortaya koymak,

- Yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulguların ülkeler açısından mukayeseli analizini yapmak olarak tespit edilmiştir.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma soruları kapsamında;

- BMGK daimî üye ülkelerinin her biri farklı vaka olarak ele alınması,

- Bu ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerinin ortak boyut terörizmle mücadele üzerinden ilişkilendirilmesi,
- Bu ilişkilendirme sonucunda benzerlik veya farklılık arz eden bilgilerin keşfi amaçlandığı göz önüne alındığında bu çalışma için uygun yöntemin karşılaştırmalı araştırma yöntemiyle analiz olduğu değerlendirilmektedir.

Seçilen araştırma yöntemi kapsamında,

- Öncelikle ülkelerin strateji belgeleri ile ilgili dokümanları taranarak bu kaynaklarda belirtilen somut ifadeler incelenmiş,
- Belgelerde uluslararası ilişkilerde öne çıkan, dikkat çeken hususlar ile realist politikaların izdüşümleri de aranmış,
- 11 Eylül saldırıları sonrasında söz konusu strateji belgelerinde değişen ve kapsamı genişleyen terörizmle mücadele amaç ve söylemlerine odaklanılmış,
- Ulusal güvenlik strateji belgeleri ülke bütünlüğü içerisinde yıllara sâri olarak tehdit, tedbir ve etkiler bağlamında da karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda, bir ülkenin zaman içerisinde güncellediği ulusal güvenlik strateji belgeleri farklı vakalar olarak ele alınarak ortak olgular üzerinden mukayese edilmiş ve süreklilik arz eden hususlar tespit edilmiştir. Karşılaştırmalı analiz, ülke özelinden genele doğru giden bir bütünlük içerisinde yapılmıştır. Öncelikle ülkeler tek teker ele alınmış, yayımladıkları her bir ulusal güvenlik belgesi “tehdit, tedbir ve dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri” açısından incelenmiş, müteakiben ülke özelinde yayımladıkları tüm belgeler birbirleri ile mukayese edilmiş, son olarak ülkelerin 11 Eylül sonrası yayımladığı ulusal güvenlik strateji belgeleri birbirleriyle karşılaştırılarak araştırma sorularının cevaplarının bulunmasına esas teşkil edecek bulgular elde edilmiştir.

BMGK daimî üyesi ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerinin terörizmle mücadele bağlamında bütüncül olarak karşılaştırılmasının, hem bu konudaki değişimin ortaya konulması hem de gelecek ile ilgili çıkarımlara yön vermesi açısından önemli ve özgün bir çalışma olduğu kıymetlendirilmektedir.

1.4. Literatür Taraması

Ulusal güvenlik strateji belgeleri üzerinde yapılan çalışmalara dair literatür araştırmasında;

- Araştırmaların bir ülkeyi veya tek bir belgeyi özel bir konu açısından ele alan tekil çalışmalar olduğu,

- Belgelerin liderler özelinde dönemsel politikadaki öznel yaklaşımları ve değişen hususları ortaya koymak için incelendiği,
- Teknolojik gelişmelerle birlikte tehdit unsuru olarak kabul edilen siber güvenlik gibi özel konular bağlamında strateji belgelerinin ele alındığı,
- Birtakım çalışmalarda ise ulusal güvenlik strateji belgelerinin hazırlanmasına yönelik teknik inceleme ve tavsiyelerin ortaya konulduğu,
- Sınırlı sayıda çalışmalarda sadece karşılaştırma analizi yaptığı, çoğunlukla doküman analizi üzerine yoğunlaştığı, böylece belgede sıklıkla tekrar eden hususların tespiti ve odak noktaları hakkında çıkarımlar yapılmasının hedeflendiği gözlemlenmektedir.

İlgili literatür yakından incelendiğinde ise dünya siyasetini etkileyen BMGK daimî üyesi olan beş ülkenin ulusal güvenlik strateji belgelerini bir bütün olarak ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır. İşte bu çalışma, söz konusu ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerini birincil kaynak olarak incelemekte ve terörizmle mücadele bağlamında bir karşılaştırma sunmaktadır. Bu haliyle çalışma, literatürde tespit edilen eksikliği tamamlayacak özgün bir çalışma olarak kendini göstermektedir.

Yapılan literatür araştırmasında ön plana çıkan bazı akademik çalışmalar aşağıda sunulmuştur:

Caudle ve Stephan (2010) tarafından yapılan “Yeni Nesil Ulusal Güvenlik Stratejileri: Hollanda ve Birleşik Krallık'tan İlk Bulgular” adlı çalışmada “devletin ve toplumun bütünü” göz önüne alarak güvenlik sorunlarını ele alan, geniş kapsamlı “yeni nesil” ulusal güvenlik stratejilerini oluşturan iki ülke olan Hollanda ve Birleşik Krallık'ın bu konudaki tecrübeleri ve ilk bulguları sunmaktadır¹.

Önder ve Kılıç (2020) tarafından yapılan “Amerika Birleşik Devletleri'nin 2015'te Obama Döneminde Yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgeleri ile 2017'de Trump Döneminde Yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgelerinin Karşılaştırılması”² konulu

---

¹ Caudle, Sharon / De Spiegeleire, Stephan (2010) ‘A New Generation of National Security Strategies: Early Findings from the Netherlands and the United Kingdom’ *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, C:7, S:1, s.1.

² Önder, Ersoy / Kılıç, Mehmet A. (2020). ‘The Comparison of United States’s National Security Strategy Documents, Released in 2015 in Obama Period and Released in 2017 in Trump Period’, *International Journal of Humanities and Social Sciences*, C:1, S:5, s.40–50.

çalışmada söz konusu dönemlerde yayımlanan iki belge ABD'nin dört ana ulusal çıkarı olan "güvenlik, refah, değerler ve uluslararası" açısından karşılaştırılmaktadır.

Jane (2022) tarafından yapılan “Rusya Federasyonu’nun Güvenlik Strateji Belgeleri Bağlamında Kırım İlhakı’nın Tarihsel-Sembolik ve Askerî-Jeopolitik Analizi”³ konulu çalışmada tek bir ülkeyi ele alınarak Rusya Federasyonu’nun güvenlik strateji belgeleri Kırım’ın ilhakı açısından incelenmiştir. Çalışmada, devletlerin ulusal güvenlik konseptlerinin esaslarını çoğunlukla realist bir perspektif ile oluşturdukları ve bu çerçevede ulusal güvenlik belgelerinin devlete yönelik tehditlerin önlenmesi maksadıyla ortaya konulan temel stratejileri ve öncelikleri içeren eylem planları olduğu ifade edilmiştir. Bu tanımlar çerçevesinde güvenlik ve strateji belgelerinin doğal olarak bulunduğu dönemin özelliklerini yansıtmalarının yanı sıra tarihsel-jeopolitik açıdan da arka planlarının mevcut olduğuna işaret edilmektedir. Kırım’ın ilhakını Rusya Federasyonu güvenlik strateji belgelerinden jeopolitik ve normatif olmak üzere iki boyutta okunmasının gerektiğini ifade edilmektedir. İlk olarak Avro-Atlantik Blok’un eski Sovyet cumhuriyetlerini bünyesine katması jeopolitik açıdan Rusya Federasyonu’nun politik manevra alanını kısıtlaması ve ikinci olarak normatif açıdan ise “Rus kültürü ve dilinin korunması” hususlarının göze çarptığı ortaya konulmaktadır.

Büyükbaş’ın (2006) “Avrupa Güvenlik Strateji Belgesi ve Türkiye”⁴ konulu çalışmasında 2003 yılında AB Devlet ve Hükûmet Başkanları Konseyi tarafından kabul edilen Avrupa Güvenlik Stratejisi tekil ülke olarak Türkiye bağlamında ele alınmıştır. Avrupa Güvenlik Stratejisi belgesi, üye ülkelerin ortak tehdit algılaması ve bu tehditlere karşı strateji kültürü oluşturmaya yönelik önemli bir adım olduğu ifade edilmiştir. Uluslararası terörizm, kitle imha silah teknolojilerinin yayılması, bölgesel çatışmalar, başarısız devletler (*failed states*)⁵ ve organize suçlar başlıca tehditler olarak tanımlanmıştır. Belgede uluslararası ve Avrupa güvenliği açısından en önemli sorun olarak nitelenmiş terörizmle mücadele konusunda dayanışma yükümlülüğü getirilmiştir. Öte yandan Avrupa

---

³ **Jane, M.** (2022) ‘Rusya Federasyonu’nun Güvenlik Strateji Belgeleri Bağlamında Kırım İlhakı’nın Tarihsel-Sembolik ve Askerî-Jeopolitik Analizi’ *International Journal of Social Inquiry*, C:15 S:2, s.415–436.

⁴ **Büyükbaş, Hakkı** (2006) ‘Avrupa Güvenlik Strateji Belgesi ve Türkiye’ *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C:61 S:01, s.37–66.

⁵ Aslı fonksiyonlarını yerine getiremeyen, hatalı ve eksik çalışan devleti tanımlamak için; başarısız devlet (*failed state*), kırılgan devlet (*fragile state*), kriz devleti (*crisis state*), zayıf devlet (*weak state*), çökmüş/iflas etmiş devlet (*collased state*) terimleri kullanılmaktadır. **Bingöl, Oktay** (2016) *Başarısız Devletler*, 1. Baskı. Ankara, Barış Kitap, s.73.

Güvenlik Strateji Belgesi'nde, Türkiye'den bahsedilmediği ve Türkiye'nin bölgedeki olası rolüne dair herhangi bir husus gündeme getirilmediği ifade edilmiştir.

Zengin (2020) tarafından yapılan “21.Yüzyılda Rusya Federasyonu’nun Güvenlik Belgeleri: Neo Realist Teori Çerçevesinde Bir Analiz”⁶ adlı çalışmada “Rusya Federasyonu’nun güvenlik belgeleri neorealist teori tarafından şekillenmektedir” hipotezini sınamıştır. Çalışmada, tek ülke olarak Rusya Federasyonu’nun 2000, 2010, 2014 yılları yayımlanan Askerî Doktrinler ve 2000, 2009, 2015 yılları yayımlanan Ulusal Güvenlik Konseptleri incelenmiştir. Rusya Federasyonu’nun uluslararası sistemi anarşik-istikrarsız gördüğü, ulusal güvenliğine yönelik temel tehditlerin uluslararası sistemin yapısından kaynaklandığı, güvenlik politikalarının ise “nükleer caydırıcılık ve askerî kapasite” ve “ittifaklar yolu ile dengeleme” stratejileri çerçevesinde oluşturulduğu bulguları elde edilmiştir. Özellikle Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından Rusya Federasyonu’nun eski gücünü kaybettiği, kötü ekonomik durumun ve yerel ayrılıkçı çatışmaların ülkenin “güçsüz bir devlet” olarak algılanmasına yol açtığı bu dönemde oluşturulan güvenlik politikalarının uluslararası sistemin yapısal değişimine göre şekillendiğinden realist bir motivasyon taşıdığı tespiti dikkat çekmektedir.

Necefoğlu’nun (2017) benzer konuyu ele alan “Rusya Federasyonu'nun Güvenlik Anlayışının Neorealist Perspektiften Analizi”⁷ adlı yüksek lisans tezinde 2000’li yıllarda Rusya Federasyonu dış politikasının bekanın sağlanması amacıyla gücünü maksimize etmeyi amaçlayan saldırgan/aktif realizm çerçevesinde tanım ve uygulama bulduğunu ortaya koyulmaktadır. Ayrıca, esasen dış politikanın giderek küreselleştiğinin iddia edildiği bir dönemde, uluslararası ilişkilerde realist teorinin hâlâ geçerli olduğu ifade edilmektedir.

Gürdal’ın (2008) “ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinde Çin’in Yeri ve Hegemonik Düzen”⁸ konulu çalışmasında 1987’den itibaren yayımlanan Ulusal Güvenlik Strateji raporunda Çin Halk Cumhuriyeti’ne uygulanması öngörülen politikaların dönüşümü ve nedenleri hegemonya anlayışı üzerinden incelenmiştir. Yöntem olarak belgelerin kaynak olarak kullanıldığı, ilişkisel bir bağlantının ortaya çıkarılması hedeflenen nitel araştırmada,

---

⁶ Zengin, A. Kürşad (2020) ‘21. Yüzyılda Rusya Federasyonu’nun Güvenlik Belgeleri: Neo Realist Teori Çerçevesinde Bir Analiz’ Ulakbilge, C:8, S:55, s.1707–1718.

⁷ Necefoğlu, Ali (2017) ‘Rusya Federasyonu'nun Güvenlik Anlayışının Neorealist Perspektiften Analizi’, (Yüksek Lisans), TOBB ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

⁸ Gürdal Elif (2021) ‘ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinde Çin’in Yeri ve Hegemonik Düzen’, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, C:23, S:2, s.200–219.

ABD gücünün gerilemiş olduğu gerçeği kabul edilerek bu boşluğun Çin Halk Cumhuriyeti tarafından doldurulmasına izin verilmemesi için müttefiklere çağrı yapıldığına dikkat çekilmiştir.

Yılmaz'ın (2020) "ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri üzerinden Amerikan Stratejik Kültürünün Nitel Analizi"⁹ konulu tezde 1987–2017 arasında yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgeleri stratejik kültür bağlamında nitel bir yaklaşımla analiz edilmiştir. 1990'lı yıllarda yayımlanan belgelerde bölgesel saldırganlıkları caydırmak ve çıkarların güvence altına alınması için "aktif bir mevcudiyet ve liderlik sürdürüleceği" deklare edildiği vurgulanmaktadır. Obama'dan sonra gelen Trump döneminde ise, uluslararası alanda hegemonyasını korumak için "daha saldırgan/aktif, kural ve kaide tanımayan, uluslararası kamuoyunun hassasiyetlerini önemsemeyen, müttefiklerinin menfaatlerini göz ardı eden, kendi çıkarları ve kazançları doğrultusunda hareket eden bir yönetim anlayışı" sergilendiği ifade edilmektedir. Yapılan analizler sonucu ABD Stratejik Kültürü'nün demokrasi, liberal ekonomi, uluslararası hukuk, özgürlük ve insan hakları gibi temel öğelere sahip olduğu, bu hususlara yönelen meydan okumaları tehdit olarak algıladığı, söz konusu öğe ve değerlerin yaygınlaştırılmana için adına ortaklıkların önemseydiği tespiti ortaya konulmuştur. ABD'nin kendisini bu değerlerin kaynağı olarak algılaması ise uluslararası ilişkilere bir "üstbakiş" olarak yansıyıp hegemonyanın kaynağını oluşturduğu ifade edilmektedir. Öte yandan Sovyet stratejik kültürüyle ilgili olarak; Marksist-Leninist idarenin ve Sovyet Cumhuriyetlerinin, Rus İmparatorluğundan miras kalan coğrafi, siyasi, askeri, etnokültürel varlığı devrildiğini ve bu unsurların da saldırgan/aktif bir stratejik kültür meydana getirdiği tespiti de kayda değer diğer bir husustur.

Özcan'ın (2011) "Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD'nin Güvenlik Stratejileri"¹⁰ konulu araştırmasında 11 Eylül sonrasında ABD'nin güvenlik algılamalarında meydana gelen gelişmeleri ve pratiğe dökülen politikaları incelenmektedir. Çalışmada, uluslararası güvenlik bağlamında, uygulanacak olan çözüm yoluna dair bir uzlaşma hasıl olmadığı durumlarda ve uluslararası hukukun meşru saymadığı yöntemlerle sonuca ulaşmak mümkün olmadığı, bu tür yöntemlerin tam tersi bir etki oluşturabileceği ve yeni güvenlik problemlerinin temellerin atılabileceği ifade edilmektedir.

---

⁹ **Yılmaz, Murat** (2020) 'ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri Üzerinden Amerikan Stratejik Kültürünün Nitel Analizi' (Yüksek Lisans), İnönü Üniversitesi.

¹⁰ **Özcan, Arif Behiç** (2011) 'Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD'nin Güvenlik Stratejileri' *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, C:11, S:22, s.445-466.

Alptekin'in (2015) "ABD, Rusya, AB, Almanya ve Ermenistan Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Kıyaslanması: Türkiye İçin Örnekler"¹¹ adlı çalışmasında ABD, Rusya, AB ve Almanya gibi büyük güçlerin ve Türkiye'ye sınır komşusu olan bir ülke olan Ermenistan'ın ulusal güvenlik strateji belgelerinin karşılaştırmalı bir analizi yapılmıştır. İncelenen ülkelerin güvenlik strateji belgelerinde bulunan terörizm, küresel ısınma, salgın hastalıklar vb. ortak tehditler olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Belgelerde, tehditlerin bölgesel ve siyasi ilişkilerine uyumlandırarak ifade edilmesi gerektiği, millî hedef belirlenmesinde fayda olduğu, mevcut durum, risk ve tehditler, tedbirler ve sonuç kısımlarının belgelerde yer alması gerektiği vurgulanmıştır.

Küçükşahin ve diğerlerinin (2008) "Türkiye'nin Güvenlik Strateji Belgesi Nasıl Hazırlanmalıdır?"¹² konusunu ele alan çalışmada Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinin formatı ve içeriği dair gereklilikler ortaya koymaktadır. ABD, AB, Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin güvenlik strateji belgeleri incelenerek belgede bulunması gereken başlıklar ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır. Başlıklara kapsamında risk ve tehditlerin tanımlanması ve tedbirlerin belirlenmesine yönelik teknik hususlara da değinilmiştir.

İşyar'ın (2008) "Günümüzde Uluslararası Güvenlik Stratejileri: Kavramsal Çerçeve ve Uygulama"¹³ adlı çalışmasında genel olarak uluslararası güvenlik stratejilerinin uygulamada işbirlikçi-barışçı stratejiler ve zorlayıcı stratejiler olarak iki şekilde gözlemlendiğine ve barış-kriz-savaş üçgeninin değişik koordinatlarında çeşitli şekiller alabildiğine işaret etmiştir. Uluslararası güvenlik stratejileri, ulusal güvenlik stratejilerinden farklı olarak "kolektivite" olgusu göz önüne alınmadan tam olarak anlaşılamayacağını ortaya koyulmuştur. Uluslararası terörizmle mücadele bağlamında ise uluslararası güvenlik ABD ve AB örnekleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Genel olarak devletler, uluslararası güvenlik sorunlarına yumuşak güç ile tedbir getirirken, terörizm gibi çok ciddi

---

¹¹ **Alptekin, Gökhan** (2015) 'ABD, Rusya, AB, Almanya ve Ermenistan Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Kıyaslanması: Türkiye İçin Örnekler' Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, <https://www.academia.edu/11922483/ABD_Rusya_AB_Almanya_ve_Ermenistan_Ulusal_G%C3%BCvenlik_Strateji_Belgesi_K%C4%B1yaslanmas%C4%B1_T%C3%BCrkiye_%C4%B0%C3%A7in_%C3%96rnekl er> s.e.t. 10.03.2023.

¹² **Küçükşahin, Ahmet / Önder, E. Uyar / Tahminciler, Erçin/ Dinçer, Duygu** (2008) 'Türkiye'nin Güvenlik Strateji Belgesi Nasıl Hazırlanmalıdır?' *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, S:7, s.7–30.

¹³ **İşyar, Ömer Göksel** (2008) 'Günümüzde Uluslararası Güvenlik Stratejileri: Kavramsal Çerçeve ve Uygulama' *Gazi Akademik Bakış*, C:2, S:03, s.1–42.

tehditlere yönelik sertlik yanlısı güvenlik stratejileri izlemek durumunda kaldıklarının altı çizilmiştir.

Demir, Şentürk ve Güneyatan'ın (2021) "Realist Teori Perspektifinden ABD-Çin Gerilimi: Trump-Biden Dönemlerinin Karşılaştırmalı Analizi"¹⁴ adlı çalışmasında Trump dönemindeki dış politikanın realizm teorisi ile şekillendiği, Biden ise göz ardı edilen liberal değerlere ve ittifaklara önem verdiği ifade edilmektedir. Kısa zamanda gerçekleşen söz konusu değişimlerin Çin politikasını da etkilediği ortaya konularak genel bir Çin politikası çizmenin zorluğu vurgulanmıştır.

Ocak'ın (2016) "Hangi ögeler ulusal güvenlik strateji belgelerini oluşturmalıdır? Bir içerik analizi"¹⁵ konulu çalışmasında, çeşitli ülkelere ait 32 ulusal güvenlik strateji belgesi içerik analizi kullanılarak nitel bir araştırma ortaya konulmuştur. Metin analizi sonucunda belgelerde %94 oranında liberal yaklaşım, %47 oranında realist yaklaşım ve %50 oranında yapılandırılmış (yapısalcı) yaklaşıma dair ifadeler saptanmıştır.

Yalçın'ın (2017) "Ulusal Güvenlik Stratejisi: ABD-İngiltere-Fransa-Rusya-Çin"¹⁶ adlı kitabında BMGK'nın beş daimî üyesinin son iki ulusal güvenlik strateji belgelerini analiz etmektedir. Çalışmada, devletler güvenlik kavramsallaştırması, güvenlik tehdidi, güvenlik yöntemi başlıkları altında ülke bazında değil, tematik konu ayrımıyla incelenerek mukayese edilmiştir. Stratejilerin, uluslararası sistemdeki güç dağılımındaki ülkelerin konumların ve sistemin şartlarına göre belirlendiği ifade edilmektedir. Öte yandan çalışmada, söz konusu bu beş devletin uluslararası istikrarın sağlanmasına oydaş olmalarına rağmen saldırgan/aktif yöntemler uyguladıkları vurgulanmaktadır. Bu kitap BMGK'nın beş daimî üyesinin son iki güvenlik strateji belgesini incelemekte iken bu tez çalışması ise söz konusu ülkelere ait toplam 18 güvenlik strateji belgesini 11 Eylül Saldırılarından sonraki dönemde oluşan terörizmle mücadele kavramı bağlamında mukayese etmektedir. Bu haliyle bu tez çalışması, uluslararası ilişkiler teorisi kapsamında mukayeseli bir araştırma olarak literatürdeki eksikleri tamamlayan orijinal bir eser olduğu değerlendirilmektedir.

---

¹⁴ **Demir, Yonca / Şentürk, Mustafa Uğur / Güneyatan, Fatih** (2021) 'Realist Teori Perspektifinden ABD-Çin Gerilimi: Trump-Biden Dönemlerinin Karşılaştırmalı Analizi', TUİÇ Akademi, <<https://www.tuicakademi.org/realist-teori-perspektifinden-abd-cin-gerilimi-trump-biden-donemlerinin-karsilastirmali-analizi/>>, s.e.t. 05.01.2022.

¹⁵ **Ocak, Metin** (2016) 'Hangi ögeler ulusal güvenlik strateji belgelerini oluşturmalıdır? Bir içerik analizi' *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, C:26, S:1, s.23-49.

¹⁶ **Yalçın, H. Basri** (2017) *Ulusal Güvenlik Stratejisi: ABD-İngiltere-Fransa-Rusya-Çin*, 2.Baskı. İstanbul, SETA Kitapları.

1.5. Kavramsal Çerçeve

1.5.1. Güvenlik, Ulusal Güvenlik Kavramları ve Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi

Güvenlik, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde ikinci sırada gelen ve insanın hayatta kalmasını sağlayan önemli bir olgudur. Sözlük anlamıyla güvenlik toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi ve emniyet durumunu ifade etmektedir¹⁷. Ülkeler açısından ise, güvenlik, devletin ve toplumların bağımsızlığını ve bütünlüğünü koruma yeteneğidir. Bu haliyle güvenlik, ülkelerin bekasını etkileyen vazgeçilmez bir kavramdır. Güvenliği sağlamak, savaşın sebeplerini ön görebilmek ve bunları harbe girmeden çözebilmekle mümkün olacaktır. Siyasi, askerî, iktisadi, teknolojik, çevresel ve toplumsal boyutlardaki tehditlerin belirlenmesi ulusal güvenliğin temel unsurlarını oluşturmaktadır¹⁸. Güvenlik mevcut ortamda küreselleşmeyle birlikte klasik bir anlayıştan karmaşık olan asimetrik bir çerçeveye doğru değişim ve genişleme göstermiştir. Terörizm, ülkelerin sınırları ötesine yayılan organize suçlar, ülke içi çatışmalar, iç savaş ve soykırım gibi ülke içi şiddet eylemleri, hastalılar dâhil ekonomik ve sosyal tehditler, silahlanma ve kitle imha silahları¹⁹ gibi evirilen ve genişleyen tehditler karşı yeni ve karmaşık tedbirlerin alınmasını tetiklemiştir. Ayrıca, genişleme çerçevesinde güvenlik kavramının alanına ekonomik güvenlik, çevre güvenliği, kimlik güvenliği, sosyal güvenlik ve askeri güvenlik gibi farklı güvenlik biçimleri eklenmiştir.

Güvenlik zamansal ve mekânsal olarak değişkenlik gösterebilen bir kavramdır. Tarihsel süreçte tedrici veya ani olarak değişim gösteren tehdit ve önlemler güvenlik algısı ve tanımlamalarını da etkilemiştir. 11 Eylül terör saldırıları öncesinde ve sonrasında ABD'nin terörizm algılamasındaki değişim güvenliğin zamansal değişimine örnek gösterilebilir. Benzer şekilde, Soğuk Savaş döneminde "koruyucu" ve "birleştirici" NATO öncelikli tehdidi unsuru SSCB'dir. Soğuk Savaş sonrasında ise NATO, güvenliğin yeni anlayışına ayak uydurarak çevre güvenliği, birey güvenliği, sağlık güvenliği, bilişim güvenliği gibi olguları güvenlik alanına eklemiştir. 11 Eylül terör saldırıları sonrası

¹⁷ Türk Dil Kurumu Sözlükleri <<https://sozluk.gov.tr>>, s.e.t. 10.03.2023.

¹⁸ **Karakoç, Esra** (2008) 'Türkiye'nin Uluslararası Güvenli Stratejileri' (Yüksek Lisans), Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

¹⁹ **Orttung, Robert W. / Makarychev, Andrey** (Editörler) (2006) National Counter-Terrorism Strategies: Legal, Institutional, and Public Policy Dimensions in the US, UK, France, Turkey and Russia- Volume 14 NATO, 1.Baskı, Netherlands, IOS Press, s.48.

dönemde ise NATO'nun güvenlik algısı öne çıkan terörizm ile yeniden şekillendiği söylenebilmektedir²⁰. Mekânsal değişim için ise farklı ülkelerin terörizm tehdidini farklı algılaması olarak tanımlanabilir. Özellikle küreselleşme süreciyle birlikte güvenlik kavramı, genişleyen ve derinleşen bir bağlamda ele alınmaktadır. Günümüzde güvenlik sorunları birçok disiplini etkileşimli olarak bir arada barındıran “genel” ve “karmaşık” nitelikte olduğu gözlemlenmektedir²¹. Baldwin güvenlik kavramını tanımlarken ilk olarak “Kim için güvenlik?”, “Hangi değerler için güvenlik?” sorusuna cevap verilmesi, ardından ise belirlenen güvenliğe dair tespit edilen tehditleri belirlemek için “Hangi tehditlere karşı güvenlik?” sorularına yanıt bulunmasının gerekliliğine işaret etmiştir²².

Güvenlikle ilgili çalışmanın başlangıç noktası aslında olası risk ve tehditlerin tespit edilmesidir. Bu haliyle güvenlik anlayışı çok taraflı genel bir kavramdır. Sadece aktör bir ülkeyle ilgili değildir, diğer ülkelerin güvenliğinin de göz önüne alınmasını gerektirir. Dolayısıyla güvenlik bir de iş birliği boyutu da çok yönlü bir tanıma sahiptir²³.

Ülkelerin kendi güvenliklerini sağlamak için soyut veya somut olarak ortaya koydukları risk ve tehdit değerlendirmeleriyle sahip olduğu millî güç çerçevesinde bu tehditlere karşı tedbirler ve yöntemler, hazırlanan ulusal güvenlik belgelerinde ifade edilmektedir. Burada millî güç, uluslararası ilişkiler açısından ülkenin sahip olduğu askerî güç, ekonomik güç ve yumuşak güç olarak tanımlanabilmektedir. Ancak en önemli olan unsur, diplomasi, savunma, kalkınma ve diğer güç bileşenlerinin etkin yaklaşımla bütünleştirilmesi sonucu ortaya çıkan akıllı güçtür²⁴.

Bu noktada strateji olgusuna da kısaca değinmenin “ulusal güvenlik stratejisi” kavramının tanımlanmasını daha belirgin hale getirebileceği değerlendirilmektir. Risk ve tehditlere karşı tedbir getirilmesinde kilit kavram stratejidir. Strateji sözcüğünün etimoloji kökeni Eski Yunan’a dayanmaktadır. Strategos, generallik ve savaş sanatı demektir. Sun Tzu ve Clausewitz’in büyük katkı sağladığı strateji kavramı, yalın haliyle askerî liderlik ile

---

²⁰ **Karabulut, Bilal** (2014) Uluslararası Örgütlerin Güvenlik Boyutu, Ankara, Barış Kitap, sf.30.

²¹ **Karabulut, Bilal** (2015) Güvenlik: Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek, 2.Baskı, Ankara, Barış Kitap, sf.277.

²² **Baldwin, David A.** (1997) The concept of security. *Review of International Studies*, C:23, S:1, s.5-26.

²³ **Küçükşahin, Ahmet** (2006) ‘Güvenlik Bağlamında, Risk ve Tehdit Kavramları Arasındaki Farklar Nelerdir ve Nasıl Belirlenmelidir?’ *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt:2, S:4, s.7-41, s.e.t 10.01.2023.

²⁴ **Nye, Joseph S. Jr.** (2011) The Future of Power, 1.Baskı, New York, NY Public Affairs.

ilişkilendirilse de zaman içerisinde anlamca bir genişlemeyle politik konuları da kapsar hale gelmiştir²⁵.

Ulusal güvenlik stratejisi genel anlamda, bir devletin kendi ulusal güvenliğini uzun vadede sağlamaya yönelik planlamadır. Bir devletin neleri tehdit olarak gördüğü ve bu tehditlerle nasıl baş etmesi gerektiğine dair cevaplar içerir. Ulusal güvenlik belgeleri; bir tehdit tanımlaması yapar ve kendisini bu tanımlamanın üzerine inşa eder. Bunları belli bir rasyonalite içerisinde hesaplar. Bu rasyonalite devlet için en güvenli durumu kurgulamaya çalışır. Bir ulusal güvenlik belgesinde asıl olan siyasi hedeftir. Bu tür belgelerde siyasal hedef genelde ülkenin güvenliği olarak belirlenir. Ulusal güvenlik belgeleri siyasal liderler tarafından şekillendirilmektedir.²⁶

Özetle, ulusal güvenlik stratejisi ülkelerin veya uluslararası bazı aktörlerin kendi güvenliğini sağlamak için oluşturduğu yol haritasıdır. Bu yol haritası tehdit ve risklerin tespiti ve bertaraf edilmesi maksadıyla oluşturulan yöntem ve prensiplerin bütüncül olarak ifadesidir.

Ulusal güvenlik stratejileri, ülkenin tüm mevcut kapasitesi göz önüne alınarak oluşturabilen bir olgudur. Millî gücün tüm unsurlarının bütüncül bir anlayış ile ulusal güvenlik sistemi kurulması esas alınmaktadır. Bu noktada Barry Buzan yeterli kapasiteye sahip olmayan devletlerin ulusal güvenlik stratejisi izlemelerinin rasyonel olmadığını iddia etmektedir²⁷.

Ulusal güvenlik stratejileri belgeleri farklı kaynaklarda millî güvenlik belgesi, güvenlik belgesi, beyaz kitap gibi çeşitli tanımlamalarla anılmaktadır. Bu çalışmada, esas alınan ulusal güvenlik stratejileri belgesi kavramı tüm bu çeşitli tanımların tamamını kapsayan bir kavram olarak kullanılmaktadır.

---

²⁵ **Öğün, Baybars** (2022) ‘Büyük Strateji Çalışmaları için Bir Kılavuz: Siyasî ve Askerî Perspektif’ *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, C:18, S:43, s.517-546, <<https://dergipark.org.tr/en/pub/guvenlikstrjtj/issue/74204/1140142>> s.e.t. 10.01.2023.

²⁶ **Yalçın** (2017), s.28.

²⁷ **Çelik, Kadir** (2018) ‘Kasım 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD'nin Karadeniz Politik’ *Karadeniz Araştırmaları Merkezi*, C:15, s.100-123. <10.12787/KARAM1393> s.e.t 10.01.2023.

1.5.2. Terör ve Terörizm Kavramı

Terör kelimesi birçok dile Latince'deki anlamı korkutmak olan “terreo” fiilinden geçmiştir. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre terör, yıldırı ve tedhiş sözcükleriyle anlam bulmaktadır. Terör niteliği değişim göstermekle birlikte geçmişten günümüze varlığını sürdüren bir kavramdır.

Terör, Habil-Kabil rekabeti sonrasında gelişen kardeşin kardeşi öldürmesiyle başlamıştır. Terörün tarihsel gelişimi ve Rapport'un Dalga Teorisi'ne göre; 1100'lü yıllarda dinsel motifli Orta Çağ terörü, 1800'lü yılların sonunda başlayan anarşizm ve bireysel terörizm dönemi, 1900'lü yılların ilk çeyreğinde başlayan milliyetçi ve etnik içerikli terörizm, 1960'lar görülen devrimci terör ve gerilla savaşları, 1980'lerde baş gösteren radikal etnik ve dini terörizm ve 11 Eylül saldırılarını da kapsayan postmodern terörizm ve asimetrik savaş dönemi olarak tanımlanmaktadır²⁸.

Günümüz mevzuatında ise 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na göre terör; cebir ve şiddet kullanarak, baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir²⁹.

Terörizm ise başta siyasi olmak üzere çeşitli hedeflerin gerçekleştirilmesi maksadıyla örgütlü bir düzen içerisinde terörü sürekli bir yöntem olarak kullanan stratejilerin tümüdür. Terörizmi toplumu korkutmak için tasarlanmış yalın suç eylemleri olarak tanımlamak yetersizdir. Terörizm, sadece hedef alınan toplumdaki kalplere korku salmayı değil güdülen ideolojik ve politik amaçlara yönelik kazanımlar sağlamayı hedeflemektedir³⁰. Terörizm ülkeler için bir tehdit unsurudur. Terörizm, ideolojik veya bir doktrinel bir yaklaşımdan ziyade yöntem, taktik, strateji, bir bakıma da bir savaş şekli olarak tanımlanabilmektedir. Terörizm, terör örgütleri tarafından belirledikleri amaçlarına ulaşmak için bir strateji olarak

²⁸ **Kemik, Gizem** (2021) ‘Terörü Tartışmak: Tanım Sorunu, Genel Özellikleri ve Uluslararası Hukuk Açısından Analizi’ *Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, C:4, S:2, s. 165-187. <<https://dergipark.org.tr/en/pub/artuklu/issue/65970/920043>> s.e.t. 15.01.2023.

²⁹ **3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu**, T.C. Resmî Gazete, sayı:20843, 12.04.1991.

³⁰ **Becker, Tal** (2013) *Terrorism and the State: Rethinking the Rules of State Responsibility*, 1.Baskı, Portland, Hart Publishing, s.117.

kullanılmaktadır³¹.

Köken ve dil bilimi açısından kolaylıkla tanımlanabilen terör ve terörizm olgusuna yönelik pratik algı temelde öznel bir mahiyette kavramsallaşmaktadır. Ulusal ve uluslararası barış ve güvenlik ortamını tehdit eden terör ve terörizm; faaliyetlerinden, aktörlerinden, kaynaklarından ve hedef aldıkları toplumlardan bağımsız, kayıtsız şartsız meşru kabul edilemeyecek olgular olarak tanımlanmaları olağan bir beklentidir. Ancak, 11 Eylül sonrası dönemde dahi bu kavramlara oydaş ve evrensel bir tanım getirilememiştir. Uluslararası gündemi belirleme gücüne sahip ülkeler tarafından bu kavramlar, yalın olarak kendi çıkarları doğrultusunda küresel ölçekte ve somut olarak ilişkilendirilerek tanımlanmıştır. Bu haliyle terörizm aynı zamanda siyasal bir duruş olarak tanımlanabilmektedir. Ülkeler yapmış oldukları terörizm tanımlarının birer silaha dönüştürerek önemli bir dış politika aracı olarak kullanabilmektedirler. İşte ülkeler arasındaki terörizmin ne olduğu konusunda yaşanan karmaşanın sebebini bu hususta aramak gerekmektedir³².

Terör ve terörizm kavramının tarafsız bir hukuk perspektifinde nesnel olarak tanımlanmasının esas alınması durumunda ise; bazı ülkelerin çıkarlarına yönelik öznel tanımların geçersiz kalabileceği, bu olgunun bir politik araç olarak kullanılmasının engellenebileceği ve uluslararası hukukun üstünlüğü bağlamında küresel faydaya dayalı, sonuç odaklı bir iş birliğinin hâkim kılınabileceği değerlendirilmektir. Ancak mevcut durumda terör ve terörizm kavramlarının tamamen öznel ve siyasi perspektifler üzerine inşa edilerek “terörün kaynağına yoğunlaşmak yerine araçsallaştırıldığı” tespitin kolaylıkla yapılabileceği değerlendirilmektedir. Başka bir açıdan bakıldığında, terörizm ulusal veya küresel ilişkilerini şiddetle sorgulayan bir eylemdir. Terörizm amaçları olan siyasi bir yönetim modeli değil, amaçları olan bir yöntem modelidir; terörizm bir ideoloji değildir. Bununla birlikte, hangi tür eylemlerin terörizm kapsamına girdiği ve kimlerin terörist olduğu gibi konularda ideolojik veya siyasi bağlamda yüklemeler yapıldığının göz ardı edilemeyeceği değerlendirilmektedir. Terör ve terörizm kavramlarının tanımlanmasına yönelik yorumlamaların geniş olması, küresel veya bölgesel millî hedeflerini askerî gücüyle somut olarak destekleyebilen ülkelere büyük fayda sağlamaktadır³³.

---

³¹ **Güngör, Uğur** (2019) ‘Terörizm Stratejisi mi? Terörizmin Stratejileri mi?’ *Gazi Akademik Bakış*, C:12, S:24, s.1–17.

³² **Karabulut, Bilal** (2016) *Uluslararası İlişkiler Kavramlar-Teoriler-Kurumlar*, Ankara, Barış Kitap, s.341.

³³ **Altuntaş, Ekin Oyan** (2009), *Terörizme Karşı Savaş Stratejisi: Hegemonyası Zayıflayan ABD'nin Yeni Mekan Düzenleme Aracı*, 1.Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, s.117.

Terörizm uzmanı Paul Wilkinson şöyle bir tanım yapmaktadır: “Terörizm, bir takım siyasi taleplerin karşılanmasını sağlamak amacıyla; bireyleri, grupları, toplumu ya da hükümetleri yıldırmak için cinayet ya da imha hareketlerinin sistematik olarak uygulanmasıyla da bu amaçla tehdit oluşturulmasıdır”³⁴. Bu kavramsal tanımın altında yatan kuramsal temeller incelenirken karşılaşılan durum, terörün çok boyutluluğundan dolayı farklı teorik yaklaşımların geliştirilmiş olmasıdır. Dahası terörizmin geçirdiği dönüşüm beraberinde ortak bir tanımda anlaşılması zor ve son derece karmaşık bir “terörizm” sorunsalını getirmiştir. Bu noktada özellikle “Terörizm nedir, kim tarafından uygulanır ve kime karşıdır, hangisi terör, hangisi bağımsızlık mücadelesidir?” şeklinde sorular ortaya çıkmaktadır. Wilkinson gibi araştırmacılar terör eylemlerinin Batı’ya karşı olduğunu ve batılı demokrasileri hedef aldığını savunurken, Chomsky gibi uzmanlar ise terörün devletler tarafından uygulandığını, yani “devlete karşı terör” değil, “devlet destekli terörün” söz konusu olduğunu vurgulamaktadır³⁵.

Chomsky, terörün Batı karşıtlığından kaynaklandığını savunan görüşü “propagandacı yaklaşım” olarak nitelendirmektedir. Chomsky’ye göre bu yaklaşım, terörizmin devletin hizmetinde kullanılacak bir silah olduğunu vurgulamakta, terörizmin sorumlusunun resmen belirlenmiş belli bir düşman olduğu savından yola çıkarak terörist faaliyetleri istenen kaynağa yüklenebildiği durumlarda “terörist” olarak niteleyip, aksi durumlarda ise “misilleme” ya da “kendini müdafaa” olarak adlandırmaktadır³⁶.

Terörün teorik temelleri atılırken, terörizmin sadece ideoloji alanında sınırlandırıldığı ve terörizme karşı mücadele kavramının da bir savunma gerekliliği şeklinde açıklanarak teorik meşruiyet kazandırıldığı görülmektedir. Ancak terörün sebep sonuç ilişkileri daha kapsamlı ve derindir. Söz gelimi terörizmi medeniyetler çatışmasının bir sonucu olarak gösteren çalışmalara karşı geliştirilen eleştiri medeniyetler ittifakı/bütünleşmesidir. Ancak zamanla birbirine zıt görünen bu iki görüş birbirini tamamlayıcı hale gelmiş ve terörizme karşı savaş tezini jeopolitik bir araç olma özelliğinden çıkartarak, meşruluk kazandırmak adına soyut ve belirli amaçlara yönelik bir teorik alana yönlendirmiştir. Teorik yaklaşımları bu soyutlanmış alan dışında ele alarak, terörizmin politikanın devamını sağlayan ve

---

³⁴ **Wilkinson Paul** (1977) *Terrorism and the Liberal State*. London, Macmillan.

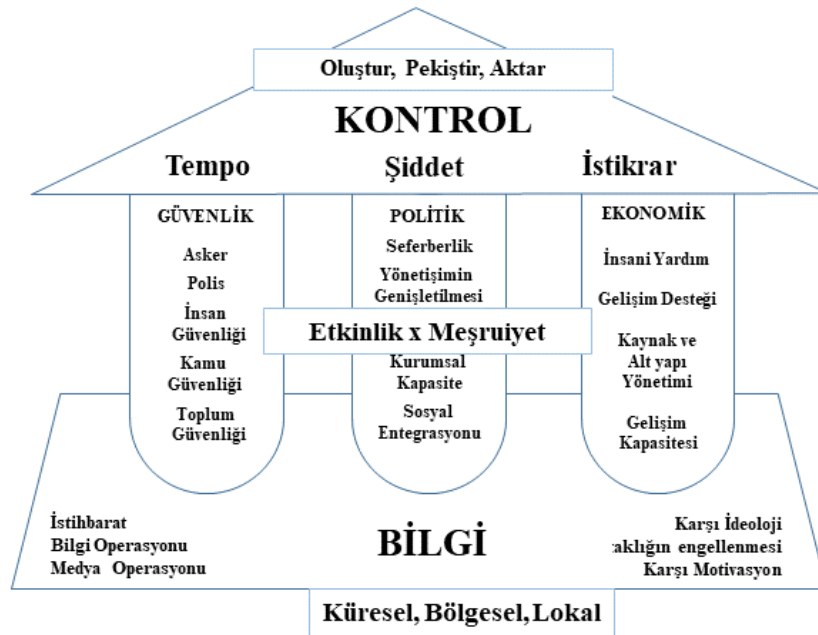
³⁵ **Güzel, Cemal** (Editör) (2002) *Korkunun Korkusu: Terörizm*. Güzel, Cemal Silinen Yüzler Karşısında Terör, Ankara, Ayraç Yayınevi, s.7–19.

³⁶ **Güzel** (2017), s.217.

ekonomik gerekçelerden beslenen jeopolitik bir araç olduğu savıyla kuramsal boyutlarını ele almanın, neden-sonuç ilişkisinin daha sağlıklı ortaya konmasına imkân sağlayacağı düşünülmektedir. Diğer bir deyişle Clausewitz'in politikanın devamı olarak ifade ettiği savaş paradigması kapsamında, terörizme karşı savaşında yine politikanın devamı olarak ele alınması, bu savaşın kendi başına hareket eden değil bir bütünün yani politikanın parçası olarak değerlendirilmesi sebep sonuç ilişkilerine farklı açılardan bakabilmeyi mümkün kılmaktadır³⁷.

Terörizmle birlikte anılagelen başka bir olgu ise ayaklanma (*insurgency*) kavramıdır. Ayaklanma çerçevesinde terörizme ek olarak ele alınan diğer yöntemler; suç faaliyetleri, korsanlık, etnik/milis güçlerin teşkil edilmesi ve isyan gibi yöntemlerdir (ADP, 2008). Diğer yandan ayaklanmaya karşı koyma (*counter-insurgency*) terimi de terörizmle mücadele ile birlikte anılmaktadır. Ancak bu kavram aşağıdaki Şekil 1.1'de görüleceği üzere daha geniş kapsamlı ve daha geniş boyutludur. Bu tür ayrımların yapılamamasının da terör tanımının muğlaklığını artırdığı söylenebilir.

Şekil 1.1. Ayaklanmaya Karşı Koymanın üç temeli (Kilcullen, 2006³⁸).

³⁷ Altuntaş (2009), s.116.

³⁸ Kilcullen, David J. (2006). Three Pillars of Counterinsurgency , U.S. Government Counterinsurgency Conference, Washington D.C., s.4.

Terörizmin nedenleri irdelenirken tek bir perspektiften değil konunun bütün boyutları ve etkenleriyle incelenmesi gerekmektedir. Terörizmin nedenlerini ideolojik, ekonomik, sosyo-kültürel, psikolojik, etnik ve jeopolitik nedenler başlıkları altında toplamak mümkündür³⁹. Yine terörizmin ana sınıflandırmasının altına bakıldığında, terörizmin pek çok çeşidi bulunmaktadır. Bu çeşitlilik kullanılan araçlar, açıklanan amaçlar, uygulanan metotlar ve destek alınan kaynaklara göre oluşmaktadır. Başlıcaları; siyasal terörizm (*political terrorism*), karşı-siyasal terörizm (*anti-political terrorism*), şehir/sivil terörizm (*urban terrorism*), biyolojik ve kimyasal terörizm (*chemical and biological terrorism*), nükleer terörizm (*nuclear terrorism*), dini terörizm (*religious terrorism*), etnik terörizm (*ethnic terrorism*), ideolojik terörizm (*ideological terrorism*) ve teknolojik terörizm (*technological terrorism*) olarak adlandırılmaktadır⁴⁰.

1.5.3. 11 Eylül Terör Saldırıları

ABD, II. Dünya Savaşı'nda 1941 yılında Japonlar'ın düzenledikleri Pearl Harbor baskınından sonra ilk kez 11 Eylül'de kendi topraklarında saldırıya uğramıştır. 11 Eylül'de yaklaşık 50 bin kişinin çalıştığı New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kulelerine iki uçak çarpmıştır. Ayrıca, ABD Savunma Bakanlığına bir uçak çakılırken, eş zamanlı olarak ABD Dışişleri Bakanlığına ise bombalı araç ile saldırı düzenlenmiştir. Hedefinin Beyaz Saray olduğu tahmin edilen başka bir yolcu uçağı ise hava kuvvetlerinin müdahalesiyle düşürülmüştür⁴¹. El Kaide terör örgütüne düzenlenen ve yaklaşık 3000 kişi hayatını kaybettiği 11 Eylül terör saldırıları, güvenlik anlayışının küresel ölçekte değişime uğradığı bir dönüm noktasıdır. Booth'un da ifade ettiği gibi 11 Eylül'den sonra güvenlik her şeyi kapsar hale gelmiş, korku derhâl hissedilmiş ve manipüle edilmiştir. Birçok ülkede insanlar, Soğuk Savaş'ın ciddi nükleer krizlerinden sonra ilk kez uzaklardaki insanların terörizm ve terörizmle mücadele kapsamındaki şiddet niyetlerinin olası kurbanları haline gelmişlerdir⁴². Ayrıca 11 Eylül terör saldırılarının, ABD'nin jeopolitik akıl yürütmelerinde

³⁹ Kılıç, Zafer (2007) 'Küreselleşme ile İvme Kazanan Uluslararası Terörizm ve Buna Karşı Alınan Tedbirler' (Yüksek Lisans), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

⁴⁰ Göçer, O. (2005) 'Uluslararası Terörün Soğuk Savaş Sonrası ve Gelecekteki Durumu' *Kara Kuvvetleri Dergisi*, Yıl: 4, S:14 (Kasım).

⁴¹ Fidan, Özben (2004) '11 Eylül'ün ABD dış politikasına etkisi: Irak işgali', (Yüksek Lisans), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

⁴² Booth, Ken (2007) *Theory of World Security*, Cambridge University Press, (Çeviren: Üngör, Çağdaş (2012) *Dünya Güvenliği Kuramı*, 1.Baskı, İstanbul, Küre Yayınları), s.128.

bir travma olarak uzun bir süre ağırlıklı olarak yer alabileceği ve bu tarz yeni bir saldırının olabileceği takıntısının da etkili olabileceği değerlendirilmektedir⁴³.

11 Eylül'ün takip eden süreçte uluslararası hukuk bağlamında güvenlik ortamının şekillendirilmesine yönelik gelişmeler şu şekilde özetlenebilmektedir:

- BMGK 12 Eylül 2001'de toplanmış, doğal meşru müdafaa hakkına atıfta bulunarak terörizmin uluslararası barış ve güvenliği tehdit ettiği ve her türlü terörizmle mücadele etmek için gerekli tüm tedbirleri almaya hazır olduğunu aldığı kararda belirtmiştir,

- NATO ve AB saldırıları savaş eylemi olarak niteleyen Bush'un terörizmle mücadele işbirliği çağrılarına olumlu yanıt vermiştir,

- Terörizmle mücadeleye yönelik politikaları koordine etmek için objektifliği eleştiri konusu olan BM Terörizmle Mücadele Komitesi kurulmuştur,

- Başkan Bush, terörizme karşı küresel savaşın bir parçası olarak 11 Eylül sonrasında ABD ekonomik yardımların benzeri görülmemiş bir artış ortaya koymuş, hatta 2000 yılında 10 milyar dolar olan müttefiklere yardım bütçesini 2004 yılında 19 milyar dolara kadar çıkarmıştır⁴⁴,

- ABD, Bush Doktrini olarak tanımlanan yaklaşım ile teröristlere ve terörizme yataklık eden devletler ile kitle imha silahları kullanma amacıyla olan devletlere karşı tehditler tam oluşmadan kuvvet kullanmayı ön görmüştür. Bu noktada, Foley (2013) terörizmle mücadelede “devletin mevcut imkân kabiliyetinin” altını çizmiştir. ABD, eşine rastlanmayan büyüklükteki askerî güce sahip olması “doğal olarak kuvvet kullanımına daha fazla eğilim” gösteren bir çerçeve çizmiştir. AB ülkeleri ise teröristlerle ülke dışında etkin mücadele edebilecek askerî güce sahip olmamaları “zarurettten doğan erdem” ile terörle mücadeleyi yurt içinde polis ve istihbarat birimlerinin marifetiyle sürdürmüşlerdir. Aslında bu iki farklı yaklaşım “tehdit ve kabiliyetler” değerlendirmesi için uluslararası ilişkilerde belirleyici bir teori olan realist perspektifin örtük olarak uygulanmasıdır⁴⁵.

---

⁴³ **Yves Lacoste** (2007) *Geopolitique: La Longue Histoire d'Aujourd'hui* (Çeviren: İsmet Akça (2007) *Büyük Oyunu Anlamak - Jeopolitik: Bugünün Uzun Tarihi* (2008), İstanbul, NTV Yayınları, s.47.

⁴⁴ **Sadık Giray** (2008) 'Analyzing the effects of American foreign policy on Turkish public opinion toward the United States in the post-9/11 era' (Doktora), University of Georgia, s.108.

⁴⁵ **Foley, Frank** (2013) *Countering terrorism in Britain and France: institutions, norms and the shadow of the past*, 3.Baskı, Cambridge, Cambridge University, s.8.

ABD önce 2001 yılında Afganistan’da ve 2002 yılında Irak’a müdahale etmiş ve harekâtların hukuki meşruiyet zeminin ise yukarıda sunulan gelişmeler çerçevesinde oluşturmuştur. Bu müdahalelilerin sonucunda ise Afganistan’da yüzbinlerce insan hayatını kaybetmiş; Irak’ta ise yaklaşık 1 milyon insan ölmüş ya da ağır yaralanmış, yaklaşık 6 milyon Iraklı ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır. ABD’nin bu süreçteki asker kaybı sayısı ise yaklaşık 5000’dir⁴⁶.

Öte yandan, BM 11 Eylül saldırılarından sonra terörizmin tanımı veya terörizmle mücadele insan haklarına saygı göstermenin önemine yeteri kadar anlamadığı; ABD ise ceza hukuku dâhil hukuk dışı uygulamaları sebebiyle eleştirilmektedir⁴⁷.

Ayrıca siyasi bir etki olarak, 11 Eylül terör saldırıları ve takip eden yıllardaki Londra, Madrid ve İstanbul saldırıları, devletlerin dış politikalarının ülke içi güvenlik ortamına doğrudan ve her zamankinden daha fazla etkili olabileceğini göstermiştir⁴⁸.

1.6. Kuramsal Çerçeve

Teoriler karşılaşılan vakaların sınıflandırılması, tanımlanması ve analiz edilerek ve sebep-sonuç ilişkilendirmesinin yapılması sağlayan kavramsal birer çerçevedir. Teoriler, uluslararası ilişkilerde soyut güncel gelişmelerin değerlendirilmesi ve çıkarımlar yapılarak bir desene oturtulmasını sağlayan temel kavramlardır. Bununla birlikte vakalar mutlak olarak tek bir teoriyle ilişkilendirilebileceği gibi söz konusu teorilerin karşıtı veya kuramsal bir karışımıyla da anlam bulabilmektedir. Temel varsayımları, neden-sonuç ilişkileri ve yöntem tavsiyeleri açısından farklılık gösteren klasik eleştirel veya yapısalcı birçok teori mevcuttur. Bu bölümde, bu çalışmada cevap aranan sorular kapsamında BMGK üye ülkelerin uluslararası güvenlik politikalarına yön veren yaklaşımlarını temelden etkilediği değerlendirildiğinden “realizm” ve “neorealizm” teorileri hakkında özet bilgiler sunulmuştur.

1.6.1. Realizm

---

⁴⁶ **Karabulut, Bilal** (2016) Uluslararası İlişkiler Kavramlar-Teoriler-Kurumlar, Ankara, Barış Kitap.

⁴⁷ **Roach, Kent** (2011) The 9/11 Effect: Comparative Counter-Terrorism, 1.Baskı, New York, Cambridge University Press.

⁴⁸ **Sadık Giray** (2008) ‘Analyzing the effects of American foreign policy on Turkish public opinion toward the United States in the post-9/11 era’ (Doktora), University of Georgia, s.108.

Uluslararası ilişkiler teorilerinde realizmin başat bir rolü olduğu yadsınamaz. Realizm dışındaki teoriler ya realizmin açıklayıcılık gücüne katkı sağlamaya çalışan teorilerdir ya da realizmin eleştirisi olarak ortaya çıkan teorilerdir. Realizm bazı sınırlılıkları yanı sıra uluslararası ilişkilere ilişkin bir bakış açısı oluşturmak adına güçlü ve önemli bir yaklaşımdır⁴⁹.

Realizm, insanın bencil doğasından yola çıkarak devletler ölçeğinde çıkarım yapmayı esas almaktadır. Realist terimin öncüleri Prens'in (1532) yazarı Nicolo Machivelli ve Leviathan'ın (1651) yazarı Thomas Hobbes'tir. Hobbes, doğuştan eşit olan insanların bir şeyleri arzulama açısından da eşit olduklarını savunmaktadır. Bir şeyin iki insan tarafından aynı anda arzu etmesi durumunda ise güvensizlik ve düşmanlık doğacağını, bu sebeple birbirine egemenlik sağlamak veya yok etmek güdülerinin oluşacağını ortaya koymaktadır⁵⁰. İnsanda mevcut olan bu güdüler egemen devletlere uyarlandığında devletlerin kendi çıkarlarını mutlak olarak gözeticeği ve çıkar çatışması durumunda ise sürekli rekabet ve gerektiğinde çatışmanın olağan olabileceği realizm temel düşüncesini tanımlamaktadır.

Realistlere göre uluslararası sistem anarşiktir, yani genel bir egemen güç yoktur, sistemde her devletin arzu ettiği her şeyi yapma özgürlüğü mevcuttur. Her devletin çıkarlarına ulaşma noktasında eşit olması ve üst bir sistemin olmaması anarşi yaratmıştır. Burada tanımlanan “anarşi” kaotik bir durumu değil mevcut kurallara uymayı zorunlu kılan bir merkezi otoritenin bulunmayışını ifade etmektedir. Realizme göre bir devletin temel amacı, bu anarşik ortamda hayatta kalmaktır. Devletin bekasını sağlaması maksadıyla güçlü olması esastır. Realistler, merkeze devleti alan bir yaklaşımla mutlak değer olan gücün toplanması kavramını ilişkilendirmişlerdir⁵¹.

Uluslararası sistemde merkezi otoritenin olmadığı bir arenada birbirleri ile ilişkide bulunan devletlerde şüphecilik ve güvensizlik hâkimdir. Bu yüzden ulusal çıkarlarını korumak adına, kişisel ahlak kurallarına aykırı olması durumunda bile, güvenlik eksenli hareket ederler. Realizme göre devlet adamını yönlendiren unsurlar korku, kuşku,

---

⁴⁹ **Donnelly, Jack.** ‘Realism’, Theories of International Relations, Burchill Scott / Linklater, Andrew / Devetak, Richard / Donnelly, Jack / Paterson, Matthew / Reus-Smit, Christian / True, Jacqui (Editörler) (2005), s. 29–54, New York, Palgrave Macmillan.

⁵⁰ **Hobbes, Thomas.** (2007), Leviathan, (Çeviren: Lim, Semih Leviathan, (1993), 24. Baskı, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları).

⁵¹ **Ertoý, Birkan** (2019). ‘Uluslararası İlişkilerde Realist Geleneğin Dönüşümü ve Neoklasik Realizm’ *Anadolu University Journal of Faculty of Economist*, C:1, S:1, s. 1-26.

güvensizlik, güvenlik ikilemi, üne kavuşma, saygınlık ve çıkar gibi unsurlardır. Korku ve bunun yol açtığı güvenlik ikilemi devletleri savaşa zorlayan nedenlerin başında gelmektedir⁵². Realist yaklaşım bu bağlamda güvenliği devletin en temel çıkarı ve amacı olarak tanımlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda devletler sürekli olarak askerî güç unsurlarını artırmaya ve geliştirmeye çaba gösterirler. Askerî güç, uluslararası ilişkilerde diğer devletleri etkileme ve caydırma için kullanılabilecek en temel öğelerdendir. Realizm uluslararası ilişkileri çıkar ilişkileri olarak değerlendirmekte ve uluslararası örgütleri, sivil toplum kuruluşlarını ve uluslararası şirketleri ikincil öneme sahip olarak değerlendirmektedir.

Sonuç olarak, realizm en genel anlamıyla, uluslararası sistemin temel aktörü olan devletin bir üst otoritenin nihai kontrolünün bulunmadığı bir ortamda hayatta kalma ve gücünü artırma gibi yöntem ve siyasetleri çözümlemeyi esas alan çalışan bir teori olarak açıklanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, mevcut güvenlik ortamında devletlerin ortaya koyduğu ulusal güvenlik konseptlerinin temelini çoğu zaman realist bakış açısının oluşturduğu iddia edilebilmektedir.

1.6.2. Neorealizm

Yapısal veya yeni realizm olarak da tanımlanan neorealizm kuram uluslararası gelişmeleri açıklamakta sistemsal bir yaklaşım öne sürmektedir. Realizmin savunduğu asli aktörün devlet olduğu yaklaşımından ziyade uluslararası ortamı kapsayan, yönlendiren ve kısıtlayan bir sistemin/yapının olduğu savını ön plana çıkarılmıştır. Kenneth Waltz 1979'da yazmış olduğu “Uluslararası Politika Teorisi” kitabında uluslararası sistemi devletler topluluğu, devletleri ise uluslararası sistemin birer birimi olarak görmektedir. Uluslararası sistem (yapı) içerisinde devletler varlığını sürdürmek ve kendi öz çıkarlarını korumak için kendi güç bileşenlerine ve sahip olduğu kaynaklarına güvenmektedir. Yapı, devletlerin karakterlerini belirlemektedir. Devletlerin savaş halinde olması insan doğası değil, sistemin yapısının anarşik olmasından kaynaklanmaktadır. Yapı, daha çok büyük aktörlerin gücünde yaşanan değişim ile şekillenmektedir. Uluslararası sistemin anarşik yapısı yüzünden bütün devletler hayatta kalmak isteyecektir ve bunun için güvenliklerini artırmaya gideceklerdir. Devletlerin savaş halinde olması insan doğası değil, sistemin yapısının anarşik olmasından

---

⁵² **Arı, Tayyar** (2013) Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği, 8. Baskı, İstanbul, MKM Yayıncılık, s.138.

kaynaklanmaktadır. Waltz’a göre, uluslararası sistemde devletler varlığını sürdürmek için sadece kendi gücüne (*self-help*) ve kaynaklarına güvenmektedir. Anarşik ortamda devletlerin asıl amacı hayatta kalabilmektir⁵³.

Neorealizme göre, uluslararası ilişkilerde devletlerin güç çatışmalarıyla anarşik bir düzen üzere kurulduğunu ancak, bu düzen devletlerin davranışlarını sınırladığını savunarak güç kavramına yeni anlamlar yüklemiştir. Realizmde olduğu gibi neorealizmde de aynı zamanda uluslararası ilişkiler devlet merkezlidir ve devletler ulusal çıkarları için birbirleri ile çatışırlar, anarşik bir ortam hâkimdir. Bu ortamda devletler kendi bekasını düşünmek için “güç” ü elinde bulundurmamak zorundadırlar. Ancak bu noktada Neorealizmi realizmden ayıran fark realizmde amaç “güç” iken neorealizmde “güç” bir araçtır. Uluslararası sistemde neorealistler çatışma ve savaşın güvensizlik getirdiğini, devletler ulusal güvenliklerini elde etmek ve sürekliliğini sağlamak için, gücü bir araç olarak elde etmelidirler. Devletler kendi çıkarları için güvenliklerini sağlayacak çatışma içerisinde gücü kullanabilirler, ancak uluslararası sistemde bazı tehditlere karşı kısa süreliğine işbirliği içerisinde de olabilirler⁵⁴.

Neorealizm kuramı, güç kavramına yaklaşımları açısından “saldırgan ve savunmacı realizm” olmak ikiye ayrılmaktadır. John Mearsheimer’in saldırgan realizminde ise devletler beka için ulaşabilecekleri azami güce eriştikleri zaman küresel/bölgesel hegemon konumuna erişerek; bekalarını garantilemiş olurlar. Devletler, kendi aleyhlerine olan güç dengesini düzeltmek için savaşa ya da güç artırımına başvurumaktadırlar. Daha küçük devletler ise güç artıramadıkları için büyük gücün peşine takılma yoluyla hayatta kalırlar. Kenneth Waltz’ın görüşlerini yansıtan savunmacı realizmde ise, güvenliğini sağlayacak ölçüde güç biriktiren devletler uluslararası sistemde hayatta kalabileceği ortaya konulmaktadır. Savunmacı realizmde güç biriktirme, karşı aktörler tarafından tehdit olarak algılanabileceği ve güç dengesini tahrik edeceği için hegemon aktör olana kadar güç biriktirmek sakıncalı olabilir⁵⁵.

Bu noktada, realizm ve neorealizm çeşitli açılardan Tablo 1.2.’de özeti sunulan olgular üzerinden karşılaştırılması iki kavramın daha iyi açıklanabilmesini sağlayacağı değerlendirilmektedir. Realizm; çatışmaların çıkarıcı ve yaklaşımları değişmeyen

---

⁵³ Tokath, S. Gözde (2022). ‘Klasik Realizm ve Neorealizm Kuramının İncelenmesi: Devlet Kavramına Yönelik Analiz’ *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C:11, S:(21), s.122-141.

⁵⁴ Bakan, Selahaddin / Şahin, Sonay (2018) ‘Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler’ *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, C:4, S:2, s.135–152.

⁵⁵ Acar, Merve (2019) ‘Yapısal Realizm Çerçevesinden Obama Dönemi ABD Dış Politikasının Ortadoğu’ya Yansımaları’ *Bariş Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, C:7, S:2, s. 28-48.

yöneticilerden oluşan devletler sebebiyle ortaya çıktığına inanmaktadır. Neo-realizm ise merkezi bir otorite olmadığı için oluşan anarşi ortamın çatışmalara sebep olduğuna inanmaktadır. Devletler bu ortamda yalnızdır ve güvenliklerinin sağlanması için kendi öz güçleri esastır. Realizm “insana” odaklanırken, neorealizm ilgisini “yapıya” odaklar. Realizm mutlak güç biriktirmeyi temel alırken, neorealizm güvenliğin sağlanmasına yoğunlaşır. Her iki teoride stratejiye önem verse de realizm çatışmanın yönetimi için stratejisi, neorealizm ise güvenlik için strateji kullanmayı esas alır. Realizm gücü toplamayı esas alan bir yaklaşım olduğundan tek kutupluğu tercih etmektedir. Neorealistler iki kutupluluğu ağırlıklı olarak alırken, ikiden fazla gücün oluşturduğu çok kutupluluktaki olası dengesizlik sorununu göz ardı etmemektedirler⁵⁶.

Tablo 1.2. Realizm ile Neorealizmin Karşılaştırılması⁵⁷

	Realizm	Neorealizm
Tanım	Güç isteyen kişiler çatışma çıkarır	Anlaşmazlıkların anarşi yüzünden ortaya çıkar
Odak	İnsan doğasına	Sistemin yapısına
İlgi Alanı	Güç	Güvenlik
Güç	Amaç	Araç
Stratejik Yaklaşım	Çatışma	Güvenlik
Sistemin Kutupsallığı	Tek kutuplu sistem	İki kutup/çok kutup sistem

1.7. Tezin Organizasyonu

Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Tez giriş kısmını oluşturan birinci bölümde; araştırmanın konusu, kapsamı ve sınırlılıkları ortaya konuşmuş, konuyla ilgili literatür taraması sunulmuş, çalışmanın tanımsal olarak kavramsal ve teorik olarak ta kuramsal çerçevesinin anlaşılması için temel hususlara dikkat çekilmiştir.

İkinci bölümde; 11 Eylül öncesi ve sonrası dönemdeki güvenlik algılamaları incelenmiş ve terörizmle mücadele bağlamında farklılıklara işaret edilmiştir.

⁵⁶ Differencebetween.com, ‘Realism vs Neo-Realism, < <https://www.differencebetween.com/difference-between-realism-and-vs-neorealism/>> s.e.t. 6.03.2023.

⁵⁷ Weblogographic, ‘Realizm ile Neo-Realizm Arasındaki Fark’, <<https://tr.weblogographic.com/difference-between-realism-and-neo-realism-9615>> s.e.t. 23.01.2023.

Üçüncü bölümde; BMGK daimî üye ülkelerinin ulusal güvenlik strateji belgeleri incelenmiş, belirli ortak olgular üzerinden ilişkilendirerek mukayese edilmiş, yıllara sâri süreklilik arz eden hususlar tespit edilmiş ve ara değerlendirmeler yapılmıştır.

Dördüncü bölümde, BMGK daimî üye ülkelerinin strateji belgelerinin mukayeseli analizi yapılarak ön plana çıkan söylemler ile benzerlik ve farklılık gösteren olgular tespit edilmiştir.

Beşinci bölümde, elde edilen bulgular tartışılmış, son olarak altıncı bölümde sonuçlar irdelenmiş, bütüncül değerlendirme ve teklifler ortaya konularak çalışma tamamlanmıştır.

2.11 EYLÜL 2001 ÖNCESİ VE SONRASINDA GÜVENLİK YAKLAŞIMLARI VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Güvenlik anlayışı, uluslararası ilişkilerdeki birçok paradigma gibi zamansal ve mekânsal bağlamdaki değişimi süreklilik gösteren bir olgudur. Devletlerin temel aldığı jeopolitik kuramların ve diplomasinin temel uygulama boyutu olan coğrafyanın sabit kaldığı göz önüne alındığında güvenlik anlayışı tarihsel süreçteki önemli olayların derin etkisiyle kavramsal olarak kapsamlı değişimlere uğramıştır.

Antik Çağlardan Orta Çağ’a uzanan dönemde güvenlik, ilkel toplumların öncelikle bireysel ve devamında klanlarının bekasını ilkel ordularla sağlayan bir çerçevede algılanmıştı. Orta Çağdan, neredeyse II. Dünya Savaşı’nın başlangıcına kadar gelen ve Klasik Büyük Güçler Dönemi olarak nitelenen süreçte ise devletlerin ve imparatorlukların sömürgeleri aralarında paylaşımı, büyük güçlerin birbirleriyle ilişkilerinin ön planda olduğu bir süreç yaşanmıştır. II. Dünya Savaşıyla birlikte Soğuk Savaşın iki kutuplu dünya düzeninde ülkeler ulusal güvenliklerini kendi yalın güçleriyle birlikte çeşitli pakt ve ortaklıklar üzerinden sağlamaya çalışmışlardır. Soğuk Savaş sonrasında ise SSCB’nin yıkılmasıyla oluşan tek kutuplu ortamda ülkelerin iç ayaklanma ve iç savaş gibi ülke içi güvenlik tehditlerinin ortaya çıkması güvenlik anlayışının yeni bir boyuta taşımıştır. Özellikle 11 Eylül sonrası dönemde çok kutuplu düzende, bölgesel ve uluslararası güvenlik arayışı ön plana çıkmış, küresel terörizme karşı savaş ve önleyici müdahale gibi kavramlar ile birlikte güvenlik anlayışı genişlemiştir⁵⁸.

2.1. Geleneksel Güvenlik Yaklaşımı

“Geleneksel güvenlik” kavramı, Soğuk Savaş’ın sonlarında ve hemen sonrasında kullanılan bir tanımlamadır. “Sınırlı güvenlik anlayışı” veya “devlet merkezli güvenlik anlayışı” da alanda kullanılan diğer tanımlamalardır. Geleneksel güvenlik anlayışı, askeri tehdit ve onlara karşı direnç, devlet merkezilik ve statüko yanlısı politikaların hâkimiyeti olarak tasnif edilen üç temel üzerine kuruludur⁵⁹.

⁵⁸ Akdeniz, Hüsmen (2017) ‘Değişen Güvenlik Konsepti ve Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması. Devlet Doğasının Değişimi: Güvenliğin Sınırları’, Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) Yayınları, s.63–80.

⁵⁹ Booth, Ken (1997) ‘Security and Self: Reflections of a Fallen Realist’ Krause, K. / Williams, M. C. (Editörler) Critical Security Studies: Concepts and Cases, Minneapolis, University of Minnesota Press, s.83–119.

Bu yaklaşımda, ülkeler için öncelikli risk ve tehdit, rakibin veya muhtemel düşmanın ezici ve üstün askerî taarruzları olarak tanımlandığından, ülkelerin millî güvenlik unsurları örneğinde olduğu gibi belirledikleri değerlerin korunabilmesine yönelik en etkin yöntemin, caydırıcılık ve ilk baskın etkiyi oluşturabilecek hazırlık seviyesiyle tanımlanan bir güce sahip olmaktır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında başlamak üzere geleneksel güvenlik anlayışı içine çeşitli değer ve tehdit tanımlamaları girmiştir. İnsan güvenliği, millî güvenlik, uluslararası güvenlik, toplum güvenliği gibi konular gündeme gelse de uluslararası ölçekte derin etkiler yaratabilecek geniş alanlara yayılan savaşların ortaya çıkma olasılığı tüm bu yeni hususları baskılayarak öncül konumunu korumuştur. Bu çerçevede, askerî açıdan ele alınabilecek risk ve tehditlere tedbir getirilmesinin güvenliği sağlayabileceği öngörülmüştür⁶⁰.

II. Dünya Savaşı'nın ardından ABD ve SSCB'nin liderliklerindeki Batı ve Doğu Blokları arasında gerginlik ve kısmi çatışma biçiminde sürdürülen mücadele sırasında güvenlik esas olarak realist yaklaşımın düşünce çizgisinde tanımlanmıştır. Çift kutupluluğun devam ettiği 1990'lara kadar ki dönemde birçok devlet tarafından kabul edilen bu düşünce çizgisinin belirleyici özelliği de devlet merkezli, askeri güvenlik odaklı ve güç maksimizasyonunu öngören bir yapıda olmasıdır⁶¹.

Soğuk Savaş döneminde ABD ve SSCB taraf olduğu iki karşıt kutuplu sistem “Batı ve Doğu Bloklarını” oluşturmuş, güvenlik politikaları ise bu iki kutuplu sistemin kurumsal yapısı içerisinde doğal olarak ideolojik temelli bir yaklaşımla şekillenmiştir. Söz konusu dönem iki kutbun güç mücadelesiyle anılmış ve güvenlik kavramı ise devleti merkeze alan ve askerî tehditlere odaklanan bir yaklaşımla tanımlamıştır. Bu çerçevede, devletin korunması birinci derecede ele alınmış, diğer tüm hususlar bir nevi tamamlayıcı unsur olarak görülmüştür⁶².

Böylece realist dünya görüşünün egemen olduğu Soğuk Savaş yıllarında güvenlik algısının esas olarak bir şekilde askeri güvenlik algısına indirgendiği çevre ve göç gibi küresel sorunlarla, iç güvenliğin alanına giren sosyal ve toplumsal konularla çok da yakından

---

⁶⁰ **Çıtak, Emre** *M5 Dergisi*, Değer ve Tehdit Bağlamında Yeni Güvenlik Anlayışı, < <https://m5dergi.com/kategori/son-sayi/makaleler/page/34/>> s.e.t. 4.4.2023.

⁶¹ **Erdoğan, İbrahim** (2013) ‘Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı’ *Gazi Akademik Bakış*, C:6, S:12, s.265–292.

⁶² **Bakan, Selahaddin / Şahin, Sonay** (2018) ‘Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler’ *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, C:4, S:2, s.135–152.

ilgilenilmediği görülmüştür⁶³. Soğuk Savaş döneminde tehdit ve güvenlik tanımı devlet bağlamında somutlaşmıştır. Mutlak güç biriktirmeyi temel alan caydırıcılık, konvansiyel savaşın engelleyicisi olarak görülmüş ancak bu husus sonu gelmeyen bir silahlanma yarışını da beraberinde getirmiştir.

Soğuk Savaş döneminde ideolojik motivasyonla tanımlanan, sembolik eylemlerle insanı hedef alan terörizm, takip eden süreçte kitle imha silahları da dâhil olmak üzere çeşitli asimetrik etki yaratan yöntemlerin arayışına girmiştir. Bu husus devlet güvenliğini önceleyen bakış açısının insan ve toplum güvenliğini de kapsayan doğru çok boyutlu bir niteliğe doğru evrilmesine sebep olmuştur. Soğuk Savaş dönemi sonrasında yaşanan kıtlık, ekonomik kriz, etnik çatışmalar, siyasi istikrarsızlık, nükleer, kimyasal ve biyolojik silahlar ile kitle imha silahları gibi riskler vb. olaylar küresel ölçekteki belirsizliği artmıştır.

Sonuç olarak geleneksel güvenlik anlayışı güvenliğin odak noktasına devleti koyan ve devletin varlığını sürdürmesi için gerekli askeri tedbirlerin alınmasını temel alan bir yaklaşımdır. Devletler için temel tehdit ise, askerî tehdittir. Bu yaklaşımda, devletin bir referans değeri olarak korunması için esas tedbir güçlü olmaktır. Muhtemel saldırılara karşı caydırıcı olmak, saldırıya karşı koyma, karşı saldırı başlatma imkân kabiliyetlerini k millî gücün mutlak göstergesidir.

2.2. Yeni Güvenlik Yaklaşımı

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin yarattığı yeni uluslararası ortam, 11 Eylül 2001 saldırıları sonucu yaşanan gelişmeler, küreselleşmenin etkisi, bilgi ve teknoloji alanındaki devrim niteliğindeki gelişmeler, uluslararası alanda devlet dışındaki aktörlerin sayısının ve tanınırlığının artması, devletlerarasındaki sıcak çatışmalar üzerinden tanımlanan savaşlarda gözlemlenen azalma gibi etmenler güvenlik kavramının tekrar düşünülmesi sonucunu doğurmuştur. Yeni güvenlik anlayışını; güvenliğin derinleşmiş, genişlemiş ve yoğunlaşmış hali olarak düşünmek mümkündür. Özellikle Waltz, Buzan, Wæver ve Booth gibi yazarların fikirleri geleneksel anlayıştan yeni bir yaklaşıma geçişte kilit rol oynamıştır. Günümüzde

---

⁶³ **Erdoğan, İbrahim** (2013) 'Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı' *Gazi Akademik Bakış*, C:6, S:12, s.265–292.

gelenen noktada güvenliğin merkezine devletin yanında bireyi, ulusu, bölgeyi ya da uluslararası alanı düşünmek gerekmektedir⁶⁴.

Soğuk Savaş döneminde iki kutuplu yapı içerisinde, bilinen dost-düşman tanımında muhtemel risklerle tehditler kolayca belirlenmiş, bu tehditleri karşılayabilecek tedbirlerin açıkça öngörülebilmiştir. Ancak Soğuk Savaş takip eden dönem içerisinde küreselleşmenin de etkisiyle oluşan belirsizlikler, güvenlik anlayışını derinden etkilemiştir. Risk ve tehdit tanımlanmasında geleneksel bir bakış açısıyla yalın olarak ülkenin sınırları dışından gelen askerî etkilerin temel algı değişim göstermiştir. Tehditlerin, mevcut askerî konulara ilave olarak toplumsal, dini, çevresel vb. kapsamda çeşitlenmesinin yanı sıra yer, zaman ve yöntem olarak öngörülemez bir nitelikte ortaya çıkabileceği algısı yeni anlayışa hâkim olmuştur. Söz konusu tehditlerin asimetric ve çok boyutlu küresel ölçekte etkiler oluşturabileceği ihtimali tedbirlerde bütüncül, işbirlikçi yaklaşımları da ön plana çıkarmıştır. Söz konusu yeni güvenlik anlayışı; küresel terörizm, çevre felaketi, salgın hastalıklar, suç örgütleri, düzensiz göç, siber saldırı, kitle imha silahları gibi hususları millî güvenliğe yönelen tehditler olarak ele almaya başlamıştır⁶⁵.

11 Eylül saldırıları ise terörün yeniden tanımlanmasında bir milat olarak kabul edilmektedir. Terör, yerel-bölgesel etkiden küresel ölçeğe sıçramıştır. Teknolojinin sunduğu imkânlar sayesinde terör örgütlerinin yetenekleri önemli ölçüde artmıştır. Propaganda başta olmak birçok faaliyetlerini uzak coğrafyalarda da yürütmeyi başarabilmektedirler.

11 Eylül saldırılarını müteakip Bush'un terörizme karşı savaş tanımlamasıyla başlayan sürecin devamı olarak başlatılan Irak işgali ise bölgesel ve küresel boyutta yeni güvenlik sorunlarını tetiklemiştir. Bilinen anlamıyla devleti merkez alan savaş, asker ve sivilin de müdahil olduğu, devlet dışı aktörleri de içeren bir çerçeveye doğru genişlemiştir. Bu bağlamda savaşlar, yerleşim merkezlerine de kayarak, hedeflerin karmaşık ve etkilerin asimetric olduğu, genel geçer harp nizam ve kaidelerinin dışına çıkabilen hibrit savaşlara dönüşmüştür. Bunun doğal sonucu olarak geleneksel savaşın askerî-siyasî öğeleri direkt veya dolaylı olarak genişleyerek siyasi, sosyal ve ekonomik bir ortamda icra edilmeye

⁶⁴ Çıtak, Emre *M5 Dergisi*, Değer ve Tehdit Bağlamında Yeni Güvenlik Anlayışı, < <https://m5dergi.com/kategori/son-sayi/makaleler/page/34/>> s.e.t. 4.4.2023.

⁶⁵ Erdoğan, İbrahim (2013) 'Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı' *Gazi Akademik Bakış*, C:6, S:12, s.265–292.

evirilmiştir. Bazı durumlarda, müdahaleye konu ülkelerde desteklenen veya dolaylı olarak kurulan silahlı oluşumlar üzerinden terörizm ve ayaklanma ortamı yaratılarak söz konusu ülkenin güvenlik kuvvetlerinin yıpratılması, imkân kabiliyetlerinin tüketilmesinin sağlanması hedeflenebilmektedir. Böylece öngörülen amaçlara dolaylı politik araçlar ile erişilmesi sağlanabilmektedir. Güçlü bir ülkenin kendi öz kuvvetlerini kullanmadan başka bir ordu veya hedef ülkedeki iç silahlı gruplar üzerinden yürüttüğü bu stratejiler literatürde “vekâlet savaşları” (*proxy wars*) olarak yer bulmuştur⁶⁶. İşte böyle bir ortamda güvenlik kavramı doğal olarak derinden değişime uğramış ve bu olguyu kavramsallaştırılmasını sağlayan parametreleri de etkilemiştir. Söz konusu yeni güvenlik anlayışını tanımlayan bu parametreler: referans nesneler korunması ön görülen değerler, güvenliğin sağlanacağı alanlar ve kapsamı, risk ve tehditlerin kaynakları ve aktörleri, hassasiyet arz eden konular, yöntemler, olarak özetlenebilmektedir. Burada dikkat çekilmesi gereken diğer bir husus, geleneksel bağlamda güvenliğin aktörleri asli olarak devletler iken, yeni güvenlik yaklaşımında söz konusu aktörlerin tanımı da genişlemiştir. Bu kapsamda, hükûmet dışı siyasi gruplar (*lobiler*), uluslararası hükûmet dışı kuruluşlar, uluslararası uzmanlık kuruluşları (*BM Mülteciler Yüksek Komiserliği vb.*), hükûmetlerin temsil edildiği küresel uluslararası örgütler (*BM, G-8, G-20 vb.*), hükûmetlerin temsil edildiği bölgesel uluslararası örgütler (*AB, NATO, Şanhay İşbirliği Örgütü vb.*), terör örgütleri, organize suç örgütleri, çıkar amaçlı suç örgütleri de güvenliği daha fazla etkileyen sonuçlar yaratan aktörler olarak bölgesel ve küresel süreçlere dâhil olmuşlardır. Nesnel anlamda ise; ötekileştirme, sosyal, göç, organize suçlar, etnik ve dini temelli çatışmalar toplum güvenliğine yönelebilecek artan risk ve hassasiyetler olarak karşımıza çıkmaktadır⁶⁷.

Günümüze gelinen noktada güvenliğin merkezine devletin yanında bireyi, ulusu, bölgeyi ya da uluslararası alanı düşünmek gerekmektedir. Bu bağlamda değer de farklı boyutlar kazanmıştır. Yeni güvenlik anlayışında güç kavramı da yeniden yapılanmıştır. Güvenliğin sağlanabilmesi, tek başına askeri güç çerçevesine hapsolmaktan öteye gitmiştir. Yeni güvenlik anlayışı “tam güvenliğin” sorgulanmasını da birlikte getirmiştir. Çeşitli

---

⁶⁶ Akdeniz, Hüsmen (2017) ‘Değişen Güvenlik Konsepti ve Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması. Devlet Doğasının Değişimi: Güvenliğin Sınırları’, Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) Yayınları, s.72.

⁶⁷ Akdeniz, Hüsmen (2017) ‘Değişen Güvenlik Konsepti ve Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması. Devlet Doğasının Değişimi: Güvenliğin Sınırları’, Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) Yayınları, s.65-69.

türden tehditlerle karşılaşma olasılığı, güvenlik sorunlarını da muhtemel hale getirmiştir. Yeni güvenlik anlayışıyla beraber;

- Güvenlikte devlet tek ve merkez olmadığından, güvenliği alınan nesnelerin sayısı artmış,
- Referans nesnelerin artmasıyla birlikte korunması gereken değerler de çeşitlenmiş,,
- Askeri tehditlerin yanında siyasi, toplumsal, kültürel, demografik, ekonomik, siber, çevresel tehditlerle birlikte tehdit çeşitleri artmış,
- Tehditlerin çeşitlenmesi devletleri yeni saldırı ve savunma yöntemleri kullanmaya itmiş,
- Güvenliğin en önemli başlıklarından olan savaşın doğası değişmiş ve türleri artmış,
- Sıcak savaşların yerini tarafları, süresi ve stratejileri muğlaklaşan mücadeleler olarak yeni bir savaş anlayışı doğmuş,
- Çevresel tehditler gibi küresel bazda, yasadışı göç ve terör gibi pek çok ülkeyi yakından ilgilendiren güvenlik sorunlarının kabulü ve farkındalığı artmış,
- Devletler güvenliği tek başlarını sağlayabilecekleri yönünde görüşlerini bırakarak ortak hareket etme eğilimi göstermeye başlamışlardır⁶⁸. Hatta bu değişen tehdit algısının farklı düzeylerde yönetim gerektirmesi, devlet merkezli diplomasinin yanında devlet dışı aktörler tarafından yürütülen paralel diplomasi tanımını da ortaya atmıştır⁶⁹.

Sonuç olarak, Soğuk Savaşı müteakip belirginleşen çok kutupluluk, küreselleşme ve 11 Eylül terör saldırıları sonrasında belirsizleşen güvenlik ortamı geleneksek güvenlik yaklaşımını da kapsamlı olarak etkilemiş; devleti merkez alan bu anlayış evrilerek genişleyen, derinleşen ve yoğunlaşan yeni bir güvenlik kavramıyla karşımıza çıkmıştır. Yeni güvenlik anlayışında korunması gereken referans değerler artmış, aktörlere yeni küresel bölgesel ittifaklar ile terör örgütleri dâhil olmuş, tehdit türleri ise her gün daha çok karmaşık hale gelerek çeşitlenmiştir. Ayrıca, devletler anarşik ortamda kendi güvenliklerini tek başına sağlamaktan ziyade askeri, siyasi ve ekonomik konular başta olmak üzere ortalıklar ve ittifaklar kurma yolunu tercih eder hale gelmişlerdir.

⁶⁸ Çıtak, Emre *M5 Dergisi*, Değer ve Tehdit Bağlamında Yeni Güvenlik Anlayışı, <<https://m5dergi.com/kategori/son-sayi/makaleler/page/34/>> s.e.t. 4.4.2023.

⁶⁹ Purtaş, Fırat (2013) 'Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi' *Gazi Akademik Bakış*, C:7, S:13, s.1-14.

2.3. Yeni Güvenlik Anlayışının Terörizmle Mücadele Stratejilerine Etkileri

Soğuk Savaş'ın bitmesi ve küreselleşmenin etkisiyle birlikte terör örgütlerinin yapısı kapsamlı olarak değişmiş ve etki seviyeleri küresel boyutuna ulaşmıştır. Küreselleşmenin sağladığı yeni araçlar sayesinde terör örgütleri, eylem yöntemlerini çeşitlendirmiş, etki sahalarını genişletmiş, küresel hale gelmişlerdir⁷⁰.

Öte yandan, ekonomik ve kültürel bağlamda kendilerini haksızlığa uğramış olarak algılayan toplumların giderek çoğalması, öfke birikiminin şiddete evirildiği ve kendini ifade yöntemine dönüştüğü görülmektedir. “Biz ve ötekiler ayrışmasının” genelleştirilmesine uzayan yaklaşımlar, radikal dini akımlar ve milliyetçi hareketler olarak şiddet ile birlikte güvenlik ortamında kendisini göstermiştir. Bu belirsiz güvenlik ortamında, “diyalog monoloğa, uzlaşma çatışmaya, birleşmenin ayrışmaya” evrilmesinin nedenleri ise yeterince incelenmemiştir. Tüm bu değişimler güvenlik tanımlamalarının kavramsal ve kurumsal olarak dönüşümüne yol açmıştır⁷¹.

11 Eylül saldırıları ile terör örgütlerinin küresel ölçekte faaliyet gösterebilmesi terörizmin amaç, içerik, yöntem, nitelik, teşkilat ve icra edebilecekleri eylemler açısından kapsamlı olarak değişmiştir. Bu terör saldırılarının ardından doğrudan devlet kaynaklı olmayan tehditler aslında yeni bir boyut kazanmış, geleneksel güvenlik tedbirlerinin bu tehdidi karşılamayacağı kısa sürede anlaşılmıştır. 11 Eylül sonrasında küresel terörizme karşı genel bir mücadeleye girilmiştir. Bu kapsamda, yeni istihbarat, eğitim ve bilgi değişimi amaçlı iş birliği ve inisiyatifler oluşturulmuş, devletler mevcut mevzuat ve teşkilat yapılarını revize etmişlerdir.

ABD'nin talebiyle çok kısa süre içerisinde, BM ve NATO'dan fiili destek alınabilecek şekilde kararlar çıkarılması ve uluslararası hukukta bu sayede meşruiyet sağlanması küresel terörün öznel tanımını bir kez daha işaret etmektedir. Bush'un, Eylül 200 tarihinde yaptığı bir konuşmada “ya bizimle ya da teröristle birliktesiniz” ifadesini kullanması birçok ülkenin yaklaşım değiştirerek somutlaştırılmış terörizme karşı daha önce rastlanmamış bir şekilde

⁷⁰ **Erdoğan, İbrahim** (2013) ‘Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı’ *Gazi Akademik Bakış*, C:6, S:12, s.265–292.

⁷¹ **Çitlioğlu, Ercan** ‘Terörizm ve Küreselleşme’: Çağlar, Ali (Editör) (2009) *Terör ve Türkiye 1.Baskı*, Ankara, Gazi Kitabevi, s.331.

derhâl seferber olmasını sağlamıştır. Trump’ın da vatandaşlarını ve çıkarlarını tehlikeye sokan terörizme karşı amansızca mücadeleye odaklanması gerektiği vurgulanması bu konuya atfedilen yaklaşımın önemini koruduğunu göstermektedir. Güvenlikleştirme çerçevesinde Soğuk Savaş sırasında var olan düşmanın küresel terörizm ile gündeme getirildiği ve böylelikle terörizmle mücadelenin saldırgan/aktif politikaları örtmekte bir araç olarak kullanılmasının da sağlandığı yönünde değerlendirmeler de bulunmaktadır.

Aslında, hukuku temel alan uluslararası örgütlerin çerçevesinde tüm toplumların yararına olabilecek müşterek faaliyetler için birliktelik sağlanması ve yapıcı diplomasi ideal birer tedbir olmasına rağmen terörün politika aracı olarak kullanılması ve öznel tanımlamalar sebebiyle yeknesak bir terörle mücadele yaklaşımı oluşturulamadığı, öte yandan daimî üyelerin ellerinde bulundukları “veto” aracını kendi çıkarları etrafında şekillenmeyen konularda sıklıkla kullanabildikleri görülmektedir.

Teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin sağladığı fırsatlar ile terörizm ve yerel/bölgesel çatışmaların küresel ölçekte etkileri tahmin edilemez bir duruma evrilmiştir. Küreselleşmenin etkisiyle terör örgütlerinin de içinde olduğu tüm aktörler, uluslararası ortamdaki kararlarında daha esnek, icraatlarında daha hızlı olabilmekte, erişim sağladıkları kaynak nitelik ve nicelik olarak çeşitlenmektedir. Söz konusu aktörler bazı durumlarda uluslararası meşruiyetten uzak tutum sergilemektedir⁷². Mevcut tehditlerin tahmin edilemez asimetrik yapısı da değerlendirildiğinde hiçbir ülkenin terörizm ve bölgesel çatışmaların etki ve sonuçlarına kayıtsız kalamayacağı yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Güvenlik ortamında yaşanan değişimlerden kaynaklanan bu belirsizlikler, ülkelerin gerek tarihî etki alanlarındaki gerekse güncel politik amaç ve çıkarlarının olduğu bölgelerdeki güç ve nüfuzunun artırılması ihtiyacını körüklemektedir. Özellikle ABD’nin askerî üslerini bu maksatla bir kaldıraç olarak görmesi, Fransa’nın özellikle Afrika bölgesindeki eski sömürge ülkeler üzerindeki politik ve siyasi girişimleri, Rusya Federasyonu’nun hinterlandı üzerindeki askerî ve siyasî boyuttaki angajmanları bu hususlara somut örnek olarak ortaya konulabilir.

Güvenlik ortamında yaşanan bu gelişmeler ve belirsizlik ortamında mevcut veya muhtemel tehditlere ve terörizme karşı bir devletin tek başına mücadele edemeyeceği

---

⁷² Sevinç, İsmail / Babahanoğlu Veysel (2019) ‘Küresel Güvenliğin Değişken Yapısı ve Terör Örgütleri Üzerine Etkisi: DEAŞ Terör Örgütü Örneği’ *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C: 24, S:4, s.969-987.

gerçeği üzerinde ortak bir konsensüs sağlandığı ve uluslararası kurumlar ve müttefikler bağlamında müşterek hareket edilmesi için resmi veya geçici koalisyonların oluşturulması yeni bir paradigma değişimi olarak uygulandığı söylenebilir. Resmi ve gayri resmî koalisyonlar ile güvenlik ortamının başat ülkelerin politik ve askeri hedefleri doğrultusunda şekillendirildiği ve icra edilecek politikaların meşruiyetinin sağlanması ve küresel terörizmle mücadele yaklaşımının meşrulaştırılmasına gayret edildiği açıktır.

11 Eylül sonrasında ABD'nin her türlü tehdit değerlendirmesine bağlı olarak önleyici müdahale konseptinin dünya genelinde kabul görerek uygulanması güvenlik ortamında yaşanan temel paradigma değişikliklerinden bir olarak öne çıkmaktadır. ABD'nin teröristleri barındıran, terörizmle karşılıklı ödün vererek anlaşılan ülkeleri sorumlu tutması, ABD ve ABD ile işbirliği yapan ülkelerin teröristlerin yeni üsler elde etmesine müsaade etmeyeceğini ifade etmesi, bir başka deyişle 'Önleyici Meşru Müdafaa Doktrini' ABD'nin NATO çerçevesinde veya tek başına güç kullanmasına imkân veren bir yaklaşım oluşturmuştur. Mevcut doktrinle birlikte BMGK ülkelerinin dış politikalarının da daha müdahaleci bir forma dönüştüğü söylenebilir.

Güvenlik ortamının şekillendirilmesi maksadıyla özellikle ekonomik yardımların ve demokrasi söyleminin etkin olarak kullanıldığı, sorun alanı olarak görülen ülke ve bölgelerde reformistlerin desteklendiği, yaptırımların bir kaldıraç olarak kullanıldığı bir dönemde olduğumuz ifade edilebilir. Yani potansiyel tehdit unsurları ile mücadelede dolaylı yöntemler kullanarak ve mücadeleyi vekiller üzerinden sürdürerek meşruiyet kaygılarından uzaklaşıldığı ifade edilebilir. ABD'nin 2010 strateji belgesinde 'Uluslararası düzenin yalnızca uluslararası kurumlar tarafından sağlanamayacağı, ikili ve çok taraflı işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiği, sadece resmi kurumlar ve çerçeveler içinde çalışmakla istenen sonuçların elde edilemeyeceği, etkili ortak eylemi destekleyen, gerekli yetenek ve kaynak taahhüt eden devletlerle, siyasi liderlerle ve diğer kritik unsurlarla etkileşime devam edilmesi gerektiği' söylemleri bu açıdan dikkate değer olarak görülebilir.

Radikalizm kavramı günlük söylemler kapsamında terörizm kavramıyla eş anlamlı tutulmaktadır. Aslında terörizm, sadece din değil her düşünce biçiminin radikalleşmesi sonucu ortaya çıkarılabilir⁷³. Terörizm tehdidinin uluslararası alanda ağırlıkla Müslüman

---

⁷³ **Temiz, Gülcihan** (2019) 'Avrupa Birliği'nin Radikalizmle Mücadele Yöntemleri' (Yüksek Lisans), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, sf.40.

lkeler kaynaklı olduğu kabulü İslami Radikalizm söylemlerini terörizmle eş tutarak literatüre dâhil etme çabalarını sürdürmektedir.

3. BMGK DAİMİ ÜYE ÜLKELERİNİN GÜVENLİK STRATEJİ BELGELERİNİN ANALİZİ

3.1. ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin İncelenmesi

Amerika Birleşik Devletleri için ulusal güvenlik strateji belgesi gerekliliği ilk olarak 1947 Ulusal Güvenlik Yasasında yer almış ve 1986 yılında Savunma Yeniden Düzenleme Yasası ile yasalaşmıştır⁷⁴.

ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri, Goldwater-Nichols Savunma Bakanlığı'nın 1986 tarihli Yeniden Yapılanma Yasası'nın (Kamu Yasası 99-433) 603. bölümü tarafından zorunlu kılınan bir rapordur. Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri yürütme organının ulusal güvenlik vizyonunu yasama organına iletmek için Başkanlık tarafından Kongreye gönderilmektedir. Ülkenin güvenlik hedeflerine ulaşılması için gereken ABD gücünün ne şekilde kullanılacağı hakkında genel stratejiyi belirler. Rapor, tehditleri caydırmak ve ABD güvenlik planlarını uygulamak için gerekli savunma yetenekleriyle birlikte ABD'nin uluslararası çıkarları, taahhütleri, hedefleri ve politikalarını içermekle yükümlüdür⁷⁵.

Goldwater-Nichols Savunma Bakanlığı'nın 1986 tarihli Yeniden Yapılanma Yasası'ndaki değişiklik, ABD ulusal güvenlik stratejisi hakkında kapsamlı bir rapor sağlamak amacıyla Başkanlık tarafından Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin yıllık olarak Kongreye sunulmasını gerektirmektedir. Gerek Başkanlık gerekse Kongre Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin ABD ulusal güvenliği için hayati önem taşıyan dünya çapındaki çıkarını, amaçlarının ve hedeflerinin kapsamlı bir tanımını içerir. Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri ayrıca ABD'nin dış politikasını, dünya çapındaki askeri taahhütlerini, ABD'nin ulusal savunma yeteneklerini, unsurların kısa ve uzun vadeli kullanımlarını ele alır. Goldwater-Nichols Yasası'nın uygulanmasından bu yana altı farklı hükümet tarafından 17 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi yayınlanmıştır. Yasa, Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Kongre'ye yıllık olarak sunulmasını ve yeni yönetimin göreve geldikten sonra ilk 150 günü içinde yayınlanmasını şart koşmaktadır. ABD'nin ulusal güvenliğe yaklaşımının her yıl tamamen değişmesi muhtemel olmadığından ve yeni bir yönetimin ilk

---

⁷⁴ **Stolberg, Alan G.** (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, s.70.

⁷⁵ ABD Savunma Bakanlığı, 'National Security Strategy', <<https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/>>, s.e.t. 10.12.2021.

150 gününde, ulusal güvenlikle ilgili birçok önemli siyasi atamaları yapması ve ulusal güvenlikle ilgili politikalar geliştirilerek kongre onayından geçmesi sürecinde, yeni bir Ulusal Güvenlik Strateji Belgesini geliştirmesi son derece güçtür. Nitekim bugüne kadar son altı yönetim tarafından ilk 150 günde Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri hazırlanarak Kongreye sunulamamıştır⁷⁶.

Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri ABD'nin en üst düzey ulusal strateji belgesini temsil etmektedir. Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri bir "kamu strateji belgesi; ulusal çıkarların ve "arzu edilen hedeflerin" bir listesini oluşturabilen, ancak yürütülebilir bir strateji için gereken ayrıntılı yolları ve araçları içermeyen bir listedir. İktidardaki yönetimin stratejik vizyonunu ile hedefleri belirler ve ulusal gücün tüm unsurlarını içerir. Ayrıca, Savunma Bakanlığı'nın Ulusal Savunma Stratejisine, Ulusal Askeri Stratejisine ve diğer kurumlar tarafından geliştirilen ulusal güvenlikle ilgili stratejiler gibi bir dizi diğer ulusal güvenlikle ilgili strateji belgelerine rehberlik eder. Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin yayınlanmasındaki amaçları;

- Birincisi, yürütme organının çeşitli daire ve kurumlarının dış ve savunma politikalarına rehberlik etmek,
- İkincisi, mali kaynaklara olan ihtiyacı belgelemek için Başkan'ın ulusal güvenlikle ilgili stratejik rehberliğini veya vizyonunu Kongre'ye sunmak,
- Üçüncüsü, aynı vizyonu, yönetimin ulusal güvenlik alanındaki niyetlerini anlamaları için hem yabancı hem de yerli diğer unsurlara iletmek,
- Dördüncüsü, ulusal güvenlik endişelerinin belirgin bir şekilde vurgulanmasını isteyen, genellikle yönetimin siyasi destekçileri olan belirli yerel kitlelere hitap etmek,
- Son olarak, Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin kamusal alanda bir Başkanın ulusal güvenlik gündeminin oluşturulmasına yardımcı olmaktır⁷⁷.

ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin hazırlanması, birden fazla departman veya ajansı içeren, özel olarak kararlı bir çalışma grubunun olmadığı tek durumdur. Belge her zaman çok az miktarda yetkili personelin katılımıyla son derece gizlilik içinde yazılmıştır. Personel özel bir stratejik planlama birimine görevlendirilmiş ya da 2002 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde olduğu gibi, taslak üzerinde dışarıdan bir uzman olarak

---

⁷⁶ **Stolberg, Alan G.** (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, s.112.

⁷⁷ **Stolberg, Alan G.** (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, s.72.

çalışmaları ve nihai taslağın kendisi tarafından yazılması için bireysel olarak talep edilmiştir.⁷⁸

Ulusal Güvenlik Stratejisi meşruiyetini, belgenin giriş kısmındaki resmî ön sözü (*veya mektup*) geleneksel olarak imzalayan Başkan'dan açık ve doğrudan olarak almaktadır. Bu ön söz, özellikle Başkanın niyet ve rehberliğinin belgeye doğru olarak yansımalarına olanak sağlar. Ulusal güvenlik belgesinin Başkan tarafından onaylanması, belgenin hükûmetin diğer birimlerine resmî bir kılavuz olabilmesini için meşruiyet sağlamakta ve Başkan'ın ifade ettiği niyetin gerçekleştirileceğine yönelik beklentiyi ortaya koymaktadır. Belgenin amacı, kapsamlı ve açık bir ulusal değerler listesini oluşturmaktan ziyade bu değerleri destekleyen bir eylem planını somut hale getirebilmektedir⁷⁹.

3.1.1. Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejisi- 1999⁸⁰

3.1.1.1. Giriş

ABD Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte değişen küresel güvenlik ortamındaki projeksiyonuna atfen 1994, 1995, 1996 yıllarında “ABD’nin Angajman ve Genişleme için Ulusal Güvenlik Stratejisi” ve 1997, 1998, 1999 yıllarında “Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejileri” yayımlamıştır. Aynı adla yayımladığı bu belgelerde vurgulanan başlıklar değerlendirildiğinde ABD’nin Soğuk Savaş sonrasında oluşan uluslararası güvenlik ortamını şekillendirme çabalarında bir arayış içerisinde olduğu görülmektedir.

Bilhassa Aralık 1999’da yayımladığı “Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejisi” dokümanında ABD kendisini “lider güç” olarak tanımlamıştır. Bu dönemde küreselleşmenin sağladığı fırsatlardan istifade ederek kendilerini yeni sistemde konumlamaya çalışan uluslararası aktörlerin gayretleri, kendisini lider güç olarak gören ABD’nin söz konusu dokümanını da anlamlı kılmaktadır.

Belgenin başlığı ve “ABD kendi topraklarında güvende olmak istiyorsa dünyaya liderlik etmek zorundadır” ifadesi ABD’nin kendi güvenliği ile dünya güvenliğinin

⁷⁸ **Stolberg, Alan G.** (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, s.101.

⁷⁹ **DuMont**, Malia Atlantic Council Düşünce Kuruluşu, ‘Elements of National Security Strategy’, <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2019/08/Strategy-Consortium_03_Elements_of_a_National_Security_Strategy.pdf> s.e.t. 10.12.2021.

⁸⁰ ABD Savunma Bakanlığı, ‘A National Security Strategy for a New Century’ <<https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss1999.pdf?ver=SL0909OTm5lAh0LQWBrRHw%3d%3d>>, s.e.t. 01.03.2021.

doğrudan bağlantılı olduğunu belirtmesi, ABD'nin 21.yy. için kendisine biçtiği küresel rolün açık bir yansımasını ifade etmektedir. ABD yaşam tarzına da atıf yapan bu söylemlerdeki amacın ABD'nin güvenliğinin sağlanmasıyla birlikte, ulusal kimliğin ve değerlerin de korunma gayreti olduğu söylenebilir. Diğer önemli bir amaç, bu belgeyi takip eden 2017'de yayımlanan Belge'de de somut olarak yer bulan, uluslararası sistemde ABD'nin liderliğinin ve üstünlüğünün sürmesi ve bunun uluslararası toplumca kabul görmesinin sağlanmasıdır⁸¹.

3.1.1.2. ABD Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Bu genel söylemler doğrultusunda 1999 strateji belgesinde, ABD liderliğinin dünyada çatışmaların çözülmesini desteklediği, saldırıları caydırarak demokrasiyi güçlendirdiği, insan haklarının korunması, kitle imha silahları gibi küresel sorunları çözmede ana aktör olduğunun vurgulanmasıyla küresel liderlik rolünün öne çıkarıldığı görülmektedir.

Bununla birlikte; ABD'nin gelecekte devletler veya teröristler tarafından saldırıya uğrayabileceği, karmaşık teknolojik yöntemlere ulaşmada yaşanan kolaylığın haydut devletler (*rouge state*)⁸² ve teröristlere avantaj sağlayabileceği, tehditlerin asimetrik olabileceği ve ABD'nin bu tehditlere etkili cevap verebilmesi için dönüşüm süreci yaşaması gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir ifadeyle ortaya çıkan bu yeni güç ve tehditler karşısında ABD'nin güç ve nüfuzunun sürekliliğine vurgu yapılmaktadır.

Belgede ifade edilen tehditlerin tek bir devlet tarafından çözülemeyeceğinden hareketle uluslararası işbirliği, uluslararası kurumlar ve müttefiklerin de sürece dahil edilmeleri gerektiği, spesifik hedefler doğrultusunda ABD'nin liderliğinde oluşturulacak geçici koalisyonların etkili olacağı ifade edilmektedir. Diğer zamanlarda ise ABD gibi düşünenler ile resmi koalisyonlar vasıtasıyla uluslararası güvenlik ortamının şekillendirilmesi hedeflenmektedir.

BM'nin krizlerin çözümünde etkili olması ve uluslararası kurumların güçlendirilmesi gerektiği, ABD'nin krizlerin yönetiminde dış politika önceliğinin önleyici diplomasi olduğu vurgulanmıştır.

---

⁸¹ Seren, Merve (2018) STM Teknoloji Düşünce Merkezi Thinkhtech, 'ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi: Amerikan Savunması ve Caydırıcılığı, <https://thinktech.stm.com.tr/uploads/docs/1608902710_trend-analizi-abd-ulusal-guvenlik-strateji-belgesi.pdf>, s.e.t. 01.04.2021.

⁸² Haydut devlet (*rouge state*) saldırgan görünüşte, uluslararası barışı tehdit eden, büyük ölçüde baskıcı, yabancılara düşman, uluslararası toplum normlarına önem vermeyen devlet olarak tanımlanabilmektedir. Bingöl, Oktay (2016) Başarısız Devletler, 1. Baskı. Ankara, Barış Kitap, s.269.

ABD Ordusunun temel görevinin; ABD'nin temel çıkarlarını tehdit eden çatışmaları caydırmak ve gerekirse savaşı kazanmak olduğu, barış dönemlerinde yeteri kadar kuvvetle ileri konuşlanmasının küresel krizlere hızlı reaksiyon gösterebilmek için önemli olduğu, bu tür yapılanmalar ile ABD ordusunun yeni demokrasilere rol model olmayı hedeflediği ve askeri işbirliği vasıtası (*askeri yardımlar, eğitim, vb.*) ile küresel güvenlik ortamının şekillendirilmesinde ABD'nin en önemli kuvvet çarpanı olduğu belirtilmiştir.

Bu anlamda ABD'nin dünya üzerinde konuşlu üsleri ABD'ye stratejik üstünlük ve manevra alanı sağlamaktadır. “Askeri ittifakların parçası haline getirilen ABD'nin dünya üzerindeki üsleri, ittifaka dâhil tüm ülke ordularını dönüştürmede önemli rol oynamaktadır. ABD tarafından inşa edilen ve Amerikan askeri sistemini doğrudan yansıtan üsler, NATO askeri planlarında yer almakta ve bazıları bir süre sonra bulundukları ülkelerin ordularına devredilmektedir. Bu üsler çıkabilecek krizlerin çözülmesine yardımcı olmaktadır.⁸³” Bölme'nin de ifade ettiği gibi ABD'nin dünya üzerinde konuşlu üsleri ABD'ye gerek krizlere süratle müdahale etme imkânı tanırken gerekse bulundukları ülkelere askeri eğitim işbirliği kapsamında destek sağlamaktadır. Üslerin NATO planlarına dâhil edilmesi ile oluşturulacak koalisyonlar veya uluslararası kurumlar ve müttefikler tarafından kullanılması sağlanmaktadır. Şekil 3.1. incelendiğinde, dünyanın hemen her bölgesinde konuşlanmış üslerin ABD'ye stratejik üstünlük ve manevra alanı sağladığı açıkça görülmektedir. Üslerin ABD'nin bazı ülkelere yönelik çevreleme politikaları ile de paralellik gösterdiği söylenebilir. ABD'nin yaklaşık 80 ülkede 750 üssü olduğu ayrıca 159 ülkede askeri varlık konuşlandığı, üs ve asker sayısı bakımından Japonya, Almanya ve Güney Kore'nin öne çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte, dünyadaki potansiyel sorun alanlarında da ABD'nin gerek üsler gerekse bu bölgelerde konuşlandığı askeri varlığı dikkat çekmektedir. Üslerin ABD çıkar ve tehdit algılamaları kapsamında stratejik bir planlama doğrultusunda seçildiği ve Güvenlik Strateji Belgelerinde ifade edilen ileride konuşlanma ve önleyici müdahaleyi sağlayacak konum üstünlüğüne sahip oldukları söylenebilir.

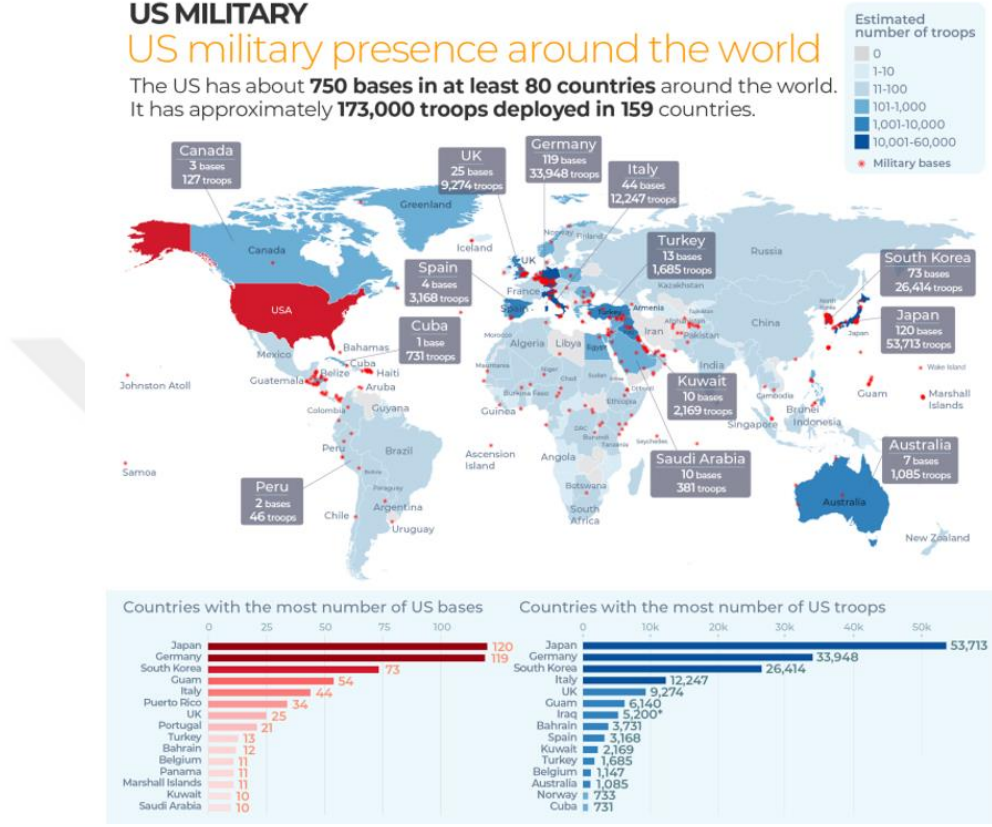
ABD Dışişleri Bakanlığı diğer ülkelerle, yurt dışında meydana gelebilecek kitle imha silahları ile saldırılara karşı anlaşmalar üzerinde çalışmaktadır. ABD'nin belirtilen küresel tehditler yönelik müttefiklerine ve ortaklıklara vurgu yapması icra edilecek her türlü harekâtın meşruiyetine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

---

⁸³ Bölme Selin (2012) İncirlik Üssü ABD'nin Üs Politikası ve Türkiye, 1.Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları.

Özetle ABD, belirlediği bu parametreler kapsamında hem kendi hem de uluslararası kamuoyunu yönlendirmeyi amaçlarken kendi milli güç unsurlarını ve araçlarını (*askeri, diplomatik, ekonomik vb.*) kendi hedef ve çıkarları doğrultusunda uyumlandırmayı ve senkronize etmeyi de amaçlamaktadır.

Şekil 3.1. ABD'nin askerî üsleri⁸⁴

3.1.1.3. Tehdit⁸⁵ Değerlendirmesi

Belgede küreselleşmenin dünyanın güvenlik ortamı için riskler oluşturduğu, haydut devletlerin ve etnik çatışmaların küresel düzeni ve gelişmeleri tehdit ettiği, kitle imha silahları, terörizm ve sınır aşan suçların ana küresel sorunlar olduğu belirtilmektedir.

⁸⁴ Hussein, Mohammed / Haddad, Mohammed (2021) Aljazeera, 'ABD'nin Askeri Üsleri', <<https://www.aljazeera.com/news/2021/9/10/infographic-us-military-presence-around-the-world-interactive>>, s.e.t. 06.11.2021.

⁸⁵ Tehdit; bir devlet, toplum ya da bireyin yaşamına veya sahip olduğu değerlere yönelik olumsuz sonuçlar doğurma potansiyeli olan olaylar ya da olgulardır. Tehditler; kısa-orta-uzun vadeli, doğrudan-dolaylı, ülkesel-bölgesel-küresel, düşük yoğunluklu-hayati, kültürel, askeri, ekonomik vb. farklı şekillerde tasnif edilebilmektedirler. **Karabulut, Bilal**, (2015), "Uluslararası İlişkilerde Anahtar Kavramlar Serisi: II, Güvenlik", 2.Baskı, Ankara, Barış Kitabevi.

Bu bağlamda ABD'nin tehdit değerlendirmesi olarak;

- Bölgesel veya devlet merkezli tehditler,
- Terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı, yasa dışı silah ticareti, insan kaçakçılığı ve göç gibi uluslararası tehditler,
- Kitle imha silahları,
- Teknolojik gelişmelerin; haydut devletler ve teröristler tarafından tehdit yaratmada kullanılması,
- Başarısız devletler,
- Yabancı istihbarat servislerinin faaliyetleri,
- Çevre felaketleri ve salgın hastalıklar olarak ifade edilmiştir.

3.1.1.4. Terörizmle Mücadele

ABD teröristleri cezalandırmak ve caydırmak maksadıyla tüm devlet ve kurumlarla uyumlu çabalar göstermekte, yurt dışındaki terörist sığınakları yok etmek, devlet destekli terörizme gerekli karşılığı vermek ve diğer devletlerin terörizmle mücadelede yeteneklerini artırmak için yardımlarına devam etmektedir.

Yurt dışındaki terörist faaliyetlere/olaylara müdahale etmek maksadıyla ABD Dış İşleri Bakanlığının liderlik ettiği kurumlar arası bir yapıya sahip olan “Yabancı Acil Destek Timi” (*FEST/ Foreign Emergency Support Team*), kısa sürede olay yerine intikal ettirilebilir şekilde oluşturulmuştur. FEST timlerinin krizin yapısına uygun olacak şekilde Dış İşleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı, Federal Soruşturma Bürosu (*Federal Bureau of Investigation, FBI*) ve ihtiyaç duyulması halinde diğer kurumlardan katılım ile oluşturulması planlanmıştır.

FBI dünyanın neresinde olursa olsun meydana gelebilecek terör saldırılarına hızla karşılık verebilecek beş adet “Süratle İntikal Ettirilebilir Timi” (*Rapid Deployment Team*) hazır beklettiği belirtilmiştir.

ABD'nin terörizmle mücadele kapsamında yurt dışındaki üslerinin yanı sıra ülke içinde de oluşturduğu FEST ve Süratle İntikal Ettirilebilir Timler ile dünyanın herhangi bir bölgesinde gerek çıkarlarına karşı oluşabilecek bir tehdide gerekse terörizme karşı mücadele etmeyi hedeflemektedir. ABD oluşturduğu küçük ölçekli birlikler ile terörizm ve kitle imha silahları tehditlerine yönelik ani reaksiyon gösterebilecektir.

Usame bin Ladin ile bağlantılı radikal grupların 1998 yılında Nairobi ve Darüsselam'da ABD Büyükelçiliklerine düzenledikleri saldırılar ve gelecekte ABD'ye karşı saldırı planladıklarına yönelik güvenilir kaynaklardan elde edilen istihbarat ile ABD'nin dünyadaki en çok aktif teröristin bulunduğu ve teröristler için güvenli bölge olan Afganistan'a hava saldırıları düzenlediği ve düzenlenen hava saldırılarının ABD'ye karşı muhtemel terörizm saldırılarına karşı gerekli ve orantılı olduğu ve hiçbir devletin teröristler için güvenli bölge olamayacağı ifade edilmiştir.

ABD'nin 20 Ağustos 1998'de Afganistan'a icra ettiği hava saldırıları; önleyici tedbirler kapsamında teröristler için güvenli bölgelere müsaade etmeyeceği ve kendisine yönelik muhtemel her türlü saldırıya karşı önleyici müdahale kapsamında inisiyatifler geliştireceğinin bir göstergesidir.

3.1.1.5. Değerlendirme

ABD, Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi'nde ulusal güvenliği ile birlikte küresel gücünün ve üstünlüğünün sürmesi çabaları doğrultusunda,

- ABD'nin küresel liderlik rolü,
- Resmi ve geçici koalisyonlar,
- Uluslararası kurumların güçlendirilmesi,
- Terörizmle mücadelede önleyici tedbirler vurgulanmıştır.

ABD'nin Büyükelçiliklerine yapılan terörizm saldırıları ve ABD'nin Afganistan'a icra ettiği hava harekâtlarının; terörizmin genişlediğini ve uluslararası bir tehdide dönüştüğünü destekleme adına önemli kanıtlar olduğu değerlendirilmektedir. Belgede ifade edilen terörizme karşı önleyici tedbirler ve resmi veya geçici koalisyonlar gelecek için uluslararası güvenlik ortamında yaşanacak gelişmelerin belirleyicisi olmuştur. Bu hususlar ABD'nin ulusal güvenlik stratejileri ile tehdit algılamaları arasındaki ilişkide belirleyici olma etkisine de işaret etmektedir.

Tablo 3.1. Yeni Bir Yüzyıl için Ulusal Güvenlik Stratejisi-1999

ABD-Yeni Bir Yüzyıl için Ulusal Güvenlik Stratejisi-1999		
Tehditler	Tedbirler ⁸⁶	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Bölgesel veya devlet merkezli tehditler, - Terörizm, - Uyuşturucu kaçakçılığı, - Yasadışı silah ticareti, - İnsan kaçakçılığı - Göç, - Yabancı İstihbarat Servislerinin faaliyetleri, - Kitle imha silahları, - Başarısız devletler, - Çevre Felaketleri, - Salgın Hastalıklar,	- ABD Ordusunun; yeteri kadar kuvveti ileri konuşlandırması, - Diğer devletlerin terörizmle mücadelede yeteneklerini artırmak için yardımlara devam etmesi, - FEST kısa sürede olay yerine intikal ettirilebilir şekilde oluşturulması, - Süratle İntikal Ettirilebilir Timlerinin hazır bekletilmesi, - Terörist tehditlere yönelik önleyici hava saldırıları,	- Dünyaya liderlik etmek, - ABD'nin liderliğinde oluşturulacak geçici koalisyonlar, - ABD gibi düşünenler ile resmi koalisyonlar, - BM'nin krizlerin çözümünde etkili olmasının sağlanması, - Uluslararası kurumların güçlendirilmesi, - Önleyici diplomasi, - ABD ordusunun yeni demokrasilerde rol model olması, - Askeri işbirliği ile küresel güvenlik ortamının şekillendirilmesi,

3.1.2. ABD-2002 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi⁸⁷

3.1.2.1. Giriş

Yüksek teknolojiye sahip askeri güce sahip olan ülkeler için bile günümüz güvenlik ortamındaki risk ve tehditlere karşı (özellikle terörizmle mücadelede) tek başına hareket etmek, istenen başarıyı sağlayamaz hale gelmiştir⁸⁸. Bu olgu özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra daha belirgin bir hal almıştır. Bu saldırılar sonrasında yayımlanan 2002 Ulusal Güvenlik Stratejisi “terör merkezli” olarak şekillenmiş ve ABD dış politikasını “önleyici saldırı” yaklaşımıyla daha müdahaleci bir forma dönüştürmüştür. Bu anlamda 2002 Stratejisinde belirtilen yaklaşım daha önceki Güvenlik Strateji belgelerinde yer alan tehditlerle mücadele yöntemini temelden değiştirmiştir.

⁸⁶ “Tedbir:önlem, hazırlık” Türk Dil Kurumu Sözlükleri <<https://sozluk.gov.tr>> s.e.t. 06.11.2021.

⁸⁷ ABD Savunma Bakanlığı, ‘The National Security Strategy of the United States of America’ <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss2002.pdf?ver=oyVN99aEnrAWijAc_O5eiQ%3d%3d>, s.e.t 01.03.2021.

⁸⁸ UK Ministry of Defence, ‘Global Strategic Trends, The Future Starts Today (6th Edition)’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1075981/GST_the_future_starts_today.pdf> s.e.t 01.03.2021

Bu değişime istinaden NATO'nun da terörizmle mücadele stratejisinin değişerek daha kurumsal bir yapıya doğru evirildiği görölmektedir.⁸⁹ NATO'nun terörizmle mücadele stratejisinde yaşanan bu değişim beraberinde üye ölkelerin güvenlik politikalarında da değişikliklere sebep olmuştur. Her ne kadar ittifaklar ve ortaklıklar bir öncelik olarak belirlenmese de küresel bir terörizmle mücadele yaklaşımının meşrulaştırılmasına ve kurumsallaştırılmasına yönelik temellerin bu belgeyle kamuoyuna açıklandığı söylenebilir.

3.1.2.2. ABD Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

11 Eylöl saldırıları sonrasında yayımlanan 2002 ABD Ulusal Güvenlik Strateji belgesinde ölkelerin başarısı için tek sürdürülebilir modelin özgürlük, demokrasi ve serbest girişim olduğu, ABD'nin rakipsiz askeri gücü, büyük ekonomik ve politik etkisi ile kendini dünyada lider olarak konumlandırmaktadır.

Önce Amerika vurgusunun hissedildiği belgede belirtildiği üzere; ABD dünya barışını, teröristlerle ve zorba/zalimlerle savaşarak savunacak ve barışı büyük güçlerle iyi ilişkiler geliştirerek koruyacaktır. ABD stratejilerini, bir güç dengesini destekleyecek ve özgürlükleri savunan devletlerden oluşan, mümkün olduğu kadar geniş koalisyonlar vasıtasıyla yürütecektir.

NATO'nun 11 Eylöl saldırılarını aynı zamanda NATO'ya yönelik bir saldırı olarak kabul etmesi ve NATO'nun V. Maddeye ilk kez başvurması ile ittifakın herhangi bir üyesine yönelik bir tehdide karşılık vermek için; ihtiyaç duyulduğunda, kısa sürede, yüksek hareket kabiliyetine sahip, özel eğitimli kuvvetler oluşturma yeteneği geliştirmesi gerekmektedir.

NATO, üye ölkelerinin tehdit edildiği her yerde harekete geçmek zorundadır, kendi yetkisi dâhilinde koalisyonlar oluşturabilmeli ve görev temelli koalisyonlara katkıda bulunabilmelidir. Bölgesel krizler, ittifakları zorlayarak büyük güçler arasındaki rekabeti yeniden canlandırabilme potansiyeline sahiptir. ABD, istikrarı yeniden sağlamak maksadıyla müttefikleri ve ortakları ile birlikte çalışacaktır. Krizlerin ortaya çıkmasıyla ABD; yerel krizleri yönetmeye yardımcı olabilecek uluslararası ilişkiler ağını ve kurumları oluşturmak maksadıyla zaman ve kaynak yaratacaktır.

---

⁸⁹ **Bekçi Arı, Eda** (2019). 'Analyzing Post 9/11 Transatlantic Counter Terrorism Cooperation' (Doktora), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ABD Avrupalı müttefikleri ile birlikte, Afrika'nın başarısız devletlerini güçlendirmeye, geçirgen sınırları güvence altına almak için yerel kabiliyetleri oluşturmaya ve teröristler için güvenli bölgeleri ortadan kaldırmak için yaptırım ve istihbarat altyapısının kurulmasına yardımcı olacaktır.

Ortak tehdit olarak kabul edilen terörizmin yarattığı şiddet ve kaosa karşı dünyanın büyük güçleri birleşerek aynı saflarda yer almışlardır. ABD, özgürlüğü önceleyen güç dağılımının inşasında ülkelerin önemli sorumlulukları olduğuna inanmaktadır. Özgürlük isteyen ülkeler terörizme karşı aktif savaşmak zorundadır. Uluslararası istikrara inanan ülkeler kitle imha silahlarının yayılmasının engellenmesine yardım etmek zorundadır.

11 Eylül, ABD ile küresel gücün diğer ana merkezleri arasındaki ilişkilerin bağlamını temelden değiştirmiş ve yeni fırsatlar yaratmıştır. ABD'nin; Avrupa ve Asya'daki uzun süreli müttefikleri ve Rusya, Hindistan ve Çin Halk Cumhuriyeti ile aktif işbirliği geliştirmesi gerektiği vurgulanmıştır.

11 Eylül ile Afganistan gibi zayıf devletlerin güçlü bir devlet olarak ABD ve ABD'nin çıkarlarına büyük bir tehlike yaratabilir düşüncesi oluşmuştur. Fakirlik, zayıf kurumlar ve yozlaşma; başarısız devletleri, terörist ağları ve uyuşturucu kartelleri için açık hale getirmektedir.

ABD ulusal güvenliğine yönelik tehditlere karşı koymak için önleyici tedbirler inisiyatifini uzun süredir gündemde tutmaktadır ve gerekirse önleyici müdahalelerde bulunacaktır. Önleyici müdahaleyi desteklemek amacıyla;

- Nerede ortaya çıkarsa çıksın tehditler hakkında zamanında ve doğru istihbarat sağlamak için daha iyi ve bütünlümlü istihbarat yetenekleri oluşturacak,
- En tehlikeli tehditlere ilişkin ortak bir değerlendirme oluşturmak için müttefiklerle yakın koordinasyon sağlayacak,
- Etkili sonuçlar almak ve süratli ve hassas harekâtlar icra etmek için askeri kuvvetlerin dönüşümüne devam edecektir.

Haydut devletler ve teröristlerin doğası ve motivasyonları gereği kitle imha silahlarına ulaşma yönündeki kararlılıkları ve ABD'ye karşı kitle imha silahları kullanma olasılığının artması, bugünün güvenlik ortamını daha karmaşık ve tehlikeli hale getirmiştir. Haydut devletler ve teröristlerin geleneksel yöntemlerle ABD'ye saldırmayacak, terör eylemleri ve muhtemel kitle imha silahları kullanımı yoluna gideceklerdir.

ABD temel tehditlerden biri olarak gördüğü kitle imha silahları ve bu silahların terörist örgütlerin eline geçmesi durumunda yaratacağı durum ile mücadele kapsamında temel politikalarını “Düşmanlarımızın Bizi, Müttefiklerimizi ve Dostlarımızı Kitle İmha Silahlarıyla Tehdit Etmesini Önlemek” adlı bölümde ifade etmiştir. Bu kapsamda;

- Rusya Federasyonu ile nükleer silahlarda azaltma ve terörizmle mücadele alanında işbirliği yapacak,
- ABD'ye, müttefik ve dostlarına karşı kitle imha silahları ile tehdit etmeden veya kullanmadan önce haydut devletleri ve onların terörist vekillerini durdurmaya hazırlıklı olacak,
- Güçlendirilmiş ittifaklardan, eski hasımlarla yeni ortaklıklar kurulmasından tam anlamıyla yararlanacak,
- Haydut devletlerin ve teröristlerin hedefleri göz önüne alındığında, ABD artık geçmişte sahip olduğu reaktif yaklaşımı benimsemeyecek ve önce düşmanların saldırmasına izin vermeyecek,
- Kitlesele sivil kayıpların teröristlerin amacı olacağı ve teröristlerin kitle imha silahları kullanmaları durumunda kayıplar çok daha fazla olacağı vurgulanmıştır.

Kitle İmha Silahları ile mücadele kapsamında ABD'nin stratejisi;

- Proaktif karşı silahlanma çabaları (*Tehdit ortaya çıkmadan önce caydırmalı ve savunulmalı*),
- Haydut devletlerin ve teröristlerin kitle imha silahları için gerekli malzemeleri, teknolojileri ve uzmanlığı elde etmesini önlemek için silahların yayılmasını önleme çabalarının güçlendirilmesi,
- Teröristler veya düşman devletler tarafından kitle imha silahlarının kullanımının etkilerine yanıt vermek için etkili sonuç yönetimi olacaktır.

3.1.2.3. Tehdit Değerlendirmesi

2002 Strateji Belgesi “terör merkezli” olarak şekillendiğinden ABD'nin tehdit değerlendirmesinin temelini terörizm ve terörizm bağlamında tehditler oluşturmaktadır.

ABD'nin karşı karşıya olduğu en büyük tehlikenin radikalizm ile teknolojinin kesişim noktası olduğu, teröristlerin kitle imha silahları elde etmeye çalıştıkları, ABD'nin

düşmanlarının tehlikeli teknolojileri elde etmesini engellemek, kontrol altına almak maksadıyla diğer ülkelerle işbirliği yapacağı ifade edilmiştir.

Geçmişte düşmanların ABD'yi tehlikeye atmak için büyük ordulara ve sanayiye ihtiyaçları varken bugün gölge/müphem ağlardan oluşan kişiler büyük kaos ve acıları bir tankın maliyetinden daha düşük maliyetlerle yaratabildiği, teröristlerin açık toplumlara sızdığı ve modern teknolojinin gücünü ABD'ye karşı kullanmak maksadıyla organize oldukları ifade edilmiştir. ABD'nin kendisine ve dünya barışına karşı olarak gördüğü en büyük tehdit olan terörizmi yenmek için elindeki tüm araçları kullanmak zorundadır.

3.1.2.4. Terörizmle Mücadele

20 Eylül 2001'de ABD Başkanı Bush terörizme karşı savaş konusundaki ilk konuşmasını yapmış; “Bu savaşın El Kaide ile başladığını fakat onunla bitmeyeceğini, tüm küresel terörist örgüt ve grupların bulunup, durdurulup, yok edilinceye kadar devam edeceğini” ifade etmiştir⁹⁰.

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yapılan saldırılar sonrasında tüm dünya terörizmle mücadelede seferber olmuştur. Bu saldırılar sonrasında terörizmle ilgili tüm kavramlar ve terörizme yaklaşımlar tamamen değişmiştir.⁹¹

11 Eylül'de düzenlenen saldırılar, terörizmi destekleyenler, uygulayanlar ve teröre maruz kalanlar tarafından da bir milat olarak görülmüş; terör örgütlerinin teknolojiyi kullanarak çok fazla zarar verebileceğini ve dünyadaki hiçbir devletin/bireyin vurulamaz olmadığını açığa çıkarmıştır⁹².

Bu saldırılar elbette küresel terörizmin ulaştığı boyutları ve dünyaya etkileri açısından ele alındığında son derece önemlidir. Bir başka önemi ise bilinen yöntemlerle yürütülen terörizmle mücadelenin yeterince etkili olmadığının anlaşılmasını sağlaması ve “sıtmadan kurtulmak için sivrisinekleri öldürmek yetmez, esas olan bataklığı kurutmaktır veya korunmak için saldırı (*Önleyici Müdahale Konsepti*)” anlayışına istinaden ABD'nin “terörist

⁹⁰ **Bush, George W.** CNN.com, ‘President Bush’s Address to a Joint Session of Congress, 20 September 2001’, <<http://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>> s.e.t.01.04.2021.

⁹¹ **Salahlı, Şefiğahanım** (2017) ‘11 Eylül Saldırıları Sonrasında ABD’nin Terörizmle Mücadele Politikası’ (Yüksek Lisans), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

⁹² **Clapper, James R.** (2015) ‘ABD Senatosu Silahlı Kuvvetler Komitesi İstihbarat Grubunun Dünya Tehdit Değerlendirmesi’ <https://www.armed-services.senate.gov/imo/media/doc/Clapper_02-26-15.pdf> s.e.t. 01.04.2021.

üreten bataklıklar nasıl kurutulur” arayışlarıyla yeni güvenlik yaklaşımının temellerini atmış olmasıdır⁹³. Bu nedenle geleneksel tehditlerin aksine küresel ölçekte ortak risk ve savunmasızlık; bir bölgede ortaya çıkan soruna karışmayan da önemli oranda veya doğrudan etkileyebilmektedir.

Her ne kadar 11 Eylül’den sonra güvenlik ve strateji belgelerinde terör tanımı ve terörizmle mücadele alanları genişlese de terörizmin tanımlanması konusunda uluslararası boyutta genel kabul görmüş bir tanım da henüz uzlaşma sağlanamamıştır⁹⁴.

11 Eylül saldırılarından önce ulusal ve uluslararası terörizm tanımı kullanılırken 11 Eylül’den sonra küresel terörizm kavramı kullanılmaya başlanmış ve terörizme karşı mücadele adı altında sert güç unsurlarının belirli bölgeler üzerinde (*Afganistan gibi*) artırılması suretiyle yoğunlaşmıştır. Örnek olarak ABD tarafından uygulamaya konan “Önleyici Meşru Müdafaa Doktrini” ABD’nin NATO çerçevesinde veya tek başına güç kullanmasına imkân veren bir yaklaşım olmuştur. Bununla birlikte birçok ülkenin ve NATO’nun terörizmle mücadele maksadıyla belirli bölgelere askeri birlik konuşlandırması, uluslararası toplumu makul neden arayışına da sevk etmiştir. Bu durum beraberinde küresel terörizm, terörist eylemlerin kişiler, toplumlar ve devletler üzerinde caydırıcı şiddet içermesi ve bunun uluslararası toplumu etkilemesi sorununa karşı kolektif bir hareketi gerektirmiştir⁹⁵.

Terörizme karşı savaş bir medeniyetler çatışması değildir. Bununla birlikte, bir medeniyet içindeki çatışmayı, Müslüman dünyasının geleceği için bir savaşı ortaya çıkarmıştır. Terörizme karşı savaş bir fikir mücadelesidir ve ABD’nin üstün olması gereken bir alandır.

Küresel terörizme karşı savaşın ne kadar süreceğinin belli olmadığı gibi mücadelenin de küresel olması gerektiği, terörizmle mücadelede ABD’nin yardımına ihtiyaç duyan ülkelere gerekli yardımın yapılacağı, ABD’nin teröristleri barındıran, terörizmle karşılıklı

---

⁹³ **Günel, Altuğ** (2004) ‘Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye’, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, C:4, S:1, s.156-164, <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/556861>> s.e.t. 01.04.2021.

⁹⁴ **Karaosmanoğlu, Ali** (2006). ‘Küresel Terörizmin Ulaştığı Boyutlar Çerçevesinde Edinilen Tecrübeler’, Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23-24 Mart 2006), Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi.

⁹⁵ **Clapper, James R.** (2015) ‘ABD Senatosu Silahlı Kuvvetler Komitesi İstihbarat Grubunun Dünya Tehdit Değerlendirmesi’, <https://www.armed-services.senate.gov/imo/media/doc/Clapper_02-26-15.pdf>, s.e.t. 01.04.2021.

ödün vererek anlaşılan ülkeleri sorumlu tutacağı vurgulanarak ABD ve ABD ile işbirliği yapan ülkelerin teröristlerin yeni üsler elde etmesine müsaade etmemek zorunda oldukları belirtilmiştir.

“Küresel Terörizmi Yenmek, Bizi ve Dostlarımızı Hedef Alan Saldırıları Önlemek İçin İttifakları Güçlendirmek” adlı bölümde ABD terörizmle mücadele kapsamında müteakip dönemde uygulayacağı politikaları belirtmiştir. ABD’nin iç ve dış politikasına yön verecek bu politikaların;

- ABD’nin küresel ölçeğe ulaşan terörizme karşı bir savaş yürüttüğü, düşmanın tek bir politik rejim, kişi, din veya ideoloji olmadığı, düşmanın önceden tasarlanmış/planlı, politik motivasyon ile şiddeti masumlara karşı işleyen terörizm olduğu açıkça vurgulanmıştır.

- ABD teröristlerin isteklerine ve saldırılarına teslim olmayacak/kabul etmeyecek, teröristlerle, teröristleri bilerek barındıran ve yardım edenler arasında bir ayırım gözetmeyecektir.

- Terörizmle savaşın birçok cephede özellikle yakalanması zor düşmanla geniş bir zaman diliminde gerçekleşeceği, terörizmle savaşta başarının ısrarlı çabalar ile elde edileceğinden bu yöndeki çabalarını sürdürecektir.

- Afganistan’ın terörizmle mücadelede tek savaş alanı değildir ve binlerce eğitilmiş terörist Kuzey ve Güney Amerika, Avrupa, Ortadoğu, Afrika ve Asya’da hücre yapılanmaları içerisinde serbestçe varlıklarını sürdürmektedir.

- ABD öncelikle küresel ölçeğe ulaşmış terör örgütlerini dağıtacak ve imha edecek ve lider kadrosuna, komuta kontrol, iletişim, malzeme destek finans yapılarına saldıracaktır.

- Bölgesel ortaklarını teröristleri tecrit etmeleri için koordineli çabaları için cesaretlendirmeye devam edecektir.

- Bölgesel seferberlik ile terörizm tehdidi bir ülke ile sınırlandırıldığı takdirde ABD o ülkeye görevin tamamlanması için askeri, politik, finansal destek sağlayacaktır.

- Terörizmin finansmanını engellemeye müttefikleri ile birlikte devam edecek, bu kapsamda; terörizmin finans kaynaklarının tespiti ve engellenmesi, teröristlerin ve onlara yardım edenlerin finansal varlıklarının dondurulması, teröristlerin uluslararası finans sistemine ulaşmalarının engellenmesi, yardım kuruluşlarının teröristler tarafından suiistimal edilmesinin engellenmesi, teröristlerin varlıklarının alternatif finansal ağlarda dolaşımını engellemeye devam etmek maksadıyla çabalarını sürdürecektir.

- En iyi savunmanın saldırı olduğunun farkında olarak, saldırılara karşı korunmak ve caydırmak için Amerika'nın ulusal güvenliğini güçlendirecektir.

- Temel odağın Amerika'yı korumak olsa da dünyada terörizmi yenmek için müttefik ve dostların desteğine ihtiyacı her zamankinden daha fazla fazladır.

- ABD mümkün olan her yerde, terörizmle mücadele yükümlülüklerini yerine getirmek için bölgesel kuruluşlara ve devlet güçlerine güvenecek, hükümetlerin kapasitelerinin üstünde terörizmle mücadele etmek durumunda kaldıklarında, ABD ve müttefiklerinin sağlayabileceği her türlü yardımla onların iradesini ve kaynaklarını destekleyecektir.

- Afganistan'daki teröristlerle mücadele ederken, Afganistan'ı yeniden inşa etmek için gerekli olan insani, siyasi, ekonomik ve güvenlik yardımı sağlamak maksadıyla BM gibi uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve diğer ülkelerle birlikte çalışmaya devam edecek, bu sayede Afganistan'ın teröristler için bir sığınak olması engellenecektir.

- Terörizme karşı mücadelede dünyaya liderlik ederken, yeni, üretken uluslararası ilişkiler kurulacak ve mevcut ilişkiler 21. yüzyılın zorluklarını karşılayacak şekilde yeniden tanımlanacaktır.

ABD'nin terörist örgütlere karşı verdiği mücadele kapsamında;

- Millî ve uluslararası gücün tüm unsurlarını kullanarak doğrudan ve sürekli etki ile (Odak noktası; kitle imha silahları elde etmeye çalışan ve uluslararası yapıya sahip terörist örgüt veya devlet destekli terörizm),

- Tehdidi sınırlarına ulaşmadan tespit etmek ve imha etmek yoluyla ABD'yi, halkını ve çıkarlarını hem ülke içinde hem de ülke dışında savunmakla (ABD uluslararası toplumun desteği için sürekli çaba gösterirken tek başına hareket etmek için tereddüt etmeyecektir. Gerekirse bu tür terör örgütlerine karşı kendini savunma hakkı gereği önleyici müdahalede bulunacaktır),

- Terörizme destek, sponsor ve sığınak olan devletleri ikna veya zorlama ile teröristleri dağıtarak yok edecektir.

- ABD uluslararası terörizmle savaşı kazanmak maksadıyla ideoloji ile de savaşacaktır. Bu kapsamda;

- Nüfuzunu tam olarak kullanacak ve müttefik ve dostlarla yakın çalışacak,

- Terörizmi teşvik eden koşulların ve ideolojilerin hiçbir ulusta verimli bir zemin bulmamasını sağlamak için özellikle Müslüman dünyasında ılımlı ve modern hükümetleri destekleyecek,

- Uluslararası toplumu, çabalarını ve kaynakları en çok risk altındaki alanlara odaklaması için görevlendirerek terörizmi doğuran temel koşulların azaltılması konularına odaklanacaktır.

- ABD terörizmle mücadele kapsamında 11 Eylül saldırıları sonrasında 2002 güvenlik ve strateji belgesi döneminde bir takım yasal düzenlemelerle kamu güvenliğini sağlamaya yönelik tedbirler geliştirerek uygulamaya koymuştur. Bu yasal düzenlemeler;

- PATRIOT Kanunu (*Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism-Patriot*) (02 Ekim 2001),

- İç Güvenlik Bakanlığının Kurulması (*Department of Homeland Security*)

- İstihbarat Reformu ve Terörizmi Engelleme Yasası (*Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act*) (17 Aralık 2004),

- Ulusal Terörizmle Mücadele Merkezinin Kurulması (*The National Counter Terrorism Center*),

- Federal Soruşturma Bürosu (*Federal Bureau of Investigation, FBI*) bünyesinde Ulusal Güvenlik Dairesinin Kurulması,

- Teröristleri Finanse Eden Güçlerle Mücadele Yasası (24 Eylül 2001),

- Askerî Kuvvet Kullanımına Yetki Verme Yasası (*Authorization for Use of Military Force*),

- Hava Taşımacılığı Güvenliği ve Sistem İstikrar Yasası (*Air Transportation Safety and Stabilization Act*).

3.1.2.5. Değerlendirme

ABD'nin 2002'de yayımladığı Ulusal Güvenlik Stratejisi belgesi terörizmle mücadeleyi esas alan doğrultuda, süresi belirsiz küresel bir savaşa atıf yapmaktadır. Daha açık bir ifadeyle tehdidin bağlamı terörizmdir. Bununla birlikte belgenin en can alıcı noktası “önleyici savaş” (*savaş çok genel bir tanım olmakla birlikte buradaki terimsel anlamı operasyon, harekât, müdahale, konuşlanma vb. tedbir içeren kavramları kapsamaktadır*) yaklaşımının benimsenmiş olmasıdır. Bu yaklaşım Kandemir'in Buzan'a atıfla ifade ettiği “güvenlik meşruiyet aracı olarak kullanılabilir” düşüncesine de uygundur⁹⁶. Bu bağlamda ABD dış politikasındaki değişimin izahı için değinilebilecek Kopenhag okulunun temel

⁹⁶ **Kandemir, Eyyub** (2011) ‘ABD Başkanları G.W.Bush ve B. Obama Dönemlerinde Yayımlanan Ulusal Güvenlik Stratejilerinde İttifak Söylemleri ve S. Walt’un İttifak Teorisi’, *Savunma Bilimleri Dergisi*, C:10, S:2, s.122-151.

yaklaşımı olan güvenlikleştirme teorisi, belirli bir kamusal sorunun nasıl ve niçin güvenlik sorununa dönüştüğü konusunun anlaşılması için bir alan sağlamaktadır. Şöyle ki kamuyu ilgilendiren herhangi bir sorun politik alanın dışından politik alana, oradan da güvenlik alanına uzanan geniş bir alanda konumlandırılabilir. Sorun politik alanın dışındayken devlet bu sorunla ilgili değildir. Sorunun politik alana dâhil olması, kamu politikasının da bir parçası haline gelmesiyle olur. Burada hükümet bir seçim yapar ve bu seçimin sonucuna göre karar alır. Sorunun güvenlik alanına dâhil olması ise “sorunların acil ve istisnai önlemler gerektiren olağan siyasi süreçlerin dışındaki, filleri meşru kılan ve varoluşsal tehditmiş gibi sunulmasıyla” olmaktadır⁹⁷. Diğer bir ifadeyle herhangi bir sorun “güvenlikleştirildiğinde” yani güvenlik gündemine yerleştirildiğinde ona bir öncelik verilmesi, kaynak aktarılması ve meşru bir zemin oluşturulması da gerekli olmaktadır. Güvenlikleştirmeye, bir konu/sorun tehdit olarak gösterilmekte ve böylece bu konu diğer konular üzerinde mutlak öncelik kazanmaktadır⁹⁸. Yani, devlet bir sorunu tehdit olarak algıladığı zaman, artık devlet o soruna öncelik vermektedir. Devlet, güvenlik sorunu olarak tanımlanması durumunda, bahse konu sorunla mücadele etmek için özel haklara sahip olduğunu iddiasındadır. *Bekası için tehdit oluşturan sorunu bertaraf etmek için olağan üstü yöntemlerle ve acilen* mücadele etmesi konusunda *kamuoyunu* da inandırması durumunda güvenlikleştirme süreci oluşmuştur⁹⁹.

Söz konusu yaklaşımın temel düşünceleri bağlamında ABD dış politikası da önleyici yaklaşımıyla daha müdahaleci bir forma dönüştürmüştür ve 2002 stratejisi “terör merkezli” olarak şekillenmiştir. ABD terörizme karşı mücadelesini sert güç unsurlarının belirli bölgeler üzerinde (*Afganistan gibi*) artırılması suretiyle yoğunlaşmıştır. Uygulamaya konan “Önleyici Meşru Müdafaa Doktrini” de ABD’nin NATO çerçevesinde veya tek başına güç kullanmasına imkân veren bir yaklaşım olmuştur. Bu doğrultuda 2002 yılı Ulusal Güvenlik Stratejisinde;

- Önleyici müdahale ve sert güç unsurlarının kullanımı,
- Terörizmle mücadele alanlarının genişlemesi,
- Koalisyonlar,

⁹⁷ **Buzan, Barry / Wæver, Ole / Wilde, Jaap de** (1998). ‘Security: A New Framework for Analysis’ Lynne Rienner Publishers, Londra, s.29.

⁹⁸ **Baysal, Başar / Lüleci, Çağla** (2015). ‘Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi’, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, C:21, S:22, s. 61-96, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/guvenlikstrjtj/issue/7544/99268>>, s.e.t. 01.04.2021.

⁹⁹ **Miş, Nebi** (2011) ‘Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi’ *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt: 6, S:2, s.345-381.

- Haydut/başarısız devletler,
- Kitle imha silahları ve kitle imha silahlarının terörizm maksatlı kullanımı vurgulanmıştır.

ABD'nin 2002 yılı Ulusal Güvenlik Stratejisi daha önceki Güvenlik Strateji belgelerinde yer alan tehditlerle mücadele yöntemini temelden değiştirmektedir. Bununla paralel olarak küresel terörizmle ilgili kavram ve yaklaşımlar da sorgulanarak değişime uğramıştır. Terörizm tehdidinin merkezde yer aldığı söz konusu belgede, ABD'nin mutlak üstünlüğü iddiası ve mücadelesinde tek taraflı davranabileceğine dair kendini meşru ve haklı görme düşüncesi açıkça görülmektedir.

ABD terörizme karşı süresi ve mekânı belli olmayan küresel bir savaş halini tanımlarken bu mücadelede dünyaya liderlik etmek; yeni uluslararası ilişkiler kurmak ve mevcut ilişkilerin 21. yüzyılın zorluklarını karşılayacak şekilde yeniden tanımlamak ve küresel gücün diğer ana merkezleri arasındaki ilişkilerin bağlamını temelden değiştirmek istemektedir. Söz gelimi ittifaklar, ortaklıklar veya koalisyonlar henüz ana amaçlardan biri olmasa da ülkelerin gücünü artıracak bir etken olarak vurgulanmaktadır. Diğer bir deyişle müttefiklerle ilişkilerde tek taraflılık öngörülmektedir. Burada amaç ABD'nin bir meşruiyet arama çabası olarak okunabilir. Çünkü belgede zikredilen yaklaşım ABD'nin karşılaşılan tehdit ile dünya çapında bir hareket serbestisi kazandığı düşüncesi üzerine kurulmuştur. Bu düşüncesini desteklemek ve dünya kamuoyunda meşruiyet kazanabilmek için “gönüllülerin” ABD'nin terörle mücadele koalisyonuna katılabileceği mesajı da verilmekte, geçici (*ad-hoc*) ittifaklar tercih edilmektedir. Diğer bir deyişle ABD kendisinin yönlendirmek istediği bir gönüllüler koalisyonu aracılığıyla tek taraflı müdahalesine meşruiyet kazandırmayı amaçlamaktadır.

Belgede yer alan tehdit değerlendirmesine bakıldığında ise tehdidin belli bir alanda/mekânda olmadığı (*her yerde olduğu*) ve ABD'ye saldırma kabiliyetine sahip olduğu belirtilmektedir. ABD, salt terörizm olarak belirlenen bu tehdidi öncelikle tek başına dengelemek istediğini de ifade etmektedir. Bu şekilde ABD dünya çapında bir meşru bir hareket serbestisi kazanacağını ummaktadır.

Görüleceği üzere 2002 belgesi, 11 Eylül saldırılarına karşı bir reaksiyon mantığının izlerini taşımaktadır. Tehdit bağlamı terörizmdir. Terörizme karşı önleyici savaş yaklaşımıyla ABD istediği yer ve zamanda terörle mücadele gerekçesiyle müdahalede

bulunma hakkını kendinde saklı tutmakta ve bu işi öncelikle tek başına yürütmek istemektedir. Bu süreçte meşruiyet kazanma kaygısıyla ABD anavatanının saldırı altında olduğu vurgulanırken bir yandan da küresel platformda liderlik etme ve mücadele alanının şekillendirme gayretleri görülmektedir.

Tablo 3.2. ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2002

ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2002		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Bölgesel veya devlet merkezli tehditler, - Terörizm, - Radikalizm, - Uyuşturucu kaçakçılığı, - Göç, - Kitle İmha Silahları ve Teröristlerin kitle imha silahları elde etmesi, - Başarısız / Haydut devletler, - Çevre Felaketleri, - Salgın Hastalıklar, - ABD düşmanlarının tehlikeli teknolojileri elde etmesi, - Enerji güvenliği,	- PATRIOT Kanunu, - İç Güvenlik Bakanlığının Kurulması, - Ulusal Terörizmle Mücadele Merkezinin Kurulması, - FBI bünyesinde Ulusal Güvenlik Dairesinin Kurulması, - İstihbarat Reformu ve Terörizmi Engelleme Yasası, - Teröristleri Finanse Eden Güçlerle Mücadele Yasası, - Askeri Kuvvet Kullanımına Yetki Verme, - Hava Taşımacılığı Güvenliği ve Sistem İstikrar Yasaları, - Diğer devletlerin terörizmle mücadelede yeteneklerini artırmak, - Terörist tehditlere yönelik önleyici müdahale,	- Dünyaya liderlik etmek, - Büyük güçlerle iyi ilişkiler geliştirmek, - Geniş katılımlı koalisyonlar, - NATO'nun V. Maddeye başvurması ve görev temelli koalisyonlar, - Uluslararası kurumların güçlendirilmesi, - Rusya, Hindistan ve Çin ile aktif işbirliği, - BM'nin ve uluslararası kuruluşların krizlerin çözümünde etkili olmasının sağlanması, - Bölgesel ortaklıklar, - Önleyici müdahale, - Terörizmin finansmanı konusunda uluslararası işbirliği, - Müslüman dünyasında ılımlı ve modern hükümetlerin desteklenmesi, - Afganistan politikası,

3.1.3. ABD-2006 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi¹⁰⁰

3.1.3.1. Giriş

11 Eylül saldırılarının akabinde yayımlanan ABD'nin 2002 yılı strateji belgesi temelde terörizmle mücadele ve önleyici müdahale konseptini vurgulamaktadır. 2006 yılında yayımlanan ABD Ulusal Güvenlik Strateji belgesinde bunlara ilaveten terörizmle mücadele

¹⁰⁰ **ABD Savunma Bakanlığı.** "The National Security Strategy of the United States America", ABD Savunma Bakanlığı, <<https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss2006.pdf?ver=Hfo1-Y5B6CM18yHpX4x6IA%3d%3d>> s.e.t 01.03.2021.

kapsamının genişlediği ve küresel terörizme atıf yapıldığı dikkat çekmektedir. ABD'nin 2006 Güvenlik Strateji belgesi dikkat çekici bir şekilde, ABD Başkanının “*America is at war*” yani ABD'nin savaşta olduğunu belirten cümlesi ile başlamaktadır. Savaş tanımlaması ilk aşamada akılda konvansiyonel bir çatışma çağrışımı yapsa da belgede ulusal güvenliğe işaret edilerek açıkça terörle mücadele konusu vurgulanmaktadır. Diğer bir ifadeyle ABD, 11 Eylül saldırıları sonrası kendisinin halen küresel terörizme karşı bir savaşta olduğunu kabul etmekte ve geçen sürede yürütülen savaşta istenen sonuçların alınamadığını açık bir dille ifade etmektedir.

Nitekim söz konusu belgede karşılaşılan tehdit türlerinin arttığına ve küresel çabaları gerektirdiğine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda tehditlerin; çoğu sınır ötesinde olmak üzere salgın hastalıklardan kitle imha silahlarının yayılmasına, terörizme, insan kaçakçılığına ve doğal afetlere kadar uzandığı; çözüm için etkili bir uluslararası çaba gerektiği, ABD üzerine düşeni yaptığında diğerlerinin de yaptığı ve ABD'nin dünyaya liderlik etmeye devam etmek zorunda olduğu ifade edilmiştir.

ABD'nin “yeni” terörizmle mücadele yaklaşımında dikkat çeken diğer bir vurgu ise mücadele alanının coğrafi olarak genişlemiş olmasıdır. Strateji belgelerinde hem küresel terörizm tehdidine işaret edilirken hem de ülke isimleri zikredilerek coğrafya genişletilmekte ve bu anlamda mekânsal düzenleme¹⁰¹ (*spatial fixation*) çabaları akla gelmektedir. Dolayısıyla terörle mücadelenin hem coğrafi ve hem de tehditler bağlamında kapsamının artarak genişlediğinin işaretleri verilmektedir.

3.1.3.2. ABD Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Genel olarak 2006 ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi iki ana esasa dayandırılmaktadır:

- Özgürlük, adalet ve insan onurunun desteklenmesi, demokrasiyi geliştirmek için zulmün bitirilmesi ve refahın ticaret ve doğru politikalarla artırılması,
- Günümüz zorlukları ile mücadelede gelişen demokrasilere liderlik etmek.

---

¹⁰¹ Mekânsal düzenleme, David Harvey'in bir değer veya bir sermayenin değer kaybını önlemek için mekâna yönlendirerek yeni değer yaratımının yapılacağı düşüncesini temel almaktadır. Uluslararası ilişkiler bağlamında ise aktörlerin, küresel veya bölgesel ölçekte meydana gelen olaylara dair sebep-sonuç ilişkilendirmesi için olayların mekânsal boyutuna odaklanarak, gelişmeleri kendi millî çıkar ve hedefleri kapsamında yönetme arzusu ve öngördükleri çeşitli tedbirlerin meşruiyetinin sağlanmasına yönelik kullanılabilen politik bir araç olarak tanımlanabilmektedir.

ABD'nin politikalarında uygulamak zorunda olduğu eylemler yukarıda belirtilen gerekçeler ışığında şu şekilde belirtilmektedir:

- Kşresel terşrizmi bitirmek maksadıyla ittifakları gşçlendirmek, dost ve mşttetifklere yşnelik terşrizm saldırılarını şnlemek için mşcadele etmek,
- Bşlgesel atışmaları yatıştırmak ve diğerkleri (*ortaklar, mşttetifkler*) ile çalışmak,
- Dşşmanların ABD'yi, dost ve mşttetifklerini kitle imha silahları ile tehdit etmesini engellemek,
- Dşnyanın diğerk gş merkezleri ile işbirliğıne dayalı bir program geliştirmek,
- Kşreselleşmenin zorlukları ile yşzleşmek,
- ABD ulusal gşvenlik kurumlarını 21.yşzyılın fırsat ve zorluklarına uygun olarak dşnşştşrmek.

Terşrizmle mşcadele çabalarını kurumsallaştırma ve standartlaştırma amacı doğrultusunda da demokrasilerin şnemine dikkat çekerek “Uluslararası sistemin sorumlu şyeleri olduğı için demokrasileri teşvik etmek, uluslararası istikrarı gşçlendirmek, bşlgesel çatışmaları azaltmak; terşrizme ve terşrş destekleyen aşırılıkılara karşı mşcadelede barış ve refahı artırmak için en etkili uzun vadeli şnlem olduğı” ifade edilmektedir. Keza etkili demokrasiyi teşvik etmek adına tşm politik, ekonomik, diplomatik ve diğerk araç ve kurumların kullanılacağı, bu kapsamda;

- Baskıcı rejimlerin diğerk devletler tarafından desteklenmesinin engellenmesi,
- Demokratik reformistlerin desteklenmesi ve bu kişilerle Beyaz Saray, Dışışleri Bakanlığı ve Bşyşkelilerce yşksek dşzeyli toplantılar icra edilmesi,
- Dış yardımların kullanılması,
- Yaptırım uygulanması,
- şzgşrlşğş, demokrasiyi ve insan haklarını belirli şlke ve bşlgelerde geliştirmek için diğerk demokratik uluslarla ortaklık kurulması,
- Genişletilmiş Ortadoğı, Kuzey Afrika Girişimi Gelecek Vakfı, Demokrasi Vakfı, BM Demokrasi Fonu gibi yeni inisiyatifleri oluşturması ve gşçlendirilmesi,
- Hşkşmet dışı organizasyonlar ve sivil toplum şrgştleri ile ortaklıklar kurulması,
- Mevcut uluslararası ve bşlgesel kuruluşlar ile birlikte çalışılması gerektiğı ifade edilmiştir. Yine bu tespitler kapsamında terşrizme karşı kşresel koalisyonun, kapsamlı işbirliğı ve ortak kararlılıkla bşyşyerek derinleştiğı; NATO'nun mevcut tehditleri karşılamak için dşnşşşm sşrecinde olduğı, Balkanlar ve Afganistan'da istikrarı sağlamada şncş bir rol oynadığı ve Irak'ta askeri eğitimler verdiğinden bahsedilmektedir.

ABD, ulusunu ve değerlerini korumak için zulmü sonlandırmak ve demokrasileri desteklemek maksadıyla uluslararası çabalara liderlik ederek dünyada özgürlüğü geliştirmelidir. Tüm tiranlıklar, dünyada özgürlüğün yayılmasını ve kitle imha silahları veya terörizme destek olarak ABD'nin güvenlik çıkarlarını da tehdit etmektedir. Hiçbir zorba yönetimin, diğer ulusların desteği veya hoşgörüsü olmadan ayakta kalamayacağı, tiranlığı sona erdirmek ve dünyanın güvenliğine karşı oluşturduğu tehditlere karşı toplu hareket edilmesi gerekmektedir.

11 Eylül'den önce sorunun bir parçası olan çok sayıda ülkenin artık giderek artan bir şekilde çözümün bir parçası haline geldiği ve bu dönüşümün kritik bölgelerdeki dost rejimleri istikrarsızlaştırmadan gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

NATO'nun ABD'nin terörizmle mücadele yaklaşımındaki yerine dair strateji belgesinde şu görüşlere yer verilmiştir: NATO'nun ABD dış politikasının en önemli dayanağı olduğu, üyelikleri genişleterek güçlendiği ve dünyanın birçok noktasında barış ve istikrar için mücadele ettiği, Rusya Federasyonu, Ukrayna gibi Avrupa ülkeleri ile ortaklıklar kurarak tarihi dönüşüm sürecini genişlettiği, NATO'nun kendi yapı, yetenek ve süreçlerini içeren dâhili reformunu hızlandırması gerektiği, NATO'nun AB ile olduğu gibi diğer kurumlarla da ilişkilerini derinleştirmek zorunda olduğu belirtilmektedir.

BM'nin, kapasitesini ve bölgesel organizasyonlarla ilişkilerini geliştirmek, barış operasyonlarını desteklemek için; iyi eğitilmiş, süratle intikal ettirilebilir, sürdürülebilir askeri ve jandarma birlikleri oluşturmak suretiyle yapısında değişiklik yapılması gerekliliği ortaya konmuştur.

3.1.3.3. Tehdit Değerlendirmesi

İncelenen Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde her ne kadar birçok türde tehdit varlığı belirtilse de özellikle tehdit değerlendirilmesinde yer alan **iki konu** öncelikli ve bilinçli olarak öne çıkartılmaktadır. Bunlardan ilki özgürlüğü tehdit eden ve terörü destekleyen tiranlar ve kitle imha silahlarının yayılmasıyla mücadele etmek; diğeri ise terörizmle yeni yöntem ve yaklaşımlarla mücadele etmek gerekliliğidir. Bu bağlamda anılan ulusal güvenlik belgesi istikrarsızlık doğuran ve istikrarsızlıktan doğan terörle, mücadele etmek için saldırgan/aktif

bir yöntem olan dönüştürücülüğü (*transformation*) ve boşa çıkarma yöntemlerini (*preemption*) önermektedir¹⁰².

Terörizm tehdidiyle birlikte öne çıkan diğer tehdit olan kitle imha silahları engellemek için ABD gerektiğinde meşru müdafaa kapsamında önleyici müdahalelerde bulunabilecektir, nükleer silahlarla ilgili olarak;

- Sivil nükleer program adı altında nükleer silah üretmek için de kullanılan malzemelerin üretilmesine izin veren Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşmasındaki boşluğun doldurulması,

- Haydut devletler ve teröristlerin nükleer silah üretimi için gerekli malzemelere ulaşmalarının engellenmesi gerekmektedir.

3.1.3.4. Terörizmle Mücadele

Dönemin ABD Başkanı Bush'un 2002'de yayımlanan strateji belgesi sonrasında izlediği politika ve söylemleri, aslında 2006 strateji belgesinin ana fikrini ve karakterini yansıtmaktadır.

Başkan Bush dokümanın açılış mesajında özetle;

- ABD'nin dört yıldır uyguladığı politika önceliklerinin; terörizme karşı savaşı kazanmak ve zulme karşı özgürlüğü teşvik etmek olduğu,

- Bu süre içerisinde terörizm ağlarına karşı yürütülen kararlı mücadeleye rağmen düşmanın zayıflatıldığı fakat henüz mağlup edilemediği,

- Afganistan'da El-Kaide'nin koruyuculuğunu yapan Taliban rejimini devirmek için Afgan halkına destek verildiği,

- Uluslararası topluma meydan okuyan ve kitle imha silahlarına erişmeye çalışan Irak diktatörünü devirmek maksadıyla uluslararası koalisyon liderlik edildiği,

- Terörizme karşı savaşta yeni bir müttefik olan birleşik ve demokratik Irak'ı güvence altına almak için Iraklılarla birlikte savaştıkları,

- Dünyanın dikkatinin kitle imha silahlarının yayılmasına çekildiği ve tüm büyük güçler ile istikrarlı ve işbirliğine dayalı ilişkiler geliştirildiği,

- Terörizmle mücadele sürecinde yeni zorluklarla karşılaşıldığı ve bu nedenle mücadele yaklaşımında değişikliklere gidildiği,

---

¹⁰² Yalçın (2017), s.39

- Teröristlerin Felluce sokaklarından Londra metrosuna kadar yayılan eylemleri ile mücadele edildiği, masumları hedef alan düşmana karşı mücadelenin zor ve bitmekten uzak olduğu,
- Düşmanların ABD'ye saldırmasını beklemek yerine yurt dışında savaş yürütüldüğü, dünyanın terörizm tarafından şekillendirmesi yerine dünyayı ABD'nin şekillendirmek istediği,
- Yaklaşımlarının ulusal çıkarları için idealist ve **yöntemleri açısından realist olduğu** ifade edilmiştir.

Dikkat edileceği üzere ABD Başkanı Bush'un konuşmasında terörizmle mücadelenin sınır ötesinden itibaren başladığı, önleyici müdahale yaklaşımının ve küresel işbirliğinin vurgulandığı ve dünyayı ABD'nin şekillendirmesi ve liderlik etmesi gereklilikleri vurgulanmaktadır. ABD'nin meşru müdafaa ilkeleri kapsamında düşman saldırısının yeri ve zamanı konusunda belirsizlik devam etse de saldırılar gerçekleşmeden önce güç kullanımını göz ardı etmediği, ABD'nin açıkça bir savaşın içinde olduğu, terörle mücadelenin zorluğu bu nedenle yeni yaklaşımlar gerektirdiği belirtilmektedir. Zaten dikkat çekici bir şekilde strateji belgesi, ABD Başkanının "*America is at war*" yani ABD'nin savaşta olduğunu belirten cümlesi ile başlamakta; bir anlamda 11 Eylül sonrası halen küresel terörizme karşı bir savaşta olduğunu kabul etmektedir ve geçen sürede yürütülen savaşta istenen sonuçların alınamadığını açık bir dille ifade etmektedir. Ayrıca belgenin, Amerikan halkının 11 Eylül 2001'de saldırganlık ve cinayet ideolojisiyle körüklenen terörizmin yükselişini tam anlamı ile hissettiği "savaş zamanı" ulusal güvenlik belgesi olduğu ve belgenin ABD halkının güvenliğini sağlamayı gerektiren en ciddi yükümlülükleri içerdiği belirtilmiştir. Bir önceki strateji belgesine atıfla "2002'de belirlenen hedeflerin tümüne ulaşamadığını, bu amaçların gerçekleştirilmesi için ABD'nin gerçek kurumsal yapısını güçlendirerek gerçek dostları ile yeni işbirliği kurarak çaba göstermeye devam edeceği" de vurgulanmaktadır.¹⁰³ Bununla birlikte ABD'nin Soğuk Savaş yıllarındaki gibi uzun sürecek bir mücadelenin içinde olduğu, geçen yüzyıldan ideolojik olarak farklı olsa da benzer yöntemlere sahip dini çarpıtan totaliter bir ideolojinin tehdidi altında bulunduğu belirtilmektedir.

Terörizmle mücadele, eski yöntemlerin terk edilerek yeni yöntemlerin benimsenmesini gerektiren uzun vadeli bir stratejidir. Terörizmle savaş bitmemiştir, ABD topraklarının daha güvenli olsa da tam güvenlik sağlanamamıştır, düşmanlar terörizmle

---

¹⁰³ **Salahlı** (2017), s.133.

mücadelede elde edilen başarılarla göre kendini dönüştürmekte buna paralel olarak ABD de dönüşmek zorundadır. Terörist ağlar daha dağınık ve daha az merkezidir, ortak bir ideolojiden esinlenen daha küçük hücrelere bağımlıdır ve merkezi bir komuta yapısı tarafından daha az yönlendirilmektedir.

ABD teröristleri caydırmak veya eylemlerini son anda engellemek için mevcut savunma önlemlerine güvenemeyecek, savaşı teröristlere götürecektir. Terörizmle mücadelede dost ve müttefiklerin desteğine ve bunların ABD ile uyumlu politikalar yürütmelerine ihtiyaç vardır. Birçok ülke terörizmle mücadelede kolluk kuvvetleri, istihbarat, askeri ve diplomatik faaliyetler konusunda benzeri görülmemiş işbirliği içerisinde.

Terörizme karşı savaşın silahlı ve ideolojik boyutu olduğu, kısa vadede terörizmle mücadele milli güç unsurları ve askeri gücün kullanılması ile yürütülürken uzun vadede ideolojik alanda savaşın kazanılması gerektiği belirtilmektedir. Bu konuda atılacak somut adımlar olarak değerlendirilebilecek hareket tarzları incelendiğinde özgürlüğün demokrasi yoluyla gelişmesi, uluslararası terörizmin uzun vadeli bir çözümü olduğu ancak kısa vadede;

- Terörist saldırılarını meydana gelmeden önlemek,
- Kitle imha silahlarının haydut devletler ve tereddüt etmeden kullanabilecek terörist müttefiklerinin eline geçmesini engellemek,
- Haydut devletlerin terörist gruplara destek ve güvenli bölgeler yaratmasını engellemek,
- Teröristlerin bir devletin kontrolünü ele geçirerek kendilerine üs ve faaliyetleri için alan yaratmalarını engellemek olarak belirtilen adımların atılabileceği belirtilmektedir.

ABD'nin "yeni" terörizmle mücadele yaklaşımında dikkat çeken diğer bir vurgu ise mücadele alanının coğrafi olarak genişlemiş olmasıdır. Söz gelimi anılan belgede "ABD ve müttefikleri tarafından birçok terörist saldırı engellenmiş olsa da tamamının durdurulamadığı, teröristlerin Afganistan, Mısır, Endonezya, Irak, İsrail, Ürdün, Fas, Pakistan, Rusya, Suudi Arabistan, İspanya ve Birleşik Krallık'ta birçok saldırı gerçekleştirdiği ve dost ve müttefiklere daha yıkıcı saldırılar düzenlemek için kitle imha silahları arayışlarına devam ettikleri" belirtilerek terörün dünya çapında etkisini gösterdiğine vurgu yapılmaktadır. Benzer şekilde "Irak'ta devam eden savaşın terörist propaganda olarak kullanıldığı, Suriye ve İran gibi bazı devletlerin teröristleri ülkelerinde barındırmaya ve yurt dışı faaliyetleri için destek oldukları" ifade edilmektedir.

Belgede önem atfedilen bir diğerk argüman ise terörizmin dinî ideolojik kanallardan beslenmiş olduğudur. Bu hassas konu ele alınırken “Terörizme karşı savaşın dinlerin savaşı olmadığı, uluslararası teröristlerin siyasi bir vizyona hizmet etmek için İslam dinini kullandıkları, cihat fikrini çarpıtarak Hristiyanları, Yahudileri, Hinduları ve kendileri gibi düşünmeyen Müslüman halkı mürted ve inanmayan olarak kabul ederek bunlara karşı bir cinayet çağrısına dönüştürdükleri” ifade edilmektedir. Ayrıca 11 Eylül’den sonra gerçekleşen terör saldırılarının çoğunun Müslüman ülkelerde meydana geldiği belirtilerek ideolojik savaşın kazanılması için terörizmin;

- Yoksulluğun kaçınılmaz yan ürünü olmadığı,
- ABD'nin Irak'taki politikasına düşmanlığın bir sonucu olmadığı,
- Yalnızca İsrail-Filistin sorunlarının bir sonucu olmadığı,
- Sadece terörizm saldırılarını önleme çabalarına bir yanıt olmadığı belirtilerek

demokrasilerde bazı etnik ve dini grupların toplumda mevcut özgürlüğün değerini kavrayamadığı, bunların uluslararası teröristler tarafından istismar edildiği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda terörizmin sebeplerinin; politik yabancılaşma, komplo ve dezenformasyon alt kültürleri ve cinayeti haklı çıkaran bir ideoloji olduğu belirtilmiştir.

Teröristlerin ideolojik yalanlarına karşı stratejisinin, teröristlerin en çok istismar etmek istedikleri insanları (*İslam'ın sadık takipçilerini*) güçlendirmek olduğu, ABD'nin barış yanlısı Müslümanların güçlendirmek maksadıyla politik reformlar konusunda desteklemeye devam edeceği, terörizmle mücadelede Müslüman müttefiklerin ABD'nin yanında yer aldığı vurgulanmaktadır. “Militan İslami radikalizme” karşı mücadelenin 21.yüzyılın en büyük ideolojik çatışması olduğu ve dünyanın büyük güçlerinin aynı tarafta olduğu, büyük güçlerin uzlaşmasının ABD'ye olağanüstü bir fırsat sunduğu dile getirilmektedir.

Terörizmle Mücadele Kapsamında; ABD terörle mücadelenin kurumsallaşmasına yönelik yeni yasalar çıkartarak uygulamalara devam etmiştir:

- Amerika'yı Koruma Yasası (Protect America Act of 2007) (05 Ağustos 2007)
- Dış İstihbarat İzleme Yasası (FISA)
- Dış yardım/yönetim direktörlüğünün oluşturulması ve dış yardımların kullanılması,
- Askeri rezerv kuvvetlerine benzer sivil rezerv teşkilatı oluşturması,
- Kamu diplomasisinin güçlendirilmesi,

- Sonuç odaklı ortaklıklar (Bağlayıcı anlaşmalardan çok gönüllü esas alan, mevzuat veya kuraldan ziyade eyleme ve sonuçlara yönelik)
- Önleyici Müdahale,
- ABD'nin ulusal güvenlik kurumlarını 21. yüzyılın fırsat ve zorlukları için dönüştürmek.

3.1.3.5. Değerlendirme

Şüphesiz bir güvenlik belgesi hazırlanırken dikkate alınan ve analiz edilen en önemli konu tehditlerin belirlenmesidir. Dolayısıyla her yeni yayımlanan güvenlik belgesinde değişen tehditler, dinamikler ve meydan okumalar gözden geçirilerek değerlendirilir. Güvenliğin sağlanması ve muhafazası için risk ve tehditlerin önceden belirlenerek alınacak tedbirlerin ve izlenecek hareket tarzlarının ortaya konulması gerekmektedir. ABD'nin 2006'da yayımladığı Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi 2002'de olduğu gibi “önce Amerika” anlayışıyla, yine terörizmle mücadeleyi esas alan doğrultuda ancak daha somut tehdit tanımlamalarıyla yazılmıştır. Bu bağlamda strateji belgesinde öne çıkan ve vurgulanan ana konular şunlardır:

- Küresel terörizm, kitle imha silahları ve teröristlerin kitle imha silahlarını elde etmesi,
- Terörizmle mücadele alanlarının genişlemesi ve “İslami radikalizm”,
- Koalisyonlar ve ortaklıklar,
- Önleyici müdahale konseptidir.

Bununla birlikte ABD Başkanı Bush döneminde yayımlanan ulusal güvenlik belgesi güvenliği oldukça dar ve somut bir şekilde tanımlamıştır. Buna göre ABD'nin öncelikli güvenlik sorunu uluslararası terörizmdir. Hatta daha somut haliyle El-Kaide terörü ve benzerleridir. 11 Eylül saldırılarından sonra terörizmle mücadele kapsamında yürütülen savaşta istenen sonuçların alınamaması üzerine terörizmle mücadele kapsamı ve alanı genişletilerek küresel terörizm vurgusu ön plana çıkarılmıştır. Bu nedenle küresel terörizme karşı oldukça sert ve kökten çözümler bulmayı amaçlamaktadır. Terörün doğduğu tüm şartlar bütünüyle dönüştürülecek ve yeryüzünde kimseyi tehdit edemeyecek hale getirilmesi esas alınmaktadır. Teröristlerin kitle imha silahlarına ulaşma ihtimali de bu anlamda ortadan

kaldırılması gerektiği ifade edilmektedir. Böylelikle ABD küresel terörle mücadele ve ilişkiler kapsamında kendi görevini de kendisi belirlemektedir.¹⁰⁴

Diğer yandan ABD'nin bahse konu terörle mücadele yaklaşımında üzerinde durulması gereken bir nokta ise mücadele sahasının coğrafi olarak da genişlemiş olmasıdır. Strateji belgesinde küresel terörizm tehdidine işaret edilirken bir yandan da ülke isimleri zikredilerek coğrafya genişletilmekte ve bu anlamda mekânsal düzenleme (*spatial fixation*) çabaları aklı gelmektedir. Diğer yandan bu çabaların bir tezahürü olarak bölgesel çatışmaların önlenmesi ve kırılgan devletlerin istikrarsızlık yaratmasına izin verilmemesi gerektiği de vurgulanmaktadır.

Bu anlamda 2002 yılı ulusal güvenlik belgesinin ABD'nin güvenliğini güvence altına almaya ve ekonomik refahının sürdürülmesi esasına dayandığı söylenebilir. Bu belge travmatik ve sarsıcı 11 Eylül saldırılarından sonra yayımlanması itibariyle önem teşkil etmekle beraber (*bir reaksiyon olarak*) güvenliğe yönelik tehdidin başında terörizmi vurgulamasıyla öne çıkmaktadır. Bu belgede en dikkat çekici noktanın Bush doktrini olarak da adlandırılan “önleyici müdahale” yaklaşımının olduğunu söylemek mümkündür. 2006 yılında yayımlanan Ulusal Güvenlik Belgesinde ise 2002’de belirlenen hedeflere atıf yapılarak başarı sağlanan ve sağlanamayan alanların bir değerlendirmesi yapılmaktadır. Bununla birlikte ABD kendisi adına bir dost ve düşman ayrımı yaparak ve tehlikeli gördüğü ülkeleri belirterek mekânsal düzenleme arzusunun işaretlerini de vermektedir. Denilebilir ki, temel olarak 2002 belgesinin esaslarına dayanan 2006 belgesi, mücadele sahasını ve tehdit kapsamını genişletmesiyle ve bu suretle ABD'nin küresel egemen güç olma niyetini yansıtmamasıyla farklılaşmaktadır. Özellikle 2006 yılı belgesinde coğrafi sınırları genişleterek, mücadele sınırlarını da genişleten ABD bir anlamda küresel düzenin de yönlendiricisi olma niyetini açıkça ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle 2006 belgesi tehdit olarak terörizm merkezli olsa da ulus ötesi tehditlerin de varlığını kabul etmekte, çok taraflılığın, ortaklıkların ve ittifakların gerekliliğini vurgulayarak genişlemektedir. Yani 2002 belgesinden farklı olarak ittifaklar ve uluslararası kuruluşlar ulusal gücün bir parçası olarak tanımlanmaktadır. 2006 yılı belgesi bu anlamda bir “geçiş stratejisi” olarak da değerlendirilebilir¹⁰⁵.

---

¹⁰⁴ Yalçın (2017), s. 73

¹⁰⁵ Kandemir, Eyyub (2011) ‘ABD Başkanları G.W.Bush ve B. Obama Dönemlerinde Yayımlanan Ulusal Güvenlik Stratejilerinde İttifak Söylemleri ve S. Walt’un İttifak Teorisi’, *Savunma Bilimleri Dergisi*, C:10, S:2, s.122-151.

Tablo 3.3. ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2006

ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2006		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Küresel terörizm, - Kitle imha silahları ve Teröristlerin kitle imha silahlarını elde etmesi, - “İslami radikalizm,” - Başarısız / Haydut devletler, - Uyuşturucu kaçakçılığı, - Göç, - Çevre Felaketleri, - Salgın Hastalıklar, - Enerji güvenliği,	- Amerika'yı Koruma Yasası (<i>Protect America Act of 2007</i>) (05 Ağustos 2007), - Dış İstihbarat İzleme Yasası (FISA), - Dış yardım/yönetim direktörlüğünün oluşturulması ve dış yardımların kullanılması, - Askeri rezerv kuvvetlerine benzer sivil rezerv teşkilatı oluşturması, - Kamu diplomasisini güçlendirmek, - ABD'nin ulusal güvenlik kurumlarını 21.yy.ın fırsat ve zorlukları için dönüştürmek, - Sonuç odaklı ortaklıklar (<i>Bağlayıcı anlaşmalardan çok gönüllü esas alan, mevzuat veya kuraldan ziyade eyleme ve sonuçlara yönelik</i>), - Önleyici Müdahale, - İdeolojik alanda savaşın kazanılması,	- Dünyaya liderlik etmek, - Dünyayı şekillendirmek, - Müslüman toplumlarla ve liderlerle diyalog kanallarını artırmak, - BM'nin yapısında değişiklik, (<i>BM kapasitesini ve bölgesel organizasyonlarla ilişkilerini geliştirmek, barış operasyonlarını desteklemek için; iyi eğitilmiş, süratle intikal ettirilebilir, sürdürülebilir askeri ve jandarma birlikleri oluşturmak.</i>) - Sonuç odaklı ortaklıklar, - Önleyici Müdahale, - Gelişen demokrasilere liderlik ve demokrasiyi geliştirmek, Demokratik reformistlerin desteklenmesi, - İttifakları güçlendirmek, - Bölgesel çatışmaları azaltmak, - Yaptırım Uygulamak, - Dış yardımları kullanmak, - İdeolojik alanda savaş kazanmak, - Yeni inisiyatiflerin oluşturulması ve güçlendirilmesi (<i>Genişletilmiş Ortadoğu, Kuzey Afrika Girişimi Gelecek Vakfı, Demokrasi Vakfı, BM Demokrasi Fonu gibi</i>) - Mevcut uluslararası ve bölgesel kuruluşlar ile birlikte çalışmak, - Hükümet dışı organizasyonlar ve sivil toplum örgütleri ile ortaklıklar kurmak, - Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması'ndaki boşluğu doldurmak, - Haydut devletler ve teröristlerin nükleer silah üretimi için gerekli malzemelere ulaşmalarını engellenmek,

3.1.4. ABD-2010 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi¹⁰⁶

3.1.4.1. Giriş

ABD’de yaşanan başkanlık değişimi ve 2008’de yaşanan küresel ekonomik kriz sonrası yayımlanan belgenin, ABD Başkanı Obama’nın temsil ettiği görüşlere paralel olarak daha liberal ve iş birliğine açık bir bakış üzerine temellendirildiği görülmektedir. Bununla birlikte, Başkan Obama döneminin söz konusu belgesi güvenlik kavramsallaştırmasını görece daha geniş tutmakta, diğer bir ifadeyle güvenliği sadece terörle mücadele ya da konvansiyonel savaş gibi tek bir tehdide indirgememektedir.¹⁰⁷

Küresel güvenlik değerlendirmesinde ekonomik durumun diğer tehditlerle beraber ana belirleyici unsurlardan biri olarak belirtilmesi, ayrıca ABD’nin güç ve etkisinin temellerini yeniden inşa edeceği ve sorunların sadece ABD’nin omuzlarına yüklenemeyeceğini ifade etmesi 2010 strateji belgesinin 2002 ve 2006 yıllarındaki strateji belgelerinden farklılık gösteren temel konular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yalçın’ın da ifade ettiği gibi belgeye tehdit değerlendirmesi olarak ekonomik krizler, dini/etnik kabile kimliği üzerinden savaşlar, siber saldırılar ve gıda güvenliği gibi tehditlerin dâhil edilmesi, terörizmle birlikte şiddet içeren aşırılıkların sıkça vurgulanması belgede öne çıkan diğer temel farklılıklardır. Bu anlamda tehdit bağlamı ulus ötesi hale gelmiş, tehditlerin dengelenmesi için ittifak ilişkileri bir hedef olarak belirlenmiştir. Nitekim kullanılan dil itibarıyla de kavramların genel olarak ulus ötesi tehditler için kullanıldığı, böylelikle tehdit bağlamının da ulus ötesi mücadeleler kapsamında konumlandığı söylenebilir.

Bu temellerden hareketle ortaya konulan ve sadece resmi kurum ve çerçeveler içerisinde çalışmakla istenen sonuçların elde edilemeyeceği, kolektif eylemin harekete geçirilmesi zorunluluğunu vurgulayan yaklaşım, 2015 strateji belgesinde ifade edilecek olan yerel grupların eğitilerek operasyonel destek verilmesinin ilk adımlarının da işaretini vermektedir. Belgede ABD’nin BM, NATO ve Afrika Birliği gibi bölgesel örgütler aracılığı

---

¹⁰⁶ ABD Savunma Bakanlığı. “The National Security Strategy of the United States America“, ABD Savunma Bakanlığı, <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2010.pdf?ver=Zt7IeSPX2uNQ00_7wq6Hg%3d%3d> s.e.t 01.03.2021.

¹⁰⁷ Yalçın (2017), s.77

ile küresel barış ve istikrar operasyonlarına destek vereceği ve iş birliklerini artıracak mesajı da verilmektedir. Bu durum Walt'ın güçlü bir devletin zayıf müttefikler ile “*tehditleri dengeleme*” yaklaşımına da uygun düşmektedir¹⁰⁸. ABD'nin buradaki muradının tek başına meşruiyet kazanmanın veya aramanın zor olacağı düşüncesiyle çok taraflı, geniş çerçeveli bir ortaklık zeminine kavuşmak istemesi olduğu söylenebilir. Ayrıca Walt'ın “ittifak yaklaşımı” ile konuyu irdelenecek olursak bu yaklaşım; bir ittifakın neden oluştuğu sorusunda güç dengesi yaklaşımındaki kapasite/güç yerine tehdidin daha belirleyici olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Güç dengesi yaklaşımının ana düşüncesi, büyük devletlerin “dengeleme”, küçük devletlerin ise “peşine takılma” stratejisini yaygın eğilim olarak uyguladığını vurgulamaktadır. Walt'ın burada öne çıkardığı yaklaşım “tehdit dengesidir”. Özellikle Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte yaşanan değişimler, teknolojik gelişmeler, gücün doğasında ve tehdit türlerinde yaşanan gelişmelerle birlikte yeni denge arayışlarının çıkması da beklenen bir eğilim olarak değerlendirilmelidir. Bu itibarla ABD'nin yükselen bir küresel tehdit olarak değerlendirdiği “terörizme” karşı küresel ortaklar arayarak bir denge arayışına girdiği söylenebilir. Dolayısıyla ABD Güvenlik Strateji belgelerinde sıklıkla vurgulan bu hususun kuramsal gerekçelerinde, küresel platformda küresel bir tehdide karşı ittifak ve denge yaratmak çabası olduğu ifade edilebilir.

3.1.4.2. ABD Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

ABD 2010 yılı Ulusal Güvenlik Stratejisi belgesi ana hatlarıyla ABD'nin “küresel liderliğinin canlandırılması” ve 21'inci yüzyılda ABD çıkarlarının geliştirilmesi hedeflerine odaklanmaktadır. Söz gelimi belgede ABD'nin nüfuz ve gücünün temellerini yeniden inşa etme vurgusu yapılırken diğer yandan bunun “arzulanan bir dünya düzeninde gerçekleşebileceği” belirtilmektedir. Bu anlamda “birbirinden ayrılmaz dört kalıcı ulusal çıkar” olarak işaret edilen “Güvenlik, Refah, Değerler ve Uluslararası Düzen” çerçevesinde ve küresel liderlik yönelimiyle detaylandırılan ABD çıkarlarının ana hatları aşağıda belirtilen şekilde ifade edilmektedir:

- ABD'nin, vatandaşlarının, müttefiklerinin ve ortaklarının güvenliğini esas alan,
- Fırsatları ve refahı teşvik eden uluslararası ekonomik sistem içerisinde yenilikçi ve büyüyen bir ABD ekonomisini öne çıkaran,
- ABD'de ve dünyada evrensel değerlere saygılı,

---

¹⁰⁸ **Kandemir** (2011), s.122

- ABD liderliğinde küresel zorluklarla mücadelede daha güçlü işbirliği ile barışı ve güvenliği destekleyen uluslararası bir sistem yaklaşımına dayandığı ifade edilmektedir.
- Bu yaklaşım ışığında ABD'nin küresel liderliğini sürdürme ve yükünü paylaşabileceği ortaklıkları geliştirme yaklaşımı doğrultusunda öne çıkan diğer hususlar da aşağıda yer alan ifadelerde yer bulmaktadır:
  - ABD ekonomisinin, küresel ekonomi ile ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olduğu bir dönemde ABD halkının refahının ABD'nin dünyadaki gücünü belirleyeceği,
  - Artan mali açıkların önümüzdeki yıllarda küresel güvenlik için zor seçimleri gerektireceği,
  - Amerikan liderliğinin yenilenmesine odaklanmış, ulusal güvenlik, rekabet, kararlılık ve moral değerlerin temel bağlantılarını tanımlayarak ABD'nin çıkarlarını uluslararası düzen içerisinde gerçekleştirmeyi amaçladığı,
  - Çabaların merkezinde, Amerikan gücünün kaynağı olarak hizmet eden ekonomiyi yenileme taahhüdünün yer aldığı,
  - ABD'nin küreselleşme ve gelişen teknolojilerle birlikte yaşanan değişime ayak uydurmak ve bu değişimi şekillendirmek maksadıyla ilerlemek zorunda olduğu,
  - Küreselleşmenin ABD'nin karşı karşıya olduğu uluslararası terörizm, ölümcül teknolojilerin yayılması, ekonomik krizler ve iklim değişiklikleri gibi tehlikelerin yoğunluğunu artırdığı,
  - ABD'nin güç ve etkisinin temellerini yeniden inşa edecek, ulusal reform ve küresel liderlik stratejilerini takip etmek, ekonomisini büyütmek ve bütçe açığını azaltmak, eğitime, temiz enerjiye, bilim ve teknolojiye önem vererek inovasyonun ABD gücünün temelini oluşturduğunu görmesi gerektiğidir.

Bu tespitler itibariyle 2010 strateji belgesi ele alındığında yeni yüzyılın sorunlarının sadece ABD'nin omuzlarına yüklenemeyeceği, *ortak eylemi* harekete geçirmenin gereklilik ve zorlukları ile uluslararası sistemimin eksikliklerinin farkında olduğu, ABD'nin uluslararası işbirliği dışında başarılı olamayacağı, ABD'nin küresel işbirliğini demokrasi ve adalet odaklı olarak yönlendirmeyi amaçladığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası düzenin yalnızca uluslararası kurumlar tarafından sağlanamayacağı, ikili ve çok taraflı işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiği, sadece resmi kurumlar ve çerçeveler içinde çalışmakla istenen sonuçların elde edilemeyeceği, etkili ortak eylemi destekleyen, gerekli yetenek ve kaynak taahhüt eden devletlerle, siyasi liderlerle ve diğer kritik unsurlarla etkileşime devam edilmesi gerektiği 2010 strateji belgesinde öne çıkarılmaktadır. Ayrıca uluslararası sisteme

daha fazla aktörün güç ve etki uyguladığı da vurgulanmaktadır. Nitekim AB'nin entegrasyonu derinleşmiş, Rusya Federasyonu uluslararası arenaya yeniden dâhil olmuş, Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan daha fazla küresel etkileşim içerisine girmiştir. Latin Amerika'dan Afrika'ya ve Pasifik'e kadar, yeni ve gelişmekte olan ülkelerin uluslararası normları çiğneyerek bölgesel ve küresel güvenliği tehlikeye atsa bile ortaklık için fırsatlar sunduğu ABD tarafından görülmektedir.

Bu nedenle 2010 yılından itibaren öne çıkan “çok taraflılık” yaklaşımında ABD'nin geleneksel ittifaklarının yanı sıra dünyadaki yeni güç merkezleri ile de ortaklıklar kurması gerektiği öngörülmektedir. Bu gerekçelerle zaten ABD; terörizm ve isyanla mücadele, nükleer silahların yayılmasının durdurulması ve nükleer maddelerin güvence altına alınması, iklim değişikliği ile mücadele, küresel büyümenin sürdürülmesi; çatışmaların çözümü ve önlenmesi, ülkelerin kendilerine yeterli hale gelerek sorunlarını kendilerinin çözmesinin sağlanması gibi günümüz zorluklarını çözebilecek bir uluslararası düzen istemektedir. Bu kapsamda ABD'ye hizmet eden eski sadık müttefikler yeni yüzyılın sorunlarına cevap verecek şekilde geliştirilmeli, her bölgede derin ortaklıklar kurularak uluslararası kurum ve standartlar güçlendirilmelidir. Çünkü uluslararası kuruluşlar küresel işbirliğinde kritik bir role sahiptir ancak zaman zaman tehditleri etkili olarak yönetememekte ve fırsatlardan istifade edememektedir.

Özellikle NATO ve BM söz konusu uluslararası sistemin merkezindedir, ancak yukarıda da ifade edildiği gibi ABD'nin nüfuz ve gücünün temellerini yeniden inşa etme hedefinin ancak arzu ettiği dünya düzeninde gerçekleşebileceği düşüncesine istinaden, ABD'nin bu kurumları yeniden düzenlemesi gereklidir. NATO'nun bu düzenlemeye yönelik yeni Stratejik Konseptinin de kendisine ittifakı yeniden canlandırma ve reform fırsatı sunacağı belirtilmektedir.

Elbette, ABD Ulusal Güvenlik Stratejisinin en önemli bileşenlerinden biri ordudur. Bu anlamda ABD Silahlı Kuvvetlerinin yetenekleri, ittifakları sürdürme ve koalisyonları oluşturmada etkili olduğu ve ABD ordusunun yabancı ordularla geliştirdiği ilişkiler küresel işbirliği mekanizmasının kritik bir bileşenini teşkil ettiği belirtilmektedir.

ABD'nin serbest ticareti ve uluslararası sistemi desteklediği, bir imparatorluk kurmaktan ziyade kişilerin ve ülkelerin kendi kaderlerini belirleyeceği bir dünyayı şekillendirmek için yabancı ülkelerde ABD kanını döktüğü, ABD'nin büyüklüğünün

garantilenmediği, yeni zorluklarla test edilse de bu durumun üstesinden ABD'nin kendisinin geleceği ve belirsizliklerle dolu yeni yüzyıl için ABD'nin liderliğe hazır olduğu da ifade edilen hususlar arasındandır.

3.1.4.3. ABD ve Uluslararası Sistem

İncelenen 2010 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde vurgulandığı üzere öne çıkan çok taraflılık ve yükün ortaklarla paylaşılması yaklaşımı bağlamında hem müttefik ve ortaklara destek verme gerekliliği hem de uluslararası organizasyonların meşruiyetinden istifade etme beklentisi kendine yer bulmaktadır. İkili ve küresel kaygılar, birbirine bağlı bir dünyada iktidar artık sıfır toplamı bir oyun değildir. Doğrusu, ABD'nin müttefiklere, ortaklara ve kurumlara olan taahhütleri aracılığıyla küresel güvenliği garanti etmeye devam edeceği ve ne kadar güçlü olursa olsun hiç kimsenin küresel zorluklarla tek başına başa çıkamayacağını kabul edilmesi gerektiği açıkça belirtilmektedir. Bununla birlikte, ABD'nin ortaya çıkan yeni zorlukları ve uluslararası sistemin eksikliklerini bir mazeret olarak değerlendirdiği ve zorluklarla mücadeleden uzaklaşırsa bu durumun hem ABD'nin ulusal güvenliği hem de küresel güvenlik için yıkıcı olacağının farkında olduğu ifade edilmektedir. Kapsamlı ittifaklar Avrupa'dan Asya'ya en yakın dostlar ve müttefiklerle başlayarak; Kuzey Amerika'dan Ortadoğu'ya devam etmektedir. ABD'nin ulusal güvenliği 2010 yılı güvenlik Strateji belgesine göre bu ittifaklara bağlıdır ve bu ittifakların küresel ve bölgesel güvenlik önceliklerini ele alması, ortak çıkarları ve fırsatlardan yararlanma konusunda sürece aktif olarak katılmalarının sağlanması gerekmektedir. Bu gerekçelerden hareketle, ABD'nin angajmanını uluslararası kurumları güçlendirmeye ve şiddet içeren aşırıcılıkla mücadele, nükleer silahların yayılmasını durdurmak ve nükleer maddeleri güvence altına almak; dengeli ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanması, iklim değişikliği, silahlı çatışma ve salgın hastalık gibi tehditlere yönelik işbirlikçi çözümler üretmek ve ortak çıkarlara hizmet edebilecek kolektif eylemi harekete geçirmek zorunda olduğu anılan belgede yer almaktadır.

Bu bağlamda, kolektif eylemlerin başlangıç noktası ABD'nin diğer ülkelerle olan ilişkileri olarak belirtilmiştir. ABD hâlihazırda Avrupa, Asya, Amerika ve Ortadoğu'daki yakın dostları ve müttefikleri ile arasında ortak çıkarlara ve ortak değerlere dayanan ve karşılıklı güvenliğe ve dünyanın daha geniş güvenliği ve refahı için işbirliği içerisindedir. Rusya Federasyonu ile karşılıklı çıkarlara dayalı, istikrarlı, sağlam, çok boyutlu bir ilişki kurmaya çalışılmaktadır. Dünyada nükleer silahların çoğunluğuna sahip iki ülke olarak, hem

nükleer silahları azaltarak hem de diğer ülkelerin nükleer silahlarının yayılmasını azaltması için uluslararası taahhütlerini yerine getirmelerini sağlamak kapsamında işbirliği içerisinde birlikte çalışılmaya devam edilmektedir. Özellikle Afganistan'da şiddet içeren aşırılıkla mücadelede Rusya Federasyonu ile daha fazla ortaklık talep edileceği de belirtilmektedir.

Bugün ABD'nin her alanda önemli bir rakip olarak karşısına çıkan Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkiler ise 2010 Güvenlik Strateji belgesinde olumlu, yapıcı ve kapsamlı bir ilişki sürdürmeye devam edilmesi ve yaşanan anlaşmazlıkların karşılıklı çıkar alanlarında işbirliğini engellememesi düşüncesiyle ele alınmıştır. Bu nedenle ABD- Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki pragmatik işbirliğinin 21. yüzyılın zorlukları ile mücadele için bir şart olduğu; karşılıklı saygı ve çıkar temelinde diğer güç merkezleriyle işbirliğinin derinleştirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Yine çok taraflılık yönelimiyle ABD belgede yer alan söylemler kapsamında Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan ve Rusya Federasyonu gibi diğer önemli güç merkezlerinin yanı sıra Brezilya, Güney Afrika ve Endonezya gibi giderek daha etkili olan ülkelerle daha derin ve daha etkili ortaklıklar kurmaya çalışmaktadır. Buna göre Japonya, Güney Kore, Avustralya, Filipinler ve Tayland ile mevcut ittifaklar, Asya'daki güvenliğin temelini oluşturmaktadır. Kanada ve Meksika ile sürdürülen stratejik ortaklık, ABD'nin ulusal güvenliği için kritik öneme ve ABD toprakları üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir.

Genişletilmiş Ortadoğu'da; İsrail'in bölgede kalıcı entegrasyonu desteklenecek, Mısır, Ürdün, Suudi Arabistan ve diğer Körfez İşbirliği Konseyi üyeleri ile ilişkiler geliştirilecek, bu ülkelerle ABD ordusu ve savunma sistemlerinin birlikte daha etkin çalışmasını sağlayacak şekilde ortaklıklar kurulacaktır.

Gelişmekte olan ülkelere, özellikle Amerika'dan Afrika'ya ve Güneydoğu Asya'ya bölgesel başarı ve istikrar modeli olabilecek ülkelere yönelik politikalara ağırlık verilecektir. ABD; niyetlerini sınamak, hükümet politikalarını değiştirmek ve uluslararası koalisyonları harekete geçirmek için düşman devletlere angaje olmaya devam edecektir.

Uluslararası kurumlar 21.yüzyılda daha etkili olmak zorundadır. Son yıllarda ABD'nin uluslararası kurumlardan duyduğu hayal kırıklığı, ABD'yi zaman zaman BM sistemini geçici olarak devreye sokmaya yöneltmiştir. ABD'nin uluslararası işbirliğini

harekete geçirmek maksadıyla uluslararası kurumların çerçevesi içinde hareket etmesi ve uluslararası sistemin güçlendirilmesine yatırım yapması gerekmektedir.

Son olarak dünyadaki Müslüman toplumlar ile daha kapsamlı angajeye işaret edilirken, kritik politik ve güvenlik konularında ilerlemenin destekleneceği; ABD'nin bölgesel caydırıcılığını geliştirmiş füze savunma mimarileri gibi uygulamalarla güçlendireceği belirtilmektedir.

3.1.4.4. Tehdit Değerlendirmesi

2010 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde terörizm bir tehdit olmakla birlikte diğer tehditler de kendilerine yer bulmuşlardır. Buna göre nükleer tehlikeler, eşitsizlik ve ekonomik istikrarsızlık artmış, çevreye verilen zarar, gıda güvenliği ve halk sağlığına yönelik tehlikelerin öneminin daha fazla paylaşıldığı ve bireyleri inşa etmeleri için güçlendiren araçların onları yok etmelerini de sağladığı bir gerçek haline gelmiştir. İdeoloji üzerine yapılan savaşlar yerini dini, etnik ve kabile kimliği üzerinden yapılan savaşlara bırakmıştır.

Terörizm küresel etkileri bakımından en önemli tehditlerden biridir ancak ABD halkına ve küresel güvenliğe yönelik en büyük tehdidin kitle imha silahları özellikle de nükleer silahlardır. ABD için kitle imha silahları ve özellikle şiddet ve aşırılık yanlılarının nükleer silahlara erişimi ve başka devletlere yayılmasının yaratacağı tehdit en büyük tehdittir.

Uzay ve siber ortama yönelik saldırılar, fosil yakıtlara bağımlılığın yarattığı çevre kirliliği, iklim değişiklikleri ve salgın hastalıklar, başarısız devletlerin bölgesel ve küresel güvenliğe etkileri, küresel suç örgütleri uluslararası güvenlik ortamını olumsuz etkilemektedir.

Uluslararası suç örgütleri ve yasa dışı insan kaçakçılığının boyut, kapsam ve etkileri açısından ABD ve ortaklıkları için tehdit oluşturmaktadır. Suç-terörizm bağlantısı ciddi bir endişe kaynağı olmaktadır.

3.1.4.5. Terörizmle Mücadele

ABD yurt içinde kamu güvenliğini sağlama çabalarını ulusal güvenlik yaklaşımı ile uyumlu ve kararlı bir şekilde kesintisiz olarak sürdürmektedir. Yurt dışında ittifakları güçlendirmekte ve yeni ortaklıklar kurmaktadır. Askeri gücü ile diplomasinin birlikte

Çalışma yetenekleri de dâhil olmak üzere milli güç unsurların tamamını çıkarlarını korumak ve geliştirmek maksadıyla kullanacaktır.

Devletler, devlet dışı aktörler ve başarısız devletlerden kaynaklı tehditlerle mücadele kapsamında ABD topraklarının ve dünyanın güvenliğini desteklemek için ABD'nin askeri üstünlüğünü koruması gerekmektedir. Ordu her zaman ABD'nin güvenliğinin temelidir, fakat desteklenmek zorundadır.

ABD nükleer materyallerin teröristlerden korunması için küresel mücadeleye liderlik etmektedir, biyolojik ve siber saldırılara karşı yeni stratejiler oluşturmaya çalışmaktadır.

Eş zamanlı olarak çok geniş alanlara yayılmış nefret ve şiddet ağırları ile savaş devam etmektedir. ABD; El-Kaide ve bağlantılarının, onları güvenli bölgelerden mahrum bırakan, mücadelede ön safta yer alan ortaklıkları güçlendiren, ABD topraklarını güvence altına alan, kalıcı yasal uygulamalarla adaleti sağlayan, iflas etmiş aşırılık ve cinayet gündemine karşı umut ve fırsatları içeren kapsamlı bir strateji ile yenecektir.

ABD konvansiyonel askeri gücünün üstünlüğünü korurken asimetrik tehditlere yönelik yeteneklerini de geliştirmesi, istihbarat ve kamu güvenliğı uygulamalarının ulusal güvenlik stratejisi, müttefik ve ortaklar ile entegre edilmesi gerekmektedir.

ABD iki savaşta birden mücadele etmektedir ve bu savaşlara yüz milyarca dolar harcamaktadır. *(Irak'ta, sorumluluğun egemen Irak Hükümetine geçişinin desteklendiğı, El Kaide'yi ve onun şiddet yanlısı aşırılık yanlılarını mağlup etmek için geniş bir koalisyonun parçası olarak Afganistan ve Pakistan'daki ortakların güvenlik ve refahının desteklendiğı)* ABD'nin yürüttüğü bu iki savaş ve şiddet içeren aşırılığa karşı koymaya yönelik küresel çabaları yalnızca stratejik hedeflerinden biridir ve ABD'nin dünya ile ilişkisini tanımlayamaz.

Ulusal kapasitesinin güçlendirilmesi için bütün hükümet kuruluşlarının bütüncül bir yaklaşım içerisinde olması gerekmektedir. Bu kapsamda;

ABD topraklarında güvenliğini ve mücadele gücünü artırmak için;

- Yurt içinde güvenliğı artıracak, (Kritik alt yapıların, sınırların, hava limanlarının, ulaşım ağıının, uzay ve siber uzayın, deniz ve hava sahasının korunması ve zayıflıkların giderilmesi)

- Acil durumları etkili yönetecek, (Gerçekçi senaryolara dayanan tatbikatlar ile planların güncellenmesi)
- Radikalleşme ile mücadele için toplumu güçlendirecek, (Aileleri, yerel toplulukları ve kurumları bilgilendirmek, istihbarat birimlerinin tehdidi anlayarak yerel topluluklarla daha fazla iletişimde olması)
- Artan kamu-özel ortaklıkları yoluyla dayanıklılığı artıracak,
- Toplum ve bireylerle iletişim stratejilerini benimseyecektir.

ABD El Kaide'yi ve Afganistan ve Pakistan'da ve dünya çapında şiddet içeren aşırılıkçı kollarını parçalamak, yok etmek ve yenmek kapsamında; El-Kaide ve bağlılarını yok etmeyi hedefleyen, tehlikeli silah ve materyalleri güvence altına almaya çalışan, El-Kaide için güvenli bölgeleri reddeden ve Müslüman topluluklarla olumlu ortaklıklar kuran dünya çapında bir strateji izlemektedir. Bu mücadele İslam dinine yönelik taktik bir savaş değildir.

Yurt içi ve dışında terörist saldırıları engellemek maksadıyla;

- Tüm istihbarat, kanun ve iç güvenlik yeteneklerini kullanacak,
- Teröristlerin finansal varlıklarını takip/sınırlandıracak ve teröristlerin seyahatlerini önleyecek,
- Yerel ve uluslararası güvenlik arasındaki bağın birbirinden bağımsız düşünülemeyeceğinden hareketle, saldırıların önlenmesi ve küresel çabayı desteklemek maksadıyla iki taraflı, bölgesel ve uluslararası kurumlar aracılığıyla işbirliği yapacaktır.

El-Kaide'nin ABD halkını, müttefiklerini, ortaklarını ve yurt dışındaki çıkarlarını tehdit etme yeteneğini engelleyecektir.

Afganistan'ın güvenlik güçlerinin ve hükümetinin kapasitesini güçlendirecek ve Pakistan hükümeti ile şiddet yanlısı aşırılık yanlılarının yerel, bölgesel ve küresel tehditlerini engellemek için birlikte çalışacak, bölge için üç bileşenden oluşan bir strateji uygulamaya devam edecek;

- ABD ordusu ve Uluslararası Güvenlik ve Yardım Kuvveti'nin (ISAF) isyancıları etkisiz hale getirmesine, kritik nüfus merkezlerinin güvenliğinin sağlanmasına ve Afgan güvenlik güçlerinin eğitilmesine,
- Hesap verebilir ve etkili yönetimi geliştirmek için ortaklar, BM ve Afgan Hükümeti ile birlikte çalışmaya,

- Pakistan ile karşılıklı çıkarlar ve karşılıklı saygı üzerine kurulu işbirliği geliştirilmesi ve Pakistan'ın sınırları içerisinde şiddet yanlısı aşırılıkları etkisiz hale getirmesi için güvenlik yardımlarına devam edilecektir.

Risk altındaki devletleri güçlendirmek ve güvenli bölgeleri engellemek maksadıyla;

- El-Kaide veya terörist kollarının, Yemen, Somali, Mağrip ve Sahel'de olduğu gibi, kendilerine güvenli bölge oluşturmalarına artan baskıyla karşılık verilecek,

- El-Kaide'nin mali, insan kaynakları ve eylem planlama ağlarını devre dışı bırakmak için ortaklık ağını güçlendirilecek,

- Terörist eylemlerini meydana gelmeden önce engelleyecek,

- İstihbarat paylaşımı, kolluk kuvvetlerinin işbirliği ve gelişen düşmanlara karşı koymak için yeni uygulamalara odaklanılacak,

- Devletlerin, kalkınma ve güvenlik yardımları ile sorumlu yönetim ve güvenlik kapasitelerini oluşturmalarına yardımcı olarak teröristler için güvenli bölge olmaktan kaçınmalarına destek olunacaktır.

Hızlı ve kesin adalet sağlamak maksadıyla; teröristleri etkili bir şekilde gözaltına almak, sorgulamak ve kovuşturmak için ABD'nin güvenlik ve değerleri ile tutarlı, kalıcı yasal yaklaşımlara ihtiyacı vardır ve Guantanamo Körfezindeki hapisane kapatılacaktır.

Korkuya ve aşırı tepkiye karşı olmak maksadıyla terörist saldırılara karşı, ABD ile belirli bölgeler ve dinler arasında sorun yaratacak şekilde aşırı tepki vermesi ABD'nin dünya liderliğini olumsuz etkileyecektir ve ABD'yi daha güvensiz hale getirecektir.

El-Kaide'nin yıkma/öldürme niyetine karşı yapıcı vizyon benimsemek maksadıyla; dünyadaki Müslüman topluluklarla yeni ortaklıklar geliştirilmeye çalışılacak, El-Kaide'nin herhangi bir dini otoriteyi temsil ettiği fikri reddedilecek, ne İslam ne de başka bir dinin masumların katledilmesi kabul edilmeyecektir.

ABD nükleer silaha sahip bir terör saldırısından daha büyük veya daha acil bir tehlikeyle karşı karşıya değildir, teröristler nükleer silahları satın alma, çalma veya inşa etmekte karalıdır. ABD teröristlerin kitle imha silahlarına erişimini engelleyecektir. ABD Nükleer ve biyolojik silahların yayılmasını önlemek ve nükleer materyalleri güvence altına almak maksadıyla;

- Nükleer silahların olmadığı bir dünya hedefleyecek,

- Nükleer silahların yayılmasını önleme anlaşmasını güçlendirecek,

- İran ve Kuzey Kore'ye açık bir seçim sunacak,

- Savunmasız nükleer silahları ve materyalleri koruyacak,
- Barışçıl nükleer enerjiyi destekleyecek stratejileri benimseyecektir.
- Genişletilmiş Ortadoğu'da barış, güvenlik ve fırsatları geliştirmek maksadıyla
- Irak'taki savaşı bitirirken sorumlu bir geçişi tamamlayacak (Irak'taki askeri misyonun tamamlanarak birliklerin 2011 sonunda çekilmesi ve Irak'a askeri eğitim ve desteğin devam etmesi, ABD'nin politik, diplomatik ve sivil kuruluşlarının desteğinin artırılacağı, bölgesel diplomasi ve kalkınmayı destekleyen üç bileşenli bir strateji izleneceği),

- Arap-İsrail barışını destekleyecek,
- Sorumlu bir İran'ı teşvik etmek şeklinde politika ve uygulamalarına destek verilecektir.

Güçlü ve yetenekli ortakların kapasitesine yatırım yapmak kapsamında; ABD ortak güvenliği geliştirmek için, istikrarsızlığı besleyen, radikalleşmeyi ve aşırılığı mümkün kılan ve devletlerin kendi sınırları içindeki tehditleri yönetme ve ortak zorlukların ele alınmasında ortağı olma becerilerini zayıflatan temeldeki siyasi ve ekonomik sorunlara yönelik politika geliştirecektir. ABD;

- Çatışma sonrasında güvenliği ve yeniden yapılanmayı teşvik edecek,
- Risk altındaki devletlerde sürdürülebilir ve sorumlu güvenlik sistemlerini destekleyecek,
- Çatışmanın ortaya çıkmasını önleme maksadıyla çalışmalarına devam edecektir.

Yukarıda hususlara ilave olarak;

- Havacılık alanında güvenliği güçlendirecek,
- Siber uzay güvenliğine önem verecek,
- Teknoloji ve insana yatırım yapacak,
- Beşerî sermayeyi ve eğitimi güçlendirecek,
- Uluslararası eğitim ve mübadeleyi artıracak,
- Kapsamlı Göçmen reformunu sürdürecektir,
- ABD örneğinin gücünü güçlendirecek,
- İşkenceyi istisnasız veya şüphesiz yasaklayacak,
- Yurtdışında demokrasi ve insan haklarını teşvik edecektir.

3.1.4.6. Değerlendirme

Soğuk Savaş döneminden günümüze kadar olan ABD Ulusal Güvenlik Stratejileri belgelerinin genel hatlarıyla aslında ortak bir hedefe yönelik yazıldığını söylemek mümkündür. ABD tarafından strateji belgelerinde yer verilen hedefler bazen tek bazen de çok taraflı politikalar esas alınarak ortaya konulmaktadır. ABD Başkanı Bush döneminde agresif önleyici müdahale doktrini öne sürülürken (*uluslararası platformda meşruiyet kazanma çabasıyla beraber*), ABD Başkanı Obama döneminde bu yönelim görece daha yumuşak (*diplomasi ve işbirliğine açık*) bir yaklaşıma doğru evrilmiştir. Dolayısıyla 2010 strateji belgesinde ABD müttefik ve ortaklıklara daha çok önem veren çok yönlü/taraflı bir yaklaşımı öne çıkartmıştır. Bu yaklaşım çerçevesinde küresel sorunların sadece ABD'nin omuzlarına yüklenemeyeceğini ifade edilmesi 2010 strateji belgesini 2002 ve 2006 yıllarındaki strateji belgelerinden farklılık gösteren temel hususlardır.

Dikkat çeken bir diğer husus ise El-Kaide başta olmak üzere terörizmle mücadele başlığının daha ayrıntılı olarak yazılmış olmasıdır. ABD yurt içinde güvenliği sağlama çabalarını kararlı bir şekilde sürdürdüğü mesajını verirken, yurtdışında ittifakları güçlendirmeye ve yeni ortaklıklar kurmaya da önem verdiğini özellikle vurgulamaktadır. Böylelikle hem uluslararası sistem içinde kendi meşruiyet zemini güçlendirmeyi hem de terörizmle mücadele yükünü paylaşmayı amaçlamaktadır.

Öte yandan askeri gücünü de diplomasiyle birlikte çalışma yetenekleri de dâhil olmak üzere milli güç unsurların tamamını çıkarlarını korumak ve geliştirmek maksadıyla kullanmayı amaçlamaktadır. Bu amaç önceliğin diplomasiye verilmesi askeri seçeneğin ikinci olarak ele alınması olarak da yorumlanabilir. Bu anlamda daha agresif olan önleyici savaş doktrininden; küresel işbirliği, güvenlik ortaklıklarının geliştirilmesi, diğer ülkelerin savunma kapasitelerinin geliştirilmesi için yardım edilmesi gibi mesajlarıyla da farklılık göstermiş olmaktadır. Uluslararası kuruluşların da bu kapsamda güçlendirilmesi gerektiği ve küresel tehditlere (*Kitle imha silahları, nükleer silahların yayılması, iklim değişikliği vb.*) karşı işbirliğine yönelik çözüm yolları sunması da 2010 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinin dikkat çeken yeni yönleridir.

Son olarak 2010 Strateji Belgesinin esasını teşkil eden “Güvenlik, Refah, Değerler ve Uluslararası Düzen” ilkeleri çerçevesinde ABD'nin kendi vatandaşlarının yanı sıra müttefik/ortaklarının da güvenliğini öne çıkarması, diplomasiye öncelik vermesi, evrensel

değerleri desteklemesi, küresel güvenlik ve işbirliği fırsatlarına vurgu yapması, yeni fırsatlar ve refah sağlayacak açık ekonomik sistem içerisinde yenilikçi ve büyüyen bir ABD ekonomisine sahip olma arzusu belgenin genel yaklaşımını ortaya koymaktadır.

Tablo 3.4. ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2010

ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2010		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Kitle imha silahlarının yayılması ve teröristlerin kitle imha silahları elde etmesi, - Küresel terörizm, - Ölümcül teknolojilerin yayılması, - Ekonomik krizler, - İklim değişikliği ve çevre felaketleri, - Başarısız devletler, - Bölgesel çatışmalar, - Şiddet içeren aşırılık, -Dini, etnik kabile kimliği üzerinden savaşlar, - Salgın hastalıklar, - Siber saldırılar, - Uluslararası suç örgütleri, - Gıda güvenliği,	- Askeri üstünlüğünü koruması, - Asimetrik tehditlere yönelik yeteneklerin geliştirilmesi, - Hükümet kuruluşlarının bütüncül bir yaklaşım içerisinde olması ve kamu diplomasisi, - Askeri güç ile diplomasinin birlikte çalışması, - İstihbarat kuruluşlarının konvansiyonel ve asimetrik tehditlere yönelik yeteneklerinin geliştirilmesi, - Yurt içinde güvenliği artırmak, - Radikalleşme ile mücadele için toplumu güçlendirmek, - Teröristlerin finansal varlıklarını takip ve sınırlandırılması ve teröristlerin seyahatlerini önlemesi, - Önleyici müdahale, - Kalıcı yasal yaklaşımlar, - Guantanamo hapishanenin kapatılması, - Bölgesel caydırıcılığın gelişmiş füze savunma mimarileri gibi uygulamalarla güçlendirilmesi, - Kanada ve Meksika ile stratejik ortaklığın sürdürülmesi,	- Dünyaya liderlik etmek, - Dünyayı şekillendirmek, - Ülkelerin kendilerine yeterli hale gelerek sorunlarını kendilerinin çözmesinin sağlamak, - ABD'nin çıkarlarını uluslararası düzen içerisinde gerçekleştirmek, - Uluslararası kurumların güçlendirilmesi ve kolektif eylem, - Çin, Hindistan ve Rusya, Brezilya, Güney Afrika ve Endonezya ile ortaklıklar kurmak, - Bölgesel başarı ve istikrar modeli olabilecek ülkelere yönelik politikalara ağırlık vermek, - Dünyadaki Müslüman toplumlar ile daha kapsamlı ilişki kurmak, - Bölgesel çatışmaları azaltmak, - Havacılık alanında güvenliği güçlendirmek, - Afganistan güvenlik güçlerinin ve hükümetinin kapasitesini güçlendirmek, - Önleyici müdahale, - Nükleer silahların yayılmasını önleme anlaşmasını güçlendirmek, - Genişletilmiş Ortadoğu'da barış, güvenlik ve fırsatları geliştirmek, - Dünyadaki yeni güç merkezleri ile de ortaklıklar kurmak, - BM, NATO ve Afrika Birliği gibi bölgesel örgütler aracılığı ile küresel barış ve istikrar operasyonlarına destek vermek, - İsrail'in bölgede kalıcı entegrasyonunu desteklemek, - Mısır, Ürdün, Suudi Arabistan ve diğer Körfez İşbirliği Konseyi üyeleri ile ilişkilerin geliştirilmesi, - Rusya Federasyonu ile Afganistan konusunda daha fazla işbirliği,

3.1.5. ABD-2015 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi¹⁰⁹

3.1.5.1. Giriş

Genel hatlarıyla 2015 yılı Ulusal Güvenlik Strateji belgesi diğerlerinde olduğu gibi ABD'nin öncelikli dış politika ve güvenlik hedefleri ile ABD bakış açısıyla öncelikler ve tehditlere dikkat çekmektedir. 2010 yılında daha çok diplomatik yaklaşımı, yumuşak gücü vurgulayan ve çok taraflılığı öne çıkaran belgenin ardından 2015 yılında yayımlanan ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi temelde “*ABD liderlik etmeli mi?*” sorusuna değil “*Nasıl liderlik etmeli?*” sorusuna odaklanan bir çerçeveye çizmektedir.

Bu yeni paradigma çizgisinde önceliklendirme; kuvvet kullanımında seçici davranarak ABD çıkarlarının doğrudan tehdide uğramadığı durumlarda müttefiklerin ve ortakların harekete geçirilmesini sağlamaya yöneliktir. Büyük ölçekli kara savaşları modelinden uzaklaşarak kolektif hareket tarzı öne çıkarılmaktadır. Bu bağlamda ele alınan ve öne çıkan diğer hususların;

- Asya ve Pasifik politikasının yeniden düzenlenmesi,
- Rusya Federasyonu'nun saldırgan/aktif tutumu,
- NATO-AB bağlarını derinleştirmek gerekliliği,
- ABD üsleri, ileri konuşlanma ve kuvvet projeksiyonu,
- Yerel grupların eğitilmesi, donatılması ve operasyonel destek verilmesi olduğu

görülmektedir.

3.1.5.2. ABD Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

2010 strateji belgesinin yayımlanmasından itibaren 2015 yılına kadar yaşanmaya devam eden beş süreç, güvenlik ortamını önemli derecede değiştirmiştir. Bu süreçler belgede şu şekilde ifade edilmektedir:

- Devletlerarasındaki güç daha dinamiktir.
- Güç ulus-devletten devlet altı ve devlet dışı aktörlere kaymaktadır.
- Küresel ekonomide artan karşılıklı bağımlılık ve teknolojik değişim bireyleri, grupları ve hükümetleri benzeri görülmemiş şekillerde birbirine bağlamaktadır.

---

¹⁰⁹ABD Savunma Bakanlığı, ‘The National Security Strategy of the United States of America’ <https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf> s.e.t 01.03.2021.

- Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da birçok devlet arasında güç mücadelesi devam etmektedir.
- Küresel enerji pazarı önemli ölçüde değişmiştir.

İfade edilen bu beş süreç kapsamında devletlerin ekonomik güçlerindeki değişikliğin uluslararası ilişkilerde de değişim yaratacağı beklentisinin öne çıktığı anlaşılmaktadır. Özellikle Hindistan'ın potansiyeli, Çin Halk Cumhuriyeti'nin yükselişi, Rusya Federasyonu'nun saldırıları büyük güçler arasındaki ilişkileri gelecekte önemli oranda etkilemesi beklenmektedir. Ayrıca Avrupa'nın Rus doğal gazına bağımlılığı ve Rusya Federasyonu'nun enerjiyi siyasi amaçlar için kullanmak istemesinin, enerji güvenliği endişelerini daha da artırdığı belgede ifade edilmektedir.

Belgede yer alan yaklaşıma göre ABD için 21.yüzyılda barış, güvenlik, refah ve insan haklarının temellerini oluşturan kuralların, normların, kurumların güçlendirilmesi, yönlendirilmesi konusunda liderlik etmek için fırsat ve zorunluluklar mevcuttur. Zorluklara rağmen birçok devlet ABD'nin kurduğu sistemi değiştirmek istememektedir. ABD'nin bütün alanlarda; gücüyle dünyaya liderlik etmesi, ABD'nin dünyadaki bütün zorlukları dikte etmek durumunda olduğu anlamına gelmemekle birlikte, ABD zorluklar arasında önceliklendirme yapmak zorundadır.

Bu gerekçeler dolayısıyla ABD halkının güvenliği ve ulusal güvenlik çıkarları için başarılı bir strateji yadsınamaz bir gerçeğe başlaması gerekmektedir: “ABD liderlik etmek zorundadır.” Bu kapsamda güçlü ve sürdürülebilir ABD liderliğinin uluslararası sistemde küresel güvenliği desteklemeye devam edeceği, ancak sorunun asla “ABD liderlik etmeli mi?” değil “Nasıl liderlik etmeli?” olması gerektiği şeklinde ifade edilmektedir. ABD'nin; amaçları doğrultusunda, gücü, demokrasisi ve güçlü kuruluşları vasıtasıyla dünyaya örnek olarak yetenekli ortaklıklarla, ABD gücünün tüm bileşenleri ile ve uzun dönem bakış açısı ile dünyaya liderlik etmeye devam edecektir.

ABD'nin bu iddialı yaklaşımı kapsamında kendi liderliğinin gerekliliğine ve nasıl liderlik etmesi gerektiğine dair bir zemin hazırlamaya çalıştığı görülmekte, şu gerekçelerle haklılık aramaktadır:

- Büyük güçlerin politikaları, tehditlere etkili bir şekilde yanıt verme imkân ve kabiliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Bu karmaşık dönem ABD'nin gücünü ve dünyadaki vazgeçilmez liderliğinin merkezi olduğunu açıkça göstermektedir.

- Mevcut küresel ortamda ABD olmadan çözülebilecek hiçbir küresel sorun yoktur. ABD liderliği; küresel tehditlerle mücadele ve stratejik fırsatlardan istifade maksadıyla kolektif eylemi harekete geçirmek için gereklidir.

- ABD tehdit/zorluklarla mücadele kapsamında doğru ve yerinde hareketle ve sahip olduğu eşsiz liderlikle uluslararası toplumu yönlendirmeye ve harekete geçirmeye devam edecektir.

- En yakın ortaklar ve müttefikler ABD'nin uluslararası ilişkilerinde mihenk taşı olmaya devam edecektir. ABD işbirliğinin kapsamını diğer devletler, devlet dışı aktörler ve özel sektör, özellikle BM olmak üzere uluslararası kurumlar, uluslararası finans kurumları ve kilit bölgesel kuruluşları kapsayacak şekilde sürekli olarak genişletecektir.

- ABD BM'ye mali desteğini sürdürecektir ve barışı koruma harekâtlarının güçlendirilmesi için reform yapılması konusunda baskı uygulayacak, gelişmiş ordulardan daha fazla birlik katkısı için devletleri teşvik edecektir.

Bu hususlar itibarıyla ABD çok taraflılık, iş birliği ve diplomasi vurgusu yaparken diğer yandan elindeki askeri gücün tek güç olmadığını ancak ABD ordusunun caydırıcılık özelliklerini koruması gerektiğini de ifade etmektedir. Bu minvalde, akıllı bir ulusal güvenlik stratejisinin yalnızca askeri güce dayandırılmayacağı, uzun vadede şiddet yanlısı aşırılık ideolojisine ve buna sebep olan temel nedenlere karşı diğer ülkelerle birlikte çalışmanın, teröristleri harekât alanından uzaklaştırma kabiliyetlerinden daha önemli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca “güç kullanımının ABD'nin yurt dışında karşılaştığı zorluklar için her zaman en etkili yöntem olmadığı; öncelikli hareket tarzının ABD'nin çıkarlarının ileriye dönük savunulması ve geliştirilmesinde kalkınmanın merkezi rolü ile birleştirilen, ilkeli ve açık görüşlü diplomasi olduğu” görüşleri yer almaktadır. ABD ordusunun caydırıcılık misyonu ile ilgili olarak;

- ABD'nin güçlü ordusu, diplomasi ve liderlik kapasitesi ile gelecekte yaşanabilecek devletlerarası çatışmayı caydırmada, müttefik ve ortaklara verilen güvenlik taahhütlerin sağlanmasında, komşularını ve uluslararası normları tehdit eden ülkelere bedel ödetilmesinde caydırıcılığın önemini koruduğu,

- ABD'nin bölgesel stratejilerini aktörlerin yarattıkları anlık tehditlerle şekillendirmesine izin vermediği ve her bölgede uzun dönemli politikalar geliştirdiği,

- ABD'nin Avrupalı müttefikleri ile birlikte Rusya Federasyonu'nun gelecekteki potansiyel saldırganlıklarına karşı sert yaptırımlar uyguladığı,

- Ekonomik yaptırımların, sorumsuz devletlerin uluslararası kuralları, normları ve ABD'nin tesis ettiği barışı tehdit eden askeri saldırıları, silahlanmayı ve şiddeti engellemek için etkili bir yol olduğu,

- Uygulanan yaptırım ve sert tedbirlerin uluslararası sistemi desteklediği gibi aynı zamanda bölgesel ölçekte ciddi tehditleri de caydırdığı ifadeleri 2015 Ulusal Güvenlik Strateji belgesinde yer almaktadır.

ABD liderlik etme gereklilik ve tarzıyla ilgili olarak “Rusya Federasyonu’nun saldırılarına karşı koymak, DEAŞ’ı mağlup etmek, nükleer silahların yayılmasını engellemek için küresel çabayı harekete geçirerek liderlik ettiği” görüşünü savunmaktadır. Bu kapsamda bölgesel anlaşmazlıklar, özellikle de Güney Çin Denizinde, (*Çin Halk Cumhuriyeti ile Güney Asya Devletleri (ASEAN) arasında*) uluslararası kurallara uygun, etkili ve erken bir çözümü desteklediğini öne sürmektedir. Bu diplomasi ağırlıklı yaklaşımının açıklaması olarak aşağıda yer alan görüşler incelenen 2015 yılı strateji belgesinde kendine yer bulmuştur:

- Asya ve Pasifik politikasının yeniden düzenlenmesi kapsamında yeni müttefikler ve ortaklar ile derin bağlar kurulması sağlanmıştır.

- ABD bir Pasifik gücüdür ve öyle kalacaktır. ASEAN, Doğu Asya Zirvesi, Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği örgütlerini ortak kurallar ve normlar, ortak zorluklara karşı ortak eylem için cesaretlendirme, sorunlara barışçıl çözümler konusunda güçlendirmeye devam edecektir.

- ABD; Vietnam, Endonezya ve Malezya dâhil Güneydoğu Asya’da ortaklıklar geliştirmenin önemine odaklanmıştır.

- ABD ortak bölgesel ve küresel sorunlar konusunda Çin Halk Cumhuriyeti ile işbirliği geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti’nin deniz ulaşım güvenliği, ticaret ve insan hakları gibi uluslararası norm ve kuralların ihlalleri karşısındadır. Çin Halk Cumhuriyeti’nin askeri modernizasyon sürecini ve Asya’da genişlemesini yakından takip etmektedir.

- ABD Hindistan ve Pakistan ile stratejik istikrar, terörizmle mücadele ve bölgesel ekonomik kalkınma konularında birlikte çalışacaktır.

- NATO, dünyanın en güçlü ittifakıdır ve genişleyen küresel güvenlik ağının merkezindedir. ABD, AB ile ilişkilerini geliştirmeye ve transatlantik güvenliği artırmak için NATO-AB bağlarını derinleştirmeye devam edecektir.

- Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'daki saldırganlığı, Avrupa güvenliğinin ve bölgesel saldırganlığa karşı uluslararası kural ve normların hafife alınamayacağını açıkça ortaya koymuştur. ABD müttefiklerine verdiği güvenlik taahhütlerini destekleyerek, eğitim ve tatbikatlarla yanıt verme yeteneğini artıracak ve ayrıca Rusya Federasyonu'nun saldırganlığını caydırmak için Orta ve Doğu Avrupa'da dinamik bir varlık göstererek güven vermeye devam edecektir.

- Moskova'nın aldatıcı propagandasına karşı koyarken, yaptırımlar ve diğer yollarla Rusya Federasyonu'na önemli bedeller yüklemeye devam edilecektir. ABD Rusya Federasyonu'nun saldırganlığını caydıracak, stratejik yeteneklerine karşı hazır olacak ve müttefiklerinin ve ortaklarının gerekirse uzun vadede Rusya Federasyonu'nun baskısına direnmelerine yardımcı olacaktır.

- ABD ve NATO ile birlikte çalışabilmeleri ve kendi savunmalarını sağlayabilmeleri için Gürcistan, Moldova ve Ukrayna gibi ortakları destekleyecektir.

- Enerji güvenliği konusunda, Ukrayna ve Avrupa'nın Rusya Federasyonu enerji kaynaklarına bağımlılığının yarattığı zorluklar ABD'nin, müttefiklerinin ve ticaret ortaklarının kolektif ihtiyaçlarını da tanıyan genişletilmiş bir enerji güvenliği stratejisine ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır.

- Ortadoğu'da birbiri ile bağlantılı çatışmaları çözmek ve bölgede uzun vadeli istikrarı sağlamak için bölgede ABD askeri varlığının kullanılmasından daha ziyade, öncelikle kendisini savunabilecek ortaklar gerekmektedir.

- Ortadoğu'da ABD'yi, müttefiklerini ve ortaklarını tehdit eden terörist ağlar ortadan kaldırılacaktır.

- ABD bölgede; İsrail, Ürdün ve Körfez ülkelerinin yeteneklerini geliştirmeye, çatışmaları caydırmaya, İsrail'in güvenliğini sağlamaya, Irak'ta mezhep ve diğer sorunları çözmek için hükümet ile çalışmaya devam edecektir.

- ABD Ortadoğu ve dünya genelindeki ortaklarla DEAŞ'ı yenmek için bir terörizmle mücadele stratejisine liderlik etmektedir ve Suriye'deki çatışmalara siyasi bir çözüm bulma çabalarına devam edecektir.

- Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da sorunlara neden olan temel problemlerin çözülmesi gerekmektedir. İsrail-Filistin sorununu iki devlet temelinde İsrail'in güvenliğini garanti altına alan ve Filistin'in varlığını kabul eden bir perspektifte çözmek için çaba gösterilecek, bölgede dini ve Şii-Sünni toplumlar arasındaki çatışmaları çözmek için mevcut çabalara destek verilecektir.

- Tunus'a ve El-Kaide ve diğer isyancı gruplar tarafından aktif tehdit altında olan Yemen'in istikrarın sağlanmasına destek verilecek, Libya'da militanlar ve aşırılıkçılar tarafından yaratılan istikrarsız durumu BM ve Avrupalı müttefiklerle birlikte çözmeye çalışacak, Mısır ile stratejik ortaklık devam ettirilecektir.

- ABD Afrika ülkeleri ve kuruluşları ile BM ve Afrika Birliği ile Somali ve Mali'de olduğu gibi güvenlik bağlamında ortaklıklarını geliştirecektir. Afrika Birliği gibi bölgesel organizasyonların harekât yeteneklerinin güçlendirilecektir.

Bu görüşler ele alındığında iki ana hususun öne çıktığı söylenebilir: İlki diplomasinin ve uluslararası işbirliğinin öne çıkartılması ve bu kapsamda ortaklıkların güçlendirilmesidir. İkinci olarak ABD'nin silahlı kuvvetlerini bir caydırıcılık ve bir güç unsuru olarak tutmaya devam etmesi ve her ne kadar caydırıcılık yönü öne çıkartılsa da bunu küresel hedeflerini gerçekleştirme yolunda bir unsuru olarak kullanmaya devam etmesidir.

3.1.5.3. Tehdit Değerlendirmesi

ABD Başkanı Obama döneminin 2015 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde önümüzdeki dönemde küresel anlamda ortaya çıkan birçok tehdit ve sınaama arasında ABD ve müttefiklerinin çıkarlarına yönelik en yüksek riskleri içeren ve bunlara yönelik çabalarında öncelik vereceği sekiz risk belirlenmiştir. Bunlar;

- ABD anavatanına veya kritik altyapısına saldırı,
- Yurtdışındaki ABD vatandaşlarına ve müttefiklerine yönelik tehdit veya saldırılar,
- Küresel ekonomik kriz veya ekonomik durgunluk,
- Kitle imha silahlarının yayılması ve/veya kullanılması,
- Şiddetli küresel bulaşıcı salgın hastalıklar,
- İklim değişikliği,
- Enerji piyasalarında yaşanan aksaklıklar,
- Zayıf veya başarısız devletler (*devlet kontrolünün olmadığı*) nedeniyle ortaya çıkan önemli güvenlik riskleridir (*kitlesel mezalim, bölgesel sorunlar ve uluslararası organize suçlar*).

Bununla birlikte belge bunlar haricindeki diğer tehdit ve sınaamalara karşı öncelikleri belirlemektedir. Buna göre ABD yarının fırsatlarını şekillendirirken bile ciddi zorluklarla karşılaşmaya devam etmekte; şiddet içeren aşırılık ve terör tehdidi ABD ve müttefiklerine yönelik sürekliliğini korumaktadır.

Devletlerarası çatışma kapsamında, Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'nın egemenliğini ve toprak bütünlüğünü ihlal etmesi ve diğer komşu ülkelere karşı tavrı, kabul edilen uluslararası normları tehlikeye atmaktadır. Kuzey Kore'nin provokasyonları ile Doğu ve Güney Çin Denizlerindeki gerilimlerin tırmanma riski mevcuttur.

Ukrayna'daki Rus saldırganlığının neden olduğu kriz ve Suriye iç savaşı sırasında DEAŞ'ın yükselişi gibi ABD'nin güvenliğine yönelik tehditlerin çoğu otoriter devletlerin demokratik güçlere karşı koyma çabalarından kaynaklanmaktadır.

Devletlerin zayıf yönetimi ve halk arasında yaygın memnuniyetsizliği; aşırılığın kök salmasına, şiddet içeren devlet dışı aktörlerin yükselmesine ve çatışmaların devlet yapısını aşmasına neden olmaktadır.

Siber güvenlikte yaşanan zorluklar, Rusya Federasyonu'nun saldırgan/aktif davranışları, iklim değişikliklerinin artan etkisi, salgın hastalık riski küresel güvenliği olumsuz etkilemektedir.

Sorumsuz devletler veya teröristler tarafından nükleer silahların ve materyallerinin potansiyel kullanımı ABD'nin güvenliğini ve refahı için ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. Kitle imha silahlarının özellikle de nükleer silahların potansiyel artışı da ciddi bir risk oluşturmaya devam etmektedir.

ABD'ye yönelik terörizm tehdidinin yıkıcı etki ihtimali azalmasına rağmen halen devam etmektedir. Teröristlerin varlığı tek bir ülke ve bölge ile sınırlı değildir ve Güney Asya'dan Ortadoğu'ya ve Afrika'ya kadar uzanmaktadır.

Küresel bağlantılı grup olan El-Kaide ve kolları ve DEAŞ gibi bölgesel ölçekli, küresel bağlantılı gruplar artmış ve ABD'ye tehdit oluşturmaktadır. El-Kaide'nin liderleri yok edilse bile DEAŞ ve kolları daha yaygın ağlara sahiptir ve ABD, müttefik ve ortaklarını tehdit etmeye devam etmektedir. Şiddet içeren ayrılık yanlıları Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki durumdan istifade etmektedirler.

Başarısız ve çatışmalardan etkilenen devletlerde mevcut salgın hastalık, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı mülteci akınlarını istikrarsız hale getirmiştir.

Afrika’da Sudan, Güney Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Orta Afrika Cumhuriyeti’nde çatışmalar devam etmektedir. Somali, Nijerya ve Sahel boyunca şiddet içeren aşırılıkların hükümetlere karşı savaşı bölgesel güvenlik tehditleri oluşturmaktadır.

İklim değişikliği ABD’nin ulusal güvenliği için acil ve büyüyen bir tehdittir ve artan doğal afetlere, mülteci göçüne, gıda ve su gibi temel kaynaklar üzerindeki çatışmalara katkıda bulunmaktadır.

Siber alan, uzay, hava sahası ve okyanuslar küresel ekonomin, sivil toplumların ortak alanlarıdır. Artan rekabet ve provokatif davranışlar bu alanlara erişim konusunda riskler yaratmaktadır. Siber saldırı riski ve yeni bir ekonomik kriz ihtimali artmıştır.

Görüleceği üzere yukarıda ifade edilen sekiz güvenlik riski doğrultusunda güvenlik risk ve tehditleri irdelenirken ABD ulusal güvenlik önceliklerini de ortaya koymuş olmaktadır. ABD milli güvenliğini artırmayı amaçlarken, ABD sınırlarının ve topraklarının korunması, terörizmle mücadele, çatışmaların engellenmesi için kapasite artırımı, kitle imha silahlarının yayılmasının engellenmesi, küresel ısınma gibi küresel destek ve sağlık konularına da vurgu yapmaktadır. Bu yaklaşım ABD’nin belgede şiddetle vurgulanan liderlik etme hedefiyle örtüşmektedir.

3.1.5.4. Terörizmle Mücadele

Belgede Ukrayna krizinden hareketle Rusya Federasyonu “saldırganlığına” yapılan vurgu kadar DEAŞ terör örgütünün eylem potansiyeline de dikkat çekilmektedir. Bu konuda da ABD küresel terörizmle mücadele liderlik etme özelliğine atıf yapmaktadır. ABD’nin yurt dışında küresel zorluklarla mücadelede uluslararası koalisyonlar ile Irak, Suriye ve Levant’ta DEAŞ’ı kesin olarak yenmek ve yabancı terörist savaşçıların dünyaya yayılmasını engellemek için küresel bir mücadelede 60’dan fazla ortağa liderlik ettiği belgede ifade edilmektedir.

Bu kapsamda; DEAŞ, El-Kaide ve kolları olmak üzere terörizmin oluşturduğu tehditlere karşılık kolektif eyleme önem verileceği, doğrudan tehditleri bertaraf etmek için kararlı bir şekilde hareket etmenin yanı sıra, aşırı ve tehlikeli ideolojilere karşı koymayı da içerecek şekilde çatışmanın nedenlerini ve sonuçlarını önlemek için diğerlerinin kapasitesini geliştirmeye odaklanılacağı belirtilmektedir.

Milli savunmayı güçlendirmek kapsamında;

- Ordu için gerekli reformların ve yatırımları devam ettirme konusunda ısrarlı olunacak,

- Ordunun ABD halkını ve çıkarlarını korumak maksadıyla potansiyel tehditlere, füze, siber ve terörizm saldırılarına karşı ABD'ye yönelik tehditleri caydırmaya ve mağlup etmeye her zaman hazır olacak, doğal afetlerin etkilerinin hafifletmeye katkı sağlayacak,

- ABD Ordusu; ABD halkını ve çıkarlarını korumak, bölgesel istikrarı sağlamak/korumak, ortakların; güvenlik tehditlerine karşı kapasitelerini geliştirmek ve ABD uygulamalarına dâhil olmalarını sağlamak maksadıyla küresel olarak konumlandırılmaya devam edecek, (*ABD Üsleri*)

- ABD Ordusu ana yurdu savunmaya, küresel terörizmle mücadele operasyonları düzenlemeye, müttefiklikleri garanti altına almaya, tehditleri caydırmaya ileri konuşlanması ve angajmanları ile devam edecek,

- Caydırıcılığın başarısız olması durumunda ABD Ordusu dünyanın birçok bölgesinde tehditleri yenmek ve saldırıları önlemek için kuvvet projeksiyonu yapmaya hazır olacak,

- Nükleer caydırıcılık gibi temel yetenekleri, yeni yatırımlarla korumaya devam edecek, siber, uzay, istihbarat, keşif ve gözetleme gibi kritik yeteneklerin geliştirilmesi için yatırımlarını artıracak,

- Kuvvet kullanımının ilk seçenek olmadığından hareketle kuvvet kullanımında seçici davranacak, ABD çıkarlarının doğrudan tehdiye uğramadığı durumlarda müttefiklerin ve ortakların harekete geçirilmesi sağlanacak,

- Kuvvet kullanımının risk değerlendirmesi, ABD'nin küresel sorumlulukları, yurt içi ve dışında yaratacağı fırsatlar dikkate alınarak belirlenecektir.

- İç güvenliği güçlendirme bağlamında;

- Gelişmiş bilgi sistemleri, hava sahası ve sınır güvenliği ve uluslararası işbirliği sayesinde ABD'nin iç güvenliğin temel sorumluluğu olan terörizme karşı mücadele, yasa dışı ağlar ve diğer tehdit ve tehlikelere karşı kendisini daha iyi koruyacak,

- Yurt içinde gelişen şiddet içeren aşırılığa karşı koymayı ve savunmasız bireylerin, denizaşırı çatışmalara katılmalarını veya yurt içinde saldırılar düzenlemelerine yol açabilecek aşırılık yanlısı ideolojilerden korumak için toplum temelli çabaların ve yerel yasa uygulama programları öne çıkarılacak,

- ABD'nin tehdit ve zorluklara karşı kararlılığını sürdürmek için kişiler, yerel topluluklar, özel ve kazanç amacı gütmeyen sektörler, inanç temelli organizasyonlar ve tüm hükümet organlarının katılımı ile bütüncül bir yaklaşım sergilenecektir.

- Zorluk ve tehditlerin üstesinden gelmek için ortaklar ve çok taraflı kuruluşlar aracılığı ile çatışmaları meydana gelmeden temel sebeplerini ele alarak, ortaya çıktığında çatışmaları kontrol altına almak ve çatışmaları sonlandırmak için çalışmalara devam edilecektir.

Bu hususlara ilave olarak başarısız devletlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için BM ve bölgesel kuruluşların; anlaşmazlıkları çözme, kriz ve şoklara karşı direnç oluşturma, yönetişimi güçlendirme, yoksulluğu sona erdirmeye ve refahı artırma kapasitesini güçlendirmeye devam edilecek, böylece başarısız devletlerin aşırılık ve terörizm için güvenli bölge oluşturmalarının önüne geçilebilecektir.

Terörizm tehdidiyle kalıcı mücadele kapsamında;

- Ordu; Afganistan ve Irak'ta olduğu gibi maliyetli, büyük ölçekli kara savaşları modelinden uzaklaşacak, bunun yerine, terörizmle mücadele harekâtlarının, sorumlu ortaklarla kolektif eylemi ve artan tehditlere neden olan şiddet içeren aşırılığı ve radikalleşmeyi önlemek amacıyla çabaları önceliklendiren daha sürdürülebilir bir yaklaşım izlenecek,

- ABD liderliğinin yabancı terörist savaşçıların çatışma bölgelerine ve çatışma bölgelerinden dünyaya yayılması engellenmeye devam edecek,

- Teröristleri bulunduğu bölgelerde mağlup etmek için savunmasız devletlerin ve toplulukların terörizmle mücadele yeteneklerinin geliştirilmesine yardım etmeye devam edecek,

- Terörist gruplara karşı zemin kazanmak için **yerel grupları eğitecek, donatacak ve operasyonel destek verecek,**

- ABD ve müttefiklerinin İslam'a karşı savaşta oldukları yalanı kabul edilmeyecek,

- ABD'nin terörizmle mücadele yaklaşımı Somali, Afganistan ve Irak da dâhil olmak üzere birçok devlette yürürlüktedir. Afganistan'daki silahlı mücadele sona erdirilerek ciddi oranda bir azalma ve daha küçük ölçekte bir birlik ile egemen ve istikrarlı bir Afganistan hedefiyle uluslararası teröristlere güvenli bölge olmasının engellenmesine odaklanılacak,

- NATO ve diğer ortaklarla birlikte Afgan Güvenlik Güçlerine eğitim, danışmanlık ve yardım faaliyetlerinin devam edilecek, ayrıca bölgede Pakistan ile de Afganistan'daki terörizm tehdidine yönelik birlikte çalışmaya devam edecek,

- Irak'ta DEAŞ'ın varlığını azaltmak ve nihai olarak mağlup etmek için kapsamlı bir çaba gösterilecek, Irak'ın etnik çatışmalar ve aşırılıklardan kurtulması için desteklemeye devam edilecek,

- ABD'nin bölgedeki birçok ülke, müttefikleri ve ortakları ile birlikte DEAŞ'ın ilerlemesini durdurmak ve Irak ve Suriye'deki yeteneklerini azaltmak için benzersiz askeri gücünü kullanmaya devam edecek, Suriye'de; teröristlerin ve ESED rejiminin vahşetine karşı bir denge sağlamak maksadıyla ılımlı Suriye muhalefetine eğitim donatacak ve ortaklarla birlikte çalışacaktır.

ABD; Arktik, Afrika Boynuzundan korsanlıkla mücadele ve Karayip Denizinden Güneydoğu Asya'ya uyuşturucu ticaretine karşı uluslararası işbirliğinin kurulması için çabalarını sürdürecektir. ABD siber güvenlik için küresel standartları şekillendirmekte ve siber tehditlere karşı uluslararası yetenekler geliştirmektedir.

Kitle İmha Silahlarının yayılmasını ve kullanılmasını önlemek maksadıyla;

- Ülkelerin ve devlet dışı aktörlerin nükleer, kimyasal veya biyolojik silahları veya bunları inşa edecek malzemeleri geliştirmesini veya edinmesini engellemek için ihtiyatlı olunacak,

- Kore yarımadasında nükleer silahsızlanma konusunda Kuzey Kore tarafından yaratılan nükleer silah geliştirme ve yayılması ile yaratılan risklere karşı duruşunda kararlı olacak,

- Libya ve Suriye'de kimyasal silahların ortadan kaldırılmasında, Kimyasal Silahlar Konvansiyonun genişletilmesi, uygulanması konularında ABD'nin liderliği etkili şekilde devam edecek,

- ABD, İran'ın nükleer programının tamamen barışçıl amaçlarla ve uluslararası kurallara uymak zorunda olduğu konusunda İran'ın açık olmasını sağlayacaktır.

3.1.5.5. Değerlendirme

2015 ABD Ulusal Güvenlik Strateji belgesi genel itibariyle değerlendirildiğinde; Başkan Obama yönetiminde ABD'nin Asya-Pasifik yönünde bir ilerleme/açılım sürdürme hedefine devam ettiği, diğer yandan Ortadoğu'da ortaya çıkan DEAŞ ve benzeri radikal

unsurlara ve tehditler karşısında görece daha dolaylı/uzaktan bir yönetimin emarelerinin yer aldığı söylenebilir. 2010 yılı strateji belgesinde yer bulan küresel işbirliği, diplomasiye öncelik verilmesi, uluslararası kuruluşların güçlendirilmesi gibi konular bu belgede de yer bulmaya devam etmektedir. Bu anlamda Başkan Obama yönetimi Amerikan çıkar ve değerlerini güçlendirme ve devam ettirme hedeflerini sürdürmektedir.

2015 belgesinde ABD kendini bir Pasifik gücü olarak konumlandırmakla birlikte Çin Halk Cumhuriyeti'ne yönelik söylemlerin de daha dengeli ve ölçülü tutulmuş olduğu dikkat çekmektedir. Buradaki maksat ABD'nin Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerini çatışmacı bir yapıya dönüştürmeme isteği olabilir. “Ekonomik gücün evrilmesiyle yeni güç dinamiklerinin oluştuğu” (*Hindistan, Rusya Federasyonu, Çin Halk Cumhuriyeti*) ifadesi dikkate alındığında da güç ilişkilerinin geleceğine etkisi olabilecek aktörlere yönelik yeni yaklaşımlara ihtiyaç olduğu düşünülebilir.

Avrupa ile mevcut bağların daha da güçlendirilmesinin vurgulanması son dönemde ABD'nin öne çıkan çok taraflılık yaklaşımının da bir tezahürü olarak değerlendirilebilir. II. Dünya Savaşından sonra kurgulanan dünya düzeninde ABD'nin sorumluluğunun büyük olduğu ve liderlik etmesi gerektiği ve bu liderliğin nasıl olması gerektiğine dair görüşler de bu belgede dile getirilmiştir. Bilhassa liderlik kavramına yapılan atıf ve vurgu önceki belgelere oranla dikkat çekici seviyededir. Nitekim “ABD tehditlerle mücadele kapsamında doğru ve yerinde hareketle ve sahip olduğu eşsiz liderlikle uluslararası toplumu yönlendirmeye ve harekete geçirmeye devam edecektir” ifadesinde ABD'nin küresel liderlik arzusu açık bir şekilde görülmektedir. Hatta dünya ülkelerinin Amerikan liderliği ve BM çatısı altında kurulan bir düzeni istedikleri belirtilmektedir. ABD ileri sürdüğü bu gerekçe nedeniyle de uluslararası alanda sorumluluk üstleneceğini ve bunları yerine getirmek için kararlı olduğunu vurgulamaktadır. ABD'nin söz konusu strateji belgesinin “Değerler” bölümünde yer alan değerlere uymayan ülkelerin ise yaptırımlarla karşılaşacağını ifade edilmesi de gözden kaçmamaktadır. Diğer yandan BM ve NATO ana müttefikler olarak görülürken ABD'nin ve müttefiklerinin güvenliğini tehdit eden düşmanların/tehditlerin bertaraf edileceğini ve bunun uluslararası sistemin güvencesiyle yapılacağı¹¹⁰ mesajı verilmektedir.

---

¹¹⁰ **Önder, Ersoy / Kılıç, Mehmet A.** (2020). ‘The Comparison of United States’s National Security Strategy Documents, Released in 2015 in Obama Period and Released in 2017 in Trump Period’, *International Journal of Humanities and Social Sciences*, C:1, S:5, s.40–50.

Bu ifadelerle ortaya konulan belge ABD yönetiminin son yıllarda başlattığı dış politika çizgisinin büyük ölçüde devam edeceğinin işaretlerini vermektedir. Askeri müdahaleye sıcak bakmayan dış politika anlayışının bu belgede de korunduğu görülmektedir. Diğer yandan Güvenlik Strateji belgesinin yayımlandığı dönemde ABD kendi vatandaşlarının refahına öncelik veren bir politika benimsemek istese de hızla değişen uluslararası dengeler (*Rusya Federasyonu, Çin Halk Cumhuriyeti, DEAŞ tehdidi vb.*) karşısında bir süper güç olarak uluslararası güvenlikle ilgili konularda kayıtsız kalamayacağı ve bu nedenle liderlik etmesi gerektiği gerçeğini bu belgede yansıtmak istediği söylenebilir¹¹¹. Dolayısıyla ABD politikasının bu belge itibarıyla “şekillendirici” olma yönünün ağır bastığı bir yaklaşım sergilediği ifade edilebilir.

---

¹¹¹ **Kanat, Kılıç Buğra** (2015) ‘Önleyici Savaş ile Stratejik Sabır Arasında ABD’nin Ulusal Güvenlik Stratejisi’ *SETA Perspektif*, Sayı 90, <http://file.setav.org/Files/Pdf/20150219103347_abdnin-ulusal-guvenlik-stratejisi-pdf.pdf>, s.e.t. 01.04.2021.

Tablo 3.5. ABD’nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2015

ABD’nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2015		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Şiddet içeren aşırılık, - Küresel terörizm, - Siber saldırılar, - Kitle imha silahlarının yayılması ve kullanılması, - Rusya Federasyonu’nun saldırgan davranışları, - İklim değişikliği ve çevre felaketleri, - Salgın hastalıklar, - Başarısız devletler, - Uluslararası suç örgütleri, - Göç, - Ekonomik krizler, - Bölgesel çatışmalar, - Nükleer silahların yayılması, - Kritik alt yapılar saldırı, - Çin Halk Cumhuriyeti’nin yükselişi,	- Zorluk/tehditlerde önceliklendirme, - Caydırıcılık (<i>güçlü ordu, diplomasi ve liderlik kapasitesi</i>) - Ordu’da reform ve yatırımları, - İleri konuşlanma ve kuvvet projeksiyonu, - Siber, uzay, istihbarat, keşif, gözetleme yeteneklerini geliştirmek, - Sert güç ve yumuşak gücü birlikte kullanmak, - Maliyetli, büyük ölçekli kara savaşları modelinden uzaklaşmak, - Yabancı terörist savaşçıların çatışma bölgelerine ve çatışma bölgelerinden dünyaya yayılmasını engellemek, - İşbirliğinin diğer devletler, devlet dışı aktörler ve özel sektör ile genişletmek, - Kalkınmanın merkezi rolü ile birleştirilen, ilkeli ve açık görüşlü diplomasi, - ABD çıkarlarının doğrudan tehdide uğramadığı durumlarda müttefikleri ve ortakları harekete geçirmek, - Gelişmiş bilgi sistemleri, hava sahası ve sınır güvenliği, - Aşırılık yanlısı ideolojilerden korumak için toplum temelli çabaları, yasaları ve yerel uygulamaları öne çıkarmak, - Kişiler, yerel topluluklar, özel ve kazanç amacı gütmeyen sektörler, inanç temelli organizasyonlar ve tüm hükümet organlarının katılımı ile bütüncül bir yaklaşım, - BM’ye mali desteği sürdürmek, - ABD’nin bir Pasifik gücü olduğu ve öyle kalacağı,	- Dünyaya liderlik etmek ve şekillendirmek, - Uluslararası toplumun yönlendirilmek/harekete geçirmek, kolektif eylem, - Terörizme karşı uluslararası koalisyonlar, - Yatırımlar, - Yeni Asya-Pasifik politikası, - Zorluk/tehditlerde önceliklendirme, - Uluslararası kurumlar, uluslararası finans kurumları ve kilit bölgesel kuruluşlarla işbirliği, - Siber tehditlere karşı uluslararası yetenekler geliştirilmesi, - Güneydoğu Asya’da ortaklıklar geliştirmek, - AB ile ilişkileri derinleştirmek ve NATO-AB bağlarını derinleştirmek, - Rusya Federasyonu saldırganlığına karşı; eğitim ve tatbikatlarla yanıt verme yeteneğini artırmak, Orta ve Doğu Avrupa’da dinamik bir varlık göstererek güven vermeye devam etmek, - Gürcistan, Moldova ve Ukrayna gibi ortakları desteklemek, - Ülkelerin kendilerine yeterli hale gelerek sorunlarını kendilerinin çözmesinin sağlamak, - Suriye’deki çatışmalara siyasi bir çözüm, - BM ve bölgesel kuruluşların; anlaşmazlıkları çözme, kriz ve şoklara karşı direnç oluşturma, yönetimi güçlendirme, yoksulluğu sona erdirmeye ve refahı artırma kapasitesini artırmak, - BM’ye barışı koruma harekâtlarının güçlendirilmesi için reform yapılması konusunda baskı uygulamak ve gelişmiş ordulardan daha fazla birlik katkısı için devletleri teşvik etmek, - AfB gibi bölgesel organizasyonların harekât yeteneklerinin güçlendirmek, - İlimli Suriye muhalefetine eğitilmesi ve donatılması,

3.1.6. ABD-2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi¹¹²

3.1.6.1. Giriş

ABD’nin Ulusal Güvenlik Stratejisinin kapsamına da yansıyan ABD Başkanlık değişimi, Başkan Trump’ın “Önce Amerika” yaklaşımı ile belgenin her bölümünde

¹¹² ABD Savunma Bakanlığı. “The National Security Strategy of the United States America“, ABD Savunma Bakanlığı, <<https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2017.pdf?ver=CnFwURrw09pJ0q5EogFpwg%3d%3d>> s.e.t 01.03.2021.

hissedilmektedir. Belge ABD'nin toplumsal refahına vurgu yapmasının yanında köklü bir değişiklik olmamakla beraber ABD'nin uluslararası sistemde üstlenmek istediği yeni rol ve misyonları da tanımlamaktadır. Bu anlamda içeride güçlü ve müreffeh olduğunda uluslararası platformda da güçlü liderlik yapılabileceği, ABD için iyi olanın müttefikleri için de iyi olacağı fikirleri belgede yer bulmaktadır. Trump'ın başkanlık seçimleri sürecinde vadettiği ekonomiyi canlandırmak, sınırları savunmak, egemenliği korumak gibi konulara da vurgu yapıldığı görülmektedir.

Diğer yandan belgenin söylem dili dikkate alındığında “devlet, güç, ulusal çıkar” gibi realist kavramlara ağırlık verildiği ve sonuç odaklı bir yaklaşımın tercih edildiği dikkat çekmektedir. Bu bağlamda belgede tehditleri kaynağına kadar takip etmek, barışı güçle korumak, ABD liderlik ve etkisini dünyada sürdürmek gibi realist hedefler ifade edilmektedir. Her ne kadar sert güç unsurları ön plana çıkarılsa da “reformistlerle çalışma” gibi (bir tezat oluşturmakla beraber) yumuşak güç unsurlarının da göz ardı edilmediği görülmektedir. Uluslararası ilişkilerin ana kuramlarında biri olan realizm; temelde devletlerin, çıkarları doğrultusunda hareket ettiğini savunan, anarşik yapıda olan uluslararası sistemde devletlerin başarısını bu çıkarlarını hayata geçirme kapasitesiyle ölçen bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır¹¹³. Daha basit bir ifadeyle devletlerin öncelikli amacının hayatta kalmak, güvenliğini sağlamak, gücünü arttırmaktır. Realizme göre istikrarlı bir düzende, devletler genel olarak gereksiz ittifaklardan kaçınarak dengeyi korumaya yönelmektedir. Diğer yandan güç dengesinde yaşanacak olası bir değişim devletlerin temel endişelerinden birisidir. Dolayısıyla devletler mevcut dengede yaşanacak değişimi takip ederek dış politikalarını buna göre belirler. ABD'nin geleneksel dış politika kodlarına bakıldığında kendi idealleri/idealizmi doğrultusunda bir yayılcılık gayesi taşıdığı söylenebilir. Bu yayılcı tavrı besleyen ideallerin yayılmasında ABD'nin askeri ve ekonomik gücü başat rol oynamaktadır. Ne var ki 11 Eylül saldırıları, ABD dış politika ve değerlerini de derinden etkilemiş, ABD'nin önceliği benimsediği liberal değerleri savunmak veya yaymak değil, teröre karşı mücadele etmek olmuştur¹¹⁴. Afganistan ve Irak'a müdahaleler ABD dış politikasının realizme kaydığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Nitekim 11 Eylül ve sonrası dönemde ABD dış politikasının idealizmden

¹¹³ **Balcı, Ali / Kardaş, Şaban** (2018) Uluslararası İlişkilere Giriş, 8. Baskı, İstanbul, Küre Yayınları.

¹¹⁴ **Demir, Yonca / Şentürk, Mustafa Uğur / Güneyatan, Fatih** (2021) ‘Realist Teori Perspektifinden ABD-Çin Gerilimi: Trump-Biden Dönemlerinin Karşılaştırmalı Analizi’, TUİÇ Akademi, <<https://www.tuicakademi.org/realist-teori-perspektifinden-abd-cin-gerilimi-trump-biden-donemlerinin-karsilastirmali-analizi/>>, s.e.t. 05.01.2022.

tamamen vazgeçilmese de görece realizme doğru kayan bir çizgide ilerlediği Güvenlik Strateji belgelerindeki söylemlerde de görülmektedir.

Bu bağlamda Çin Halk Cumhuriyeti'nin meydan okuyan bir tavırla bir düşman veya stratejik bir rakip olarak dolaylı ve dolaysız olarak tanımlanmasının 2017 belgesinin farklılaşan yönlerinden biri olduğu ifade edilebilir. Bilhassa Çin Halk Cumhuriyeti'nin ekonomik alanda da “saldırgan” tavrının ABD'nin ekonomik önceliklerinin belirlenmesinde ve bu önceliklerin güvenlik stratejisi kapsamında ele alınmış olması da dikkate değerdir.

Bu noktada ABD Başkanı Bush; güvenlik tehditlerini ortaya çıkmadan bertaraf etmeyi savunarak uluslararası müdahaleleri artıran saldırgan/aktif politikaları takip ederken, Başkan Obama, güvenlik tehditlerini dengeleme görevini başkalarının üstüne yıkarak başkalarının kendi aralarındaki kavgadan güçlü çıkmayı hedeflemekteydi.¹¹⁵ Yalçın'ın ifade ettiği dönemsel politika farklılıklarında Trump yönetimi ile birlikte yeniden Bush dönemini hatırlatan politikalar görüldüğü söylenebilir. Özellikle tehditleri kaynağına kadar takip etme, ileride konuşlanma ve önleyici müdahaleler başkanlık değişimine paralel olarak politikanın yeniden saldırgan/aktif bir tutuma evrilmesinde dikkat çekmektedir.

3.1.6.2. ABD Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

ABD'nin 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinin, sonuç odaklı olduğu ve ideolojik prensipler yerine realizm prensiplerine göre dört temel konu esas alınarak oluşturulduğu göze çarpmaktadır. Bunlar;

- ABD halkını, vatanını ve Amerikan yaşam tarzını korumak,
- ABD refahını korumak/artırmak,
- Barışı güçle korumak,
- ABD etkisini ilerletmektir.

- Trump Başkanlığındaki ABD yönetimi, seçim sürecinde verilen vaatlerin de etkisiyle ABD çıkarlarını ve vatandaşlarının refahını öncelikli konular olarak görmektedir. Bu bağlamda “Önce Amerika” şiarıyla ABD ekonomisini yeniden canlandırılacak, ordu yeniden inşa edilecek ve ABD sınırları savunulacaktır. Bu söylemlerle Başkan Trump bir anlamda uygulayacağı göç politikalarına (*Meksika sınırına duvar projesi gibi*) meşruiyet kazandırmaya da çalışırken; ABD'nin rakipleri ile ilişki kurması ve onları uluslararası

---

¹¹⁵ Yalçın (2017), s.211

kurumlara ve küresel ticarete dâhil etmesinin, rakiplerini iyi aktörler/güvenilir ortaklar haline getireceği varsayımına dayanan son yirmi yıldır uyguladığı politikaları yeniden değerlendirmesi gerektiğini düşünmektedir.

Çünkü belgede de ifade edildiği üzere; büyük güç rekabeti geri dönmüş, bölgesel güç dağılımı değişiminin küresel etkileri ABD çıkarlarını doğrudan etkilemiş; rakip devletler, bölgesel çatışmalar ve devletlerin çöküşüyle yaşanan boşluğu doldurmuştur. Bu doğrultuda 2017 Ulusal Güvenlik ve Strateji Belgesinde ifade edilen hususlar genel hatlarıyla incelenirse, aşağıda yer alan tespitlerin öne çıktığı ve vurgulandığı görülmektedir:

- Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti; bölgesel ve küresel etkilerini artırmakta, ABD'nin jeopolitik avantajları için mücadele vermekte ve uluslararası sistemi kendi çıkarlarına uygun olarak değiştirmek istemektedir. Düşmanları ABD'nin savaş yöntemleri üzerinde çalışmakta, ABD'nin güçlü ve zayıf yönlerine karşı yetenek geliştirmek için yatırımlar yapmaktadır.

- Düşman ve rakipler açık askeri çatışma eşiğinin altında ve uluslararası hukukun sınırlarında faaliyet gösterme konusunda ustalaşmışlardır. Düşmanlar ABD'ye karşı, nükleer silahlara başvurmada, ekonomisini ve askeri kuvvetlerini konuşturarak yeteneklerini felce uğratabilecek şekilde stratejik saldırılar yapabileceklerdir. Caydırıcılığın tüm bu muhtemel stratejik saldırıları ele alması gerekmektedir.

- ABD askeri varlığı dünyada en güçlü askeri varlık olmaya devam etmektedir ancak rakip devletler modernleşip konvansiyonel ve nükleer güçlerini oluşturdukça ABD'nin avantajları azalmaktadır.

- Güçlü ordu ABD diplomatları için de bir güç kaynağıdır. Bu durumda müttefik ve ortaklarla birlikte ABD çıkarlarına yönelik saldırılar caydırılabilir, gerektiği takdirde mağlup edilebilir ve şiddetli çatışmalar olmadan ve barış korunarak rekabeti yönetme imkânı artar.

- Tehditlerin arttığı dönemde ABD askeri kapasitesine yönelik harcamaları ciddi oranda azalarak 1940'ta beri en düşük seviyesine gerilemiştir. Buna paralel olarak askeri yeteneklerin kazanılmasında, Müşterek Kuvvetler “*procurement holiday*” (tedarike ara verilmesi/yapılmaması) dönemindedir. ABD on yıllardır yeni silah sistemleri geliştirip üretirken müşterek kuvvetler teknolojiye ve tehditlere ayak uyduramamıştır.

- Müttefikler ve ortaklar ABD'nin büyük gücüdür. ABD'nin politik, ekonomik, askeri, istihbarat ve diğer yeteneklerine büyük katkılar sağlamaktadırlar.

- Müttefikler ortak savunma konularına daha fazla katkı sağlamaktadır. ABD, güçlü müttefik yapısını daha da güçlendirmiş ve kendi askeri varlığı için tarihi bir yatırım yapmıştır. Müttefikler içerisinde adil olmayan külfet paylaşımı ve savunma harcamalarının yetersizliği tehlikelere davetiye çıkarmaktadır.

- Avrupa ülkeleri, Afganistan'daki cihatçı teröristlerle mücadeleye yardımcı olmak, Irak'ı istikrara kavuşturmak, Afrika ve Genişletilmiş Ortadoğu'daki terör örgütleriyle savaşmak için binlerce askerle katkıda bulunmaktadır.

- Dünyada istikrarsızlık ve zayıf yönetim ABD çıkarlarını etkilemekte, teröristler ve suçlular; hükümetlerin zayıf, yolsuzluğun çok ve devlet kurumlarına olan inancın zayıf olduğu devletlerde varlık göstermektedir.

- ABD yardımlarının, ABD'nin ulusal güvenlik çıkarlarını desteklemesi gerekir. ABD kendi çıkarları ile uyumlu olmaya istekli ortaklarla işbirliğinde önceliklendirmeye gidecek, ABD'nin yardım ve yatırımlarının en çok etkili olduğu, yerel yöneticilerin ekonomik ve politik değişimi talep ettiği bölgelere yapılacaktır.

- ABD, Asya-Pasifik, Ortadoğu ve Avrupa'da istenmeyen değişimleri önlemek ve mücadele etmek amacıyla istek ve yeteneklerini düzenlemek zorundadır.

- ABD; Asya Pasifik'te hiçbir ülkeyi dışarda bırakmayacak, yeni müttefiklikler ve ortaklıkların kurulması için çabalarını artıracak, deniz yollarının açık ve özgür olması için bölgesel işbirliğini geliştirecek, bölgede düşmanları caydırmak gerekirse mağlup etmek için birlik konuşlandıracaktır. Müttefik ve ortakları ile uzun dönemli devam eden askeri ilişkilerini geliştirecek, Güney Asya ülkeleri ile artan terörizm tehdidine yönelik savunma, hukuk ve istihbarat alanlarında işbirliğini güçlendirecektir.

- ABD Avrupalı müttefikleri ile NATO'nun doğu kanadında caydırıcılığı ve savunmayı güçlendirmeye ve müttefikleri ile ortakların kendilerini daha iyi savunma çabalarını artırmaya devam edecektir. Özellikle İran'ın mevcut ve öngörülen balistik ve seyir füzesi tehditlerine karşı koymak amacıyla entegre hava ve füze savunma yeteneklerini geliştirmek için NATO ile birlikte çalışacak, terörizmle mücadele ve siber güvenlik alanlarında işbirliğini artıracaktır.

- NATO, tüm üyelerin ortak çıkarlarını, egemenliği ve değerlerini korumak için daha fazla sorumluluk aldığı ve adil külfet paylaşımı sağlandığında daha güçlü hale gelecektir.

- İran dünyadaki en büyük devlet destekli terörizm kaynağıdır. Ortakları ve vekilleri ile birlikte bölgesel istikrarsızlıktan istifade ile etkisini artırmakta, balistik füze, istihbarat yetenekleri ve siber faaliyetlerini geliştirmeye devam etmektedir. Yıllardır İran'ın bölgesel

politikaları, devletlerin çöküşü, cihatçı ideoloji, sosyo-ekonomik durgunluk ve birbiri ile bağlantılı sorunların yarattığı bölgesel rekabet Ortadoğu'yu olumsuz etkilemektedir.

- Bugün cihatçı terör örgütlerinin yarattığı tehditler ve İran'ın bölgesel politikaları, bölgenin sorunlarının sebebinin İsrail olmadığının farkına varılmasını sağlamıştır.

- Ortadoğu dünyanın en tehlikeli terör örgütlerine ev sahipliği yapmaya devam etmektedir. DEAŞ ve El-Kaide Ortadoğu'dan dünyaya istikrarsızlık ve şiddet içeren cihat ihraç etmekte başarılı olmuştur. ABD; ABD'ye düşman herhangi bir gücün hâkimiyetinde ve cihatçı teröristler için güvenli bir sığınak olmayan, istikrarlı bir küresel enerji pazarına katkıda bulunan bir Ortadoğu istemektedir.

- ABD; Ortadoğu'da ortaklıklarını yeni bir yapıda güçlendirecek/oluşturacak, Körfez Konsey İşbirliğini destekleyecek Irak ile stratejik işbirliğini devam ettirecek, Suriye sorununun çözülmesi ve mültecilerin geri dönüşü için çaba gösterecek, İran rejimini ve nükleer silahlanmasını ve İran'ın bölgedeki kötü etkisine ortakları ile birlikte karşı olacaktır.

- ABD güç dengesini korumak için Ortadoğu'da gerektiği kadar askeri varlığını sürdürecektir.

- Afrika ülkeleri ve bölgesel örgütler, cihatçı terör örgütlerine karşı mücadele taahhüdünde bulunsalar bile kapasiteleri yetersizdir. Afrika ülkelerinde yönetimlerin güçlendirilmesi ekonomik kalkınmayı artıracak bu sayede yasa dışı göç ve aşırılık yanlılarına karşı savunmasızlık azalarak bölgesel istikrara katkı sağlayacaktır. ABD Afrika'da ortakları ile terörizm, yasadışı silah/insan kaçakçılığına karşı bölgedeki devletlerin güvenlik kapasitelerini artırmak için birlikte çalışacaktır.

- Kötü niyetli devletler ve devlet dışı aktörler bilgi savaşları ve dezenformasyon maksadı ile daha fazla siber saldırılar gerçekleştirmekte, siber suçlar çok fazla insana ve kuruluşa zarar verme potansiyeline karşın gerçekleştirenlere asgari yatırım ve inkar edilebilirlik sağlamaktadır. Birçok ülke siber yetenekleri etki yaratma araçları olarak görürken bazı ülkeler otokratik rejimlerini korumak ve genişletmek için siber araçlar kullanmaktadır. Siber saldırılar modern çatışmaların kritik özelliği haline gelmiştir.

- Günümüzde siber uzayın, devlet ve devlet dışı aktörlere, ABD sınırlarından fiziksel olarak asla geçmeden, ABD'nin siyasi, ekonomik ve güvenlik çıkarlarına karşı kampanyalar yürütme yeteneği sunmaktadır ve siber saldırılar düşük maliyetli ve ret edilmeyecek fırsatlar yaratmaktadır.

- Enerji gibi bilgi de ABD'nin ekonomik refahını ve gelecekteki stratejik konumunu şekillendirecektir. Bilginin gücünden yararlanma yeteneği, düşman ideolojilere karşı galip

gelen ve dünyadaki en etkili orduyu inşa edip konuşlandıran ABD ekonomisinin devam eden büyümesi için temel unsurdur.

Yukarıda yer verilen görüşler değerlendirildiğinde; önceki Ulusal Strateji Güvenlik belgelerinde de yer verildiği üzere müttefiklerin ve ortaklıkların önemine vurgu yapılmış, sorumluluğun ve külfetin paylaşılması gerektiği ifade edilmiştir. Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin ABD gücü, nüfuzu ve çıkarlarına meydan okuduğu belirtilerek İran açık ve dolaylı olarak düşman ve rakip olarak tanımlanmış ve böylelikle bir mücadele alanına daha işaret edilmiştir. Bu bağlamda NATO'nun caydırıcılığına ve savunma misyonuna atıf yapılmıştır. Rusya Federasyonu'nun bölgesindeki genişlemesine dikkat çekilirken, Çin Halk Cumhuriyeti'nin küresel ekonomik genişlemesinin bölge devletleri/ortaklar vasıtasıyla sınırlandırılmasının amaçlandığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca “cihatçı terörist gruplar” ve suç örgütleri de tehdit tanımında yer almıştır.

3.1.6.3. Tehdit Değerlendirmesi

Yukarıda özetlenen hususlar ışığında ABD'nin son dönemde gittikçe etkisini artıran geniş bir tehdit yelpazesi ile karşı karşıya olduğu düşüncesinin belgede hâkim olduğunu söylemek mümkündür. Bu minvalde; haydut rejimlerin nükleer silah ve füze geliştirerek tüm dünyayı tehdit ettiği, “radikal İslami terör” örgütlerin varlığını artırdığı, Ortadoğu'nun büyük bölümünün teröristler tarafından kontrol edildiği ifade edilmektedir.

Bu tespitlere ek olarak Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu'nun bölgesel ve küresel genişlemesine istinaden bir takım ekonomik ve askeri tedbirlerin alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Buna göre; Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu; ABD'nin kritik altyapısını ve komuta ve kontrol mimarisini tehdit edebilecek gelişmiş silahlar ve yetenekler geliştirmekte; ABD'nin gücüne, etkisine ve çıkarlarına meydan okuyarak ABD'nin güvenliği ve refahını aşındırmaya çalışmaktadır.

Bilhassa Çin Halk Cumhuriyeti, ABD'den sonra dünyanın en yetenekli ve en iyi finanse edilen ordusunu inşa etmiştir ve nükleer cephaneliğini artırmakta ve çeşitlendirmektedir. Rusya Federasyonu, ABD için en önemli varoluşsal tehdit olmaya devam eden nükleer sistemleri de içeren yeni askeri ve siber yeteneklere yatırım yapmaktadır.

Belgede tehdit değerlendirmesi kapsamında tanımlanan veya işaret edilen diğer tehditler değerlendirildiğinde hem konvansiyonel hem de asimetrik tehditlerin göz önüne alındığı görölmektedir. İran örneğindeki gibi ölkelerle beraber DEAŞ gibi terör örgütleri de açık olarak tehdit tanımlamasında yer almaktadır. Bu kapsamda belgenin tehdit değerlendirmesi kısmında ifade edilen önemli hususlar şu şekilde özetlenebilir:

- Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ve İran İslam Cumhuriyeti diktatörlükleri, bölgeleri istikrarsızlaştırma, ABD'yi ve müttefiklerini tehdit etme ve kendi halkına gaddarca davranma konularında kararlı tutum sergilemektedir.

- İran dünya çapında terörizme sponsorluk yapmakta ve yeni balistik füzeler geliştirmektedir. ABD'yi ve ortaklarını tehdit edebilecek nükleer silahlarla ilgili çalışmalarına yeniden başlama potansiyeline sahiptir. İran terörist grupları destekleyerek açıkça kendisini ABD'nin imha etmesini istemektedir.

- Kuzey Kore verdiği taahhüdün aksine, nükleer silah ve balistik füze peşindedir. ABD'ye karşı nükleer silah kullanacaktır ve kimyasal/biyolojik harp başlığı elde etmeye çalışmaktadır. Nükleer silahlarla milyonlarca Amerikalıyı öldürmek için kapasitesini artırmaya çalışmaktadır.

- Nükleer, kimyasal, radyolojik ve biyolojik silahlar elde etmeye çalışan düşman devlet ve devlet dışı aktörler tehlikesi artmıştır. Suriye rejiminin kendi vatandaşlarına karşı kimyasal silah kullanması, uluslararası norm ve kuralları olumsuz etkilemiş ve bu durum daha fazla sayıda aktörü kimyasal silah kullanmaya teşvik edecektir.

- Nükleer çatışmaya yol açabilecek Hindistan-Pakistan askeri çatışma olasılığı ABD için endişe kaynağı olmaya devam etmektedir.

- ABD nükleer gücünü muhafaza edecek, nükleer silahları ve alt yapısını modernize edecek ve caydırıcılığını sürdürecektir.

- ABD; DEAŞ ve El-Kaide gibi cihatçı terörist gruplara karşı uzun süredir savaşa devam etmektedir. ABD ve ortakları, Suriye ve Irak'ta DEAŞ ve El-Kaide'yi yenilgiye uğratmış olsa da bu örgütler stratejik bölgelerde mevcut ağları ile küresel erişimlerini sürdürmekte ve cihatçı terörizm tehdidi devam etmektedir.

- Cihatçı teröristlerden uluslararası suç örgütlerine kadar tüm uluslararası tehdit unsurları, hâlihazırda ABD'ye zarar vermeye çalışmaktadır. DEAŞ ve El-Kaide gibi cihatçı terör örgütleri, ABD'ye saldırmaya ve Amerikalıları nefret dolu ideolojileriyle radikalleştirmeye kararlıdır. Bu gruplar ortak bir radikal İslamcı ideoloji ile bağlantılıdır.

- Avrupa şiddet içeren İslamcı aşırılık yanlılarının acil tehditleriyle karşı karşıyadır. İspanya, Fransa, Almanya, Belçika, Birleşik Krallık ve diğer ölkelerdeki DEAŞ ve diğer

cihatçı grupların saldırıları, ABD'nin Avrupalı ortaklarının ciddi tehditlerle karşılaşmaya devam ettiğini göstermektedir.

- Ortadoğu ve Afrika'daki istikrarsızlık, milyonlarca göçmen ve mültecinin Avrupa'ya hareketini tetikleyerek bölgedeki istikrarsızlığı ve gerilimi artırmaktadır.

- DEAŞ ve El-Kaide gibi cihatçı terör örgütleri dinden dönmüş olarak gördükleri hükümetlerin ve masumların şiddetli bir şekilde yok edilmesini talep eden barbarca bir ideolojiyi yaymaya devam etmektedir. Cihatçı teröristler nüfuzları altındakileri şeriat kanununa boyun eğmeye zorlamaktadır.

- DEAŞ Irak ve Suriye'de kimyasal silah kullanmıştır, terörist gruplar kitle imha silahları ile ilgili materyalleri elde etmeye çalışmaktadır ve elde ettikleri takdirde ABD büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacaktır.

- Güney ve Orta Asya'da, Ortadoğu'dan kaynaklanan terörist tehdit devam etmektedir. ABD, Pakistan'da faaliyet gösteren uluslararası terörizm tehdidiyle karşı karşıyadır.

- El-Kaide ve DEAŞ Afrika'da faaliyet göstermeye devam etmekte, saldırılarını artırarak yeni alanlara yaymaya çalışmaktadır.

- ABD'nin karşı karşıya olduğu başlıca uluslararası tehditler; cihatçı teröristler ve uluslararası suç örgütleridir. Bu gruplar genellikle kırılgan devletlerde faaliyet göstermekte, egemen hükümetleri zayıflatmaktadır.

- Devlet dışı aktörler, her yıl şiddet içeren suçlar ve binlerce Amerikalıyı öldürmek için kullandıkları uyuşturucu ve insan kaçakçılığı ağlarıyla sosyal düzeni bozmaktadır.

- ABD sınırlarındaki boşluklar ve uygulanmayan göç kanunları zayıflık yaratmakta, suç kartelleri ABD toplumuna uyuşturucu ve tehlike getirmektedir. ABD sınır kontrollerini ve göç politikasını güçlendirmek zorundadır.

- Doğru ve ucuz silahların yayılması ve siber araçların kullanılması, devletlere ve devlet dışı aktörlere ABD'ye çeşitli alanlarda zarar verme imkânı vermektedir. Bu tür yetenekler yakın zamana kadar ABD'nin kara, hava, deniz, uzay ve siber uzay alanlarındaki hâkimiyetine zarar vermiştir.

- ABD'nin rakipleri personel ve ticari kaynaklardan elde ettiği bilgileri istihbarat toplama ve analiz maksadıyla yapay zekâ ve makinaların öğrenmesi yolu ile entegre ederek ABD için ulusal güvenlik riskini artırmaktadır.

- Cihatçı terörist gruplar, personel temin etmek ve ABD ve ortaklarına karşı saldırıları teşvik etmek maksadıyla karmaşık iletişim araçları kullanarak nefret söylemlerini meşrulaştırmak için ideolojik bilgilendirme kampanyaları yürütmeye devam etmektedir.

- Rusya Federasyonu bilgi harekâtını, dünya genelinde kamuoyunu etkilemek maksadıyla saldırgan/aktif siber çabalarının bir unsuru olarak kullanmaya devam etmektedir.

- Tehdit değerlendirmesi bölümünde görüldüğü üzere tehditler geniş bir yelpazede sıralanmıştır. İran, Kuzey Kore gibi devletlerin faaliyetleri yanında göç dalgası, siber saldırılar gibi güncel sorunlar da tehdit değerlendirmesi kapsamına alınmıştır. Bu durum akla ABD'nin söz konusu tehditlerle mücadelesi için meşruiyet yaratma çabasının yanında küresel platformda ortaklar bulma ve yükü paylaşma hedefiyle de örtüşmektedir.

3.1.6.4. Terörizmle Mücadele

Elbette tehdit değerlendirilmesinin içinde ABD açısından terörizmle mücadele ayrı bir yer tutmaktadır. Terörizmle mücadeleye yapılan bu vurgu, sürecin ve terörizmle mücadelenin kurumsallaşması çabalarına yön ve destek vermektedir. Bu kapsamda da ABD olaya küresel açıdan yaklaşmakta ve terörizmle mücadele yükünü paylaşmaya devam etmek istemektedir. İncelenen strateji belgesinde de terör tehditleri net olarak ortaya konmakta örneğin ABD'nin "Irak ve Suriye'de DEAŞ'ı yok edene kadar mücadeleye devam edeceği" vurgulanmaktadır.

Terörizmle mücadele yönetimine ilişkin olarak ABD'nin "potansiyel tehditleri ABD'ye ulaşmadan önce caydırması ve ortadan kaldırması, cihatçı teröristleri ve çok uluslu suç örgütlerini kaynağında hedef alıp destek ağlarını ortadan kaldırması" gerektiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda ABD istihbaratı geliştirecek, yasa dışı uyuşturucuya karşı halk sağlığı çabalarını destekleyecek (*toplumu savunma*), ABD kuruluşları ve yabancı ortaklarla uluslararası suç örgütlerinin liderlerini ve alt yapılarını hedef alacak (*derinlikte savunma*) ve eş zamanlı olarak siber suçlarla mücadele edecektir. Ayrıca "DEAŞ ve El-Kaide'nin Suriye ve Irak'taki bölgesel yenilgisinden sonra bile cihatçı terörist tehdidinin devam edeceği, teröristlerin birçoğunun muhtemelen ABD ve müttefiklerine saldırmaya devam edebilecekleri ana vatanlarına geri döneceği" öngörülmektedir. Bu öngörünün desteklenmesine yönelik gelecek dönemde ABD bilgi alanında bazı prensipleri de belirlemiştir:

- Çabaları önceliklendirmek (düşmanların nasıl bilgi topladığı ve bütün politikalarında psikolojik olarak nasıl kullandıkları konusunda yetenekleri geliştirilmek, gerçek bir kamu diplomasisi yürütmek ve bu alanda etkili mücadele etmek),

- Etkili iletişimin yönlendirilmesi (“radikal İslami gruplar” ve rakip devletler tarafından uygulanan ideolojik tehdit içerikli kampanyalara karşı etkili ve tutarlı iletişim kampanyaları yürütmek),
- Yerel ağları aktive etmek (Yerel ağlar ve ortaklarla şiddet ve nefret içeren söylemlere karşı güçlü ve güvenilir kampanyalar yürütmek),
- Sorumluluğu paylaşmak (radikalizmin ortaya çıktığı devletleri daha fazla sorumluluk almaları için cesaretlendirmek)
- Geliştirmek, yönlendirmek ve yenilemek (ABD mesaj kanallarının dünyada etkinliğini yeniden değerlendirmek, ABD ulusal güvenlik çıkarlarını önceleyen maliyet etkin ve verimli iletişim kanallarını değerlendirmek).

Terörizmle mücadele bahsinde yukarıdaki hususlara ek olarak ABD’nin Pakistan’a terörizmle mücadele çabalarını yoğunlaştırması için baskı yapması, Afgan hükümetini ve güvenlik güçlerini Taliban, El-Kaide, DEAŞ ve diğer terör örgütleri ile mücadelesinde desteklemesi gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca Taliban’ın savaşı sahada kazanamayacağı, kalıcı barış için diplomatik çabalarının koşullarını belirlemek amacıyla Afgan güvenlik güçlerinin gücünü artıracığı, terörizmle mücadele çabalarını desteklemek ve bölgeye erişimi garanti altına almak için Orta Asya devletleri ile birlikte çalışacağı da belirtilmektedir.

Bu çabalarına paralel olarak kitle imha silahları ile mücadele kapsamında ABD füze savunmasını güçlendirecek, kitle imha silahlarının tespit/imhası ve yayılmasına karşı önlemler geliştirecek, kitle imha silahları konusunda uzman, finansör, yönetici olan teröristleri hedefleyecektir. Kırılgan/başarısız devletlerin ABD’ye yönelik tehditleri önlemelerine yardımcı olacaktır. Bu politikasında seçici olacak, reformistlerle birlikte çalışacak ve faaliyetlerini senkronize edecektir.

Belgede yer alan işbu esaslar ışığında ABD’nin terörizmle mücadelede öncelikli eylem ve hedefleri şu şekilde özetlenebilir: ABD;

- Terör yuvalarını yok edecek (Yurt içinde kurumlar arasında ve yabancı ortaklarla istihbarat paylaşımını artırmak, terörist eylemlerin gerçekleştirilmeden önce durduracak iç güvenlik, kolluk kuvvetleri ve istihbarat uzmanlarına yetkileri ve kaynakları vermek),
- Doğrudan harekete geçecek (Ordu ve diğer kurumları, ABD’yi ve vatandaşlarını tehdit eden terörist örgütlere ve ağlarına yönelik dünyanın neresinde olursa olsun doğrudan karşılık verecek),

- Teröristlerin güvenli alanlarını yok edecek (Teröristlere zaman ve alan bırakmamak, güvenli alanlarına müdahale etmek ve yeniden ortaya çıkmalarını engellemek. İletişim kanallarını takip ederek terörist ve suçluların “karanlığa dönüşmesi” ve tespit edilmekten kaçınmalarını engellemek, güvenli platformların tespiti için özel sektörle birlikte çalışmak),
- Kaynakları kesecek (Teröristlerin finansal, malzeme ve insan kaynaklarını engellemek),
- Sorumluluğu paylaşacak (Terörizmin hedefi olan müttefik ve ortaklarla mücadelede sorumluluğu paylaşmak),
- Toplumlarda radikalleşme ve personel temini ile mücadele edecektir (İstihbarat birimleri ve iç güvenlik uzmanlarının, terörizmin engellenmesi ve radikalleşme ile ilgili doğru ve zamanında bilgi sağlanması için hukukçular ve sivil toplum liderleri ile birlikte çalışması).

Doğal olarak ABD’nin yukarıda belirlediği hedeflerinin tahakkuku ve uluslararası suç örgütlerini ve bağlı grupları tecrit etmek için daha fazla kaynak ayırması gerekecektir. Bu nedenle ABD’nin savunma sanayi alanında birbirini takip edecek şekilde; iç güvenlik yatırımlarını artırması, kritik ulusal güvenlik sanayinin ABD topraklarına dönmesini sağlaması, sanayi kuruluşları ile işbirliği ve kritik teknolojiler ve üretim alanında üstünlüğünü sürdürmesi, askeri teçhizatın ihraç kurallarında reform yapması ve kritik yetenekleri artırması ve koruması gerekliliği de belgede vurgulanmaktadır.

Son olarak; güvenlik stratejisinin ve terörizmle mücadelenin olmazsa olması imkân ve kabiliyetleri yüksek, güçlü bir silahlı kuvvetler bahsinde ise ABD askeri kapasitesini geliştirmek amacıyla aşağıda belirtilen hedefler belgede yer almaktadır:

- Modernizasyon (öldürücülükte eşsiz silah sistemleri, mevcut projelerin süratle tamamlanması, askeri avantaj/üstünlük sağlayacak yeni projeler, bürokrasinin azaltılması, daha ucuz, zamansal derinlikte ticari çözümler),
- Kazanım (bütçeyi aşmadan, bürokrasi ve gereksiz gecikmelerin önlenerek doğru teçhizatın kuvvetlere sağlanması),
- Kapasite (müşterek kuvvetlerin sayısında azaltmaya giden kararlarda değişim, mevcudun artırılması, modernizasyon ve hazırlık durumlarının artırılması),
- Hazırlık durumunu geliştirmek (yeni eğitim, lojistik ve bakım yeteneklerinin geliştirilmesi, harekât alanlarının zamanında şekillendirilmesi, ileri konuşlanma ve küresel çevik askeri yığılma),

- Tüm alanlarda kuvvetleri muhafazası prensiplerini öncelikli olarak uygulayacaktır (kara, hava, deniz, uzay ve siber uzay alanlarında ve konvansiyonel çatışmaların sınırlarında faaliyet gösteren devletlere karşı üstünlüğü korumak için yeni konsept ve yetenekler geliştirmek, terörizm ve düzensiz savaşta üstünlüğü korumak).

3.1.6.5. Değerlendirme

“Önce Amerika” mottosuyla yazılan 2017 yılı ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi yukarıda irdelenen hususlar çerçevesinde değerlendirildiğinde, önceki ABD başkanları döneminde yayımlanan belgelere göre askeri ve ticari çıkarların daha fazla bir arada gözetildiği bir strateji belgesi olduğunu söylemek mümkündür. Diğer bir ifadeyle ekonomik güvenliğin, ulusal güvenliğin ana unsurlarından biri olarak tanımlandığını söylemek mümkündür. Nitekim “ABD, teknoloji ile birlikte farklı aktörlerden eş zamanlı olarak birçok alanda tehditlerle karşı karşıyadır” ifadesi ABD’nin hem ekonomik hem de askeri anlamda ana vatanını korumak, refahını artırmak için yeni konsept ve yetenekler geliştirmek zorunda olduğu düşüncesinin bir yansımasıdır. Buna göre düşmanların/rakiplerin saldırganlıktan vazgeçme veya devam etme iradeleri ABD güç algısına ve ittifakların gücüne bağlıdır. ABD’nin de politik, ekonomik, askeri milli güç unsurlarını entegre etmesi ve müttefik ve ortakların da tehditlere yönelik irade göstermesi ve yeteneklere katkıda bulunması gerekmektedir. Belgede “*ilkeli realist politika*” olarak ifade edilen yaklaşım ABD’nin güce dayalı ve pragmatik politikası olarak yorumlanabilir. Diğer yandan egemenlik, serbest ticaret, göçmenler gibi iç güvenlik ve refaha vurgu yapan söylemlerin Başkan Trump’ın iç ve dış politikasının bir tezahürü olduğunu da söylemek mümkündür.

Belgede tehditler genel bir ifadeyle üç grup halinde; Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti rakip/küresel anlamda meydan okuyan/revizyonist devletler; Kuzey Kore ve İran haydut devletler; uluslararası terörizm noktasında cihatçı/sınır aşan terör örgütleri olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Rusya Federasyonu’nun bölgesel, Çin Halk Cumhuriyeti’nin ekonomik genişlemelerinin sınırlandırılması gerekliliği vurgulanmaktadır. Ortadoğu’da ise istikrarın sağlanmasına yönelik olarak işbirliği yapılabilecek yönetimlerin destekleneceği belirtilmektedir. Hint ve Pasifik bölgesinin halen ABD dış politikasının ağırlık merkezi olmaya devam ettiği bölgedeki müttefiklerini güçlendirme girişimlerinden ve Asya Pasifik’te hiçbir ülkeyi dışarda bırakmayarak, bölgede düşmanları caydırmak gerekirse mağlup etmek için birlik konuşlandıracağı söylemlerinden anlaşılmaktadır.

Müttefikler ve ortakların ABD'nin en büyük gücü olduğu belgede bir kez daha vurgulanmaktadır. ABD'nin politik, ekonomik, askeri, istihbarat ve diğler yeteneklerine büyük katkılar sağlamaları sebebiyle müttefik/ortaklar hem savunma hem de yükün paylaşılması anlamında ABD açısından faydalıdır. Keza NATO konusunda da Avrupa-Atlantik bağının korunması ve savunma yükünün ve harcamalarının paylaşılmasına dikkat çekilmektedir. Belgede siber güvenlik ve göç konularına da özel bir önem atfedildiğı de görölmektedir.

Sonuç olarak “ilkeli realist/gerçekçi politika” ve “Önce Amerika” kavramlarıyla vücut bulan ABD 2017 Ulusal Güvenlik ve Strateji belgesi ABD'nin uluslararası sistemde üstlenmek istediğı yeni rol ve misyonları tanımlamakta; bu tanımlamalar ABD'nin dünya genelinde nüfuzunu artırma ve sürdürme hedefinin yansımaları belgede kendini göstermektedir. Diğler yandan her ne kadar belge yukarıda belirtildiğı üzere birçok tehdidi kapsasa da bunlara yönelik ayrıntılı çözümler üretmemekte, bu yönüyle de eleştirilere hedef olmaktadır.

Tablo 3.6. ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2017

ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi-2017		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Haydut devletler, (<i>Kuzey Kore ve İran</i>) - Nükleer silah ve füze sistemleri, - “Radikal İslami terör örgütleri”, - Büyük güçler mücadelesi, - Uluslararası suç örgütleri ve uyuşturucu ve insan kaçakçılığı, - Göç, - Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu, - Kitle imha silahları, - Siber saldırılar, - Şiddet içeren aşırılık, - Başarısız devletler, - Bölgesel çatışmalar, - İran'ın Ortadoğu politikaları, - İklim değişikliği ve çevre felaketleri, - Salgın hastalıklar,	- Caydırıcılık, - Ordunun yeniden inşası, - Sınır güvenliğini artırmak, - Kritik altyapıları korumak, - Önleyici müdahale, - Füze savunmasını güçlendirmek, - Göç kanunu düzenlemeleri, - Ulaşım güvenliğini güçlendirmek, - İstihbarat paylaşımını artırmak, - Teröristleri kaynaklarını engellemek, - Radikalleşmeyi engellemek, - Siber suçlarla mücadele ve bilgi güvenliğini artırmak, - Barışı güçle korumak, - Politik, askeri ve ekonomik gücünü entegre etmek, - ABD güç algısı, - Askeri harcamaları artırmak ve modernizasyon, - Askeri kapasitenin artırılması, - Askeri hazırlık durumunun geliştirmek, - İleride konuşlanma, - Kuvvet projeksiyonu, - Nükleer silahların ve altyapının modernizasyonu, - Stratejik iletişim, - Entegre hava ve füze savunması için NATO ile birlikte çalışmak, - İşbirliğinde önceliklendirme,	- Önce Amerika, - Dünyaya liderlik etmek, - NATO külfet paylaşımı ve üye ülkelerin daha fazla sorumluluk alması, - Bölgesel liderlerle ortaklık, - ABD politikalarının realizme dayanması, - Bilgi harekâtı, - Önleyici müdahale, - Kitle imha silahlarının yayılmasını engellemek, - Terörizmle mücadelede sorumluluğu paylaşmak, - Terörizme karşı uluslararası koalisyonlar, - Barışı güçle korumak, - Müttefik ve ortakların tehditlere yönelik irade göstermesi ve yeteneklere katkıda bulunması, - İttifaklar, - İleride konuşlanma, - İşbirliğinde önceliklendirme, - Yaptırımlar ve yardımlar, - Reformistlerle birlikte çalışmak, - Asya-Pasifik bölgesinde yeni müttefik ve ortaklıklar kurmak, - NATO doğu kanadında savunmayı güçlendirmek, - Ortadoğu'da yeni bir yapıda ortaklıklar kurmak ve askeri varlığını sürdürmek, - Suriye sorununun çözümüne ve mültecilerin geri dönüşüne destek, - Pakistan'a terörizmle mücadele konusunda baskı, - Afganistan'a destek ve siyasi çözüm çabaları, - Afrika'da ülkelerin güvenlik kapasitelerinin artırılması,

3.1.7. ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi

Strateji belgelerinde yer verilen hedefler bazen tek bazen de çok taraflı politikalar esas alınarak ortaya konulsa da belgelerin genel hatlarıyla ortak bir hedefe yönelik yazıldığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla belgelerde yer verilen bazı hususlar değişen güvenlik şartlarına göre öne çıkartılsa da genel olarak ABD'nin temel ilkelerinin muhafazasını, Amerikan halkının değerlerini, refahını ve güvenliğinin sağlanma ve idamesini temel alan ortak bir yaklaşıma sahip oldukları söylenebilir. Diğer bir ifadeyle belgelerde farklı cümlelerle tanımlansa da temel amaç; ABD'nin küresel, hegemonik gücünün korunmasıdır.

Tablo 3.7. ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi - Tehditler

Güvenlik Strateji Belgesi 1999	Güvenlik Strateji Belgesi 2002	Güvenlik Strateji Belgesi 2006	Güvenlik Strateji Belgesi 2010	Güvenlik Strateji Belgesi 2015	Güvenlik Strateji Belgesi 2017
- Bölgesel veya devlet merkezli tehditler, - Terörizm, - Kitle imha silahları, - Başarısız devletler,	- Bölgesel veya devlet merkezli tehditler, - Terörizm, - Radikalizm - Kitle imha silahları ve teröristlerin kitle imha silahları elde etmesi, - Başarısız / Haydut devletler,	- Küresel terörizm, - Kitle imha silahları ve teröristlerin kitle imha silahları elde etmesi, - İslami radikalizm, - Başarısız / Haydut devletler,	- Küresel terörizm, - Kitle imha silahları ve teröristlerin kitle imha silahları elde etmesi, - Başarısız devletler, - Şiddet içeren aşırılık,	- Şiddet içeren aşırılık, - Küresel terörizm, - Siber saldırılar, - Rusya Federasyonu'nun saldırgan davranışları ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin yükselişi, - Kitle imha silahlarının yayılması ve kullanılması, - Başarısız devletler,	- Haydut devletler, - Nükleer silah ve füze sistemleri, - Radikal İslami terör örgütleri ve şiddet içeren aşırılık, - Büyük güçler mücadelesi, - Kitle imha silahları, - İran'ın Ortadoğu politikası,

ABD'nin Güvenlik Strateji Belgelerinin tamamını içeren tabloyu incelediğimizde Tehdit bölümünde ortak olarak her belgede;

- Terörizm,
- Kitle İmha Silahları,
- Başarısız/Haydut Devletler,
- Radikalizm ve şiddet içeren aşırılık ve

- Teknolojinin gelişmesine paralel olarak siber güvenlik konuları ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 3.8. ABD’nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi - Tedbirler

Güvenlik Strateji Belgesi 1999	Güvenlik Strateji Belgesi 2002	Güvenlik Strateji Belgesi 2006	Güvenlik Strateji Belgesi 2010	Güvenlik Strateji Belgesi 2015	Güvenlik Strateji Belgesi 2017
- İleride konuşlanma - Diğer devletlerin terörizmle mücadelede yeteneklerini artırmak - Önleyici hava saldırıları	- Terörizme yönelik yasal düzenlemeler - Önleyici müdahale	- Terörizme Yönelik Yasal Düzenlemeler - Kurumsal Düzenlemeler - Sonuç Odaklı Ortaklıklar, - Önleyici Müdahale - İdeolojik alanda savaşın kazanılması	- Askeri üstünlüğün korunması - İstihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi, - Radikalleşme ile mücadele - Önleyici müdahale - Kalıcı yasal yaklaşımlar - Guantanamo hapisanesinin kapatılması	- Tehditlerde önceliklendirme - İleride konuşlanma / kuvvet projeksiyonu - Siber, uzay, istihbarat, keşif ve gözetleme yeteneklerini geliştirmek - Sert ve yumuşak gücü birlikte kullanmak - Maliyetli, büyük ölçekli kara savaşlarından uzaklaşmak - ABD çıkarlarının doğrudan tehdide uğramadığı durumlarda müttefikleri ve ortakları harekete geçirmek, -Pasifik gücü olmak,	- Önleyici müdahale, - Barışı güçle koruma ve ordunun modernizasyonu - ABD güç algısı ve caydırıcılık - İleride konuşlanma ve kuvvet projeksiyonu - Nükleer silahların modernizasyonu ve füze savunmasının güçlendirilmesi - İşbirliğinde önceliklendirme

Tedbirler Bölümünde ise;

- 11 Eylül sonrası gerek ABD’nin ülke içerisindeki yasal düzenlemeleri gerekse uluslararası kuruluşlarda terörizmle mücadele konusunda kurumsallaşma çabaları,
- Önleyici müdahale,
- ABD üsleri vasıtasıyla ileride konuşlanma,
- Radikalleşme ve şiddet içeren aşırılıklarla mücadele,
- Askeri gücün üstünlüğü ile sert ve yumuşak gücün dengeli kullanımı,

- İstihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi,
- İttifaklar ve ortaklıklar,
- 2008 ekonomik krizinin etkileri ve özellikle 2015 ve 2017 belgelerinde tehditlerde ve işbirliğinde önceliklendirme hususları göze çarpan ortak noktalardır.

Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliği etkileri bakımından ise;

- Her belgede ABD'nin kendisini dünya lideri olarak görmesi ve dünya güvenlik ortamını dış askeri yardımlar, diplomasi ve askeri gücü ile şekillendirme çabaları,
- Uluslararası kurumların güçlendirilmesi, özellikle BM ve NATO'nun etkinliğinin artırılmasının yanı sıra bölgesel örgütleri destekleyerek sorunların çözümünde öncelikli olarak kullanılmasını sağlamak,
- ABD liderliğinde görev temelli ve geniş katılımı oluşturulacak resmi ve geçici koalisyonlar,
- İttifakları ve ortaklıkları özellikle yeni güç merkezleri ile olan ortaklıkları geliştirmek ön plana çıkmaktadır.
- Ayrıca Çin'in yükselişi ile eş zamanlı olarak ABD'nin Asya- Pasifik politikalarının önem kazandığı söylenebilir.
- Her ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi müşterek olarak Amerikan çıkar ve değerlerini güçlendirme ve devam ettirme hedeflerini sürdürmektedir. Bilhassa "Güvenlik, Refah, Değerler, Tehditler ve Uluslararası Düzen" başlıkları çerçevesinde ABD'nin kendi vatandaşlarının yanı sıra müttefik/ortaklarının da güvenliğini öne çıkarması, küresel güvenlik ve işbirliği fırsatlarına vurgu yapması, refah sağlayacak büyüyen bir ABD ekonomisini sürdürme ve uluslararası sistemi yönlendirme arzusu ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinde genel bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3.9. ABD’nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri

Güvenlik Strateji Belgesi 1999	Güvenlik Strateji Belgesi 2002	Güvenlik Strateji Belgesi 2006	Güvenlik Strateji Belgesi 2010	Güvenlik Strateji Belgesi 2015	Güvenlik Strateji Belgesi 2017
- Dünyaya liderlik etmek, - ABD’nin liderliğinde oluşturulacak resmi ve geçici koalisyonlar, - Uluslararası kurumların güçlendirilmesi,	- Dünyaya liderlik etmek, - Görev temelli ve geniş katımlı koalisyonlar, - Uluslararası kurumların güçlendirilmesi, - Bölgesel ortaklıklar, - Önleyici müdahale, - Müslüman dünyasında ılımlı ve modern hükümetlerin desteklenmesi,	- Dünyaya liderlik etmek, - Dünyayı şekillendirmek, - Sonuç odaklı ortaklıklar, - Önleyici müdahale, - İttifakları güçlendirmek, - Yaptırım uygulamak,	- Dünyaya liderlik etmek, - Dünyayı şekillendirmek, - Uluslararası kurumların güçlendirilmesi ve kolektif eylem, - ABD çıkarlarını uluslararası düzen içerisinde gerçekleştirmek, - Havacılık alanında güvenliği güçlendirmek, - Önleyici müdahale, - Bölgesel örgütleri etkin kullanmak, - Yeni güç merkezleri ile ortaklık,	- Dünyaya liderlik etmek ve şekillendirmek, - Uluslararası toplumu yönlendirmek / harekete geçirmek ve kolektif eylem, - Terörizme karşı uluslararası koalisyonlar, - Asya-Pasifik politikası ve Güneydoğu Asya’da ortaklıklar geliştirmek, - Zorluk / tehditlerde önceliklendirme - NATO-AB bağlarını derinleştirmek,	- Dünyaya liderlik etmek - Önce Amerika, - Terörizme karşı uluslararası koalisyonlar ve sorumluluğu paylaşmak, - Barışı güçle korumak, - Asya Pasifik ve Ortadoğu’da yeni müttefik ve ortaklıklar kurmak

Soğuk Savaşın sona ermesi ile birlikte ABD’de iş başına gelen yönetimler ve Başkanlar değişen küresel güvenlik ortamına uygun olarak çeşitli dönemlerde “Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri” yayımlamıştır. Söz konusu strateji belgelerinde yer verilen hedefler bazen tek bazen de çok taraflı politikalar esas alınarak ortaya konulsa da belgelerin genel hatlarıyla ortak bir hedefe yönelik yazıldığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla belgelerde yer verilen bazı hususlar değişen güvenlik şartlarına göre öne çıkartılsa da genel olarak ABD’nin temel ilkelerinin muhafazasını, Amerikan halkının değerlerini, refahını ve güvenliğinin sağlanma ve idamesini temel alan ortak bir yaklaşıma sahip oldukları söylenebilir. Diğer bir ifadeyle belgelerde farklı cümlelerle tanımlansa da temel amaç; ABD’nin küresel, hegemonik gücünün korunmasıdır. Bu kapsamda, açıklanan strateji belgelerinde yer bulan politikalar göz önüne alındığında ABD’nin Soğuk Savaş sonrasında

oluşan uluslararası güvenlik ortamını şekillendirme arayışı içerisinde olduğunu söylemek de mümkündür.

Bu bağlamda genel hatlarıyla 1999–2017 yılları arasında yayımlanan Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri karşılaştırıldığında ana çerçevede değişiklik olmamakla birlikte belirli yaklaşım ve tanımlamaların öne çıktığı görülmektedir. Söz gelimi, 1999’da yayımlanan “Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Strateji” dokümanında ABD kendisini “lider güç” olarak tanımlarken; küreselleşmenin fırsatlarından istifade eden ve yeni sistemde kendilerini konumlamaya çalışan uluslararası aktörlerin gayretlerine atıf yapmaktadır. 2002 ve 2006 yıllarında yayınlanan Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri ise esas olarak Önleyici Savaş Doktrinine dayanmaktadır. Başkan Obama döneminde ise “geriden yönetme” olarak ifade edilebilecek bir yaklaşımı benimsenerek kendiliğinden bir güç dengesi oluşmasına imkân tanınması gerektiğini savunulmaktadır¹¹⁶. Diğer bir deyişle güç dengesi bozulduğunda ABD’nin müdahale etmesi gerektiği öngörülmektedir. Buna karşılık 2010 ve 2015 Strateji Belgeleri, ana hatları itibarıyla ABD’nin küresel liderliğinin canlandırılması ve Amerikan çıkarlarının geliştirilmesi hedeflerine odaklanmaktadır. 2017 yılı belgesinin önceliğinde ise Trump’ın “Önce Amerika” söylemi olup temel odak ABD’yi yeniden büyük yapma hedefidir. Bu bağlamda belge görece daha iç güvenlik merkezli olsa da küresel rekabetin ve çok kutuplu uluslararası sistemin varlığına işaret etmektedir. İlkeli gerçekçilik yaklaşımıyla güç politikasına bir gönderme yapılırken, sıklıkla vurgulanan rekabet ise daha çok ekonomik rekabet ve üstünlükle ilgili hedeflere atıf yapmaktadır.

Bu genel değerlendirme doğrultusunda 1999 strateji belgesinde, ABD liderliğinin dünyada çatışmaların çözümünü desteklediği, saldırıları caydırarak demokrasiyi güçlendirdiği, insan haklarının korunması, kitle imha silahları gibi küresel sorunları çözmeye ana aktör olduğunun vurgulanmasıyla küresel liderlik rolünün öne çıkarıldığı görülmektedir. Bununla beraber yüksek teknolojiye sahip askeri güce sahip ülkeler için bile güvenlik ortamındaki risk ve tehditlere karşı tek başına hareket etmek, istenen başarıyı sağlayamaz hale gelmiştir¹¹⁷. Bu yaklaşım özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra daha belirgin bir hal almıştır. Nitekim söz konusu saldırılar sonrasında yayımlanan 2002 Ulusal

---

¹¹⁶ **Seren, Merve** (2018) STM Teknoloji Düşünce Merkezi Thinktech, ‘ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi: Amerikan Savunması ve Caydırıcılığı’, <https://thinktech.stm.com.tr/uploads/docs/1608902710_trend-analizi-abd-ulusal-guvenlik-strateji-belgesi.pdf>, s.e.t. 01.04.2021.

¹¹⁷ **UK Ministry of Defence**, ‘Global Strategic Trends, The Future Starts Today (6th Edition)’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1075981/GST_the_future_starts_today.pdf> s.e.t 01.03.2021.

Güvenlik Stratejisi “terör merkezli” olarak şekillenmiş ve “önleyici saldırı” yaklaşımıyla daha müdahaleci bir forma kavuşmuştur. Bu yaklaşım önceki Güvenlik Strateji belgelerinde yer alan tehditlerle mücadele yöntemini değiştirmiştir. Dolayısıyla ABD dış politikası bu önleyici yaklaşımıyla daha müdahaleci bir forma dönüştürmüş ve 2002 stratejisi terör merkezli olarak şekillenmiştir.

“Küresel Terörizmi Yenmek, Bizi ve Dostlarımızı Hedef Alan Saldırıları Önlemek İçin İttifakları Güçlendirmek” adlı bölümde uygulayacağı politikalar terörizmle mücadeleyi esas alan doğrultuda, süresi belirsiz küresel bir savaşa atıf yapmaktadır. Daha açık bir ifadeyle tehdidin bağlamı terörizmdir. Bununla birlikte belgenin en can alıcı noktası “önleyici savaş” yaklaşımıdır. Bu yaklaşım Kandemir’in de ifade ettiği gibi Buzan’ın “güvenlik meşruiyet aracı olarak kullanılabilir” düşüncesine de uygundur¹¹⁸.

Özetle 2002 belgesi, 11 Eylül saldırılarına karşı oluşan reaksiyona dayanılarak hazırlanmıştır ve tehdit terörizmdir. Böylelikle terörizmle mücadele gerekçesiyle ABD istediği yer ve zamanda müdahalede bulunma hakkını kendinde saklı tutmaktadır. Bu süreçte meşruiyet kazanma kaygısıyla küresel olarak liderlik etme ve mücadele alanını şekillendirme gayretleri de göze çarpmaktadır. Bu bağlamda ABD’nin yürüttüğü terörizmle mücadele harekâtlarını gösteren harita Şekil 3.2.’te gösterilmektedir. Şekil 3.2.’de gri olarak ifade edilen bölgeler ABD’nin 2007–2018 yılları arasında terörizmle mücadele kapsamında icra ettiği faaliyetleri göstermektedir. ABD’nin terörizmle mücadele kapsamında, dünyada 14 noktada aktif olarak harekâtlarına devam ederken yedi bölgede ise insansız hava araçları ile harekât yürüttüğü görülmektedir. Aktif harekât yürütülen bölgelerin özellikle Ortadoğu, Sahel, Afrika Boynuzu, Orta Afrika, Afganistan gibi terör örgütleri için güvenli bölge özellikleri taşıyan, zayıf ve başarısız devletlerin yönetiminde olan bölgeler olduğu söylenebilir.

---

¹¹⁸ **Kandemir, Eyyub** (2011) ‘ABD Başkanları G.W.Bush ve B. Obama Dönemlerinde Yayımlanan Ulusal Güvenlik Stratejilerinde İttifak Söylemleri ve S. Walt’un İttifak Teorisi’, *Savunma Bilimleri Dergisi*, C:10, S:2, s.122-151.

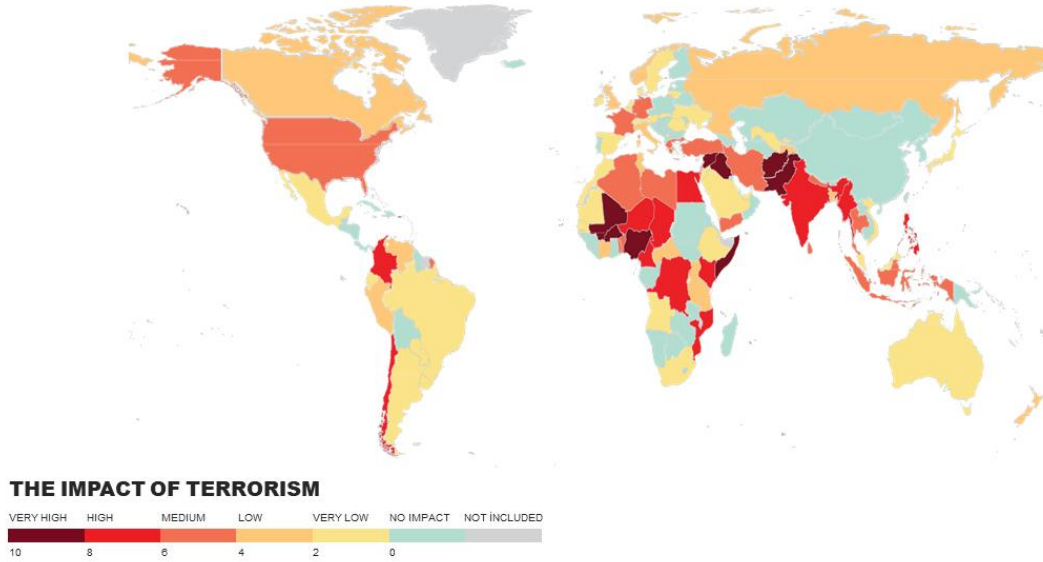

Şekil 3.2. ABD'nin terörizmle mücadele harekâtları¹¹⁹

2006 yılında yayımlanan ABD Ulusal Güvenlik Strateji belgesinde bunlara ilaveten terörizmle mücadele kapsamının genişlediği ve küresel terörizme atıf yapıldığı görülmektedir. 2006 Güvenlik Strateji belgesi dikkat çekici bir şekilde “ABD’nin savaşta olduğu” cümlesiyle başlamaktadır. Savaş tanımlamasıyla ulusal güvenliğe işaret edilerek açıkça terörizmle mücadele vurgusu yapılmaktadır. Bu “yeni” terörizmle mücadele yaklaşımının dikkat çeken diğer yanı ise mücadele alanının coğrafi olarak genişlemiş olmasıdır. Küresel terörizm tehdidine tanımlanarak ülke isimleri zikredilerek mücadele alanı genişletilmektedir. Bu durum ABD’nin uluslararası sistemle birlikte mekânsal düzenleme gayretlerini de bırakmadığı düşüncesini akla getirmektedir. Küresel bağlamda yaşanan terörizm tehdidinin genişlediğini Şekil 3.3.’te Küresel Terörizm Endeksinde görebiliriz. 2020 yılı itibari ile verileri gösteren endeks terörizmin ve terörizmle mücadele alanlarının coğrafi olarak genişlediğinin açık bir yansımasıdır. Küresel Terörizm Endeksi, Şekil 3.2.’de gösterilen ABD’nin terörizmle mücadele faaliyetleri ile de paralellik gösterdiği söylenebilir.

¹¹⁹ Savell, Stephanie (2019) ‘This Map Shows Where in the World the U.S. Military is Combatting Terrorism’ Smithsonian Magazine <<https://www.smithsonianmag.com/history/map-shows-places-world-where-us-military-operates-180970997/>> s.e.t 06.11.2021.

Endekste terörizmin en fazla etkisi altında kalan ülkeler olarak Afganistan, Irak ve Nijerya gösterilmektedir.

Şekil 3.3. Küresel terörizm indeksi¹²⁰

2010 strateji belgesine bakıldığında ise 2002 ve 2006 belgelerinden farklı olarak küresel güvenlik değerlendirmesinde ekonomik durumun diğer tehditlerle beraber başat unsurlardan biri olarak belirtilmesi ile sorunların sadece ABD'nin omuzlarına yüklenemeyeceğinin ifade edilmesi olduğu söylenebilmektedir. Belgede ABD'nin BM, NATO ve Afrika Birliği gibi bölgesel örgütler aracılığı ile küresel barış ve istikrar operasyonlarına destek vereceği ve işbirliklerini artıracığı mesajı verilmektedir. Bu durum Walt'ın güçlü bir devletin zayıf müttefikler ile “*tehditleri dengeleme*” yaklaşımına da uygundur. Keza 2010 yılında öne çıkan “*çok taraflılık*” yaklaşımında ABD'nin geleneksel ittifaklarının yanı sıra dünyadaki yeni güç merkezleri ile de ortaklıklar kurması gerektiği öngörülmektedir. Dolayısıyla 2010 strateji belgesinde ABD müttefik ve ortaklıklara daha çok önem veren çok yönlü/taraflı bir yaklaşımı öne çıkartmıştır.

2015 yılı Ulusal Güvenlik Strateji belgesine bakıldığında önceki belgelerde olduğu gibi ABD'nin öncelikli dış politika ve güvenlik hedefleri ile tehditlere dikkat çekilmektedir.

¹²⁰ Institute for Economics & Peace, (2020) ‘Global Terrorism Index’ 2020’ Institute for Economics & Peace, <<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/GTI-2020-web-2.pdf>>, s.e.t. 06.11.2021.

2015 yılı Ulusal Güvenlik Stratejisi temelinde “*ABD nasıl liderlik etmeli?*” sorusu çerçevesinde bir yaklaşım belirlese de 2010 yılı strateji belgesinde yer bulan küresel işbirliği, diplomasiye öncelik verilmesi, uluslararası kuruluşların güçlendirilmesi gibi konular bu belgede de yer bulmaya devam etmektedir. Ayrıca belgenin ABD’nin Asya-Pasifik yönünde bir ilerleme/açılım sürdürme hedefine devam ettiği, Ortadoğu’da DEAŞ ve benzeri radikal unsurlara ve tehditler karşısında görece daha dolaylı/uzaktan bir yönetimin izlerini taşıdığını söylemek mümkündür.

“Önce Amerika” ilkesiyle yazılan 2017 yılı ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinin ise önceki ABD başkanları döneminde yayımlanan belgelere göre askeri ve ticari çıkarların daha fazla bir arada gözetildiği bir strateji belgesi olduğunu söylemek mümkündür. Belgede yine ABD halkının refahına vurgu yapmasının yanında köklü bir değişiklik olmamakla beraber ABD’nin uluslararası sistemde üstlenmek istediği yeni rolleri de tanımlamaktadır. Bu anlamda içeride güçlü ve müreffeh olduğunda uluslararası platformda da güçlü liderlik yapılabileceği, ABD için iyi olanın müttefikleri için de iyi olacağı ifade edilmektedir. Diğer yandan belgenin dili dikkate alındığında “*devlet, güç, ulusal çıkar*” gibi realist kavramlara ağırlık verildiği dikkat çekmektedir. Bu bağlamda belgede tehditleri kaynağına kadar takip etmek, barışı güçle korumak, ABD liderlik ve etkisini dünyada sürdürmek gibi realist hedefler ortaya konulmaktadır.

Devletler ulusal güvenlik stratejilerinde kendi öncelik ve tehdit değerlendirmelerine göre ulusal güvenlik hedeflerini tespit ederek stratejik süreçlerinin esaslarını şekillendirmektedir¹²¹. Batı ittifakının öncülüğünü yapan ve bir süper güç olan ABD’nin Ulusal Güvenlik Stratejisi belgelerinin bu meyanda Soğuk Savaş sonrası değişen güvenlik ortamı ve tehdit algısı bağlamında ittifak/ortaklık ilişkileri, öncelikleri, tehdit değerlendirmelerine ilişkin yönelimlere ilişkin önemli ipuçları taşıdığı açıktır. Bu değerlendirmeler ışığında denilebilir ki bazı öncelik ve yaklaşımlarda değişiklikler görülse de her ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi birbirini takip edecek şekilde Amerikan çıkar ve değerlerini güçlendirme ve devam ettirme hedeflerini sürdürmektedir. Bilhassa “Güvenlik, Refah, Değerler, Tehditler ve Uluslararası Düzen” başlıkları çerçevesinde ABD’nin kendi vatandaşlarının yanı sıra müttefik/ortaklarının da güvenliğini öne çıkarması, küresel güvenlik ve işbirliği fırsatlarına vurgu yapması, refah sağlayacak büyüyen bir ABD

---

¹²¹ **Drew, Dennis M. / Snow, Donald M.** (2002) ‘Making Strategy: An Introduction to National Security Processes and Problems’, Honolulu, University Press of the Pacific.

ekonomisini sürdürme ve uluslararası sistemi yönlendirme arzusu ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinde genel bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır.

3.2. Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgelerinin İncelenmesi

Birleşik Krallık'ta ulusal güvenlikten sorumlu hükümet aktörlerini tek ve kapsayıcı strateji anlayışıyla yönlendirilecek, karşılıklı destek sağlayacak ve birlikte çalışmayı gerektirecek bir ulusal güvenlik strateji belgesi 2008 yılına kadar geçen süreçte mevcut değildir. Her ne kadar Birleşik Krallık hükümetinde değişik bakanlıklarca yayımlanmış güvenlik stratejisi ile ilgili pek çok yayın bulunsa da bu yayınlardan sorumlu bakanlıkların birbiriyle koordineli ve destekleyici olmasına gerek duyulmayan politika ve misyonlara sahip olmaları ve genellikle zayıf koordinasyon sonucu politik hedeflerde başarısızlık kaçınılmaz hale gelmekteydi¹²².

Birleşik Krallığın daha güçlü bir ulusal güvenlik yaklaşımına yönelik çalışması, büyük ölçüde dış etkenlerin sonucudur. 11 Eylül saldırıları sonrasında Birleşik Krallığın ulusal güvenlik planlama sisteminin etkinliği sorgulanmış ve bir ulusal güvenlik stratejisinin eksikliği hissedilmiştir. Bilinen tehditleri tanımlayan ve engelleyen politikalarla sınırlı olmayan, daha esnek bir güvenlik anlayışı ihtiyacı doğmuştur. Hükümetlerin sürekli değişen güvenlik sorunlarını daha hızlı algılayabileceği, önceliklendirebileceği ve planlayabileceği, düzenli politika önceliği ve bütçe esaslarına sağlam bir şekilde bağlı yeni, pratik mekanizmalar gerekliliği kaçınılmaz hale gelmiştir. Ulusal güvenlik stratejisinin, savunma ve güvenlik örgütleri için yalnızca genel güvenlik hedeflerini veya ilkelerini belirtmeyecek, ancak "hükümetin tamamının" ve giderek artan bir şekilde "toplumun tamamının" çabalarını gerektirir yapıda bir belgenin hazırlanması süreci başlatılmıştır.¹²³

Bu kapsamda Birleşik Krallık; ABD'nin ulusal güvenlik stratejisi geliştirme sürecini örnek alarak Mart 2008'de ilk Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesini yayımlamıştır. Ulusal güvenlik stratejisi; Birleşik Krallık için stratejik amaç ve yön içerecek ve tüm aktörleri gerek ülke içerisinde gerekse dünyada Birleşik Krallığın ulusal güvenliğine etki edecek ortak hedeflere yönlendirilmesine imkân sağlayacaktır. Eş zamanlı olarak hükümete, ulusal

¹²² **Stolberg, Alan G.** (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, s.58.

¹²³ **Caudle, Sharon / De Spiegeleire, Stephan** (2010) 'A New Generation of National Security Strategies: Early Findings from the Netherlands and the United Kingdom' *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, S:1, s.1.

güvenlik sorunlarına ve fırsatlarına basitçe tepki vermek yerine öngörme yeteneğini kazandıracaktır. Tek ve kapsayıcı bir ulusal güvenlik stratejisi ile elde edilmek istenen nihai sonuçlar şunlardır;

- Şimdiki ve gelecekteki güvenlik ortamı hakkında bir vizyon ifade etmek,
- Birleşik Krallığın değerlerini 21'inci yüzyıla taşımak,
- Güvenlik politikaları ile ilgili tüm aktörler arasında işbirliği için bir çerçeve geliştirmek,
- İzlenecek güvenlik politikalarına ilişkin risk önceliklendirmesine uygun olarak kaynakların tahsisine kılavuzluk etmek.¹²⁴

Kabine Ofisi Ulusal Güvenlik Sekreterliği Birleşik Krallık ulusal güvenlik strateji belgelerinin taslağının hazırlanması sürecinden sorumludur. Kabine Ofisi Ulusal Güvenlik Sekreterliği; Savunma, Dışişleri, İçişleri ile Uluslararası Kalkınma Bakanlıkları ve İstihbarat teşkilatlarına mensup personelden (üst düzey bürokrat ve askeri personel) oluşturulmuştur. 2008 belgesinin hazırlık sürecinde iki büyük siyasi partinin temsilcileri ve Başbakanlık da dâhil olmuştur.¹²⁵

Yayımlanan 2008 stratejinin ne kadar güçlü olması gerektiği, ABD modelinin izlemesinin gerekip gerekmediği ve ilk stratejinin ileriye dönük hedeflere mi yoksa geçmişteki başarıları mı odaklanması gerektiği konusunda bazı anlaşmazlıklar gündeme gelmiştir. Hükümet yetkilileri, geçmişteki başarıları odaklanma eğilimindeyken, akademisyenler ise daha sonra benimsenecek ileriye dönük hedeflere odaklanma eğiliminde olmuşlardır. 2008 belgesinde sürece mümkün olduğunca çok sayıda ulusal güvenlikten sorumlu unsur dâhil olurken, strateji yazarları ile düşünce kuruluşları/akademisyenler birincil unsur olarak yer almamıştır.¹²⁶

2010 Belgesi taslak sürecinde; Kabine Ofisi Ulusal Güvenlik Sekreterliği'ne, Ulusal Güvenlik Stratejileri ve Stratejik Savunma ve Güvenlik İncelemesi personelinin uzman personel takviyesi yapılmış, tüm hükümet aktörlerinin dışında, düşünce kuruluşları ve

---

¹²⁴ **Stolberg, Alan G.** (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, s.58.

¹²⁵ **Stolberg, Alan G.** (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, s.59.

¹²⁶ **Caudle, Sharon / De Spiegeleire, Stephan (2010)** 'A New Generation of National Security Strategies: Early Findings from the Netherlands and the United Kingdom' *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, S:1, s.1.

uzmanlarla istişarelerde bulunmuştur (Siber Güvenlik Ofisi tarafından sektörden ve üniversitelerden bir dizi uzmanla oluşturulan diyalog stratejilerin siber güvenlik açısından geliştirilmelerine yardımcı olmuştur.) Hem yurt içinde hem de yurt dışında ulusal çıkarları belirlemek ve önceliklendirmek için Yeni Ulusal Güvenlik Riski Değerlendirme metodolojisi kullanılmıştır.

Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi Birleşik Krallığın ulusal çıkarlarına yönelik olan tüm riskleri değerlendirerek önceliklendiren bir yaklaşımdır. Diğer yandan risk değerlendirme Birleşik Krallık'ta strateji geliştirme süreci için kullanılan yeni bir husus değildir. Risk değerlendirme 2002 "Terörizmle Mücadele Stratejisi" ve 1990'larda geliştirilen "Savunma Planlaması Varsayımları" metodolojisinden yararlanan yurt içi odaklı 2004 tarihli Ulusal Risk Değerlendirmesi ile başlamıştır. Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi metodolojisinin potansiyel olarak en önemli bileşeni, belirli bir zaman diliminde bu tehditlerin veya zorlukların ortaya çıkma olasılığının değerlendirilmesidir. Değerlendirme dört kritere göre yapılmıştır: Niyet, Yetenek, Kırılganlık ve Tarihsel Tecrübeler.

Bu değişkenler, aktörlerin tutumu ve zararlı faaliyetlerde bulunma iradesi, bu faaliyetleri sürdürme kapasitesi ile hedeflerin savunmasızlığı ve Birleşik Krallığın dünyadaki çıkarları ve ilgili herhangi bir tarihsel veriler de dikkate alınarak değerlendirme yapılmaktadır. Bununla birlikte değerlendirme tehdidin 5-20 yıllık dönemler boyunca gerçekleştirilme olasılığını da dikkate almaktadır.¹²⁷ Ulusal Güvenlik Riski Değerlendirmesi ile hem yerel hem de uluslararası tehditlerin ve zorlukların risk teşkil etme ihtimali hakkında sinerji ortamının oluşmasına ve yalnızca riskin belirlenmesine değil, aynı zamanda ulusal çıkarların belirlenmesine ve önceliklendirilmesine olanak sağlamıştır. En önemlisi, metodoloji, riskleri önceliklendirmek ve bu risklerin etkilerini azaltmak için gereken önlemler ile bu önlemler için gerekli kaynakları belirlemeye olanak sağlamaktadır.¹²⁸

2015 Belgesi ise 2008 ve 2010 belgelerinin hazırlanma süreçlerinde elde edilen tecrübe ve uygulamalar ile her iki yılda bir yapılmasına karar verilen Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi ile sistematik hale gelen yöntemler ışığında hazırlanmıştır. Bu

---

¹²⁷ **Stolberg, Alan G.** (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, s.66.

¹²⁸ **Stolberg, Alan G.** (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, s.66.

değerlendirmeler ışığında milli güvenliğin devletlerarasında karşılıklı bağımlılığa doğru evrildiği düşüncesiyle yazılan 2008 strateji belgesi aşağıda incelenmiştir.

3.2.1. Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi – Karşılıklı Bağımlı Bir Dünyada Güvenlik- 2008¹²⁹

3.2.1.1. Giriş

2008 yılında Birleşik Krallık tarafından ilk defa yayımlanan “Karşılıklı Bağımlı Bir Dünyada Güvenlik” başlıklı Birleşik Krallığın ulusal güvenlik strateji belgesi yöntem olarak ABD’nin yayımladığı ulusal güvenlik strateji belgeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Belgede “ABD, Birleşik Krallığın en önemli müttefiki ve ulusal güvenliğinin merkezinde olmaya devam edecektir.” ifadesinin yansıması olarak hazırlanan güvenlik strateji belgesinin içerik bakımından ABD’nin yayımladığı ulusal güvenlik strateji belgelerinden doğrudan etkilendiği söylenebilir. Birleşik Krallık güvenlik mimarisi ve organizasyonu aslına bakılırsa geleneksel bir yapıdadır ve uzun süre yenilik ve reformlara izin vermemiştir. Ancak söz konusu güvenlik strateji belgesi ile Birleşik Krallığın değişen küresel dengelere uyum sağlamak amacıyla güncel bir güvenlik stratejisini hayata geçirmeye niyet ettiği ifade edilebilir¹³⁰. Söz konusu belgenin giriş bölümünde 2008 belgesinin; “Dış İşleri Bakanlığı için yeni bir stratejik çerçeve sunduğu ve milli güvenliğin diğer milletlerle birlikte çalışmaya ne denli bağlı olduğunu vurguladığı” belirtilmektedir. Ayrıca “bir bütün olarak bakıldığında uluslararası manzaranın giderek daha karmaşık ve öngörülemez hale geldiği dolayısıyla güvenlik ortamının da beraberinde karmaşık ve öngörülemez olduğu” belirtilerek “Soğuk Savaş tehdidinin yerini çeşitli ama birbiriyle bağlantılı tehdit ve risklerin aldığı” ve bunların “uluslararası terörizm, kitle imha silahları, çatışmalar, başarısız devletler, salgın hastalıklar ve ulus ötesi suçlar” olduğu ifade edilmektedir.

Bu kapsamda 2008 yılı güvenlik belgesi, milli güvenliğin diğer ülkelerle ortak çalışmaya bağlı olduğunu kabul etmekte ve genel olarak istikrarsızlıklara karşı önleyici tedbirler almayı öngörmektedir. Özellikle tehditlere kaynağında müdahale, önleyici müdahale, tehdit ve risklerin başarısız ve kırılgan devletlerden kaynaklanması, terörizm

---

¹²⁹ Birleşik Krallık Hükümeti Yayınları, ‘Birleşik Krallık Güvenlik Strateji Belgesi, 2008’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228539/7291.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

¹³⁰ Şen, Umut Berhan (2021), Global Savunma, ‘İngiltere’nin Yeni Güvenlik Strateji Belgesi Üzerine Değerlendirmeler’, <<http://www.globalsavunma.com.tr/ingiltere-nin-yeni-guvenlik-strateji-belgesi-uzerine-degerlendirmeler.html>>, s.e.t. 10.05.2022.

tehdidinin genişlemesi, koalisyonlar ve esnek ittifaklar vasıtası ile gerekli meşruiyetin sağlanması ve uluslararası kurumların güçlendirilmesi gerekliliği konularının belgede geçen aynı söylemler oldukları görülmektedir. Belge ayrıca farklı ancak birbirine bağlı tehdit, risk ve güvensizlik yaratan etmenlerin entegre doğasına vurgu yapmaktadır. Bu yaklaşım yerini 2010 yılı strateji güvenlik belgesinde de korumuştur. Nitekim bu yeni yaklaşımın geçerliliğine dair geçmişteki güvenlik anlayışının değiştiği vurgusu da yapılarak bir zemin yaratılmakta; onlarca yıllık ulusal güvenlik görüşünün vatandaşların yaşam tarzına, devletin bütünlüğüne ve çıkarlarına ve bireylere yönelik tehditleri içerecek şekilde genişlediği ifade edilmektedir.

Belgede dikkat çekici konu olan terörizm tehdidine karşı 2006 yılında yayımlanan “Terörizmle Mücadele Stratejisi” esas alınsa da tehdit tanımının yapıldığı bölümün ilk cümlesinde terörizmin “*Birleşik Krallık İslam adına hareket ettiğini iddia eden şiddet içeren ayrılıkçılardan sürekli ve ciddi bir tehditle karşı karşıyadır*” söylemine indirgenmesi de dikkat çekicidir. Birleşik Krallık 2008 ulusal güvenlik belgesinde Birleşik Krallığın terörizm dediği şey neredeyse doğrudan doğruya İslam ile ilişkili gruplar olduğuna dair Yalçın’ın¹³¹ açıklamaları ise bu konuya eleştiri getirmektedir. Buna göre terörizmin hiçbir çeşidi hâlihazırda Birleşik Krallık için stratejik bir tehdit oluşturmazken (söz gelimi ayrılıkçı İrlandalı cumhuriyetçiler terör tehdidi olarak bir cümle ile yer alıyorken) “İslami terör” tanımıyla bir tehdit değerlendirmesinin en başta yer alması tartışmaya değerdir. Diğer yandan terörle mücadele ve önceliklerine dair net bir yöntem ortaya koymaması¹³² da bu anlamda eleştiriye açıktır.

Bununla birlikte Haziran 2009 yılında Birleşik Krallık, 2008 stratejisinde bir revizyon yapmıştır. Strateji belgesinde karşılıklı bağımlılık fikri korunurken, küresel ekonomik kriz ve siber güvenliğe yönelik tehditler gibi yeni ortaya çıkan güvenlik endişeleri belgeye dâhil edilmiştir. Strateji belgesini bir yıllık uygulaması sonucu yapılan bu düzenleme, hükümet içerisinde bakanlıkların strateji belgesini önemli bir belge olarak görmemeleri ve strateji belgesinin bütçe planlamasıyla uyumlu olmaması ve uygulamanın kaynaklara ve önceliklerin belirlenmesine bağlı olmaması gibi Birleşik Krallığın süreç içerisinde eksik

---

¹³¹ Yalçın (2017), s.140

¹³² Gregory, Frank (2008) ‘The UK’s First National Security Strategy: A Critical and Selective Evaluation’ Area: Security & Defence, ARI 74, s. 1-7, <<http://biblioteca.ribei.org/id/eprint/1474/1/ARI-74-2008-I.pdf>>, s.e.t. 01.03.2021

hususları olarak da dikkat çekmektedir.¹³³ Son olarak 2008 ve 2009 belgeleri stratejik olmayan ve sadece tanımlayıcı bir yaklaşımı benimsemiş olmaları nedeniyle de eleştirilmekte ve bu nedenle kısa ömürlü bir belge olduğu belirtilmektedir¹³⁴.

3.2.1.2. Birleşik Krallık Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Belgede açıklanan hususlar irdelendiğinde temel varsayımın Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası görünümün değiştiği, iki güç bloğu arasındaki rekabetin yerini daha karmaşık ve öngörülemeyen bir ilişki dizisine bırakmış olmasıdır. Diğer bir ifadeyle uluslararası sistem bir bütün olarak giderek daha karmaşık ve öngörülemez hale gelmiş bu duruma paralel olarak güvenlik ortamı da karmaşık ve öngörülemez bir yapıya bürünmüştür.

Nitekim bu durum açık bir şekilde 2008 güvenlik strateji belgesinde vurgulanmış ve Birleşik Krallığın riskler, tehditler, hedefler ve yetenekler konusunda kararlı olacağı ve birbirine bağımlı hale gelen bir dünyada, denizaşırı angajmanlardan vazgeçmeyeceği de ifade edilmiştir. Birleşik Krallığın bu minvalde güçlü, dengeli ve esnek yeteneklerini koruyacağı da belirtilmektedir.

Söz konusu belgede geçen başlık ve değerlendirmeler incelendiğinde şöyle bir manzara karşımıza çıkmaktadır:

- Erken angajman en iyi yöntem olmasına rağmen her zaman başarılı olamayacaktır, her ne kadar uluslararası yaklaşımın en iyi yöntem olduğu kabul edilse bile bazen Birleşik Krallığın sorunlara karşı liderlik etmesi veya tek başına mücadele etmesi gerekmektedir. Her ne kadar Silahlı Kuvvetlerin NATO'nun bir parçası olarak veya koalisyonlar içinde faaliyet göstermesi beklense de bağımsız yeteneklere de ihtiyaç duyulan durumlar olabilecektir.

- Birleşik Krallık çatışma sonrası istikrarın sağlanması kapsamında, yeteneklerini ve karar alma mekanizmalarını güçlendirmek için BM, NATO ve AB aracılığıyla çalışılacak, entegre bir sivil-askeri yaklaşım da dahil olmak üzere bu alanda dünya lideri olarak yeteneklerini geliştirmeye devam edecektir.

---

¹³³ **Caudle, Sharon / De Spiegeleire, Stephan (2010)** 'A New Generation of National Security Strategies: Early Findings from the Netherlands and the United Kingdom' *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, S:1, s.1.

¹³⁴ **Koval, Nadiia** 'United Kingdom', Maksak, Hennadiy / Turcsányi, Richard Q. / Vorotnyuk, Maryna (Editörler), (2018) *Security Strategies and Policies after 2014*, Bratislava Kyiv, Vistka, Ukraine

- Birleşik Krallık kitle imha silahlarının yayılmasının engellenmesi için çok taraflı uluslararası düzen içerisinde, ortaklar, hükümetler ve özel sektör ile birlikte çalışarak gelecek için potansiyel tehditlere karşı erken müdahaleyi destekleyecektir.

- Devlet destekli tehditlerin yeniden ortaya çıkmasını önlemek ve caydırmak için Birleşik Krallığın stratejisinin temelini, güçlü ikili savunma ve güvenlik ilişkilerine olan sürekli bağlılığı, güçlü bir nükleer silahlanma rejimi ve BM de dâhil olmak üzere küresel kurumlarda reform, NATO ve AB ve diğer kilit ittifaklardaki lider rolü oluşturmaktadır.

- İstihbarat konusunda, mevcut terörizm tehdidi ile mücadele etmek için gereken büyük çabaya ek olarak Birleşik Krallık; çok taraflı nükleer silahsızlanmaya ve nükleer silahların küresel olarak ortadan kaldırılmasına güçlü bir şekilde bağlı kalacak ve bağımsız nükleer caydırıcılığını sürdürecektir. Birleşik Krallık güçlü konvansiyonel silahlı kuvvetlerini muhafaza ederek ve caydırıcılığını kullanarak devlet destekli tehditlerle mücadele edecektir.

- Birleşik Krallık uluslararası sistemin güçlendirilmesi ve reform yapılması gerektiğine inanmaktadır. Birleşik Krallık bu maksatla; G8, BMGK, IMF ve Dünya Bankası'nda daha fazla reform yapılmasını ve NATO'nun güvenlik tehditlerine yönelik olarak güçlendirilmesini destekleyecektir.

- Ayrıca çatışmanın önlenmesi, arabuluculuk, istikrar, yeniden yapılanma ve barışın inşasına yönelik daha iyi uluslararası yaklaşımlar sağlamak için BM ve AB'nin kapasitesinin güçlendirilmesi ve Afrika Birliği de dâhil olmak üzere bölgesel güvenlik kuruluşlarının kapasitesinin artırılması gerektiğine inanmaktadır.

- Birleşik Krallık ABD ile yakın ikili ilişkilerini sürdürecektir ve ABD, Birleşik Krallığın en önemli müttefiki ve ulusal güvenliğinin merkezinde olmaya devam edecektir. Eş zamanlı olarak yükselen ülkelerden Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan ile ikili ilişkilerini geliştirecektir.

- Bu tespit ve değerlendirmeler ışığında Birleşik Krallık küresel eğilimlere tepki vermek için;

- Erken harekete geçecek, gelecekteki olası tehditler için hazırlıklı olacak, ortaklarla çalışacak, çabalarını ve çıkarlarını çok taraflı, kurallara dayalı bir yaklaşım çerçevesinde koruyacak,

- Kraliyet Donanması, hayati önem taşıyan deniz yollarını korumak için uluslararası çabalara katkıda bulunacak ve terörizmden korsanlığa ve potansiyel devlet destekli tehditlere karşı kritik bölgeleri korumak için Hint Okyanusu ve Basra Körfezinde varlığını sürdürecektir,

- Hızlı nüfus artışı, işsizlik, demografik değişimler, istikrarsızlık ve şiddet yanlısı aşırılıklardan etkilenen bölgelere ve devletlere odaklanacak,
- İnternet, iletişim ağları ve uzay konusunda yeni teknolojinin emniyetini ve güvenliğini sağlamak için uluslararası çabaları destekleyecektir.
- Bu hususlar kapsamında Birleşik Krallık tehditlerin, risklerin ve etmenlerin karşılıklı bağımlılığına karşı bütüncül yaklaşım sergileyecektir. Bu maksatla;
- Esnek küresel diplomasi, Birleşik Krallığın dış politikasında önemli bir rol oynamaya devam edecek,
- Terörizmle mücadele, nükleer silahların yayılmasına yönelik iki taraflı ve çok taraflı işbirliğine önem verecek,
- Uluslararası organize suçlarla mücadele, çatışmaların önlenmesi için hükümetler arası çabaları destekleyecek ve uluslararası kurumlarda reformların yapılmasını sağlayacak,
- Karşılıklı güvensizliği gidermek için halkla ilişkilere önem verecek,
- Güçlü, dengeli, esnek ve yüksek hazırlık seviyeli Silahlı Kuvvetlere olan bağlılığı, Birleşik Krallığın gelecekteki güvenliğini sağlayacak, barışın tesisi ve korunmasında uluslararası çabalara önemli katkıda bulunacak,
- Harekât alanlarında daha fazla entegrasyon ve müdahale yeteneklerinin artırmaya devam edecektir.

Küresel istikrarsızlık, çatışmalar, başarısız ve kırılgan devletlerle mücadele; diplomasiden kalkınmaya ve yurt dışında askeri operasyonlara kadar çok çeşitli faaliyetlerden meydana gelmektedir. Küresel istikrarsızlık, çatışmalar ile başarısız ve kırılgan devletlerle mücadele kapsamında Birleşik Krallığın yaklaşımı politik, ekonomik ve güvenlik yaklaşımlarını içermektedir. Bu kapsamda Birleşik Krallık;

- Çatışmanın önlenmesi ve Birleşik Krallığa yönelik tehditlerle kaynağında mücadele etmek için erken müdahale edilmesi gerekir. Birleşik Krallık mümkün olan her yerde, uluslararası kurumlar aracılığıyla çok taraflı bir yaklaşım benimseyecek,
- BMGK daimî üyesi, AB, NATO ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi olarak istikrarsızlık ve çatışmalara karşı oluşturulacak uluslararası cevabı şekillendirmede kritik rol oynayacak,
- Kendi ulusal yeteneklerini geliştirecek, bölgesel ortakların ve uluslararası toplumun da yeteneklerini geliştirmesini sağlayacak,
- Uluslararası barışı koruma ve barışa zorlama harekâtlarını yerel güçlerle birlikte yürütülmesini sağlayacak,

- Erken angajman ile istikrarsızlık ve çatışmanın yayılmasını sınırlayarak, tehditleri kaynağında ele alacak ve sonuçta hem hayat hem de para tasarrufu sağlayacak,
- Çatışmalardan kaynaklanan istikrarsız durumları ve yeniden yapılanmayı desteklemek için tüm müdahale senaryolarına hızlı ve kararlı bir şekilde yanıt verme yeteneğine sahip olacak,
- Uluslararası kurumlar aracılığıyla sağlanacak çok taraflı angajman, hem uluslararası topluluğun tüm siyasi, ekonomik ve güvenlik kaynaklarından yararlanmasına izin vermek hem de etkili eylemin gerektirdiği meşruiyeti sağlamak için çok önemli olduğunu vurgulayacak,
- Zayıf devletlerin ve bölgesel kuruluşların çatışmaları önleme ve çözme yeteneklerini artıracak,
- Sivil-asker işbirliği ve sivillerin bu bölgelere konuşlanmasını sağlayacaktır.

Bu doğrultuda Birleşik Krallığın yurt dışında yürüteceği politikalarda öncelikleri ise;

- Bölgesel çatışmanın önlenmesi ve terörizmle mücadele kapsamında Pakistan ve Afganistan,
- Çatışmaların devam ettiği Afrika ülkeleri, Darfur ve Kuzey Afrika'daki aşırılıklar konusu,
- Küresel güvenlik ve istikrardaki kilit rolü ve şiddet yanlıları arasındaki statüsü nedeniyle Irak dâhil Ortadoğu,
- AB'nin doğuya genişlemesine destek verdiği Doğu Avrupa ülkeleri olacak şekilde belirtilmiştir.

3.2.1.3. Tehdit Değerlendirmesi

Belgede vurgulandığı üzere geçmişte devletin geleneksel dış politikası, savunma ve güvenlik politikalarının odak noktasıydı ve ulusal güvenliğin, devletin ve onun hayati çıkarlarını diğer devletlerin saldırılarından korunmasıyla ilgilenmekteydi. Günümüzde ise güvenlik stratejisine bakış; vatandaşlara ve yaşam tarzlarına kişisel olarak yönelen tehditler ile devletin çıkarlarına ve bütünlüğüne yönelik tehditleri de içerecek şekilde genişlemiştir. Bu bağlamda tehdit değerlendirmeleri şu şekilde ifade edilmiştir:

- Soğuk Savaş tehdidinin yerini, Birleşik Krallığı doğrudan etkileyen ve aynı zamanda daha geniş uluslararası istikrarı zayıflatma potansiyeline sahip çeşitli ancak birbiriyle bağlantılı bir dizi tehdit ve risk almıştır. Bunlar; uluslararası terörizm, kitle imha

silahları, bölgesel çatışmalar ve başarısız devletler, salgın hastalıklar ve uluslararası suç örgütleridir.

- Tehdit ve riskler, iklim değişikliği, enerji için rekabet, yoksulluk ve kötü yönetim, demografik değişiklikler ve küreselleşme gibi çeşitli ve birbiriyle bağlantılı bir dizi temel faktörden kaynaklanmaktadır.

- Birleşik Krallık İslam adına hareket ettiğini iddia eden şiddet yanlısı aşırılık yanlılarından ciddi ve sürekli bir tehditle karşı karşıyadır. Teröristler intihar saldırıları, kimyasal, biyolojik ve radyolojik silahlar kullanarak toplu katliamı hedeflemekte aynı zamanda elektronik saldırılar ve yeni metotlar vasıtası ile kritik alt yapıları hedef almaktadırlar. Terörizm saldırılarının sayısı ve yöntemleri geçmişe oranla çok farklıdır ve bu süreç uzun yıllar devam edecektir.

- Hiçbir ülkenin Birleşik Krallığa yönelik doğrudan bir nükleer saldırı veya saldırı niyeti yoktur ancak gelecekte böyle bir tehdidin olmadığı garanti edilemeyecektir. Ayrıca nükleer silah, materyal veya teknolojinin, teröristlerin eline geçme olasılığının dikkatle takip edilmesi gerekmektedir.

- Terörizmi doğrudan veya dolaylı olarak destekleme olasılığı olan organize suçlar, yasa dışı uyuşturucu ve silah ticareti, yasa dışı göç ve insan kaçakçılığı dünya çapında artmıştır.

- Tehdit ve risklerin çoğu başarısız veya kırılğan devletlerden kaynaklanmaktadır. Kırılğan devletlerin terörizmi ve organize suçları yeterince engelleme kapasiteleri yoktur ve bazı durumlarda bu tür faaliyetleri doğrudan desteklemektedirler.

- Salgın hastalıklar, çevre felaketleri ve devlet destekli tehditler varlığını sürdürmektedir.

Birleşik Krallığa doğrudan bir güvenlik tehdidi olmayan ancak çatışmaları, istikrarsızlığı ve güvenliği etkileyen faktörler olarak şu hususlar belirlenmiştir:

- Kurallara dayalı uluslararası sistemin zorlukları; 1990 ile 2002 arasında BM önderliğindeki önleyici diplomatik misyonlarda altı kat ve son 10 yılda sahadaki BM barış güçlerinin sayısında yedi kat artış olmuştur. Çok kutuplu bir dünyada, reform talepleri arttıkça, uluslararası kurumların güvenlik sorunlarına yanıt vermede daha fazla ağırlık taşıması gerekmektedir.

- Yoksulluk, adaletsizlik ve kötü yönetim; yoksullukla birlikte adaletsizlik ve salgın hastalıklar, politik ve ekonomik durumu kötüleştirerek istikrarsızlığı, şiddetli çatışma riskini artırarak şiddet yanlısı aşırılıklar tarafından kullanıma açık durumlar yaratmaktadır.

- Tehditlerin, risklerin ve etmenlerin karşılıklı bağımlılığı; tehdit ve riskleri uluslararası yapılar haline getirmiş ve devlet dışı aktörlerin varlığı ve karşılıklı bağımlılıkları temel özellikleri olmuştur.

- Diğer faktörler ise; iklim değişikliği, enerji için rekabet ve küresel eğilimlerdir.

- Terörist ağların kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer silahlar elde etme ve kullanma istekleri devam etmektedir.

3.2.1.4. Terörizmle Mücadele

Belgede terörizmle mücadele başlığı altında ifade edilen temel çerçeve günümüzde tehditleri, riskleri ve altında yatan itici güçleri iyi anlamak, bu tehdit ve riskleri mümkün olduğunca önlemek, ön alıcı hareket etmek ve zararları en aza indirip yönetilmesini sağlamak için yurtiçinde ve yurtdışında bir dizi yeteneğin korunması şeklinde belirtilmiştir. Bu kapsamda sunulan öneriler aşağıda belirtilmiştir:

- Tehdit ve risklere karşı çözüm hükümetlerden ve temel değerleri destekleyen insanlardan oluşan koalisyonlar oluşturmaktır.

- Birleşik Krallık mümkün olan her yerde, güvenlik tehditlerine erkenden mücadele edecek, önleyici müdahale için yetenekleri artırma kararlılığına devam edecek, uzun vadeli terörizm tehdidi ile mücadele için, hem yurtiçinde hem de yurtdışında şiddet içeren aşırılığın sebepleriyle mücadele edecektir.

- Birleşik Krallık yurtdışında çok taraflı bir yaklaşımı tercih edecektir. Her ne kadar ulusal güvenliğin nihai sorumluluğu Birleşik Krallık'ta olacak olsa da özellikle BM, AB ve NATO ile birlik olarak hareket etmek en etkili yol olmaya devam edecektir. Çok taraflı özellikle de uluslararası kurumlar tarafından yönetilen kurallara dayalı bir yaklaşım yalnızca daha fazla etkinlik değil, aynı zamanda daha fazla meşruiyet sağlayacaktır. BMGK'dan Dünya Bankası'na kadar mevcut uluslararası kurumlar daha kararlı, etkili ve temsili olması gerekmektedir ayrıca bazen en iyi yaklaşım daha esnek ittifaklar, koalisyonlar veya spesifik hedeflere yönelik ikili ilişkilerle sağlanacaktır.

- Yurtiçinde müşterek bir yaklaşım benimsenerek, terörizmle mücadele kapsamında kamu, özel ve üçüncü sektörlerin işbirliğine önem verilecek, şiddet içeren aşırılıklara karşı yerel yöneticiler, toplumlarla ve vatandaşlarla birlikte çalışarak hükümet içinde daha kapsamlı bir yaklaşım geliştirilecektir.

- Terörizmle mücadele alanında ortaklıklar geliştirmek için ABD, AB, İngiliz Milletler Topluluğu ve İslam dünyasından hükümetler ve çok taraflı kuruluşlar ile birlikte çalışılmaya devam edilecektir.

- ABD'ye yapılan 11 Eylül saldırılarından sonra Birleşik Krallık'ta hayata geçirilen güvenlik reformları kapsamında;
- Devlet kurumları ve diğer devletlerle müşterek çalışmak için “Çatışmaların Önlenmesi Toplulukları (Conflict Prevention Pools)” oluşturulmuş, (2001)
- Stratejik savunma dokümanına silahlı kuvvetlerin terörizme karşı mücadele katkılarını içeren yeni bir bölüm eklenmiş, (2002)
- Müşterek Terörizm Analiz Merkezi kurulmuş, (2003)
- Hükümetler arası terörizme karşı mücadele stratejisi (Counter Terrorism Strategy-CONTEST) ve kitle imha silahlarının yayılmasına karşı çerçeve oluşturulmuş, (2006)
- Organize Suç Ajansı kurulmuş, (2006)
- Hükümetler arası terörizmle mücadele çabalarını yönetmek için “Güvenlik ve Terörizmle Mücadele Ofisi” kurulmuş, (2007)
- Birleşik Krallık Sınır Ajansı kurulmuş, (2007)
- Hükümet içinde bakanlıkları bir araya getiren “Uluslararası İlişkiler ve Geliştirilmesi” ve “Ulusal Güvenlik” komisyonları kurulmuş, (2007)
- Ulusal güvenliğin diğer devletlere bağlılığını ortaya koyan yeni stratejik çerçeve “Yabancı ve Milletler Topluluğu Ofisi (Foreign and Commonwealth Office)” yayımlanmış, (2008)
- Terörizmle mücadele ve istihbarat bütçeleri artırılmış,
- Tek bir istihbarat ve güvenlik bütçesi oluşturulmuş,
- 1980'den itibaren ilk defa savunma ve küresel çatışmalara yönelik bütçeler genel bütçe içerisinde en uzun dönem artışın yaşandığı yıllar olmuş,
- Terörizmle mücadele kapsamında yeni yasalar uygulamaya koyulmuştur.
- Birleşik Krallığın terörizmle mücadelede ana stratejisi 2006 yılında yayımlanan Terörizmle Mücadele Strateji (CONTEST) dokümanıdır. Dokümanda bütüncül bir yaklaşım içerisinde, her birinin açık hedefleri olan **dört ana alan** bu stratejinin temelini oluşturmaktadır. Bunlar; takip, koruma, hazırlık ve önlemedir.

Takibin temel amacı terörist saldırıları durdurmaktır. Bu maksatla;

- İstihbarat birimleri ve kolluk kuvvetleri mevcut terör tehdidini tespit etmek ve engellemek için çalışacak,
- Ceza ve adalet sistemi aracılığıyla, terörizm suçlarının başarılı bir şekilde kovuşturulmasını sağlamak için yasal çerçeve güçlendirilecek, uygun olduğu durumlarda, sınır dışı etme ve terörist grupların engellenmesine çalışılacak,

- Denizaşırı terörizmle mücadele operasyonlarını desteklemek için müttefikler ve ortaklarla bilgi paylaşımına, kapasite geliştirmeye ve NATO'nun bir parçası olarak, Afganistan'daki meşru hükümeti, terörist unsurları engellemek için desteklemeye yönelik çalışmalara devam edilecektir.

Korumanın temel amacı terörist saldırılara karşı koruma kapasitesinin güçlendirilmesidir. Bu maksatla;

- Terörizm tehdidine karşı kritik alt yapıların ve kalabalık mekânların korunması için özel sektördeki ortaklarla ve yerel yönetimlerle birlikte çalışılacak,
- Yabancı terörist savaşçı şüphelilerini ve yurt dışındaki terörist kamplarına seyahat eden İngiliz şüphelileri izleme ve önleme becerisinin geliştirilmesi için sınırlarda uluslararası ortaklarla birlikte çalışılacaktır.

Hazırlığın temel amacı ise terörist saldırılarının etkisini azaltmaktır. Bu maksatla hükümet, kolluk kuvvetleri, özel sektör, yerel yönetim ve diğerleri ile acil durumlar başta olmak üzere ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde dayanıklılığı artırmak için birlikte çalışılacaktır.

Önlemenin temel amacı vatandaşların terörist olmasının veya şiddet içeren aşırıcılığı desteklemesinin engellenmesidir. Bu maksatla;

- Şiddet içeren aşırıcılığın temelindeki ideoloji ile mücadele edilecek,
- Camiler, üniversiteler ve hapishaneler gibi alanlarda şiddet içeren aşırılığı destekleyenlere karşı yerel toplum ve kuruluşlar ile birlikte çalışılacak,
- Yurt dışında terörizme karşı yürütülen mücadele ve Ortadoğu barış sürecine verilen destek ön plana çıkarılacaktır.
- Dört ana alan dışında terörizmle mücadele kapsamında;
- Sınır güvenliğinin artırılmış, “Ulusal Kimlik Projesi” ile teröristlerin seyahat özgürlüğünü kısıtlanarak ve yanlış ve çoklu kimlik kullanması engellenmiştir.
- Silahlı Kuvvetler yurt içinde ve yurt dışında terörizmle mücadeleye katkılarını sürdürecektir, Irak ve Afganistan'daki askeri ve sivil faaliyetler de dâhil olmak üzere terörizmle mücadele çabaları ile ilgili programlar arasında daha yakın bağlantılar kurmaya devam edecektir.
- Terörizmle mücadele yaklaşımı amaç ve yetenekler konusunda katıdır, terörizm tehdidine karşı başarı etkili güvenlik ve istihbarat çalışmasından daha fazlasını gerektirmektedir.

Birleşik Krallığın terörizmle mücadelede gelecekteki öncelikleri;

- Deniz aşırı çıkarlarına yönelik küresel terörizm riskini azaltmak,
- Kolluk kuvvetleri, güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının kapasitelerini artırarak

Birleşik Krallık ve yurtdışında teröristleri tespit etme ve engelleme yeteneğini geliştirmeye devam etmek,

- Sınır emniyetini sağlamak için yeni teknolojiler ve Birleşik Krallık yeni Sınır Ajansı vasıtası ile terörizme karşı sınırları korumak,
- Terörist saldırıların sonuçları ile mücadele kapasitesini artırmak,
- Şiddet içeren aşırılıkla mücadele ve proje / program geliştirmek için yurtiçi ve yurtdışında ortaklarla çalışmak,
- Şiddet içeren aşırılık söyleminin zorlukları ve etkileri ile mücadele etmek, Ortadoğu barış süreci için aktif desteği vurgulamak olacaktır.

Nükleer ve diğer kitle imha silahları ile mücadele stratejisi dört ana alanı içermektedir. Bunlar;

- Devletlerin; kitle imha silahları ve ilgili materyallerin elde edilmesi ve geliştirilmesini caydırmak,
- Bu yetenekleri kazanan veya geliştiren devletleri ve teröristleri tespit etmek,
- Barışçıl maksatlar dışında kitle imha silahlarının geliştirilmesini ve elde edilmesini reddetmek,
- Kitle imha silahlarının yayılmasının yarattığı tehditlere karşı vatani, vatandaşları, orduyu ve stratejik çıkarları korumaktır.

Bütün bu stratejide özellikle başarısız ve kırılgan devletlere odaklanılması da gerekmektedir. Uluslararası organize suç örgütleri ile mücadele kapsamında; yurt dışında ülkelerin kapasitelerinin geliştirilerek sorunun kaynağında çözülmesi gerekmektedir. Terörizme, organize suç örgütlerine ve yasadışı göçe karşı iyi korunan kara sınırları gereklidir.

Strateji belgesinde yurt içinde gerekse yurtdışında Birleşik Krallığın çıkarlarının mevcut olduğu bölgelerde radikalleşme ve aşırılığa karşı güçlü ve güvenlik makamlarıyla işbirliği yapmaya hazır topluluklara bilgi ve yardım sunmak maksadıyla şiddete karşı direnen toplulukları desteklemeye ve teröre baskıya öncelik verilmiştir. Dünyada kavramlar arasında net ayrımların kalkması yurt içi ve yurt dışı harekât alanı ile istihbarat, güvenlik ve

kolluk kuvvetlerinin görev alanları arasındaki ayrımı da ortadan kaldırmıştır. Bu ortamda istihbarat toplumundan, ihtiyaç duyulan anlayışı oluşturmak ve olası ikincil hasarların kabul edilebilir sınırları dahilinde eyleme geçilmesini sağlayan spesifik, doğru ve zamanında gerekli istihbaratın sağlanması için taleplerin artması beklenmektedir.¹³⁵

3.2.1.5. Değerlendirme

Yayımlanan belge ele alındığında Birleşik Krallığın kendi milli güvenlik stratejisini belirlemeye yönelik bir arayış içerisinde olduğu söylenebilir. Özellikle Yeni İşçi Partisi yönetimindeki Birleşik Krallık dış politikasında birçok dönüş yaşanmış ve Birleşik Krallığın dünyada “iyilik için bir güç” olacağına söz verdiği etik boyutlu bir dış politika başlatılmıştır. Bununla birlikte 2000'lerin başında Afganistan'da, Irak'ta ve terörle savaşta ulusal çıkarların ve somut güvenlik kaygılarının yeniden ortaya koyulduğu daha geleneksel, realist bir dış politika dinamiğine belirgin bir geri dönüşe tanık olundu ve güvenliğe dayalı bu geri dönüş resmi bir Ulusal Güvenlik Stratejisinin geliştirilmesiyle sonuçlanmıştır. 2008 yılında Yeni İşçi Partisi döneminde, Birleşik Krallığın ilk ulusal güvenlik stratejisi belgesi olan “*Birleşik Krallık'ın Ulusal Güvenlik Stratejisi: Karşılıklı Bağımlı Bir Dünyada Güvenlik*” yayımlanmıştır. Bu belge sonrasında Ulusal Risk Kaydı¹³⁶, Birleşik Krallık Uluslararası Terörizmle Mücadele Stratejisi¹³⁷ ve Ulusal Güvenlik Raporu¹³⁸ gibi belgeler de takiben yayımlanmıştır.¹³⁹

Birleşik Krallık ana tehditler olarak uluslararası terörizm, kitle imha silahları, bölgesel çatışmalar ve başarısız devletler ile uluslararası suç örgütlerini ön plana çıkarmıştır. Giriş bölümünde de ifade edildiği gibi terörizmi, İslam adına hareket ettiğini iddia eden şiddet yanlısı ayrılıkçılar ile sınırlı bir şekilde tanımlamıştır. Terörizm tehdidinin uzun yıllar devam edeceğini ve uluslararası yapısına vurgu yapılarak ABD politikalarına uygun olarak

¹³⁵ Aldrich, Richard J., National Security Strategy, <https://warwick.ac.uk/fac/soc/pais/people/aldrich/vigilant/national_security_strategy1.pdf>, s.e.t. 01.12.2021.

¹³⁶ Cabinet Office ‘National Risk Register of Civil Emergencies–2008 Edition’, <<https://www.gov.uk/government/publications/national-risk-register-of-civil-emergencies>>, s.e.t. 01.04.2022

¹³⁷ UK Home Office ‘The United Kingdom's strategy for countering international terrorism, March 2009, Policy paper’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228644/7547.pdf>, s.e.t. 01.04.2022.

¹³⁸ Cabinet Office, ‘The national security strategy of the United Kingdom: Update 2009, Corporate report’, <<https://www.gov.uk/government/publications/the-national-security-strategy-of-the-united-kingdom-update-2009>>, s.e.t. 01.04.2022.

¹³⁹ McCormack, Tara (2011). ‘From Ethical Foreign Policy to National Security Strategy: Exporting Domestic Incoherence’. Daddow, O. / Gaskarth, J. (Editörler) British Foreign Policy. Palgrave Macmillan, London, s.103.

mekânsal düzenleme (spatial fixation) ve belirsizliği ön plan çıkararak kendi politik uygulamalarına meşruiyet temeli sağlama gayretleri göze çarpmaktadır. Uluslararası kurumlar ve örgütlerin güçlendirilmesi ve süreçlere dâhil edilmesi ile gerekli meşruiyetin bu kurumlar ve örgütler üzerinden sağlanması hedeflenmektedir.

Birleşik Krallık terörizmle mücadele stratejisini; takip, koruma, hazırlık ve önleme olacak şekilde dört ana sütun üzerine inşa etmeyi hedeflemiş ve eş zamanlı olarak savunma, terörizmle mücadele ve istihbarat bütçesini de artırmıştır. Böylelikle terörle mücadele çabalarını da daha kurumsal bir yapıya sokmayı hedeflediği söylenebilir.

Tablo 3.10. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Stratejisi- Bağımsız Bir Dünyada Güvenlik-2008

Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi – Karşılıklı Bağımlı Bir Dünyada Güvenlik- 2008		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Terörizm, - Kitle imha silahları ve teröristlerin eline geçmesi, - Bölgesel çatışmalar, - Başarısız devletler, - Salgın hastalıklar, - Çevre felaketleri, - Uluslararası suç örgütleri, - İklim değişikliği, - Enerji rekabeti, - Yoksulluk ve kötü yönetim, - Demografik değişimler ve göç, - Yasadışı uyuşturucu, silah ve insan ticareti,	- Caydırıcılık, - Terörizmin stratejik savunma dokümanına dâhil edilmesi ve terörizmle mücadele stratejisinin (CONTEST) oluşturulması, - Çatışmaların Önlenmesi Toplulukları, - Müşterek Terörizm Analiz Merkezi ve Güvenlik ve Terörizmle Mücadele Ofisi'nin kurulması, - Organize Suç Ajansı'nın kurulması, - Sınır güvenliğini artırmak ve Sınır Ajansı'nın kurulması, - Terörizmle mücadele istihbarat bütçelerinin artırılarak tek bir istihbarat bütçesinin oluşturulması, - Kolluk kuvvetleri, güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının kapasitelerini artırmak, - Yeni yasaların uygulama konulması, - Koalisyonlar ve ortaklıklar, - Erken ve önleyici müdahale, tehditlere kaynağında müdahale, - Şiddet içeren aşırı ideolojisi ile mücadelede yerel yöneticiler, toplumlar ve kişilerle birlikte çalışmak, - Hükümet içerisinde kapsamlı yaklaşım,	- Koalisyonlar, esnek ittifaklar, - Önleyici müdahale, - BM, NATO ve AB ile birlikte hareket etmek, - Uluslararası kurumların güçlendirilmesi, - Birleşik Krallığın tek başına hareket etmesi, - Uluslararası kurumlarla entegre sivil-asker işbirliği, - Ortadoğu barış sürecine destek, - Barışı koruma ve barışa zorlama harekâtlarının yerel güçlerle birlikte yürütülmesi, - Hindistan ve Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerin geliştirilmesi, - NATO'nun güçlendirilmesi, - Afrika Birliği ve bölgesel güvenlik kuruluşlarının kapasitelerinin artırılması, - Kraliyet Donanmasının Hint Okyanusu ve Basra Körfezinde varlığını sürdürmesi,

3.2.2. Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi – Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık- 2010¹⁴⁰

3.2.2.1. Giriş

2008 yılında yayımlanan Ulusal Güvenlik ve Strateji Belgesi ABD'nin yöntem ve içerik mantığıyla hazırlanmıştır. 2010 yılında yayımlanan “Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık” Ulusal Güvenlik ve Strateji Belgesinin hazırlık sürecine uzman personel, düşünce kuruluşları ve üniversiteler de dâhil edilmiştir. Her ne kadar içerik bağlamında ABD politikaları ile uyumlu ve Birleşik Krallığın güvenliğini ABD ile olan stratejik iş birliğine dayandırsa da 2010 belgesinin yöntem açısından kendi sistematüğünü yarattığı söylenebilir.

Birleşik Krallığın liberal tonu yüksek olan ve tehditler arasında net bir önceliklendirme yapmayan 2008 belgesinde tehdit tanımlaması neredeyse bütünüyle retoriğe dayanıyor demek yanlış olmayacaktır. Belgede geniş bir güvenlik tanımlaması yapıldığından tehdit algısının son derece muğlak bir hal aldığı söylemek mümkündür.¹⁴¹ 2008 belgesinde tehditlerin muğlaklığı 2010 belgesinde yapılan Ulusal Risk Değerlendirmesi ile öncelik derecesine göre üç seviyede tehdidin belirlenmesi ile yerini belli bir sistematüğe bırakmış ve bu belgedeki temel değişikliklerden biri olmuştur. Belgede göze çarpan iki ana hedef vardır. Bunlar; güvenli ve tehditlere dayanıklı bir Birleşik Krallık temin etmek ve istikrarlı bir dünyayı şekillendirmektir. Ayrıca 2008 belgesi için getirilen eleştirilerden bir diğeri olan belgenin liberal bir bakış açısı ile yazılmış olması yerini tehditlerin ve ulusal güvenlik görevlerinin net olarak ifade edilmesi ile daha realist bir yapıya kavuşmasını sağlamıştır.

“Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık” adı ile yayımlanan söz konusu belgenin isminden de anlaşılacağı üzere Birleşik Krallığın dünyada bir belirsizlik çağı yaşanacağı varsayımından hareket ettiği söylenebilir. Özellikle hazırlanan Ulusal Risk Değerlendirmesi dokümanının 5-20 yıllık süreci kapsadığı da dikkate alındığında belgenin başlığı daha anlaşılabilir ve tutarlı bir hal almaktadır.

2008 belgesinde “İslami Terörizm” bağlamında belirlediği uluslararası terörizm kavramı, 2010 belgesi El-Kaide terör örgütü üzerinden ifade etmiştir. 2010 belgesinde 2008

---

¹⁴⁰ Birleşik Krallık Hükümeti Yayınları, ‘Birleşik Krallık Güvenlik Strateji Belgesi, 2010’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/61936/national-security-strategy.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

¹⁴¹ Yalçın (2017), s.136.

yılında yaşanan ekonomik kriz sonrası ABD'nin 2010 belgesinde olduğu gibi ekonomik güvenlik ve bu durumla ilgili olarak AB'nin güvenlik alanında güçlendirilmesi ve NATO'da sorumluluğun paylaşılması yaklaşımları gündeme getirilmiştir.

2010 belgesinde 2008'deki gibi; tehditlere kaynağında müdahale, önleyici müdahale, tehdit ve risklerin başarısız ve kırılgan devletlerden kaynaklanması, terörizm tehdidinin genişlemesi, koalisyonlar ve esnek ittifaklar vasıtası ile gerekli meşruiyetin sağlanması ve uluslararası kurumların güçlendirilmesi gerekliliği konularının belgede geçen aynı söylemler oldukları görülmektedir.

3.2.2.2. Birleşik Krallık Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

2010 güvenlik strateji belgesinde Birleşik Krallığın; ordu ve istihbarat teşkilatının dünya çapında saygı gördüğü, BM barışı koruma operasyonlarına mali olarak en büyük üçüncü katkıda bulunan ve NATO'nun önde gelen ülkelerinden birisi olduğu, güvenli ve tehditlere dayanıklı bir Birleşik Krallığın, terörizm ve siber saldırılar gibi gerçek ve mevcut tehditlere karşı doğrudan koruma gerektirdiği ifade edilmektedir.

Bu minvalde strateji belgesinde Birleşik Krallığın istikrarlı bir dünyayı şekillendirmek için;

- Yurtiçi ve yurtdışındaki çıkarlarını etkileyen risk ve tehditlerin olasılığını azaltmak için çaba göstereceği,
- Küresel ortamı şekillendirmek ve potansiyel risklerle kaynağında mücadele etmek için tüm güç ve etki araçları kullanacağı,
- İstikrarsızlığa katkıda bulunan eğilimleri dikkate almanın yanı sıra risk ve tehditlerle doğrudan mücadele edeceği vurgulanmaktadır.
- Bu değerlendirmelere ek olarak belgede yer alan şu tespitler de dikkat çekicidir:
- Mevcut durumda Birleşik Krallığın ulusal güvenlik algısında ve güvenliği korumak için örgütlenme şeklinde radikal bir dönüşüm gerektirmektedir.
- Ekonomik açıklar da eş zamanlı bir güvenlik zafiyeti oluşturmaktadır. Ekonomik anlamda güvenli olmadan Birleşik Krallık etkisini koruyamayacaktır.

2010 Birleşik Krallık strateji güvenlik belgesinde yer bulan ve güvenlik yaklaşımına istinaden dış politikasında izleyeceği hareket tarzları da şu şekilde belirtilmiştir:

- Güvenlik risklerinin Birleşik Krallık topraklarında yaşanmasını engellemek maksadıyla denizaşırı istikrarsızlığın nedenleri ile mücadele edilecek ve yurtiçinde meydana gelmesi durumunda mücadele için hazır olunacaktır.

- Birleşik Krallığın yurtiçinde çıkarlarını korumak için etki alanını yurtdışına yansıtması gerekmektedir ancak küresel güç dengesi değiştikçe bunu başarmak zorlaşacaktır. Birleşik Krallığın başarılı olması için, dünyaya güç aktarma yeteneklerini geliştirmesi (*power projection*) ve başta ABD olmak üzere eş zamanlı AB ve NATO üyesi ve BMGK daimi üyesi olarak var olan benzersiz ittifaklar ve ilişkiler ağını kullanması gerekmektedir.

- Birleşik Krallık kıyılarının çok ötesinde faaliyet gösterme yeteneğini korumalı ve ihtiyaç duyduğu her yerde stratejik bir konuma sahip olmak için müttefikleri ile birlikte çalışmalıdır.

- Birleşik Krallığın kıyılarının ötesinde meydana gelen çatışmaları ve tehditleri önlemek maksadıyla tüm Büyükelçilikleri ve dünya genelindeki Yüksek Komiserleri, uluslararası kalkınma programları, istihbarat birimleri, savunma diplomasi ve kültürel varlıkları gibi milli güç unsurlarının tamamını kullanacaktır.

- Birleşik Krallığın NATO üyeliği ve bağımsız nükleer caydırıcılığı vasıtasıyla amacı tehditleri doğrudan caydırmaktır. Tehditlerin ulusal çıkarları için ciddi bir risk oluşturduğuna karar verildiği durumlarda yurt dışında uluslararası askeri harekâta katılabilecektir. Birleşik Krallığın yurt dışındaki stratejik çıkarları ve sorumlulukları askeri güç tehdidini veya kullanımını haklı gösterebilecektir.

- Bölgesel güç mücadeleleri ve bazı devletlerin nükleer silah yetenekleri edinme arzusu krizlerin tırmanma tehlikesini artırmıştır. Çözülmemiş sınır ve egemenlik anlaşmazlıkları bölgesel çatışmaları tetikleyebilecek ve büyük bölgesel güçleri bu bölgelere çekebilecektir. Birleşik Krallık; bu tür krizlerin büyümesini önlemek, tehdit oluşturan güçleri caydırmak ve nihai olarak askeri müdahalede bulunmak için müttefikleri ve ortakları ile birlikte çalışacaktır.

- Birleşik Krallık; diplomatik faaliyetler ve stratejik istihbarat, caydırıcılık ile gerektiği takdirde askeri müdahaleyi de içeren önleyici ve istikrar sağlayıcı faaliyetlere ihtiyaç duymaktadır, uluslararası bir askeri krizin her aşamasında müttefikleri ve ortakları ile yakın çalışacaktır.

- Ortadoğu'da nükleer silahların yayılmasını önlemeye yönelik uluslararası çabalar çok önemli bir aşamadadır. Nükleer güce sahip devletler; Ortadoğu'da yüksek istikrarsızlığa,

istikrarsız bir enerji güvenliğine yol açarak Ortadoğu Barış Süreci üzerinde ciddi zarar verici bir etkiye sahiptirler.

- Birleşik Krallık, çok çeşitli ittifaklar ve ortaklıklar yoluyla kolektif güvenliğe yönelik denenmiş ve başarılı bir yaklaşımdan istifade etmektedir. ABD ile ilişkiler her zaman çok önemli olacak, NATO, AB ve diğer ittifaklar aracılığıyla güvenlik sorunlarında sorumluluğun paylaşılacak ve kolektif güvenlik anlayışından faydalanmaya devam edilecektir.

- 2030 dünyasının güç dengesinin daha geniş bir şekilde dağıtılmasıyla, çok kutuplu hale gelecek, uluslararası karar alma mekanizması daha geniş ve potansiyel olarak daha çok taraflı olacaktır. ABD ile ilişkiler, Birleşik Krallığın stratejisinin merkezinde olacaktır. NATO yeni bir stratejik bir konsept geliştirerek uygulayacak ve AB'nin uluslararası rolü gelişecektir.

- Kurallara dayalı uluslararası sistemin korunması için BM gibi mevcut uluslararası kurumlar ve G20 gibi yeni ortaya çıkan kurumlar güçlendirilmelidir. BMGK'nın işleyişi konusunda yenilikler yapılabilecek ve Birleşik Krallık uluslararası hukuk ve normların şekillenmesinde aktif rol oynamaya devam edecektir.

- Birleşik Krallığın geleneksel müttefiklerle olduğu kadar yeni ortaklarla da ikili ilişkilerini güçlendirmesi gerekmektedir. Dünyada yükselen yeni güç merkezlerinin ilişkilere doğrudan etki ettiğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Küresel güç olarak Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan'ın yükselişi ve Latin Amerika ve Körfez'in ekonomik gelişimi ve artan etkisi devam etmektedir.

- Gerek Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan gerekse diğer yükselen güçler, küresel sorunları etkileme, askeri ve diğer saldırı yetenekleri ile etkilerini artırmaya devam edeceklerdir. Tüm bu ülkeler ve ABD arasında gelişen ilişkiler, önümüzdeki on yılların temel özelliği olacaktır.

- Çatışmanın karakteri değişmektedir, gelecekte pek çok savaş, Afganistan'da yürütülen savaşa benzeyen iç savaş şeklinde olacaktır ve devletlerarasında savaş riski de varlığını sürdürecektir. Ayrıca sosyal ve demografik eğilimler geleceği şekillendirecektir.

- Kırılgan devletleri istikrara kavuşturmak için askeri ve sivil kurumlar arasında kesintisiz işbirliği olması gerekmektedir.

İncelenen strateji belgesinde belirlenen hedefleri gerçekleştirilmek için **sekiz adet Ulusal Güvenlik Görevi** belirlemiştir. Bunlar;

- Ulusal güvenlik risklerini ve fırsatlarını tanımlamak ve takip etmek,

- İstikrarsızlığın temel nedenlerini çözmek,
- Riskleri yönetmek ve fırsatlardan istifade etmek için güç uygulamak,
- Birleşik Krallık ve çıkarlarını tehdit edenlerle mücadele için iç hukuku uygulamak ve uluslararası normları güçlendirmek,
- Devlet ve devlet dışı aktörler kaynaklı fiziksel ve siber tehditlere karşı koyabilmek maksadıyla Birleşik Krallığı ve çıkarlarını; yurtiçinde, sınırlarında ve uluslararası alanda korumak.
- Çatışmaları çözmeye yardımcı olmak ve istikrara katkıda bulunmak, gerekli olan her yerde Birleşik Krallığın hayati çıkarlarını desteklemek ve yurtdışı topraklarını ve vatandaşlarını korumak için zorlayıcı gücün yasal kullanımı içerisinde yurtdışı müdahalede bulunmak,
- Her türlü acil durum sonrasında şoklardan kurtulup, temel hizmetlerin sağlanması için Birleşik Krallığın dayanıklılığını sağlamak,
- Güçlü yanıtlar vermek için mümkün olan her yerde ittifaklar ve ortaklar ile çalışmaktır.

3.2.2.3. Tehdit Değerlendirmesi

Birleşik Krallık Ulusal Güvenlik Konseyi tarafından gelecek beş yıl için dört öncelikli tehdit belirlenmiştir. Bunlar;

- Uluslararası terörizm (kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer silahların kullanımını da içeren) ve Kuzey İrlanda kaynaklı terörizm,
- Devletler, organize suç örgütleri veya teröristler tarafından yapılabilecek siber saldırılar,
- Uluslararası askeri krizler,
- Büyük kazalar veya doğal afetlerdir.

11 Eylül 2001'den sonra başlıca ulusal güvenlik tehdidi olarak devlet dışı aktörlere odaklanılmış ve uluslararası terörizm en önemli ulusal güvenlik tehdidi olmuştur.

Birleşik Krallık, sayısız kaynaktan gelen farklı ve daha karmaşık bir dizi tehditle karşı karşıyadır. Bunlar; terörizm, siber saldırılar, kimyasal, nükleer veya biyolojik silahların kullanıldığı konvansiyonel olmayan saldırılar ve büyük ölçekli kazalar veya doğal afetlerdir. Artan bir tehlike olan nükleer silahların yayılmasının yanı sıra, iklim değişikliğinin gıda ve su üzerindeki etkileri de Birleşik Krallığın güvenliğini olumsuz etkileyebilecektir.

Birleşik Krallık ulusal çıkarları doğal afetler, insan kaynaklı kazalar ile hem devletler hem de teröristler ve organize suçlular gibi devlet dışı aktörler tarafından yapılan kötü niyetli saldırılar tarafından tehdit edilebilecektir.

Dünyanın dört bir yanındaki kırılgan ve başarısız devletler, teröristlere uygun ortam ve yönetilmeyen veya kötü yönetilen devletleri istismar etme imkânı sağlamaktadır. Başarısız devletlerdeki çatışma ve istikrarsızlık, bölgesel bir sorun haline gelebilecek, Devletlerin nükleer silah güç edinme çabaları uluslararası krizleri ve silahlı çatışmaları tetikleyebilecektir.

Tehditler devletlerden kaynaklanabileceği gibi teröristler, yurtdışında yetişmiş veya yurtdışındaki isyancılar veya suçlular gibi devlet dışı aktörlerden de kaynaklanabilmektedir. Artan bir tehlike olan nükleer silahların yayılmasının yanı sıra, iklim değişikliğinin gıda ve su üzerindeki etkileri de Birleşik Krallığın güvenliğini olumsuz etkileyebilecektir.

Birleşik Krallığın uluslararası terörizmden, özellikle El-Kaide ve kollarından ilham alan gerçek ve öncelikli bir tehditle karşı karşıyadır. El-Kaide gibi terörist gruplar Birleşik Krallığa saldırarak, olabildiğince çok insanı öldürmeye ve ekonomisine darbe indirmeye kararlıdır, Birleşik Krallık bugün karşı karşıya olduğu en acil tehdit bu terörist gruplardır.

El-Kaide, Birleşik Krallık için en güçlü terörist tehdit olmaya devam etmektedir. Ortadoğu'daki hükümetleri devirmek için şiddeti kullanarak bir hilafet ve İslam'ın aşırı yorumuna dayanan Müslüman dünyası için birleşik bir hükümet oluşturmak istemektedir. Aynı zamanda ABD'ye ve müttefiklerine karşı terörist saldırılar düzenleyerek, Batı'nın İslam dünyasındaki etkisini ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

Uluslararası terörizmin başlıca tehdidi El-Kaide'den ve El-Kaide'ye bağlı örgütlerden ve bunların ideolojilerinden ilham alan teröristlerden gelmeye devam edecektir. El-Kaide'nin kilit komutanları ve Usame Bin Ladin'den sonra gelen örgüt yetkilileri Pakistan ve Afganistan'da giderek artan bir baskı altındadır. Askeri operasyonlar El-Kaide ve diğer terörist unsurları zayıflatmıştır ancak tamamen yok etmemiştir artan baskı El-Kaide'yi uyum sağlamaya zorlamıştır.

El-Kaide'nin; Somali, Yemen ve Irak'ta, nüfuzunu kullanabileceği kendisine bağlı örgütler mevcuttur. Yemen'de bulunan El-Kaide'ye bağlı terörist unsurlar, Aralık 2009'da

Detroit'te bir ABD uçağına neredeyse başarılı bir saldırı girişiminde bulunmuş ve Birleşik Krallığa yönelik benzer saldırıları da hedefledikleri aşıkârdır. Teröristler Somali veya Yemen gibi ülkelerdeki istikrarsızlıktan yararlanmakta, yönetimin yetersiz olduğu bölgeler hem terörist gruplar hem de organize suç şebekeleri için bir sığınak haline gelmektedir. Somali'deki mevcut durum, terörizm yanlısı bireylere uygun bir eğitim alanı sağlamaktadır.

El-Kaide'nin ana unsurları Afganistan ve Pakistan sınırlarında kalmaya devam etmektedir, Somali, Yemen ve Irak'ta El-Kaide ile bağlantılı grupların varlığını korumaktadır ve El-Kaide'nin amaç ve yöntemlerini desteklemektedir. El-Kaide Müslüman dünyasına erişimini genişletmiş ve terörist saldırıları planlama yeteneğini artırmıştır. El-Kaide, hâlâ kitlesel saldırıları hedeflemektedir ancak örgüt üzerindeki artan baskı ve güvenlik kurumlarının saldırıları engellemedeki başarısı, örgüt üyelerini başka yöntemler aramaya zorlamaktadır.

El-Kaide ve diğer terörist gruplar kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer yetenekler geliştirmek için çaba göstermektedirler. El-Kaide'nin henüz bu şekilde bir yetenek geliştiremediği ancak başarılı olmak için her türlü yolu denemeye devam edeceği değerlendirilmektedir.

Üst düzey El-Kaide yetkilileri, Batı'daki Müslümanları eğitim almadan veya yerleşik gruplardan talimat almadan saldırılar düzenlemeye çağırmaktadır. Bu tür yalnız faaliyet gösteren teröristlerin ve planlarının tespit edilmesi zordur. El-Kaide, daha yumuşak hedeflere yönelik daha küçük ölçekli ancak medyanın dikkatini çekebilecek saldırılar düzenleyebilecektir.

Ayrıca çatışma alanlarında savaş tecrübesi olan yabancı terörist savaşçılar Birleşik Krallığa karşı bir tehdit oluşturabilecektir.

Kuzey İrlanda ile bağlantılı terörist grupların devamı niteliğinde unsurlar ciddi ve kalıcı bir tehdit olarak varlığını sürdürmektedir.

Birleşik Krallık hâlihazırda büyük bir devletin askeri tehdidiyle ve güvenliğine, özgürlüğüne veya refahına yönelik varoluşsal bir tehditle karşı karşıya değildir. Bazı ülkeler casusluk faaliyetleri veya siber saldırılar vasıtasıyla Birleşik Krallık üzerinde avantaj elde etmeye çalışmaktadır.

Organize suç örgütleri Birleşik Krallığın çıkarlarını ve vatandaşlarının yurtiçi ve yurtdışındaki yaşamlarını etkilemektedir.

Küreselleşen dünyada, sadece devletler olarak değil, çıkar grupları ve bireyler olarak giderek daha fazla bağımlı hale gelinmiştir. Gelecekte ortak değerlere zarar vermeye çalışan farklı ideolojilerin motive ettiği tehditlerle başa çıkmak zorunda kalınacaktır.

Mevcut ortamda yalnızca El-Kaide'nin, Birleşik Krallığın ve müttefiklerinin ulusal güvenliğine yönelik ideolojik olarak yönlendirilen büyük bir tehdidi temsil etmektedir. Gelecek on yıl içinde yeni ideolojiler veya söylemler tarafından motive edilen aşırılık yanlılarının savunma ve terörizm arasındaki çizgiyi aşmaları beklenen bir olasılık haline gelmiştir.

Hem devletler hem de devlet dışı aktörler, ulusal güvenliği hem korumak hem de tehdit etmek için kullanılabilecek daha geniş teknolojik yeteneklere sahiptir. Devletler ve devlet dışı aktörler, geleneksel olanlardan daha ucuz ve kendileriyle daha az ilişkilendirilebilir olan "asimetrik" araçları kullanma eğilimindedir. Bazı devlet dışı aktörler önemli konvansiyonel askeri yeteneklere sahiptir ve biyolojik ve nükleer silah yeteneklerini geliştirmek istemektedirler.

İklim değişikliğinin fiziksel etkileri, bir “risk çarpanı” olarak giderek daha önemli hale gelecektir. Dünya çapında mevcut gerilimleri şiddetlendirecek, mevcut kırılgan durumlara ekstra stres katarak ülkelerin kendi sınırları içerisinde ve ülkeler arasında göç etmek zorunda kalan yerinden edilmiş insanların sayısında bir artışa yol açacaktır.

İklim değişikliği neticesinde kıt olan doğal kaynaklara olan talep artacak, bu kaynakları kontrol eden ülkelere olan ilgi artacak, kaynaklar için rekabet ve bunlara erişim konusunda küresel çatışma olasılığı artabilecektir.

Karşılaşılabilecek risk ve tehditler öngörülemez ve çeşitli hale gelecek, konvansiyonel savaştan daha ucuz, daha kolay erişilebilir ve kendileriyle daha az ilişkilendirilebilir tehdit ve saldırı araçları değişecek ve çeşitlenecektir.

Ulusal güvenlik risklerini yurtiçi ve yurtdışı tüm önemli tehditleri değerlendirmek ve önceliklendirmek için ilk defa Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi yapılmıştır. Bu

değerlendirme her iki yılda bir yapılacaktır. Yapılan değerlendirmede 15 tehdit veya risk öncelik derecesine göre üç seviyede belirlenmiştir. Bunlar;

Birinci Kademe; En yüksek öncelikli risk grupları,

- Teröristlerin kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer saldırıları da içeren Birleşik Krallığı veya çıkarlarını etkileyen uluslararası terörizm ve Kuzey İrlanda ile ilgili terörizm risk seviyelerinde önemli bir artış,

- Diğer devletler tarafından Birleşik Krallık siber uzayına alanına düşmanca saldırılar ve büyük ölçekli siber suçlar,

- Birleşik Krallığın üç veya daha fazla bölgesini etkileyen şiddetli kıyı selleri veya grip salgını gibi ulusal müdahale gerektiren büyük bir kaza veya doğal afetler,

- Birleşik Krallık ve müttefiklerinin yanı sıra diğer devletler ve devlet dışı aktörleri de içine alan devletlerarasında uluslararası bir askeri kriz,

İkinci kademe;

- Kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer silahlar kullanan başka bir devlet veya vekilleri tarafından BK veya yurt dışı topraklarına yapılan saldırılar,

- Teröristlerin Birleşik Krallığı tehdit etmek için yararlanabilecekleri bir ortam yaratan yurt dışında yaşanacak büyük istikrarsızlık, isyan veya iç savaş riski,

- Birleşik Krallığı etkileyen organize suç seviyesinde önemli bir artış,

- Başka bir devletin kasıtlı saldırısının sonucu olarak, uydular tarafından alınan, aktarılan veya toplanan bilginin ciddi şekilde sekteye uğraması,

Üçüncü kademe;

- Başka bir devlet tarafından Birleşik Krallığa yapılan büyük ölçekli konvansiyonel askeri saldırının (*KBRN silahlarının kullanımını içermeyen*), Birleşik Krallık'ta ölümlere ve altyapıya hasar vermesi,

- Teröristlerin, organize suçluların, yasadışı göçmenlerin ve malların Birleşik Krallık sınırlarından girmeye çalışmasında ve Birleşik Krallığa girmesinde önemli bir artış,

- Savaş, kaza, siyasi karışıklık veya üreticiler tarafından arzın kasıtlı manipülasyonu nedeniyle Birleşik Krallığa petrol veya gaz akışında kesinti veya fiyat istikrarsızlığı,

- Birleşik Krallık'ta sivil bir nükleer sahadan bir veya daha fazla bölgeyi etkileyen büyük bir radyoaktif madde sızıntısı,

- Bir devletin başka bir NATO veya AB üyesine Birleşik Krallığın yanıt vermek zorunda kalacağı konvansiyonel bir saldırı,

- Egemenlik anlaşmazlığı veya daha geniş bir bölgesel çatışma sonucu Birleşik Krallığın yurt dışı topraklarına yapılan saldırı,

- Birleşik Krallık için gerekli olan uluslararası kaynakların sağlanmasının kısa ve orta vadede kesintiye uğramasıdır.

Terörizm gelecekte karşılaşılabilecek tek tehdit değildir. Hükümet, özel sektör ve vatandaşlar düşman devletler ve suçlular tarafından sürekli siber saldırılara maruz kalmaktadır. Siber uzayda gelişmiş yeteneklere sahip düşmanlar tarafından özellikle hükümet, savunma, endüstri ve ekonomik hedeflere ve kritik alt yapılara yapılacak siber saldırıların muhtemelen yıkıcı etkileri olacaktır.

Teröristler radikalleşmeye karşı savunmasız kişileri organize etmek, iletişim kurmak ve etkilemek için siber uzayı kullanmaktadırlar.

Salgın hastalıklar karşı karşıya kalınacak en önemli tehditlerden biridir.

3.2.2.4. Terörizmle Mücadele

Günümüz strateji güvenlik belgelerinin en önemli konusunu terörizmle mücadele başlığının oluşturduğu söylenebilir. 2010 belgesinde de Birleşik Krallığın riskleri tahmin etmek, önlemek ve etkisini azaltmak için mevcut kaynakları ölçüsünde elinden gelen her şeyi yapacağı belirtilmekte ve şöyle devam etmektedir:

- Ulusal güvenlik tehditlerin çoğu Birleşik Krallığın çıkarlarına düşman olan devletler veya devlet dışı aktörlerden kaynaklanmaktadır. Birleşik Krallığın tek başına veya ortakları ile bu tür risklerin ortaya çıkma olasılığını azaltmak için pek çok seçeneği mevcuttur.

- Birleşik Krallığın farklı terörist saldırılarına karşı hazırlıklı olması gerekmektedir. Birleşik Krallık teröristleri doğrudan engelleyecek, devletlerin Birleşik Krallığa düşman olma motivasyonunu azaltmak için işbirliğini teşvik edecek, Birleşik Krallığa karşı yapılacak düşmanca eylemlerin failleri için ittifaklar kuracak, teknolojik sistemlerin yayılmasını ve nükleer, kimyasal veya biyolojik silahların geliştirilmesini kontrol etmek için harekete geçecek ve potansiyel düşmanlığın nedenlerini azaltmak için kalkınmayı teşvik ederek yoksullukla mücadele edecektir.

- Birleşik Krallık risklerin yurtdışında gerçek saldırılara dönüşme olasılığını azaltmak için yurtdışındaki sorunları çözmeyi hedefleyecektir. Her durumda risk ve tehditlerin önleme çabalarını aynı çıkarlara sahip müttefik ve ortaklarla birlikte çalışarak güçlendirilebilecektir.

- Risk ve tehditlere karşı Birleşik Krallığın tedbirlerinin yeterliliğini sağlamak için esnek hareket edecek, bu tehditlerin doğasını ve evrimini anlamak için hangi yönde eğilim gösterdiklerini inceleyecektir.

- 11 Eylül ve 7/7 (07 Temmuz 2005-Londra saldırıları), sonrasında ordunun daha önce öngörülmeven şekilde kullanılmasını gerektirmiştir. Irak ve Afganistan, Birleşik Krallığın ulusal güvenlik düzenlemelerinde büyük ve beklenmedik taleplere neden olmuştur. Afganistan'daki birlikler için gerekli teçhizatın sağlanması, savunma bütçesinin tekrar dengeye getirilmesi ve Silahlı Kuvvetlerin dünyada çok yönlü ve güçlü yapısının korunması sürecine devam edilecektir.

- Birleşik Krallık ve müttefikleri, Afganistan'ın El-Kaide tarafından Birleşik Krallığa veya müttefiklerine saldırılar planlamak için güvenli bir bölge olarak tekrar kullanılmasını önlemek amacıyla Afganistan Hükümeti'ni destekleyecektir.

- Ortaya çıkan risklerin tespiti ve kriz haline gelmeden mücadeleye çok daha fazla önem verilecek, diplomatların etkili olabilmeleri için bölgedeki yerel durumu iyi anlamaları gerekecektir.

- Ulusal güvenlik konusunda hükümet, özel sektör ve toplum arasında çok daha yakın bir ilişki kurulması gerekmektedir.

- İstihbarat birimleri tehditlerin tespiti ve İngiliz sokaklarında şiddete dönüşmeden önce önlenmesi konusunda önemli rol oynaması gerekecektir.

- Yurtiçinde ve yurtdışında terörizmle mücadeleye öncelik verilecek, Birleşik Krallığın ülkesini ve vatandaşlarını korumak ve müttefiklerine karşı sorumluluklarını yerine getirmek için ordusunun intikal ettirilmesini gerektiren savunma ve saldırı yetenekleri muhafaza edilecektir.

- Teröristleri etkisiz hale getirmek, terörizmin altında yatan motivasyonu ortadan kaldırmaktan daha kolaydır. İnsanların terörist olmalarını engellemek için çalışmaya devam edilmesi gerekmektedir.

3.2.2.5. Değerlendirme

2010 yılı strateji belgesi, Birleşik Krallığın ulusal çıkarlarının “hukukun üstünlüğü, demokrasi, ifade özgürlüğü hoşgörü ve insan haklarının” ülkenin hedefleri ile bağdaşarak

gelişmesini niyetini dile getirmektedir. Bu değerler dünyada saygı gördüğü takdirde Birleşik Krallığın da daha güvenli bir konumda olacağı beklenmektedir.¹⁴²

Birleşik Krallık, bu bağlamda 2010 yılı güvenlik strateji belgesinde dört öncelikli tehdit belirlemiştir. Bunlar; uluslararası terörizm, siber saldırılar, uluslararası askeri krizler ve büyük kazalar veya doğal afetlerdir. Kitle imha silahlarının birinci öncelikli tehdit olarak görülmemesi ABD politikaları ile uyumlu Birleşik Krallık yaklaşımında farklı noktalardan biridir. Tehditlerin belirlenmesinde her iki yılda bir güncellenecek Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi ile birlikte yeni bir sistematik düzenlemeye gidilmiştir. Uluslararası terörizmin kaynağı olarak El-Kaide ve bağlı gruplar ön plana çıkarılmıştır. Sorunların temelinde başarısız ve kırılğan devletler ana unsur olarak ele alınmıştır.

Birleşik Krallığın ulusal güvenlik algısında ve güvenliği korumak için örgütlenme şeklinde radikal bir dönüşüm gerekmesi, yurt dışındaki stratejik çıkarları ve sorumlulukları askeri güç tehdidini veya kullanımını haklı gösterebilecek olması, riskleri yönetmek ve fırsatlardan istifade etmek için güç uygulamak konuları Birleşik Krallığın politik söylemlerinde öne çıkan değişiklikler olarak göze çarpmaktadır.

---

¹⁴² Ünver, Gül Nazik (2017). 'Ulusal Siber Güvenlik Strateji belgelerinde İnsan Hakları', *Cyberpolitik Journal*, C:2, S:4, s.104-129.

Tablo 3.11. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Stratejisi- Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık - 2010

Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi – Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık- 2010		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Uluslararası ve Kuzey İrlanda kaynaklı terörizm, Yabancı terörist savaşçılar ve yalnız kurt eylemleri, - Siber saldırılar/siber suçlar, - Uluslararası askeri krizler, - Büyük kaza veya doğal afetler, - Kitle imha silahları ve kitle imha silahları kullanan devlet veya devlet dışı aktörlerin Birleşik Krallık veya yurt dışında Birleşik Krallık topraklarına saldırması, - Dünyada istikrarsızlık, isyan ve iç savaş, - Organize suç örgütleri/faaliyetleri, - Bilgi güvenliği, - Doğal kaynaklar için rekabet, - İklim değişiklikleri, - Birleşik Krallığa veya yurt dışı topraklarına yapılacak konvansiyonel bir saldırı, - Petrol ve doğalgaz akışında kesinde ve fiyat istikrarsızlığı, - Nükleer/radyoaktif sızıntı, - NATO veya AB üyelerine konvansiyonel bir saldırı, - Ortadoğu’da nükleer güce sahip devletler, - Başarısız devletler, yoksulluk, kötü yönetim ve bölgesel çatışmalar, - Çözülmemiş sınır ve egemenlik sorunları, - Sosyal, demografik değişimler ve göç,	- Ulusal güvenlik algısında ve örgütlenmede radikal değişim, - Hükümet, özel sektör ve toplum arasında yakın ilişki, - Savunma bütçesinin dengeye getirilmesi, - Ordunun dünyadaki çok yönlü ve güçlü yapısının korunması, saldırı ve savunma yeteneklerinin artırılması, - Her iki yılda bir Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi yapılması, - Terörist ideoloji ile mücadele, - Caydırıcılık, - Erken ve önleyici müdahale, tehditlere kaynağında müdahale,	- Etki alanını yurt dışında artırmak, - Kolektif güvenliğe bağlılık ve ABD ve diğer ülke ve kuruluşlarla ittifaklar, - Önleyici müdahale, - Kırılgan devletlerde sivil-asker işbirliği, - NATO ve AB ile hayati ortaklık, - İstikrarlı bir dünyayı şekillendirmek, - Çatışmaları ve tehditleri önlemek maksadıyla diplomasi, uluslararası kalkınma programları, istihbarat birimleri, savunma diplomasisi ve kültürel varlıkları gibi milli güç unsurlarının tamamını kullanmak, - Uluslararası kurumları güçlendirmek, - Yeni ortaklarla ilişkilerin geliştirilmesi, (Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan, Latin Amerika ve Körfez ülkeleri) - Kalkınmayı teşvik ve yoksullukla mücadele, - Ortadoğu barış sürecine destek,

3.2.3. Birleşik Krallık Güvenlik Strateji Belgesi ve Stratejik Savunma ve Güvenlik Değerlendirmesi– Güvenli ve Müreffeh Bir Birleşik Krallık- 2015¹⁴³

3.2.3.1. Giriş

2015 Strateji belgesinde spesifik olarak üç adet ulusal güvenlik hedefi belirlemiştir; vatandaşları korumak, küresel etki/güç projeksiyonu ve refahı artırmak. Bu hedeflerle birlikte “*Küresel erişim ve etkiye sahip güvenli ve müreffeh bir Birleşik Krallık*” vizyonu dikkate alındığında 2010 belgesinde de ifade edilen “istikrarlı bir dünyayı şekillendirmek” doğrultusunda dünyaya liderlik kapsamında politikalarına devam ettiği söylenebilecektir. İfade edilen hedef ve vizyon doğrultusunda; dünya genelinde daha etkili olmak ve şekillendirmek maksadıyla güçlü ortaklıklar kurması ve kırılgan devlet ve bölgelere odaklanması, yumuşak gücün etkin kullanımı, küresel ölçekte etki sağlamak maksadıyla dünyada Birleşik Krallık politik hedef ve çıkarlarına uygun olarak güç projeksiyonu 2015 belgesinde Birleşik Krallık değişen politik söylem ve uygulamalarına örnek olarak verilebilir.

Özellikle 2008 dünya ekonomik krizi sonrasında ABD’nin sorgulanan dünya liderliği ve hegemonyası sonrasında Birleşik Krallık strateji belgesine yansıyan politik değişimler belgede göze çarpmaktadır. Yine belgede ifade edilen Birleşik Krallık Sahra altı Afrika ve Afrika, Körfez ve Ortadoğu bölgesinde etkinliğini artıracak olması bu politikaların devamı niteliğindedir. Aynı zamanda 2008 ekonomik krizin yansımaları kapsamında Birleşik Krallık politik hedefleri doğrultusunda ekonomisinin güçlü olması ABD’nin 2010 ve sonrasında yayımlanan belgelerle ortak noktalarından biridir.

Diğer yandan yine Birleşik Krallık vatandaşlarını ve yurdu, yurt dışı topraklarını, ekonomik güvenliği, kritik alt yapıları ve hayat tarzlarını korumak Ulusal Güvenlik Stratejisinin ilk hedefidir. Bu kapsamda Birleşik Krallık öncelikleri, devlet temelli tehditleri caydırmak, terörizmle mücadele etmek, siber güvenlik alanında dünya lideri olarak kalmak ve ortaya çıkan krizlere hızla yanıt verme yeteneğini sürdürmektir.

2008 ve 2010 belgelerinde Birleşik Krallık savunma politikalarının merkezinde ABD temel unsuru oluştururken, 2015 belgesinde ABD ile stratejik ortaklığın yanı sıra

---

¹⁴³ Birleşik Krallık Hükümeti Yayınları, ‘Birleşik Krallık Güvenlik Strateji Belgesi–2015’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/478936/52309_Cm_9161_NSS_SD_Review_PRINT_only.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

merkeze NATO dâhil edilmiştir. 2010 belgesinde; ABD, NATO ve AB ile ilişkiler ön plana çıkarılmışken 2015 belgesinde ise AB içerisinde Fransa ile stratejik ortaklık ve Almanya ile istihbarat ve güvenlik alanlarında ilişkilerin derinleştirilmesi gündeme getirilmiştir. Birleşik Krallığın özellikle AB'nin güçlü ülkeleri ile ilişkilerini derinleştirilmesi ve stratejik ortaklıklar kurması AB'nin bütününden ziyade dünyayı şekillendirme ve liderlik etme hedefleri doğrultusunda kritik ülkelerle ilişkilerini geliştirmesi olarak okunabilir.

Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı 2014 yılındaki ilhakı sonrası 2015 belgesinde Birleşik Krallığın AB'nin ve dolayısı ile Birleşik Krallığın güvenliği konusunda yaşanan tehdit algısı 2010 belgesinden farklı olarak dikkat çekmektedir.

Terörizmle mücadele 2008 ve 2010 belgelerinde İslam ile bağlantılı şiddet içeren aşırılık yanlıları üzerinden okunması 2015 belgesinde de devam etmektedir. 2010 belgesinde El-Kaide terörizmle mücadele ana düşmanken 2015 belgesinde El-Kaide'nin yerini DEAŞ terör örgütü almıştır. DEAŞ'ın ortaya çıkışı ve Suriye krizi ile birlikte AB'ye ve Birleşik Krallığa yaşanan göç sorunu da diğer belgelerden farklı olarak tedbir getirilmesi gereken bir konu olarak belgede yer almıştır.

Teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler sonrasında 2015 belgesinde diğer belgelerden farklı olarak siber tehditler/saldırıları Birleşik Krallığın karşı karşıya kalacağı en önemli tehditlerden biri olarak belgede yer almıştır.

2015 belgesinde yöntem ve içerik bakımından 2010 belgesi ile aynı şekilde hazırlanmıştır. 2010 belgesinde tehditlerin öncelik derecesine göre belirlenmesi 2015 belgesinde de devam etmiştir.

3.2.3.2. Birleşik Krallık Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Birleşik Krallığın vizyonu ***“Küresel erişim ve etkiye sahip güvenli ve müreffeh bir Birleşik Krallık.”***tır. Söz konusu vizyonun temelini oluşturmak için;

- Birleşik Krallığa güç projeksiyonu sağlayan Silahlı Kuvvetleri ve güvenlik ve istihbarat teşkilatını güçlendirerek dünya liderliğine devam etmesini sağlayacak, bu teşkilatlar; düşmanları caydırmak veya yenilgiye uğratmak için ABD ve Fransa gibi yakın müttefikler ile birlikte savaşacak ve çalışacak,

- Birleşik Krallık değerlerini ve çıkarlarını küresel olarak savunan dünyanın önde gelen yumuşak gücü olarak konumunu daha da güçlendirecek,

- NATO ve mevcut ittifaklara daha fazla yatırım yapacak, yükselen güçlerle daha güçlü ilişkiler kuracak,
- Küresel zorluklara karşı iç güvenliğini ve kanun uygulama kapasitesini artıracaktır.
- Ulusal Güvenlik Stratejisinin ikinci hedefi olan **küresel ölçekte etki ve güç projeksiyonu** kapsamında;
  - Diplomatlarını, kalkınma yardımlarını, Silahlı Kuvvetleri, güvenlik ve istihbarat teşkilatlarını ve yumuşak gücü etkin olarak kullanacak ve dünya genelinde yumuşak güç politikasını desteklemeye devam edecek, Dünyanın en önde gelen yumuşak güç ve küresel erişimi genişletecek,
  - Kurallara dayalı uluslararası düzeni ve kurumlarını güçlendirmek, uyarlamak ve genişletmek için müttefikleri ve ortaklarla birlikte çalışarak yükselen güçlerin daha fazla katılımını sağlayacak, kurallara dayalı uluslararası düzeni güçlendirecek, var olan ve yeni kurulacak uluslararası kuruluşların XXI. yüzyılın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için yardım edecek,
  - Çatışmalarla mücadelede ve yurtdışında istikrarın inşasında daha azimli olacak, kırılgan devletlere ve bölgelere daha fazla odaklanarak küresel istikrarı sağlayacak, çatışma ve krizlerin etkilerine daha etkili cevap verebilmeleri için diğerlerinin dayanaklıkları ve hazırlıklarını geliştirmelerine ve yardım edecek, Uluslararası Gelişim Departmanının en azından %50'sini kırılgan devlet ve bölgelere yatırılmasını sağlayacak,
  - Geleneksel müttefikleri ve ortakları ile ilişkilerine daha fazla yatırım yapacak ve tek başına başarabileceklerini artırmak maksadıyla dünya çapında yeni ve daha güçlü ortaklıklar kuracak ve potansiyel rakipleri işbirliğinin faydaları konusunda ikna edecek,
  - Diplomasi, kriz zamanlarında güvenebileceği ittifaklar ve ortaklıklar kurmaya ve tehditlerle kaynağında mücadele etmesine destek olmaya devam edecek,
  - Küresel gündemi şekillendirmeye devam edecek,
  - Güvenliği ve refahı için hayati önem taşıyan alanlar, Rusça, Mandarin ve Arapça dil becerileri konularında uzmanlığını geliştirecek,
  - 2016 yılında Ortadoğu, Asya Pasifik ve Afrika'da da İngiliz Savunma Büroları kuracak ve uluslararası ortaklara yönelik eğitim faaliyetlerini artıracak,
  - Körfez, Afrika ve Asya-Pasifik'te güvenlik ve refahın sağlanmasında ortaklıklarını güçlendirmek için son beş yıldaki çalışmalarını daha da geliştirecek,
  - NATO Birleşik Krallığın savunma politikasının merkezinde yer almaya devam edecek, Birleşik Krallığın güvenliği ve istikrarının uzun süredir NATO, Avrupa-Atlantik bağlamındaki güçlü ortaklıklarına bağlı olduğundan hareketle özellikle ABD, Fransa ve

Almanya ile güvenlik, istihbarat ve savunma ilişkilerinin derinleştirilecek, Silahlı Kuvvetlerinin ABD ile birlikte çalışabilirliğini güçlendirecek,

- Küresel istikrar ve ortak çıkarları ve daha fazla başarı sağlamak amacıyla ABD ile birlikte çalışacak, özellikle şiddet içeren aşırılık ve terörizm, yolsuzluk, iklim değişikliği, hukukun üstünlüğü ve serbest ticareti teşvik etme gibi küresel konularda işbirliğini genişletilecek, çatışmalardan etkilenen ülkelerde eğitimi desteklemek için DFID (Birleşik Krallık Uluslararası Kalkınma Bakanlığı) ve USAID (ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı) programları vasıtasıyla kırılgan devletlerde ve bölgelerde kalkınma konusundaki işbirliğini artıracak,

- Birleşik Krallık -Fransa savunma ve güvenlik işbirliğinin daha da güçlendirecek, Almanya ile güvenlik ve savunma işbirliği kapsamında; istihbarat paylaşımı ve terörizmle mücadelede işbirliğini derinleştirilecek, enerji güvenliği, insani yardım ve kalkınma çabalarına destek, siber ve kapasite geliştirme konularında daha yakın çalışacak,

- Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı yasadışı ilhakı ve Ukrayna'daki istikrarı bozucu faaliyetlerinin, Avrupa güvenliğine ve kurallara dayalı uluslararası düzene doğrudan meydan okuma olduğu, bu bağlamda; Rusya Federasyonu'nun Minsk Zirvesi'nde verdiği taahhütlere uyması, Kırım'dan çekilmesi ve hukukun üstünlüğü, insan hakları ve demokrasi konularında uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmesi için yaptırım baskısını sürdürecektir ve AB ile birlikte çalışmaya devam edecektir,

- Rusya Federasyonu ile İran'ın nükleer programı konusundaki müzakerelerde paylaştığı başarılı işbirliğini temel alarak, DEAŞ tehdidiyle mücadeleye yönelik uluslararası çabalar ve küresel güvenlik konusunda ilişki kurmaya devam edecektir,

- Sürdürülebilir uzun vadeli bölgesel istikrar, terörizm, aşırılık ve organize suçlar kaynaklı Birleşik Krallığa yönelik doğrudan tehditler ile mücadelede ve enerji güvenliği için hayati ortaklar olan Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) devletiyle (Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri) ilişkilerini genişletecek ve derinleştirecek, bu ülkelerle DEAŞ ve diğer terörist gruplarla mücadelede işbirliği yapacak,

- Yeni Körfez Stratejisi ile bölgedeki ortaklarla gelecekteki ilişkilerine yönelik vizyonunu ortaya koyacak, özellikle Körfez'deki askeri varlığını artıracak,

- Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da istikrarı teşvik edecek,

- Güvenli, istikrarlı, egemen ve müreffeh bir Irak için çalışmaya devam edecek, Suriye konusunda ılımlı bir vizyona sahip olanları destekleyecek, kitlesel mülteci akını ile mücadelelerinde Lübnan ve Ürdün'ünü destekleyecek,

- Kuzey Afrika'da uzun vadeli istikrar ve güvenlik ve 2011 devriminden itibaren Libya'nın demokrasiye geçişini desteklenmesi hususunda ortaklarla çalışmaya devam edecek,

- Sahra-altı Afrika'da terörizmle mücadelede liderlik rolü oynamaya devam edecek, AB'nin bölgedeki korsanlıkla mücadele operasyonuna da komuta ederek, Somali'de güvenlik güçlerini eğitmek, havacılık güvenliğini artırmak ve terörizmle mücadele kapasitelerini artırmak için ortaklarla çalışacak, terörizmle mücadele için Nijerya'ya uluslararası desteği güçlendirmeye çalışacak,

- Somali ve Güney Sudan'daki BM misyonlarına ilave personel desteği sağlayacak,

- Küresel zorlukların üstesinden gelmek için Çin Halk Cumhuriyeti ile birlikte daha yakın çalışarak daha derin bir ortaklık kurma yönünde çabalarını artıracak, (Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerinin geliştiği ancak her konuda hemfikir olmayı beklemedikleri)

- Kitle imha silahlarının yayılması ve yasa dışı silah ticaretinin önlenmesinin Birleşik Krallığın güvenliği için hayati öneme haiz olmaya devam edecektir.

Ulusal Güvenlik Stratejisinin ilk adımı, ekonominin güçlü olmasını ve güçlü kalmasını sağlamaktır, çünkü ekonomi ile güvenlik birbirine doğrudan bağlıdır. DEAŞ terör örgütünün yükselişi ve Ortadoğu'da artan istikrarsızlıktan Ukrayna'daki krize, siber saldırı tehdidi ve pandemi riskine kadar Birleşik Krallığa yönelik tehditlerin arttığı bir dönemde savunma bütçesinin yeniden dengeye getirilmesi hayati önem taşımaktadır.

Birleşik Krallığın öncelikleri, devlet temelli tehditleri caydırmak, terörizmle mücadele etmek, siber güvenlik alanında dünya lideri olarak kalmak ve ortaya çıkan krizlere hızla yanıt verme yeteneğini sürdürmektir. Gelecek beş yıl içerisinde öncelikle Birleşik Krallık;

- Yurt içinde ve yurt dışında terörizmle sert ve kapsamlı bir şekilde mücadele edecek, aşırılığa karşı koyacak ve aşırılığı besleyen ideolojilere gereken karşılığı verecek,

- Siber güvenlikte dünya lideri olmaya devam edecek,

- Devlet temelli tehditleri caydıracak, krizlere hızlı ve etkili yanıt vererek yurtiçi ve yurtdışında direnç geliştirecek,

- Yükselen güçlerin kurallara dayalı uluslararası düzene ve kuruluşlara daha fazla katılımını sağlamak için reformu teşvik ederek, bu kuruluşların güçlendirilmesine yardımcı olacak,

- Çatışmayı azaltmak ve istikrarı, iyi yönetimi ve insan haklarını teşvik etmek için ortaklarla birlikte çalışılacak,

- Ekonomik refahı artıracak, Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan ile ekonomik ilişkileri geliştirecektir.

Birleşik Krallığın güvenliği, yalnızca kendi çabaları ile değil, terörizmden iklim değişikliğine kadar ortak tehditlerle mücadelede müttefiklerle birlikte çalışılmasına bağlıdır. Bu kapsamda,

- Avrupa'daki ve dünyanın dört bir yanındaki müttefiklerle birlikte çalışacaktır.
- Birleşik Krallık uzun vadeli ilişkilerini, güvenliği, refahı sağlamak maksadıyla güvendiği ittifakları ve ortaklıkları geliştirmek ve sürdürmek amacıyla kullanacak, ABD ile özel ilişkisi ulusal güvenliğinin temelinde yer almaya devam edecektir.
- NATO, Beş Göz ülkeleri¹⁴⁴ (UKUSA /Birleşik Krallık, ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda), Avrupa'da ortaklar, özellikle Fransa, tüm AB üye devletleri ve Japonya gibi dünya çapındaki müttefiklerle yakın ilişkiler kuracaktır.
- Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan, Brezilya ve Meksika gibi yükselen güçlerle ilişki kuracak, Asya-Pasifik bölgesinde Endonezya, Malezya, Singapur ve Güney Kore gibi ülkelerle daha yakın ilişki geliştirilmesi için çaba gösterecektir.
- Ortadoğu, Kuzey Afrika, Güney Asya ve Sahra Altı Afrika'daki terörizmle mücadele uzmanlar ağı güçlendirilecek, terörizmle mücadele ve dünya çapında havacılık güvenliğine yapılan yatırımın/harcamaları iki kattan fazla artırılabilecektir.
- Birleşik Krallık dış yardımları ve yumuşak gücü ile güvenlik tehditlerinin sadece sonuçlarına değil sebeplerine odaklanacaktır. Çıkarlarını ve yurt dışına güç aktarımını desteklemek için diplomasiyi etkin olarak kullanacak, çatışmaları önlemek, kırılgan ve başarısız devletleri ve bölgeleri desteklemek için dış yardımları yeniden yapılandırılacaktır.
- Dış yardımları dünyadaki fakir ülkelere bir zorunluluk olarak yapılmasının yanı sıra yurt dışında meydana gelen ve Birleşik Krallığı etkileme potansiyeli bulunan krizlere yönelik hızlı ve kararlı uygulamalarla süratle müdahale edilmesini sağlayacaktır.
- Son beş yılda Birleşik Krallık Silahlı Kuvvetleri modern ve artan tehditlerle mücadele edebilmesi için yeniden yapılandırılmıştır ve gerektiğinde güç kullanmaya hazır olacaktır.

---

¹⁴⁴ Beş Göz, II. Dünya Savaşı'nın ardından, 05 Mart 1946'da UKUSA Anlaşması olarak bilinen sinyal istihbaratında işbirliği için çok taraflı anlaşma aracılığıyla Soğuk Savaş döneminde Birleşik Krallık ve ABD arasında daha güçlü bir işbirliğinin temelini oluşturmak, karşılıklı güveni güçlendirmek ve iki ülke arasındaki bağları derinleştirmek maksadıyla resmen kurulmuştur. Örgüte, 1948'de Kanada ve 1956'da Avustralya ve Yeni Zelanda katılmıştır. İttifakın her bir üyesi dünyanın belirli bölgeleri üzerinde istihbarat toplama ve analizden sorumludur. Tossini, J. Vitor, 'The Five Eyes-The Intelligence Alliance of the Anglosphere', <<https://ukdefencejournal.org.uk/the-five-eyes-the-intelligence-alliance-of-the-anglosphere>>, s.e.t. 29.06.2022.

- Güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının Birleşik Krallığa yönelik tehditleri her seviyede önlemesi ve engellenmesi amacıyla ihtiyaç duydukları kaynak ve bilgileri sağlamak maksadıyla daha fazla desteklenecektir.

- Çok sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülkeler ve uluslararası kuruluşlar ile koordineli çalışılması gerekmektedir, göçü kontrol etme yeteneğinin güçlendirilmesinin hayati öneme haizdir.

NATO'nun 2010'da Lizbon zirvesinde Rusya Federasyonu ile ortaklık kurulması kararı alınmıştır. Bu andan itibaren Rusya Federasyonu daha agresif, otoriter, milliyetçi ve kendini Batı'nın karşısında olarak tanımlamaya başlamıştır. Rusya Federasyonu'nun 2014 yılında Kırım'ı yasa dışı ilhakı, hibrit taktikler ve medya vasıtasıyla Doğu Ukrayna'daki ayrılıkçılara devam eden desteği Rusya Federasyonu'nun çıkarlarını güvence altına almak için uluslararası işbirliğini zayıflatmayı amaçladığının bir göstergesidir. Ayrıca Kaliningrad ve Kırım'da nükleer üs kurma tehdidiyle nükleer tatbikatlarını ve söylemlerini de artırmıştır.

Rusya Federasyonu'nun politikalarına karşı NATO müttefikleri ile “Çok Yüksek Hazırlıklı Ortak Görev Gücü” teşkil edilmiştir. Baltık bölgesinde “NATO Hava Gücüne” Birleşik Krallığın katkıları tehditleri caydırmak için önemli olmaya devam edecektir. Yine Birleşik Krallığın desteği ile AB Rusya Federasyonu'na yaptırımlar uygulamaktadır.

Birleşik Krallığı Ortadoğu'daki istikrarsızlıktan ve Rusya Federasyonu'nun Avrupa'nın doğusundaki eylemlerinden kaynaklanan pazar belirsizliklerinden korumak için daha fazla önlem alınacak, AB ile birlikte çalışarak AB'nin Rusya Federasyonu'na olan enerji bağımlılığını azaltmaya yardımcı olunacaktır.

Dünyanın her bölgesinde devlet dışı aktörlerin artması, teknoloji ve uzun dönemli ekonomik zenginliğin yer değiştirmesi uluslararası sistemin de değişimine neden olmuştur. Yükselen güçlerin de uluslararası sisteme katılımı önemlidir.

Bazı güçlü devletler ve devlet dışı aktörler çıkarlarına uymadığını değerlendirdikleri durumlarda uluslararası norm ve kuralların aksine hareket etmektedirler. Birleşik Krallık yeni zorluk ve tehditlerin üstesinden gelmek amacıyla kurallara dayalı uluslararası düzeni işletmeye ve ortakları ile çalışmaya devam edecektir.

Birleşik Krallık, yurt dışı topraklarını ve ana vatanını korumak maksadıyla;

- Savunma ve güvenlik, Birleşik Krallığın ulusal güvenlik politikasının temelinde yer alan ve kalmaya devam eden caydırıcılıkla başlayacak,
- Düşmanları caydırmak ve saldırılarını engellemek için nükleer caydırıcılık, diplomasi, hukuki yaptırım, ekonomik politikalar, silahlı kuvvetler ile siber ve diğer yöntemler de dâhil olmak üzere tüm yeteneklerini kullanacak,
- Birleşik Krallığa yapılan bir siber saldırıyı konvansiyonel bir saldırı olarak değerlendirilecek,
- Silahlı kuvvetleri güçlendirilecek, küresel güç aktarımına devam edecek,
- NATO üyeliğinin sağladığı toplu savunma ve işbirliğine dayalı güvenlik, caydırıcılığın güvenilirliğini artırdığından hareketle NATO'da, mevcut ve gelecekteki tehditlerle mücadele için caydırıcılığa yeniden odaklanmaya öncülük edecek,
- Kararlı yaklaşımını ve kolektif güvenliğin etkilerini artırmak için ana müttefiklerle birlikte çalışılacak,
- Kıta sahanlığında devriyeleri artıracak, (Hâlihazırda Birleşik Krallık topraklarına doğrudan bir tehdit olmadığı ancak Rusya Federasyonu tarafından artan sıklıkla Birleşik Krallığın vereceği cevapların hava, deniz sahalarında test edildiği)
- NATO Balistik Füze Savunma ağına büyük ölçüde kaynak ayrılmasına devam edecek, NATO'nun balistik füze sisteminin kapsama alanı ve etkinliğini artıracak karada konuşlu balistik füze radar sistemi kuracaktır. (Avrupa-Atlantik dışındaki ülkelerin balistik füze teknolojileri kazandığı, Birleşik Krallığın II. Dünya Savaşından bu güne balistik füze tehdidi altında olduğu),

Savunma politikaları kapsamında;

- Birleşik Krallık ve yurt dışı toprakların güvenliğini; caydırıcı önlemler olarak, hava sahasını, karasularını ve siber alanı savunarak, yurtiçi ve yurtdışında terörizme karşı mücadele ederek, Birleşik Krallık sivil otoritelerini destekleyerek ve yurtdışındaki insanlarını koruyarak başaracak,
- Nükleer caydırıcılığı sağlayacak,
- Stratejik istihbarat ve küresel savunma ağı aracılığıyla gelişmiş bir dünya anlayışına katkıda bulunacak,
- Uluslararası güvenliği ve müttefiklerin, ortakların ve uluslararası örgütlerin kolektif savunma kapasitelerini artıracak,
- İnsani yardım ve afetlerle mücadele desteklenecek ve kurtarma görevlerine katkı sağlanacak,

- Saldırı harekâtları icra edilecek,
- Barışı ve istikrarı sağlamak için harekâtlar yürütecek,
- Gerektiğinde, NATO V. Madde kapsamında büyük çaplı harekâtlar icra edecektir.

3.2.3.3. Tehdit Değerlendirmesi

Önümüzdeki on yılda Birleşik Krallığın güvenliğini tehdit edebilecek dört tehdit/sınama mevcuttur. Bu tehdit ve sınamaların günümüzde ve uzun dönemli etkileri olacaktır. Bu tehdit/zorluklar;

- Artan terörizm, aşırılık ve istikrarsızlıktan kaynaklanan tehditler,
- Devlet temelli tehditlerin yeniden ortaya çıkması ve etki alanını genişletmek isteyen devletlerin rekabeti,
- Teknolojinin etkisi, özellikle siber tehditler ve teknolojik gelişmelerde büyük ilerleme,
- Kurallara dayalı uluslararası düzenin işleyemez hale gelmesi ve küresel tehditlerle mücadelede fikir birliğinin zorlaşmasıdır.

Ulusal güvenlik risklerinin yurtiçi ve yurtdışı tüm önemli tehditleri değerlendirmek ve önceliklendirmek için 2015 yılında Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi yapılmıştır. Yapılan değerlendirmede 20 tehdit veya risk öncelik derecesine göre üç seviyede belirlenmiştir. Belirlenen tehdit ve riskler;

Birinci Kademe; En yüksek öncelikli risk grupları,

- Terörizm,
- Uluslararası askeri çatışmalar,
- Siber saldırılar,
- Büyük insani sağlık krizleri,
- Büyük ölçekte doğal afetler,
- Yurtdışında istikrarsızlık,

İkinci kademe;

- Birleşik Krallığa veya müttefiklerine yönelik konvansiyonel veya hibrit saldırılar ve müttefikler üzerinde baskı,
- Kritik kuruluşların başarısız olması,
- Kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer saldırılar,
- Gelişmiş konvansiyonel silahlar veya kitle imha silahlarının yayılması,
- Uluslararası organize suçlar,

- Ekonomik kriz,
- Birleşik Krallığa yönelik düşmanca faaliyetler,

Üçüncü kademe;

- Birleşik Krallığa, yurt dışındaki topraklarına veya üslerine yönelik saldırılar,
- Enerji güvenliği,
- Radyoaktif veya kimyasal sızıntı,
- Kaynak/hammadde güvenliği,
- Halk hareketleri,
- İklim ve diğer doğal tehlikeler,
- Çevre felaketleridir.

Birleşik Krallığa, vatandaşlarına ve yurtdışındaki çıkarlarına yönelik, İslamcı terör gruplarının tehditleri artmıştır. Terörizm tehdidi aşırılık yanlısı ideolojiler tarafından beslenmekte ve desteklenmektedir. Ortadoğu, Afrika ve Güney Asya'da İslamcı terörist gruplar aktif durumdadır ve Avrupa'ya erişimleri giderek artmaktadır.

DEAŞ terör örgütünün ortaya çıkışı ile şiddet içeren aşırıcılık tehdidi önemli ölçüde artmıştır. DEAŞ'ın Suriye ve Irak'ın büyük bölümünde faaliyet göstermesinin yanında ve başka ülkelerde de kendisi ile bağlantılı grupları mevcuttur ve Avrupa'daki birçok ülkeden ve İslam dünyasından yabancı terörist savaşçılar toplamaktadır. DEAŞ tarafından yönlendirilen veya motive edilen bazı gruplar Birleşik Krallığın ve müttefiklerinin güvenliğine doğrudan bir tehdit oluşturmaktadır.

Birleşik Krallık hem aşırılık hem de terörizmden kaynaklanan önemli bir tehditle karşı karşıyadır, Birleşik Krallık ana karasına terörist saldırının kuvvetle muhtemel olduğu değerlendirilmektedir.

Başta DEAŞ terör örgütü olmak üzere aşırılık yanlısı ve terörist gruplar, çok sayıda insanı radikalleştirmek ve elemanı yapmak amacıyla propaganda yapmakta, interneti ve sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanmaktadır. DEAŞ; temin ettiği teröristleri Batı toplumlarında terör saldırıları gerçekleştirmeleri veya Suriye ve Irak'a gitmeleri için yönlendirmektedir.

Suriye ve Irak'taki çatışma ve krizler, bir bölgede istikrarsızlığı nasıl tetikleyebileceğini ve hızlandırabileceğini aynı zamanda otorite boşluğunun yarattığı

zorlukları ortaya koymuştur. Bölgesel istikrarsızlık; büyük ölçekli insani yardıma duyulan ihtiyaç, kitlesel göç, insan kaçakçılığı ve zayıf hükümetlerin veya denetimsiz alanların terörist gruplar ve suçlular tarafından kullanılmasına sebep olmaktadır.

Düşman devletlerin nükleer yeteneklerini; Birleşik Krallığı tehdit etmek, kriz anında karar yeteneğini kısıtlamak veya nükleer terörizme destek vermek için kullanma riski mevcuttur.

Yurt dışındaki istikrarsızlık, çatışma ve başarısız devletler Birleşik Krallık için giderek daha doğrudan bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tehditler, büyük ölçekli insani yardım ve kalkınma ihtiyacını tetikleyerek küresel göçe sebep olmakta, ekonomik büyümeyi engelleyerek aynı zamanda teröristler ve suçlular tarafından sömürülen denetimsiz alanlar oluşturulmasına fırsat vermektedir.

Erken uyarı yetenekleri, kriz ve tehditlere karşı verilecek etkili cevaplar, yurtdışında yaşanan çatışmaları ve istikrarsızlığı önleme, hafifletme ve çözme çabalarının merkezinde olacaktır.

Göç küresel bir sorundur, Ortadoğu ve Afrika'daki istikrarsızlık, aşırılık ve çatışmalar son yıllarda milyonlarca insanı yerinden etmiştir ve göçmenlerin Avrupa'ya ulaşma çabaları AB genelinde bir baskı yaratmaktadır. Göç kapsamında Birleşik Krallığın yaptığı yatırım uzun vadede zorla yerinden edilme ve göçü azaltmaya yardımcı olmasını sağlayacak, göçe kaynak olan ve geçiş ülkelerinin sınırlarını daha etkin bir şekilde yönetmeleri ve organize göç suçlarıyla mücadele etmeleri için kapasite geliştirilecektir.

Organize suçların Birleşik Krallık güvenliğine, ekonomisine ve ününe doğrudan etkileri artmaktadır. En önemlileri siber suçlar, yasadışı silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, organize göç suçları, dolandırıcılık dâhil ekonomik suçlar, kara para aklama, rüşvet ve yolsuzluktur.

Rusya Federasyonu'nun 2014 yılında Kırım'ı yasa dışı ilhakı, hibrit taktikler ve medya vasıtasıyla Doğu Ukrayna'daki ayrılıkçılara devam eden desteği Rusya Federasyonu'nun çıkarlarını güvence altına almak için uluslararası işbirliğini zayıflatmayı amaçladığının bir göstergesidir. Ayrıca Kaliningrad ve Kırım'da nükleer üs kurma tehdidiyle nükleer tatbikatlarını ve söylemlerini de artırmıştır.

Devletler arasında artan rekabet, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da istikrarı tehdit etmektedir. Bölgesel güçler kazandıkları askeri ve ekonomik yetenekleri ile güvenlik çıkarları konusunda rekabet içerisinde.

Güney Asya ve Güney Doğu Asya'da ekonomik ve politik gelişmeler, bugüne kadar çözülememiş tarihi anlaşmazlıkların etkisini artırarak bölgede tansiyonu yükseltmiştir.

Kuzey Kore, XXI. yüzyılda nükleer silah testi yapan tek devlettir, nükleer silah ve balistik füze edinme çalışmaları ciddi bir endişe kaynağı yaratmaktadır.

Birleşik Krallığı tehdit eden siber aktör sayısı artmaktadır, tehdit giderek daha asimetrik ve küresel olmaya devam edecektir. Teknolojik gelişmeler teröristlerin, organize suç gruplarının ve siber suçlular da dâhil olmak üzere daha fazla sayıda devlet ve devlet dışı aktörün kullanımına fırsat vermektedir. Bilgi ve teknolojik malzemelere erişim üzerindeki kontrollerin sürdürülmesi zorlaştıkça Batı devletlerinin teknolojik avantajı azalmaktadır.

Birleşik Krallık sivil acil durumlar, yurt dışında meydana gelen büyük ölçekli doğal afetler, enerji güvenliği, küresel ekonomi, iklim değişikliği ve kaynakların kıtlığı konularını devam eden riskler kapsamında değerlendirmektedir.

3.2.3.4. Terörizmle Mücadele

Birleşik Krallık ulusal güvenliğin sağlanmasında tüm öncelikleri karşılamak için, Milli Güvenlik Konseyi koordinesinde kapsamlı bir yaklaşımla, ulusal gücün tüm araçlarını etkin olarak kullanmaya devam edecektir.

Vatandaşları korumak strateji belgesinde belirlenen üç adet Ulusal Güvenlik Hedefinden biridir. Bu kapsamda;

- NATO'nun bütçesine %2 katkı sağlanacak ve savunma bütçesinde her yıl artış yapacak,
- Birleşik Krallığı korumak ve küresel güç projeksiyonu için çevik, yetenekli ve küresel olarak konuşlandırılabilir Silahlı Kuvvetler ile güvenlik ve istihbarat kurumlarına yatırım yapacak,
- Devlet temelli tehditleri engellemek ve etkili karşılık vermek için tüm ulusal güç unsurlarını kullanacak ve müttefiklerle birlikte çalışacak,
- Nükleer caydırıcılığın yenilenmesi yoluyla potansiyel düşmanları caydıracak,

- Yurtiçi ve yurtdışında terörizm, radikalleşme ve aşırılıkla mücadeleye öncelik verecek,
- Terörizmle mücadele bütçesini koruyacak,
- Siber güvenlikle dünya lideri olarak etkili ve yenilikçi önlemler alacak,
- Organize suç örgütlerini engellemek ve suçlulara dava açmak için yeteneklerini geliştirilecek,
- Toplumun tehdit ve risklere karşı direncini artıracaktır.

Terörizm tehdidinde yaşanan gelişim/değişimlere bağlı olarak Birleşik Krallığın 2011’de yayımladığı Terörizmle Mücadele Stratejisi 2016 yılında güncellenecektir.

Birleşik Krallık, insanların radikalleşmesini, aşırılık ve terörizme kapılmalarını durdurmak için mücadeleye devam edecek, Ekim 2015'te yayınlanan yeni Aşırılıkla Mücadele Stratejisini uygulayacak, aşırılık yanlısı ideolojilere ve aşırılığa karşı çıkan herkesle ortaklıklar kuracak ve daha uyumlu topluluklar oluşturacaktır. Aşırılık yanlısı ideolojileri toplum nezdinde yaymaya çalışanlara engel olacaktır.

Aşırılık yanlısı ideoloji ve propagandayı çürütmek için, BM Genel Sekreteri'nin Şiddet İçeren Aşırılığı Önleme Eylem Planı da dâhil olmak üzere, daha sağlam ve etkili bir uluslararası tepki için mücadele edecektir. Ortakların, aşırılık yanlısı gruplara karşı harekete geçme ve aşırılığın temel nedenlerinin yanı sıra, özellikle Birleşik Krallığın doğrudan çıkarının olduğu ülkelerde şiddetli tezahürleriyle mücadele etme kapasitesini ve motivasyonunun geliştirilecektir.

Terörizmle mücadele kapsamında teröristlerin takibi için polis, güvenlik ve istihbarat kuruluşlarının bütçesi artırılacak, teröristleri engellemek, sorgulamak ve mümkün olan her yerde mahkûm etmek için harekete geçecektir. Terörizmin, Birleşik Krallığın, yurtdışındaki Birleşik Krallık çıkarlarına veya müttefiklerine yakın bir tehdit oluşturdukları ve teröristleri adalete teslim etmenin bir yolu olmadığı durumlarda kararlılıkla hareket edecektir.

Kolluk kuvvetlerine, güvenlik ve istihbarat teşkilatlarına ve Silahlı Kuvvetlere Birleşik Krallık topraklarında ve yurt dışı ülkelerde saldırı planlanmasını ve özellikle teröristlerin artan şifreli çevrimiçi iletişim ve dijital medya kullanımını engellemeye yönelik araçlar geliştirmeye devam edilecektir.

Analist ve dedektif sayıları artırılmış yeni bir Terörizmle Mücadele Harekât Merkezi kurulacaktır.

Terörizmin, istikrarsız devletlerde ve iç savaşların ortasında büyüdüğünden hareketle, Birleşik Krallığın bu düşmanca ortamlarda teröristleri bulup takip edebilmesi gerekmektedir. Özel Kuvvetlerin istihbarat, keşif, gözetleme ve küresel saldırı yeteneklerini geliştirecek yeni yatırımlar yapılacaktır.

Başta havacılık, kara sınırları ve nüfusun yoğun yaşadığı bölgeler olmak üzere ulaşım sistemlerinin korunmasına yatırım yapılacak, Birleşik Krallığa gelmek isteyen insanlarla ilgili istihbarat sağlayan sistemlere yatırım yapmaya devam edilecektir.

Havacılık güvenliği, iyi bir istihbarat ve sıkı güvenlik tedbirleri gerektirmektedir. En savunmasız bölgelerde ev sahibi ülkelerle birlikte çalışan, yurt dışında hareket edebilen daha fazla İngiliz uzmanla, dünya çapında havacılık güvenliği harcamaları iki katına çıkarılacaktır.

Birleşik Krallık vatandaşlarını yurt içi ve yurtdışında korumak, müttefikler ve ortaklarla etkili çalışmak için daha kapsamlı ve daha yetenekli bir küresel güvenlik ve istihbarat ağı oluşturulacaktır.

NATO, AB gibi yakın müttefik ve ortaklarla ve Ortadoğu'da Suudi Arabistan gibi hayati önemdeki ortaklarla çalışmaya devam edilecek, özellikle Fransa ile terörizmle mücadele kapsamında ortak çaba gösterilecektir.

Birleşik Krallık çıkarları için yüksek bir tehdit ve yüksek risk tespit edilen bir dizi ülke ile işbirliği yapacaktır. Ortadoğu, Kuzey Afrika, Güney Asya ve Sahra Altı Afrika'daki terörizmle mücadele ve aşırılıkla mücadele uzmanları ağını artıracak, bu ağın hükümetlerin terörizm ve aşırılıkla mücadele etme çabalarını teşvik ederek, çatışmalarla mücadele ve istikrar sağlama yönündeki Birleşik Krallığın daha geniş çabalarını güçlendirecektir.

Siber tehditleri tespit etmek ve analiz etmek, saldırıları önceden önlemek ve sorumluları izlemek için yeteneklere yatırım yapılacak, bu amaca yönelik yeni bir Ulusal Siber Merkez ve hükümetler arası bir ağ oluşturulacaktır.

Birleşik Krallığı tehdit eden siber suçluların çoğunun yurt dışında yaşamakta ve internetin anonimliğinden ya da etkili siber kanun yaptırımının olmamasından yararlanmaktadırlar. Birleşik Krallık internetin suçlular tarafından kullanımıyla mücadeleye adanmış yeni bir istihbarat birimi oluşturacaktır.

3.2.3.5. Değerlendirme

2015 Güvenlik Stratejisi, Birleşik Krallığın kendi içindeki çıkarlarını güvence altına almak ve istikrarlı bir dünyayı şekillendirmeye yardımcı olmak gibi ikili hedefleri ortaya koymaktadır¹⁴⁵. Belgenin ana temalarından birini yine yurtiçinde/yerelde dayanıklılık oluşturmaktadır. Bununla birlikte 2008 ve 2010 belgelerinden farklı olarak 2015 yılı güvenlik strateji belgesinde “*Küresel erişim ve etkiye sahip güvenli ve müreffeh bir Birleşik Krallık.*” bir vizyon belirlenmiştir. Belgenin tümünde bu vizyon doğrultusunda izlenecek politikalar açık olarak ifade edilmiştir. Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi kapsamında; artan uluslararası terörizm, devlet temelli tehditler, siber saldırılar, uluslararası düzenin işlemez hale gelerek küresel tehditlerle mücadelede fikir birliğinin zorlaşması şeklinde dört öncelikli tehdit belirlemiştir.

Birleşik Krallık 2015 belgesi ile ABD ve AB arasında bir denge stratejisi yürütürken bağımsız politikalar izleyeceğinin ilk işaretlerini de vermiştir. Özellikle Fransa ile daha önceki belgelerde vurgulanmayan stratejik ortaklık, Almanya ile güvenlik ve istihbarat alanlarında ilişkilerin geliştirilmesi, sorun alanları olarak kabul edilen bölgelerde askeri varlığını ve etkinliğini artırma çabaları ve yumuşak gücün daha etkin kullanımı söylemleri bu tür ABD’den bağımsız yürütülecek politikaların işaretlerini bize göstermektedir.

Ayrıca Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik saldırganlığı, 2015’te Birleşik Krallığın savunma harcamalarındaki kesintileri sona erdirmeyi amaçlayan ve devlet kaynaklı tehditlerin yeniden canlandığını kabul eden güvenlik değerlendirmesinin ana itici güçlerinden biri olmuştur. 2015 Stratejisi, NATO ve diğer çok uluslu teşkilatların potansiyeline özel dikkat göstererek, bu saldırganlığa karşı koymak için bir dizi adım atmaya da amaçlamaktadır. Bu Stratejinin kabul edilmesinden önceki kamuoyu tartışması büyük ölçüde 2010 stratejik belgelerinin ciddi eksikliklerinin üstesinden gelme ihtiyacına

---

¹⁴⁵ Ellehuus, Rachel, Center for Strategic and International Studies (CSIS), ‘The UK Integrated Security and Defense Review: Opportunity amid Chaos?’ <https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/200807_Ellehuus_IntegratedSecurity_v4.pdf>, s.e.t. 10.05.2021.

odaklanmıştır¹⁴⁶. Belgede Rusya ile ilgili ifade edilen kaygıları pratik siyaset alanında güvenlik politikalarının da oldukça yakından takip ettiği görülmektedir. Bununla birlikte daha çok Rusya kaynaklı tehditlere atıf yapılarak bütçe artırımı ihtiyacına dikkat çekildiği görülmektedir.

Uzun vadede ise strateji belgesinde risk değerlendirmesinde risk olasılığının ana itici güçleri teknolojiadaki değişiklikler ve jeopolitik ve küresel ekonomik bağlam olarak öngörülmüştür. Ayrıca iklim değişikliğinin Birleşik Krallık ulusal güvenliği üzerindeki tam etkilerinin görülmesi daha olası olmakla birlikte, 2035'ten sonra Birleşik Krallık için giderek artan bir risk olarak ifade edilmiştir. Ayrıca belgede yer alan tüm tehditlerin birbirine bağımlı olduğu ve aynı anda gerçekleşme ihtimali olduğu da belirtilmektedir. Bu anlamda 2015 güvenlik strateji belgesinin her riski tahmin etmek veya öngörmekten çok daha ziyade stratejik niyet ve değerlendirmeleri ifade etme amacını taşıdığını söylemek mümkündür.

---

¹⁴⁶ Koval, (2019).

Tablo 3.12. Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi ve Stratejik Savunma ve Güvenlik Değerlendirmesi– Güvenli ve Müreffeh Bir Birleşik Krallık- 2015

Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi ve Stratejik Savunma ve Güvenlik Değerlendirmesi– Güvenli ve Müreffeh Bir Birleşik Krallık- 2015		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Terörizm, Aşırılık yanlısı ideolojiler ve Yabancı terörist savaşçılar, - Devlet temelli tehditler, uluslararası askeri çatışmalar ve istikrarsızlık, - Birleşik Krallığa yönelik düşmanca faaliyetler ve Birleşik Krallığa, yurt dışındaki topraklarına veya üslerine yönelik saldırılar, - Siber saldırılar, - Büyük insani sağlık krizleri, doğal afetler, çevre felaketleri ve iklim değişikliği, - Konvansiyonel veya hibrit saldırılar, - Kritik kuruluşların başarısız olması, - Kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer saldırılar ve Radyoaktif veya kimyasal sızıntı, - Gelişmiş konvansiyonel silahlar veya kitle imha silahlarının yayılması, - Uluslararası organize suçlar, - Ekonomik kriz, enerji güvenliği ve kaynak/hammadde güvenliği, - Halk hareketleri, - Göç, - Balistik füze tehdidi,	- Caydırıcılık, nükleer caydırıcılık, - Kriz ve tehditlere yönelik erken uyarı yetenekleri geliştirmek, - Tüm milli güç unsurlarının kullanmak, - Silahlı Kuvvetlerin modernizasyonu ve gerektiğinde güç kullanımı, küresel güç projeksiyonu ve saldırı harekâtları icra etmek, - Terörizmle Mücadele Stratejisini güncellemek, Aşırılıkla Mücadele Stratejisini uygulamak ve Terörizmle Mücadele Harekât Merkezi'ni kurmak, - Terörizmle mücadele ve havacılık güvenliğine yatırımları artırmak, - Uluslararası Terörizmle Mücadele Strateji Birimi'ni kurmak, - Müttefiklerle birlikte çalışmak, - Silahlı kuvvetler, güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının güçlendirmek, Özel Kuvvetlerin istihbarat, keşif, gözetleme ve küresel harekât yeteneklerini geliştirmek, - Aşırılık yanlısı ideoloji ile mücadele ve toplumun tehdit ve risklere karşı direncini artırmak, - Kritik alt yapıları korumak, - Siber güvenlik önlemlerini artırmak, Ulusal Siber Merkezini oluşturmak ve İnternetin suçlular tarafından kullanımıyla mücadeleye için istihbarat birimi oluşturmak, - Kıta sahanlığında devriyeleri artırmak, - Ground base balistik füze radar sistemini kurmak, - Ulusal Güvenlik Strateji 'sinin uygulanmasını denetleyecek yeni bir Ulusal Güvenlik Konseyi, Avrupa-Atlantik Güvenlik Politikaları Birimi, Silahların Kontrolü ve yayılmasının Önlenmesi Merkezi, Körfez Strateji Birimi, BM Barışı Koruma Birimi ve Ulusal Güvenlik İnceleme Servisini kurmak,	- Kurallara dayalı uluslararası sistemi güçlendirmek, uluslararası kuruluşları güçlendirmek ve yükselen güçleri uluslararası sisteme dâhil etmek, - Küresel istikrarı sağlamak, - Ortadoğu, Kuzey Afrika, Güney Asya ve Sahra Altı Afrika'da terörizmle mücadele uzmanlar ağını güçlendirilmek, - Dış yardımları yeniden yapılandırmak, - NATO ve mevcut müttefiklere daha fazla yatırım, ABD ve Fransa ile güçlü ilişkiler, - Yumuşak güç politikası ve diplomasiyi etkin kullanmak, - NATO, Beş Göz ülkeleri, Avrupa'da ortaklar, özellikle Fransa ve Almanya, tüm AB üye devletleri ve Japonya gibi dünya çapındaki müttefiklerle ve yükselen güçlerle yakın ilişkiler kurmak, - Rusya Federasyonu'na yönelik yaptırımlar, - NATO kapsamında "Çok Yüksek Hazırlıklı Ortak Görev Gücü" teşkili, "NATO Hava Gücüne" katkı sağlamak, - NATO V. Madde kapsamında büyük çaplı harekâtlar icra etmek, - Şiddet İçeren Aşırılığı Önleme Eylem Planı kapsamında daha sağlam ve etkili bir uluslararası tepki için mücadele etmek, - KİK üye ülkelerle ilişkileri geliştirmek, bölgede askeri varlığını artırmak, - Sahra altı Afrika'da terörizmle mücadelede liderlik, Somali ve Güney Sudan'da BM misyonlarına ilave personel desteği, - Çin Halk Cumhuriyeti ile derin ortaklık kurulması, - Ortadoğu, Afrika ve Asya-Pasifik'te İngiliz Savunma Büroları kurmak ve eğitim vermek,

3.2.4. Birleşik Krallık Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi

2010 Belgesi sürecinde Hem yurt içinde hem de yurt dışında ulusal çıkarları belirlemek ve önceliklendirmek için Yeni Ulusal Güvenlik Riski Değerlendirme metodolojisi kullanılmıştır.

Tablo 3.13. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tehditler

Karşılıklı Bağımlı Bir Dünyada Güvenlik- 2008	Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık - 2010	Güvenli ve Müreffeh Bir Birleşik Krallık- 2015
- Terörizm, - Kitle imha silahları ve teröristlerin eline geçmesi, - Bölgesel çatışmalar, - Başarısız devletler,	- Uluslararası terörizm, - Siber saldırılar/siber suçlar, - Uluslararası askeri krizler, - Büyük kaza veya doğal afetler, - Başarısız devletler ve bölgesel çatışmalar, - Kitle imha silahları ve kitle imha silahları kullanan devlet veya devlet dışı aktörlerin Birleşik Krallık veya yurt dışında Birleşik Krallık topraklarına saldırması, - Dünyada istikrarsızlık, isyan ve iç savaş,	- Terörizm, Aşırılık yanlısı ideolojiler ve yabancı terörist savaşçılar, - Devlet temelli tehditler, uluslararası askeri çatışmalar ve istikrarsızlık, - Siber saldırılar, - Büyük insani sağlık krizleri, doğal afetler, çevre felaketleri ve iklim değişikliği, - Konvansiyonel veya hibrit saldırılar,

Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi Birleşik Krallık’ın ulusal çıkarlarına yönelik olan tüm riskleri değerlendirerek önceliklendiren bir yaklaşımdır. Diğer yandan risk değerlendirmesi Birleşik Krallık’da strateji geliştirme süreci için kullanılan yeni bir husus değildir. Risk değerlendirmesi 2002 “Terörizmle Mücadele Stratejisi” ve 1990’larda geliştirilen “Savunma Planlaması Varsayımları” metodolojisinden yararlanan yurt içi odaklı 2004 tarihli Ulusal Risk Değerlendirmesi ile başlamıştır. Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi metodolojisinin potansiyel olarak en önemli bileşeni, belirli bir zaman diliminde bu tehditlerin veya zorlukların ortaya çıkma olasılığının değerlendirilmesidir. Değerlendirme dört kritere göre yapılmıştır: **Niyet, Yetenek, Kırılganlık ve Tarihsel Tecrübeler**.

Bununla birlikte değerlendirme tehdidin 5–20 yıllık dönemler boyunca gerçekleştirilme olasılığını da dikkate almaktadır. Ulusal Güvenlik Riski Değerlendirmesi ile hem yerel hem de uluslararası tehditlerin ve zorlukların risk teşkil etme ihtimali hakkında

sinerji ortamının oluşmasına ve yalnızca riskin belirlenmesine değil, aynı zamanda ulusal çıkarların belirlenmesine ve önceliklendirilmesine olanak sağlanmıştır. En önemlisi, metodoloji, riskleri önceliklendirmek ve bu risklerin etkilerini azaltmak için gereken önlemler ile bu önlemler için gerekli kaynakları belirlemeye olanak sağlamaktadır.

Birleşik Krallık 2008 belgesinde ana tehditler olarak uluslararası terörizm, kitle imha silahları, bölgesel çatışmalar ve başarısız devletler ile uluslararası suç örgütlerini ön plana çıkarmıştır. Terörizm, İslam adına hareket ettiğini iddia eden şiddet yanlısı ayrılıkçılar ile sınırlı bir şekilde tanımlamıştır. Terörizm tehdidinin uzun yıllar devam edeceğini ve uluslararası yapısına vurgu yapılarak ABD politikalarına uygun olarak mekânsal düzenleme (spatial fixation) ve belirsizliği ön plan çıkararak kendi politik uygulamalarına meşruiyet temeli sağlama gayretleri göze çarpmaktadır. Uluslararası kurumlar ve örgütlerin güçlendirilmesi ve süreçlere dâhil edilmesi ile gerekli meşruiyetin bu kurumlar ve örgütler üzerinden sağlanması hedeflenmektedir.

Birleşik Krallık, 2010 yılı güvenlik strateji belgesinde dört öncelikli tehdit belirlemiştir. Bunlar; uluslararası terörizm, siber saldırılar, uluslararası askeri krizler ve büyük kazalar veya doğal afetlerdir. Kitle imha silahlarının birinci öncelikli tehdit olarak görülmemesi ABD politikaları ile uyumlu Birleşik Krallık yaklaşımında farklı noktalardan biridir. Tehditlerin belirlenmesinde her iki yılda bir güncellenecek Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi ile birlikte yeni bir sistematik düzenlemeye gidilmiştir. Uluslararası terörizmin kaynağı olarak El-Kaide ve bağlı gruplar ön plana çıkarılmıştır. Sorunların temelinde başarısız ve kırılgan devletler ana unsur olarak ele alınmıştır.

Tablo 3.14. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tedbirler

Karşılıklı Bağımlı Bir Dünyada Güvenlik- 2008	Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık - 2010	Güvenli ve Müreffeh bir Birleşik Krallık- 2015
- Caydırıcılık, - Terörizmle mücadele istihbarat bütçelerinin artırılarak tek bir istihbarat bütçesinin oluşturulması, - Kolluk kuvvetleri, güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının kapasitelerini artırmak, - Yasal Düzenlemeler - Erken ve önleyici müdahale, tehditlere kaynağında müdahale, - Şiddet içeren aşırılık ideolojisi mücadele,	- Ulusal güvenlik algısında ve örgütlenmede radikal değişim, - Caydırıcılık, - Erken ve önleyici müdahale, tehditlere kaynağında müdahale, - Ordunun dünyadaki çok yönlü ve güçlü yapısının korunması, saldırı ve savunma yeteneklerinin artırılması, - Terörist ideoloji ile mücadele,	- Caydırıcılık, nükleer caydırıcılık, - Silahlı Kuvvetlerin modernizasyonu ve gerektiğinde güç kullanımı, küresel güç projeksiyonu ve saldırı harekâtları icra etmek, - Silahlı kuvvetler, güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının güçlendirmek, Özel Kuvvetlerin istihbarat, keşif, gözetleme ve küresel harekât yeteneklerini geliştirmek, - Aşırılık yanlısı ideoloji ile mücadele ve toplumun tehdit ve risklere karşı direncini artırmak, - Siber güvenlik önlemlerini artırmak, - Kıta sahanlığında devriyeleri artırmak, - Balistik füze radar sistemini kurmak,

Birleşik Krallık 2008 belgesinde terörizmle mücadele stratejisini; takip, koruma, hazırlık ve önleme olacak şekilde dört ana sütun üzerine inşa etmeyi hedeflemiş ve eş zamanlı olarak savunma, terörizmle mücadele ve istihbarat bütçesini de artırmıştır. Böylelikle terörle mücadele çabalarını da daha kurumsal bir yapıya sokmayı hedeflediği söylenebilir.

Birleşik Krallık'ın 2010 belgesinde ulusal güvenlik algısında ve güvenliği korumak için örgütlenme şeklinde radikal bir dönüşüm gerekmesi, yurt dışındaki stratejik çıkarları ve sorumlulukları askeri güç tehdidini veya kullanımını haklı gösterebilecek olması, riskleri yönetmek ve fırsatlardan istifade etmek için güç uygulamak konuları Birleşik Krallık'ın politik söylemlerinde öne çıkan değişiklikler olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 3.15. Birleşik Krallığın Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri

Karşılıklı Bağımlı Bir Dünyada Güvenlik- 2008	Belirsizlik Çağında Güçlü Bir Birleşik Krallık - 2010	Güvenli ve Müreffeh bir Birleşik Krallık- 2015
- Koalisyonlar, esnek ittifaklar, - Önleyici müdahale, - Uluslararası kurumların güçlendirilmesi, - Birleşik Krallığın tek başına hareket etmesi, - NATO'nun güçlendirilmesi, Afrika Birliği ve bölgesel güvenlik kuruluşlarının kapasitelerinin artırılması,	- Etki alanını yurt dışında artırmak, - Kolektif güvenliğe bağlılık ve ABD ve diğer ülke ve kuruluşlarla ittifaklar, - Önleyici müdahale, - NATO ve AB ile hayati ortaklık, - İstikrarlı bir dünyayı şekillendirmek, - Uluslararası kurumları güçlendirmek,	- Küresel istikrarı sağlamak ve yumuşak güç politikasını etkin kullanmak, - Kurallara dayalı uluslararası sistemi güçlendirmek, - Ortadoğu, Kuzey Afrika, Güney Asya ve Sahra Altı Afrika'da etkinliği ve askeri varlığı artırmak, - NATO ve mevcut müttefiklere daha fazla yatırım, ABD ve Fransa ile güçlü ilişkiler, - Rusya Federasyonu'na yönelik yaptırımlar, - NATO V. Madde kapsamında büyük çaplı harekâtlar icra etmek, - NATO, Beş Göz ülkeleri, Avrupa'da ortaklar, özellikle Fransa ve Almanya, tüm AB üye devletleri ve dünya çapındaki müttefiklerle ve yükselen güçlerle yakın ilişkiler kurmak, - Dış yardımları yeniden yapılandırmak,

2015 Güvenlik Stratejisi, Birleşik Krallık'ın kendi içindeki çıkarlarını güvence altına almak ve istikrarlı bir dünyayı şekillendirmeye yardımcı olmak gibi ikili hedefleri ortaya koymaktadır. Belgenin ana temalarından birini yine yurtiçinde/yerelde dayanıklılık oluşturmaktadır. Bununla birlikte 2008 ve 2010 belgelerinden farklı olarak 2015 yılı güvenlik strateji belgesinde “Küresel erişim ve etkiye sahip güvenli ve müreffeh bir Birleşik Krallık.” bir vizyon belirlenmiştir. Belgenin tümünde bu vizyon doğrultusunda izlenecek politikalar açık olarak ifade edilmiştir. Ulusal Güvenlik Risk Değerlendirmesi kapsamında; artan uluslararası terörizm, devlet temelli tehditler, siber saldırılar, uluslararası düzenin işlemez hale gelerek küresel tehditlerle mücadelede fikir birliğinin zorlaşması şeklinde dört öncelikli tehdit belirlemiştir.

Birleşik Krallık 2015 belgesi ile ABD ve AB arasında bir denge stratejisi yürütürken bağımsız politikalar izleyeceğinin ilk işaretlerini de vermiştir. Özellikle Fransa ile daha önceki belgelerde vurgulanmayan stratejik ortaklık, Almanya ile güvenlik ve istihbarat alanlarında ilişkilerin geliştirilmesi, sorun alanları olarak kabul edilen bölgelerde askeri varlığını ve etkinliğini artırma çabaları ve yumuşak gücün daha etkin kullanımı söylemleri bu tür ABD'den bağımsız yürütülecek politikaların işaretlerini bize göstermektedir.

3.3. Fransa'nın Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin İncelenmesi

Fransa ilk küresel çapta ulusal savunma stratejisini 1972 yılında “Livre Blanc de la Défense Nationale (Ulusal Güvenlik Beyaz Kitabı)” ile hazırlamıştır. Fransız ulusal savunması için bir kilometre taşı olan bu belge, Soğuk Savaş döneminden etkilenmiş ve nükleer caydırıcılık politik yaklaşımı çerçevesinde şekillenmiştir. Soğuk Savaş sonrası yaklaşımla karakterize edilebilen ve yeni tehditler ve bölgesel çatışmalara odaklanan ikinci belge 1994 yılında yayımlanmıştır. 1994 yılında yayımlanan Beyaz Kitap'ta Fransa'nın yurt dışı barışı koruma misyonları öne çıkmıştır. Aynı zamanda 1994 Beyaz Kitap'ın hazırlanma sürecinde Ulusal Savunma Stratejisine iç güvenlik konularının dâhil edilmesi fikri ilk kez gündeme gelmiş ancak güvenliğin sürekliliği fikri temel alınmayıp belgenin esasını dış tehditler oluşturmuştur.

Nicolas Sarkozy'nin Fransa'nın yeni Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından, 11 Eylül sonrası olayları dikkate alan yeni bir stratejik belgeye ihtiyaç duyulmuş aynı zamanda bir Avrupa güvenlik ve savunma politikasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu maksatla Ağustos 2007'de başbakana bağlı olarak Beyaz Kitap komisyonu kurulmuştur. 250.000'den fazla İnternet kullanıcısının yanı sıra, yedi saha aktörü, yedi siyasi parti temsilcisi, 10 sivil toplum temsilcisi ve 14 farklı ülkeden 20'den fazla Avrupa temsilcisi olmak üzere toplam 52 farklı kişinin görüşlerine başvurulmuştur.¹⁴⁷

Bu gelişmeler kapsamında; Fransa savunma ve güvenlik politikalarında dönüm noktasında olduğu değerlendirilmesi ile 14 yıl sonra 2008 yılında yeni bir ulusal güvenlik stratejisi yayımlamıştır. 1972'de yayımlanan Beyaz Kitap caydırıcılığı, 1994'te yayımlanan Beyaz Kitap caydırıcılığın yanı sıra güç aktarımı ve yurt dışındaki faaliyetleri esas almıştır. 2008'de yayımlanan Beyaz Kitap önceki versiyonlarından farklı olarak savunma konularına

---

¹⁴⁷ **Liberti, Fabio / Blain, Camille** (2011) Elcano Royal Institute, ‘France’s National Security Strategy’ <<https://www.realinstitutoelcano.org/en/work-document/frances-national-security-strategy-wp/>>, s.e.t. 01.04.2022

ilave olarak güvenlik çıkarlarının daha küresel ölçekte değerlendirildiği bir yaklaşım içerisinde hazırlanmıştır. Hazırlık sürecinde tabulardan uzak, geniş katılımlı ve şeffaf bir yaklaşım sergilenmiş, hatta konu ile ilgili bir web sitesi oluşturularak halkın görüşlerine de yer verilmiştir.¹⁴⁸

1972 ve 1994 yıllarında yayımlanan belgeler savunma politikaları için uzun vadeli küresel bir tanım ortaya koyarken 2008 tarihli Beyaz Kitap, öncülerinin bazı temel hususlarını içermekle beraber daha önce geliştirilmemiş olan yeni bir ulusal güvenlik stratejisi izlemiştir.¹⁴⁹

3.3.1. Fransa Beyaz Kitap-2008¹⁵⁰

3.3.1.1. Giriş

Yayımlanan Beyaz Kitap'ta iki hedef belirtilmiştir. Bunlardan ilki Fransa'nın dünyada askeri ve diplomatik güç olmasını sağlamak, diğeri ise Fransa'nın bağımsızlığını ve vatandaşların güvenliğini sağlamaktır.

Ulusal Güvenlik stratejisi, savunma ve güvenlik güçlerinin geliştirilmesi gereken beş stratejik işlevi içermektedir. Bunlar; *bilgi ve öngörü, önleme, caydırma, koruma ve müdahaledir.*

AB'yi kriz yönetimi ve uluslararası güvenlik alanında önemli bir aktör haline getirmek Fransa'nın güvenlik politikasının temel ilkelerinden biridir. Belgede Avrupa vurgusu ve uluslararası kurumların Fransa'nın hedefleri için araç olarak kullanılması esas olarak alınmaktadır. Özellikle terörizmle mücadele konusunda AB'nin atması gereken somut adımlar ve iş birliği konularının belgede net olarak ifade edilmesi, Avrupa'da Madrid 2004, Londra 2005 saldırılarının benzerlerinin nüfusunda Afrika'dan gelen göçmenlerin önemli bir yer tuttuğu Fransa'da da yaşanabileceğinden hareketle bir önleyici reaksiyon olarak değerlendirilebilir.

---

¹⁴⁸ Fransa Savunma Bakanlığı, 'Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap, 2008' <https://web.archive.org/web/20111118135452/http://merln.ndu.edu/whitepapers/France_English2008.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

¹⁴⁹ **Liberti, Fabio / Blain, Camille** (2011) Elcano Royal Institute, 'France's National Security Strategy' <<https://www.realinstitutoelcano.org/en/work-document/frances-national-security-strategy-wp/>>, s.e.t. 01.04.2022.

¹⁵⁰ Fransa Savunma Bakanlığı, 'Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap, 2008' <https://web.archive.org/web/20111118135452/http://merln.ndu.edu/whitepapers/France_English2008.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

Fransa önleme ve müdahale fonksiyonu kapsamında Atlantik'ten Akdeniz'e, Arap-Basra Körfezine ve Hint Okyanusuna kadar öncelikli bir coğrafi eksende yoğunlaşmış olsa da müdahale kapasitesini çıkarları ile uyumlu öncelikli coğrafi bölgelerde kullanmayı amaçlamıştır. Fransa'nın kolonyal dönemden itibaren kendisi ve Avrupa için stratejik bölge olarak atfettiği Afrika bu müdahaledeler için Fransa'nın önleyici stratejilerinin temelini oluşturacağı belgede ifade edilmiştir.

Fransa, Avrupa'da ve kendi topraklarında yaşanabilecek konvansiyonel bir saldırıyı veya nükleer, kimyasal veya biyolojik türdeki araçları kullanan büyük bir terör saldırısı birleşimini hâlihazırda tanımlanmış en ciddi senaryo olarak kabul etmektedir. Bu değerlendirme kapsamında Fransa stratejisini belirlerken Ortadoğu ve Asya'da büyük çatışmaların patlak verme olasılığını hesaba katmak zorunda olması belgenin dikkat çekici hususlarından biridir.

Terörizm; ABD'de 11 Eylül; Avrupa'da Madrid 2004, Londra 2005 ve diğer saldırılar ile tarihsel bir eşiği aşmış ve özellikle ölçek, yayılma, eylem şekilleri ve terör ağlarının etkinliği bakımından bir dönüm noktası olmuştur. Terörizmin uzun yıllar boyunca temel tehdit olacağı ve terörizmin küresel bağlamda coğrafi olarak da genişlemesi hususları belgede ifade edilen ve ABD stratejileri ile uyumlu olarak değerlendirilebilecek hususlardan biridir.

3.3.1.2. Fransa Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Küreselleşme neticesinde uluslararası sistemin temellerinde dönüşümler meydana gelmiş ve küresel güç dağılımı Asya'ya doğru kayma göstermiştir. Yeni ve güçlü devlet dışı aktörler, devletlerle ve stratejileriyle rekabet etmeye başlamıştır. Karmaşıklık ve belirsizlik bu yeni ortamın tartışmasız temel özellikleri haline gelmiştir. Mevcut küresel ortamda Fransız toprakları ve halkı savunmasızdır ve Fransa'nın artık savunmasını ve güvenliğini mevcut koşullara göre radikal bir şekilde yeniden düzenlemesi gerekmektedir.

Batılı güçlerin 2001'den itibaren kendi güvenlikleri ile ilgili çekinceleri ve pratik tezahürleri dünyada genellikle saldırgan/aktif bir yaklaşım olarak algılanmış; kolektif güvenlik sistemi giderek zayıflamış ve BMGK'da reform konusundaki ortak anlayışın olmaması BMGK'nın meşruiyetini olumsuz etkilemiştir.

Bu değerlendirmeler ışığında Fransa Ulusal Güvenlik stratejisinin amaçları; Fransa'ya zarar verebilecek risk ve tehditleri engellemek, Avrupa ve uluslararası güvenliğe katkı sağlamak, Fransa halkını ve devletini bir araya getiren değerleri korumaktır. Bu strateji savunma ve güvenlik güçlerinin geliştirilmesi gereken beş stratejik işlevi içermektedir. Bunlar; bilgi ve öngörü, önleme, caydırma, koruma ve müdahaledir.

Beyaz Kitabın en önemli unsurunun bilgi ve öngörü (knowledge and anticipation) olduğu söylenebilir. Bu temel fonksiyonun, önleme ve caydırıcılık (prevention and deterrence), koruma ve müdahale (protection and intervention) ile birlikte uygulanması Fransa'nın ulusal güvenliğini sağlayacaktır.

Bilgi ve öngörü; yeni, stratejik bir işlevi temsil etmekle birlikte bir öncelik haline de gelmiştir. Belirsizlik ve istikrarsızlıkla karakterize edilen bir dünyada, bilgi Fransa'nın ilk savunma hattını temsil etmektedir ve bu bağlamda her türlü istihbari bilgi çok önemlidir. Bilgi karar verme sürecinde özerkliği sağlayarak Fransa'nın stratejik inisiyatif kapasitesini artırmaktadır. Bilgi ve öngörü fonksiyonunun beş temel alanda geliştirilmesi gerekmektedir. Bunlar; *istihbarat, harekât alanı, diplomasi, müteakip planlama ve bilgi yönetimidir.*

Doğrudan maruz kaldıkları yeni güvenlik açıklarının varlığı nedeniyle, hem Fransız halkı hem de topraklarının korunması stratejinin merkezinde yer almaktadır. Bu **Korumanın** iki türlü riski dikkate alması gerekmektedir. Bunlar;

- Kasıtlı saldırılar; terörizm, siber saldırılar, balistik füze saldırıları, Fransa savunmasını etkisiz hale getirebilecek diğer saldırılar,

- Kasıtsız durumlar; yüksek ölümcül sağlık krizleri, doğal afetler, çevre felaketleri ve iklim değişikliği, teknolojik afetlerdir.

- Çatışmayı **önleme ve müdahale** yetenekleri ile ilgili olarak Beyaz Kitap, Atlantik'ten Akdeniz'e, Arap-Basra Körfezi'ne ve Hint Okyanusu'na kadar öncelikli bir coğrafi ekseninde yoğunlaşmıştır. Fransa özellikle kaçakçılık ve terör eylemleriyle mücadele etmek için Afrika kıtasının Batı ve Doğu kıyılarında ve Sahel'de çatışmaları önleme ve harekât yeteneklerini korumayı hedeflemektedir.

- Bu nedenle Afrika, önümüzdeki on beş yıl boyunca Fransız önleyici stratejisinin ana başlığı olacaktır. Afrika ülkelerinin güvenlik sorunları, ister bölgesel ister etnik gruplar arası çatışma riskleri olsun, Sahel bölgesindeki ülkelerdeki terörizmin artması veya istikrarlarını tehdit eden tehlikeler doğrudan Fransa ve Avrupa için endişe kaynağıdır.

Önleme fonksiyonu ise ekonomik, diplomatik, askeri, kanuni ve kültürel temellere dayanmaktadır. AB ve BM Fransa'nın önleyici doktrini için merkezi role sahiptir. Bazı durumlarda, potansiyel bir kriz bölgesinde askeri veya sivil unsurların önleyici olarak konuşlandırılması, potansiyel krizlerin ortaya çıkmasını veya yeniden canlanmasını önlemek için müdahale olmaksızın yeterli olabilecektir. Önleyici doktrin temelleri üç ana sütuna dayanmaktadır. Bunlar;

- Krizlerden önce uluslararası güvenlik sistemini geliştirmek, krizleri merkezinde çözmek ve silahlı çatışmaya dönmeden süratle çözümlmek,
- Gerekğinde askeri yöntemleri de kullanarak krizlerin etkilerini azaltmak,
- Kriz sonrasında ekonomik ve diplomatik yöntemleri işbirliği içerisinde kullanarak kriz bölgelerinde kalıcı istikrarı sağlamaktır.

Caydırıcılık fonksiyonu kapsamında Fransa'nın nükleer kapasitesi esas unsur olmaya devam edecektir.

Müdahale silahlı kuvvetlerin özellikle yurt dışında icra edeceği faaliyetleri kapsayacaktır. Müdahale; Fransa'nın çıkarlarını ve uluslararası sorumluluklarını yerine getirilmesini sağlayacak, birçok durumda BM, AB veya Atlantik müttefikliği gibi uluslararası bir çerçeve içerisinde gerçekleştirilecektir. Fransa'nın tek başına müdahalesi yalnızca yurt dışındaki vatandaşlarına ve çıkarlarına yönelik tehditlerde ilgili ülkelerle yapılan ikili askeri işbirliği kapsamında gerçekleştirilebilecektir.

Fransa'nın müdahale kapasitesi çıkarları ile uyumlu öncelikli coğrafi bölgelerde kullanılacaktır. Aynı şekilde yurt dışındaki askeri konuşlanmasını da buna göre yapması gerekmektedir.

3.3.1.3. Tehdit Değerlendirmesi

Küreselleşme paradoksal olarak; yükselen milliyetçilik, dini fanatizm ve otoriter tepkilerle birlikte hareket etmekte, aynı zamanda ekonomik ve sosyal eşitsizlikleri de körüklemekte, etkileri isyanı ve aşırıcılığı beslemekte, her türden alışverişi hızlandırarak, uluslararası anlaşmalarla yasaklanmış veya düzenleme getirilmiş silahların yayılmasına yönelik programları kolaylaştırabilmektedir.

Devletlerarasındaki çatışmalar azalmakla birlikte dünyada yaşanan şiddet aşırı noktalara ulaşmış, sağlık veya çevresel riskler ortak güvenlik için risk yaratmaktadır.

Şiddetin küresel ölçekte radikalleşmesi, önümüzdeki yıllar için en büyük tehditlerden biri haline gelmiştir.

Mevcut ve yaşanan küresel sorunların (biyosferin zarar görmesi veya salgın hastalık riskleri gibi) bir sonucu olacaktır. Bu sonuçlar; terörizm ağlarından Fransa'ya yönelik doğrudan tehditler, Avrupa kıtasındaki balistik füzelerin yayılmasının uzun vadeli sonuçları, bilgi ve iletişim sistemlerine saldırılar içerebilecektir.

Fransa, Avrupa'da ve kendi topraklarında yaşanabilecek konvansiyonel bir saldırıyı veya nükleer, kimyasal veya biyolojik türdeki araçları kullanan büyük bir terör saldırısı birleşimini hâlihazırda tanımlanmış en ciddi senaryo olarak kabul etmektedir. Bu değerlendirme kapsamında Fransa stratejisini belirlerken Ortadoğu ve Asya'da büyük çatışmaların patlak verme olasılığını hesaba katmak zorundadır. Fransa'nın güvenliğine yönelik tehdit ve riskler, sınırları dikkate almayan ve küreselleşmenin yarattığı fırsatlardan istifade eden devletlerden veya devlet dışı aktörlerden gelebilecektir. Ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olasılığı, öngörü, önleme ve hükümetin tüm araçlardan, Avrupa ve uluslararası işbirliğinin etkinleştirilmesinden yararlanarak hızlı bir yanıt verilmesini gerektirecektir.

Belgede Fransız topraklarına yönelik risk ve tehditlerin hiyerarşisi;

- Terörist saldırılar, (eş zamanlı ve/veya büyük çapta)
- Siber saldırılar,
- Balistik füze tehdidi,
- Salgın hastalıklar,
- Doğal afetler,
- Organize suçlar,
- Fransa'nın yurt dışı departmanları ve toprakları şeklinde sıralanmaktadır.
- Bu tehdit ve risklerin yanı sıra dünyada çözülmemiş ana krizler dünya ve Fransa güvenliğini olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir.

Yakın ve Ortadoğu'daki sorunların uluslararası kuruluşlar ve büyük güçler tarafından çözülememesi halinde küresel güvenlik için zincirleme bir reaksiyon oluşturacaktır. Radikal İslam'daki yükseliş, Sünni ve Şii Müslümanlar arasındaki düşmanlık, Kürt sorunu ve bölgedeki siyasi rejimlerin kırılganlığı potansiyel krizleri oluşturmaktadır. İran'ın nükleer ve balistik programları tek başına Ortadoğu ve dünyada dengeyi bozmakla tehdit etmektedir.

Bölgedeki devletlerin sorunları tek başına çözme kapasiteleri yoktur ve bölgeyi etkileyebilecek dört ana sorun vardır. Bunlar;

- İsrail Filistin sorununun radikalleşmeyi körüklemesi,
- Lübnan'ın özellikle İran ve Suriye tarafından manipüle edilmesi ile kırılganlığını koruması,
- Irak'ta yaşanan Sünni-Şii düşmanlığı,
- İran'ın nükleer ve balistik füze tehdidinin yanı sıra İsrail'e yönelik tehdididir.

Afganistan'da devam eden istikrar harekâtı Batılı güçleri etkilemiş ve kırılgan hale getirmiştir. Pakistan-Afganistan sınır bölgeleri istikrarsız, kontrolsüz ve El-Kaide ve bağlantılı gruplar için sığınak görevi görmektedir. El-Kaide ve bağlantılı grupları, Pakistan ve Afganistan'daki uluslararası güçlerin güvenliğini etkileyebilecek ve aynı zamanda Batı'da terör eylemleri gerçekleştirebilecek kapasitededir. Keşmir sorunu ve Pakistan'ın nükleer ve balistik yetenekleri bölgeyi etkileyebilecek diğer sorunlardır.

Afrika'da birçok çatışma ve gerilla hareketleri devam etmektedir ve çatışmalar Afrika Boynuzu, Sahel bölgesine yayılmaktadır. Afrika'da yasa dışı göç, Müslüman bölgelerde radikalizm, Hristiyan bölgelerde mezhep sorunları, El-Kaide ve diğer terörist gruplar, yeni uyuşturucu kaçakçılığı rotaları, yasa dışı silah ticareti, para aklama ve sağlık risklerinin tamamı Fransa'nın çıkarlarını doğrudan etkilemektedir.

Asya'da Kore ve Tayvan sorunları, Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan ve Pakistan'ın nükleer güçleri ve uzak Asya'da Rusya Federasyonu ve ABD'nin varlığı endişeye sebep olmaktadır.

Kırılgan devletler hem iç krizlere hem de dış şoklara karşı oldukça savunmasızdır ve insan ticareti, isyanlar veya terörist grupların faaliyetleriyle mücadele etmekten aciz durumdadırlar.

Nükleer silahlar, kalıcı toprak anlaşmazlıkları olan birkaç hassas bölgede mevcuttur ve bazı terörist gruplar radyolojik veya nükleer malzemelere veya cihazlara erişim için mücadele etmektedirler.

Yurtiçi ve yurtdışı güvenlik arasındaki geleneksel ayırım artık geçerli değildir. Terörizm Fransız ve Avrupa toplumuna sızmaya çalışırken, dünyanın birçok noktasından da Avrupa ülkelerini hedef almaktadır. Teröristlerin konvansiyonel olmayan silahlar ile

saldırılarında başarılı olmaları durumunda, Fransa ve Avrupa toplumunun istikrarsızlaştırılmasında dramatik bir adımı temsil edecektir.

Fransa ve Avrupa, “cihatçılık” fikrinden esinlenen terörizme karşı kırılgan durumdadır ve doğrudan hedefindedir. Ayrıca gelecekte yeni güçler tarafından geliştirilen balistik füzelerin menzili içerisinde olacaktır.

Terörizm uzun yıllar boyu Avrupa'ya ve dünyadaki vatandaşlarına yönelik ana fiziksel tehditlerden biri olmaya devam edecektir. El-Kaide ve El-Kaide'den ilham alan ve daha önce ulusal veya bölgesel mantıklarla yönetilen terörist gruplar günümüzde dünyanın birçok noktasından saldırı planlamakta ve stratejilerini çok geniş alana dağılmış ülkelerdeki bağlantılarına dayandırmaktadır.

Terörist grupların varlığı ve ağıları hayatımızın kalıcı bir gerçeği haline gelmiştir. Terörizm artık herhangi bir ülkenin merkezine eşi görülmemiş bir şiddet, uluslararası hazırlık ve daha önce hiç ulaşılmamış eylem yoğunluğuyla terörist gruplar tarafından saldırı gerçekleştirebilecektir. Teröristler zayıflıklarına ve kırılganlıklarına ilişkin algılarına bağlı olarak saldırı tarzlarını değiştireceklerdir. Hâlihazırda geleneksel yöntemler kullanılmaya devam edilirken intihar saldırıları ile durum yeni bir boyut kazanmıştır. Ayrıca devlet destekli terör eylemleri, önümüzdeki yıllarda cihatçı grupların saldırılarından daha fazla göz ardı edilemez hale gelecektir.

Ortadoğu, Afganistan'dan Pakistan'a ve Orta Afrika'nın çeşitli bölgelerinde, Doğu Afrika'da ve Sudan çevresinde terörist grupların ortaya çıkma ihtimali mevcuttur.

Organize suç örgütleri küreselleşme ve sınırların zayıflamasından istifade etmektedirler.

Enerji güvenliği artık küresel ölçek dışında düşünülemez.

Bilgi sistemlerinin savunmasızlığı bölge ve sınır tanımamaktadır.

3.3.1.4. Terörizmle Mücadele

Terörizm tarihsel bir eşiği aşmış ve 11 Eylül 2001'de ölçek değişikliğine uğramıştır. Özellikle Avrupa'da Madrid 2004, Londra 2005 ve diğer saldırılar ölçek, yayılma, eylem

şekilleri bakımından bir dönüm noktası olmuştur. Terörizm bağlamında yaşanan değişim ve sonuçlarından da görüldüğü gibi büyük stratejik sorunlar yaratabilmektedir.

11 Eylül Saldırılarından sonra, 2001 yılında Avrupa Komisyonu tarafından yapılan bir ankette AB üye devletlerinde vatandaşların büyük çoğunluğu (%86), özellikle terör ve organize suçla mücadele başta olmak üzere, iç güvenlikle ilgili alanlarla ilgili artan endişelerini ifade etmişlerdir¹⁵¹. Terörizm ve organize suç örgütleri ile mücadelede AB ile işbirliğini geliştirmek, AB'yi kriz yönetimi ve uluslararası güvenlik alanında önemli bir aktör haline getirmek Fransa'nın güvenlik politikasının temel ilkelerinden biridir. Ayrıca AB ve Kuzey Atlantik İttifakı birbirini tamamlayan iki temel unsurdur.

Beyaz Kitap AB vatandaşlarının korunması için dört öncelikli alanı öne çıkarmaktadır. Bunlar;

- Terörizm ve organize suçla mücadelede işbirliğinin güçlendirilmesi,
- AB sivil koruma yeteneklerinin geliştirilmesi,
- Siber saldırılara karşı savunmanın koordinasyonu,
- Enerji ve stratejik hammadde tedarikinin güvence altına alınmasıdır.

Fransa terörizmle mücadele alanında AB ve üye ülkelerden beklentilerini belgede açıkça ifade etmiştir. Bu kapsamda AB'nin terörizmle mücadele stratejileri;

- AB'de düzenli ortak tehdit değerlendirmesi yapmak,
- Tüm karar verme, müdahale ve iletişim yöntemlerini içerecek şekilde sınır devletleri arasında ortak tatbikatlar düzenlemek,
- Tespit ve koruma teknikleri, biyometrik veriler ve yeni aşılar üzerine araştırma endüstrisini geliştirmek,
- Malların gözetimi, tehlikeli maddelerin tespiti, ulaşımın korunması ve iletişim politikası gibi konvansiyonel olmayan terörist saldırılara hazırlık yapmak,
- Birlikte çalışabilir ikaz sistemleri ve kriz yönetimi veri tabanları kurmak ve terörist ağlara ilişkin veri tabanlarını, patlayıcılar ve silahlar üzerindeki kontrolleri iyileştirmek,
- Kriz durumları için özel mevzuat düzenlemek,

---

¹⁵¹ Söz konusu anket sonuçları, Avrupa Komisyonu tarafından Nisan 2002'de Rapor No: 56 adı altında kamuoyu ile paylaşılmıştır.

- AB'nin dış politikasını terörizmle mücadele açısından güçlendirmek (bazı komşu devletlerin terörizmle savaşmasına yardım etmek ve ayrıca belirli durumlarda işbirliğini terörizmle mücadele taahhüdüne bağlı kılmak) şeklinde geliştirmesi gerekmektedir.

Entegre operasyonel sınır işbirliği yönetimi kapsamında; sınırların gözetiminin yalnızca izinsiz geçişleri önlemek için değil, aynı zamanda narkotik veya silah kaçakçılığı ile finanse edilen farklı sınır ötesi suç türleri veya terörizmle mücadele etmek için tasarlanması gerekmektedir. Fransa 2005 yılında kurulan Avrupa sınır ajansı FRONTEX'e destek vermeye devam edecek, mevcut ulusal sistemlerin ağına bağlanması bu ajansın güçlendirilmesinin ilk adımı olacaktır.

Schengen bölgesinin genişletilmesiyle Avrupa, hava yolcusu verilerinin, giriş ve çıkış dosyalarının saklanması, ön vize sistemi veya sınırlarda otomatik biyometrik kontrol sistemleri gibi iç sınırlarını kontrol altına almak için yeni teknik kaynaklara ihtiyaç duyacaktır.

Fransa Haziran 2006'da, Terörizme Karşı Yurtiçi Güvenlik Beyaz Kitabı yürürlüğe koymuştur. Bu kapsamda; savunma tedbirlerini artıracak, istihbarat ve önleyici yeteneklerini güçlendirecek, tehdit ve riskleri önlemeye ve etkisini sınırlamaya çalışacaktır. Beyaz Kitap, Fransa'nın terörle mücadele sisteminde değişiklik yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Fransa'yı ve vatandaşlarını terörizme karşı korumak için;

- Tehlikeli kişilerin ve malların hareketlerinin gözetlenmesi, tespiti ve etkisiz hale getirilmesi yoluyla riski önleme ve ülkeyi ihlallerden koruma,

- Hava, kara ve deniz ulaşım ağları, kritik altyapı ve kritik bilgi sistemleri gibi özellikle hassas hedefleri koruma,

- KBRN koruması, patlayıcıların tespiti, iletişim ağlarının kontrolü, kameralarla izleme, bilgi sistemlerinin korunması ve biyometrik veriler konusunda teknolojik üstünlüğü geliştirerek gelişen tehdit durumunun bir adım önünde olmayı gerektirmektedir.

Deniz gözetleme ve müdahale unsurları, yalnızca terörizmle mücadeleye daha etkili bir katkıda bulunacak şekilde değil, aynı zamanda denizde devletin görevi olan tüm görevleri yerine getirecek şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Hükümetin "Vigipirate"¹⁵² planı ile tehdit değerlendirmesine uyarlanabilen açık bir operasyonel tedbir, önleme ve koruma önlemleri oluşturulmuştur.

3.3.1.5. Değerlendirme

Fransa tarihi geçmiş algılamaları, NATO ve ABD ile ilişkileri de dikkate alındığında her zaman dünyada askeri ve diplomatik güç olarak söz sahibi olmak istemektedir. 2008 Beyaz Kitap'ta; küresel bir güç olmak isteyen Fransa'nın öncelikle stratejik bölgelerde etkinliğini artırmak ve AB'yi yönlendirme ve lider ülke konumu iddialarına matuf politikaların ön plana çıktığını ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Her ne kadar NATO ve ittifaklar ifade edilse de Fransa güvenliğini AB ülküsü çerçevesinde gerçekleştirmek istemektedir. AB'yi ve Avrupa'yı kendi politik hedef ve çıkarları doğrultusunda yönlendirerek Fransa'nın askeri ve diplomatik güç olma hedefini AB üzerinden şekillendirmek istemektedir.

Bu temel stratejinin terörizmle mücadele politikalarına yansıtıldığı belgede açıkça ifade edilmiştir. Özellikle terörizmin 11 Eylül, Madrid ve Londra saldırıları ile hayatımızda kalıcı olarak varlığının kabulü ile belgede belirtilen beş stratejik öncelik kapsamında AB ile ortak politikalar yürütülmesi ve terörizmle mücadelede AB'nin bir bütün olarak değerlendirilmesi dikkat çekici unsurlardan biridir. Özellikle AB dış politikasının terörizmle mücadele açısından güçlendirilmesi ve istihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi ön plana çıkmaktadır.

Fransa'nın Afrika'da sömürgecilikten gelen çıkarlarını garanti altına almak ve kendi politik hedefleri doğrultusunda müzahir yapısını korumak maksadıyla buradaki müdahale hakkını saklı tutmakta önleyici stratejisinin ana coğrafi bölgesi olarak bu bölgeyi tanımlamaktadır.

---

¹⁵² **Vigipirate:** Ulusal Güvenlik Uyarı Sistemi (**vigilance et protection des installations contre les risques d'attentats terroristes a l'explosif, surveillance and protection of facilities against the risk of terrorist bombing attacks**)

Tablo 3.16. Fransa Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap – 2008

Fransa Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap – 2008		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve uluslararası güvenliğe etkileri
- Terörizm, Radikalleşme ve Radikal İslam'da yükseliş, - Siber saldırılar ve Bilgi ve iletişim sistemlerine saldırı, - Balistik füze tehdidi, - Salgın hastalıklar ve Doğal afetler, - Organize suç örgütleri, - Otoriter devletler, - Kitle imha silahlarının yayılması, - Ortadoğu'da ve Afrika'da sorunlar, - Başarısız devletler, - Teröristlerin kitle imha silahlarına erişim çabası, - Yasa dışı göç, - Enerji güvenliği,	- Terörizme karşı İç Güvenlik Beyaz Kitap, (2006) - Sınır güvenliğini artırmak, - Hava, kara, deniz ulaşım ağları, kritik alt yapılar ve kritik bilgi sistemlerini korumak, - Caydırıcılık / nükleer caydırıcılık, - Önleyici doktrin, - İstihbarat, keşif, gözetleme yeteneklerini geliştirmek, - AB ile terörizm ve organize suçla mücadelede işbirliğini güçlendirmek, - Havacılık emniyeti, - Siber savunma yeteneklerini geliştirmek, - Balistik füze tehdidine yönelik erken uyarı sistemlerini geliştirmek,	- Askeri ve diplomatik güç olmasını sağlamak, - Afrika kıtasında ve Sahel'de çatışmaları önlemek ve harekât yeteneklerini korumak, - Ortadoğu ve Asya'da büyük çatışmaların patlak verme olasılığına izin vermek, - Uluslararası güvenlik sistemini geliştirmek, - Krizleri merkezinde çözmek, Potansiyel kriz bölgelerine askeri ve sivil unsurları konuşlandırmak, - İttifaklar ve BM, AB veya NATO içerisinde harekât icra etmek, - AB'yi kriz yönetimi ve uluslararası güvenlik alanında önemli bir aktör haline getirmek, - Çıkarlarına uygun öncelikli coğrafi bölgelere konuşlanmak, - AB'de düzenli ortak tehdit değerlendirmesi yapmak, AB sınır devletleri arasında ortak tatbikatlar düzenlemek, - AB'de kriz yönetimi veri tabanları oluşturmak ve mevzuatı düzenlemek, - FRONTEX'e destek, - Sivil-asker iş birliğini artırmak,

3.3.2. Fransa Beyaz Kitap-2013¹⁵³

3.3.2.1. Giriş

Fransa'nın 2013 belgesi "*stratejik karar almada bağımsızlığı korumak*" ana fikri çerçevesinde şekillenmiştir. Bu stratejisi için koruma, caydırıcılık ve müdahale öncelikli politikalar olarak vurgulamıştır. Her ne kadar AB, NATO, ABD ve uluslararası kuruluşlarla ile güvenlik hususları birlikte değerlendirilirken Fransa stratejik kararlarında politik hedef

¹⁵³ Fransa Savunma Bakanlığı, 'Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap, 2013', <<https://www.files.ethz.ch/isn/172504/White%20paper%20on%20defense%20%202013.pdf>>, s.e.t 01.03.2021.

ve amaçlarına uygun olarak bağımsız hareket etmeyi temel stratejisi olarak belirlemiştir. Yalçın'da bu konuda benzer çıkarımlarda bulunmuştur. “2008 belgesi 2013 belgesine kıyasla daha liberal bir perspektifin ön planda olduğu bir belgedir. Çünkü belge NATO’ya katılımı desteklemesine rağmen henüz AB’yi NATO’nun gölgesine itmemiştir. “AB tutkusu” henüz derindir. Fransa kendi güvenliği ile meşguldür, ama bunu Batı güvenliği ve kurumlarının bir parçası olarak görmektedir. Bu nedenle geliştirdiği müdahaleci zihniyet tüm liberal Batı’yı bir bütün olarak korumakla ilgilidir. Tüm Batı korunduğunda içindeki Fransa da güvende olacaktır. Fakat 2013 belgesi NATO’yu çok daha öncelikli bir konuma taşımaktadır. 2008 belgesi uluslararası kurumlara kurucu ve daha bağımsız bir rol verirken 2013 belgesi açık biçimde NATO, AB ve BM gibi kurumları araçsal değeri nedeniyle kullanmak gerektiğini dile getirmektedir.”¹⁵⁴

2008 belgesinde daha pasif olarak nitelendirilebilecek bilgi ve öngörü öncelikli olarak değerlendirilirken 2013 belgesinde inisiyatif alıcı şekilde öncelikle güvenliğin sağlanması müteakiben ise müdahale fonksiyonunun öne çıkarılması temel farklılıklardan birini oluşturmaktadır.

2008’den farklı olarak Fransa 2013 Beyaz Kitabın hazırlanması için oluşturulan komisyonda bağımsız uzmanlar adı altında iki AB, bir Alman ve bir İngiliz uzmanın dâhil edilmiş olması; AB üye ülkelerle daha derin bir diyalog ile de-facto karşılıklı bağımlılığı organize bir bağımlılık haline getirmeyi amaçlamaktadır.

Uluslararası güvenliği belirleyen faktörler; ekonomik kriz, Arap devrimi ve ABD’nin stratejik kararlarıdır. 2008 ekonomik krizin etkileri özellikle ABD belgelerindeki gibi Fransa’nın da 2013 belgesinde etkili olmuştur. ABD bu durumu NATO külfet paylaşımı üzerinden diğer devletlere sorumluluk vererek yapmaya çalışırken, Fransa AB ve NATO ile ilişkilerde pragmatik bir yaklaşımla telafi etme yönünde politikalara öncelik vermektedir. Bu hususta 2008 Beyaz Kitap’ta ile uyumlu olarak 2013 Beyaz Kitap’ta Avrupa’nın güvenlik konusunda daha fazla sorumluluk alması ve Avrupa savunma ve güvenlik politikasında pragmatik bir revizyona gidilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Fransa’nın AB ve Atlantik müttefikliği ile ilgili seçeneklerine bakıldığında, 2008 belgesinin temelini teşkil eden AB amacının yanı sıra güvenlik ile ilgili konuları NATO ve

---

¹⁵⁴ Yalçın (2017), s.89.

AB vasıtasıyla gerçekleştirme ve uluslararası kuruluşlardaki etkinliğini aktif olarak kullanma yönünde eğilim açıkça ortaya çıkmaktadır.

2008 Beyaz Kitap'ta Atlantik'ten Akdeniz'e, Arap-Basra Körfezi ve Hint Okyanusu öncelikli alanlar belirlenmişken, ABD'nin Asya Pasifik politikalarının etkisi olarak Fransa'da Asya-Pasifik bölgesi Fransa'nın küresel bir aktör olarak kararlılığını göstermesi gereken öncelikli alanlara dâhil edilmiştir.

2008 belgesinden farklı olarak bilgi ve öngörü prensipleri kapsamında istihbarata yönelik İHA'ların etkin kullanımı konusuna 2013 belgesinde değinilmiştir.

Önleyici müdahale kapsamında tıpkı ABD'nin dünya genelinde konuşlu üsleri gibi Fransa'nın da üslerini etkin kullanma çabaları 2008 belgesinden farklıdır.

2008 belgesi ile aynı minvalde terörizm coğrafi olarak evrim geçirmekte ve yayılmaktadır.

3.3.2.2. Fransa Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Fransa'nın stratejisi iki ana sütundan oluşmaktadır; stratejik karar almada bağımsızlığı korumak ve uluslararası güvenlik sistemine katkılar. Beyaz Kitap; bilgi ve öngörü, koruma, önleme, caydırıcılık ve müdahaleden oluşan beş stratejik fonksiyonun birleşimi ile oluşturulan bütüncül bir yaklaşım içermektedir.

Beyaz Kitap Fransa'nın savunma stratejisinin üç önceliğini vurgulamaktadır. Bunlar; koruma, caydırıcılık ve müdahaledir. Fransa'nın; vatandaşlarının korunmasını garanti etmesi, nükleer caydırıcılığını koruması, çıkarlarını ve uluslararası toplumu savunmak için inisiyatif alma hakkını açık olarak doğrulaması gerekmektedir. Fransa'nın güvenliğini garanti alma amacını, ulusal seviyede tüm çabalarını harekete geçirerek ve bunu daha geniş bir çerçeve içerisinde Avrupa'nın savunma politikalarını inşa etmek maksadıyla yapması gerekmektedir.

Fransa'nın stratejik öncelikleri;

- Fransa'nın ve yurtdışındaki Fransız vatandaşlarını korumak ve ulusun temel işlevlerinin sürekliliğini garanti altına almak,
- Ortaklar ve müttefiklerle birlikte; Avrupa ve Kuzey Atlantik'in güvenliğini garanti altına almak ve Avrupa'nın yakın çevresini istikrara kavuşturmak,

- Ortadoğu ve Basra Körfezi'nin istikrarına ve dünya barışına katkıda bulunmaktır.

Küreselleşmenin etkileri ile güvenlik konuları sadece Fransa'nın sınırları içerisinde düşünülemeyecektir. Müttefik ve ortakların da aynı tehdit ve risklerle karşı karşıya olduğu dikkate alındığında müşterek cevaplar verilmesi, dayanışma içerisinde karşılıklı bağımlılığı esas alan ortak yeteneklerin geliştirilmesi gerekmektedir.

2008'de tespit edilen tehditler (terörizm, siber saldırılar, nükleer silahların yayılması, salgın hastalıklar vb.) daha da önemli/etkin hale gelmiştir. Tehditlere cevap verilmesi için uluslararası koordinasyona olan yaşamsal ihtiyaç her geçen gün daha belirgin hale gelmiştir.

Uluslararası güvenliği belirleyen faktörler; ekonomik kriz, Arap devrimi ve ABD'nin stratejik kararlarıdır. ABD ile batılı ülkeler arasındaki sıkı ilişkiler istenen nihai amacı sağlayamamıştır. BMGK'da silahsızlanma ve Suriye krizinin çözümüne ilişkin devam eden anlaşmazlıklar gibi NATO'da da tartışmalar devam etmektedir.

Fransa terörizme ve nükleer silahların yayılmasına karşı mücadeleyi, enerji kaynaklarının güvenliğiyle birlikte temel unsur olarak görmektedir.

2008 ekonomik krizinin Fransa'nın kritik müttefikleri ve ortakları üzerinde önemli etkileri olmuştur. ABD için Avrupa, birincil öneme sahip olmaya devam etse de kıta artık küresel stratejik çatışmanın merkezinde değildir. ABD'nin taahhütleri konusunda daha seçici olması beklenmektedir. ABD askeri harcamalarında kesintiye gitmiş ve askeri çabalarını Asya-Pasifik bölgesine kaydırmıştır. Bu durum Fransa'nın egemen bir güç ve Hint Okyanusu ve Pasifik'in güvenliğinde bir aktör olarak kararlılığı için önemli bir faktör olacaktır.

Avrupa, ABD'nin teşviklerine rağmen kıtanın ve dünyanın güvenliği için daha fazla sorumluluk üstlenmeye henüz istekli görünmemektedir. ABD; Avrupalılara kendilerini doğrudan ilgilendiren güvenlik sorunlarının sorumluluğunu üstlenmeleri için daha fazla baskı uygulamaktadır.

Beyaz Kitap AB üye ülkelerle daha derin bir diyalog kurmayı hedeflemektedir. Bu diyalog ile de-facto karşılıklı bağımlılığı organize bir bağımlılık haline getirmeyi amaçlamaktadır. Fransa, mevcut ortamda Avrupa'nın güvenlik konusunda daha fazla

sorumluluk almasını gerektiren Avrupa savunma ve güvenlik politikasında pragmatik bir revizyona gidilmesi gerektiğini değerlendirmektedir.

Fransa savunma ve güvenlik konusunda Avrupalı bir yaklaşım oluşturma bir öncelik olduğunu düşünmektedir. Avrupa inisiyatifi ve askeri yeteneklerin ortak kullanımı ve külfet paylaşımını desteklemektedir. Avrupa'nın kendi güvenliği için daha fazla sorumluluk üstlenmesinin beklendiği stratejik bir bağlamda, daha kolektif bir AB müdahalesine doğru bir eğilim, tüm üye devletlerin kaynaklarını bir havuzda toplanmasını ve güçlü, koordineli bir taahhüdü gerektirecektir.

Fransa'nın AB ve Atlantik müttefikliği ile ilgili üç seçeneği vardır. Bunlar;

- **Yalnız hareket etme:** Fransa'nın BM'deki statüsü, tarihi ve dünyadaki çıkarları bu seçeneğin uygulanmasını gerçekçi ve uygun olmadığını göstermektedir.

- **Fransa'nın gelecekteki güvenliğini ABD ve NATO'ya devretmek:** Atlantik müttefikliği Fransa'nın savunma politikalarının temelini oluşturmaktadır ancak her üyenin kendi sorumluluklarını gerçekleştirmek için farklı öncelikleri olduğu gerçeğinin dikkate alınması zorunludur.

- **Entegre bir Avrupa savunması:** Fransa etkili bir Avrupa güvenlik stratejisi amaçlamaktadır ancak Avrupa çerçevesinin gelişmesini engelleyen unsurları görmezden gelmeyecektir.

Arap dünyasında yaşanan sosyal devrimlerin stratejik alanda beklenmedik ve büyük etkileri olmuştur. Libya ve Suriye'de görüldüğü gibi Avrupa'nın kapısında riskler ve fırsatlar yaratmıştır. Fransa ve Avrupa için Arap dünyasındaki barışçıl gelişmeler kritik öneme haizdir.

Fransa'ya başka bir devletin doğrudan saldırmasını önlemek her zaman mutlak bir öncelik olacaktır. Nükleer caydırıcılık Fransa'nın egemenliğinin nihai garantisi olmaya devam edecektir. Nükleer caydırıcılık Fransa'yı, kaynağı ne olursa olsun, yaşamsal çıkarlarına karşı devlet öncülüğündeki herhangi bir saldırganlıktan koruyacak ve Fransa'nın güvenilirliğini güçlendirerek ve stratejik çıkarlarını savunmasına ve ittifakları desteklemesine izin verecektir.

Fransa'nın da dâhil olduğu birçok askeri harekâtın (Afganistan, Fildişi Sahili, Libya, Mali) gösterdiği gibi askeri faaliyetler güvenlik çabalarının en önemli parçası olmaya devam edecektir.

Stratejik içerikte meydana gelen değişimler Fransa'nın icra edilen harekâtlarda geçmişten daha fazla inisiyatif almasını gerektirmektedir. Fransa'nın harekât inisiyatifi ve icrasında bağımsız karar alma kapasitesi ne kadar fazla olursa müttefik ve ortakları harekete geçirmeye ve kolektif karşılık vermeye katkısı o derece fazla olacaktır. Bu sebeple Fransa'nın stratejik kararlarında bağımsızlık prensibi yurtdışına müdahale kapsamında en önemli dayanak noktasıdır.

Fransa'nın bağımsız karar alma ve değerlendirme yeteneği bilgi ve öngörü fonksiyonuna dayanmaktadır. Bu bağlamda Fransa istihbarat konusunda çabalarını koruyacak ve artıracaktır. Ordusunu orta irtifa ve uzun süre havada kalabilen İHA'lar ve taktik İHA'lar ile teçhiz edecektir.

2008'de belirlenen ve tamamen geçerli olan beş ana stratejik işlev: bilgi ve öngörü, caydırıcılık, koruma, önleme ve müdahale geçerliliğini korumaktadır. Koruma, caydırıcılık ve müdahale Fransa'nın çıkar ve hedeflerini gerçekleştirmek için savunma ve ulusal güvenlik güçlerinin eylemlerini şekillendirmektedir. Yurt dışında müdahale yetenekleri, Fransa'nın güvenlik duruşuna stratejik derinlik katmaktadır.

Askeri güçlerin özel bağlara sahip olduğu ülkelerde veya belirli deniz bölgelerinde konumlandırılması, stratejik önleme, müdahale, bilgi ve öngörü işlevlerinin ortak noktasıdır. Bu durum kuvvetlerin, devlet veya devlet dışı aktörler tarafından, açık çatışmaları veya bölgesel istikrarsızlık yaratacak eylemleri caydırabileceği anlamına gelmektedir.

Bu kapsamda; Fransa bir veya iki deniz bölgesinde, Birleşik Arap Emirlikleri ve Afrika'daki çeşitli bölgelerde kalıcı deniz üslerinde konuşlanmasına güvenmektedir. Afrika'daki üslerin, Fransa'ya kıtanın bugünkü ve gelecekteki ihtiyaçlarına uyarlanmış esnek ve hızlı tepki verme yeteneği sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Yeniden yapılanma, özellikle müttefiklere yardım, Afrika devletlerinin kıtada meydana gelen krizleri yönetme, istihbarat toplama ve kaçakçılık ve terörizmle mücadeleyle yönelik kapasitelerini artırma konusunda Fransa'nın etkinliğini artıracaktır.

Fransa ordusunun zorlayıcı (coercive) harekâtlar, kriz yönetim harekâtları ve hibrit tehditlerle mücadele edebilecek şekilde hazır olmasını gerektirmektedir. Koalisyonun bir parçası olarak, sınırlı bir süre içerisinde ve tek bir harekât alanında büyük ölçekli zorlayıcı harekâta katılabilme, kriz yönetim harekâtları kapsamında; iki veya üç farklı harekât alanında eş zamanlı ve uzun sürecek harekâtlara katılabilme yeteneğine sahip olması gerekmektedir.

Silahlı kuvvetlerin, kriz yönetimi harekâtlarına da katılabilmesi gerekmektedir. Asimetrik tehditleri (intihar saldırıları, pusular, rehin alma, el yapımı patlayıcılar, korsanlık eylemleri vb.) kullanan düzensiz düşmanlarla mücadelede, silahlı kuvvetler silahlı çatışma kurallarına uymayan düşmanlarla ve karmaşık bir yasal ortamda faaliyet göstermek zorundadır.

Fransa, savunma ve güvenliği için öncelikli alanlar olarak kabul ettiği; Avrupa'nın sınır bölgeleri, Akdeniz havzası, Afrika'nın bir kısmı (Sahel'den Ekvatorial Afrika'ya), Arap-Basra Körfezi ve Hint Okyanusunda harekât icra etmesini sağlayacak askeri yeteneklere sahip olmayı amaçlamaktadır. Fransız silahlı kuvvetlerinin, bu bölgelerde üç tür harekât icra edebilmesi gerekmektedir;

- Fransız veya Avrupa vatandaşlarının tahliyesi, terörizmle mücadele operasyonları veya saldırılara müdahale gibi bağımsız harekâtlar,
- Bir koalisyonun parçası olarak harekâtlar (AB çerçevesinde, NATO gibi yerleşik bir ittifak veya geçici olarak) Fransa'nın inisiyatif alabileceği ve komuta edebileceği veya içinde baskın bir etki yapacağı harekâtlar,
- Fransa'nın katkıda bulunacağı bir koalisyonun parçası olarak, ancak komutanın müttefik bir ülkeye ya da ABD'ye verildiği harekâtlardır.

Fransa; Silahlı Kuvvetlerini dört temel prensip etrafında yapılandıracaktır:

- Karar alma süreçlerinde stratejik bağımsızlığı koruyacak, muhtemel harekâtlarda inisiyatif alınmasını sağlayacak kritik yeteneklere sahip olmak,
- Silahlı kuvvetlerin yapısının muhtemel kriz ve çatışma senaryolarına uygun olmasını sağlamak,
- Kuvvetlerin icra edilecek harekât türlerine uygun olarak farklılaştırılmasını sağlamak,

- Eşzamanlı olarak icra edilen birçok kritik görev için sınırlı yetenekleri havuzda toplamak veya harekât için gerekli yetenekleri Avrupalı ortakların havuzundan karşılamaktır.

3.3.2.3. Tehdit Değerlendirmesi

Fransa'nın karşı karşıya olduğu risk ve tehditler sayısal olarak artmıştır ve daha çeşitlidir, terörizm, siber tehditler, organize suç, konvansiyonel ve kitle imha silahlarının yayılması, salgın hastalık riskleri, teknolojik ve çevre felaketlerinin tümü, Fransa'nın güvenliği için ciddi sonuçlar doğurabilecektir.

Fransa, topraklarına yönelik doğrudan, açık bir konvansiyonel askeri tehditle karşı karşıya kalmayacaktır. Fransa güvenliğini ve sorumluluğunu artıracak BM, NATO ve AB gibi kurumsal yapılara bağlılığını sürdürecektir.

2013 Beyaz Kitabın dikkate aldığı tehdit ve riskler;

- Başka bir devletin Fransa'ya yönelik saldırısı,
- Terörist saldırılar,
- Siber saldırılar,
- Bilimsel ve teknik kapasiteye verilebilecek zararlar,
- Organize suçlar,
- Doğal, sağlık, teknolojik, endüstriyel veya kaza risklerinden kaynaklanan büyük krizler,
- Yurtdışındaki Fransız vatandaşlarına yönelik saldırılardır.

En olası terör eylemleri kitle imha silahlarının de dâhil olduğu aşırı senaryoyu içermemektedir. Ancak medyanın da etkisiyle bu tür senaryoların psikolojik ve politik etkileri önemli ölçüde büyütülerek ve doğrudan etkilerinin çok ötesine geçen istikrarsızlaştırıcı bir etkiye sahip olabilecektir.

Nükleer silahlanma Ortadoğu'dan Kuzey Kore'ye kadar uzanan bir alanda gelişmiştir. Suriye krizinin gösterdiği gibi kimyasal silah tehdidi gerçek bir tehdit olmuştur. Küreselleşmenin etkisiyle yaşanan gelişmelerin özellikle güvenlik ortamını olumsuz etkilemesi durumunda, terörist grupların kitle imha silahlarını elde etmeleri için gerekli koşulları yaratabilecektir.

Devletlerin sık sık topraklarını kontrol etmek için mücadele ettiği bir bölge olan Sahel’de, uluslararası dinamikler suçlara ve bölgeyi istikrarsızlaştırıcı yasa dışı ticarete yol açmaktadır. Bölgenin kontrolünün uzun süre devletlerin kontrolünden çıkması durumu Avrupa için hayati önem taşıyan stratejik bir risk oluşturmaktadır. Aynı şekilde Mali'deki kriz tüm bölgeyi uluslararası terörizm yatağına dönüştürme tehdidinde bulunmaktadır.

Terörizm, geleneksel savaşın tüm kurallarını görmezden gelen düşmanların yetersiz kaynakları dengelemek ve siyasi hedeflere ulaşmak için kullandıkları bir eylem biçimi haline gelmiştir. Medyanın yarattığı etkiye rağmen terör eylemleri, teröristlerin beklediğı siyasi sonuçları elde edememiştir.

Terörizm tehdidi, en olası tehditler listesinde hâlâ üst sıralarda yer almaktadır. Büyük ölçekli bir terörist saldırı; önemli maddi, psikolojik ve insani zarara yol açacaktır. Teröristlerin aynı anda veya art arda birden fazla yere saldırması durumunda, toplum üzerinde çok daha büyük bir etkisi olacaktır ve güvenlik güçlerinin yenilmesi riskini doğuracaktır. Bu etki, KBRN saldırıları içermesi durumunda ise çok daha büyük olacaktır.

11 Eylül saldırılarından on yıldan fazla bir süre sonra ve dünya çapında terörizmle mücadelede kaydedilen büyük ilerlemeye rağmen, tehdit seviyesi son derece yüksek olmaya devam etmektedir. Bununla birlikte, kısa veya orta vadede terör tehdidinin azaldığına dair hiçbir emare yoktur, terörizm coğrafi olarak evrim geçirmekte ve yayılmaktadır.

Bir devletin zayıflığı yeni bir tehdit ve stratejik açıdan önemli bir faktördür. Kırılgan veya başarısız devletlerin yarattığı ortamda; terörist gruplar kendileri için güvenli bölge olarak kabul edilen yerel çatışmalara dâhil olarak onları radikalleştirmeye çalışmaktadır. Teröristler için güvenli bölgeler olarak; Sahel-Sahra bölgesinin yanı sıra kuzey Nijerya, Somali, Suriye, Irak, Arap Yarımadası ve Afganistan-Pakistan da gösterilebilir.

Terörist eylemlerin medya tarafından gündeme getirilmesi, izole edilmiş bireylerin kendi kendini radikalleştirmesini teşvik etmektedir. İnternet, bireylerin kendilerini tanımlayabilecekleri sanal topluluklara katılmalarını ve böylece terör örgütlerine etkili bir temin yöntemi sağlamaktadır.

Yurtiçi kaynaklı terörizm tehdidi Fransa’da da mevcuttur. El Kaide'ye bağlı olduklarını iddia ederek, bağımsız bir harekât kabiliyete sahip olan teröristler doğrudan Batı çıkarlarını hedefleyerek küresel bir etki yaratmaya çalışmaktadır. Fransa’da bulunan

radikalleşmiş bireyleri eyleme geçmeye ve terör eylemlerine katılmaya teşvik edebileceklerdir.

Dijital alt yapının hızlı gelişimine her zaman onu koruma çabası eşlik etmemektedir. Bunun sonucunda siber saldırıların gerçekleştirilmesi nispeten kolay ve ucuzdur. Siber saldırılar bugüne kadar herhangi bir ölümle sonuçlanmadığı için terör eylemleriyle aynı etkiye sahip değildir. Bununla birlikte, Beyaz Kitap'ın zaman dilimi boyunca, yüksek olasılıkları ve potansiyel etkileri göz önüne alındığında büyük bir riski temsil etmektedir. 2008 Beyaz Kitapta öngörülen bir siber savaş senaryosunda ulusal bilgi sistemlerine büyük bir siber saldırı olasılığı, Fransa ve Avrupalı ortakları için son derece ciddi bir tehdit oluşturmaya devam etmektedir.

Yukarıda ifade edilen tehditlere ek olarak Rusya Federasyonu'nun askeri bütçesinin hızla büyümesi, nükleer silahlarını modernize etmesi ve konvansiyonel kuvvetlerine gelişmiş müdahale yetenekleri sağlamak için çalışması AB ve Fransa güvenliğini doğrudan etkileyecektir. Ayrıca enerji konusunun Rusya Federasyonu'nun dış politikasında önemli bir etken haline gelmesinin yansımaları olacaktır.

Yine İran'ın balistik füze tehdidi bölgedeki tüm ülkeleri ve dolayısıyla Fransız üslerini de etkileyecektir.

Organize suç örgütleri yasa dışı yer altı ekonomileri desteklemektedir.

3.3.2.4. Terörizmle Mücadele

Fransa ve Avrupa; Lübnan, İsrail-Arap çatışmasıyla bağlantılı krizler, Libya ve bugün Suriye de dâhil olmak üzere Doğu Akdeniz'de ortaya çıkan krizlere her zaman müdahil olacaktır. Afrika'da kolektif bir güvenlik mimarisinin kurulmasının desteklenmesi, Fransa'nın işbirliği ve kalkınma politikasının bir önceliği konumunu koruyacaktır.

Ortadoğu ve Basra Körfez bölgesinde hâkim olan farklı çatışmaların her birinin kendi dinamiği mevcuttur. Ancak bu çatışmalar birbirlerinden ayrı olarak düşünülememesi ve bölgenin güvenliği küresel olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. ABD bölgede baskın stratejik etkiye sahiptir ancak Fransa'nın varlığı (Fransa Abu Dabi'de ortak bir askeri üs kurmuştur) ve bölge devletleri ile savunma işbirliği artmıştır.

Uluslararası toplumun Afganistan'daki angajmanı, uluslararası terörizmle mücadele ve meşru kurumların güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Terörizm devletin tüm unsurlarının yüksek düzeyde alarm durumunda olmasını gerektiren büyük ve sürekli bir tehdittir. Fransız hükümetinin *Vigipirate* terörizmle mücadele planı, hem Fransa'da hem de Fransa dışındaki çıkarlarına yönelik terör tehdidine küresel bir yaklaşım sağlamaktadır.

Terörizm tehdidine maruz kalan ülkeler arasında bilgi ve değerlendirme alışverişini geliştirmek için ikili ve çok taraflı işbirliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Terörizmle mücadelenin küresel ölçekte amaçları;

- Yasadışı geçişleri tespit edip etkisiz hale getirerek, bölgeyi düşmanca müdahalelere karşı koruyarak ve radikalleşmeyle mücadele için hükümet inisiyatifleri geliştirerek riskleri önlemek,
- Özellikle savunmasız bölgeleri, hava, kara ve deniz ulaşım ağlarını, ülkenin temel altyapısını ve hassas bilgi sistemlerini korumak,
- Patlayıcıların, iletişim ağlarının, kamera takip/ Mobese sistemlerinin, bilgi sistemlerinin, biyometrik verilerin ve nükleer, radyolojik, biyolojik, kimyasal veya patlayıcı risklere karşı korumanın tespitinde teknolojik üstünlüğü koruyarak tehditteki değişiklikleri tahmin etmektir.

3.3.2.5. Değerlendirme

Fransa'nın kendi güvenliğini sağlamak amacıyla ulusal olarak tüm çabalarını AB savunma politikaları içerisinde gerçekleştirmeyi hedeflemesi, ABD'nin Asya-Pasifik bölgesine yönelik stratejik kararları ve kendini lider güç olarak Fransa'nın AB savunma politikalarını yönlendirerek, NATO ve ABD'den farklı olarak bağımsız politikalar izlemesi yönünde temel söylemler barındırmaktadır. Belgede geçen "ABD'nin Avrupalılara kendilerini doğrudan ilgilendiren güvenlik sorunlarının sorumluluğunu üstlenmeleri için daha fazla baskı uygulaması" söylemi Fransa'nın AB politikaları için bu söylemi bir kaldıraç olarak kullandığının ifadesidir.

"AB projesi Fransa'nın ulusal güvenliği için en önemli dayanak noktasıdır. Asıl itibarı ile Fransa için tek başına bir araç olarak görülebilecek AB'nin güvenliği söz konusu olduğunda kendi güvenliğinin sağlanması için vazgeçilmez bir araç halini de alabilmektedir.

Bu yönüyle belgeye göre AB, Fransa için hem amaç hem de araç olarak görülmektedir. AB'ye yapılan tüm yatırımlar Fransa'yı daha güvenli kılmak içindir. Belge bu anlamda AB'yi bir hedefmiş gibi sunarak aslında amaç ile araç arasındaki ilişkiyi karmaşıklştırmaktadır".¹⁵⁵ Yalçın'ın Fransa'nın AB politikalarını değerlendirdiği ifadelerinde Fransa'nın AB'yi pragmatik çıkarları kapsamında bir araç olarak gördüğü açıkça görülmektedir. Belgede AB ve Atlantik müttefikliği ile ilgili üç seçenek belirlemesi ve her seçeneği kendi politik hedefleri doğrultusunda değerlendirmesi yukarıda ifade edilen söylemlerin temelini oluşturmaktadır. Ayrıca askeri yeteneklerin ortak kullanımı ile kendi güvenliğini AB üzerinden gerçekleştirmeye yönelik politikaları da ayrıca dikkat çekmektedir.

Terörizmle mücadele kapsamında; istihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi, insansız hava araçlarının ordu envanterine alınması, icra edilen harekatlarda daha fazla inisiyatif alması ve yurt dışına müdahale yeteneklerinin geliştirilmesi konuları öne çıkmaktadır. Ayrıca Fransa'nın kozmopolit yapısı ve özellikle de Afrika'dan gelen insan topluluklarının dönem içerisinde Fransa'da bir iç güvenlik tehdidi olarak görülmesi, internet ve El-Kaide'nin etkileri ile radikalleşme sorunu önemli bir sorun olarak ön plana çıkarılmaktadır.

2008 ekonomik krizinin başta ABD olmak üzere tüm ülkelerin savunma politikalarını etkilemesi, Fransa'nın ortak AB savunma politikalarını destekleyici bir unsur olmuştur. Fransa'nın ekonomik gücün devamlılığı için enerji kaynaklarının güvenliği ile terörizmi birlikte değerlendirmesi izlenecek müdahaleci politikalara dayanak sağlamaktadır.

---

¹⁵⁵ Yalçın (2017), s.154.

Tablo 3.17. Fransa Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap – 2013

Fransa Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap – 2013		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Başka bir devletin Fransa'ya yönelik saldırısı, - Terörist saldırılar, Radikalleşme ve yurt içi kaynaklı terörizm, - Siber saldırılar ve bilimsel ve teknik kapasiteye verilebilecek zararlar, - Organize suçlar, - Doğal, sağlık, teknolojik, endüstriyel veya kaza risklerinden kaynaklanan büyük krizler, - Yurtdışındaki Fransız vatandaşlarına yönelik saldırılar, - Yasa dışı göç, - Kırılgan/zayıf devletler, - kitle imha silahlarının yayılması ve Teröristlerin bu silahları elde etmeleri, - Salgın hastalıklar, - Enerji güvenliği,	- Stratejik karar almada bağımsızlık, - Caydırıcılık, nükleer caydırıcılık, - Vigipirate planının yayımlanması, - İstihbarat Akademisinin kurulması, (2010) - Açık kaynak istihbaratına önem vermek, - Korsanlıkla mücadele harekâtına katılım, (Atalanta harekâtı) - Güvenlik sisteminde bütüncül bir yaklaşımla polis, ordu, gümrük, adalet sistemi ve cezaevleri yönetiminde reform, - İcra edilen harekâtlarda Fransa'nın daha fazla inisiyatif alması, - İHA tedariki, - BM, NATO ve AB gibi kurumsal yapılarla bağları sürdürmek, - Abu Dabi'de ortak bir askeri üs kurulması,	- Avrupa savunma politikasının inşası ve pragmatik bir revizyona gitmek, - AB üye devletlerle daha derin işbirliği, Avrupa inisiyatifi, askeri yeteneklerin ortak kullanımı ve külfet paylaşımı, - Savunma ve işbirliği ve yabancı ülkelere askeri eğitim desteği, - Avrupa'nın kendisini doğrudan ilgilendiren güvenlik sorunlarının sorumluluğunu üstlenmesi, - Askeri faaliyetlerin güvenlik çabalarının en önemli parçası olmaya devam etmesi, - Müttefiklerle karşılıklı bağımlılığı esas alan ortak yetenekler geliştirilmesi, - Hint Okyanusu ve Pasifik'in güvenliğinde aktör olmak, - Ortaklar ve müttefiklerle birlikte Avrupa ve Kuzey Atlantik'in güvenliğini garanti altına almak, Avrupa'nın yakın çevresini istikrara kavuşturmak, Ortadoğu ve Basra Körfezi'nin istikrarına katkıda bulunmak, - Afrika'da kolektif bir güvenlik mimarisinin kurulmasına destek, - Askeri güçlerin özel bağlara sahip olduğu ülkelerde veya belirli deniz bölgelerinde konuşlandırılması, (BAE ve Afrika'da çeşitli bölgelerde) - Afrika'daki üslerin yeniden yapılandırılması, - Terörizm tehdidine maruz kalan ülkeler ile ikili ve çok taraflı işbirliği güçlendirmek,

3.3.3. Fransa 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi¹⁵⁶

3.3.3.1. Giriş

Dünya siyasetindeki değişimler, ülkelerin müttefiklerinden şüphe etmesi ve otonom davranışları, milliyetçi politikaların hız kazanması ile paralel olarak Fransa'nın müttefikleri de değişmiştir, Fransa artık her yerde ve her zaman geleneksel ortaklarına büyük bir kesinlikle güvenemeyecektir. 2013 belgesinden farklı olan temel noktalardan biridir. Fransa'nın stratejik anlamda bağımsız karar alabilmesi ve Fransa'nın küresel çıkarları vardır söylemine uygun politika değişikliğini ifade eder.

2015–2016 terörist saldırıları Fransa'ya koruma fonksiyonunun merkezde olması gerektiğini hatırlatarak ve silahlı kuvvetlerin yurtiçinde geniş çaplı yeniden angajmanına yol açmıştır. 2017 Belgesi; terörizmin genişlediğini, özellikle Fransa'nın stratejik çıkarlarının yoğun olduğu Sahra Altı Afrika'ya yayılması ve buradan düzensiz göç ile Fransa topraklarında cihatçı terörizmin tehdit oluşturması gibi önceliklere odaklanmaktadır. 2013 belgesinde istihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi 2017 belgesinde de yer alırken farklı olarak insan istihbaratının önemi vurgulanmıştır. İnsan istihbaratının 2015–2016 terörist saldırıları sonrasında öncelikle ülke içerisinde radikalleşmeye yönelik odaklanacağı söylenebilir.

2013 belgesinden farklı olarak ABD'nin Fransa'nın stratejik ortağı olması belgede açıkça ifade edilmiştir. 2013 belgesinde ABD ile işbirliği 2017 belgesinde stratejik ortaklığa dönüşmüştür. “ABD ve Fransa'nın savunma ve güvenlik çıkarlarının örtüşmesi ve mevcut harekât ve istihbarat bağları nedeniyle, ABD Fransa'nın ana ortağıdır.” Ayrıca AB'nin temel öğelerinden olan Almanya ile de yakın işbirliği yapılmasının ifadesi kendini küresel güç ve çıkarları olarak gören Fransa'nın AB'yi Almanya ile birlikte yönlendirme gayretlerinin bir parçası olarak değerlendirilebilir.

2013 belgesinde vurgulanan Asya-Pasifik bölgesi yine 2017 belgesinde de Fransa'nın varlığını koruması ve güçlendirilmesi gereken bir bölge olarak ifade edilmiştir.

Afrika ve Ortadoğu'da birliklerinin konuş ve işbirliklerinin geliştirilmesi ile bu bölgelerden ülkeye yaşanacak göç olgusunu kaynağında çözmeyi hedeflemektedir.

---

¹⁵⁶ Fransız Dışişleri Bakanlığı, ‘Strategic Review of Defence and National Security 2017’, <https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/strategic_review_of_defense_and_national_security_2017_-key_points_cle0d61fa.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

Özellikle Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı ilhakı sonrasında Fransa 2017 belgesinde Rusya Federasyonu'nun transatlantik bağı zayıflatarak AB'yi bölmesi tehdidi 2013 belgesinden farklı olan bir diğer konudur.

3.3.3.2. Fransa Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Fransa için tüm riskleri, tehditleri ve fırsatları değerlendiren iki ana konu, strateji belgesinin temelini oluşturmaktadır. Fransa tüm bu zorlukları tek başına çözemez ve Fransa'nın küresel çıkarları vardır.

Stratejik karar alma özerkliğini ve faaliyetlerinde bağımsız hareket etmesini sağlayacak her alanda dengeli bir silahlı kuvvetleri muhafaza etmesi, bunun için nükleer caydırıcılığın sürdürülmesi, sanayi ve teknoloji üstünlüğünü devam ettirilmesi ve istihbarat alanında gerekli yeteneklerin elde edilmesi gerekmektedir.

Fransa'nın 2013 Beyaz Kitabında tanımlanan ve temel çerçeveyi belirleyen beş ana fonksiyon geçerliliğini korumaktadır.

Müdahale, koruma ve önleme fonksiyonları arasındaki bağ; yurt içinde ve yurt dışında daha da yakınlaşmıştır. Önlemenin rolü uzun dönemli gelişmelerin ve istikrarın sağlanması için krizlerden önce daha etkili çabalar gerektirdiğinden yeniden vurgulanarak Fransa'nın öncelikli olarak yurt dışındaki kalıcı/geçici askeri varlığına, tesislerine, müttefiklerine ve ortaklarına yatırım yapması gerektiğini dikte etmektedir.

Müdahale fonksiyonu kapsamında Fransa'nın; Afrika'da icra edilen *Serval Harekâtı* gibi tek başına, *Doğal Kararlılık Harekâtı* gibi bir koalisyon içerisinde veya NATO kapsamında veya BM, AB çatısı altında kriz müdahale harekâtlarına katılmaya devam etmektedir. Müdahale fonksiyonunun bütün alanlarda A2 (Anti Access) stratejileri ile mücadele bağlamında özellikle bölgeye zorla giriş için harekât üstünlüğünü muhafaza etmesi gerekmektedir.

2015–2016 terörist saldırıları Fransa'ya koruma fonksiyonunun merkezde olması gerektiğini hatırlatarak ve silahlı kuvvetlerin yurt içinde geniş çaplı yeniden angajmanına yol açmıştır.

Küresel güvenlik ortamındaki kötüleşme, bilgi ve öngörü stratejik fonksiyonu her yönüyle güçlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bilgi ve öngörü fonksiyonunun temeli istihbarattır. Bu fonksiyonların etkinliğinin mevcut güvenlik ortamında artırılması için istihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi ve insan istihbaratına yatırım yapılması gerekmektedir.

Fransa'nın denizaşırı bölgelerdeki toprakları stratejik durumlarda değişikliklere yönelik bütün dünyaya kuvvet aktarımı için güvenli platformlar sağlamaktadır. Fransa'nın NATO kapsamında Baltık bölgesinde *İleride Kuvvet Bulundurma* (Enhanced Forward Presence) sağladığı katkı önleme ve caydırıcılık fonksiyonu kapsamındadır. Baltık Denizinde Moskova'nın askeri tatbikatlarla kendini gösteren agresif tavrına karşı NATO; hava polisliği ve deniz sahalarını gözetleme faaliyetlerinin yürürlüğe koymuş, *Very High Readiness Force* (Çok Yüksek Hazırlık Seviyeli Kuvveti) oluşturulması ile caydırıcı ve öngörülebilir kuvvetlerin ileride konuşlanmasını sağlayarak bölgede dengeyi sağlamıştır.

Siyasetin gücünün geri dönüşüyle birlikte, ittifakların güvenilirliği zedelenmiştir ve bu durum daha fazla istikrarsızlık algısına katkıda bulunmaktadır. Genel belirsizlik durumu bazı ülkeleri müttefiklerinden şüphe etmesine ve daha fazla otonom davranmasına yöneltirken, diğerleri ise milliyetçi hırslar beslemektedir. Bu duruma paralel olarak Fransa'nın müttefikleri değişmiştir, Fransa artık her yerde ve her zaman geleneksel ortaklarına büyük bir kesinlikle güvenemeyecektir.

Karar almada stratejik bağımsızlık Fransa'nın savunma politikalarının temelini oluşturur. Fransa çıkarlarını korumak için tek başına hareket etme ve karar verme yeteneklerini koruyacaktır. Diplomatik çabalar Fransız müdahalesinde ve aynı hedefleri paylaşan ortakları ile koordinasyonda esas olmaya devam edecektir.

Fransa'nın NATO, AB, AGİT ve BM'ye olan yatırımları karar verme özerkliğinde ana unsur olmaya devam edecektir. Fransa, bu kuruluşları sadece diplomatik değil aynı zamanda askeri varlığı ile de yönlendirmek ve etkilemek zorundadır. NATO'nun görevlerini yerine getirme kapasitesi transatlantik ilişkilerinin gücüyle doğrudan bağlantılıdır. Avrupa ve ABD arasında politik anlamda artan mesafe ve ABD'deki politik değişiklikler Avrupa'da ciddi endişeye sebep olmaktadır.

ABD ve Fransa'nın savunma ve güvenlik çıkarlarının örtüşmesi ve mevcut harekât ve istihbarat bağları nedeniyle, ABD Fransa'nın ana ortağıdır. Almanya Avrupa savunma ve güvenlik tutkusu için çok önemli bir ortak konumundadır. Berlin savunma harcamalarını artırarak SAHEL ve Levant bölgesinde harekâtlara dâhil olmuştur. Fransa-BK savunma işbirliği, harekât, teçhizat, endüstriyel ve nükleer alanlarını kapsayan Lancaster House Anlaşması (2010) ile güçlendirilmiştir.

Fransa önceliklerini belirlerken, coğrafya önemli bir güç olmaya devam edecektir. Avrupa-Akdeniz ve Afrika bölgelerinde, doğrudan ilgili Avrupalı ortaklarını da içerecek şekilde daha büyük siyasi ve askeri sorumluluklar üstlenecektir. Aynı zamanda Fransa'nın önceliklerinde coğrafya tek kıstas olamayacaktır, çünkü Fransa küresel sorumluluklarını yerine getirmek için sadece kendi bölgesine odaklanamaz.

Her türlü tehditle mücadele edebilecek güçlü bir silahlı kuvvetler, savunma ve diplomasi Fransa'nın stratejik çıkarları için en önemli araçlardır. Bu araçlar Fransa'nın BMGK içerisinde ve çok kutuplu dünya düzenindeki konumunu güçlendirecek, Fransa'nın egemenliğini garanti altına alacak gerekli inisiyatifleri almasını ve faaliyetler icra etmesini sağlayacaktır.

Fransa silahlı kuvvetlerinin tek başına harekât icra etme yeteneklerini sürdürecektir. Tam kapsamlı ve dengeli bir ordu tüm tehditler karşısında stratejik amaçların yerine getirilmesinin anahtarı olmaya devam edecektir. Fransa silahlı kuvvetlerinin; istihbarat, komuta kontrol, zorla giriş, muharebe ve lojistik yeteneklerinin geliştirilmesi için ilave çabalara ihtiyaç duymaktadır.

Fransa, operasyonel sorumluluklarını yerine getirmek için siyasi iradeye ve askeri yeteneklere sahip olan Avrupa devletleri ile pragmatik ortaklıklar geliştirerek, Avrupa düzeyinde gerekli kaynakları taahhüt ederek, savunma sanayinin en son teknoloji ve küresel rekabet seviyesinde koruyup ve güçlendirerek, stratejik kültürleri daha da yakınlaştırma ve Avrupa savunmasını canlandırma zamanı olduğunu değerlendirmektedir.

Fransa, müttefikleri ve ortaklarına yönelik taahhütlerine ek olarak özellikle Afrika, Ortadoğu ve Asya-Okyanusya bölgesinde ortaklarını veya savunma anlaşmalarını dikkate almak ve geliştirmek zorundadır. Fransa'nın silahlı kuvvetleri ile uluslararası taahhütlerini

yerine getirebilmesi, müttefiklerinin Fransa'ya her ortamda güvenini sağlaması ve Afrika, Ortadoğu ve Asya-Pasifik'te stratejik ortaklıklarını sürdürmesi gerekmektedir.

Fransa, Avrupa-Atlantik dışında ortaklıklarını ve savunma işbirliği anlaşmalarını muhafaza ederken Ortadoğu ve Afrika'da kuvvetlerini yeniden konumlandıracaktır. Afrika'daki ortakları ile savunma işbirliğini adil ve şeffaf olacak şekilde yeniden güçlendirerek, Afrika ülkelerinin kendi güvenliklerine özellikle göç ve terörizm konusunda daha fazla sahip çıkmalarını destekleyecektir. Afrika'daki Fransız askeri üslerinin desteklemelerinin önemini de vurgulayacaktır.

Arap-İran Körfezi Fransa için ana stratejik bölgelerden biridir ve BAE, Kuveyt ve Katar ile savunma anlaşmaları devam etmektedir. Fransa; körfez bölgesinden Süveyş Kanalı'na olan hareket serbestliğini ve bölgede angajman yeteneklerini korumak zorundadır.

Fransa Hindistan ile uzun dönemli stratejik iş birliğine giderek Avustralya ile yeni nesil denizaltılarının müşterek üretimi konusunda ortaklık gerçekleştirmiştir. Bu çabaları ile Fransa, Asya-Pasifik bölgesinde güvenilir ortaklıklar kurmak istemektedir.

Fransa'nın savunma stratejisinin ana unsuru olan nükleer caydırıcılığı uzun vadede sürdürmek artık her zamankinden daha önemli hale gelmiştir. Fransa, nükleer caydırıcılık stratejisini sürdürmeye devam edecek ve nihai olarak hayati çıkarlarını, bağımsızlığını ve daha geniş anlamda karar özgürlüğünü garanti altına alan bileşenleri uygulamaya devam edecektir. Fransa'nın nükleer caydırıcılığı sürdürürken eş zamanlı dört ana sorunu da ele alması gerekmektedir. Bunlar;

- Ulusal toprakların, hava sahasının ve deniz alanlarının korunması,
- Bölgesini ve topraklarını doğrudan etkileyecek bir krize yanıt verme yeteneğinin korunması,
- Potansiyel önemli kaynaklara ve gelişmiş askeri yeteneklere sahip, çıkar alanlarındaki devlet dışı düşmanlar üzerindeki egemenliğini her şartta koruması,
- Her koşulda, devletlerle yaşanacak askeri bir çatışmada sorumluluklarını yerine getirebilmesidir.

Avrupa ülkelerinin, topraklarında ve ötesinde, yalnızca krizleri yönetmek ve bölgesel istikrarı desteklemek için değil, aynı zamanda milli ve Avrupa çıkarlarını büyük güçlerden korumak için artan bir sorumluluğa sahip olması ve savunma alanındaki ilerlemesini daha

da güçlendirilmesi gerekmektedir. Dengeli transatlantik ilişkiler göz önüne alındığında, AB'nin Avrupa'nın ve Fransa'nın güvenliği ve sınırlarının korunması için doğal bir çerçeve olduğunun farkındadır. Bu kapsamda Fransa'nın çıkarları da; Avrupa uluslarının çıkarlarının giderek iç içe geçmiş doğası kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca AB'nin göstereceği kararlılık ve kazanılacak ortak yetenekler AB ve NATO'yu güçlendirecek, Fransa'ya gerekli yer ve zamanda ve güvenilir ortaklarla kararlı askeri faaliyetler icra etme imkânı sağlayacaktır.

AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikalarını (CSDP) güçlendirilmesi gerekmektedir. Kalıcı Yapısal İşbirliğinin (PESCO) Avrupa savunması için niteliksel sıçrama yaratacaktır.

ABD tek taraflı eylemlere başvurarak, BM barışı koruma harekâtları ve diğer uluslararası kuruluşlara mali desteğini azaltmaktadır. Rusya Federasyonu uluslararası kuruluşlara ve uygulamalarına yönelik itirazlarını ve engelleme çabalarını sürdürmekte, çıkarları söz konusu olduğunda alternatif bölgesel kuruluşları desteklemektedir. Ayrıca Rusya Federasyonu transatlantik bağı zayıflatarak AB'yi bölmeye çalışmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti ise ekonomik nüfuzunu ve ikili ilişkilerini bölgesinde uygulamaya devam etmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti Asya'da yakın gelecekte etkili bir güç olma çabalarını devam ettirerek ve uzun vadede ABD'nin gücüne erişmeye veya geçmeye çalışmaktadır.

Küresel ortak alanlara (deniz, hava sahası, dış uzay ve siber uzay) erişim, geleneksel olarak büyük devletlerarasında bir rekabet konusu olmaya devam etmektedir. Rekabetin yoğunlaştığı küresel ortamda, ortak kuralların yetersizliklerinden ya da zayıflatılmaya çalışılmasından dolayı tartışmalı güç ilişkileri ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda büyük, yükselen ve devlet dışı güçler de dâhil olmak üzere aktörlerin sayısında ve eylem araçlarında hızlı bir artışa neden olmaktadır.

Her ne kadar bazı büyük güçler güç temelli ilişkileri esas alan duruşu desteklese de BM ve bağlı organları kural temelli uluslararası sistemin düzenlenmesinde yine de ana aktördür. Karşılaşılan tehdit ve riskler yeni değildir ancak yeniden yaşanması BM'nin etkinliğine yönelik eleştirileri artırmıştır. Aynı şekilde BM barışı koruma harekâtları da eleştirilmektedir. Ancak yine de barışı koruma harekâtlarının son 15 yıldır küresel güvenliğe önemli katkılar sağladığı yadsınamaz. BM, çatışmaları önlemek, insani krizlere müdahale etmek, denizaşırı operasyonları meşrulaştırmak ve askeri müdahalelerden sonra istikrarı sağlamak için gerekliliğini sürdürmektedir.

Küresel zorluklarla mücadele edebilmek için dünyanın güçlü bir BM yapısı içerisinde etkili çok taraflı bir yaklaşıma ihtiyacı vardır. Fransa hâlihazırda Lübnan, Mali ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nde yürütülen BM harekâtlarına aktif katılmaya ve BM barışı koruma harekâtlarına özellikle kritik yetenekleri ile önemli katkılar yapmaya devam edecektir.

3.3.3.3. Tehdit Değerlendirmesi

Temel sorun eğilimlerin belirlenmesi ve öngörülmesi değil, yoğunluğu ve varlığı artan terörizm, Fransa çevresinde açık savaşın geri dönüşü, birçok devletin askeri ve sınai gücünün yükselişi ve Avrupa'nın kırılganlıklarıdır.

Uluslararası güç dengesi hızla değişmekte ve tamamen kurumsallaşmış veya özerk bir egemen devleti temsil etmeyen siyasi oluşumlar olan *proto-devletlerin* de (özellikle terörizm bağlamında anıldığı) dâhil olduğu bir dizi aktörün artan özerkliği gündemdedir. Bu bölgesel güçlerin stratejik ve askeri olarak ortaya çıkışı, çok kutuplu dünyanın bir göstergesidir. Küresel sistemin güç kaybetmesi, sorunlu bölgelerde mevcut veya ortaya çıkan güçlerin askeri varlıklarının da etkisiyle artan istikrarsızlık ve öngörülemezlikle karşı karşıya kalınması durumunu yaratmıştır. Devlet dışı aktörlerin (terörist ve suç örgütleri, büyük çok uluslu şirketler, diasporalar) artan etkisi küresel dinamiği yoğunlaştırmıştır ve öngörülemezlik Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra ilk defa her zamankinden daha fazla stratejik ortamı etkisi altına almıştır.

Küresel sorunlarla mücadele etmesi beklenen uluslararası sisteme meydan okunduğu ve zayıflatıldığı bir dönemde tehditler artmış ve daha da şiddetli hale gelmiştir. Bu ortamda ortaya çıkan yeni aktörler açıkça sistemi sorgulayarak zayıflatmaya ve tehlikeye atmaya devam etmektedirler. Çok taraflılık güç egemenliğine imkân tanırken etkili güçler ve otoriter rejimler yeniden ortaya çıkmıştır.

Geçtiğimiz on yılda AB ve üye devletleri, çevrelerinde artan istikrarsızlıkla (Gürcistan, Libya, Suriye, Sahel, Ukrayna, vb.) ve mevcut göçmen krizi, 2008–2009 ekonomik ve mali kriz gibi bir dizi varoluşsal krizle karşı karşıya kalmışlardır.

Fransa çeşitliliği ve sayısı artan; daha iddialı hedefleri, unsurları ve gelişmiş yetenekleri olan güçlerle karşı karşıyadır. Risk ve tehditler; büyük çoğunluğunun farkında

olunmasına rağmen, artan sıklıkta, daha ciddi sonuçlarla ve daha fazla yakınlıkla gerçekleşmektedir. 2013 Beyaz Kitapta tanımlanan tehdit ve riskler daha hızlı ve beklenenden daha yoğun bir şekilde gerçekleşmiştir. Cihatçı terörizm, Fransa'nın bugün karşı karşıya olduğu en doğrudan tehdit olmaya devam etmektedir, Fransa ve Avrupa terörizmden ağır darbe almıştır ve şu anda doğrudan risk altındadır. Fransa'ya saldıran İslami terörizm Fransa'nın mücadeledeki askeri başarılarına rağmen yeni bölgelere yayılmaktadır. Silahlı kuvvetler DEAŞ'ın Doğu Akdeniz'deki toprak hakimiyetini azaltma çabalarında ilerleme kaydetmiş ancak terörizm kaos, iç savaş ve bazı devletlerin kırılganlığıyla büyüyerek gelişmiş ve yeni bölgelere yayılmıştır.

Cihatçı terörizm, Fransa topraklarına ve halkına yönelik doğrudan karşı karşıya olduğu en acil ve önemli tehdittir. Önümüzdeki on yılda ne kapsamını ne de temsil ettiği tehdidi azaltmasa da bir dönüşüm sürecine girecek, ana örgütler bazı bölgelerde tamamen yok olmadan geri çekilecek, ancak temel ideolojileri zayıflamayacaktır. Bu terör örgütleri (DEAŞ, El-Kaide ve bağlantılı grupları) uzmanlıklarını nesilden nesile aktaran ideolojik ve operasyonel bir matris olarak varlıklarını sürdürecektir ve başarısızlıklarına rağmen uyum sağlama ve mutasyona uğramaya devam edecektir.

Terörist ağları ve kolları; kaos, iç savaş ve yönetilemeyen bölgelerde gelişerek ve Ortadoğu'daki savaş bölgelerinden deneyimli terörist liderlerinin bu bölgelere geri dönüşlerinin de yardımıyla yeni alanlarda kök salmaktadır. On binlerce savaşçının; yeteneklerini geliştirerek, hareketin ağırlık merkezi olan Levant'tan Afganistan ve Güneydoğu Asya'ya, Orta Asya'ya ve muhtemelen Sahra Altı Afrika'ya da yayılması, yeniden yapılanmanın hızını göstermektedir. Askeri ve teknolojik uzmanlığın (insansız hava araçları, kriptografi, iletişim ve kimyasal silahlar) kazanılması ile Kuzey Afrika'dan Fransa'ya muhtemel saldırılar planlayan ülkelere dönen yabancı terörist savaşçılarla cihatçı tehdit daha da şiddetini artırmıştır. Bu evrim Batı ülkeleri, çıkarları ve vatandaşları için büyük bir güvenlik sorunu teşkil etmektedir.

Cihatçı terörist saldırı tehdidi 2015'ten bu yana görülmemiş en yüksek düzeyine ulaşmıştır. 2015 saldırıları, Batı toplumlarını kalbinden vuran cihatçı terörizmin yarattığı tehdidin ciddiyetini göstermiştir. Yurtdışından planlanan bu eylemlere paralel olarak bu saldırılardan ilham alan daha ilkel ve öngörülemeyen nitelikteki saldırılar kalıcı bir tehdit olarak ortaya çıkmıştır. Bu saldırılara süresi ve boyutu bakımından benzeri görülmemiş olan Sentinelle Operasyonu gibi hızlı ulusal reaksiyon verilmesi gerekmektedir.

Fransa'nın terörizm ve kaçakçılıkla mücadelesinde ve yurtdışında yaşayan Fransız vatandaşlarının korunması bakımından yüksek öncelikli olan Sahel-Sahra bölgesi cihatçı gruplar için güvenli bir alan olma riski taşımaya devam etmektedir. Sahel-Sahra bölgesinde yönetim ve güvenlik zafiyetlerinden yararlanan cihatçı gruplar bölgeye nüfuz ederek süratle uyum sağlamış ve bölgede varlıklarını ve güçlerini artırmaktadırlar. Cihatçı gruplar bölgede devletlerin yapısal ve yönetsel zafiyetlerini ve güvenliğini daha da kırılgan hale getirerek kuzeyde Mağrip, güneyde Sahra Altı Afrika bölgelerini de tehdit etmektedir.

Bölgedeki tehditle; 2016'da DEAŞ'ın ortaya çıkması ve El-Kaide hareketi ile birleşmesiyle Mali'de karşılaşmış, Boko Haram'ın durumu ve yeni grupların ortaya çıkışının da aynı eğilimin parçası olarak devam etmiştir. El-Kaide kollarını; Suriye'deki Hay'at Tahrir al Sham, Somali'deki El-Shabab ve cihatçı gruplar gibi çeşitli bölgesel hareketlere yayarak Sahel'de bayrağı altında birleştirmiştir. Libya'daki İslami gruplarla bağlantı riski ve çeşitli yerel toplulukların İslamcı etkiye dahlinin de yakından izlenmesi gerekmektedir.

Levant'ta, DEAŞ'ın askeri yenilgisi, Suriye ve Irak'taki iç bölünmelerin yanı sıra bölgesel güç rekabetinin, göç sorunun ve RF-ABD ilişkilerinin belirleyeceği karmaşık bir geçiş sürecini başlatmıştır. Irak'ta, İslam Devleti'ne karşı önemli ilerleme, farklı etnik gruplar arasında devam eden parçalanmayı gizleyememektedir. DEAŞ'ın taktiklerini değiştirmesi ve Sünni hayal kırıklıklarını manipüle ederek zarar verme potansiyelini korurken, bu durum Irak'ın yeniden yapılanma ve devletin yeniden inşa çabalarını engellemektedir.

Irak ve Suriye'deki askerileştirilmiş ve “bölgeselleştirilmiş” sözde halifeliğin sonu yaklaşırken, DEAŞ saldırı kabiliyetini muhafaza etme yeteneğini küçümsemek gerekir. DEAŞ'ın önemli askeri ve ekonomik kaynakları kullanarak, küresel harekât yeteneğine sahip bir örgüt olmaya devam etmektedir. Örgütün hâkimiyeti azaldıkça, Levant'ta yeraltına taşınarak ve eş zamanlı olarak küresel mücadelesini güvenli bölgelerden (doğu Afganistan, güney Libya, Nijerya, Bangladeş ve Güneydoğu Asya) düşman kabul ettiği bölgelere taşımaktadır. DEAŞ bu bölgelerde yeni istikrarsızlaştırıcı etkiler yaratırken, dünya çapında propaganda çabalarını da sürdürmektedir.

Yakın ve Ortadoğu'da yeniden düzenlemeler Rusya Federasyonu, İran ve Türkiye'nin etkisinin hâkim olduğu bir bağlamda gerçekleşmektedir. Şam Rejimi Rusya Federasyonu ve

İranlı müttefiklerine bağımlı olmaya devam edecek ve büyük olasılıkla ülkede kalıcı varlıklarını sürdüreceklerdir. Bu şartlar altında Suriye'de rejimin yeniden oluşturulma süreci, sahadaki farklı birçok aktör ve devam eden savaş nedeniyle daha da şiddetlenen iç çatışmaları ve bölünmeleri engelleyemediği gibi çatışmaya da uzun vadeli bir çözüm getirememiştir. Hatta bölgesel veya küresel güçler arasında ihtilafı veya ciddi olay riskini artırmıştır.

İsrail-Filistin meselesi, DEAŞ'a yakın cihatçı hareketlerin oluşmasını desteklemesi bakımından Avrupa toplumlarında yansımaları olacaktır. Basra Körfezi yüksek riskli bir bölgedir ve Riyad ve Tahran arasındaki rekabet bölgesel gerilimleri körüklemektedir. Yemen'de devam eden çatışmalar Sünniler ve Şiiler arasındaki düşmanlığı derinleştirerek ve bölgedeki diğer istikrarsızlıklara katkıda bulunarak Kızıldeniz'de hareket özgürlüğünü zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda cihatçı gruplar, özellikle Arap Yarımadası'nda El-Kaide'nin güçlenmesine ve bölgeye köklü olarak yerleşmesine destek olmaktadır.

Akdeniz'in güney kıyılarındaki birçok zayıf/kırılgan ülkenin durumu, Libya'da faaliyet gösteren cihatçı grupların tehdidi nedeniyle daha da ağırlaştığından, topraklarını ve nüfus hareketlerini kontrol etmekte güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Libya; mevcut göç krizindeki merkezi rolü ve topraklarında kalıcı bir terörist varlığı riski göz önüne alındığında, aynı zamanda bir dizi bölgesel sorunun da odak noktasıdır. Güney sınırlarında ani ve derin istikrarsızlıklar Avrupa'nın güvenlik çıkarlarını önemli ölçüde tehlikeye atabilecektir. Mevcut durumda mülteci akını ve yabancı terörist savaşçıların Levant ve Libya'dan dönüşü en önemli sorun kaynaklarıdır. Ayrıca Sahra altı Afrika'da dış ideolojik etkilerle beslenen açık İslamcı radikalleşme, nüfusun önemli bir bölümünü, özellikle de genç ve dezavantajlı kesimlerini etkileyerek terör örgütlerine insan kaynağı yaratmaktadır. DEAŞ, Arap Yarımadası'nda El-Kaide'nin Yemen'de geliştirdiği modeli uygulayarak yerel halkla uzun vadeli ilişkiler kurarak itaatleri kadar onların desteğini de aramaktadır.

Güney Asya, Hindistan ile Pakistan arasındaki tarihsel anlaşmazlık nedeniyle tehditlere açık halde kalmaya devam etmekte ve gizli ikili gerilimler periyodik olarak şiddetli krizlere dönüşmektedir. Bölgede yaşanan istikrarsızlık, Afganistan ve Pakistan'da faaliyet gösteren terörist ağların hareketliliği ve sürekli faaliyetleriyle daha da artmaktadır.

Afganistan, Ortadoğu ve Güney Asya'nın kesişme noktasında önemli bir güvenlik sorunu olmaya devam etmektedir. DEAŞ'ın zemin kazanması ve Taliban hareketinin

Afganistan-Pakistan bölgesindeki hâkimiyetini güçlendirmesiyle birlikte artan bir cihatçı varlığa ev sahipliği yapmaya devam etmektedir.

Sahel'de ve Afganistan-Pakistan arasındaki sınır bölgesinde yasa dışı uyuşturucu trafiği, şiddet ortamına, güvenlik durumunun bozulmasına ve terörist faaliyetlerin finansmanına katkıda bulunmaktadır. Benzer şekilde Mali'deki bu tür faaliyetler de mevcut krizin temel nedenleri arasında yer almakta ve teröristler ve diğer silahlı gruplar için finansman kaynağı yaratmaktadır.

Göçmen ve mültecilerin hâlihazırda zayıf bölgelere akını, az gelişmiş ülkelerdeki nüfus artışı ve bu artışı kaldırma becerisinin sınırlı olması, temel sorun olmaya devam ederken bu aynı zamanda kırılğan devletlerdeki mevcut politik ve sosyal sorunların etkisini artırmaktadır.

Balkanlardaki etnik çatışmalar sonrasında radikal hareketler (özellikle cihatçılar), suç örgütleri ve diğer devletler tarafından bölgenin istikrarının bozulması amacıyla kullanılabilecektir.

Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı ilhakı Helsinki İlkelerini ihlal etmekte ve Avrupa kıtasının güvenlik mimarisini zayıflatmaktadır. Moskova'nın etki alanını yeniden inşa etmek niyeti, Avrupa'nın doğu ve kuzey kanatlarında Rusya Federasyonu'nun yeniden ortaya çıkmasına ve savaşın yeniden canlanmasına sebep olabilecektir. Ayrıca Rusya Federasyonu, Karadeniz'de askeri varlığının artırarak Kaliningrad'ın Baltık Denizi'ndeki durumuna benzer bir güney kalesi yaratmaya çalışmaktadır.

Kuzeydoğu Asya'da, ABD ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki stratejik rekabet ve Kuzey Kore'nin tetiklediği ve körüklediği kriz bölgesel ve uluslararası istikrarı olumsuz etkilemektedir. Bölgede Güney ve Doğu Çin Denizleri, Çin Halk Cumhuriyeti'nin iddialı politikasının öncelikli alanları olmaya devam etmektedir.

Terörist ve suç faaliyetleri arasındaki geçirgenlik, organize suç örgütleri ile benzer yöntemleri kullanan ve bazen aynı ağlardan faydalanan uluslararası cihatçı örgütlerin ortaya çıkmasıyla artmıştır. (Örneğin Kasım 2015'te Paris'teki terör saldırılarında Batı Balkanlar'dan temin edilen silahlar kullanılmıştır.)

Gelişmiş silahlar gittikçe artan bir şekilde devletlere ve devlet dışı gruplara yayılmaktadır. Asimetrik tehditlerin artması, özellikle karmaşık konvansiyonel sistemlerin ve hatta kitle imha silahlarının yaygınlaşması yoluyla devletlerin ve devlet dışı aktörlerin artan gücü ve büyük güçler arasında yoğun askeri rekabet savaşın doğasında bir değişime neden olmaktadır.

Kitle imha silahlarının, karmaşık konvansiyonel sistemlerin yayılması ve teknolojik gelişmelerin neden olduğu dönüşümler, bölgesel güçlere ve devlet dışı aktörlere benzeri görülmemiş saldırganlık ve yıkım imkân ve kabiliyeti sunmaktadır. Devlet dışı aktörler yıllardır, terörist hareketler ve milisler, kriminal kaçakçılıktan ve eski silah depolarının yağmalanmasından istifade ile silahlara ulaşım kolaylığından istifade etmektedir. Bu durum, yeni nesil taktik silahlardan (Levant'taki termobarik silahlar) karadan veya sathıtan havaya; topçu, kara ve deniz mayınları gibi ağır silahlara kadar uzanabilmektedir. Bu aktörler; A2/AD (anti access/area denial) veya toplumları terörize etmek maksadıyla kullanılabilen balistik füzeler, karadan havaya veya kısa menzilli anti-gemi füzeler gibi gelişmiş silahlara erişebilecekleri gibi bu tür yetenekleri taktik amaçlarla (Yemen kıyılarındaki Emirlik ve Amerikan gemilerine karşı) ve stratejik amaçlarla (Suudi topraklarına balistik saldırılar) kullanmaktadırlar.

İhtilaf ve çatışmalar artık sadece tartışmalı coğrafi alanlarla sınırlı değildir ve günümüzde dijital alanı da kapsamaktadır. Saldırgan/aktif davranışlar, potansiyel olarak korkunç sonuçlarla birlikte siber uzayda daha sık hale gelmeye başlamıştır. Spektrumun alt katmanında, asimetrik etki yaratan düşmanlar artık önemli ölçüde daha zorlu angajman gerektiren “kaldıraçlar” ve yenilikçi taktikler kullanmaktadır. Yüksek teknolojinin yaygınlaşması ile düşmanlar her alanda A2 kapasitelerini fiziksel ve siber ortamda geliştirmişlerdir.

Göç krizi kıta genelinde önemli bir gerilim kaynağı yaratmaktadır. Göç, organize suç ve terör ağları tüm Avrupa'yı çeşitli derecelerde etkilemektedir.

Hava trafiğinin terörist saldırılara ve uçak kaçırma karşı savunmasızlığı özel endişeye sebep olmaktadır.

3.3.3.4. Terörizmle Mücadele

Fransa terörizmle mücadele etmek için kararlı ve kesintisiz çabalarını sürdürecektir. Ancak terörizmle mücadeleye verilen yüksek önceliğin diğer tehdit ve zorlukları gölgede bırakmaması gerekmektedir. Cihatçı terörizm Fransa'nın karşı karşıya olduğu tek tehdit değildir. Diğer tehditlerin de artan sıklıkta, daha ciddi sonuçlarla ve daha fazla yakınlıkla gerçekleşmesi ve krizlerin her an gelişebilecek olması; silahlı kuvvetlerin modernizasyonunu ve güçlendirilmesini zorunlu hale getirmektedir. Fransa, tehditlerle mücadele ve daha spesifik olarak, yurtdışı da dahil ihtiyaç duyulan her yerde askeri birlik konuşlandırmak maksadıyla güç aktarım yeteneklerini geliştirmek zorundadır.

İster Batı Afrika'da, Somali'de, ister Levant'ta veya Güneydoğu Asya'da olsun, cihatçılığın evrimi ve hızla yayılması, belirli bölgelerde kökleşmesi ve ısrarcı gerilla hareketlerinin çoğalması ile bazı durumlarda yerel halkın sempatisine güvenen veya aktif destek gören proto-devletlerle karakterize edilmektedir. 20 yıldan fazla bir süredir cihatçılık zayıflamamış, ancak düzenli olarak yer değiştirerek ve mutasyona uğramıştır. Radikal İslam'ın Batı Afrika'dan Endonezya'ya dünya çapında yayılmasının gösterdiği gibi, bu tür dönüşümler tüm boyutları ile ele alınması gereken daha geniş bir medeniyet olgusunun parçasıdır ve bu tehditle mücadele, istihbarat, güvenlik, adalet, eğitim ve diplomasi dâhil olmak üzere tüm devlet kuruluşlarının kapsayan bir yaklaşımı gerektirmektedir.

13 Kasım 2015'teki terörist saldırıların ardından Fransa, AB tarihinde ilk kez Avrupa Birliği Anlaşmasıyla aktive etmiştir. Fransa'nın çağrısıyla ortakları koşulsuz destek sağlayarak Fransa'nın terörizme karşı ortak mücadelesinde ilave askeri katkı sağlamışlardır.

Fransa, ABD başta olmak üzere ortaklarıyla Sahel'den Ortadoğu'ya eşzamanlı ve karmaşık krizlere doğrudan müdahil olmaya devam edecektir. Fransız silahlı kuvvetleri kara, hava ve deniz kuvvetleri ile Levant'ta DEAŞ'a karşı savaşa (Chammal Operasyonu) ve BAE ve Cibuti'deki kalıcı üsleri ve Hint Okyanusu ile Basra Körfezi'ndeki kalıcı konuşlanması ile bölgede önemli bir aktör olarak varlığını sürdürmeye devam edecektir.

Afrika kıtası ve bitişik bölgelerin Fransa'nın güvenlik ve ekonomik çıkarlarına doğrudan etkisi vardır. Afrika'da yaşanacak krizlerin Fransız topraklarında güvenlik, insani, göç ve ekonomik yansımaları olacaktır. Bu bağlamda Fransa kendi güvenliği için kritik bölge olarak kabul ettiği Afrika'daki muhtemel krizlere yönelik önleme ve koruma

tedbirlerini, gerektiği takdirde müdahale seçeneklerini her zaman uygulamaya hazır olacaktır.

İstikrarsız stratejik ortam ve harekât koşulları silahlı kuvvetlerin çevik, intikal ettirilebilir ve esnek bir savunma sistemine sahip olmasını gerektirmektedir. Fransa'nın, silahlı kuvvetlerin mevcut taahhütler ve gelecekteki zorluklarla mücadele edebilmesi için istihbarat birimlerine gerekli tüm kaynakları sağlaması gerekmektedir.

Ocak 2017'de Fransa Savunma Bakanlığı tarafından açık kaynak istihbaratının sistematik olarak toplanması ve incelenmesi maksadıyla savunma, eğitim ve araştırma kurumları ile birlikte “Yüksek Eğitim Paketi” (Higher Education Pact) kurulmuştur. İstihbarat alanında insan ve teknik istihbarat bölümlerine daha fazla yatırım yapılarak, artırılmış istihbarat analizlerine özel önem verilecektir.

Dijital uzayda terörizmle mücadele, siber güvenlik, kişisel verilerin korunması ve bazı durumlarda siber saldırıların tespiti, ilişkilendirme ve müdahale için kritik hale gelmiştir. Bu bağlamda stratejik düzenlemeler iki ana etkiye sahip hızlı ve büyük teknolojik yeniliklerle daha da kötüleşmiştir;

- Birincisi, dijital yapılar ve uzay gibi şimdiye kadar nispeten az sayıda oyuncuya açık olan sistemler ve alanlar daha geniş çapta erişilebilir hale gelmiş,
- İkincisi, sürekli olarak saldırıya uğrayan bu yapılar üzerinde avantajı korumak için adaptasyonun sürekliliğini ve değişimi sağlamak maksadıyla önemli yatırımlar yapma ihtiyacını zorunlu kılmıştır.

3.3.3.5. Değerlendirme

Fransız hükümeti tarafından hazırlanan 2017 yılı güvenlik strateji belgesi Fransa'nın stratejisini hem savunmayı hem de ulusal güvenliği kucaklayan 15 yıllık bir perspektifte büyük ölçüde yeniden tanımlamakta, dış güvenlik ve iç güvenlik, askeri ve sivil unsurları içermektedir. Fransa bu belgesini aslında Stratejik İnceleme adıyla yayımlamış Beyaz Kitap olarak adlandırmamıştır. Buradaki maksat Kitap'tan daha kısa, daha net ve özlü yazıldığı söylenebilir. 2017 belgesi Fransa'nın önümüzdeki on yıl için önceliklerini ortaya koymakta ve Cumhurbaşkanı MACRON'un ön sözünde belirttiği gibi, “bugünün büyük krizlerine çözümler üretmeyi, Fransa'nın değerlerini teşvik etmeyi ve çıkarlarını korumayı” amaçlamaktadır. Devletlerden veya devlet dışı aktörlerden kaynaklanan risklere cevap vermeyi amaçlayan söz konusu belgenin yaklaşımında; sadece aktif ve kasıtlı tehditlerle

değil, aynı zamanda kasıtlı olmayan nitelikteki büyük tehdit ve felaketlerin güvenliğe olan etkilerini göz önünde bulundurmak da vardır.

2017 belgesi bir strateji belgesi olarak iki işlevi de yerine getirmektedir. İlki 2019–2024 yılları için Askeri Programlama Yasasını şekillendirecek olan Fransız savunma ve güvenlik politikasının geleceğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda strateji belgesi 2025 yılına kadar gayrisafı milli hasılanın %2'sine kadar savunma harcamalarının yükseltecek olan 2019–2025 yılı askeri planlama yasası için de bir stratejik çerçeve çizmektedir¹⁵⁷. İkincisi ise Fransa'nın “tehditler ve fırsatlar dünyasına yanıt olarak Avrupa savunma politikasının şekillendirilmesinde öncülük etme” vizyonunu ortaya koymaktadır¹⁵⁸.

Diğer yandan belgede ortaya konan tehditlerin, 2008 ve 2013 belgelerinde yer alanlarla aşağı yukarı aynı olmakla birlikte (terörizm, siber savaş, nükleer silahların yayılması, salgın hastalıklar vb.) daha acil ve öncelikli hale geldiği ifade edilmektedir. Buna paralel olarak tehdit ortamının da genişlediği görülmektedir. Bu çerçevede, doküman terörizmi, özellikle de cihatçı terörizmi, en öncelikli tehdit olarak göstermektedir. Artan ve kapasitesi gelişen terör ve diğer tehditler karşısında diğer ülkelerin güvenlik strateji belgelerinde olduğu gibi Fransa'nın da küresel ortaklıklar çağrısında bulunduğu ve daha fazla küresel işbirliğine çağrı yaptığı görülmektedir. Bu çağrıda Fransa'nın, uluslararası güvenliğin ABD'nin Avrupa'nın güvenliğine olan bağlılığının azalması düşüncesi ve Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılması sürecinin olarak iki temel desteğin geri çekilmesinin sebep olduğu düşünülebilir. Bu çerçevede strateji belgesinin bu duruma ve Fransa'nın müttefiklerini ve ortaklarını çeşitlendirmeye yönelik daha geniş kapsamlı ihtiyaca çözüm arama gayretlerinin de yansıması olduğu söylenebilir. Ancak Fransa'nın savunma duruşundan daha fazlasına ihtiyacı olduğu da göz ardı edilmeyerek vatandaşlarını ve ekonomik çıkarlarını korumak için herhangi bir krizin üstesinden gelebilmesi ve devlet dışı aktörlere karşı üstünlüğünü koruyabilmesi gerektiği de vurgulanmaktadır. Bununla birlikte belgede yer alan söylem ve hedeflerden Fransa'nın kendisini, etkisi ve çıkarları dünyaya yayılan küresel bir güvenlik aktörü olarak algıladığı çıkarımını yapmak da mümkündür. Nitekim sahip olduğu büyük deniz münhasır ekonomik bölgesi, BMGK'nin daimî üyesi

---

¹⁵⁷ Fransa'nın NATO Daimî Temsilciliği, '2017 Strategic Review of Defence and National Security – France', <<https://otan.delegfrance.org/2017-Strategic-Review-of-Defence-and-National-Security>>, s.e.t. 15.05.2022.

¹⁵⁸ Lasconjarias, Guillaume / De Saint-Victor, Florent (2017). 'Chasing Grandeur? What You Need to Know About the 2017 French Strategic Review?', Texas National Security Review, <<https://warontherocks.com/2017/10/chasing-grandeur-what-you-need-to-know-about-the-2017-french-strategic-review/>>, s.e.t 01.04.2022.

olması, Brexit'ten sonra Avrupa Birliğindeki tek nükleer güç olması bu algıyı güçlendirmektedir¹⁵⁹.

Tablo 3.18. Fransa Savunma ve Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi – 2017

Fransa Savunma ve Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi – 2017		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- İslami/cihatçı terörizm, - Otoriter rejimler ve Başarısız devletler, - Terörist proto-devletler, - İstikrarsızlık, - Gelişmiş silahların devlet ve devlet dışı aktörlere yayılması, - Organize suç örgütleri, - Sahel-Sahra Altı bölgesinde cihatçı teröristlerin varlığı, - Göç ve mülteci sorunu, - kitle imha silahlarının yayılması, - Yabancı terörist savaşçılar, - Siber saldırılar,	- Stratejik karar almada bağımsızlık, - Nükleer caydırıcılık, - İstihbarat birimlerine kaynak / İnsan ve teknik istihbarat yeteneklerini geliştirmek, - Açık kaynak istihbarat analizi için Yüksek Eğitim Paketi'nin 2017'de kuruluşu, - Silahlı kuvvetlerin modernizasyonu, - Tam kapsamlı ve dengeli bir ordu ve İleri konuşlanma, - Diplomasi, - Savunma sanayini teknolojik küresel rekabet seviyesinde güçlendirmek, - Dijital ve uzay alanında yatırımlar, - BM barışı koruma harekâtlarına katkı, - Tek başına harekât icra etme yeteneklerini sürdürmek,	- BMGK ve çok kutuplu dünya düzeninde konumunu güçlendirmek, uluslararası kuruluşları askeri ve diplomatik varlığı ile yönlendirmek, - Avrupa savunmasını güçlendirmek ve Avrupa devletleri ile pragmatik ortaklıklar geliştirmek, - Müttefiklerin değişmesi ve geleneksel ortaklarla güven sorunu, - Afrika'da krizlere önleme, koruma ve müdahale için hazır olmak, - AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikalarının ve Kalıcı Yapısal İşbirliğinin güçlendirilmesi, - Afrika ve Ortadoğu'da kuvvetlerini yeniden konumlandırmak, - Asya-Pasifik bölgesinde güvenilir ortaklıklar kurmak, - Kuvvet aktarımı,

¹⁵⁹ **Toucas, Boris** (2017), 'Understanding the Implications of France's Strategic Review on Defense and National Security', <<https://www.csis.org/analysis/understanding-implications-frances-strategic-review-defense-and-national-security>>, s.e.t 01.04.2022.

3.3.4. Fransa Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi

Fransa tarihi geçmiş algılamaları, NATO ve ABD ile ilişkileri de dikkate alındığında her zaman dünyada askeri ve diplomatik güç olarak söz sahibi olmak istemektedir. 2008 Beyaz Kitap'ta; küresel bir güç olmak isteyen Fransa'nın öncelikle stratejik bölgelerde etkinliğini artırmak ve AB'yi yönlendirme ve lider ülke konumu iddialarına matuf politikaların ön plana çıktığını ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Her ne kadar NATO ve ittifaklar ifade edilse de Fransa güvenliğini AB ülküsü çerçevesinde gerçekleştirmek istemektedir. AB'yi ve Avrupa'yı kendi politik hedef ve çıkarları doğrultusunda yönlendirerek Fransa'nın askeri ve diplomatik güç olma hedefini AB üzerinden şekillendirmek istemektedir.

Tablo 3.19. Fransa Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tehditler

Beyaz Kitap- 2008	Beyaz Kitap- 2013	Savunma ve Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi - 2017
-Terörizm, Radikalleşme ve Radikal İslam'da yükseliş, - Siber saldırılar, - Balistik füze tehdidi, - Salgın hastalıklar ve doğal afetler, - Organize suç örgütleri, - Otoriter / Başarısız devletler, - Kitle imha silahlarının yayılması, - Ortadoğu'da ve Afrika'da sorunlar, - Yasa dışı göç, - Enerji güvenliği,	- Başka bir devletin Fransa'ya yönelik saldırısı, - Terörist saldırılar, radikalleşme ve home-grown terörizm, - Siber saldırılar, - Organize suçlar, - Doğal, sağlık, teknolojik, endüstriyel veya kaza risklerinden kaynaklanan büyük krizler, - Yurtdışındaki Fransız vatandaşlarına yönelik saldırılar, - Yasa dışı göç, - Kırılgan/zayıf devletler, - Kitle imha silahlarının yayılması ve teröristlerin bu silahları elde etmeleri, - Salgın hastalıklar, - Enerji güvenliği,	- İslami/cihatçı terörizm, - Otoriter rejimler ve Başarısız devletler, - Terörist proto-devletler, - İstikrarsızlık, - Gelişmiş silahların devlet ve devlet dışı aktörlere yayılması, - Organize suç örgütleri, - Sahel-Sahra bölgesinde cihatçı teröristlerin varlığı, - Göç ve mülteci sorunu, - Kitle imha silahlarının yayılması, - Yabancı terörist savaşçıları, - Siber saldırılar,

Bu temel stratejinin terörizmle mücadele politikalarına yansıtıldığı belgede açıkça ifade edilmiştir. Özellikle terörizmin 11 Eylül, Madrid ve Londra saldırıları ile hayatımızda kalıcı olarak varlığının kabulü ile belgede belirtilen beş stratejik öncelik kapsamında AB ile ortak politikalar yürütülmesi ve terörizmle mücadelede AB'nin bir bütün olarak

değerlendirilmesi dikkat çekici unsurlardan biridir. Özellikle AB dış politikasının terörizmle mücadele açısından güçlendirilmesi ve istihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi ön plana çıkmaktadır.

Fransa'nın Afrika'da sömürgecilikten gelen çıkarlarını garanti altına almak ve kendi politik hedefleri doğrultusunda müzahir yapısını korumak maksadıyla buradaki müdahale hakkını saklı tutmakta önleyici stratejisinin ana coğrafi bölgesi olarak bu bölgeyi tanımlamaktadır.

Tablo 3.20. Fransa Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tedbirler

Beyaz Kitap- 2008	Beyaz Kitap- 2013	Savunma ve Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi - 2017
- Terörizme karşı İç Güvenlik Beyaz Kitap, (2006) - Vigipirate planının yayımlanması, - Sınır güvenliğini artırmak, - Hava, kara, deniz ulaşım ağları, kritik alt yapılar ve kritik bilgi sistemlerini korumak, - Caydırıcılık / nükleer caydırıcılık, - Önleyici doktrin, - İstihbarat, keşif, gözetleme yeteneklerini geliştirmek, - AB ile terörizm ve organize suçla mücadelede işbirliğini güçlendirmek, - Havacılık emniyeti, - Siber savunma yeteneklerini geliştirmek, - Balistik füze tehdidine yönelik erken uyarı sistemlerini geliştirmek,	- Stratejik karar almada bağımsızlık, - Caydırıcılık, nükleer caydırıcılık, - İstihbarat Akademisinin kurulması, (2010) - Açık kaynak istihbaratına önem vermek, - Korsanlıkla mücadele harekâtına katılım, (Atalanta harekâtı) - Güvenlik sisteminde bütüncül bir yaklaşımla polis, ordu, gümrük, adalet sistemi ve cezaevleri yönetiminde reform, - İcra edilen harekâtlarda Fransa'nın daha fazla inisiyatif alması, - İHA tedariki, - BM, NATO ve AB gibi kurumsal yapılarla bağları sürdürmek, - Abu Dabi'de ortak bir askeri üs kurulması,	- Stratejik karar almada bağımsızlık, - Nükleer caydırıcılık, - İstihbarat birimlerine kaynak / İnsan ve teknik istihbarat yeteneklerini geliştirmek, - Açık kaynak istihbarat analizi için Yüksek Eğitim Paketi'nin 2017'de kuruluşu, - Silahlı kuvvetlerin modernizasyonu, - Tam kapsamlı ve dengeli bir ordu ve İleri konuşlanma, - Diplomasi, - Savunma sanayini teknolojik küresel rekabet seviyesinde güçlendirmek, - Dijital ve uzay alanında yatırımlar, - BM barışı koruma harekâtlarına katkı, - Tek başına harekât icra etme yeteneklerini sürdürmek,

Fransa'nın kendi güvenliğini sağlamak maksadıyla ulusal olarak tüm çabalarını AB savunma politikaları içerisinde gerçekleştirmeyi hedeflemesi, ABD'nin Asya-Pasifik bölgesine yönelik stratejik kararları ve kendini lider güç olarak Fransa'nın AB savunma politikalarını yönlendirerek, NATO ve ABD'den farklı olarak bağımsız politikalar izlemesi

yönünde temel söylemler barındırmaktadır. Belgede geçen “ABD’nin Avrupalılara kendilerini doğrudan ilgilendiren güvenlik sorunlarının sorumluluğunu üstlenmeleri için daha fazla baskı uygulaması” söylemi Fransa’nın AB politikaları için bu söylemi bir kaldıraç olarak kullandığının ifadesidir.

Terörizmle mücadele kapsamında; istihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi, insansız hava araçlarının ordu envanterine alınması, icra edilen harekatlarda daha fazla inisiyatif alması ve yurt dışına müdahale yeteneklerinin geliştirilmesi konuları öne çıkmaktadır. Ayrıca Fransa’nın kozmopolit yapısı ve özellikle de Afrika’dan gelen insan topluluklarının dönem içerisinde Fransa’da bir iç güvenlik tehdidi olarak görülmesi, internet ve El-Kaide’nin etkileri ile radikalleşme sorunu önemli bir sorun olarak ön plana çıkarılmaktadır.

2008 ekonomik krizinin başta ABD olmak üzere tüm ülkelerin savunma politikalarını etkilemesi, Fransa’nın ortak AB savunma politikalarını destekleyici bir unsur olmuştur. Fransa’nın ekonomik gücün devamlılığı için enerji kaynaklarının güvenliği ile terörizmi birlikte değerlendirmesi izlenecek müdahaleci politikalara dayanak sağlamaktadır.

Fransız hükümeti tarafından hazırlanan 2017 yılı güvenlik strateji belgesi Fransa’nın stratejisini hem savunmayı hem de ulusal güvenliği kucaklayan 15 yıllık bir perspektifte büyük ölçüde yeniden tanımlamakta, dış güvenlik ve iç güvenlik, askeri ve sivil unsurları içermektedir. Fransa bu belgesini aslında Stratejik İnceleme adıyla yayımlamış Beyaz Kitap olarak adlandırmamıştır. Buradaki maksat Kitap’tan daha kısa, daha net ve özlü yazıldığı söylenebilir. 2017 belgesi Fransa’nın önümüzdeki on yıl için önceliklerini ortaya koymakta ve Cumhurbaşkanı Macron’un önsözünde belirttiği gibi, “bugünün büyük krizlerine çözümler üretmeyi, Fransa’nın değerlerini teşvik etmeyi ve çıkarlarını korumayı” amaçlamaktadır. Devletlerden veya devlet dışı aktörlerden kaynaklanan risklere cevap vermeyi amaçlayan söz konusu belgenin yaklaşımında; sadece aktif ve kasıtlı tehditlerle değil, aynı zamanda kasıtlı olmayan nitelikteki büyük tehdit ve felaketlerin güvenliğe olan etkilerini göz önünde bulundurmak da vardır.

Tablo 3.21. Fransa Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri

Beyaz Kitap- 2008	Beyaz Kitap- 2013	Savunma ve Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi - 2017
-Askeri ve diplomatik güç olmasını sağlamak, - Afrika kıtasında ve Sahel'de çatışmaları önlemek ve harekât yeteneklerini korumak, - Ortadoğu ve Asya'da büyük çatışmaların patlak verme olasılığına izin vermek, - Uluslararası güvenlik sistemini geliştirmek, - Krizleri merkezinde çözmek, Potansiyel kriz bölgelerine askeri ve sivil unsurları konuşlandırmak, - İttifaklar ve BM, AB veya NATO içerisinde harekât icra etmek, - AB'yi kriz yönetimi ve uluslararası güvenlik alanında önemli bir aktör haline getirmek, - Çıkarlarına uygun öncelikli coğrafi bölgelere konuşlanmak, - AB'de düzenli ortak tehdit değerlendirmesi yapmak, AB sınır devletleri arasında ortak tatbikatlar düzenlemek, - AB'de kriz yönetimi veri tabanları oluşturmak ve mevzuatı düzenlemek, - FRONTEX'e destek, - Sivil-asker işbirliğini artırmak,	- Avrupa savunma politikasının inşası ve pragmatik bir revizyona girmek, - AB üye devletlerle daha derin işbirliği, Avrupa inisiyatifi, askeri yeteneklerin ortak kullanımı ve külfet paylaşımı, - Savunma ve işbirliği ve yabancı ülkelere askeri eğitim desteği, - Avrupa'nın kendisini doğrudan ilgilendiren güvenlik sorunlarının sorumluluğunu üstlenmesi, - Askeri faaliyetlerin güvenlik çabalarının en önemli parçası olmaya devam etmesi, - Müttefiklerle karşılıklı bağımlılığı esas alan ortak yetenekler geliştirilmesi, - Hint Okyanusu ve Pasifik'in güvenliğinde aktör olmak, - Ortaklar ve müttefiklerle birlikte Avrupa ve Kuzey Atlantik'in güvenliğini garanti altına almak, Avrupa'nın yakın çevresini istikrara kavuşturmak, Ortadoğu ve Basra Körfezi'nin istikrarına katkıda bulunmak, - Afrika'da kolektif bir güvenlik mimarisinin kurulmasına destek, - Askeri güçlerin özel bağlara sahip olduğu ülkelerde veya belirli deniz bölgelerinde konuşlandırılması, (BAE ve Afrika'da çeşitli bölgelerde) - Afrika'daki üslerin yeniden yapılandırılması, - Terörizm tehdidine maruz kalan ülkeler ile ikili ve çok taraflı işbirliği güçlendirmek,	- BMGK ve çok kutuplu dünya düzeninde konumunu güçlendirmek, uluslararası kuruluşları askeri ve diplomatik varlığı ile yönlendirmek, - Avrupa savunmasını güçlendirmek ve Avrupa devletleri ile pragmatik ortaklıklar geliştirmek, - Müttefiklerin değişmesi ve geleneksel ortaklarla güven sorunu, - Afrika'da krizlere önleme, koruma ve müdahale için hazır olmak, - AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikalarının ve Kalıcı Yapısal İşbirliğinin güçlendirilmesi, - Afrika ve Ortadoğu'da kuvvetlerini yeniden konumlandırmak, - Asya-Pasifik bölgesinde güvenilir ortaklıklar kurmak, - Kuvvet aktarımı,

3.4. Rusya Federasyonu

Rusya Federasyonu, Soğuk Savaşın bitimini müteakip çok kutuplu dünya düzeninde kendisini geçmişten gelen imparatorluk gelenekleri doğrultusunda halen dünyanın önemli güçlerinden biri olarak görmektedir. Aralık 1991'de yönetimde yaşanan değişim sonrası

Rusya Federasyonu Meclisine Rus bayrağının yanına kendisini Bizans İmparatorluğunun devamı olarak gördüğünü simgeleyen çift başlı kartal bayrağının da asılması imparatorluk geleneğinin sürdürülmesi isteğinin halen canlı olduğunun bir göstergesidir. Dönemsel olarak güç kaybı yaşayan ve dünyadaki konumu hedefleri ile bağdaşmayan Rusya Federasyonu'nun yayımlamış olduğu güvenlik strateji belgelerinin bu ana fikir doğrultusunda şekillendiği söylenebilir.

Her ne kadar BMGK üyesi ve nükleer bir güç olarak Rusya Federasyonu 1991 sonrası Batı ile ilişkilerinde yeni politikalar benimsese de özellikle NATO'nun genişlemesi, Kosova Savaşı ve Sırbistan'a karşı Batı tarafından yürütülen askerî operasyon Rusya Federasyonu'nun Batı ile sürekli aşınan güven ilişkisini zayıflatmıştır.¹⁶⁰

Rusya Federasyonu, kendi güvenliğini nasıl sağlayacağını ortaya koyan millî strateji belgesini iç ve dış ilişkileri bağlamında tüm stratejilerin temeli¹⁶¹ olarak ele alan ülkelerden biridir. Rusya Federasyonu'nun güvenlik stratejisi coğrafyasının ve tarihinin getirdiği esaslar üzerinde şekillenmektedir. Rusya Federasyonu, genel olarak geleneksel değerlerinin ve tarihî mirasının sürekli olarak dışarıdan saldırı altında olduğunu ve iç istikrarsızlığı kışkırtmayı amaçlayan dış etkilere karşı karşıya kaldığını varsayan ve bağımsızlığı esas alan bir millî güvenlik algısını ön planda tutmaktadır¹⁶².

Rusya Federasyonu'nun geleneksel ilk Ulusal Güvenlik Konsepti, 1997 yılında, Kosova ve Çeçenistan'da yaşanan gelişmeler kapsamında geleneksel politikalar çerçevesinde yayımlanmıştır. Belgede; çok kutuplu dünyada Rusya Federasyonu'nun "büyük güç" konumunu sağlamlaştırmak maksadıyla çok yönlü ve eşit seviyede dış politikanın geliştirilmesi, Bağımsız Devletler Topluluğu'ndaki üye devletlerle entegrasyon süreci, uluslararası suç ve terörizmle mücadele konuları ön plana çıkmaktadır.

Rusya Federasyonu, eski Sovyetler Birliği sınırları içerisinde kalan çevre komşu ülkelerin kendisine karşı olabilecek ittifak ve organizasyonlara dâhil olmasını olumsuz

---

¹⁶⁰ **Turgutoğlu, Kenan** (2006) 'Rusya Federasyonu'nun Yeltsin ve Putin Dönemlerinde İzlenen Dış Politikaların NATO ile ilişkiler Düzleminde Karşılaştırılması', (Yükek Lisans), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

¹⁶¹ **Charap, Samuel / Dara Massicot / Miranda Priebe / Alyssa Demus / Clint Reach / Mark Stalczyński / Eugeniu Han / Lynn E. Davis**, RAND Corporation, 'Russian Grand Strategy, Rhetoric and Reality', <https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR4238.html>, s.et. 01.06.2022.

¹⁶² **Güler, Mehmet Çağatay / Shakirova, Anna** 'Rusya'nın 2021 Millî Güvenlik Strateji Belgesinin Şifresinin Çözülmesi', <<https://setav.org/en/assets/uploads/2021/09/P67En.pdf>>, s.e.t. 01.06.2022.

karşılayan bir yaklaşım içerisinde. Bu çevre ülkeler bağımsız olsalar dahi Rusya Federasyonu'nun siyasi ve askerî etkisinden uzaklaşma çabası sergilemeleri durumunda söz konusu ülkeleri çeşitli yöntemlerle “cezalandırmaya” dönük bir strateji izleyeceği anlaşılmaktadır.

Rusya Federasyonu, sınırları çevresindeki tampon bölgelerdeki lehine olan mevcut boşlukların batı eksenli aktörlerin askerî varlıklarıyla artan bir ivmeyle doldurulmasını tehdit olarak algılamaktadır. Kitle imha ve nükleer silahlara sahip Rusya Federasyonu, bu tehdide karşı tedbir almak, yakın ilgi ve etki alanındaki askerî hâkimiyetini devam ettirmek için askerî gücüne önem vermektedir.

Rusya Federasyonu, ABD'nin hegemonik etkisinin azaldığı, Batı merkezli ve/veya ABD liderliğindeki tek kutuplu bir sistemden gücün nispeten eşit olarak dağıtılacağı çok merkezli bir düzene geçilmeye başlanması sürecinde bir “süper güç” olarak değil bir “büyük güç” olarak bölgesel ve küresel etkinliğinin artırılmasını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sadece kendi çevresinde değil küresel anlamda ikili ilişkilerini ve ortaklıklarını geliştirmeye yönelik fırsatları kullanmaya özen gösterdiği, esasen Çin Halk Cumhuriyeti'nin ve Hindistan'a odaklanan hususlara da bilhassa önem verdiği anlaşılmaktadır¹⁶³.

Ayrıca Rusya Federasyonu küresel ölçekteki ikili uluslararası ilişkiler çerçevesindeki çabalarının yanı sıra BMGK'deki rolünü de kullanarak küresel bir aktör olduğunu ve tüm konularda karar mekanizmalarında var olduğunu hissettirmeye devam eden bir yaklaşım sergilemektedir.

Rusya Federasyonu, ABD ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin, siyasi ve askerî çekişmesinin “düşük şiddette” devam etmesi, Rusya Federasyonu hem ABD hem de Çin Halk Cumhuriyeti açısından önemini artırdığı farkındalığıyla hareket etmektedir.

Rusya Federasyonu, ABD'nin liderliğindeki NATO'nun Rusya Federasyonu çevresindeki askerî varlığını giderek artırmasını büyük bir tehdit olarak algılamaktadır. Özellikle, Rusya Federasyonu'nu geleneksel tehdit algılamasından kaynaklanan ve haklılığını öne sürerek 2014'te Ukrayna özelinde başlattığı faaliyetleri ülkeyi Batı Dünyası'ndan koparmaya başlamıştır. Kendisine yönelik muhtemel yaptırımlara rağmen

---

¹⁶³ **Cooper, Julian** (2021) NATO Defence College, 'Russia's Updated National Security Strategy', <<https://www.ndc.nato.int/research/research.php?icode=704>>, s.e.t. 01.06.2022.

Rusya Federasyonun geleneksel tehdit algılamasında ABD ve Batı Dünyası büyük ağırlık oluşturmaktadır.

Rusya Federasyonu; gıda, enerji ve savunma sanayindeki tasarım ve üretim yeteneklerini ana eksen alarak ticari gücünü artırmayı esas alan stratejiler geliştirdiği böylelikle küresel ölçekteki etkisini de genişletmeyi amaçlamaktadır.

Ticari etkinliklerinin yanı sıra, siber güvenlik ve bilgi güvenliği başta olmak üzere yazılım alanındaki yeteneklerin geliştirilmesi ve millî gücün bir unsuru olarak ele alınması Rusya Federasyonu'nun strateji belgelerinde yer almaya başlayan diğer bir husustur.

Rusya Federasyonu'nun bağımsızlığa, bölgesel ve küresel gücünü korumaya ve geliştirmeye odaklanan, millî güvenlik stratejisindeki gelenekçi hedeflerini gerçekleştirilebilmesi maksadıyla ihtiyaç duyacağı parasal gücünü destekleyebilecek¹⁶⁴ sürdürülebilir bir ekonomi yaratma çabası da devam etmektedir.

Rusya Federasyonu, jeopolitik hedeflerini ve ekonominin eş güdümlü gelişimini işaret eden hususların yanı sıra kültür, sağlık, bilim, teknoloji ve eğitim gibi halkının refah ve yaşam kalitesini artırmaya dönük konuları¹⁶⁵ da millî güvenlik strateji belgelerinin kapsamına aldığı görülmektedir.

3.4.1. Rusya Federasyonu–2000 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi¹⁶⁶

3.4.1.1. Giriş

Rusya Federasyonu'nun Soğuk Savaş dönemi sonrasında ve 11 Eylül saldırıları öncesinde yayımladığı belgede, dünya düzeninin tek kutuplu yapısından çok kutuplu yapıya evrilme sürecinde, kendisini halen büyük güç olarak gördüğü ve politikalarını da bu kapsamda belirlediği söylenebilir. Hinterlandı olarak kabul ettiği Bağımsız Devletler Topluluğu üzerindeki etkisini devam ettirmek istemesi ve bütünleşme sürecinde yaşanacak

¹⁶⁴ Werker, Eric (2022) The Conversation, Europe Edition, 'The Russian economy is headed for collapse' <<https://theconversation.com/the-russian-economy-is-headed-for-collapse-178605>>, s.e.t. 01.06.2022.

¹⁶⁵ National Security Strategy of the Russian Federation to 2020, <<https://thailand.mid.ru/en/national-security-strategy-of-the-russian-federation>>, s.e.t. 01.06.2022.

¹⁶⁶ Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığı, 'National Security Strategy of the Russian Federation' <https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICk6BZ29/content/id/589768>, s.e.t.01.03.2021.

problemleri tehdit olarak algılaması “büyük güç politikaları” kapsamında anlamlandırılabilir.

Geçmişten gelen nükleer kapasitesini temel caydırıcılık politikasının ana unsuru olarak vurgularken kendisine yönelik en önemli tehdidin askerî ve siyasi ittifaklar ile NATO’nun doğuya doğru genişlemesi olarak kabul etmektedir.

Belgede en önemli tehditlerden biri olarak kabul ettiği terörizmin temel sebeplerini, etnik-milliyetçi mücadelelerinin şiddetlenmesi ve siyasi/dini radikalizm ile bağdaştıran Rusya Federasyonu gerek yurt içinde gerekse uluslararası alanda terörizmle mücadele konusunda uluslararası çabaların birleştirilmesi ve etkinliğin artırılması için gerekli inisiyatifleri almayı hedeflemektedir.

Belgede; yaşanan ekonomik krizin etkilerinin Rus toplumu üzerinde yaratacağı sosyal ve politik kutuplaşma ile Kiev ve Moskova Kiliseleri arasındaki soruna¹⁶⁷ üstü örtülü olarak atıf yapılması Rusya Federasyonu güvenlik strateji belgesinin ABD, Birleşik Krallık ve Fransa belgelerinden farklı unsurlarından biridir.

3.4.1.2. Rusya Federasyonu Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Rusya Federasyonu, çok kutuplu bir dünyanın oluşmasını sağlayacak ideolojinin şekillenmesini amaçlamaktadır. Rusya Federasyonu’nun uluslararası alandaki çıkarları, büyük bir güç olarak egemenliğini sürdürmek ve çok kutuplu dünyada konumunu güçlendirmektir.

Caydırıcılık, Rusya Federasyonu ve müttefiklerine karşı herhangi bir ölçekte, nükleer veya başka türlü saldırıyı önlemek için Rusya Federasyonu’nun en önemli görevidir. Rusya Federasyonu, herhangi bir saldırgan devlete veya devletler koalisyonuna her koşulda güvenli

---

¹⁶⁷ Ukrayna halkının büyük bölümü, Ruslar da gibi, Ortodoks mezhebindedir. Ancak ülkedeki siyasi bölünmüşlüğe paralel olarak, dini alanda da bölünmüşlük mevcuttur. Cemaatin büyük bölümü, Moskova Patrikhanesi’ne mensup iken Sovyetler Birliği’nin dağılma sürecinde, bazı milliyetçi rahipler Moskova Patrikhanesi’nden ayrılarak, kendi kiliselerini kurduklarını ilan ettiler. Bu kilisenin bağımsız bir Ukrayna Ortodoks kilisesi olduğu iddia edildiyse de aslında kilise, tamamen Fener Rum Patrikhanesi’ne bağlı bir yapı oldu. O dönemde, Ukrayna’daki Ortodoks cemaatin büyük bölümünün Moskova’dan ayrılarak Fener’e bağlı bu kiliseye geçeceği tahmin ediliyordu, fakat böyle olmadı. Ukrayna’da Rusya karşıtı eğilimlerin eskiden beri güçlü olduğu Batı Ukrayna’da ve bir ölçüde Orta Ukrayna’da bulunan ve eskiden beri Moskova’dan kopmuş olan cemaatler Fener Rum Patrikhanesi’ne bağlı kiliseye girerken, Rusya sempatanlığının güçlü olduğu güney ve doğu illerinde yaşayanlar ve Orta Ukrayna’dakilerin önemli bir bölümü, Moskova Patrikhanesi’ne bağlı kalmıştı. Berktaş, Deniz 21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, ‘Rusya–Ukrayna Savaşı’nın Dini Cephesi’, <<https://www.21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/rusya-slav-arastirmalari-merkezi/rusya-ukrayna-savasi-nin-dini-cephesi>>, s.e.t. 01.06.2022.

ve istenen ölçüde kullanılabilecek nükleer güce sahip olmasını göz önünde bulundurmaktadır.

Rusya Federasyonu'nun ulusal çıkarlarının en önemli noktası; bireyi, toplumu ve devleti uluslararası terörizm de dâhil olmak üzere terörizmden, doğa ve insan kaynaklı acil durumlardan ve savaş zamanlarında düşmanlıklardan kaynaklanan tehlikeler ile bunların sonuçlarından korumaktır.

Rusya Federasyonu dış politikasının hedefleri¹⁶⁸;

- BM ve diğer uluslararası kuruluşların himayesi altındaki barışı koruma faaliyetleri de dâhil olmak üzere, uyuşmazlık çözümüne yönelik faaliyet göstermek,
- Nükleer silahların kontrolünde ilerleme sağlamak ve devletlerin bu alandaki uluslararası yükümlülüklerine uymaları esasına dayalı olarak dünyada stratejik istikrarı sürdürmek,
- Kitle imha silahları ile konvansiyonel silahların azaltılması alanındaki karşılıklı yükümlülükleri yerine getirmek, güven ve istikrar artırıcı tedbirleri uygulamak, askerî ve askerî maksatla kullanılabilecek diğer ürün ve teknolojilerin ihracatı üzerinde uluslararası kontrol sağlamak,
- Mevcut silahların kontrolü ve silahsızlanma anlaşmalarını uluslararası ilişkilerin yeni koşullarına uyarlamak ve gerektiğinde başta güven ve güvenlik artırıcı önlemler olmak üzere yeni anlaşmalar geliştirmek,
- Kitle imha silahlarından arındırılmış bölgelerin kurulmasını teşvik etmek,
- Uluslararası suç ve terörizmle mücadele alanında uluslararası iş birliğinin geliştirilmesi yönünde politikaları takip etmektir.

3.4.1.3. Tehdit Değerlendirmesi

2000 yılında yayımlanan Belge'de yer alan hususlar çerçevesinde Rusya Federasyonun tehdit algılamasının aşağıda belirtilen hususlarda yoğunlaştığı değerlendirilmektedir.

Rusya Federasyonu ile diğer devletler arasındaki çıkar ortaklığı, özellikle kitle imha silahlarının yaygınlaşmasının önlenmesi, bölgesel çatışmaların çözümü ve önlenmesi,

---

¹⁶⁸ Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığı, <https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/589768>, s.e.t. 01.03.2021.

uluslararası terörizm ve uyuşturucu ticareti ile mücadele ve küresel ekolojik sorunların çözümü olmak üzere birçok uluslararası güvenlik sorununa ilişkin olarak devam etmektedir.

Rusya Federasyonu'nun ulusal güvenliğine yönelik iç ve dış tehditlerin tümü; ekonomik durum, Rus toplumunun sosyal ve politik kutuplaşması, organize suçların artması ve terörizmin artışı ile etnik grupların şiddetlenmesi ve uluslararası ilişkilerin olumsuz seyretmesinden meydana gelmektedir.

RF açısından, NATO'nun BMGK izni olmadan kendi sorumluluk alanı dışında askerî güç kullanması dünyadaki tüm stratejik durumu istikrarsızlaştırma tehlikesi yaratmaktadır.

Etnik milliyetçilik, kontrolsüz göç ve ırkçılık, siyasi ve dini aşırılık ile etnik ayrılıkçılığın artmasına katkıda bulunarak çatışmaların artmasına olanak sağlamaktadır. Etnik-milliyetçi mücadelelerinin şiddetlenmesi nedeniyle terörizm ve organize suçlar artış göstermektedir.

Terörizm, Rusya Federasyonu'nun ulusal güvenliğine ciddi bir tehdit oluşturmaktadır ve uluslararası terörizm ise Rusya Federasyonu'nda siyasi durumu istikrarsızlaştırmayı amaçlamaktadır. Terörizmi ve organize suçları önlemeye yönelik etkili bir yasal düzen, lojistik destek ve kolluk kuvvetlerini oluşturan kalifiye personelin yeterli olmaması durumunda birey, toplum ve ülke bu tehdide karşı daha hassas hale gelecektir.

Rusya Federasyonu'nun uluslararası alanda tehdit değerlendirmeleri ise;

- Bazı devletlerin uluslararası güvenliği sağlamaya yönelik mevcut mekanizmaların, özellikle de BM ve AGİT'in rolünün yetersiz olduğunu düşünmeleri,
- Rusya Federasyonu'nun dünyadaki siyasi, ekonomik ve askerî etkisinin zayıflaması tehlikesi,
- Askerî ve siyasi ittifakların ve NATO'nun doğuya doğru genişlemeye devam etmesi,
- Rusya Federasyonu sınırlarına yabancı askerî üslerin ve büyük birliklerin konuşlanması,
- Kitle imha silahlarının yaygınlaşması,
- Bağımsız Devletler Topluluğu'ndaki bütünleşme sürecinin zayıflaması,
- Rusya Federasyonu ile Bağımsız Devletler Topluluğu üye devletlerinin dış sınırlarında çatışmaların patlak vermesi ve artması,

- Rusya Federasyonu'na karşı bölgesel/toprak hak iddialarıdır.
- Rusya Federasyonu'nun sınırları içerisinde ulusal güvenliğine ve çıkarlarına yönelik tehditler ise;
  - Komşu devletlerin Rusya Federasyonu topraklarında ekonomik, demografik ve kültürel-dini yayılmacı anlayışları,
  - Uluslararası organize suçların ve yabancı terörist örgütlerinin faaliyetlerinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

3.4.1.4. Terörizmle Mücadele

Terörizm sorununun ulus ötesi bir karaktere sahip olarak dünya istikrarı için artarak devam etmesi nedeniyle söz konusu tehdidin ortadan kalkması için tüm uluslararası çabaların birleştirilmesi ve mevcut yöntemlerin etkinliğinin artırılması gerekmektedir.

Rusya Federasyonu'nun ulusal çıkarları için siyasi ve dini radikalizm ile etnik ayrılıkçılığa neden olan unsurlara karşı önlem alması gerekmektedir.

Terörizmle mücadele kapsamında;

- Terörizm, uyuşturucu ticareti, kaçakçılıkla ve bu tür faaliyetleri engellemek için ülke çapında bir eşgüdüm içerisinde faaliyet gösterilmesi,
- Uluslararası anlaşmalara dayalı olarak, yabancı devletlerle, onların kolluk kuvvetleri ve özel servisleriyle ve terörizmle mücadele ile görevli uluslararası kuruluşlarla etkin bir şekilde iş birliği yapılması,
- Uluslararası deneyimlerden geniş ölçüde yararlanılması, uluslararası terörizmle mücadele için koordineli bir mekanizma kurulması ve tüm olası yasa dışı silah ve patlayıcı ticaretin yurt içinde ve bunların yurt dışından girişlerinde izlenilen yolları kontrol altında tutulması,
- Başta organize suç ve terörizme karşı birimler olmak üzere kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi ve bunların etkin şekilde faaliyetler göstermeleri için uygun koşulların sağlanması,
- Rusya Federasyonu'na zarar veren terörizm eylemlerinin nerede planlandığına veya yürütüldüğüne bakılmaksızın, ülke içinde terörizm eylemlerine karışan kişilere karşı yasal yaptırım uygulanması gerekmektedir.

3.4.1.5. Değerlendirme

Rusya Federasyonu'nun 2000 yılı güvenlik strateji belgesi incelendiğinde temel olarak uluslararası sistemin çok kutuplu hale geldiğinin, kendi güç ve hedeflerinin bilincinde olarak

öncelikle konumunu ve büyük güç olarak egemenliğini korumayı amaçladığı görülmektedir. Belgede, özellikle Rusya'ya yönelik ulusal ve bölgesel tehditlere odaklanıldığı ve iç istikrarı bozabilecek tehditlerin öncelikli olarak ele alındığı ifade edilebilir. Bununla birlikte Batılı ülkelerin “kriz çıkarma” niyetlerine işaret edilirken, uluslararası kurumların zayıfladığı ve küresel güvenlik sisteminin giderek etkisizleştiğine de dikkat çekilmektedir. Ancak yine küresel güvenilirlik ve görünürlüğü artırarak amacıyla bilhassa terörizmle mücadelede uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği, nükleer silahlar konusunda istikrarı sürdürmek, BM ve diğer uluslararası kuruluşların himayesinde barışı koruma harekâtlarına katılmak gibi hedefler de belgede açıkça ifade etmektedir. Bu hedef ve değerlendirmeler dikkate alındığında bu dönemin Rusya için “stratejik savunma dönemi” olarak görüldüğü söylenebilir.

Nitekim Rusya bu dönemde dünyadaki siyasi, ekonomik ve askerî gücünün zayıflamaması için küresel aktör olmak yerine büyük aktör rolünü korumaya ve güçlendirmeye öncelik vermiş, bu bağlamda küresel iş birliklerini öne çıkarmış, belgede de ifade edilen “yeni sisteme” uyum sağlamaya çalışmıştır. Ancak bazı Batılı ülkelerin kendisine karşı faaliyetlerinin (örneğin NATO’nun doğuya genişlemesi) ve diğer risk ve tehditlerin farkında olarak çıkarlarını güvence altına almak maksadıyla yeni şartlara göre tedbirler geliştirmekten de geri durmadığı görülmektedir.

Tablo 3.22. Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2000

Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2000		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Kitle imha silahlarının yaygınlaşması, - Bölgesel çatışmalar, - Uluslararası terörizm, - Uyuşturucu kaçakçılığı ve organize suçlar, - Ekolojik sorunlar, - Siyasi ve dini radikalizm, - Etnik ayrılıkçılık/milliyetçilik, - NATO’nun doğuya genişlemesi, - Rusya Federasyonu sınırlarına yabancı askerî üslerin ve büyük birliklerin konuşlanması ve BDT sınırlarında çatışmaların yaşanması, - Rusya Federasyonu’na karşı toprak iddiaları, - Rusya Federasyonu’nun dünyadaki siyasi, ekonomik ve askerî etkisinin zayıflaması.	- Terörizm ve organize suçlara karşı etkili bir yasal düzenleme, lojistik destek ve kalifiye kolluk kuvvetlerinin oluşturulması, - Yasa dışı ticaret yollarının kontrol altında tutulması, - Caydırıcılık,	- Çok kutuplu dünyadaki konumunu ve büyük güç olarak egemenliğini güçlendirmek, - Terörizmle mücadelede uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği, - Nükleer silahlar konusunda dünyada istikrarı sürdürmek, - BM ve diğer uluslararası kuruluşların himayesinde barışı koruma harekâtlarına dâhil olmak, - Kitle imha silahları ve konvansiyonel silahların azaltılmasında yükümlülükleri yerine getirmek, güven ve istikrarı sağlamak, - Silahların kontrolü ve silahsızlanma konusunda yeni anlaşmalar geliştirmek,

3.4.2. Rusya Federasyonu–2009 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi

3.4.2.1. Giriş

Rusya Federasyonu 1997 ve 2000 yılında yayımladığı belgelerde Aralık 1991’de yaşanan yönetim değişikliği sonrasında dünya siyasetindeki konumunu belirleme, özellikle ekonomik ve politik mülahazalar çerçevesinde şekillenmiştir.

11 Eylül sonrası ABD’nin terörizmle mücadele kapsamında icra ettiği tek taraflı güç kullanımının Rusya Federasyonu çıkarları üzerinde olumsuz etkileri olacağı söylemi ile dünya siyasetinde ABD ile adil bir stratejik ortaklık kurmak istemesi Rusya Federasyonu’nun geleneksel politikaları ile uyumlu olduğu söylenebilir.

2000 yılında yayımlanan belgede ifade edilen temel sorun olan NATO’nun doğuya doğru genişlemesi 2009 belgesinde de geleneksel tehdit algılaması kapsamında yer

bulmuştur. NATO askerî altyapısının Rusya Federasyonu sınırlarına kadar genişleme planları ve ABD'nin füze savunma sistemlerini Avrupa'ya yerleştirmesi hususları Rusya Federasyonu tarafından kabul edilemez olarak belirtilmekte ve Batı ile ilişkilerinde bu hususların temel belirleyici olacağı vurgusu yapılmaktadır.

Tıpkı 2000 yılında yayımlanan belgede olduğu gibi Rusya Federasyonu; en önemli tehditlerden biri olarak kabul ettiği terörizmin temel sebeplerini, etnik-milliyetçi mücadelelerinin şiddetlenmesi ve siyasi/dini radikalizm ile bağdaştırmaya devam etmektedir.

Enerji kaynaklarına hâkimiyetin uzun vadede uluslararası politikanın temel sorunlardan biri olacağı ve AB ile iş birliğinin mümkün olan her alanda geliştirilmesi hususu 2000 yılında yayımlanan belgeden farklı olarak öne çıkan söylemlerdir.

3.4.2.2. Rusya Federasyonu Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Uluslararası ilişkilerde tek taraflı güç kullanımının tekrar ortaya çıkması, dünya siyasetindeki ana katılımcılar arasındaki anlaşmazlıklar, kitle imha silahları ve bunların teröristler tarafından kullanımının yaygınlaşması ve siberetik, biyolojik ve yüksek teknoloji alanında yasa dışı faaliyetler Rusya Federasyonu'nun ulusal çıkarları üzerinde olumsuz bir etki yaratacaktır.

Uzun vadede, uluslararası politikanın dikkati, Yakın Doğu, Barents Denizi ve Kuzey Kutbu'nun diğer kısımları, Hazar havzası ve Orta Asya dâhil olmak üzere enerji kaynaklarına sahip olma üzerine odaklanacaktır.

Orta vadede, Irak ve Afganistan'daki durum ile Yakın ve Ortadoğu, bazı Güney Asya ve Afrika ülkesi ve Kore yarımadasındaki çatışmalar uluslararası durum üzerinde olumsuz bir etki yaratmaya devam edecektir.

Rusya Federasyonu, BM ve BMGK'yı istikrarlı bir uluslararası ilişkiler sisteminin merkezi bir unsuru olarak görmektedir ve AB ile iş birliği mekanizmasının mümkün olan her şekilde güçlendirilmesini desteklemektedir.

Rusya Federasyonu, BM Şartı'na aykırı olarak askerî güç kullanımının engellenmesi çerçevesinde nükleer silahların ve diğer kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine

yönelik uluslararası mekanizmaların ve teknolojilerin güçlendirilmesinde diğer devletlerle müşterek yol izleyecektir.

Rusya Federasyonu'nun ulusal savunması ile ilgili stratejik hedefleri, küresel ve bölgesel savaşların ve çatışmaların önlenmesi ve askerî güvenliği sağlaması için stratejik caydırıcılığın devamıdır.

NATO'nun askerî alt yapısını Rusya Federasyonu sınırlarına kadar genişletme planları ve NATO'ya uluslararası hukuk normlarına aykırı küresel işlevler verme girişimleri, Rusya Federasyonu için kabul edilemez olarak değerlendirilmektedir ve bu husus Rusya Federasyonu'nun NATO ile ilişkilerinin belirleyici faktörüdür.

ABD'nin küresel füze savunma sistemi unsurlarını Avrupa'ya yerleştirmesi küresel ve bölgesel istikrarın sürdürülme olasılığını önemli ölçüde azaltmaktadır.

Rusya Federasyonu, ortak çıkarlar temelinde Rusya Federasyonu-ABD ilişkilerinin uluslararası durum üzerindeki etkisini de dikkate alarak, ABD ile adil bir stratejik ortaklık kurmaya çalışacaktır. ABD ile ilişkilerde öncelik;

- Silahsızlanma ve silahların kontrolü alanında yeni anlaşmaların hayata geçirilmesi,
- Güven artırıcı önlemlerin pekiştirilmesi,
- Kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi,
- -Terörizmle mücadelede iş birliği,
- -Bölgesel çatışmaların çözülmesi konularında olacaktır.

3.4.2.3. Tehdit Değerlendirmesi

2009 yılında yayımlanan Belge’de yer alan hususlar çerçevesinde Rusya Federasyonun tehdit algılaması aşağıda belirtilen hususlarda yoğunlaştığı değerlendirilmektedir:

- NATO'ya yönelik mevcut küresel ve bölgesel mimarinin yetersizliği (özellikle Avrupa-Atlantik bölgesinde) ve yasal araçların ve mekanizmaların kusurlu doğası, uluslararası güvenlik için artan bir tehdit oluşturmaktadır.

- Özellikle siyasi durumun istikrarsız olduğu ülkelerde, tehlikeli madde ve ürünlerin fiziksel olarak depolanması, silahlanmanın devletin kontrolü dışında çoğalmasıyla birlikte var olan çatışmalar şiddetlenerek, yeni bölgesel oluşumlara ve devletlerarası çatışmalara yol açabilecektir.

- Küresel demografik durum ve çevre sorunları daha şiddetli hale gelecek, kontrolsüz ve yasa dışı göç, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı ve diğer uluslararası organize suç biçimleriyle ilişkili tehditler de artacaktır.

- Rusya Federasyonu; milliyetçiliğe, ayrılıkçılığa ve uluslararası terörizme karşıdır. Milliyetçi duygular, yabancı düşmanlığı, ayrılıkçılık ve şiddet içeren aşırılık, dini radikalizm bayrağı altında artacaktır.

- Rusya Federasyonu’nun sınırla ilgili çıkarlarına ve güvenliğine yönelik ana tehditler, devlet sınırları yakınında silahlı çatışmaların varlığı ve olası tırmanması ile sınırlara yönelik güvenlik tehditleridir.

- Sınırlara yönelik güvenlik tehditleri Rusya Federasyonu topraklarında sabotaj düzenlemek isteyen uluslararası terörist ve aşırılıkçı örgütlerin faaliyetleri ile narkotik ve psikotropik maddelerin ve ürünlerin, Rusya Federasyonu sınırı boyunca yasadışı olarak nakledilmesi ayrıca yasadışı göç ile uğraşan uluslararası suç örgütlerinin artan faaliyetlerini de içermektedir.

- Nükleer silaha sahip ülke sayısının artması güvenlik için risk oluşturmaktadır.

- Uzun vadeli devlet ve kamu güvenliği alanında ulusal güvenliğin sağlanması için Rusya Federasyonu; terörizm, aşırılık ve bireyin ve vatandaşın hak ve özgürlükleri, mülkiyet, sosyal düzen ve kamu güvenliği ile Rusya Federasyonu’nun anayasal sistemine yönelik cezai ihlalleri de kapsayan diğer eylemlerin açığa çıkarılması, önlenmesi, kesintiye uğratılması ve ön alınması için kolluk kuvvetlerinde sürekli iyileştirme yapılması gerekliliğini savunmaktadır.

Devlet ve kamu güvenliği alanında ulusal güvenliğe yönelik ana tehditler;

- Rusya Federasyonu'nun güvenliğine zarar vermeye yönelik, yabancı ülkelerin özel servisleri ve kuruluşları tarafından veya kişiler tarafından yapılan araştırma veya diğer faaliyetler,
- Nükleer ve kimyasal silahlar veya tehlikeli radyoaktif, kimyasal ve biyolojik maddeler,
- Terörist örgütlerin, grupların ve bireylerin faaliyetleri,
- Rusya Federasyonu'nun birliğini ve toprak bütünlüğünü yok etmeye yönelik dini, etnik veya diğer örgüt ve yapıların aşırılıkçı faaliyetleri,
- Narkotik ve psikotrop maddelerin, silahların, mühimmatın ve patlayıcı maddelerin yasa dışı kaçakçılığına bağlı uluslararası suç örgütlerinin ve grupların faaliyetleri,
- Bireye, mülke, devlet gücüne, kamu ve ekonomik güvenliğe karşı yöneltilecek suç eylemlerinin artması ve benzer şekilde yolsuzlukla bağlantılı eylemlerdir.

3.4.2.4. Terörizmle Mücadele

Rusya Federasyonu; kamu güvenliğini sağlamak için, federal yürütme organlarının yapıları ve faaliyetleri iyileştirmiş, Ulusal Yolsuzlukla Mücadele Planını uygulamış, uluslararası ve ulusal terörizm, siyasi ve dini aşırılık, milliyetçilik ve etnik ayrımcılık da dâhil olmak üzere küresel tehditlere ve krizlere bir önleme ve karşılık verme sistemi geliştirmiştir.

Rusya Federasyonu, devletin rolünün güçlendirilmesi amacıyla; suç, yolsuzluk, terörizm ve aşırılıkla mücadele ve bunların önlenmesine yönelik yasal düzenlemeleri iyileştirecektir.

3.4.2.5. Değerlendirme

2009 yılında yayımlanan Rusya Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi yazıldığı dönemin şartlarını ortaya koyarken 2020 yılına kadar küresel arenada ortaya çıkması muhtemel hususlara ilişkin değerlendirmelere de yer vermektedir. Belgenin bir öncekinden farklı olarak (görece savunmada kalan değil) daha rekabetçi bir Rusya hedefine vurgu yaptığı görülmektedir. Dolayısıyla belgede ifade edilen değerlendirmeler göz önüne alınırsa Rusya'nın bir "toparlanma" süreci yaşadığı çıkarımına da ulaşılabilir.

Belgede her ne kadar belgede AB ile iş birliğini güçlendirmek ve ABD ile adil stratejik ortaklık kurmak gibi bir yaklaşım arayışı ifade edilse de NATO'nun genişlemesi ve ABD'nin Avrupa'ya füze savunma sistemleri yerleştirmesinin bir tehdit olarak belirlenmesinden geri durulmamıştır/durulamamıştır. Nitekim bu dönemde Rusya'nın, birçok konuda ABD'nin uluslararası sistemin işleyişine yönelik aldığı kararlarına katılmadığı da görülmektedir. Zaten 2010 yılı itibariyle Afganistan, Irak, Suriye ve Libya'da karışıklıkların olduğu bir dönemi Rusya'nın iyi değerlendirdiği ve hedeflerini önemli oranda gerçekleştirdiği söylenebilir. Bir anlamda Rusya'nın “toparlanmadan” sonra “genişleme” evresine doğru geçtiği değerlendirilebilir. Bu belgede özellikle vurgulanan küresel terörizm, enerji güvenliği, şiddet içeren aşırılık ve dini radikalizm, nükleer silahlanma ve biyolojik tehditler, kitle imha silahlarının yayılması ve terörist grupların eline geçmesi, uluslararası organize suçlar gibi tehditlere müdahale için belgede ifade edilen değerlendirmelerle meşru bir zemin oluşturma/meşruiyet kazanma amacı olduğunu da göz ardı edilmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Tablo 3.23. Rusya Federasyonu'nun Ulusal Savunma Stratejisi – 2009

Rusya Federasyonu'nun 2020'ye doğru Ulusal Savunma Stratejisi – 2009		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Milliyetçilik ve ayrılıkçılık, - Uluslararası terörizm, Şiddet içeren aşırılık ve dini radikalizm, - Tek taraflı güç kullanımı, - Nükleer silahlanma ve Biyolojik tehditler, kitle imha silahlarının yayılması ve terörist grupların eline geçmesi, - Uluslararası organize suçlar ve Siber saldırılar, - Bölgesel çatışmalar, kontrolsüz ve yasadışı güç, - Çevre sorunları, - ABD'nin Avrupa'ya füze savunma sistemleri yerleştirmesi ve NATO'nun RF sınırlarına genişlemesi, - Sınır bölgelerinde çatışmalar	- Caydırıcılık, - Kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi, - Devletin rolünün güçlendirilmesi,	- BM ve BMGK uluslararası ilişkiler sisteminin merkezi olarak görmek, - AB ile iş birliğini güçlendirmek, - ABD ile adil stratejik ortaklık kurmak,

3.4.3. Rusya Federasyonu-2015 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi

3.4.3.1. Giriş

Rusya Federasyonu'nun özellikle 2014 yılında Kırım'ı ilhakı sonrası dünya siyasetinden yüksek perdede tepkiler almaması ile birlikte daha önceki belgelerde ifade edilen büyük güç söyleminden “ortaklıkları sürdürmeyi amaçlayan lider bir dünya gücü” konumuna kendisini evirdiği görülmektedir. Ekonomide enerji kaynaklarına bağlı olarak yaşanan olumlu gelişmeler, nükleer güç kapasitesi ve BMGK üyeliğinin de etkisiyle belgede kullanılan dilin Rusya Federasyonu'nun geleneksel politikalarına fiili olarak dönüşün simgesi olarak kabul edilebilir.

2000 ve 2009 yıllarında yayımlanan belgelerde olduğu gibi NATO'nun askerî alt yapısının Rusya Federasyonu sınırlarına yaklaşması ve füze savunma sisteminin inşa edilmesi kabul edilemez olarak değerlendirilmekte ve temel tehdit algılamasını oluşturmaktadır.

2000 belgesinde Ukrayna özelinde Kiev ve Moskova kiliseleri arasındaki soruna üstü örtülü olarak atıf yapılırken, yayımlanan belgede ABD ve AB tarafından desteklenen Ukrayna'nın bir istikrarsızlık merkezine (aşırı sağ milliyetçi ideolojinin güçlenmesi, Ukrayna nüfusunda bir düşman olarak Rusya Federasyonu imajının kasıtlı olarak şekillendirilmesi) dönüştüğü ifade edilmiştir.

2000 ve 2009 belgelerinde, Rusya Federasyonu Bağımsız Devletler Topluluğu üzerinde etkisini sürdürmeyi amaçlarken, 2015 belgesi bu belgelerden farklı olarak, temelde Bağımsız Devletler Topluluğu üyelerinden oluşan Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nün küresel bir örgüte dönüştürülmesi yönünde politikalar geliştireceğini ilk defa gündeme getirmiştir.

Lider bir dünya gücü şiarını benimseyen Rusya Federasyonu, bu gücün gerekleri bağlamında askerî gücünü ve genel seferberlik hazırlık seviyesinin artırmayı hedeflemesi belgede farklılık gösteren ve dünya politikalarını etkileyebilecek bir diğer husus olarak öne çıkmaktadır.

Terörizmle mücadele kapsamında geleneksel politikaları kapsamında ifade edilen etnik-milliyetçi mücadelelerinin şiddetlenmesi ve siyasi/dini radikalizm tehditlerine ilave olarak DEAŞ terör örgütün belgede ilk defa ifade edilmiştir.

3.4.3.2. Rusya Federasyonu Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Rusya Federasyonu'nun uzun vadeli stratejik çıkarları; çok kutuplu bir dünyada stratejik istikrarı ve karşılıklı fayda sağlayan ortaklıkları sürdürmeyi amaçlayan lider bir dünya gücü statüsünü pekiştirmektedir.

Uluslararası sorunları çözmeye yönelik olarak blok yaklaşımı, günümüzün tüm zorlukları ve tehditlerine karşı koyma konusunda yetersiz kalmıştır. Afrika ve Yakın Doğu ülkelerinden Avrupa'ya göç akımlarının artması, Avrupa-Atlantik Bölgesi'nde NATO ve AB'ye dayalı bölgesel güvenlik sisteminin uygulanabilir olmadığını göstermiştir.

Uluslararası hukuk hükümlerine aykırı olarak NATO'nun artan askerî faaliyetleri, üye ülkeler tarafından örgüte küresel işlevler verme girişimleri, örgütün askerî alt yapısının RF sınırlarına yaklaşması ve füze savunma sisteminin inşa edilmesi kabul edilemez olarak değerlendirilmektedir.

ABD ve AB'nin Ukrayna'daki anayasa karşıtı darbeye desteği, Ukrayna toplumunda derin bir bölünmeye ve silahlı bir çatışmanın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Aşırı sağ milliyetçi ideolojinin güçlenmesi, Ukrayna nüfusunda bir düşman olarak Rusya Federasyonu imajının kasıtlı olarak şekillendirilmesi, iç çekişmelerin zor kullanılarak çözülmesine yönelik girişimler ve derin sosyoekonomik kriz Ukrayna'yı Avrupa'da ve Rusya Federasyonu'na komşu bir istikrarsızlık merkezine dönüştürmüştür.

Rusya Federasyonu; BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika), RIC (Rusya Federasyonu, Hindistan, Çin), Şanhay İşbirliği Örgütü, Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği forumu, G-20 ve diğer uluslararası örgütlerdeki ortaklarıyla işbirliğini artırmıştır.

Bağımsız Devletler Topluluğu, Abhazya Cumhuriyeti ve Güney Osetya Cumhuriyeti üyeleriyle ikili ve çok taraflı iş birliği ilişkilerin geliştirilmesi, Rusya Federasyonu için önemli bir dış politika konusu olmaya devam etmektedir.

Rusya Federasyonu, Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nün gelişimini ve bölgesel sorunlar ile askerî-politik ve askerî-stratejik tehditlere (Uluslararası terörizm ve aşırılık, yasadışı göç, uyuşturucu ve psikotrop maddelerdeki yasa dışı trafiği vb.) karşı evrensel bir uluslararası örgüte dönüştürülmesini savunmaktadır.

Rusya Federasyonu, nükleer silahların ve diğer kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine yönelik uluslararası mekanizmaların güçlendirilmesini desteklemekte ve diğer devletlerle iş birliği içerisinde uluslararası alanda hareket etmektedir.

Rusya Federasyonu'nun stratejik ulusal savunma hedeflerine ulaşılabilmesi için askerî politikanın stratejik caydırıcılık yoluyla uygulanması ve silahlı çatışmaların önlenmesi, RF silahlı kuvvetlerinin organizasyonunun iyileştirilmesi ve devletin genel seferberlik hazırlık seviyesinin artırılması gerekmektedir. Stratejik caydırıcılık ve silahlı çatışmaların önlenmesi, nükleer caydırıcılık kapasitesi ve silahlı kuvvetlerinin yeterli seviyede tutulmasıyla sağlanabilecektir.

3.4.3.3. Tehdit Değerlendirmesi

2015 yılında yayımlanan Belge'de Rusya Federasyonu'nun tehdit algılamasının ana temaları aşağıdaki belirtilen hususlar üzerine şekillendiği değerlendirilmektedir:

- Rusya Federasyonu'na komşu bölgelerde askerîleştirme ve silahlanma yarışı giderek artan bir ivme göstermektedir. NATO'nun askerî potansiyelini artırması, uluslararası hukuk normlarına aykırı olarak icra edilen küresel faaliyetler, üye ülkelerin askerî hareketliliği, ittifakın daha da genişlemesi ve askerî alt yapısının Rusya Federasyonu sınırlarına yakın konumu Rusya Federasyonu'nun ulusal güvenliğine tehdit olarak algılanmaktadır.

- Silahlı çatışmalardan etkilenen bölgeler, terörizmin, etnik çatışmaların, dini aşırılığın kaynağı haline gelmiştir. DEAŞ terör örgütünün ortaya çıkması ve etkisinin güçlenmesi, bazı devletlerin terörizmle mücadele alanında bağlı kaldığı çifte standart politikasının sonucudur.

- Nükleer ve kimyasal silahlara sahip olan ülkelerin sayısı ve bu silahların kullanım riski artmıştır. Ayrıca biyolojik silahlara sahip ülkeler ve bunları geliştirme ve üretme potansiyelleri konusunda belirsizlik devam etmektedir.

- Konvansiyonel silahların kontrolsüz artışı teröristlerin eline geçme olasılığını artırmıştır.

- Kontrolsüz ve yasa dışı göç, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı ve uluslararası organize suç örgütleri kaynaklı tehditler yoğunlaşmıştır.

- Devlet ve kamu güvenliğine yönelik ana tehditler ise;

- Yabancı devletlerin özel servisleri ve kuruluşları tarafından ulusal çıkarlara zarar veren istihbarat ve diğer faaliyetler,

- Terörist ve aşırılık yanlısı örgütlerin şiddet yoluyla Rusya Federasyonu'nun anayasal düzenini değiştirme, devlet organlarının işleyişini bozma, askerî ve endüstriyel tesisleri ile kritik kamu alt yapısını tahrip etme veya işleyişini bozma, Rusya Federasyonu'nun hayati önem taşıyan bilgi sistem alt yapısını sürekli işleyişini kesintiye uğratma girişimleri,
- Kitle imha silahları ve radyoaktif, zehirli, zehirli, kimyasal ve biyolojik olarak tehlikeli maddelerin kullanımını da içeren nükleer terör saldırıları,
- Milliyetçi ve dini aşırılık yanlısı ideolojiyi kullanan radikal derneklerin ve grupların faaliyetleri,
- Narkotik ve psikotrop maddelerin yasa dışı ticareti, silah, mühimmat, patlayıcı kaçakçılığı ile yasa dışı göç ve insan kaçakçılığı ile bağlantılı suç örgütlerinin ve gruplarının faaliyetleri,
- Faşizm, aşırılık, terörizm ve ayrılıkçı ideolojiyi yaymak ve teşvik etmek ve toplumdaki sivil barışı ve siyasi ve sosyal istikrarı tehlikeye atmak maksadıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı yoluyla yapılan faaliyetler,
- Bireyleri, mülkiyet hakkını, devlet otoritesini, kamu ve ekonomik güvenliği hedef alan suçlar,
- Yolsuzluk,
- Küresel iklim değişikliği, doğal afetler, kazalar ve felaketler, alt yapının fiziksel durumunun bozulması ve büyük çapta yangınlardır.

3.4.3.4. Terörizmle Mücadele

Devletin ve kamu güvenliğini sağlamak amacıyla;

- İstihbarat servisleri ve yabancı devlet örgütleri tarafından ulusal çıkarlara aykırı istihbarat ve diğer yıkıcı faaliyetlerin, dini radikalizm, milliyetçilik, ayrılıkçılık, diğer aşırılık biçimleri, organize suçlar ile terör eylemlerinin ortaya çıkarılması, önlenmesi ve durdurulması için bir sistem geliştirilmesi,
- Sosyal ve etnik çatışmaları önleyecek ve etkisiz hale getirecek mekanizmaların yanı sıra Rus vatandaşlarının yurtdışındaki suç ve terörist grupların faaliyetlerine katılımına karşı koyacak mekanizmalar oluşturulması,
- Vatandaşların ve toplumun, aşırılık yanlısı ve terör örgütleri ile yabancı özel servislerin ve propaganda yapılarının olumsuz etkisinden korunması için önlemler alınması gerekmektedir.

3.4.3.5. Değerlendirme

2015 güvenlik strateji belgesinde Rusya'nın artık çok kutuplu bir dünyada stratejik istikrarı ve karşılıklı fayda sağlayan ortaklıkları sürdürmeyi amaçlayan "lider dünya gücü" konumunu güçlendirmeyi amaçladığı net olarak görülmektedir. Dolayısıyla önceki belgelerde daha itidalli ifade edilen büyük aktör olma rolünün lider/küresel dünya rolüne doğru evrildiği görülmektedir. Diğer yandan tehdit değerlendirmeleri de daha spesifik ve iddialı hale geldiği, mesela terör tehdidinin DAES hedef gösterilerek somutlaştırıldığı, ABD ve AB'nin Ukrayna'ya desteğinin, NATO'nun genişlemesinin net olarak ifade edildiği ve buna mukabil alternatif güvenlik örgütleri (BRICS, RIC, Şanhay İşbirliği Örgütü vb.) oluşturma niyeti açıkça belirtilmektedir. Ayrıca alınacak tedbirlerin de daha agresif ve realist bir yaklaşımla belirlendiği (örneğin; stratejik ve nükleer caydırıcılık, silahlı kuvvetleri iyileştirmek, devletin genel seferberlik hazırlık seviyesini artırmak gibi) dikkat çekmektedir. Bu tür askeri tedbirlerin yanında ekonomik yaptırımlara karşı koyma kapasitesini artırmak, enerji ve gıda güvenliğini artırmak, ithalata bağımlılığı azaltılması gibi konulara da öncelik vermektedir.

Sonuç olarak incelenen belgeler göz önüne alındığında; Rusya'nın Soğuk Savaş sonrasında uygulamaya koyduğu Ulusal Stratejik Güvenlik Belgelerinin takip edildiği, uygulamaya konulduğu ve Rusya açısından ilerlemeler sağladığı söylenebilir. Bu anlamda ilk olarak savunma pozisyonunda yazılan belgelerin zamanla Rusya'nın ilgi ve etki alanlarını (veya hinterlandını) genişletmeye yönelik söylem ve hedeflerle daha iddialı yazıldığı, belirlenen risk ve tehditlere karşı da daha net tedbirlere yer verildiği görülmektedir. Nitekim Rusya'nın son dönemde Ukrayna'ya yönelik saldırısı da dikkate alındığında belgelerin yazıldığı anlayışın savunmadan saldırgan/aktif bir genişlemeye doğru evrildiği kolaylıkla söylenebilecektir.

Tablo 3.24. Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2015

Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2015		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- NATO’nun doğuya genişlemesi, - Kontrolsüz ve yasadışı göç, - ABD ve AB’nin Ukrayna’ya desteği, - Terörizm, Etnik çatışmalar, Dini aşırılık, radikalizm ve DEAŞ, - KBRN silahlara sahip ülkelerin artması, - Konvansiyonel silahların artışı ve teröristlerin eline geçme olasılığı, - Organize suç örgütleri faaliyetleri, - Bilgi sistem altyapısına saldırılar, - Küresel iklim değişikliği ve doğal afetler, - İstihbarat servislerinin faaliyetleri,	- Stratejik ve nükleer caydırıcılık, - Rusya Federasyonu silahlı kuvvetlerinin organizasyonunu iyileştirmek, - Devletin genel seferberlik hazırlık seviyesini artırmak,	- Çok kutuplu bir dünyada stratejik istikrarı ve karşılıklı fayda sağlayan ortaklıkları sürdürmeyi amaçlayan lider bir dünya gücü statüsünü pekiştirmek, - BRICS, RIC, Şanhay İşbirliği Örgütü, Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği forumu, G-20 ve diğer uluslararası örgütlerdeki ortaklarıyla işbirliğini artırmak, - BDT üyeleri, Abhazya ve Güney Osetya Cumhuriyeti ile ikili ve çok taraflı iş birliği ilişkilerini geliştirmek, - Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü’nü evrensel bir uluslararası örgüte dönüştürmek, - Nükleer ve diğer kitle imha silahlarının yayılması konusunda uluslararası iş birliği,

3.4.4. Rusya Federasyonu Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi

Rusya Federasyonun tehdit algılamalarına 1991 yılında Meclis binasına Bizans İmparatorluğunun devamı ve dünya imparatorluğu hedefleri doğrultusunda çift başlı kartal içeren sarı bayrağın çekilmesi ile birlikte değerlendirildiği ifade edilebilir.

Bu açıdan bakıldığında ABD’nin NATO unsurlarının doğuya genişlemesi ve dini motifleri etkin olarak kullanarak (Kiev ve Moskova Kiliselerinin ayrılığı ve etkileri bağlamında) geleneksel çevreleme politikası doğrultusunda dünya siyasetini yönlendirmesi Rusya Federasyonu için en önemli tehdit olarak belirtilmektedir.

Tablo 3.25. Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tehditler

Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2000	Rusya Federasyonu’nun 2020’ye doğru Ulusal Savunma Stratejisi – 2009	Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2015
- Kitle imha silahlarının yaygınlaşması, - Bölgesel çatışmalar, - Uluslararası terörizm, - Uyuşturucu kaçakçılığı ve organize suçlar, - Ekolojik sorunlar, - Siyasi ve dini radikalizm, - Etnik ayrılıkçılık/milliyetçilik, - NATO’nun doğuya genişlemesi, - Rusya Federasyonu sınırlarına yabancı askerî üslerin ve büyük birliklerin konuşlanması ve BDT sınırlarında çatışmaların yaşanması, - Rusya Federasyonu’na karşı toprak iddiaları, - Rusya Federasyonu’nun dünyadaki siyasi, ekonomik ve askerî etkisinin zayıflaması,	- Milliyetçilik ve ayrılıkçılık, - Uluslararası terörizm, Şiddet içeren aşırılık ve dini radikalizm, - Tek taraflı güç kullanımı, - Nükleer silahlanma ve Biyolojik tehditler, kitle imha silahlarının yayılması ve terörist grupların eline geçmesi, - Uluslararası organize suçlar ve Siber saldırılar, - Bölgesel çatışmalar, kontrolsüz ve yasadışı güç, - Çevre sorunları, - ABD’nin Avrupa’ya füze savunma sistemleri yerleştirmesi ve NATO’nun RF sınırlarına genişlemesi, - Sınır bölgelerinde çatışmalar,	- NATO’nun doğuya genişlemesi, - Kontrolsüz ve yasadışı göç, - ABD ve AB’nin Ukrayna’ya desteği, - Terörizm, Etnik çatışmalar, Dini aşırılık, radikalizm ve DEAS, - KBRN silahlara sahip ülkelerin artması, - Konvansiyonel silahların artışı ve teröristlerin eline geçme olasılığı, - Organize suç örgütleri faaliyetleri, - Bilgi sistem altyapısına saldırılar, - Küresel iklim değişikliği ve doğal afetler, - İstihbarat servislerinin faaliyetleri,

Rusya Federasyonu belgelerinde ifade edilen diğer önemli tehdit olan terörizmin etnik-milliyetçi mücadelelerinin şiddetlenmesi ve siyasi/dini radikalizm ile bağdaştırmaktadır.

İfade edilen diğer tehditlerin dünya genelinde bütün ülkeler tarafından belirtilen geleneksel tehditlerin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 3.26. Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tedbirler

Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2000	Rusya Federasyonu’nun 2020’ye doğru Ulusal Savunma Stratejisi – 2009	Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2015
- Terörizm ve organize suçlara karşı etkili bir yasal düzenleme, lojistik destek ve kalifiye kolluk kuvvetlerinin oluşturulması, - Yasa dışı ticaret yollarının kontrol altında tutulması, - Caydırıcılık,	- Caydırıcılık, - Kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi, - Devletin rolünün güçlendirilmesi,	- Stratejik ve nükleer caydırıcılık, - Rusya Federasyonu silahlı kuvvetlerinin organizasyonunu iyileştirmek, - Devletin genel seferberlik hazırlık seviyesini artırmak,

Rusya Federasyonun belgelerde alacağı tedbirlerin ortak değerlendirmesinde askeri tedbirlerin ve caydırıcılık unsurlarının öne çıktığı gözlenmektedir.

Özellikle 2014 Kırım İlhakı sonrası Rusya Federasyonuna uygulanan ambargoların ve dünya siyasetinde Rusya Federasyonuna karşı tutumun etkisi ile 2019 belgesinde ‘Devletin genel seferberlik hazırlık seviyesini artırmak’ ve Silahlı kuvvetlerin güçlendirilmesine atıf yapılması 1991-2000 yıllarında ekonomik durumla doğru orantılı olarak nispeten yumuşak güç unsurlarının komuta ettiği Rusya Federasyonu politikalarına, artan petrol fiyatlarının Rusya Federasyonu ekonomisine önemli katkıları ile beraber değerlendirildiğinde de artık sert güç unsurlarının şekillendirdiği değerlendirilmektedir.

Tablo 3.27. Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi
– Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri

Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2000	Rusya Federasyonu’nun 2020’ye doğru Ulusal Savunma Stratejisi – 2009	Rusya Federasyonu Ulusal Savunma Stratejisi – 2015
- Çok kutuplu dünyadaki konumunu ve büyük güç olarak egemenliğini güçlendirmek, - Terörizmle mücadelede uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği, - Nükleer silahlar konusunda dünyada istikrarı sürdürmek, - BM ve diğer uluslararası kuruluşların himayesinde barışı koruma harekâtlarına dâhil olmak, - Kitle imha silahları ve konvansiyonel silahların azaltılmasında yükümlülükleri yerine getirmek, güven ve istikrarı sağlamak, - Silahların kontrolü ve silahsızlanma konusunda yeni anlaşmalar geliştirmek,	- BM ve BMGK uluslararası ilişkiler sisteminin merkezi olarak görmek, - AB ile iş birliğinin güçlendirmek, - ABD ile adil stratejik ortaklık kurmak,	- Çok kutuplu bir dünyada stratejik istikrarı ve karşılıklı fayda sağlayan ortaklıkları sürdürmeyi amaçlayan lider bir dünya gücü statüsünü pekiştirmek, - BRICS, RIC, Şanhay İşbirliği Örgütü, Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği forumu, G-20 ve diğer uluslararası örgütlerdeki ortaklarıyla işbirliğini artırmak, - BDT üyeleri, Abhazya ve Güney Osetya Cumhuriyeti ile ikili ve çok taraflı iş birliği ilişkilerini geliştirmek, - Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü’nü evrensel bir uluslararası örgüte dönüştürmek, - Nükleer ve diğer kitle imha silahlarının yayılması konusunda uluslararası iş birliği,

Rusya Federasyonu’nun dünya siyasetine etkileri bakımından temel hedeflerinin en başta da belirtildiği üzere dünya imparatoru olma ülküsü kapsamında konjonktürel olarak değişiklik gösterdiği, ancak ekonomik ve askeri anlamda güçlenmesi ile doğru orantılı olarak nihai hedefine yönelik olduğu açıktır.

Savunma pozisyonunda yazılan belgelerin zamanla Rusya’nın ilgi ve etki alanlarını (veya hinterlandını) genişletmeye yönelik söylem ve hedeflerle daha iddialı yazıldığı, belirlenen risk ve tehditlere karşı da daha net tedbirlere yer verildiği görülmektedir. Nitekim Rusya’nın son dönemde Ukrayna’ya yönelik saldırısı da dikkate alındığında belgelerin yazıldığı anlayışın savunmadan saldırgan/aktif bir genişlemeye doğru evirildiği kolaylıkla değerlendirilmektedir.

3.5. Çin Halk Cumhuriyeti

Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal güvenlik stratejilerine bakıldığında genel bir ifadeyle bu belgelerin ekonomik ve askerî gelişim hedefleri ve diğer hususlar (özellikle rejim güvenliği/ideoloji) arasında yakın karşılıklı ilişkilere odaklandığı görülmektedir. Özellikle ekonominin de güvenlik bakış açısıyla ele alındığı söylenebilir. Diğer yandan II. Dünya Savaşından sonra Çin Halk Cumhuriyeti'nde beş defa liderlik değişimi yaşanmış olmasının etkileri güvenlik strateji belgelerine de yansımaktadır. Her ne kadar genel amaç rejimin iktidar ve siyasi istikrar üzerindeki hâkimiyetini korumak şeklinde kalsa da Mao'dan Xi'ye kadar, Çin Halk Cumhuriyeti'nin liderleri sürekli olarak yeni ulusal güvenlik türleri ortaya koyarak güvenlik anlayışına eklemeler yapmışlardır. Bu nedenle her liderlik süresi bir dönem olarak görüldüğünde Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal güvenliğinin de beş kritik dönemden geçtiği söylenebilir. Bir diğer deyişle Çin Halk Cumhuriyeti'nin değerlendirmelerinin statik olmadığı; Çin Halk Cumhuriyeti'nin dünyadaki konumu büyüdükçe ve ulusal çıkarları genişledikçe bu belgelerin de evrimleştiği ve değerlendirmelerden çıkardıkları sonuçların da değiştiği görülmektedir. Xi'nin ulusal güvenlik perspektifi, önceki liderlerin mirasına dayanıyor.

Bu bağlamda Çin Halk Cumhuriyeti'nin güvenlik stratejilerine bakarsak; Mao döneminde (1949–1976) ulusal güvenlik çıkar ve tehdit alanları; ulusal egemenliğini korumak, toprak bütünlüğünü sağlamak ve rejim güvenliğini pekiştirmek olmak üzere üç başlık altında değerlendirilebilir. Deng döneminde ise (1978–1992) ekonomik büyüme, ideolojik birliği korumak ve uluslararası sisteme entegre olmak başlıkları altında toplanmıştır.

Soğuk Savaşın bitmesiyle Çin Halk Cumhuriyeti'ne yönelik Batı politikalarında yaşanan değişimler ulusal güvenlik politikalarında etkili olmuştur. Başta ABD olmak üzere Batı'nın insan hakları ve demokrasi konusunda baskıları, yeni teknolojik silah satışının yasaklanması, bağımsızlık hareketlerine verilen destekler, Tayvan'a sağlanan gelişmiş silahlar ve diğer ekonomik/politik yaptırımlar, bu dönemde Çin Halk Cumhuriyeti'nin tehdit algılamalarında ve ulusal güvenlik politikalarında önceki dönemlere oranla önemli değişikliklerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Yine bu dönemde Çin Halk Cumhuriyeti tarafından Hong Kong ve Makau adalarının geri alınması “Çin'i bir araya getirmek” şeklindeki geleneksel ulusal güvenlik politikasının devamı olarak nitelendirilebilir.

Çin Halk Cumhuriyeti Soğuk Savaş sonrasında, enerji güvenliğini korumak, sınır anlaşmazlığını çözmek, bölgeden ABD etkisini uzak tutmak, Doğu Türkistan'daki milliyetçi hareketleri önleyebilmek maksadıyla Orta Asya'ya yönelik iş birliğine dayalı politikalar geliştirmeye ve bölge ülkeleri ile iyi ilişkiler kurmaya çalışmıştır. Bu kapsamda; 1996'da Şanhay'da, Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti başta olmak üzere, bölgedeki beş devletin bir araya gelmesiyle, “Şanhay Beşlisi” kurulmuştur. Bu örgüt 2001'de bölgedeki diğer ülkelerin de katılmasıyla Şanhay İşbirliği Örgütüne dönüşmüştür.

Soğuk Savaş sonrası Çin Halk Cumhuriyeti; sadece askerî alana odaklanan ulusal güvenlik stratejisini değiştirerek, yeni koşullara uygun ulusal güvenlik stratejisi geliştirmeye çalışmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti, Tayvan Boğazı Krizi sırasında (1996-1997) ABD, Fransa, Hindistan, Pakistan, Rusya Federasyonu ve Japonya gibi ülkelerin ulusal güvenlik konseylerini incelese de güvenlik ve dış politika karar alma mekanizması ve kriz yönetiminde değişiklik yapılması gerektiği ana fikrini ancak 2014 yılında ulusal güvenlik konseyini kurarak tamamlamıştır.

Hu döneminde (2002–2012) Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal güvenlik çıkar ve tehdit alanları; ekonomik güvenlik, deniz sınır güvenliği ve bölünme tehdidi olarak ifade edilebilir. Bu dönemde kara sınırlarında yaşanan sorunları müzakere yolu ile çözmeye çalışan Çin Halk Cumhuriyeti, özellikle ABD'yi Güney Çin Denizi'nde caydırmak maksadıyla güvenlik politikalarında ve tehdit algılamalarında değişikliğe gitmek durumunda kalmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti; yine bu dönemde, ABD'nin 11 Eylül sonrası başlattığı terörizme karşı savaşını destekleyerek ve bu durumu fırsata çevirerek Tibet ve özellikle Doğu Türkistan'daki tüm bağımsızlık ve rejim karşıtı hareketleri “terör” olarak ilan etmiştir.

Jinping döneminde (2012-) ise Çin Halk Cumhuriyeti, Afganistan'daki askerî varlığını sürdüren ABD'nin tekrar Doğu Asya'ya dönerek bölgedeki müttefikleriyle askerî bağlarını güçlendirmesini “kendisine yönelik stratejik bir kuşatma” olarak görmüştür. Çin Halk Cumhuriyeti bu dönemde; pasif politikalar esaslı çatışmalardan kaçınmak yerine onları kökten çözmeyi, riski önlemeyi, dış koşullara adapte olmayı, cesurca sorumluluk üstlenmeyi, yaratıcı olmayı ve stratejik inisiyatif almayı hedefleyen proaktif politikalar uygulamaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin artık “kolektif karar almak”, “iç işlerine karışmamak” ve “bağılantısızlık” gibi uzun zamandır sürekli vurguladığı iç ve dış politika ilkelerini kademeli olarak değiştirdiği söylenebilir.

Çin Halk Cumhuriyeti; geçmişten günümüze yayımlanmış tüm ulusal güvenlik strateji belgelerinde yukarıda dönem dönem özetlenen tehdit algılamalarını ve ulusal güvenlik stratejilerini tanımlarken 5000 yıllık medeniyete ve barışsever bir geleneğe sahip bir ülke olduğunu, anlaşmazlıkları askerî olmayan yollarla çözmeyi esas aldığını, savaşa karşı temkinli yaklaştığını, ancak ve ancak düşmanın saldırısı sonrasında saldırı esaslı bir strateji izleyeceğini ana fikir olarak benimsediğini ifade etmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti, sosyalist sistemi çerçevesinde, bağımsız, barışçıl dış politikası ve kültürel gelenekleri ekseninde kalkınma yolu izleyen savunmacı bir millî güvenlik politikası izleyeceğini öne sürmektedir. Öte yandan, ortaya konan barışçıl ve savunma esaslı stratejilerin bir algı yönetimi olduğu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin her geçen gün daha saldırgan/aktif tutum izleyen bir yaklaşımda olduğu sıklıkla dile getirilmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti uluslararası ilişkilerinde, egemen eşitliği, dünya medeniyetlerinin çeşitliliğine saygı duymayı, eşitlik ve karşılıklı yarar temelinde dünya ekonomilerinin ortak gelişimini, diyalog ve iş birliği yoluyla barış ve güvenliğin korunmasını, BM'nin ve diğer çok taraflı karar mekanizmaların rolüne önem vermeyi ön plana çıkaran beş prensip çerçevesinde hareket etmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti, ulusal egemenliğini ve toprak bütünlüğünü korumadaki kararlılığı çerçevesinde, Güney Çin Denizi'ndeki adaların ülke topraklarının vazgeçilmez parçaları olduğunu, Tayvan sorununu çözmenin ve ülkenin yeniden birleşmesinin sağlanmasının esas olduğunu vurgulamaktadır. İttifaklardan ziyade ortaklıkları savunan ve herhangi bir askerî bloğa katılmayan Çin Halk Cumhuriyeti'nin, asla büyük güçlerin hegemonyası gibi herhangi bir etki alanı oluşturmaya çalışmadığı da ön plana çıkarılmaktadır. Bu ana fikir çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla, muhtemel tehditler, krizler, potansiyel problem sahaları ve savaşlar konusundaki farkındalığı da artırarak, ordusunun harbe hazırlık seviyesini üst düzeyde tutmayı ve harp imkân kabiliyetli kapsamlı bir şekilde geliştirmeyi hedeflemektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti millî güvenliğinin temel hedeflerini caydırıcılık, siyasi ve kamu güvenliği ile sosyal istikrarını sağlamak, “Tayvan'ın bağımsızlığına” karşı çıkmak, “Tibet'in bağımsızlığı” ve “Doğu Türkistan'ın” kurulması gibi ayrılıkçı hareketleri sınırlandırmak, ulusal egemenliği, birliği, toprak bütünlüğünü korumak, deniz/denizaşırı, dış uzay,

elektromanyetik uzay ve siber uzaydaki güvenlik hak ve çıkarlarını korumak, ülkenin sürdürülebilir kalkınmasını desteklemek olarak ifade etmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin dış tehdit algısı genel olarak komşularıyla toprak anlaşmazlıkları, Kore Yarımadası ve çevresindeki (Japonya bölgesi dâhil) faaliyetler ve Tayvan Boğazı özeline odaklandığı görülse de Çin Halk Cumhuriyeti'nin esasen ABD'yi en büyük tehdit olarak tanımladığı ifade edilmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti iç tehdidi ağırlıklı olarak terörizm açısından değerlendirmektedir. Çevre ülkeler kaynaklı terörist faaliyetlerin yanı sıra ülke içi milliyetçi akımları benimseyen örgütleri de terörist oluşumlar olarak tanımlamaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti, nükleer politikasında nükleer silahları ilk kullanan taraf olmama ve nükleer tehditte bulunmama yaklaşımını ön plana çıkarırken, nükleer silahların nihai olarak tamamen yasaklanmasını ve imha edilmesini savunduğunu da ifade etmektedir. Ancak özellikle Ukrayna krizi sonrasında nükleer kapasitesini geliştirdiğine dair bilgiler de sıklıkla basına yansımaktadır.

Bölgesine askerî ve siyasî bağlamda hâkîm, küresel ölçekte ise hem ekonomide ve hem de karar mekanizmalarında etkin olmayı hedeflediği izlemiş olduğu politikalarla açıkça görülen Çin Halk Cumhuriyeti, millî strateji belgelerinde ana fikrini, sahadaki tutumlarının aksine, savunma odaklı oluşturduğu ve temkinli bir siyasi duruş izlediğini vurgulamaya çalışmaktadır.

3.5.1. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2008¹⁶⁹

3.5.1.1. Giriş

Yayımlanan bu belgede, Çin Halk Cumhuriyeti gerek Afganistan'daki ABD varlığı gerekse ABD'nin Asya-Pasifik bölgesine stratejik ilgisinin artması ve bölgeye yeni birlikler konuşlandırması sebebiyle “çevrelenme tehdidi” ile karşı karşıya olduğu fikrini ulusal güvenlik stratejisinde esas tehdit unsuru olarak tanımladığı ve izleneceği politikaları da bu bağlamda belirlediği söylenebilir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin daha önce yayımlanmış

---

¹⁶⁹ Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2017-04/11/content_4778231_16.htm> s.e.t. 01.03.2021.

belgelerinden farklı olarak ABD'nin Asya-Pasifik politikalarının 2008 belgesinde etkili olduğu görülmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti, silahlı kuvvetlerinde bölgesel savunmadan bölgeler arası hareketliliğe geçiş yapabilecek, uzun mesafeli manevra ve hızlı taarruz yetenekleri artırılmış, gelişmiş istihbaratla desteklenen modüler, daha küçük birlikler kurulmasını içeren bir dizi değişiklikler ön görmüştür. Bu değişiklikler, yukarıda da ifade edildiği gibi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin pasiften yaklaşımlardan proaktif politikalara geçen, çatışmalardan kaçınmak yerine onları kökten çözmeyi, cesurca sorumluluk üstlenmeyi, yaratıcı olmayı ve stratejik inisiyatif alma yönündeki ana fikrinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Terörizmle mücadele kapsamında uluslararası anlaşmalara müdahil olarak ve ABD'nin terörizmle mücadelesine destek vererek, kendi ülkesinde geçmişten gelen milliyetçi ve ayrılıkçı hareketlerle (Doğu Türkistan ve Tibet) mücadelesinde haklılığını ortaya koyan algı yaratma çabaları içerisinde olduğu ifade edilebilir.

Yayımlanan 2008 belgesi genel anlamda; nükleer silahları ilk kullanan taraf olmama yaklaşımı, savunma amaçlı ulusal savunma politikalarının izlenmesi, Tayvan sorunu, milliyetçi ve ayrılıkçı hareketler göz önüne alındığında Çin Halk Cumhuriyeti'nin geleneksel politikaları ile uyumlu olduğu söylenebilir.

3.5.1.2. Çin Halk Cumhuriyeti Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

Çin Halk Cumhuriyeti, tamamen savunma amaçlı bir ulusal savunma politikası izlemektedir. Ulusal egemenliğinin, güvenliğinin, toprak bütünlüğünün ve ulusal kalkınma ve ülke çıkarlarının korunması ile Çin halkının çıkarlarını her şeyin üzerinde tutmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti, ne kadar gelişmiş olursa olsun, şimdi ya da gelecekte asla hegemonya peşinde koşmayacak ya da askerî varlığını arttırma çabasında bulunmayacağını ifade etmektedir^{170 171}.

¹⁷⁰ Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2017-04/11/content_4778231_16.htm> s.e.t. 01.03.2021.

¹⁷¹ Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 'Major Outcomes and Significance of the 20th CPC National Congress - Remarks by Chinese Ambassador to Sudan Ma Xinmin at the Media Briefing on the Guiding Principles of the 20th CPC National Congress', <https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb_663304/zwjg_665342/zwbj_665378/202211/t20221110_10926396.html> ,s.e.t. 01.06.2022.

Çin Halk Cumhuriyeti askerî anlamda ise aktif savunma stratejisi uygulamaktadır. Savunma tedbirlerinin uygulanmasında meşru müdafaa ve kendisine yönelik düşmanca bir saldırı olması durumunda harekete geçme ilkesini benimsemektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin askerî anlamda aktif savunma stratejisi; yalın ve etkili bir caydırıcı gücün oluşturulmasını ve farklı caydırıcı araçların esnek kullanımını esas alarak krizleri ve savaşları caydırmayı amaçlamaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti, barışçıl ve bir arada yaşamın beş ilkesi temelinde tüm ülkelerle dostane ilişkiler geliştirmeye, karşılıklı siyasi güveni artırmaya, güvenlik işbirliği yürütmeye ve ortak güvenliği sürdürmeye devam edeceği belirtilmektedir. Beş temel ilke;

- Bölgesel güvenlik iş birliğini geliştirmek,
- BM Barış Koruma Harekâtlarına katılmak,
- Diğer ülkeler ile personel değişimi ve iş birliğini geliştirmek,
- Askerî diplomaside açık, pratik ve dinamik yeni bir durum yaratmak,
- Personel gelişiminde iş birliği ve değişim yapmaktır.

Çin Halk Cumhuriyeti çok taraflı ilişkilerde aktif ve yapıcı bir rol oynayarak uluslararası konumunu ve etkisini önemli ölçüde artırmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin yayımladığı tüm güvenlik strateji belgeleri incelendiğinde aşağıda belirtilen hususlar temelindeki yaklaşımlarını sürdürdüğü değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Çin Halk Cumhuriyeti;

- Güvenlik diyaloglarının ve diğer ülkelerle iş birliğinin ilerlemesini teşvik edeceğini, askerî ittifakların genişlemesine, saldırganlığın yayılmasına karşı çıkacağını,
- Silahların kontrolü ve silahsızlanma alanındaki uluslararası çabalara her zaman destek olarak somut önlemler aldığını,
- BM Şartı'nın amaç ve ilkeleri ile uluslararası ilişkileri düzenleyen diğer evrensel olarak kabul görmüş normlar uyarınca mevcut uluslararası silahların kontrolü, silahsızlanma ve yayılmayı önleme mekanizmalarını sağlamlaştırmaya, uluslararası stratejik istikrarın korunmasında ve tüm ülkelerin ortak güvenliğinin geliştirilmesinde sorumluluklarını yerine getirmeye kararlı olduğunu,
- Ayrılıkçı güçlerin Tayvan'ın hukuki bağımsızlık girişimleri engellendiğini, Tayvan Boğazlarındaki durum ise ciddi ölçüde olumlu bir duruma evirildiğini, Asya-Pasifik bölgesinde ülkeler ve bölgeler arasındaki güvenlik işbirliği mekanizmaları henüz geliştirilemediğini,

- Bölgesel güvenlik tehditleriyle eş zamanlı mücadele kapasitesinin iyileştirilmesi gerektiğini,

- Savunma amaçlı bir nükleer strateji izlediğini, başka hiçbir ülke ile asla nükleer silahlanma yarışına girmeyerek nükleer silahları ilk kullanan olmama politikasına bağlılığını sürdüreceğini,

- Denizlerdeki etkinliğini artırmaya, uzay ve elektromanyetik uzay güvenliğine, terörizmle mücadeleye, istikrarın sürdürülmesine, afetlerde acil kurtarma ve uluslararası barışı koruma görevlerini yerine getirmeye odaklandığını,

- Ulusal savunma için bilim, teknoloji ve ulaşım alanlarında yeteneklerini artırarak ve ihtiyat kuvvetlerinde iyileştirmeler yaparak etkili bir mekanizma kurmaya çalıştığını,

- Son yıllarda mobil hareket ve üç boyutlu taarruz ve savunma harekâtlarının stratejik gereksinimleri doğrultusunda ordusunu bölgesel savunmadan bölgeler arası hareketliliğe geçiş yaparak, küçülme ve yapısal değişiklikler yoluyla birimlerini kademeli olarak küçük, modüler ve çok işlevli hale getireceğini,

- Havacılık, hafif mekanize ve istihbarata karşı koyma birimlerinin gelişimini hızlandırarak, hava-kara unsurlarıyla bütünleşmiş harekât ile uzun mesafeli manevra, hızlı taarruz ve özel harekât yeteneklerini artırmak maksadıyla operatif ve taktik füze, karadan havaya füze ve özel kuvvetlerinin geliştirilmesine öncelik vereceğini vurgulamaktadır.

- Silahlı kuvvetlerini güçlendirme çabalarında; stratejik nükleer kuvvetler, askerî uzay faaliyetleri, füze savunma sistemleri ve küresel muharebe sahalarında keşif ve gözetleme faaliyetleri en önemli öncelikler haline gelmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti savunma politikalarını ve ordusunu geliştirmek maksadıyla üç aşamalı bir plan uygulayacağını ifade etmektedir. Bu plan çerçevesinde;

- Ulusal savunmasını ve ordusunun bilgi tabanlı gelişimini desteklemeyi,
- Ekonomi ve savunma inşasını kapsamlı ve birlikte planlamayı,
- Ulusal savunmasını ve ordusunun reformlarını derinleştirmeyi hedeflemektedir.
- Halk Kurtuluş Ordusu için yapılacak reform ve yenilikler kapsamında ise;
- Askerî eğitimin iyileştirilmesini teşvik etmeyi,
- İdeolojik ve politik çalışmaları güçlendirmeyi,
- Lojistik desteğin maliyet etkinliğini artırmayı,
- Entegre teçhizat desteğini geliştirmeyi,
- Bilgi tabanlı gelişmeyi hızlandırmak,
- Personelin eğitim seviyesini artırmayı,
- Kuvvetlerin kanunlara uygun yönetilmesini sürdürmeyi esas almaktadır.

3.5.1.3. Tehdit Değerlendirmesi

2008 yılında yayımlanan Belge¹⁷² incelendiğinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin tehdit algısının aşağıdaki belirtilen hususlarla özetlenebileceğini değerlendirilmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti uzun vadeli, karmaşık ve çeşitli güvenlik tehditleri ve zorlukları ile karşı karşıyadır. Geleneksel ve geleneksel olmayan güvenlik tehditleri, iç güvenlik ve uluslararası güvenlik konuları ile iç içe geçmiş ve karşılıklı etkileşim içerisinde.

Çin Halk Cumhuriyeti, askerî konularda olduğu kadar ekonomi, bilim ve teknoloji alanlarında da gelişmiş ülkelerin üstünlüğü ile karşı karşıyadır. Aynı zamanda, içeriden ayrılıkçı ve düşman güçler ile mücadele ederken dışarıdan stratejik manevralar ve çevrelenme tehdidi ile karşı karşıyadır.

Stratejik kaynaklar, stratejik bölgeler ve stratejik hâkimiyet için verilen mücadeleler artmış, hegemonizm ve güç politikaları varlığını sürdürürken, bölgesel sorunlar yayılmaya ve yerel çatışmalar ve savaşlar ortaya çıkmaya devam etmektedir.

Terörizm, çevresel felaketler, iklim değişikliği, ciddi salgın hastalıklar, uluslararası suçlar ve korsanlar gibi konular giderek daha fazla öne çıkmaktadır. Silahlanma yarışı artmış ve uluslararası silahların kontrolü ve silahsızlanma çabaları ciddi olumsuzluklarla karşılaşmaktadır.

Asya-Pasifik bölgesinde etnik ve dini sorunlar ile toprak ve deniz haklarına ilişkin karşılıklı iddialar devam etmektedir. Tayvan, Doğu Türkistan ve Tibet'te ayrılıkçı güçler, Çin Halk Cumhuriyeti'nin birliğine ve güvenliğine tehdit oluşturmaktadır.

Dünyada teröristler, ayrılıkçı ve aşırılık yanlısı unsurlar artarak yaygınlaşmış ve ciddi doğal afetler gibi geleneksel olmayan güvenlik sorunları sık sık ortaya çıkmaya devam etmektedir. Terörizm, doğal afetler, ekonomik krizler ve bilgi güvensizliği gibi geleneksel olmayan güvenlik tehditlerinin neden olduğu zararlar artmıştır.

Küresel güvenlik ortamındaki belirsizlikler ve istikrarı bozucu faktörler, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal güvenliği ve kalkınması üzerindeki etkisini arttırmıştır. Özellikle

---

¹⁷² Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2017-04/11/content_4778231_16.htm> s.e.t. 01.03.2021.

ABD'nin, belirlenen ilkeleri ihlal ederek Tayvan'a silah satmaya devam etmesi, Çin Halk Cumhuriyeti-ABD ilişkilerine ve Tayvan Boğazları bölgesindeki barış ve istikrara ciddi zarar vermektedir. ABD, Asya-Pasifik bölgesine olan stratejik ilgisinin artması neticesinde askerî ittifaklarını daha da sağlamlaştırarak bu bölgeye yeni birlikler konuşlandırmış ve askerî imkân kabiliyetlerini geliştirmiştir.

3.5.1.4. Terörizmle Mücadele

Çin Halk Cumhuriyeti'nin savaş dışı askerî harekâtlar kapsamında plan ve yeteneklerini geliştirmesi gerekmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti, yeni yüzyılda silahlı kuvvetlerin tarihi görevlerini yerine getirmeye odaklanarak ve merkezinde istihbarata dayalı hususların olduğu yerel savaşları kazanma yeteneklerini artırmaya çalışacaktır.

Çin Halk Cumhuriyeti, terörizmle mücadelede uluslararası iş birliğine büyük önem vermektedir ve 11 uluslararası terörizmle mücadele anlaşmasına katılmıştır. Uluslararası terörizmle mücadele antlaşmaları ve anlaşmalarına uygun olarak Halkın Silahlı Polis Gücü'nün ikili veya çok taraflı terörizmle mücadele çalışmaları kapsamında 30'dan fazla ülkeye temsilci göndermiştir. Halkın Silahlı Polis Gücü devletin önemli bir terörizmle mücadele gücü olmaya devam edecektir.

3.5.1.5. Değerlendirme

Çin Halk Cumhuriyeti'nin 2008 yılında yayımladığı güvenlik strateji belgesinin genel anlamda; nükleer silahları ilk kullanan taraf olmama, savunma amaçlı ulusal güvenlik politikası izlenmesi, Tayvan sorunu, milliyetçi ve ayrılıkçı hareketler gibi başlıklarıyla Çin Halk Cumhuriyeti'nin geleneksel politikaları ile uyumlu olduğu söylenebilir. Diğer ülkelerin güvenlik belgelerinininkine benzer şekilde Çin Halk Cumhuriyeti'nin strateji güvenlik belgesi de ulusal egemenliğinin, güvenliğinin, toprak bütünlüğünün ve ulusal kalkınma ve ülke çıkarlarının korunması ile Çin halkının çıkarlarını her şeyin üzerinde tutmaktadır. Bu yaklaşım kapsamında askerî anlamda aktif savunma stratejisi uygulayacağı ve savunma tedbirlerinin uygulanmasında nefsi müdafaa ilkesini benimsediğini vurgulamaktadır.

Burada özellikle ABD'nin Asya-Pasifik üzerindeki ilgisinin ve ayrılıkçı hareketlerin tehdit olarak belirlenmiş olması halen geçerliliğini sürdürmektedir. En başta da ifade edildiği gibi Çin Halk Cumhuriyeti'nin güvenlik stratejisinde ekonomik güce de yer vermesi ve bunu Kuşak-Yol projesiyle uygulamaya geçirmesi belgenin dikkat çeken yönlerinden biridir.

Doğal olarak Çin Halk Cumhuriyeti, ekonomik anlamda büyümenin sonucu olarak uluslararası ortamda daha etkin olmayı arzu etmektedir. Dolayısıyla, öncü ve üye olduğu Şanhay İşbirliği Örgütü ve BRICS vb. teşkilatlar vasıtasıyla tek kutuplu dünya sistemine karşın çok kutupluluğu ön plana çıkarmaktadır. Kuşak-Yol Projesi gibi faaliyetler ile bağımlılık ilişkisi oluşturmakta ve özgün ticari sistemiyle birlikte kendisini küresel ekonominin önemli bir yere konumlandırmaya çaba sarf etmektedir.¹⁷³ Bu meyanda Çin nüfuz alanını ve güvenilirliğini artırmak maksadıyla çok taraflı ilişkilerde aktif ve yapıcı bir rol üstlenmek, bölgesel olarak ve diğer ülkelerle güvenlik iş birliğini geliştirmek gibi hedefler de belirleyerek bunlara ulusal güvenlik strateji belgesinde yer vermiştir.

Tablo 3.28. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2008

Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2008		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Çevrelenme, - ABD'nin Asya-Pasifik politikası, - Terörizm, - Tayvan, Doğu Türkistan ve Tibet'te ayrılıkçı hareketler, - Çevre felaketleri, iklim değişikliği ve salgın hastalıklar, - Uluslararası suç örgütleri ve korsanlık, - Silahlanma yarışı, - Asya-Pasifik bölgesinde etnik, dini ve çözülmemiş egemenlik sorunları, - Ekonomik kriz, - Bilgi güvenliği,	- Savunma amaçlı politika ve nükleer strateji izlemek, Aktif savunma politikası - Ulusal savunma ve orduda reform ve bilgi tabanlı gelişimi desteklemek, - Caydırıcılık, - Yerel savaşları kazanma yeteneklerini artırmak, - Savaş dışı askerî harekâtlar kapsamında plan ve yeteneklerini geliştirmek, - İhtiyat kuvvetlerinde iyileştirmeler yapmak, - Orduyu küçük, modüler ve çok işlevli hale getirmek, - İstihbarata karşı koyma birimlerini geliştirmek, - Uzun mesafeli manevra, hızlı taarruz ve özel harekât yeteneklerini artırmak, - Özel kuvvetleri geliştirmek,	-Çok taraflı ilişkilerde aktif ve yapıcı rol, - Askerî ittifakların genişlemesine karşı olmak, - Caydırıcı araçların esnek kullanımını esas alarak krizleri ve savaşları caydırmak, - Denizlerdeki etkinliğini artırmak, - Bölgesel ve diğer ülkelerle güvenlik iş birliğini geliştirmek, - Askerî diplomaside açık, pratik ve dinamik yeni bir durum yaratmak,

¹⁷³ **Başaran, Doğacan (2022)** Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM), 'Biden Yönetiminin Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi'nde Çin', <www.ankasam.org/biden-yonetiminin-ulusal-guvenlik-strateji-belgesinde-cin/>, s.e.t. 01.06.2022.

3.5.2. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2010¹⁷⁴

3.5.2.1. Giriş

Yayımlanan belgede 2008 yılında olduğu gibi geleneksel söylemler ön plandaki varlığını sürdürmektedir. 2008 belgesinden farklı olarak siber harekât, kutup bölgeleri için stratejiler ve küresel saldırı araçları tehdit olarak farklı olan unsurlardır.

Özellikle ABD'nin Asya-Pasifik politikaları önemli tehditlerden biri olarak görülürken 2008 belgesinden farklı olarak Çin Halk Cumhuriyeti-ABD rekabetinin arttığı ve ABD politikalarının ilişkilere ciddi şekilde zarar verdiği ifade edilmiştir. Yine 2008 belgesinden farklı olarak Rusya Federasyonu ile stratejik iş birliğine dayalı ortaklığın kapsamlı bir şekilde güçlendirilmesi dikkat çekmektedir.

2008 belgesinde silahlı kuvvetlerde yaşanan modernizasyon/gelişmelerin hızlandırılması konusuna ilave olarak 2010 belgesinde silahlı kuvvetlerin uluslararası harekâtlara katılması (BM Barışı koruma harekâtları, Somali ve Aden Körfezinde korsanlığa karşı harekât, uluslararası afet yardım operasyonları) yönündeki inisiyatif bir başka farklılık gösteren unsurdur.

Terörizmle mücadele kapsamında milliyetçi ve ayrılıkçı hareketlerle (Doğu Türkistan ve Tibet) mücadele 2008 belgesinde olduğu gibi 2010 belgesinde de yer almıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti'ne ekonomik ve askerî gücü, bölgesine askerî, siyasî bağlamda hâkim ve küresel anlamda ise karar mekanizmaları başta olmak üzere etkin olmayı hedeflemesi nedeniyle Batı dünyasında var olan şüpheli bakış açısı ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin içişlerine müdahale konusunda girişimlerin artması, Çin Halk Cumhuriyeti'nin geleneksel söylemlerinin uluslararası arenada karşılık bulmadığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

3.5.2.2. Çin Halk Cumhuriyeti Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

2010 yılında yayımlanan Belge'nin Çin Halk Cumhuriyeti'nin dış politikaları ve güvenlik ortamına yansımalarının aşağıda özetlenen hususlar çerçevesinde olduğu değerlendirilmektedir:

¹⁷⁴ Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2017-04/11/content_4778206_8.htm> s.e.t. 01.03.2021.

- Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal savunma politikası savunma amaçlıdır. Ulusal güvenlik ve kalkınma çıkarlarıyla uyumlu, güçlendirilmiş bir ulusal savunma ve güçlü silahlı kuvvetler inşa etmek, Çin Halk Cumhuriyeti'nin modernizasyonunun stratejik bir görevi ve tüm etnik grupların ortak amacıdır.

- Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal savunması; kendisine yönelecek tehditlere karşı korumak, ülke topraklarının, iç suların, kara sularının ve hava sahasının güvenliğini savunmak, denizlerdeki çıkarlarını korumak ve uzay, elektromanyetik uzay ve siber uzaydaki güvenlik çıkarlarını korumak görevlerini içermektedir.

- Çin Halk Cumhuriyeti, ancak saldırıya uğradıktan sonra saldırı stratejisi benimsemektedir. Ekonomisi nasıl gelişirse gelişsin Çin Halk Cumhuriyeti, asla hegemonya peşinde koşmayacak, şimdi ve gelecekte askerî genişleme yaklaşımını benimsemeyecektir.

- Çin Halk Cumhuriyeti, yeni dönemde aktif savunma stratejisini uygulayacak, nükleer silahları ilk kullanan olmama politikasını sürdürecektir ve savunma amaçlı bir nükleer stratejiye bağlı kalarak başka hiçbir ülkeyle nükleer silahlanma yarışına asla girmeyecektir.

- Temel olarak karşılıklı siyasi güven ve ortak güvenlik hedefi ile Çin Halk Cumhuriyeti; askerî güvenin inşası için eşit, karşılıklı fayda sağlayan ve etkili mekanizmaların kurulmasını teşvik etmektedir. Bu maksatla karşılıklı olarak temel çıkarlar ve temel güvenlik endişelerinin tanınması, herhangi bir üçüncü ülkenin hedef alınmaması ve diğer ülkelerin güvenliğinin ve istikrarının tehdit edilmemesi prensiplerini benimsemektedir.

- Çin Halk Cumhuriyeti açıklık, pragmatizm ve iş birliği kavramlarına bağlı kalarak, uluslararası güvenlik ve iş birliğine katılımını genişletmiştir. Büyük güçler ve komşu ülkelerle stratejik koordinasyonu ve istişareti güçlendirmiş, gelişmekte olan ülkelerle askerî ticaret ve iş birliğini geliştirmiştir.

- Çin Halk Cumhuriyeti, karşılıklı güven, karşılıklı çıkarların korunması, eşitlik ve koordinasyon gibi yeni güvenlik kavramlarını, uluslararası anlaşmazlıkların ve bölgesel çatışmaların çıkışına sebep olan sorunların barışçıl yollarla çözümünü savunmaktadır. İstenilen zamanda güç kullanımına veya güç kullanma tehdidine başvurmayarak, saldırgan/aktif eylemler ile hegemonya ve iktidar siyasetine kesin bir biçimde karşı çıkmaya devam edecektir.

- Yeni dönemde Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal savunmasının hedefleri ve görevleri olarak, ulusal egemenliği, güvenliği ve çıkarları korumak, sosyal uyum ve istikrarı sürdürmek, millî savunma ve silahlı kuvvetlerin modernizasyonunu hızlandırmak, dünya barışını ve istikrarını korumak olarak belirlenmiştir.

- Uluslararası güç dengesi, özellikle ekonomik anlamda yükselen güçlerin ve gelişmekte olan ülkelerin artan uluslararası statüsü ve etkisiyle değişmekte ve dünya çok kutuplu bir hale gelmektedir. Uluslararası askerî rekabet yüksek seviyede varlığını sürdürmekte, büyük güçler güvenlik ve askerî stratejilerini yeniden düzenleme hızlarını artırmakta, askerî reformlar ve yeni ve daha karmaşık askerî teknolojiler birbirini takip etmektedir.

- Asya-Pasifik'te stratejik olarak büyük değişiklikler şekillenirken ilgili büyük güçler stratejik yatırımlarını artırmıştır. ABD, bölgesel askerî ittifaklarını güçlendirmekte ve bölgesel güvenlik konularında daha fazla söz sahibi olmak istemektedir. Bu gelişmelerin sonucu olarak Asya-Pasifik güvenliği giderek daha karmaşık ve değişken hale gelmiştir. Bölgesel anlaşmazlıklar görünürde çözüm olmadan devam etmektedir.

- Çin Halk Cumhuriyeti, sınırları boyunca güven artırıcı önlemler, denizlerde ve bölgesel güvenlik konularında iş birliği ve diyaloga önem vermektedir. Bu bağlamda Asya-Pasifik bölgesel güvenlik iş birliğinin çerçevesini şekillendirerek çok sayıda iş birliği mekanizması geliştirmiştir. Asya-Pasifik ülkeleri ile karşılıklı siyasi güveni ve güvenlik iş birliğini güçlendirerek, askerî güven inşasını teşvik ederek bölgesel barış ve istikrarı korumaya çalışmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti, Asya-Pasifik bölgesinde güvenlik diyalogunun kurulmasında ve güvenlik mekanizmalarının oluşturulmasında aktif rol oynamaya devam edecektir.

- Tayvan Boğazının iki tarafı birleşmeye mahkûm olduğu belgede ifade edilmektedir. İki tarafın sorunları istişare yoluyla kademeli olarak çözmek için elverişli koşullar yaratması gerekmektedir. Bölgede güvenlik endişelerini azaltmak için askerî konularda temas kurulması, düşmanlıkları sona erdirmek ve bir barış anlaşmasına varmak için “Tek Çin” ilkesinin desteklenmesi gerekmektedir.

- Tayvan bağımsızlığı için ayrılıkçı güçleri kontrol altına almak, Doğu Türkistan bağımsızlığı ve Tibet bağımsızlığı için ayrılıkçı güçleri engellemek, egemenliği ve toprak bütünlüğünü savunmak, Çin Halk Cumhuriyeti'nin yeni dönemde de eş zamanlı izleyeceği politikalar olmaya devam edecektir.

- Uluslararası anlamda silahların kontrolünde ilerleme sağlanmış ancak KİS'lerin yayılmasının önlenmesi mekanizmaları istenilen seviyede değildir. Çin Halk Cumhuriyeti, nükleer silahların tamamen yasaklanmasını, imha edilmesini ve en büyük nükleer silah envanterine sahip ülkelerin nükleer silahsızlanma konusunda özel ve birincil sorumluluk taşıdıklarını savunmaktadır. Nükleer silahların tamamen yasaklanmasından ve tamamen imha edilmesinin öncesinde, tüm nükleer güce sahip devletlerin nükleer silahların ilk

kullanımına dayalı herhangi bir nükleer caydırıcılık politikasından vazgeçmeleri gerekmektedir. Söz konusu ülkelerin nükleer silahların tamamen ortadan kaldırılması amacıyla nükleer silahlarını kontrol edilebilir/denetlenebilir bir şekilde ve yasal olarak bağlayıcı bir yöntemle azaltmaları gerekmektedir.

- Çin Halk Cumhuriyeti, küresel füze savunma programının uluslararası stratejik denge ve istikrara zarar verdiğini, uluslararası ve bölgesel güvenliği zayıflattığını, nükleer silahsızlanma sürecini olumsuz etkilediğini ve hiçbir devletin stratejik füze savunma kabiliyetine veya potansiyeline sahip denizaşırı füze savunma sistemlerini konuşlandırmaması veya böyle bir uluslararası iş birliğine gitmemesi gerektiğini savunmaktadır.

- Rusya Federasyonu ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki stratejik ve iş birliğine dayalı ortaklık, kapsamlı ve güçlü bir şekilde güçlendirilmeye devam edilecektir. Çin Halk Cumhuriyeti ve ABD arasında nükleer silahların yayılmasının önlenmesi, terörizmle mücadele ve ikili askerî güvenlik ve iş birliği gibi konularda istişareler sürdürülmektedir.

- Halk Kurtuluş Ordusunun mekanize hale getirilmesi ve bilgi tabanlı gelişiminin hızlandırılması yeni dönemde Çin Halk Cumhuriyeti'nin ana hedefidir. Stratejik planlama ve stratejik yönetim yetenekleri güçlendirilmesi ve bilimsel gelişmelerin ulusal savunma ve silahlı kuvvetlerin modernizasyonuna etkin olarak dâhil edilmesi gerekmektedir. Halk Kurtuluş Ordusunun Modernizasyonu kapsamında;

- Bilgi temelli gelişmeyi hızlandırmak ve müşterek harekât sistemini oluşturmak,
- Askerî eğitimde dönüşümü teşvik etmek ve yetenekli personel için stratejik projeler uygulamak,
- Yenilikçi siyasi çalışmalar,
- Modern lojistik sistem oluşturmak ve yeni, ileri teknolojiye sahip silah ve teçhizatı geliştirmek amaçlanmaktadır.

- Çin Halk Cumhuriyeti'nin silahlı kuvvetlerini konuşlandırması kapsamında icra edilecek görevler;

- Sınır, kıyı ve bölgesel hava sahasının güvenliğinin sağlamak,
- Sosyal istikrarı sürdürmek,
- Ulusal inşaat, acil kurtarma ve afet yardım çalışmalarına katılmak,
- BM Barışı Koruma harekâtlarına katılmak,
- Somali açıklarında ve Aden Körfezinde korsanlığa karşı harekât yürütmek,
- Diğer ülkeler ile ortak askerî tatbikat ve eğitimler yapmak,
- Uluslararası afet yardım operasyonlarına katılmaktır.

3.5.2.3. Tehdit Değerlendirmesi

2010 yılında yayımlanan Belge'de¹⁷⁵ Çin Halk Cumhuriyeti'nin tehdit algılamasının aşağıda sunulan şekilde özetlenebileceği değerlendirilmektedir:

- Uluslararası stratejik rekabetin artmasına paralel olarak küresel zorluklar ve güvenlik tehditleri daha da bütünleşerek, karmaşık ve değişken hale gelmiştir. Bölgesel kaygılar, uluslararası güvenlik endişeleriyle etkileşime girerek geleneksel güvenlik yaklaşımlarının ve mekanizmalarının güvenlik sorunlarına etkili bir şekilde yanıt vermesini zorlaştırmıştır.

- Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ile var olan ve yükselen güçler arasındaki çekişmeler gün yüzüne çıkmaya devam ederken, yerel ve bölgesel çatışmalar devam etmektedir. Terörizm, ekonomik güvensizlik, iklim değişikliği, nükleer silahlanma, doğal afetler, halk sağlığı endişeleri ve uluslararası suç örgütleri gibi küresel zorlukların yarattığı güvenlik tehditleri artmıştır.

- Bazı güçler; dış uzay, siber uzay ve kutup bölgeleri için stratejiler geliştirmekte, hızlı küresel saldırılar için araçlar üreterek, füze savunma sistemlerinin geliştirilmesini hızlandırmakta ve siber operasyon yeteneklerini artırmaktadırlar.

- Bazı ülkelerde siyasi kargaşa devam ederken, etnik ve dini uyumsuzluklar varlığını sürdürmektedir. Toprak ve deniz haklarına ilişkin anlaşmazlıklar zaman zaman alevlenirken terörist, ayrılıkçı ve aşırılık yanlısı faaliyetler gitgide artmaktadır. Kore Yarımadası'nda gerilim aralıklı olarak devam ederken Afganistan'daki güvenlik durumu ciddiyetini korumaktadır. "Doğu Türkistan bağımsızlığı" ve "Tibet bağımsızlığı" için çalışan ayrılıkçı güçler, ulusal güvenlik ve sosyal istikrara ciddi zarar vermektedir.

- ABD, Çin Halk Cumhuriyeti-ABD ortak bildirisinin aksine, Tayvan'a silah satmaya devam etmektedir ve Çin Halk Cumhuriyeti-ABD ilişkilerine ciddi şekilde zarar verirken Boğazlar bölgesinde ilişkilerin barışçıl gelişimini engellemektedir. Tayvan'ın bağımsızlık faaliyetleri de bölgedeki ilişkilerin barışçıl olarak gelişmesinin önündeki en büyük engel ve tehdit olmaya devam etmektedir.

- Çin Halk Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğünü, denizcilik haklarını ve çıkarlarını koruması konusunda baskılar, Çin Halk Cumhuriyeti'ne yönelik şüpheler ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin iç işlerine müdahale konusunda girişimler artmıştır.

---

¹⁷⁵ Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2017-04/11/content_4778206_8.htm> s.e.t. 01.03.2021.

- Mevcut terörizm tehditleri, enerji, kaynaklar, finans, bilgi ve doğal afetler gibi geleneksel olmayan güvenlik endişeleri artış göstermiştir.

3.5.2.4. Terörizmle Mücadele

2010 yılında yayımlanan söz konusu Belge incelendiğinde; savaş dışı harekâta yönelik hazırlıkları bilimsel bir şekilde organize ederek, geleneksel olmayan güvenlik tehditlerine karşı önceden tasarlanmış stratejik programlar hazırlanmıştır. Acil müdahale için özel birliklerin teşkilatları güçlendirilmiş ve terörizmle mücadele ve istikrar harekâtlarına yönelik yetenekler geliştirilmiştir.

Sosyal istikrarın korunmasını kritik bir görev olarak sürdüren silahlı kuvvetler, düşman güçlerin tüm yıkıcı ve sabotaj faaliyetlerinin yanı sıra şiddet ve terörist faaliyetlerine de kararlı bir şekilde karşı koymaya hazır olacaktır.

Çin Halk Cumhuriyeti, BM barışı koruma operasyonları ile deniz korsanlığına karşı koyma, uluslararası terörizmle mücadelede iş birliği ve afet yardım operasyonlarında yer almaya devam edecektir.

3.5.2.5. Değerlendirme

2008 yılında olduğu gibi geleneksel söylemler ön plandaki varlığını sürdürmektedir. 2008 belgesinden farklı olarak siber harekât, kutup bölgeleri için stratejiler ve küresel saldırı araçları tehdit olarak farklı olan unsurlardır.

Özellikle ABD'nin Asya-Pasifik politikaları önemli tehditlerden biri olarak görülürken 2008 belgesinden farklı olarak Çin Halk Cumhuriyeti-ABD rekabetinin arttığı ve ABD politikalarının ilişkilere ciddi şekilde zarar verdiği ifade edilmiştir. Yine 2008 belgesinden farklı olarak Rusya Federasyonu ile stratejik iş birliğine dayalı ortaklığın kapsamlı bir şekilde güçlendirilmesi dikkat çekmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti, son 25 yılda olağanüstü bir ekonomik başarı elde etmiştir. Bu durum ABD ile genellikle rekabetçi ve zaman zaman işbirlikçi ilişkileri üzerinde önemli bir etki oluşturmuştur. Çin Halk Cumhuriyeti, ekonomisinin yılda yüzde dokuzdan fazla büyüdüğünü ve Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşlarının hepsi için olmasa da birçoğu için yaşam standardında belirgin bir artış görülmüştür. Güçlenmiş bir ekonomi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ordusunu modernize etmesine ve dünyadaki etkisini artırmasına izin vermiştir. Güçlü bir Çin Halk Cumhuriyeti'nin ABD'ye sunduğu sayısız zorluk ve fırsatı bulunmaktadır. Her ne kadar iki

ülke birbirlerine sıklıkla şüpheyle baksalar da ekonomik olarak ve ortak güvenlik çıkarları yoluyla birbirlerine bağımlıdırlar. Amerika Birleşik Devletleri, Çin Halk Cumhuriyeti ile stratejik bir iş birliği politikası istediğini ve Çin Halk Cumhuriyeti'ni küresel sistemde sorumlu bir paydaş olarak gösterdiğini belirtmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti tarafından, artan küresel etkisiyle ilgili korkuları yatıştırmaya çalışarak "barışçıl bir yükseliş" ilan edilmiştir. Bununla birlikte, Çin Halk Cumhuriyeti'nin yükselişi çok çeşitli sorulara yol açmaktadır¹⁷⁶.

2008 belgesinde silahlı kuvvetlerde yaşanan modernizasyon/gelişmelerin hızlandırılması konusuna ilave olarak 2010 belgesinde silahlı kuvvetlerin uluslararası harekâtlara katılması (BM Barışı koruma harekâtları, Somali ve Aden Körfezinde korsanlığa karşı harekât, uluslararası afet yardım operasyonları) yönündeki inisiyatif bir başka farklılık gösteren unsurdur.

Terörizmle mücadele kapsamında milliyetçi ve ayrılıkçı hareketlerle (Doğu Türkistan ve Tibet) mücadele 2008 belgesinde olduğu gibi 2010 belgesinde de yer almıştır.

---

¹⁷⁶ **Bolt, Paul / Gray, Adam K. (2007)** 'China's National Security Strategy', INSS Research Paper, US Air Force Institute for National Security Studies USAF Academy, Colorado, <https://www.usafa.edu/app/uploads/07_CHINAS-NATIONAL-SECURITY-STRATEGY.pdf>, s.e.t 01.06.2022.

Tablo 3.29. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2010

Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2010		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- Yerel ve bölgesel çatışmalar, - Terörizm, - Ekonomik güvensizlik, - İklim değişikliği ve Doğal afetler, - Salgın hastalıklar, - Uluslararası suç örgütleri, - Uluslararası askerî rekabet, - Siber saldırılar, - Kitle İmha Silahlarının yayılması ve nükleer silahlanma, - Asya-Pasifik bölgesinde sorunlar, - Egemenlik sorunları, ayrılıkçı ve aşırılık yanlısı faaliyetler, etnik ve dini çatışmalar,	- Ayrılıkçı güçleri kontrol altına almak ve engellemek, - Savunma amaçlı nükleer strateji ve aktif savunma stratejisi, - Acil müdahale birliklerinin teşkilatlarını güçlendirmek, - Terörizmle mücadele ve istikrar harekâtları yetenekleri geliştirmek, - Ordunun bilgi tabanlı gelişimini hızlandırmak ve orduyu mekanize haline getirmek, - Stratejik planlama ve yönetim yeteneklerini geliştirmek, müşterek harekât sistemi oluşturmak, - Modern lojistik sistem oluşturmak, - Yeni ve ileri teknolojili silah ve teçhizat geliştirmek,	- Açıklık, pragmatizm ve işbirliği bağlamında uluslararası güvenliğe katılım, - Büyük güçler ve komşu ülkelerle koordinasyon ve işbirliği, - Gelişmekte olan ülkelerle askerî ve ticari işbirliğini geliştirmek, - BM barışı koruma, korsanlık, terörizmle mücadele ve afet yardım harekâtlarına katılmak, - Rusya Federasyonu ile stratejik işbirliğinin güçlendirmek,

3.5.3. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2019¹⁷⁷

3.5.3.1. Giriş

Yayımlanan belgede diğer belgelerden farklı olarak öne çıkan husus Çin Halk Cumhuriyeti'nin deniz aşırı çıkarlarını korumak için politikalar geliştirmesidir. Daha önce yayımlanan belgelerde tamamen bölgesel sorunlar ve geleneksel söylemlerine bağlı kalan Çin Halk Cumhuriyeti'nin, yayımladığı 2019 belgesinde bölgesel ve küresel sorun alanlarına (Suriye, İran, Rusya Federasyonu, AB) ilave olarak deniz aşırı çıkarlarına da değinmesi uzun zamandır sürekli vurguladığı geleneksel iç ve dış politika ilkelerini tedrici olarak değiştirdiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir.

2010 yılında yayımlanan belgede de ifade edilen Batı dünyasının Çin Halk Cumhuriyeti'nin savunmacı ve geleneksel söylemlerine karşı var olan şüpheli bakış açısı ve bu söylemlerin uluslararası arenada karşılık bulmaması durumu, 2019 belgesindeki bazı

¹⁷⁷ Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2019-07/24/content_4846452.htm>, s.e.t. 01.03.2021.

somut ifadelerle şekle bürünmüştür. Çin Halk Cumhuriyeti tarafından ortaya konulan bu “yeni” durumun tüm dünyanın açıkça kabul etmesi gereken bir husus olduğu söylenebilir.

2010 yılında gündeme gelen Rusya Federasyonu ile stratejik işbirliğine dayalı ortaklığın kapsamlı bir şekilde güçlendirilmesi, 2019 belgesinde Rusya Federasyonu ile askerî ilişkilerin küresel stratejik istikrarın korunmasında önemli rol oynayacağı şeklinde yer bulmuştur. Çin Halk Cumhuriyeti-Rusya Federasyonu ilişkilerinin boyutlarının askerî ve siyasi alanda arttığı ve bu ilişkilerin küresel stratejik istikrara sağlayacağı katkıya atfen Çin Halk Cumhuriyeti’nin kendisini artık sadece ekonomik değil siyasi ve askerî olarak da küresel bir güç olarak gördüğünün beyanıdır. Tehdit algılamasında, Rusya Federasyonu için en önemli hususlardan biri olan NATO’nun doğuya doğru genişlemesine de vurgu yapması, küresel ortamı şekillendirmek ve yön vermek için Rusya Federasyonu ile birlikte çalışacağını işaret etmektedir.

Yine 2019 belgesi, 2008 ve 2010 belgelerinden farklı olarak, Çin Halk Cumhuriyeti’nin önümüzdeki süreçte kazan-kazan işbirliğini içeren yeni bir güvenlik ortaklığına matuf politikalar benimseyeceği ifadesi ile küresel sorunlara pragmatik bir bakış açısı ile yaklaşacağı ifade edilebilir.

2019 belgesi geleneksel tehdit algılamaları, terörizmle ve milliyetçi/aşırılıklarla mücadele, Tayvan sorunu ve ABD’nin Asya-Pasifik politikaları ve askerî konuşlanması diğer belgelerde olduğu gibi aynı söylemlerle devam etmektedir.

3.5.3.2. Çin Halk Cumhuriyeti Dış Politikasına ve Güvenlik Ortamına Etkileri

2019 yılında yayımlanan Belge’nin¹⁷⁸ Çin Halk Cumhuriyeti’nin dış politikası ve güvenlik ortamına yansımalarının aşağıdaki şekilde özetlenebileceği değerlendirilmektedir:

- Ekonomik küreselleşme, bilgi toplumu ve kültürel çeşitlilik çok kutuplu bir dünyada gelişirken, barış, kalkınma ve kazan-kazan iş birliği günümüzün geri dönüşü olmayan eğilimleri olmaya devam etmektedir.

---

¹⁷⁸ Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2019-07/24/content_4846452.htm>, s.e.t. 01.03.2021.

- Savunma harcamaları önemli ölçüde artarak, nükleer, uzay, siber ve füze savunmasında ek kapasite için baskılar uygulanmakta ve küresel stratejik istikrar bozulmaktadır.

- Uluslararası güvenlik sistemi ve düzeni; büyüyen hegemonizm, güç politikaları, tek taraflılık ile sürekli bölgesel çatışmalar ve savaşlar nedeniyle sekteye uğramaktadır. Uluslararası güçlerin yeniden düzenlenmesi hızlandıkça ve ülkelerin gücü artmaya devam ettikçe, stratejik gücün yapılandırılması daha dengeli hale gelmiştir. Uluslararası stratejik rekabet artmış, ABD; ulusal güvenlik ve savunma stratejilerini yeniden gözden geçirerek ve tek taraflı politikalar benimsemiş, bu durum büyük güçler arasında rekabeti yoğunlaştırmıştır.

- Çin Halk Cumhuriyeti'nin yeni dönemdeki ulusal savunmasının ayırt edici özelliği; asla hegemonya, genişleme veya etki alanı peşinde olmamaktır. Çin Halk Cumhuriyeti, aktif savunmayı benimseyerek, savaşları hem kontrol altına almaya hem de kazanmaya vurgu yapmıştır.

- Çin Halk Cumhuriyeti, hiçbir zaman ve hiçbir koşulda nükleer silahları ilk kez kullanmama ve nükleer silahı olmayan devletlere veya nükleer silahsız bölgelere karşı koşulsuz olarak nükleer silah kullanmama veya kullanma tehdidinde bulunmamayı içeren bir nükleer politikaya bağlı kalacaktır.

- Çin Halk Cumhuriyeti'nin yeni dönemde ulusal savunmasının temel hedefleri;

- Caydırıcılık ve saldırganlığa karşı direnç göstermek,
- Ulusal siyasi güvenliği, halkın güvenliğini ve sosyal istikrarı korumak,
- Tayvan'ın bağımsızlığına karşı çıkmak ve engellemek,
- Tibet'in bağımsızlığı ve Doğu Türkistan'ın kurulması gibi ayrılıkçı hareketlerin savunucularına baskı yapmak,

- Ulusal egemenliği, birliği, toprak bütünlüğünü ve güvenliği korumak,
- Çin Halk Cumhuriyeti'nin denizcilik haklarını ve çıkarlarını korumak,
- Çin Halk Cumhuriyeti'nin uzay, elektromanyetik ve siber uzaydaki güvenlik çıkarlarını korumak,

- Çin Halk Cumhuriyeti'nin denizaşırı çıkarlarını korumak,
- Ülkenin sürdürülebilir kalkınmasını desteklemektir.
- -Tayvan sorununu çözmek ve ülkenin tam anlamıyla yeniden birleşmesini sağlamak, Çin Halk Cumhuriyeti'nin temel çıkarları için şarttır. Ülkeyi bölmek için her türlü

girişim veya eyleme ve bu amaçla yapılacak her türlü yabancı müdahaleye kararlılıkla karşı çıkılacaktır.

- Çin Halk Cumhuriyeti, BM barışı koruma harekâtlarına, insani yardım ve afet yardımı konusundaki uluslararası çabalara aktif olarak katılmaktadır. Silahların kontrolü ve yayılmanın önlenmesi konularında uluslararası iş birliğini güçlendirmekte, çatışma noktalarında yapıcı siyasi bir rol oynamakta, terörizm, siber güvenlik ve doğal afetler gibi küresel zorluklara yanıt vermek için uyumlu çabalar sarf etmekte ve böylece insanlık için ortak bir geleceğe sahip bir topluluk oluşturmaya olumlu bir katkı sağlamaktadır.

- Çin Halk Cumhuriyeti insanlığın ortak geleceği için;
- BM'nin amaç ve ilkelerini kararlı şekilde korumak,
- Eşitlik, karşılıklı güven ve kazan-kazan iş birliği içeren yeni model bir güvenlik ortaklığı oluşturmak,

- Bölgesel güvenlik iş birliği mimarisi oluşturmak,
- Kara ve deniz sınırları üzerindeki anlaşmazlıklara uygun şekilde yaklaşmak,
- Uluslararası güvenliğe aktif olarak katkı sağlamak prensiplerini takip edecektir.
- Çin Halk Cumhuriyeti'nin ortak gelecek ve ulusal savunması için silahlı kuvvetlerine verdiği görevler;

- Ulusal bölgesel egemenlik ve denizcilik haklarını ve çıkarlarını korumak,
- Muharebeye hazır olmak ve gerçek savaş koşullarında eğitimi yapmak,
- Başlıca güvenlik alanlarında çıkarlarını korumak,
- Terörizmle mücadele ve istikrarı sağlamak,
- Çin Halk Cumhuriyeti'nin denizaşırı çıkarlarını korumak,
- Doğal afetlerde arama, kurtarma ve yardım harekâtlarına katılmaktır.
- Çin Halk Cumhuriyeti'nin yukarıda ifade edilen prensip ve görevler için silahlı kuvvetlerin modernizasyon süreci;

- Liderlik ve komuta sisteminde reform yapmak,
- Birliklerin yapı ve kuvvet oluşumunu yeniden düzenlemek,
- Askerî politika ve kurumlarda reform,
- Halkın Kurtuluş Ordusu ve Halkın Silahlı Polis Gücü'nün yeniden teşkilatlanması,
- Savunma ve askerî kalkınmanın her açıdan teşvik edilmesi konularını içerecektir.

Çin Halk Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu arasındaki askerî ilişkiler, yeni dönemde, küresel stratejik istikrarın korunmasında önemli bir rol oynayacak ve yüksek düzeyde gelişmeye devam edecektir.

Çin Halk Cumhuriyeti, ABD ile askerî ilişkilerini çatışmadan kaçınma, karşı karşıya gelmeme, karşılıklı saygı ve kazan-kazan iş birliği ilkelerine uygun olarak aktif ve uyumlu bir şekilde yürütmektedir. Silahlı kuvvetler iki ülke arasında ilişkileri, istikrar sağlayıcı hale getirmeye çalışmakta ve dolayısıyla koordinasyon, iş birliği ve istikrara dayalı Çin Halk Cumhuriyeti -ABD ilişkisine katkıda bulunmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti, ASEAN ülkeleri ile savunma iş birliğini geliştirmiştir. Ayrıca yabancı ordularla iş birliğinde karşılıklı güven, karşılıklı fayda ve kazan-kazan iş birliği ilkelerine bağlı kalacaktır

3.5.3.3. Tehdit Değerlendirmesi

Çin Halk Cumhuriyeti'nin 2019 yılında yayımlanan Belgesi'ndeki¹⁷⁹ tehdit algılaması toparlanacak olursa aşağıdaki değerlendirmelere ulaşılmaktadır:

- NATO genişlemesini sürdürmekte, Orta ve Doğu Avrupa'da askerî konuşlandırmasını hızlandırarak ve sık sık askerî tatbikatlar icra etmektedir.
- Rusya Federasyonu, stratejik çevreleme için nükleer ve nükleer olmayan yeteneklerini güçlendirerek, stratejik güvenlik alanını ve çıkarlarını korumaya çalışmaktadır.
- AB, kendi güvenliğinde daha bağımsız olmak için güvenlik ve savunma entegrasyonunu hızlandırmaktadır.
- Kitle imha silahlarının yayılması önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Uluslararası nükleer silahların yayılmasını önleme çabaları, pragmatizm ve çifte standartlar tarafından tehlikeye atılmaktadır.
- Dünyanın ekonomik ve stratejik merkezi Asya-Pasifik'e doğru kaymaya devam ettikçe, bölge büyük güçler rekabetinin odak noktası haline gelmiştir ve bu durum beraberinde bölgesel güvenlik için belirsizlikler yaratmaktadır. ABD, Asya-Pasifik bölgesinde askerî ittifaklarını güçlendirerek ve bölgedeki askerî birliklerini arttırarak müdahale kabiliyetini geliştirmiş ve bölgesel güvenlik ortamında karmaşıklık yaratmıştır.
- ABD'nin Güney Kore'de yüksek irtifa savunma sistemini konuşlandırması, bölgesel stratejik dengeyi ve bölge ülkelerinin stratejik güvenlik çıkarlarını ciddi şekilde sekteye uğratmaktadır.

¹⁷⁹ Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2019-07/24/content_4846452.htm>, s.e.t. 01.03.2021.

- Aşırılık ve terörizm yayılmaya devam etmektedir. Siber ve biyolojik güvenlik ile korsanlığı da içeren geleneksel olmayan güvenlik tehditleri daha belirgin hale gelmiştir.
- İran'ın nükleer güç sorunu beklenmedik bir hal almıştır. Suriye sorununun ise kolay bir siyasi çözümü bulunmamaktadır.
- Güney Çin Denizi'nde durum genel olarak istikrarını korumaktadır. Bölge ülkelerinin riskleri ve farklılıkları uygun şekilde yönetmeleri sayesinde süreç olumlu yönde gelişme göstermektedir.
- Japonya, askerî ve güvenlik politikalarında değişikliğe gitmiş, askerî harcamalarını artırmış ve askerî çabalarında daha dışa dönük hale gelmiştir.
- Avustralya, güvenlik meselelerinde daha önemli bir rol arayışıyla ABD ile askerî ittifakını ve Asya-Pasifik'teki askerî angajmanını güçlendirmeye devam etmektedir.
- Tayvan; ısrarla Tayvan'ın bağımsızlığını savunarak tek Çin ilkesini içeren 1992 Mutabakatını tanımayı reddetmektedir. Tayvan, ana kara ile bağlantıyı bağımsızlık lehine kademeli olarak kesme çabalarını artırmıştır. Yasal bağımsızlık için düşmanlığı ve çatışmayı yoğunlaştırarak ve dış güçlerden destek alarak ayrılıkçılık yolunda daha da ileri gitmektedir. Tayvan'ın bağımsızlığı için ayrılıkçı güçler ve eylemler, Tayvan Boğazı'ndaki barış ve istikrara yönelik en büyük tehdit ve ülkenin barışçıl bir şekilde yeniden birleşmesini engelleyen en büyük engel olmaya devam etmektedir.
- Tibet'in ve Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için ayrılıkçı güçler sık sık eylemler başlatarak Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal güvenliğine ve sosyal istikrarına tehdit oluşturmaktadır.
- Çin Halk Cumhuriyeti'nin denizasıırı çıkarları, uluslararası ve bölgesel çatışmalar, terörizm ve korsanlık gibi tehditler nedeniyle tehlikeye girmiştir. Uzay ve siber güvenliğe yönelik tehditler ile doğal afetler ve salgın hastalıkların yol açtığı geleneksel olmayan güvenlik sorunlarına yönelik tehditler artmıştır.
- Yeni teknolojik ve endüstriyel devrim tarafından yönlendirilen yapay zekâ, kuantum bilgisi gibi en son teknolojilerin uygulanması askerî alanda hız kazanmıştır. Uzun menzilli hassas, akıllı, insansız silahlar ve teçhizatlar geliştirmek için yaygın bir eğilim söz konusudur ve savaş bilgi savaşına doğru evirilmektedir. Bu gelişmeler bağlamında akıllı savaşlar yakın gelecekte yaşanabilecektir.

3.5.3.4. Terörizmle Mücadele

2019 yılında yayımlanan Belge¹⁸⁰ incelediğinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin;

- Her türlü terörizme ve aşırılığa şiddetle karşı çıktığı,

- Silahlı kuvvetlerinin sosyal düzeni sağlamak, şiddet ve terörizmi önlemek ve bunlarla mücadele etmek, siyasi güvenliği ve sosyal istikrarı korumak ve halkın barış içinde yaşama ve çalışma hakkını güvence altına almak için harekâtlara katılmaya devam edeceği çıkarımlarına ulaşılmaktadır.

3.5.3.5. Değerlendirme

2019 yılında yayımlanan Belge'de, geleneksel tehdit algılamasının temelde değişim göstermediği açıkça görülebilmektedir. Bununla birlikte diğer belgelerden farklı olarak bölgesel ve küresel sorun alanlarına (Suriye, İran, Rusya Federasyonu, AB) ilave olarak deniz aşırı çıkarlarına da değinmesi iç ve dış politika ilkelerindeki değişimin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

NATO'nun doğuya doğru genişlemesine de dikkat çekilerek, küresel stratejik istikrarın korunmasında Rusya Federasyonu ile askerî ilişkilerin önemine vurgu yapılmıştır.

Geleneksel tehdit algılamaları, terörizmle ve milliyetçi/aşırılıklarla mücadele, Tayvan sorunu ve ABD'nin Asya-Pasifik politikaları ve askerî konuşlanması diğer belgelerde olduğu gibi aynı söylemlerle devam ederken, Çin Halk Cumhuriyeti'nin önümüzdeki süreçte kazan-kazan küresel anlamda iş birliğini içeren, uluslararası güvenliğe katkı sağlamak prensiplerini esas alan aktif politikalar benimseyebileceği çıkarımı yapılabilir.

2010 Belgesi'nde de mevcut siber harekât ve küresel saldırı araçları gibi tehditleri işaret ederken, bu Belge'de nükleer, uzay, siber ve füze savunmasında ek kapasite ihtiyacına, bu bağlamda küresel stratejik istikrarın bozulduğuna, yeni teknolojilerin uygulanması askerî alanda hız kazandığına, uzun menzilli hassas, akıllı, insansız silahlar ve teçhizatlar geliştirmek için yaygın bir eğilimlerin mevcudiyetine işaret edilmiştir.

Artan hegemonizm, güç politikaları, tek taraflılık ile sürekli bölgesel çatışmalar ve savaşlar nedeniyle sekteye uğrayan uluslararası güvenlik sistemi ve düzenine dikkat

---

¹⁸⁰ Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2019-07/24/content_4846452.htm>, s.e.t. 01.03.2021.

çekilirken Çin Halk Cumhuriyeti'nin, asla hegemonya, genişleme veya etki alanı peşinde olmayacağını aktif savunmayı benimseyeceğinin altı çizilmiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin, ABD'nin ulusal güvenlik ve savunma stratejilerini yeniden gözden geçirerek ve tek taraflı politikalar benimsediğine ve bu durumun büyük güçler arasında rekabeti yoğunlaştırdığı dile getirilmekte, öte yandan ABD ile askerî ilişkilerini çatışmadan kaçınma, karşı karşıya gelmeme, karşılıklı saygı ve kazan-kazan ilkelerine uygun ve uyumlu iş birliğini mihrinde yürütmeyi esas alan bir yaklaşımda olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 3.30. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2019

Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2019		
Tehditler	Tedbirler	Dış politikaya ve UA güvenliğe etkileri
- ABD'nin tek taraflı politikaları ve Asya-Pasifik'te askerî varlığını artırması, - Büyük güçler rekabeti ve küresel stratejik istikrarın bozulması, - NATO'nun genişlemesi, - Kitle imha silahlarının yayılması, - Aşırılık, terörizm ve korsanlık, - Siber saldırılar, - Biyolojik güvenlik, - Tayvan'ın, Tibet ve Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı, - Bölgesel çatışmalar, - Doğal afetler ve salgın hastalıklar,	- Caydırıcılık, - Tayvan'ın bağımsızlığını engellemek, - Tibet'in bağımsızlığı ve Doğu Türkistan'ın kurulmasını engellemek, - Deniz sahalarını ve çıkarlarını korumak, - Aktif savunma, - Gerçek savaş koşullarında eğitim, - Liderlik ve komuta sisteminde reform, - Birliklerin yapısını yeniden düzenlemek, - Halkın Kurtuluş Ordusu ve Halkın Silahlı Polis Gücü'nü yeniden teşkilatlandırmak, - Savunma ve askerî kalkınmayı teşvik etmek,	- Eşitlik, karşılıklı güven ve kazan-kazan iş birliği içeren ortaklık oluşturmak, - BM barışı koruma harekâtlarına katılmak, - Silahların kontrolü ve yayılmasının önlenmesi için uluslararası iş birliği, - BM'nin amaç ve ilkelerini kararlı şekilde korumak, - Bölgesel güvenlik iş birliği mimarisi oluşturmak, - Uluslararası güvenliğe aktif olarak katkı sağlamak, - ASEAN ülkeleri ile savunma iş birliğini geliştirmek, - ABD ile askerî ilişkilerinde çatışmadan kaçınmak,

3.5.4. ÇHC Ulusal Savunma Stratejilerinin Mukayeseli Analizi

Çin Halk Cumhuriyeti belgelerinde temel tehditler ABD'nin Asya-Pasifik politikaları kapsamında şekillenmektedir.

Ayrıca terörizmle mücadele kapsamında geçmişten gelen milliyetçi ve ayrılıkçı hareketlerle (Doğu Türkistan ve Tibet) mücadelesinde haklılığını ortaya koyan algı yaratma çabalarının bütün belgelerde ortak söylemlerdir.

Sonuç olarak Çin Halk Cumhuriyeti'nin temel tehditlerinin ABD politikaları ve ayrılıkçı hareketler olmak üzere iki ana konu oluşturmaktadır.

Her ne kadar Çin Halk Cumhuriyeti bütün belgelerinde, savunmacı ve geleneksel söylemlerini ifade etse de Batı dünyasının var olan şüpheli bakış açısı ve uluslararası arenada karşılık bulmaması durumunu değiştirmedeği değerlendirilmektedir.

Tablo 3.31. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tehditler

Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2008	Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2010	Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2019
- Çevrelenme, - ABD'nin Asya-Pasifik politikası, - Terörizm, - Tayvan, Doğu Türkistan ve Tibet'te ayrılıkçı hareketler, - Çevre felaketleri, iklim değişikliği ve salgın hastalıklar, - Uluslararası suç örgütleri ve korsanlık, - Silahlanma yarışı, - Asya-Pasifik bölgesinde etnik, dini ve çözülmemiş egemenlik sorunları, - Ekonomik kriz, - Bilgi güvenliği,	- Yerel ve bölgesel çatışmalar, - Terörizm, - Ekonomik güvensizlik, - İklim değişikliği ve Doğal afetler, - Salgın hastalıklar, - Uluslararası suç örgütleri, - Uluslararası askerî rekabet, - Siber saldırılar, - KİS'lerin yayılması ve Nükleer silahlanma, - Asya-Pasifik bölgesinde sorunlar, - Egemenlik sorunları, Ayrılıkçı ve aşırılık yanlısı faaliyetler, Etnik ve dini çatışmalar,	- ABD'nin tek taraflı politikaları ve Asya-Pasifik'te askerî varlığını artırması, - Büyük güçler rekabeti ve küresel stratejik istikrarın bozulması, - NATO'nun genişlemesi, - KİS'lerin yayılması, - Aşırılık, terörizm ve korsanlık, - Siber saldırılar, - Biyolojik güvenlik, - Tayvan'ın, Tibet ve Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı, - Bölgesel çatışmalar, - Doğal afetler ve salgın hastalıklar,

Çin Halk Cumhuriyetinin ekonomik gelişmelerle doğru orantılı yıllara sari ordusunda aldığı tedbirler ve Rusya Federasyonu ile askeri anlamdaki ilişkiler (teknoloji transferi) 2019 belgesi ile birlikte somut adımlara matuf politik söylemlerini açıkça ortaya koyduğu ifade edilebilmektedir. Bu kapsamda; Çin Halk Cumhuriyeti'nin ekonomik ve askerî gücünü

artırmayı, bölgesine askerî, siyasî bağlamda hâkimiyet sağlamayı ve küresel anlamda ise karar mekanizmaları başta olmak üzere etkin olmayı hedeflediği değerlendirilmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti güvenlik stratejisinde ekonomik güce de yer vermekte ve bunu Kuşak-Yol projesiyle uygulamaya geçirmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti, ekonomik büyümesinin etkisiyle uluslararası sistemde daha fazla pay isteyen bir aktördür.

Bu sebeple Şanhay İşbirliği Örgütü ve BRICS gibi uluslararası teşkilatlar vasıtasıyla ABD liderliğindeki tek kutuplu dünya düzenine itiraz ederek çok kutupluluğu savunurken; Kuşak-Yol Projesi gibi girişimlerle hem devletlerarası ilişkilerde karşılıklı bağımlılık durumunu derinleştirmekte hem de kendi ticari sistemini ve ticaret yollarını küresel ekonominin merkezine taşımaya çabaladığı değerlendirilmektedir.

Tablo 3.32. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Tedbirler

Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2008	Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2010	Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2019
- Savunma amaçlı politika ve nükleer strateji izlemek, Aktif savunma politikası - Ulusal savunma ve orduda reform ve bilgi tabanlı gelişimi desteklemek, - Caydırıcılık, - Yerel savaşları kazanma yeteneklerini artırmak, - Savaş dışı askerî harekâtlar kapsamında plan ve yeteneklerini geliştirmek, - İhtiyat kuvvetlerinde iyileştirmeler yapmak, - Orduyu küçük, modüler ve çok işlevli hale getirmek, - İstihbarata karşı koyma birimlerini geliştirmek, - Uzun mesafeli manevra, hızlı taarruz ve özel harekât yeteneklerini artırmak, - Özel kuvvetleri geliştirmek,	- Ayrılıkçı güçleri kontrol altına almak ve engellemek, - Savunma amaçlı nükleer strateji ve Aktif savunma stratejisi, - Acil müdahale birliklerinin teşkilatlarını güçlendirmek, - Terörizmle mücadele ve istikrar harekâtları yetenekleri geliştirmek, - Ordunun bilgi tabanlı gelişimini hızlandırmak ve orduyu mekanize haline getirmek, - Stratejik planlama ve yönetim yeteneklerini geliştirmek, müşterek harekât sistemi oluşturmak, - Modern lojistik sistem oluşturmak, - Yeni ve ileri teknoloji silah ve teçhizat geliştirmek,	- Caydırıcılık, - Tayvan'ın bağımsızlığını engellemek, - Tibet'in bağımsızlığı ve Doğu Türkistan'ın kurulmasını engellemek, - Deniz sahalarını ve çıkarlarını korumak, - Aktif savunma, - Gerçek savaş koşullarında eğitim, - Liderlik ve komuta sisteminde reform, - Birliklerin yapısını yeniden düzenlemek, - Halkın Kurtuluş Ordusu ve Halkın Silahlı Polis Gücünü yeniden teşkilatlamak, - Savunma ve askerî kalkınmayı teşvik etmek,

Çin Halk Cumhuriyeti'nin, ABD'nin çevreleme politikalarına karşı bölgesel işbirliklerine ve karşılıklı bağımlılık yaratacak ekonomik ilişkilere önem vererek, pasif tedbirler yerine proaktif tedbirler almayı ve bunları alırken de yayımladığı belgelerle algıları yönetmeyi hedeflediği ifade edilebilir.

Tablo 3.33. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi – Dış Politikaya ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri

Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2008	Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2010	Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Savunma Stratejisi – 2019
- Çok taraflı ilişkilerde aktif ve yapıcı rol, - Askerî ittifakların genişlemesine karşı olmak, - Caydırıcı araçların esnek kullanımını esas alarak krizleri ve savaşları caydırmak, - Denizlerdeki etkinliğini artırmak, - Bölgesel ve diğer ülkelerle güvenlik işbirliğini geliştirmek, - Askerî diplomaside açık, pratik ve dinamik yeni bir durum yaratmak,	- Açıklık, pragmatizm ve işbirliği bağlamında uluslararası güvenliğe katılım, - Büyük güçler ve komşu ülkelerle koordinasyon ve işbirliği, - Gelişmekte olan ülkelerle askerî ve ticari işbirliğini geliştirmek, - BM barışı koruma, korsanlık, terörizmle mücadele ve afet yardım harekâtlarına katılmak, - Rusya Federasyonu ile stratejik işbirliğinin güçlendirmek,	- Eşitlik, karşılıklı güven ve kazan-kazan işbirliği içeren ortaklık oluşturmak, - BM barışı koruma harekâtlarına katılmak, - Silahların kontrolü ve yayılmasının önlenmesi için uluslararası işbirliği, - BM'nin amaç ve ilkelerini kararlı şekilde korumak, - Bölgesel güvenlik işbirliği mimarisi oluşturmak, - Uluslararası güvenliğe aktif olarak katkı sağlamak, - ASEAN ülkeleri ile savunma işbirliğini geliştirmek, - ABD ile askerî ilişkilerinde çatışmadan kaçınmak,

Geleneksel olarak tamamen bölgesel sorunlar ve geleneksel söylemlere bağlı kalan Çin Halk Cumhuriyeti'nin, 2019 belgesiyle birlikte bölgesel ve küresel sorun alanlarına (Suriye, İran, Rusya Federasyonu, AB) ilave olarak deniz aşırı çıkarlarına da değinerek uzun zamandır sürekli vurguladığı geleneksel iç ve dış politika ilkelerini tedrici olarak değiştirdiğinin göstergesi olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir.

4. BMGK DAİMÎ ÜYE ÜLKELERİNİN STRATEJİ BELGELERİNİN MUKAYESELİ ANALİZİ

Daha önceki bölümlerde, öncelikle her ülkenin yıl bazında ulusal güvenlik strateji belgeleri ayrı ayrı ele alınarak incelenmiş, müteakiben bir ülkenin tüm belgeleri tehdit, tedbir ve etki olguları bağlamında ilişkilendirilerek karşılaştırılmıştır. Bu bölümde ise özellikle 11 Eylül sonrasında yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgeleri esas alınarak, yine tehdit, tedbir ve dış politikaya ve uluslararası güvenliğe etkileri başlıkları altında tespit edilen olgulardan belgelerde ülkenin güvenlik stratejilerinin çözümlenmesinde anahtar ifadeler ile ön plana çıkan, sıklıkla yer bulanlar hususlar ortaya konulmuş ve ülkeler arası bir mukayese yapılarak benzerlik veya farklılıkların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle 11 Eylül sonrasında terörizm ve terörizmle mücadele ile kavramsal olarak ilişkili hususların yayımlanan belgelerde ağırlıklı yer alıp almadığına ışık tutacak mukayeseli bir inceleme sunulması hedeflenmiştir. Bu maksatla, söz konusu ifadeler “tehdit”, “tedbir” ve “dış politikaya ve uluslararası güvenliğe etkileri” ana başlıkları altında “ön plana çıkan terörizm ile ilgili hususlar”, “ön plana çıkan diğer hususlar” ve ülke özelinde diğer ülkelerden “farklılık gösteren hususlar” açısından bir sınıflandırma işlemine tabi tutulmuştur.

Tablo 4.1. incelendiğinde direkt olarak göze çarpan en önemli husus, 11 Eylül terör saldırıları sonrasında yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgelerinde “tehditler” terörizm kavramının tüm ülkelerde diğer ifadelere nazaran baskın olarak kendisine yer bulduğu açıkça görülmektedir. Terörizm ile birlikte şiddet içeren, sonucunda terörizm olan aşırılıklar, radikalizm, radikal dini motifli terör örgütleri ve bunların farklı tanımlamaları da ülkeler arasında benzerlik göstermekte ve ön plana çıkmaktadır. Daha önce bahsedilen tehditlerin yanı sıra kitle imha silahlarının yaygınlaşması ve bu silahların terör örgütü/devlet dışı aktörlerin eline geçmesinin sıklıkla tekrar eden diğer bir husus olduğu ve öncelenen bir tehdit olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır. Terörizm sadece ülke içi bir tehdit olarak algılanmadığı küresel boyutta tanımlandığı ve ulusal güvenlik strateji belgelerinde ağırlıklı olarak yer aldığı açıkça görülmektedir. Diğer bir husus siber güvenlik konusunun kinetik olmayan bir tehdit olarak tüm belgelerde yer alması çığır açan teknolojilerin yaygınlaşması ile yeni bir normal olarak kendini göstermektedir. Salgın hastalıklar, çevre felaketleri ve iklim değişikliklerinin de diğer tehditler kapsamında ön plana çıkmaktadır.

Tablo 4.1. Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi -Tehditler

Tehditler			
	Ön plana çıkan terörizm ile ilgili tehditler	Ön plana çıkan diğer tehditler	Farklılık gösteren tehditler
ABD	- Küresel terörizm - Terörizm - Teröristlerin kitle imha silahları elde etmesi - Radikalizm - Radikal İslami terör örgütleri - Şiddet içeren aşırılık	- Başarısız devletler - Kitle imha silahları - Siber saldırılar	- Haydut devletler - İran'ın Ortadoğu politikası - Rusya Federasyonu'nun saldırgan davranışları ve Çin'in yükselişi
Birleşik Krallık	- Uluslararası terörizm - Terörizm - Kitle imha silahları ve teröristlerin/devlet dışı aktörlerin eline geçmesi - Aşırılık yanlısı ideolojiler ve yabancı terörist savaşçılar	- Büyük insani sağlık krizleri, çevre felaketleri, iklim - Başarısız devletler - Siber saldırılar/siber suçlar - Büyük kaza veya doğal afetler	- Dünyada istikrarsızlık, isyan ve iç savaşlar
Fransa	- Terörizm Radikalleşme ve Radikal İslam'da yükseliş - Terörist saldırılar radikalleşme ve home-grown terörizm - Kitle imha/gelişmiş silahlarının yayılması ve teröristlerin/devlet dışı aktörlerin bu silahları elde etmeleri - İslami/cihatçı terörizm	- Organize suçlar - Siber saldırılar - Salgın hastalıklar ve doğal afetler - Otoriter / Başarısız devletler - Kitle imha silahlarının yayılması - Yasa dışı göç ve mülteci sorunu	- Enerji Güvenliği - Sahel-Sahra bölgesinde cihatçı teröristlerin varlığı
Rusya Federasyonu	- Uluslararası terörizm - Terörizm Etnik çatışmalar Dini aşırılık radikalizm ve DEAŞ - Nükleer silahlanma ve Biyolojik tehditler kitle imha silahlarının yayılması ve terörist grupların eline geçmesi - Şiddet içeren aşırılık ve dini radikalizm	- Küresel iklim değişikliği ve doğal afetler - Kontrolsüz ve yasadışı göç - Organize suç örgütleri faaliyetleri - Uluslararası organize suçlar - Siber saldırılar - Kitle imha silahlarının yayılması	- ABD ve AB'nin Ukrayna'ya desteği - ABD'nin Avrupa'ya füze savunma sistemleri yerleştirmesi - NATO'nun RF sınırlarına genişlemesi
Çin Halk Cumhuriyeti	- Terörizm - Etnik ve dini çatışmalar	- Doğal afetler ve salgın hastalıklar - Uluslararası suç örgütleri - Siber saldırılar - Silahlanma yarışı/kitle imha silahları	- Tayvan, Doğu Türkistan ve Tibet'te ayrılıkçı hareketler - ABD'nin Asya Pasifik politikası - NATO'nun genişlemesi

Kitle imha silahlarının siber güvenlik örneğinde olduğu gibi ülkelerin belgelerinin çoğunda sıklıkla yer bulması ve terörizmle ilişkilendirilmesi altı çizilmesi gereken diğer bir husustur. Yasadışı göç ve mülteci sorunlarının da belgelere dahil edilen benzerlik gösteren konular arasındadır. Ülkelerin tehdit algılamalarının geniş bir yelpazede tanım bulması yeni güvenlik anlayışının ulusal güvenlik strateji belgelerine yansması olarak kabul edilebilir. Farklılık gösteren hususlar kapsamında dikkat çekici nokta, Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal güvenlik belgelerinde diğer ülkelere nazaran tehdit daha somut tanımlarla ifade ediliyor. Rusya Federasyonu'nun belgelerinde, ABD ve AB'nin Ukrayna'ya desteği, ABD'nin Avrupa'ya füze savunma sistemleri yerleştirmesi, NATO'nun Rusya Federasyonu sınırlarına genişlemesi gibi hususlar açıkça belirtilmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal güvenlik belgelerinde ise ABD'nin Asya Pasifik politikası, NATO'nun genişlemesi, Tayvan, Doğu Türkistan ve Tibet'te ayrılıkçı hareketler gibi hususlar özellikle vurgulanmaktadır. Haydut devletler tanımlaması genelde ağırlıklı olarak ABD'nin belgelerinde yer bulmuştur. Enerji güvenliği ve Sahel-Sahra bölgesi konusu Fransa'nın belgelerinde ve dünyada istikrarsızlık, isyan ve iç savaş hususu ise Birleşik Krallık'ın belgesinde tekil olarak bulunmaktadır.

Tablo 4.2. irdelendiğinde realist teoriyi tanımlayan başat unsurlar olan “caydırıcılık” ve güç birikimini işaret eden “askerî üstünlük” tüm ülkelerin ulusal güvenlik savunma belgelerinde ön plana çıkarak ülkelerin stratejilerini şekillendiren bir husus olarak kendisini göstermektedir. “Önleyici müdahale”, “ileride konuşlanma”, “tehditlere kaynağında erken müdahale”, “aktif savunma” ve “önleyici doktrin” gibi ifadelerin belgelerde ortak olarak bulunması söz ülkelerin tehditlere tedbir getirmekte savunmacı yaklaşımlardan ziyade saldırgan/aktif politikaların uygulanmasına dair niyet beyanı olarak algılanabilecek bir husustur. Tüm ülkelerin “önleyici müdahaleyi” mümkün kılacak ordu, kolluk kuvvetleri veya istihbarat birimleri daha etkin hale getirerek geniş bir perspektif ile tanımladıkları tehditlere öznel tedbirler getirmeyi amaçladıkları açıkça görülmektedir. Bu hususunda yine realist perspektiflerin direkt sonucu olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Fiziksel bir saldırı karşısında ülkeler belirli şartlar dâhilinde BM Sözleşmesinin 51.Maddesi kapsamında meşru müdafaa haklarını saklı tutabiliyorken, “kinetik olmayan bir silah olarak” siber saldırı durumunda haklarını koruyabilecekleri uluslararası hukuk bağlamında herhangi dayanak bulunmamaktadır. Dolayısıyla siber tehdidin artan baskısı altında siber

güvenlik tedbirlerinin belgelerde ön plana çıkarak ulusal güvenlik sorunsalı olarak tanımlandığı görülmektedir.

Geleneksel güvenlik yaklaşımı kapsamında Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tayvan, Tibet'in bağımsızlığı ve Doğu Türkistan'ın konularına dair tedbirleri yinelediği görülmektedir. Ayrıca Çin Halk Cumhuriyeti'nin farklı bir husus olarak ordusunda mevcut ağ destekli yeteneklere yönelik imkân kabiliyetlerin artırılmasına yönelik “bilgi tabanlı gelişimi” hızlandırmak konusu belgelerine dâhil ettiği tespit edilmiştir. Özellikle “kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi” ve “savaş dışı harekât yeteneklerinin” geliştirilmesi ifadelerinin terörizmle mücadeleyle dair imkân ve kabiliyetlerinin geliştirilmesine yönelik bütüncül tedbirlerin bir parça olarak ülkelerin güvenlik strateji belgelerinde yer bulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, uluslararası ittifak ve organizasyonlara vurgu yapılması terörizmle mücadele kapsamındaki bölgesel ve küresel işbirliğine işaret etmektedir. ABD'nin belgelerinde sert ve yumuşak gücün kullanımı ayrıca vurgulasa da askerî ve diplomasi gücünün karma ve sinerjik kullanımını önemine işaret eden ifadeler Birleşik Krallık ve Fransa'nın belgelerinde de gömülü olarak bulunmaktadır. Fransa'nın terörizmle mücadeleyle büyük bir katma değer sağlayan açık kaynak istihbaratına belgelerinde yer verecek kadar ağırlık ve önem atfettiği gözlemlenmektedir. Birleşik Krallık'ın “stratejik karar almada bağımsızlığa” atıf yapması AB ve ya ABD'nin etkisi altında kalmadan tekil olarak kendi millî çıkarları çerçevesinde politikalar oluşturma isteğinde olabileceği sorusunu akıllara getirmektedir. ABD'nin “Pasifik gücü olmak” niyetinin Çin Halk Cumhuriyeti'nin tehdit ve tedbir tanımlamasını karşıladığı kıymetlendirilmektedir.

Tablo 4.2. Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi –Tedbirler

Tedbirler			
	Ön plana çıkan terörizm ile ilgili tedbirler	Ön plana çıkan diğer tedbirler	Farklılık gösteren tedbirler
ABD	- Terörizme yönelik yasal düzenlemeler - Önleyici müdahale - İleride konuşlanma / kuvvet projeksiyonu - Sonuç Odaklı Ortaklıklar/ ittifaklar - Müttefikleri ve ortakları harekete geçirme	- Siber, uzay, istihbarat, keşif ve gözetleme yeteneklerini geliştirmek - Askeri üstünlüğün korunması - Caydırıcılık - Ordunun modernizasyonu ve kurumsal düzenlemeler	- Sert ve yumuşak gücü birlikte kullanmak - Pasifik gücü olmak
Birleşik Krallık	- Kolluk kuvvetleri, güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının kapasitelerini artırmak - Erken ve önleyici müdahale, tehditlere kaynağında müdahale - Terörist ideoloji ile mücadele	- Caydırıcılık - Şiddet içeren aşırılık ideolojisi mücadele - Siber güvenlik önlemlerini artırmak - Silahlı kuvvetler, güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının güçlendirmek	- Balistik füze radar sistemi kurmak - Güç kullanımı, küresel güç projeksiyonu ve saldırı harekâtları icra etmek
Fransa	- İstihbarat birimlerine kaynak / İnsan ve teknik istihbarat yeteneklerini geliştirmek - Önleyici doktrin	- Caydırıcılık / nükleer caydırıcılık - Silahlı kuvvetlerin modernizasyonu - Siber ve uzay alanında yeteneklerini geliştirmek	- BM, NATO ve AB vb. kurumsal yapılarla bağları sürdürmek - Stratejik karar almada bağımsızlık - Açık kaynak istihbaratına önem vermek
Rusya Federasyonu	- Kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi	- Stratejik ve nükleer caydırıcılık	- Devletin genel seferberlik hazırlık seviyesini artırmak
Çin Halk Cumhuriyeti	- Savaş dışı askeri harekâtlarda yeteneklerini geliştirmek - Terörizmle mücadele yeteneklerini geliştirmek	- Caydırıcılık - Savunma amaçlı politika ve nükleer strateji izlemek, - Aktif savunma politikası - Birliklerin yapısını yeniden düzenlemek - Yeni ve ileri teknoloji silah ve teçhizat (<i>Savunma ve askeri kalkınmayı teşvik</i>) geliştirmek	- Ayrılıkçı güçleri kontrol altına almak ve engellemek (<i>Tayvan, Doğu Türkistan ve Tibet'te ayrılıkçı hareketler</i>) - Ulusal savunma ve orduda reform ve bilgi tabanlı gelişimi desteklemek

Tablo 4.3. incelendiğinde, tüm ülkelerin belgelerinde görev temelli ve geniş katımlı koalisyonlar, bölgesel ortaklıklar, sonuç odaklı ortaklıklar, uluslararası kurumların güçlendirilmesi ve kolektif eylem NATO ve AB ile hayati ortaklık, Asya-Pasifik bölgesinde güvenilir ortaklıklar kurmak, açıklık pragmatizm ve işbirliği bağlamında uluslararası güvenliğe katılım gibi ifadelerin yer bulmasının uluslararası sistemin bir parçası olarak işbirliğinin vurgulanması neorealist yaklaşımları akla getirmektedir. Bu noktada, terörizmle mücadele konusundaki bölgesel ve küresel ölçekteki organizasyonları ile işbirliğinin belgelerde sıklıkla yer alması altı çizilmesi gereken bir husustur.

ABD'nin Asya-Pasifik, Birleşik Krallık'ın NATO ve AB, Fransa'nın Afrika ve Asya-Pasifik ve Rusya Federasyonu'nun ise BRICS, RIC vb. işbirliği hususlarına değinmesi, beklenen hususlar olmakla birlikte dikkat çekmektedir. Rusya Federasyonu'nun Kolektif Güvenlik Antlaşmasını evrensel olarak uluslararası bir kimlik kazandırmaya yönelik etki yaratma isteği, NATO vb. örgütler ile rekabeti işaret etmektedir. Fransa'nın AB ile savunma alanındaki işbirliğini geliştirmesiyle birlikte AB'de güvenlik bağlamında lider olma isteği ise diğer ülkelerle farklılık göstermektedir.

Birleşik Krallık, “tek başına hareket etmek” söyleminin belgelerde yer alması, Brexit sürecine yönelik bir algının tezahürü olmasıyla birlikte Fransa'nın stratejik karar almadaki bağımsızlık hususuna da benzeşen küresel büyük güç olma arzusuna benzer anlayışını çağrıştırmaktadır.

Fransa'nın “potansiyel kriz merkezlerinde konuşlanarak krizleri yerinde çözmek” etkisini yaratma maksadının esasen; “önleyici yaklaşımının” ve “ileride konuşlanmanın” yeniden ifadesi olarak kendini gösterdiği, ayrıca “öteki coğrafyalarda” oluşan göç ve ekonomik krizler kaynaklı muhtemel olumsuz etkilerden uzak kalmak için kendi toprak ve ilgi alanlarını korumayı amaç edinmiş olabileceği kanısını yaratmaktadır.

Fransa'nın strateji belgelerinde, geniş güvenlik tanımlamalarından ziyade Avrupa, Kuzey Atlantik, Ortadoğu, Asya-Pasifik ve özellikle Afrika coğrafyasını dar anlamda ve somut olarak dile getirmesi güvenlik algısını bölgesel ve küresel çerçeveyi tanımlayan esasları ortaya koymaktadır.

Tablo 4.3. Güvenlik Strateji Belgelerinin Mukayeseli Analizi –Etkiler

Dış politikaya ve uluslararası güvenliğe etkileri			
	Ön plana çıkan terörizm ile ilgili etkiler	Ön plana çıkan diğer etkiler	Farklılık gösteren etkiler
ABD	- Terörizme karşı uluslararası koalisyonlar ve sorumluluğu paylaşmak - Görev temelli ve geniş katılımı / sonuç odaklı ortaklıklar - Önleyici müdahale	- Uluslararası kurumların güçlendirilmesi ve kolektif eylem,	- Dünyaya liderlik etmek - Dünyayı şekillendirmek - Asya-Pasifik politikası ve Güneydoğu Asya’da ortaklıklar geliştirmek - ABD çıkarlarını uluslararası düzen içerisinde gerçekleştirmek
Birleşik Krallık	- Önleyici müdahale - Uluslararası kurumların güçlendirilmesi - Koalisyonlar, esnek ittifaklar	- NATO’nun güçlendirilmesi, Afrika Birliği ve bölgesel güvenlik kuruluşlarının kapasitelerinin artırılması - NATO ve AB ile hayati ortaklık	- Rusya Federasyonu’na yönelik yaptırımlar - Birleşik Krallıkın tek başına hareket etmesi
Fransa	- Krizleri merkezinde çözmek, potansiyel kriz bölgelerine askeri ve sivil unsurları konuşlandırmak - Terörizm tehdidine maruz kalan ülkeler ile ikili ve çok taraflı işbirliği güçlendirmek	- Uluslararası güvenlik sistemini geliştirmek - Ortaklar ve müttefiklerle birlikte Avrupa ve Kuzey Atlantik’in güvenliğini garanti altına almak, Avrupa’nın yakın çevresini istikrara kavuşturmak, Ortadoğu ve Basra Körfezi’nin istikrarına katkıda bulunmak	- Afrika merkezli politikalar/Afrika’da krizleri önleme, koruma ve müdahale - Asya-Pasifik bölgesinde güvenilir ortaklıklar kurmak - AB’yi kriz yönetimi ve uluslararası güvenlik alanında önemli bir aktör haline getirmek
Rusya Federasyonu	- BM ve diğer uluslararası kuruluşların himayesinde barışı koruma harekâtlarına dâhil olmak	- Nükleer ve diğer kitle imha silahlarının yayılması konusunda uluslararası iş birliği - BM ve BMGK uluslararası ilişkiler sisteminin merkezi olarak görmek, - AB ile iş birliğinin güçlendirmek	- BRICS, RIC, Şanhay İşbirliği Örgütü, Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği forumu, G-20 ve diğer uluslararası örgütlerdeki ortaklarıyla işbirliğini artırmak - Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü’nü evrensel bir uluslararası örgüte dönüştürmek
Çin Halk Cumhuriyeti	- BM barışı koruma, korsanlık, terörizmle mücadele ve afet yardım harekâtlarına katılmak	- Açıklık, pragmatizm ve işbirliği bağlamında uluslararası güvenliğe katılım - Bölgesel güvenlik işbirliği mimarisi oluşturmak - Caydırıcı araçların esnek kullanımını esas alarak krizleri ve savaşları caydırmak	- Rusya Federasyonu ile stratejik işbirliğinin güçlendirmek - ASEAN ülkeleri ile savunma işbirliğini geliştirmek - ABD ile askerî ilişkilerinde çatışmadan kaçınmak

Rusya Federasyonu'nun büyük güç vurgusu, ABD'nin dünyaya liderlik etmek, dünyayı şekillendirme ve Birleşik Krallık'ın tek başına hareket etme hedefi yine realist söylemlerin direkt sonucu olarak kendini göstermektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin BM barışı koruma, korsanlık, terörizmle mücadele ve afet yardım harekâtlarına katılmak konusuna vurgu yapması küresel bazda varlık gösterme arzusunun bir göstergesi olduğu değerlendirilmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin “caydırıcı araçların esnek kullanımını esas alarak krizleri ve savaşları caydırmak” ifadesi esasen yumuşak ve sert gücün reel-politik bir kombinasyon çerçevesinde bölgesel ve küresel etki sahasında “sonuç odaklı somut etki” arayışına işaret ettiği izlenimi yaratmaktadır.

ABD'nin dünyaya liderlik ederek şekillendirme ve nihai olarak çıkarlarını uluslararası düzen içerisinde gerçekleştirme (*kabul ettirmek*) yinelemektedir.

Genel olarak, ülkelerin tehdit türlerindeki farklılaşma geleneksel güvenlik anlayışından yeni güvenlik anlayışına geçişin bir emaresi olarak kendisini göstermektedir. Geleneksel güvenlik anlayışındaki konvansiyonel askerî tehditlerin yanı sıra siyasi, toplumsal, kültürel, demografik, ekonomik, siber ve çevresel boyutlardaki güvenliği alınması gereken referans değerlerindeki artış ve tehdit çeşitlendirmesi belgelerdeki değişen ve derinleşen yeni güvenlik yaklaşımına yönelmeyi yinelemektedir. Ülkelerin ittifak ve örgütleri ön plana çıkan bir yaklaşımda olması çeşitlenen tehditlere karşı güvenliği sağlayan aktörlere ittifak ve örgütlerin de dâhil olduğu ve bunun da yeni güvenlik anlayışının ve neorealist yaklaşımlarının dolaylı bir tezahürü olarak kabul edilebileceği kıymetlendirilmektedir.

Sonuç olarak, incelemeye esas alınan ülkelerin 11 Eylül sonrası ulusal güvenlik strateji belgelerinde yer alan benzer hususların başında terörizmin geldiği, ülkelerin belgelerdeki söylemlerinin realist ve neorealist çağrışımlar yapan bir çerçevede zemin bulduğu, çabaların bileşimini ve hedeflerin müşterekliğini sağlayacak bölgesel ve küresel ittifakların vurgulandığı, farklı olan hususların ise ülke özelinde kendi millî hedefleri bağlamında tanımlandığı tespit edilmiştir.

5. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularının cevaplanmasına esas teşkil edebilecek, daha önceki bölümlerde yapılan mukayeseler sonucu elde edilen bulgular ülke sırasıyla özetlenmektedir. Ulusal güvenlik belgelerinin esasen;

- Bir devletin kendi ulusal güvenliğini uzun vadede sağlamaya yönelik planlama olduğu,
- Devletin tehdit olarak gördüğü ve bu tehditlerle nasıl baş etmesi gerektiğine dair cevaplar içerdiği,
- Bir tehdit tanımlaması yaptığı ve bu tanımlamanın üzerine etki ve tedbir olgularının öznel bir kurguyla inşa edildiği,
- Asıl olan siyasi hedef olduğu ve iktidardaki siyasi liderin tercih, beklenti ve korkularını içermekte ve iş yapış biçimine göre şekillendiği,
- Pozitif bir gündem üzerinde pozitif hedefler belirlenmediği ama asıl itibarıyla güvenliğe yönelik tehditlerin önlenmesini hedef aldığı hususları göz önünde alındığında yalın halleriyle tüm ülkelerin güvenlik strateji belgeleri için yukarıda unsurların geçerli olduğu tespit edilmiştir.

ABD'nin ulusal güvenlik strateji belgelerinin genelinde değişiklik göstermeyen hususların ilkelerinin muhafazası, Amerikan halkının değerlerini, refahını ve güvenliğinin sağlanma ve idamesini temel alan ortak bir yaklaşım olduğu gözlemlenmiştir. ABD'nin belgelerin yayımlandığı dönemden bağımsız olarak terörizm, kitle imha silahları, başarısız/haydut devletler, radikalizm ve siber güvenlik konularının her belgede kendisine yer bulduğu görülmektedir. ABD'nin yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgelerinde;

- 2002 ve 2006'de "Önleyici Savaş Doktrininin",
- Obama döneminde "geriden yönetme", "güç dengesi" yaklaşımının ve "küresel liderliğinin canlandırılması" hedefinin,
- Trump döneminde ise "Önce Amerika" söylemiyle birlikte "ABD'yi yeniden büyük yapmak" hedefinin benimsendiği tespit edilmiştir.

ABD'nin 11 Eylül'ü müteakip yasal düzenlemeler ve uluslararası kuruluşlara terörizmle mücadele konusunda kurumsallaşma çabaları, önleyici müdahale, ileride konuşlanma, radikalleşme ile mücadele, askeri gücün üstünlüğü ile sert ve yumuşak gücün

dengeli kullanımı, istihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi, ittifaklar ve ortaklıklar konularına önem atfettiği göze çarpmaktadır.

Belgelerde tehditler faktörü olarak kendisine sıklıkla yer bulan siber tehdit, ülkelerin stratejik güvenliğinden başlayarak bireylerin kişisel hak ve özgürlüklerine kadar uzanan bir geniş bir yelpaze beklenmeyen ve ön görülemeyen derin etkiler yaratabilecek şekilde gelişmekte ve gün geçtikçe daha karmaşık hale gelmektedir. Bu çerçevede belgelerdeki siber tehdit kavramının; siber savaş, siber harekât, kritik altyapı ve akıllı şebekelere siber saldırı, siber yeteneklerin (silahların) kullanımı, siber istihbarat, siber casusluk, siber suç, siber terörizm, teröristlerin siber uzayı örgütsel amaçlarla kullanması, siber korsanlık, siber hırsızlık, siber zorbalık, siber mağduriyet olarak sınıflandırılabilen benzer tanımları kapsayan bir terim olarak kullanıldığı değerlendirilmektedir.

ABD'nin her belgede kendisini dünya lideri olarak görmesi ve dünya güvenlik ortamını dış askeri yardımlar, diplomasi ve askeri gücü ile şekillendirme çabaları, uluslararası/bölgesel kurumların güçlendirilmesi ve etkinliğinin artırılması ön plana çıktığı saptanmıştır. Ayrıca Çin Halk Cumhuriyeti'nin ABD'nin Asya- Pasifik politikalarının odak noktası haline geldiği kendisini belli etmektedir.

Birleşik Krallık 2008 belgesinde ana tehditler olarak uluslararası terörizm, kitle imha silahları, bölgesel çatışmalar ve başarısız devletler ile uluslararası suç örgütlerini ön plana çıkarmıştır. 2010 yılı güvenlik strateji belgesinde ise dört öncelikli tehdit belirlemiştir. Bunlar; uluslararası terörizm, siber saldırılar, uluslararası askeri krizler ve büyük kazalar veya doğal afetlerdir. Uluslararası terörizmin kaynağı olarak El-Kaide ve bağlı gruplar ön plana çıkarılmıştır. Sorunların temelinde başarısız ve kırılgan devletler ana unsur olarak ele alınmıştır. Birleşik Krallık 2008 belgesinde terörizmle mücadele stratejisini; takip, koruma, hazırlık ve önleme olacak şekilde dört ana sütun üzerine inşa etmeyi hedeflemiş ve eş zamanlı olarak savunma, terörizmle mücadele ve istihbarat bütçesini de artırmıştır. Birleşik Krallık'ın 2010 belgesinde ulusal güvenlik algısında ve güvenliği korumak için örgütlenme şeklinde radikal bir dönüşüm gerekmesi, yurt dışındaki stratejik çıkarları ve sorumlulukları askeri güç tehdidini veya kullanımını haklı gösterebilecek olması, riskleri yönetmek ve fırsatlardan istifade etmek için güç uygulamak konuları Birleşik Krallık'ın politik söylemlerinde öne çıkan değişiklikler olarak göze çarpmaktadır.

Birleşik Krallık, çıkarlarını güvence altına almak ve istikrarlı bir dünyayı şekillendirmeye yardımcı olmak ve dayanıklılık konulara ağırlık verdiği görülmektedir. Artan uluslararası terörizm, devlet temelli tehditler, siber saldırılar, uluslararası düzenin işlemez hale gelerek küresel tehditlerle mücadelede fikir birliğinin zorlaşması gibi tehditleri öncelik attığı göz çarpmaktadır. Özellikle Fransa ile daha önceki belgelerde vurgulanmayan stratejik ortaklık, Almanya ile güvenlik ve istihbarat alanlarında ilişkilerin geliştirilmesi, sorun alanları olarak kabul edilen bölgelerde askeri varlığını ve etkinliğini artırma çabaları ve yumuşak gücün daha etkin kullanımı söylemleri bu tür ABD'den bağımsız yürütülecek politikalara işaret etmektedir.

Fransa'nın küresel bir güç olmak istediği, stratejik bölgelerde etkinliğini artırmak ve AB'yi yönlendirme ve lider ülke konumu iddialarının ön plana çıktığı görülmektedir.

Fransa'nın Afrika özelindeki politik kapsamında bu bölgedeki müdahale hakkını saklı tutarak önleyici stratejiyi benimsediği anlaşılmaktadır. Fransa'nın AB savunma politikalarını yönlendirerek, NATO ve ABD'den farklı olarak bağımsız politikalar izlemesi yönünde temel söylemler mevcuttur. Terörizmle mücadele kapsamında; istihbarat yeteneklerinin geliştirilmesi, insansız hava araçlarının ordu envanterine alınması, icra edilen hareketlarda daha fazla inisiyatif alması ve yurt dışına müdahale yeteneklerinin geliştirilmesi konuları öne çıkmaktadır. Afrika'dan gelen insan topluluklarının Fransa'da bir iç güvenlik tehdidi olarak görülmesi, internet ve El-Kaide'nin etkileri ile radikalleşme sorunu önemli bir sorun olarak ön plana çıkarılmaktadır.

Fransa “bugünün büyük krizlerine çözümler üretmeyi, Fransa'nın değerlerini teşvik etmeyi ve çıkarlarını korumayı” amaçladığı ve küresel ortaklıklar için çağrıda bulunduğu görülmektedir.

Rusya Federasyonunun belgelerinde alacağı tedbirlerde askeri tedbirlerin ve caydırıcılık unsurlarının öne çıktığı gözlenmektedir. Özellikle 2014 Kırım İlhakı sonrası Rusya Federasyonu'na uygulanan ambargoların ve dünya siyasetinde Rusya Federasyonu'na karşı tutumun etkisi ile 2019 belgesinde ‘Devletin genel seferberlik hazırlık seviyesini artırmak’ ve Silahlı kuvvetlerin güçlendirilmesine atıf yapılmaktadır. Savunma pozisyonunda yazılan belgelerin zamanla Rusya'nın ilgi ve etki alanlarını genişletmeye yönelik söylem ve hedeflerle daha iddialı yazıldığı, belirlenen risk ve tehditlere karşı da daha net tedbirlere yer verildiği görülmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin temel tehditlerinin ABD politikaları ve ayrılıkçı hareketler olmak üzere iki ana konun belgelerde ağırlıklı yer aldığı görülmektedir. Her ne kadar Çin Halk Cumhuriyeti bütün belgelerinde, savunmacı ve geleneksel söylemlerini ifade etse de Batı dünyasının var olan şüpheli bir bakış açısı kendisini açık veya kapalı olarak hissettirmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin ordusunda aldığı tedbirler ve Rusya Federasyonu ile teknoloji transferi hususları açıkça ifade edilmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti güvenlik stratejisinde ekonomik güce de yer vermekte ve bunu Kuşak-Yol projesiyle uygulamaya geçirmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti, ekonomik büyümesinin etkisiyle uluslararası sistemde daha fazla pay isteyen bir aktördür. Bu sebeple Şanhay İşbirliği Örgütü ve BRICS gibi uluslararası teşkilatlar vasıtasıyla ABD liderliğindeki tek kutuplu dünya düzenine itiraz ederek çok kutupluluğu savunurken; Kuşak-Yol Projesi gibi girişimlerle hem devletlerarası ilişkilerde karşılıklı bağımlılık durumunu derinleştirmekte hem de kendi ticari sistemini ve ticaret yollarını küresel ekonominin merkezine taşımaya çabaladığı değerlendirilmektedir.

Geleneksel olarak tamamen bölgesel sorunlar ve geleneksel söylemlere bağlı kaldığı gözlemlenen Çin Halk Cumhuriyeti'nin bölgesel ve küresel sorun alanlarına ilave olarak deniz aşırı çıkarlarına da değinerek uzun zamandır sürekli vurguladığı geleneksel iç ve dış politika ilkelerinde kademeli bir değişimin mevcudiyeti kendisini hissettirmektedir.

Bir önceki bölümde ortaya konulan, 11 Eylül sonrasında terörizm ve terörizmle mücadele ile kavramsal olarak ilişkili hususlar başta olmak üzere ulusal güvenlik belgelerinde ön plana çıkan, sıklıkla yer bulan, benzerlik ve farklılık gösteren söylemlerin tespiti ve ülkelerin bu bağlamda mukayesesi sonuncuda elde edilen ilave bulgular ana hatlarıyla aşağıda sunulmuştur:

- 11 Eylül terör saldırıları sonrasında yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgelerinde tehdit algılamasında terörizm kavramının baskın olarak kendisine yer bulması hususunun kendisini bir kez daha gösterdiği,

- Şiddet içeren aşırılıklar radikalizm, radikal dini motifli terör örgütleri ve bunlara denk ifadelerin terörizm tanımlamalarına eşlik ettiği ve ülkeler arasında benzerlik gösterdiği,

- Terörizmin yanı sıra kitle imha silahlarının yaygınlaşması, siber güvenlik, salgın hastalıklar, başarısız devletler, çevre felaketleri ve iklim değişiklikleri gibi küresel etki yapabilecek tehditlerin de ön plana çıktığı,

- Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal güvenlik belgelerinde diğer ülkelere nazaran daha somut tehdidi tanımlamalarıyla karşılaştığı,
- NATO'nun Rusya Federasyonu sınırlarına genişlemesi gibi hususlar Rusya Federasyonu'nun; ABD'nin Asya Pasifik politikası, NATO'nun genişlemesi, Tayvan, Doğu Türkistan ve Tibet'te ayrılıkçı hareketleri gibi ifadeler ise Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal güvenlik belgelerinde yer bulduğu,
- Haydut devletler tanımlamasının genelde ağırlıklı olarak ABD'nin belgelerinde bulunduğu,
- “Caydırıcılık” ve güç birikimini işaret eden “askerî üstünlük” tüm ülkelerin ulusal güvenlik savunma belgelerinde ön plana çıkarak ülkelerin stratejilerini şekillendiren bir husus olarak kendisini açıkça gösterdiği,
- “Önleyici müdahale”, “ileride konuşlanma”, “tehditlere kaynağında erken müdahale”, “aktif savunma” ve “önleyici doktrin” gibi ifadelerin belgelerde ortak olarak bulunması söz ülkelerin gündeminde tehditlere tedbir getirmek konusunda savunmacı yaklaşımlardan ziyade saldırgan/aktif politikaların başat olduğu,
- Tüm ülkelerin “önleyici müdahaleyi” mümkün kılacak ordu, kolluk kuvvetleri veya istihbarat birimleri daha etkin hale getirmeyi vurguladıkları,
- Ayrıca, uluslararası ittifak ve organizasyonlara vurgu yapılması terörizmle mücadele kapsamındaki bölgesel ve küresel işbirliğine işaret ettiği,
- ABD'nin belgelerinde sert ve yumuşak gücün kullanımı ayrıca vurgulandığı,
- ABD'nin “Pasifik gücü olmak” niyetinin Çin Halk Cumhuriyeti'nin tehdit ve tedbir algılamasında bir karşılığı olduğu,
- Birleşik Krallık'ın NATO ve AB, ABD'nin Asya-Pasifik, Fransa'nın Afrika ve Asya-Pasifik ve Rusya Federasyonu'nun ise BRICS, RIC vb. işbirliği hususlarına değinmesinin dikkat çektiği,
- Rusya Federasyonu'nun Kolektif Güvenlik Antlaşmasını evrensel olarak uluslararası bir kimlik kazandırmaya yönelik (*benzerleri ile rekabet gündemiyle*) etki yaratma isteğinin var olduğu,
- Ülkelerin ittifak ve örgütleri ön plana çıkan bir yaklaşımda olması çeşitlenen tehditlere karşı güvenliği sağlayan aktörlere ittifak ve örgütlerin de dâhil olduğu ve bunun da yeni güvenlik anlayışın ve neorealist yaklaşımların dolaylı bir tezahürü olarak anlamı bulduğu tespit edilmiştir.

Çalışma geneli göz önüne alındığında elde edilen somut bulgular ise aşağıda özetlenmiştir:

- 11 Eylül terör saldırılarından sonra terörizm tehdidin teşkilat, yöntem ve etki anlamında genişlediği, küreselleşmenin ve gelişen teknolojinin de etkisiyle ülkelerin tek başına tedbir getirebileceği ölçeğin dışına çıktığı, bu çerçevede ise klasik güvenlik anlayışının özellikle terörizm bağlamında kavramsal bir dönüşüm içine girdiği,

- Terörizm bir güvenlikleştirme kavramı olarak ortaya çıktığı ve başat bir güvenlik sorunsalı olarak algılandığı,

- “Önleyici müdahale” kavramının yaygın olarak zemin bulduğu ve terörü kaynağında yok etme yaklaşımı ile deniz aşırı coğrafyalarda mücadelenin önem kazandığı,

- Tüm bu sebeplerin doğal bir sonucu olarak 11 Eylül terör saldırıları sonrasında terörizmle mücadelenin, radikalleşmenin ve küresel/uluslararası terörizmin tüm ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerinde öne çıktığı ve yinelenerek vurgulandığı,

- Bununla birlikte terörizm mücadelenin kapsam ve maliyetinin büyüklüğünden dolayı uluslararası işbirliği faaliyetlerinin artış gösterdiği ve topyekûn mücadele anlayışının kuvvetlendiği,

- Terörizmle mücadelenin ülke ve ittifaklar bazında eğitim, mevzuat ve teşkilat bağlamında kurumsallaştığı,

- Ülkelerin belgeler üzerinden vizyon paylaşımı ile çabalara dair müştereklik sağlayabileceği,

- Tanımlanan tehditlere nitelikleri göz önüne alınarak silahlı kuvvetlerin, kolluk kuvvetlerinin ve istihbarat birimlerinin çok yönlü yeteneklere sahip olacak şekilde yeniden teşkilatlanma, modüler yapı, keşif gözetleme vb. yeteneklerinin artırılmasına dair ihtiyaç tanımlamalarının tüm belgelerde soyut olarak vurgulandığı,

- Terörizmin yanı sıra siber güvenlik, kitle imha silahları, yasa dışı göç ve mülteci konusu, başarısız devletler ile salgın hastalıklar ve çevre/iklim felaketlerinin yeni güvenlik yaklaşımı kapsamında belgelerde tehdit tanımlarında sıklıkla yer bulduğu,

- Tüm bu hususların etkileşimli ilişkisiyle birlikte hem müdahale ile hem de uluslararası ortaklıklar/işbirlikleri ile askerî konuşlanmaların gerçekleşmesine ve mekânsal düzenleme gayret ve arayışlarına zemin hazırlanabildiği,

- Belgelerin doğal olarak ülkelerin millî menfaatleri çerçevesinde şekillendiği ve tehditlerin bu algıyla tanımlanmaya devam ettiği, ülkelerin küresel ve bölgesel platformda hedeflerini, gücünü sürdürebilme ve varoluş gayretlerini öznel ortaya koyduğu,

- UA örgüt ve iş birliklerinin önem ve rolünün arttığı, uluslararası kurumların güçlendirilmesi fikrinin öne çıktığı,
- Belgelerin stratejik karar almada ülkelere manevra alanı sağladığı ve pratiğe dönük bir projeksiyon çizdiği,
- Ülkelerin tanımladıkları tehditlere tedbir alabilmek için meşru bir zemin oluşturması sağlamak ve konuya dair vizyonu hem iç kamuoyuna hem de uluslararası ortama ilan etmek maksadıyla ulusal güvenlik strateji belgelerini hazırladıkları,
- Ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgeleri üzerinden vizyon paylaşımı ile önleyici müdahaleler için etkin ittifak ve çabalarda müştereklik sağlama arayışlarının pratiğe döküldüğü,
- ABD, BK ve Fransa'nın Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu'na nazaran önleyici yaklaşıma daha fazla odaklandığı,
- Terörizmin ardından ABD'nin ülke olarak Çin Halk Cumhuriyeti ve RF'yi; Çin Halk Cumhuriyeti ve RF'nin ise ABD ve NATO'yu somut bir tehdit olarak görüp tanımladığı tespit edilmiştir.

6. SONUÇ

Geçmişten günümüze her zaman var olan terör ve terörizm kavramı tarihsel süreç içerisinde kavramsal olarak değişim göstermiştir. Özellikle 11 Eylül terör saldırıları sonrasında yöntem, etki ve teşkilatlanma bağlamında küreselleşen terörizm bir tehdit olarak hiç olmadığı kadar karmaşık hale gelmiştir. Tüm bu etkiler geleneksel güvenlik yaklaşımlarını da derinden etkileyerek geri döndürülemeyecek şekilde genişletmiş, derinleştirmiştir.

Ülkelerin kendi güvenliklerini sağlamak için soyut veya somut olarak ortaya koydukları risk ve tehdit değerlendirmeleriyle sahip olduğu millî güç çerçevesinde bu tehditlere karşı tedbirler ve yöntemler, hazırlanan ulusal güvenlik strateji belgelerinde ifade edilmektedir. Başka bir açıdan ulusal güvenlik strateji belgesi ülkelerin veya uluslararası bazı aktörlerin kendi güvenliğini sağlamak için oluşturduğu uzun vadeli stratejileri ortaya koyan bir yol haritasıdır. Bu yol haritası tehdit ve risklerin tespitini ve bertaraf edilmesini maksadıyla oluşturulan yöntem ve prensiplerin bütüncül olarak ifadesi ve ilanıdır. Ülkeler tespit ettikleri tüm tehditler gibi terörizme dair tehdit tanımlamalarını ve mücadeleye yönelik hususları yine ulusal güvenlik strateji belgeleriyle ortaya koymaktadır.

İşte tam bu nokta bu çalışma, BMGK'nin daimî üyesi olan ve küresel anlamda başat ülkelerin 11 Eylül terör saldırılarının sonrasında yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgelerinin terörizmle mücadele bağlamında karşılaştırmalı bir analizini sunmaktadır.

Yapılan literatür araştırmasında ulusal güvenlik strateji belgeleri ilgili birçok çalışma bulunmasına rağmen, belgeleri mukayese eden sınırlı sayıda çalışma olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte literatürde, terörizm bağlamında BMGK'nin daimî üyesi ülkelerin belgelerinin karşılaştırıldığı bir analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Bu kapsamda bu çalışmanın, söz konusu ülkelerin 11 Eylül terör saldırıları sonrasında yayımladıkları ulusal güvenlik strateji belgelerini karşılaştıran bir araştırma olarak önemli ve özgün bir çalışma olduğu değerlendirilmektir.

Bu çalışmada karşılaştırmalı analiz, ülke özelinden genele doğru giden bir bütünlük içerisinde yapılmıştır. Öncelikle ülkeler tek teker ele alınmış, yayımladıkları her bir ulusal güvenlik belgesi “tehdit, tedbir ve dış politikaya ve uluslararası güvenliğe etkileri” açısından

incelenmiş, müteakiben ülke özelinde yayımladıkları tüm belgeler birbirleri ile mukayese edilmiş, son olarak ülkelerin 11 Eylül sonrası yayımladığı ulusal güvenlik strateji belgeleri birbirleriyle karşılaştırılarak araştırma sorularının cevaplarının bulunmasına esas teşkil edecek bulgular elde edilmiştir.

Karşılaştırmalı analiz sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde bu çalışma kapsamında tespit edilen araştırma sorularının tatmin edici düzeyde cevaplandığı kıymetlendirilmektedir. Bu kapsamda;

11 Eylül saldırılarından sonra terörizmle mücadele olgusunun yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgelerini ve uluslararası güvenlik politikalarını etkileyen başat bir etken olduğu,

Bu ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerindeki terörizmle mücadele söylemleri karşılaştırıldığında, politikalarını realist ve neorealist perspektif üzerine inşa edildiği,

Saldırgan bir yaklaşımın esas alınarak ilgi ve etki sahalarındaki bölgesel ve küresel ortamı şekillendirmek için ulusal güvenlik strateji belgeleriyle ifade ettikleri söylemleri birer politik araç olarak kullanılabileceği,

Tehditlerin doğasındaki dinamik değişim ve çeşitlenmenin ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerinde somut karşılık bulduğu,

Tehdit, tedbir ve dış politika çerçevesinde uluslararası güvenliğe etkileri mukayese edildiğinde ulusal güvenlik strateji belgelerinde terörizm, kitle imha silahları, salgın hastalıklar, başarısız devletler, çevre felaketleri ve millî hedefleri doğrultusundaki realist hedeflerinin yıllara sâri olarak devamlılık gösterdiği sonuçları elde edilmiştir.

İlave değerlendirme ve ulaşılan tali sonuçlara dair tartışmalar ise aşağıda sunulmuştur:

ABD'nin belgelerinde yer verilen bazı hususlar değişen güvenlik şartlarına göre öne çıkartılsa da genel olarak ABD'nin temel ilkelerinin muhafazasını, Amerikan halkının değerlerini, refahını ve güvenliğinin sağlanma ve idamesini temel alan ortak bir yaklaşıma sahip oldukları söylenebilir. Diğer bir ifadeyle belgelerde farklı cümlelerle tanımlansa da temel amaç; ABD'nin küresel güç olma özelliğinin korunmasıdır. Bu kapsamda, açıklanan strateji belgelerinde yer bulan politikalar göz önüne alındığında ABD'nin Soğuk Savaş

sonrasında oluşan uluslararası güvenlik ortamını şekillendirme arayışı içerisinde olduğunu söylemek de mümkündür.

Birleşik Krallığın belgelerinin bazı açılardan ABD'nin belgeleriyle benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Belgelerde, genel olarak tehditler soyut ve geniş olarak tanımlanmıştır. Askerî anlamda caydırıcılığı sert ve yumuşak tedbirlerle esas alsa dahi gerektiğinde güç kullanımı ve saldırı harekâtları icra etmek için gerekli hazırlık seviyesini de muhafaza ettiği değerlendirilmektedir.

Fransa'nın “bugünün büyük krizlerine çözümler üretmeyi, Fransa'nın değerlerini teşvik etmeyi ve çıkarlarını korumayı” amaçlamaktadır. Devletlerden veya devlet dışı aktörlerden kaynaklanan risklere cevap vermeyi amaçlayan söz konusu belgenin yaklaşımında; sadece aktif ve kasıtlı tehditlerle değil, aynı zamanda kasıtlı olmayan nitelikteki büyük tehdit ve felaketlerin güvenliğe olan etkilerini göz önünde bulundurmaktadır. Fransa AB'nin de güvenliğini pragmatik olarak de öncelemektedir. Bir nükleer güç olduğu bilinciyle hareket eden Fransa saldırgan/aktif yaklaşımlarda vazgeçmediği görülmektedir.

Rusya Federasyonu Soğuk Savaş sonrasında ortaya koyduğu Ulusal Stratejik Güvenlik Belgelerini uygulamaya koyabilen bir ülke olduğu söylenebilir. NATO'nun genişlemesi ile geleneksel olarak tüm belgelerde sıklıkla rastlanmaktadır. Ayrıca, Ukrayna perspektifinden bakıldığında alındığında belgelerin yazıldığı anlayışın savunmadan saldırgan/aktif bir genişlemeye doğru evirildiği kolaylıkla görülmektedir. Ayrıca, devletin iradesinin güçlü olması, çeteleşmiş suç örgütlerinin bertaraf edilmesi gibi konularda belgelerde yer bulmuştur.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin, ABD'nin ulusal güvenlik ve savunma stratejilerini yeniden gözden geçirerek ve tek taraflı politikalar benimsediğine ve bu durumun büyük güçler arasında rekabeti yoğunlaştırdığı dile getirilmekte, öte yandan ABD ile askerî ilişkilerini çatışmadan kaçınma, karşı karşıya gelmeme, karşılıklı saygı ve kazan-kazan ilkelerine uygun ve uyumlu iş birliğini mihverinde yürütmeyi esas alan bir yaklaşımda olduğu değerlendirilmektedir. Artan hegemonizm, güç politikaları, tek taraflılık ile sürekli bölgesel çatışmalar ve savaşlar nedeniyle sekteye uğrayan uluslararası güvenlik sistemi ve düzenine dikkat çekilirken Çin Halk Cumhuriyeti'nin, asla hegemonya, genişleme veya etki alanı

peşinde olmayacağını aktif savunmayı benimseyeceğinin altı çizilmiştir. Ayrılıkçılar konusundaki hassasiyetin de açık olarak dile getirildiği ifade edilmektedir.

Clausewitz'in politikanın devamı olarak ifade ettiği savaş paradigması kapsamında, terörizmle savaşın da yine politikanın devamı olarak ele alındığı, bunun bir bütünün yani politikanın parçası olduğu, bu kapsamda; terörizmle mücadelenin aslında çok boyutlu politikaların bir uzantısı olduğu ve sadece soyut ve teorik ifadelerin içerisinde bir savunma zorunluluğu olarak değerlendirilmemesi gerektiği yaklaşımları da bulunmaktadır.

Terörizm ve yerel/bölgesel çatışmalar; küresel ölçekte etkileri ve asimetrik yapısı ile hiçbir ülkenin etki ve sonuçlarına kayıtsız kalamayacağı yeni bir güvenlik ortamı yaratmıştır. Terörizme karşı savaşta tek başına hareket etmenin yaratacağı meşruiyet sorunu ve ekonomik etkilerden ziyade oluşturulan resmi ve gayri resmi koalisyonların uygulanması 11 Eylül sonrası karşımıza çıkan yeni uygulamalardır. Hatta ABD'nin terörizme karşı savaşta yerel grupları eğitmesi, gerekli teçhizatı sağlaması ve operasyonel destek vermesi günümüzde yaşanan vekâlet savaşlarında meşruiyetin politik hedefler doğrultusunda göz ardı edildiği yeni bir boyutunu oluşturduğu söylenebilir.

Sadece resmi kurum ve çerçeveler içerisinde çalışmakla istenen sonuçların elde edilemeyeceği, kolektif eylemin harekete geçirilmesi zorunluluğunu vurgulayan bu yaklaşım, Walt'ın güçlü bir devletin zayıf müttefikler ile "tehditleri dengeleme" yaklaşımına da uygun düşmektedir. Ayrıca Walt'ın "ittifak yaklaşımı" kapsamında, büyük devletlerin "dengeleme", küçük devletlerin ise "peşine takılma" stratejisinin günümüzde genelde ABD liderliğinde uygulandığını görmekteyiz. ABD'nin 2015 ulusal güvenlik strateji belgesinde "ABD nasıl liderlik etmeli?" sorusu ifade edilen yaklaşımın bu duruma açık bir örnek olarak gösterilebilir.

Öte yandan terörizm ve terörizmle mücadele, bazı ülkeler tarafından dünya coğrafyasında birçok yerde uygulanan güvenlik politikalarının uluslararası ortamda meşruiyetini sağlamak, kapsamlı siyasî ve askerî etki oluşturmak için kullanılan bir araç olarak da tanımlanabilir.

Terörizmle mücadelede vurgulanan ve genel kabul gören diğer bir konu ise uluslararası iş birliği, uluslararası kurumların güçlendirilmesi ve müttefiklerin de süreçte dâhil edilmeleri gerektiğidir. Bu kapsamda NATO'nun da terörizmle mücadele stratejisinin

kurumsal bir yapıya doğru evrilmesi ile üye ülkelerin güvenlik politikalarında da değişiklikler olmuş ve bu değişiklikler güvenlik strateji belgelerine yansımıştır. Yaşanan değişimler ile her ne kadar ittifaklar ve ortaklıklar bir öncelik olarak belirlenmese de küresel bir terörizmle mücadele yaklaşımının meşrulaştırılmasına ve kurumsallaştırılmasına yönelik temeller oluşturulmuştur. Kurumsallaşma ile eş zamanlı olarak ülkelerin terörizme karşı mücadele kapsamında birçok kanuni düzenlemeye gittiği özellikle askeri birliklerin kullanımı ve terörizme karşı ülke savunmasının güçlendirilmesine yönelik uygulamaların ön plana çıktığı ifade edilebilir.

Terörizmle mücadelede 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin önleyici müdahale doktrini ve sert güç unsurlarının kullanımı yeni bir yaklaşım olarak görülmektedir. Önleyici müdahale doktrininin ABD ile eş zamanlı Birleşik Krallık ve Fransa tarafından da benimsendiği ve buna yönelik politikalar geliştirildiği güvenlik strateji belgelerinde açıkça yer almaktadır. Önleyici Müdahale Doktrini; ABD'nin tek başına sert güç unsurlarını kullanmasına olanak sağlamıştır. Önleyici müdahale ile tehditlere kaynağında müdahale ederek, terörist eylemlerin meydana gelmeden önce önlenmesi hedeflenmektedir. Özellikle 2015 strateji belgesinde 'kuvvet kullanımında seçici davranarak ABD çıkarlarının doğrudan tehdiye uğramadığı durumlarda müttefiklerin ve ortakların harekete geçirilmesi' ifadesi ile önleyici müdahale doktrinine yeni bir boyut getirmiştir.

Güvenlik strateji belgelerinde ifade edildiği şekliyle başarısız devletler ve bölgesel krizlerin ittifakları zorlayarak büyük güçler arasındaki rekabeti yeniden canlandırabilme potansiyeline sahip olması ABD'nin önleyici diplomasi kapsamında uyguladığı politikalara temel teşkil etmektedir. ABD önleyici diplomasi bağlamında; askerî işbirliği, ekonomik yardımlar, terörizmin finansmanının önlenmesi, Müslüman ülkelerde ılımlı ve modern hükümetlerin desteklenmesi, yaptırımlar, demokrasi ve insan hakları, hükümet dışı organizasyonlar ve sivil toplum örgütlerinin etkin kullanımı konularında politik uygulamalarını revize ederek dünya genelinde uygulamaya koymuştur.

Özellikle Ortadoğu ve Afrika'daki istikrarsızlık, aşırılık, çatışmalar ve terörizmden kaynaklı göç uluslararası bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. AB ülkelerinde terörizmin radikalleşme ve İslami aşırılıklar üzerinden okunmasından kaynaklı olarak göç politikaları ve uygulamalarında temel değişiklikler göze çarpmaktadır.

11 Eylül sonrası genişleyen ve derinleşen terör tehdidine odaklanılarak BMGK daimî üye ülkelerinin ulusal güvenlik strateji belgelerinin terörizmle mücadele perspektifinden mukayese edildiği bu çalışmanın kümülatif sonucunda;

11 Eylül saldırılarından sonra terörle mücadelenin, yayımlanan ulusal güvenlik strateji belgelerini ve uluslararası güvenlik politikalarını etkileyen temel etken olduğu,

Terörizmle mücadelede saldırgan/aktif bir yaklaşımı esas alarak ilgi ve etki sahalarındaki bölgesel ve küresel ortamı şekillendirilmesi için ulusal güvenlik strateji belgeleriyle ifade edilen söylemlerin birer politik araç olarak kullanılabildiği,

Tehditlerin doğasındaki dinamik değişim bu ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerinde yıllara sâri olarak somut karşılık bulduğu,

Ülkelerin ulusal güvenlik strateji belgelerindeki terörizmle mücadele politikalarını genelde realist ve neorealist anlayış üzerine inşa ettikleri,

Belgelerin, tehdit, tedbir ve dış politika çerçevesinde uluslararası güvenliğe etkileri mukayese edildiğinde saldırgan/aktif politikalarla ülkelerin millî hedefleri ve çıkarları başta olmak üzere devletin bekasına ilişkin hususların devamlılık gösterdiği görülmüştür.

Elde edilen bulgular ve ortaya konulan sonuçlar çerçevesinde;

Günümüzde geldiğimiz aşamada insanların yaşam haklarını, özgürlük ve refahını, tarihi / kültürel değerler ve varlıkları yok eden uluslararası barış ve güvenliğe yönelik başat bir tehdit olan terörizmin, bütüncül yöntemlerle ve küresel çabalarla durdurulması bir zaruret haline geldiği değerlendirilmektedir.

Bu konuda özellikle 11 Eylül'den sonra küreselleşen ve hemen hemen her kıtada ve her devleti etkiler hale gelen terörizmle mücadele etmek terörizmi başlangıçta kontrol edilebilir seviyeye düşürerek marjinalleştirmek ve sonuçta ulusal ve uluslararası güvenlik gündeminde çok gerilere düşürmek ya da çıkarmak için;

Terörizm tanımlamalarının öznel yaklaşımlarla değil nesnel olarak uluslararası kabul görecektir şekilde mutlak hukuk ve insan hakları bağlamında tanımlanması,

Terörizmin motivasyon kaynağı, etnik, ideolojik ve dini vb. kökeni ne olursa olsun, kimi hedef alırsa alsın, nerede, ne zaman ve kim tarafından işlenirse işlensin meşrulaştırılmasının asla kabul edilmemesi,

Hiçbir ülkenin terörden masun olmadığı ve tek başına birçok boyut içeren terörizmle mücadelede mutlak başarı sağlamayacağı gerçeği göz önünde bulundurularak; yöntemlerde işbirlikçi ve yaratıcı, politikalarda ise etkin, kararlı ve samimi küresel/bölgesel ittifaklar çerçevesinde, terörizmle mücadelenin zaman, mekân ve ülkelerin çıkar ilişkilerinden bağımsız, insanlık değerleri ve toplumların bütününe mutlak iyiliği için yürütülmesi gereken bir faaliyet olduğunun her ortam ve şartta teklif, teşvik ve telkin edilmesinin esas alınmasının, modern dünya ve geleceğimiz için en uygun yaklaşım olacağı kıymetlendirilmektedir. Öte yandan mevcut uluslararası konjonktür çerçevesinde, yukarıda sunulan tüm bu önerilerin öngörülebilir vadede gerçekleşmesinin kolaylıkla mümkün olmayacağı da değerlendirilmektedir.

Ulaşılan sonuçlar bakımından söz konusu güvenlik strateji belgelerinin terörizm açısından karşılaştırılmalı analizi yapıldığı bu çalışmanın, ilerleyen dönemlerde yapılacak diğer çalışmalara da akademik bir zemin ve katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Ulusal güvenlik strateji belgelerinde vurgulanan hususların uygulaması ve etkilerini ortaya koyarak mevcut çalışmanın uluslararası örgütler bağlamında da yapılarak derinleştirilmesi amacıyla bu çalışmayı takip edebilecek araştırmalarda;

Belgelerin işaret ettiği politikaların coğrafya üzerine yansıyan güncel kuvvet kullanımı, yapılan operasyonlar vb. projeksiyonunun araştırılabileceği,

Belgelerin kapsadığı dönemlerde ortaya konulan ittifak ve anlaşmaları ile bunların küresel veya bölgesel etkinlerinin incelenebileceği,

Benzer mukayesenin BM, AB ve NATO güvenlik strateji belgeleri üzerinden de icra edilerek ülkelerin politikalarına etkilerinin analizinin yapılabileceği değerlendirilmektedir.

7. KAYNAKLAR

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, T.C. Resmî Gazete, sayı:20843, 12.04.1991.

ABD Savunma Bakanlığı, ‘A National Security Strategy for a New Century’ <<https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss1999.pdf?ver=SL0909OTm5IAh0LQWBrRHw%3d%3d>>, s.e.t. 01.03.2021.

ABD Savunma Bakanlığı, ‘National Security Strategy’, <<https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/>>, s.e.t. 10.12.2021.

ABD Savunma Bakanlığı, ‘The National Security Strategy of the United States of America’ <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss2002.pdf?ver=oyVN99aEnrAWijAc_O5eiQ%3d%3d> s.e.t 01.03.2021.

ABD Savunma Bakanlığı, ‘The National Security Strategy of the United States of America’ <https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf> s.e.t 01.03.2021.

ABD Savunma Bakanlığı. ‘The National Security Strategy of the United States America’, <<https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss2006.pdf?ver=Hfo1-Y5B6Cml8yHpX4x6IA%3d%3d>> s.e.t 01.03.2021.

ABD Savunma Bakanlığı. “The National Security Strategy of the United States America“, <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2010.pdf?ver=Zt7IeSPX2uNQtt00_7wq6Hg%3d%3d> s.e.t 01.03.2021.

ABD Savunma Bakanlığı. “The National Security Strategy of the United States America“, <<https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2017.pdf?ver=CnFwURrw09pJ0q5EogFpwg%3d%3d>> s.e.t 01.03.2021.

Acar, Merve (2019) ‘Yapısal Realizm Çerçevesinden Obama Dönemi ABD Dış Politikasının Ortadoğu’ya Yansımaları’ *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, C:7, S:2, s. 28–48.

Akdeniz, Hüsmen (2017) ‘Değişen Güvenlik Konsepti ve Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması. Devlet Doğasının Değişimi: Güvenliğin Sınırları’, *Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) Yayınları*, s.63–80.

Aldrich, Richard J., National Security Strategy, <https://warwick.ac.uk/fac/soc/pais/people/aldrich/vigilant/national_security_strategy1.pdf>, s.e.t. 01.12.2021.

Alptekin, Gökhan (2015) ‘ABD, Rusya, AB, Almanya ve Ermenistan Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinin Kıyaslanması: Türkiye İçin Örnekler’ *Stratejik Araştırmalar Enstitüsü*, https://www.academia.edu/11922483/ABD_Rusya_AB_Almanya_ve_Ermenistan_Ulusal_G%C3%BCvenlik_Strateji_Belgesi_K%C4%B1yaslanmas%C4%B1_T%C3%BCrkiye_%C4%B0%C3%A7in_%C3%96rnekler, s.e.t. 10.03.2023.

Altuntaş, Ekin Oyan (2009), *Terörizme Karşı Savaş Stratejisi: Hegemonyası Zayıflayan ABD'nin Yeni Mekân Düzenleme Aracı*, 1.Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, s.117.

Arı, Tayyar (2013) Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği, 8. Baskı, İstanbul, MKM Yayıncılık, s.138.

Bakan, Selahaddin / Şahin, Sonay (2018) ‘Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler’ *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, C:4, S:2, s.135–152.

Balcı, Ali / Kardaş, Şaban (2018) Uluslararası İlişkilere Giriş, 8. Baskı, İstanbul, Küre Yayınları.

Baldwin, David A. (1997) The concept of security. *Review of International Studies*, C:23, S:1, s.5-26.

Başaran, Doğan (2022) Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM), ‘Biden Yönetiminin Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi’nde Çin’, <www.ankasam.org/biden-yonetiminin-ulusal-guvenlik-strateji-belgesinde-cin/>, s.e.t. 01.06.2022.

Baysal, Başar / Lüleci, Çağla (2015). ‘Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi’, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, C:21, S:22, s. 61-96, <<https://dergipark.org.tr/pub/guvenlikstrjtj/issue/7544/99268>>, s.e.t. 01.04.2021.

Becker, Tal (2013) Terrorism and the State: Rethinking the Rules of State Responsibility, 1.Baskı, Portland, Hart Publishing, s.117.

Bekçi Arı, Eda (2019). ‘Analyzing Post 9/11 Transatlantic Counter Terrorism Cooperation’ (Doktora), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Berktaş, Deniz 21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, ‘Rusya–Ukrayna Savaşı’nın Dini Cephesi’, <<https://www.21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/rusya-slav-arastirmalari-merkezi/rusya-ukrayna-savasi-nin-dini-cephesi>>, s.e.t. 01.06.2022.

Bingöl, Oktay (2016) Başarısız Devletler, 1. Baskı. Ankara, Barış Kitap.

Birleşik Krallık Hükümeti Yayınları, ‘Birleşik Krallığın Güvenlik Strateji Belgesi–2015’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/478936/52309_Cm_9161_NSS_SD_Review_PRINT_only.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

Birleşik Krallık Hükümeti Yayınları, ‘Birleşik Krallık Güvenlik Strateji Belgesi, 2008’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228539/7291.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

Birleşik Krallık Hükümeti Yayınları, ‘Birleşik Krallık Güvenlik Strateji Belgesi, 2010’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/61936/national-security-strategy.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

Bolt, Paul / Gray, Adam K. (2007) ‘China's National Security Strategy’, INSS Research Paper, US Air Force Institute for National Security Studies USAF Academy, Colorado, <https://www.usafa.edu/app/uploads/07_CHINAS-NATIONAL-SECURITY-STRATEGY.pdf>, s.e.t 01.06.2022.

Booth, Ken (1997) ‘Security and Self: Reflections of a Fallen Realist’ Krause, K. / Williams, M. C. (Editörler) Critical Security Studies: Concepts and Cases, Minneapolis, University of Minnesota Press, s.83–119.

Booth, Ken (2007) *Theory of World Security*, Cambridge University Press, (Çeviren: Üngör, Çağdaş (2012) *Dünya Güvenliği Kuramı*, 1.Baskı, İstanbul, Küre Yayınları), s.128.

Bölme Selin (2012) *İncirlik Üssü ABD'nin Üs Politikası ve Türkiye*, 1.Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları.

Bush, George W. CNN.com, 'President Bush's Address to a Joint Session of Congress, 20 September 2001', <<http://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>> s.e.t.01.04.2021.

Buzan, Barry / Wæver, Ole / Wilde, Jaap de (1998). 'Security: A New Framework for Analysis' Lynne Rienner Publishers, Londra.

Büyükbaş, Hakkı (2006) 'Avrupa Güvenlik Strateji Belgesi ve Türkiye' Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C:61 S:01, s.37-66.

Cabinet Office 'National Risk Register of Civil Emergencies-2008 Edition', <<https://www.gov.uk/government/publications/national-risk-register-of-civil-emergencies>>, s.e.t. 01.04.2022

Cabinet Office, 'The national security strategy of the United Kingdom:Update 2009, Corporate report', <<https://www.gov.uk/government/publications/the-national-security-strategy-of-the-united-kingdom-update-2009>>, s.e.t. 01.04.2022.

Caudle, Sharon / De Spiegeleire, Stephan (2010) 'A New Generation of National Security Strategies: Early Findings from the Netherlands and the United Kingdom' *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, S:1, s.1.

Charap, Samuel / Dara Massicot / Miranda Priebe / Alyssa Demus / Clint Reach / Mark Stalczyński / Eugeniu Han / Lynn E. Davis, RAND Corporation, 'Russian Grand Strategy, Rhetoric and Reality', <https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR4238.html>, s.et. 01.06.2022.

Clapper, James R. (2015) 'ABD Senatosu Silahlı Kuvvetler Komitesi İstihbarat Grubunun Dünya Tehdit Değerlendirmesi' <https://www.armed-services.senate.gov/imo/media/doc/Clapper_02-26-15.pdf> s.e.t. 01.04.2021.

Cooper, Julian (2021) NATO Defence College, 'Russia's Updated National Security Strategy', <<https://www.ndc.nato.int/research/research.php?icode=704>>, s.e.t. 01.06.2022.

Çelik, Kadir (2018) 'Kasım 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD'nin Karadeniz Politik' *Karadeniz Araştırmaları Merkezi*, C:15, s.100-123.

Çıtak, Emre M5 Dergisi, Değer ve Tehdit Bağlamında Yeni Güvenlik Anlayışı, <<https://m5dergi.com/kategori/son-sayi/makaleler/page/34/>> s.e.t. 4.4.2023.

Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 'Major Outcomes and Significance of the 20th CPC National Congress - Remarks by Chinese Ambassador to Sudan Ma Xinmin at the Media Briefing on the Guiding Principles of the 20th CPC National Congress', <https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb_663304/zwjg_665342/zwbj_665378/202211/t20221110_10926396.html>, s.e.t. 01.06.2022.

Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2017-04/11/content_4778231_16.htm> s.e.t. 01.03.2021.

Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2017-04/11/content_4778206_8.htm> s.e.t. 01.03.2021.

Çin Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <http://eng.mod.gov.cn/publications/2019-07/24/content_4846452.htm>, s.e.t. 01.03.2021.

Çitlioğlu, Ercan ‘Terörizm ve Küreselleşme’: Çağlar, Ali (Editör) (2009) Terör ve Türkiye 1.Baskı, Ankara, Gazi Kitabevi, s.331.

Demir, Yonca / Şentürk, Mustafa Uğur / Güneyatan, Fatih (2021) ‘Realist Teori Perspektifinden ABD-Çin Gerilimi: Trump-Biden Dönemlerinin Karşılaştırmalı Analizi’, TUİÇ Akademi, <<https://www.tuicakademi.org/realist-teori-perspektifinden-abd-cin-gerilimi-trump-biden-donemlerinin-karsilastirmali-analizi/>>, s.e.t. 05.01.2022.

Differencebetween.com, ‘Realism, vs Neo-Realism,<<https://www.differencebetween.com/difference-between-realism-and-vs-neorealism/>> s.e.t. 6.03.2023.

Donnelly, Jack. ‘Realism’, Theories of International Relations, Burchill Scott / Linklater, Andrew / Devetak, Richard / Donnelly, Jack / Paterson, Matthew / Reus-Smit, Christian / True, Jacqui (Editörler) (2005), s. 29–54, New York, Palgrave Macmillan.

Drew, Dennis M. / Snow, Donald M. (2002) ‘Making Strategy: An Introduction to National Security Processes and Problems’, Honolulu, University Press of the Pasific.

DuMont, Malia Atlantic Council Düşünce Kuruluşu, ‘Elements of National Security Strategy’,<https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2019/08/Strategy-Consortium_03_Elements_of_a_National_Security_Strategy.pdf> s.e.t. 10.12.2021.

Ellehuus, Rachel, Center for Strategic and International Studies (CSIS), ‘The UK Integrated Security and Defense Review: Opportunity amid Chaos?’ <https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/200807_Ellehuus_IntegratedSecurity_v4.pdf> , s.e.t. 10.05.2021.

Erdoğan, İbrahim (2013) ‘Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı’ *Gazi Akademik Bakış*, C:6, S:12, s.265–292.

Ertoý, Birkan (2019). ‘Uluslararası İlişkilerde Realist Geleneğin Dönüşümü ve Neoklasik Realizm’ *Anadolu University Journal of Faculty of Economist*, C:1, S:1, s. 1-26, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aujfe/issue/50121/646450>> s.e.t. 13.01.2023.

Fidan, Özben (2004) ‘11 Eylül’ün ABD dış politikasına etkisi: Irak işgali’, (Yüksek Lisans), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Foley, Frank (2013) *Countering terrorism in Britain and France: institutions, norms and the shadow of the past*, 3.Baskı, Cambridge, Cambridge University, s.8.

Fransa Savunma Bakanlığı, ‘Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap, 2013’, <<https://www.files.ethz.ch/isn/172504/White%20paper%20on%20defense%20%202013.pdf>>, s.e.t 01.03.2021.

Fransa Savunma Bakanlığı, 'Savunma ve Ulusal Güvenlik Beyaz Kitap, 2008' <https://web.archive.org/web/20111118135452/http://merln.ndu.edu/whitepapers/France_English2008.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

Fransa'nın NATO Daimî Temsilciliği, '2017 Strategic Review of Defence and National Security – France', <<https://otan.delegfrance.org/2017-Strategic-Review-of-Defence-and-National-Security>>, s.e.t. 15.05.2022.

Fransız Dışişleri Bakanlığı, 'Strategic Review of Defence and National Security 2017', <https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/strategic_review_of_defense_and_national_security_2017_-_key_points_cle0d61fa.pdf>, s.e.t. 01.03.2021.

Göçer, O. (2005) 'Uluslararası Terörün Soğuk Savaş Sonrası ve Gelecekteki Durumu' *Kara Kuvvetleri Dergisi*, Yıl: 4, S:14 (Kasım).

Gregory, Frank (2008) 'The UK's First National Security Strategy: A Critical and Selective Evaluation' *Area: Security & Defence*, ARI 74, s. 1-7, <<http://biblioteca.ribei.org/id/eprint/1474/1/ARI-74-2008-I.pdf>>, s.e.t. 01.03.2021.

Güler, Mehmet Çağatay / Shakirova, Anna 'Rusya'nın 2021 Millî Güvenlik Strateji Belgesinin Şifresinin Çözülmesi', <https://setav.org/en/assets/uploads/2021/09/P67En.pdf>, s.e.t. 01.06.2022.

Günel, Altuğ (2004) 'Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye', *Ege Akademik Bakış Dergisi*, C:4, S:1, s.156-164, <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/556861>> s.e.t. 01.04.2021.

Güngör, Uğur (2019) 'Terörizm Stratejisi mi? Terörizmin Stratejileri mi?' *Gazi Akademik Bakış*, C:12,S:24, s.1–17.

Gürdal Elif (2021) 'ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinde Çin'in Yeri ve Hegemonik Düzen', *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, C:23, S:2, s.200–219.

Güzel, Cemal (Editör) (2002) *Korkunun Korkusu: Terörizm*. Güzel, Cemal Silinen Yüzler Karşısında Terör, Ankara, Ayraç Yayınevi, s.7–19.

Hobbes, Thomas. (2007), *Leviathan*, (Çeviren: Lim, Semih Leviathan, (1993), 24. Baskı, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları).

Hussein, Mohammed / Haddad, Mohammed (2021) Aljazeera, 'ABD'nin Askeri Üsleri', <<https://www.aljazeera.com/news/2021/9/10/infographic-us-military-presence-around-the-world-interactive>>, s.e.t. 06.11.2021.

Institute for Economics&Peace,<<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/GTI-2020-web-2.pdf>>, s.e.t. 06.11.2021.

İşyar, Ömer Göksel (2008) 'Günümüzde Uluslararası Güvenlik Stratejileri: Kavramsal Çerçeve ve Uygulama' *Gazi Akademik Bakış*, C:2, S:03, s.1–42.

Jane, M. (2022) 'Rusya Federasyonu'nun Güvenlik Strateji Belgeleri Bağlamında Kırım İlhakı'nın Tarihsel-Sembolik ve Askeri-Jeopolitik Analizi' *International Journal of Social Inquiry*, C:15 S:2, s.415–436.

Kanat, Kılıç Buğra (2015) ‘Önleyici Savaş ile Stratejik Sabır Arasında ABD’nin Ulusal Güvenlik Stratejisi’ *SETA Perspektif*, Sayı 90, <http://file.setav.org/Files/Pdf/20150219103347_abdnin-ulusal-guvenlik-stratejisi-pdf.pdf>, s.e.t. 01.04.2021.

Kandemir, Eyyub (2011) ‘ABD Başkanları G.W.Bush ve B. Obama Dönemlerinde Yayımlanan Ulusal Güvenlik Stratejilerinde İttifak Söylemleri ve S. Walt’un İttifak Teorisi’, *Savunma Bilimleri Dergisi*, C:10, S:2, s.122-151.

Karabulut, Bilal (2014) *Uluslararası Örgütlerin Güvenlik Boyutu*, Ankara, Barış Kitap.

Karabulut, Bilal (2015) *Güvenlik: Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek*, 2.Baskı, Ankara, Barış Kitap.

Karabulut, Bilal (2016) *Uluslararası İlişkiler Kavramlar-Teoriler-Kurumlar*, Ankara, Barış Kitap.

Karabulut, Bilal, (2015), “Uluslararası İlişkilerde Anahtar Kavramlar Serisi: II, Güvenlik”, 2.Baskı, Ankara, Barış Kitabevi.

Karakoç, Esra (2008) ‘Türkiye’nin Uluslararası Güvenli Stratejileri’ (Yüksek Lisans), Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaosmanoğlu, Ali (2006). ‘Küresel Terörizmin Ulaştığı Boyutlar Çerçevesinde Edinilen Tecrübeler’, Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23-24 Mart 2006), Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi.

Kemik, Gizem (2021) ‘Terörü Tartışmak: Tanım Sorunu, Genel Özellikleri ve Uluslararası Hukuk Açısından Analizi’ *Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, C:4, S:2, s. 165-187.

Kılıç, Zafer (2007) ‘Küreselleşme ile İvme Kazanan Uluslararası Terörizm ve Buna Karşı Alınan Tedbirler’ (Yüksek Lisans), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kilcullen, David J. (2006). *Three Pillars of Counterinsurgency*, U.S. Government Counterinsurgency Conference, Washington D.C., s.4.

Koval, Nadiia, Maksak, Hennadiy / Turcsányi, Richard Q. / Vorotnyuk, Maryna (Editörler), (2018), *Security Strategies and Policies after 2014: United Kingdom, Bratislava Kyiv, Vistka, Ukraine*.

Küçükşahin, Ahmet (2006) ‘Güvenlik Bağlamında, Risk ve Tehdit Kavramları Arasındaki Farklar Nelerdir ve Nasıl Belirlenmelidir?’ *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt:2, S:4, s.7-41.

Küçükşahin, Ahmet / Önder, E. Uyar / Tahminciler, Erçin/ Dinçer, Duygu (2008) ‘Türkiye’nin Güvenlik Strateji Belgesi Nasıl Hazırlanmalıdır?’ *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, S:7, s.7-30.

Lasconjarias, Guillaume / De Saint-Victor, Florent (2017). ‘Chasing Grandeur? What You Need to Know About the 2017 French Strategic Review?’, *Texas National Security Review*,

<<https://warontherocks.com/2017/10/chasing-grandeur-what-you-need-to-know-about-the-2017-french-strategic-review/>>, s.e.t 01.04.2022.

Liberti, Fabio / Blain, Camille (2011) Elcano Royal Institute, ‘France’s National Security Strategy’ <<https://www.realinstitutoelcano.org/en/work-document/frances-national-security-strategy-wp/>>, s.e.t. 01.04.2022

McCormack, Tara (2011). ‘From ‘Ethical Foreign Policy’ to National Security Strategy: Exporting Domestic Incoherence’. Daddow, O. / Gaskarth, J. (Editörler) British Foreign Policy. Palgrave Macmillan, London.

Miş, Nebi (2011) ‘Güvenikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenikleştirilmesi’ Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt: 6, S:2, s.345-381.

National Security Strategy of the Russian Federation to 2020, <<https://thailand.mid.ru/en/national-security-strategy-of-the-russian-federation>>, s.e.t. 01.06.2022.

Necefoğlu, Ali (2017) ‘Rusya Federasyonu'nun Güvenlik Anlayışının Neorealist Perspektiften Analizi’, (Yüksek Lisans), TOBB ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Nye, Joseph S. Jr. (2011) The Future of Power, 1.Baskı, New York, NY Public Affairs.

Okak, Metin (2016) ‘Hangi ögeler ulusal güvenlik strateji belgelerini oluşturmalıdır? Bir içerik analizi’ *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, C:26, S:1, s.23-49.

Orttung, Robert W. / Makarychev, Andrey (Editörler) (2006) National Counter-Terrorism Strategies: Legal, Institutional, and Public Policy Dimensions in the US, UK, France, Turkey and Russia- Volume 14 NATO, 1.Baskı, Netherlands, IOS Press, s.48.

Öğün, Baybars (2022) ‘Büyük Strateji Çalışmaları için Bir Kılavuz: Siyasî ve Askerî Perspektif’ *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, C:18, S:43, s.517-546, <<https://dergipark.org.tr/en/pub/guvenlikstrjtj/issue/74204/1140142>> s.e.t. 10.01.2023.

Önder, Ersoy / Kılıç, Mehmet A. (2020). ‘The Comparison of United States’s National Security Strategy Documents, Released in 2015 in Obama Period and Released in 2017 in Trump Period’, *International Journal of Humanities and Social Sciences*, C:1, S:5, s.40–50.

Özcan, Arif Behiç (2011) ‘Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD’nin Güvenlik Stratejileri’ *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, C:11, S:22, s.445-466.

Purtaş, Fırat (2013) ‘Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi’ *Gazi Akademik Bakış*, C:7, S:13, s.1-14.

Roach, Kent (2011) The 9/11 Effect: Comparative Counter-Terrorism, 1.Baskı, New York, Cambridge University Press.

Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığı, ‘National Security Strategy of the Russian Federation’ <https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/589768>, s.e.t 01.03.2021.

Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığı, <https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/589768>,s.e.t. 01.03.2021.

Sadık, Giray (2008) ‘Analyzing the effects of American foreign policy on Turkish public opinion toward the United States in the post-9/11 era’ (Doktora), University of Georgia, s.108.

Salahlı, Şefigahanım (2017) ‘11 Eylül Saldırıları Sonrasında ABD’nin Terörizmle Mücadele Politikası’ (Yüksek Lisans), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Savell, Stephanie (2019) ‘This Map Shows Where in the World the U.S. Military is Combatting Terrorism’ Smithsonian Magazine <https://www.smithsonianmag.com/history/map-shows-places-world-where-us-military-operates-180970997/>, s.e.t 06.11.2021.

Seren, Merve (2018) STM Teknoloji Düşünce Merkezi Thinkhtech, ‘ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi: Amerikan Savunması ve Caydırıcılığı’, <https://thinktech.stm.com.tr/uploads/docs/1608902710_trend-analizi-abd-ulusal-guvenlik-strateji-belgesi.pdf>, s.e.t. 01.04.2021.

Sevinç, İsmail / Babahanoğlu Veysel (2019) ‘Küresel Güvenliğin Değişken Yapısı ve Terör Örgütleri Üzerine Etkisi: DEAŞ Terör Örgütü Örneği’ Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 24, S:4, s.969-987.

Stolberg, Alan G. (2012). How nation-states craft national security strategy documents, Carlisle, PA, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College.

Şen, Umut Berhan (2021), Global Savunma, ‘İngiltere'nin Yeni Güvenlik Strateji Belgesi Üzerine Değerlendirmeler’, <<http://www.globalsavunma.com.tr/ingiltere-nin-yeni-guvenlik-strateji-belgesi-uzerine-degerlendirmeler.html>>, s.e.t. 10.05.2022.

Temiz, Gülcihan (2019) ‘Avrupa Birliği’nin Radikalizmle Mücadele Yöntemleri’ (Yüksek Lisans), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, sf.40.

Tokatlı, S. Gözde (2022). ‘Klasik Realizm ve Neorealizm Kuramının İncelenmesi: Devlet Kavramına Yönelik Analiz’ *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C:11, S:(21), s.122-141. <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ufuksbedergi/issue/70754/1102608>> s.e.t. 12.01.2023.

Tossini,J. Vitor, ‘The Five Eyes-The Intelligence Alliance of the Anglosphere’, <<https://ukdefencejournal.org.uk/the-five-eyes-the-intelligence-alliance-of-the-anglosphere>>,s.e.t. 29.06.2022.

Toucas, Boris (2017), ‘Understanding the Implications of France’s Strategic Review on Defense and National Security’, <<https://www.csis.org/analysis/understanding-implications-frances-strategic-review-defense-and-national-security>>, s.e.t 01.04.2022.

Turgutoğlu, Kenan (2006) ‘Rusya Federasyonu’nun Yeltsin ve Putin Dönemlerinde İzlenen Dış Politikaların NATO ile ilişkiler Düzleminde Karşılaştırılması’, (Yüksek Lisans), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türk Dil Kurumu Sözlükleri <<https://sozluk.gov.tr>>, s.e.t. 01.03.2023.

UK Home Office ‘The United Kingdom's strategy for countering international terrorism, March 2009, Policy paper’, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228644/7547.pdf>, s.e.t. 01.04.2022.

UK Ministry of Defence, 'Global Strategic Trends, The Future Starts Today (6th Edition)', <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1075981/GST_the_future_starts_today.pdf> s.e.t 01.03.2021.

Ünver, Gül Nazik (2017). 'Ulusal Siber Güvenlik Strateji belgelerinde İnsan Hakları', *Cyberpolitik Journal*, C:2, S:4, s.104-129.

Weblogographic, 'Realizm ile Neo-Realizm Arasındaki Fark', <<https://tr.weblogographic.com/difference-between-realism-and-neo-realism-9615>> s.e.t. 23.01.2023.

Werker, Eric (2022) The Conversation, Europe Edition, 'The Russian economy is headed for collapse' <<https://theconversation.com/the-russian-economy-is-headed-for-collapse-178605>>, s.e.t. 01.06.2022.

Yalçın, H. Basri (2017) Ulusal Güvenlik Stratejisi: ABD-İngiltere-Fransa-Rusya-Çin, 2.Baskı. İstanbul, SETA Kitapları.

Yılmaz, Murat (2020) 'ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri Üzerinden Amerikan Stratejik Kültürünün Nitel Analizi' (Yüksek Lisans), İnönü Üniversitesi.

Yves Lacoste (2007) Geopolitique: La Longue Histoire d'Aujourd'hui (Çeviren: İsmet Akça (2007) Büyük Oyunu Anlamak- Jeopolitik:Bugünün Uzun Tarihi (2008), İstanbul, NTV Yayınları, s.47.

Zengin, A. Kürşad (2020) '21. Yüzyılda Rusya Federasyonu'nun Güvenlik Belgeleri: Neo Realist Teori Çerçevesinde Bir Analiz' Ulakbilge, C:8, S:55, s.1707–1718.